TEATRUL RENAȘTERII ENGLEZE

★ ★

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

TEATRUL RENAȘTERII ENGLEZE

★★

CONTEMPORANII LUI SHAKESPEARE

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

www.ecarti.org

THOMAS DEKKER

PRAZNICUL CIUBOTARULUI

În romîneşte de
LEON LEVIŢCHI

Praznicul ciubotarului *(„The Shoemaker's Holiday"), cu subtitlul: A Pleasant Comedy of the Gentle Craft — „O amuzantă comedie despre nobila breaslă" — a fost publicată în 1600.*

Atît intriga cît și atmosfera generală a piesei sînt împrumutate din romanul Nobila breaslă *(„The Gentle Craft" 1596—1600?) de Thomas Deloney (1543—1600), o izbutită frescă a vieții claselor mijlocii din Londra de la sfîrșitul secolului al XVI-lea.*

Traducerea de față a folosit textul reprodus în Six Plays by Contemporaries of Shakespeare, edited by C. B. Wheeler — London.

PERSOANELE

REGELE HENRIC al V-lea
EARL-ul DE CORNWALL
SIR HUGH LACY, earl de Lincoln
ROWLAND LACY, nepot al lui sir Hugh Lacy, cîtăva vreme se dă drept „Hans, olandezul"
ASKEW, un alt nepot al lui sir Hugh Lacy
SIR ROGER OATELEY, lord primar al Londrei
HAMMON, WARNER, SCOTT } cetăţeni ai Londrei
SIMON EYRE, cizmar
ROGER, numit şi HODGE, FIRK, RALPH } calfele lui Eyre
LOVELL, curtean
DODGER, servitor al earl-ului de Lincoln
UN CAPITAN DE VAS, olandez
UN BĂIAT

ROSE, fiica lui sir Roger
SYBIL, servitoarea ei
MARGERY, soţia lui Simon Eyre
JANE, soţia lui Ralph
Curteni, însoţitori, ofiţeri, vînători, cizmari, ucenici şi servitori.

Scena : Londra şi Old Ford.

ACTUL I

Scena 1

O stradă în Londra.
Intră lordul primar și earl-ul de Lincoln.

LINCOLN

Milord, și eu și-atîtea alte fețe
Am ospătat ades la masa ta.
Ca tine darnici fi-vom noi vreodat'
Spre-a răsplăti această curtenie ?
Dă-mi voie, — aud că Lacy,-al meu nepot,
Pe Rose, copila ta, a prea-ndrăgit-o.

LORDUL PRIMAR

E drept ; și ea-l iubește într-atît,
Că stăruința ei mă-ngrijorează.

LINCOLN

Cum, lord primar, socoți că-i o rușine
Pe-un Lacy cu o Oateley s-o însoțești ?

LORDUL PRIMAR

El — prea-i de neam ales ; ea — prea umilă
Ca viața să și-o lege de-un boier
Ce cheltuie într-un an pe straie scumpe
Mai mult decît averea ce o am.
Fii, dar, pe pace în privința ei.

LINCOLN

Milord, te sfătuiesc să iei aminte !
Un mînă-spartă ca nepotul meu
Nici că se află. Știi, acum un an,
I s-a făcut de ducă ; m-a rugat
Să-l las în lume, să se mai dezghețe.

Eu i-am dat bani, scrisori de credit, cecuri,
Suită... ; pe amicii italieni
I-am îndemnat cinstire să-i arate...
Dar, ce să vezi ? Nici n-apucase ţîncul
Să facă jumătate drum la nemţi,
C-a şi mîncat toţi banii. Părăsit,
Fără hîrtii de preţ, neisprăvitul,
Nevrînd să se arate-aici mofluz,
S-a apucat de cizmărie-n Wittenberg.
Frumoasă treabă pentru-un gentilom
De viţa lui ! Gîndeşte-te : copila-ţi
Dac-ar avea o mie de ducaţi,
El ar zvînta mai mult în şase luni !
De-ar moşteni avutul tot ce-l ai,
Un an ar fi de-ajuns ca să ţi-l toace.
Deci, cată-i fetei un bărbat de treabă.
Nu-i greu, milord.

LORDUL PRIMAR

Iţi mulţumesc, slăvite.
(Aparte.) Vulpoiule, pe mine nu mă duci !
Dacă nu-l scapi din ochi pe nepoţel,
Mărite, grijă să nu duci ; căci fata
Eu am trimis-o-n loc ferit. Nu zic,
Şi Rowland ar putea să se îndrepte,
De vreme ce-a deprins un meşteşug.
(Aparte.) Cu toate-acestea, ginere nu-l vreau.

LINCOLN

Eu i-am găsit un meşteşug mai bun.
Măria-sa — trăiască-l Cel-de-sus ! —
Polcovnic l-a făcut peste oştirea
Ce-i strînsă-n Londra şi-alte comitate
Ca să-l slujească-n luptele cu Franţa.
Sosește, uite-l.

(Intră Lovell, Lacy şi Askew.)

Lovell, ce mai nou ?

LOVELL

Earl Lincoln, maiestatea-sa doreşte
Ca Lacy,-al tău nepot, să plece-ndat'

Spre Franța cu soldații ; să debarce
Cu orice preț, la Dieppe, pînă-n cinci zile.

LINCOLN

Porunca o va-ndeplini întocmai.
Nepoate Lacy, pregătite-ți sînt
Toate companiile ?

LACY

Cum de nu.
La Mile End, cei din Hertfordshire ; la Tothill
Fac mustră cei din Suffolk și din Essex ;
Iar cei din Londra și din Middlessex
Se pregătesc de zor la Finsbury
Și, dîrji, de-abia așteaptă să pornească.

LORDUL PRIMAR

Și-au luat arvuna, hainele, armura,
Și dacă Rowland Lacy-ar vrea să vină
La primărie, solda și-ar primi-o.
Pe lîngă-aceasta, douăzeci de lire
O să-i dea frații mei, spre-a arăta
Ce mult îl prețuim pe unchiul tău.

LACY

Vă mulțumesc !

LINCOLN

Îți mulțumesc, Lord Mayor ! [1]

LORDUL PRIMAR

Veniți la Guidhall [2] — noi vă așteptăm. *(Iese.)*

LINCOLN

Spre-a arăta cît mă iubiți ? Nu, zău ?
Ți-a dat, nepoate, douăzeci de lire
De bucurie că te-a răzlețit
De fie-sa, Rose. Și-acum, ca-ntre prieteni :
N-aș vrea cu ochi prea galeși să privești
Nevrednica iubire-a unei fete
Sprințare, vanitoase și vopsite.

---

[1] **Lord primar.**
[2] **Primăria din Londra.**

Mojicului nu-i sînt pe plac — nu vrea
Să-şi împreune sîngele cu-al tău.
Păi — să-i răspunzi la fel ! Ştii bine, doar,
Ce viaţă strălucită te aşteaptă !
Patîrul regelui l-ai cîştigat
Şi-l poţi spori ; şi numai tu-mi vei fi
Moştenitor — de n-ai să ocoleşti,
Căpos, făgaşul dragostei ce-ţi port.

LACY

Milord, rîvnesc onoare, nu pămînturi,
Nici bani sau moşteniri ; voi căuta
S-adaug noi lauri numelui de Lacy,
Luptînd în bătăliile din Franţa.

LINCOLN

Treizeci de galbeni pentru-asemeni vorbe !
Şi pentru tine-un pumn, nepoate Askew.
Onoarea vă aşteaptă, maiestoasă,
În Franţa ; voi s-o aducéţi acasă !
Daţi aripi gîndului, nepoţii mei :
Plecaţi şi vă-nturnaţi degrab' la Guildhall.
Eu vă aştept acolo. Haideţi ! Slava
Cînd face semn, netrebnică-i zăbava. *(Iese.)*

ASKEW

Ce mult ar vrea să ştie c-ai plecat !

LACY

Da, vere, însă am să-i joc un renghi.
Am să mai stau trei zile-aici ; sînt treburi
Al căror rost îl ştiu doar eu. De-aceea,
Te rog să-ţi iei ostaşii şi să pleci,
De zor, la Dover. Ne-ntîlnim acolo.
Cumva de-ntîrzii, pleacă înspre Franţa
Şi-atunci ne revedem iar în Normandii.
Ai să primeşti cei douăzeci de funţi
Ce mi i-a dat primarul, başca zece
Din galbenii lui unchiu. Dragul meu,
Fii la-nălţime ! Eu te ştiu ce poţi ;
Te-ai descurcat tu-n clipe mult mai grele.

ASKEW

Al tău sînt, vere ; însă, vezi, ai grijă :
În Londra cată-ţi tainic ascunziș,
Căci unchiul Lincoln are zeci de ochi
Ce te privesc în faţă, dar te văd
Cruciș, vrînd să te facă de ocară.

LACY

Stai, dragă ; ăștia cine-or fi ?

(Intră Simon Eyre, soţia sa, Margery, Hodge, Firk, Jane și Ralph, cu o pușcă.)

EYRE

Isprăviţi o dată cu bocetul și cu văicăreala, cu plînsetele și cu sclifoselile ! Jane, porumbiţo, îl scap eu pe bărbăţelul tău, n-avea nici o grijă ! P-onoarea mea !

HODGE

Jupîne, uite-i și pe căpitani.

EYRE

Taci, Hodge ! N-auzi, ticălosule, gura !

FIRK

Ăștia sînt cavalerii și coloneii, jupîne...

EYRE

Vorba, Firk ! Te rog, dragul meu ! Dacă ai chef de trăncăneală, valea ! Arăt falnic, este ? Am să le vorbesc, chiar dacă ar fi papii de la Roma. Domnilor căpitani, domnilor colonei, domnilor căpetenii de oștire ! Destoinici bărbaţi, destoinici căpitani, binevoiţi a-mi da ascultare. Eu mi-s Simon Eyre, veselul ciubotar din Tower Street. Muierea asta care meliţă într-una e nevastă-mea, da, da. Ăsta e Hodge, sluga și meșterul meu ; ăsta Firk, neastîmpărata mea calfă și asta e smiorcăita Jane. Venim cu toţii în păr ca să ne rugăm pentru acest tare de treabă Ralph. Lăsaţi-l să stea acasă ; cumpăraţi-vă o pereche de pinteni și eu, ciubotar și gentilom al breslei mele, mă leg să vă fac niște cizme care să vă ţină șapte ani pe muchie.

MARGERY

Șapte ani, bărbăţele ?

EYRE

Gura, osînză, gura! Știu eu ce fac. Gura!

FIRK

Zău, domnule coroner, mare pomană o să vă faceți cu Ralph și cu nevastă-sa dacă o să-i lăsați împreună. Ea e o femeie tînără, măritată proaspăt: o nenorociți dacă o lăsați noaptea fără bărbat. Ziua, treacă-meargă: poate să umble cu cerșitul; se pricepe să mînuiască acul și sula ca orice ciubotar.

JANE

Iertați-l, zău, altfél mă prăpădesc!

FIRK

Se prăpădește, ce mai. Săraca: are să fie zvîrlită cît colo, ca o pereche de ghete ponosite, care nu mai sînt bune de nimic.

LACY

Prieteni, nu pot să v-ajut. Primarul
I-a strîns pe londonezi, i-a echipat
Și i-a plătit. Nu pot schimba un om.

HODGE

Care va să zică ori colonel, ori căprar, totuna e, de vreme ce nu puteți slobozi un flăcău de toată isprava. Drept să vă spun, vă luați o răspundere prea mare, luînd la oaste cu arcanul un om care nu a împlinit nici un an de cînd s-a însurat.

EYRE

Dreaptă vorbă ai vorbit, Hodge, mutulică. Meșter ciubotar — meșter și la vorbă.

MARGERY

Zău, boierilor, nu șade frumos să vă înverșunați așa împotriva unei biete femei care, vedeți dumneavoastră, e proaspăt măritată — ce mai tura-vura! Vă rog frumos, nu vă purtați urît cu ea; bărbat'su e un om tînăr și a intrat în meserie de curînd — ce mai tura-vura!

EYRE

Isprăvește o dată și nu mai clămpăni ca barza! Auzi, putinico? Un cuvînt să nu mai scoți, moară

stricată ce te afli ! Lasă-l pe domnul și stăpînul tău să vorbească !

FIRK

Da, jupîne, să vorbească și coarnele.

EYRE

Las' că vin și astea, Firk, vin și astea. Vorba, neisprăviților ! Îl vedeți pe tinerelul ăsta ? Și nu vreți să-l iertați, domnilor căpitani ? Prea bine, ducă-se. E un trăgător grozav. Ducă-se. Taci, Jane, șterge-ți lacrimile : au să-i ude praful de pușcă. Luați-l, vitejilor ! Pe lîngă el, Hector a fost un deșelat, iar Hercule și Termagant [1] niște pezevenghi ! Jur pe lordul Ludgate că masa rotundă a regelui Arthur n-a ospătat nicicînd un ostaș atît de viteaz și de strălucit ! Pe viața lui Faraon, e un ostaș neîntrecut ! Jane, te rog ! Am tăcut, zurliilor.

FIRK

Ei, Hodge, ai auzit cum îl laudă jupînul pe Ralph ? Cum îl ridică în slăvi ?

HODGE

Ralph, mare nătărău ai să fii dacă te duci, pe legea mea !

ASKEW

Mă bucur, mister Eyre, că mi-a fost dat
Să întîlnesc asemenea soldat.
L-ați lăudat încît nici un temei
Nu poate să-l mai scadă-n ochii mei.

LACY

Îți spune Ralph ?

RALPH

Da, sir.

LACY

Dă-mi mîna, Ralph.
N-ai să duci lipsă de nimic, mă crede !
Răbdare, Jane, ți-l va trimite Domnul
Nevătămat ; dar trebuie să plece,
Să lupte pentru patrie cît zece.

[1] Zeitate musulmană imaginară, personaj din „mistere".

HODGE

Mare nătărău ai să fii — pe calapodul meu! — dacă ai să te duci. Ajungă-ți să tot găurești vasele astea slabe; mai bine să-i împungi pe neprieteni, Ralph. *(Intră Dodger.)*

DODGER

Milord, pe Tower Hill te-așteaptă unchiul.
E cu Lord Mayor și cu aldermen[1]-ii.
Dorește să i te înfățișezi
Cu toată graba.

ASKEW

Vere, să plecăm.

LACY

Ia-o-nainte, Dodger : te urmăm.
(Dodger iese. Aparte, către Askew.)
Ce parazit! Și unchiul meu îl rabdă!
Slugoi mai ticălos n-am pomenit.
În casă pașnică, prin vorbe, vîră
Zîzanie mai multă într-o zi
Decît poți vindeca în zece ani.
Mă tem că ne va însoți în Franța
Ca să ne iscodească.

ASKEW

Vere,-atunci,
S-ar cuveni să fii cu ochii-n patru.

LACY

Poți fi pe pace. Ralph, la regiment!
(Lacy și Askew ies.)

RALPH

N-am încotro... Dar, bunul meu stăpîn,
Și tu, stăpînă, care-ntotdeauna
Cu mine v-ați purtat ca doi prieteni,
Vă rog să vă-ngrijiți de soața mea.

JANE

Vai, Ralph!

MARGERY

O-neacă plînsul, sărmănica.

---

[1] Ajutoare ale primarului.

EYRE

Tăceţi, parale bortelite! Borcane fără fund! Nu-l amărîţi pe viteazul nostru soldat. Du-te cu bine, Ralph.

JANE

Da, da, îi spui să plece; însă eu
Ce-am să mă fac cînd n-o mai fi aici?

FIRK

Ai să lucrezi cu mine sau cu prietenul Hodge; n-o să te plîngi că n-ai ce face.

EYRE

Ia să-ţi văd mîna, Jane. Mînuţa asta frumoasă, mînuţa asta albă, degeţelele astea trebuie să toarcă, să dărăcească, să muncească; să muncească, auzi, păpuşă de bumbac? Să muncească pentru ca să ai cu ce trăi, lua-te-ar frenţea! Ralph, ţine colea cinci bănuţi de cîte şase *peni*; luptă pentru slava nobilei noastre bresle, pentru ciubotarii gentilomi, pentru neînfricaţii noştri curelari, floarea cartierului Sf. Martin, pentru zăpăciţii din Bedlam, Fleet Street, Tower Street şi Whitechapel! Fă prăpăd printre neisprăviţii ăia de franţuji, dea ciuma-n ei. Bate-te pe viaţă şi pe moarte, flăcăule, auzi?

FIRK

Ralph, ţine trei bani de cîte doi *peni*. Ia cu tine doi în Franţa, iar cu al treilea să ne mai stropim sufletul la botul calului, că deh! supărarea e uscată foarte. De dragul meu, să faci urît la aceşti *parlez-vous français*.

HODGE

Ralph, mie-mi cad greu la stomac despărţirile; dar, na, ţine un şiling. Să-ţi ajute Cel-de-sus să-ţi căptuşeşti buzunarele cu coroane franţuzeşti şi să le umpli burţile duşmanilor cu gloanţe.

RALPH

Jupîne, tuturor vă mulţumesc!
Jane, scumpa mea, cînd se despart, bogaţii
Dau daruri scumpe soaţelor, inele
Şi geme pentru mîna lor de crin.
Noi — noi le-mpodobim piciorul numai...

Pantofii ăștia sînt croiți de Hodge,
Împunși de Firk, cusuți și răsluiți
Și-mpodobiți cu numele-ți de mine.
Să-i porți de dragul meu, iubită Jane ;
Cînd îi încalți, să te gîndești la mine
Și să te rogi să mă-nturnez. Încalță-i
Cît poți mai des... Ți i-am făcut doar eu ;
Și dintr-o mie-i pot deosebi.

(Bat tobele. Intră lordul primar, earl-ul de Lincoln, Lacy, Askew, Dodger și soldați. Cu toții traversează scena. Ralph li se alătură. Firk și alții strigă: „Drum bun!" etc. și ies.)

ACTUL II

Scena 1

Grădină, în Old Ford.

Intră Rose, singură, împletind o cunună.

ROSE

Ia să m-așez pe bancă între flori,
Să-i împletesc lui Lacy o cunună.
Garoafa, trandafirul, toporașul,
Mixandra-mpurpurată, filimica,
Ce fruntea lui o vor împodobi,
Nu sînt la chip frumoase cum e dînsul,
Nici pe departe... Tată urîcios !
Ah, stelelor, de ce, cînd m-am născut
Ați coborît atît, ca să iubesc,
Dar de iubire parte să nu am !
Întemnițată sînt ca un tîlhar,
De dragul lui, între aceste ziduri
Clădite pentru țeluri mai înalte
De tatăl meu. Aici voi lîncezi,
Oftînd de dorul celui ce — știu bine ! —
La fel de mult oftează după mine. (*Intră Sybil.*)

SYBIL

Bună dimineața, stăpînă. Am ghicit — faceți cununa asta pentru mine, ca s-o port ca regină a secerișului...

ROSE

Sybil, ce se mai întîmplă la Londra ?

SYBIL

Toate sînt bune și la locul lor. Lordul primar, tatăl dumneavoastră și domnul Philpot, unchiul dumneavoastră, și doamna Frigbottom din Doctors' Commons, toți, zău, vă trimit închinăciuni.

ROSE

Și Lacy i se-nchină dragei lui ?

SYBIL

Și cum încă, stăpînă ! Știți, de-abia l-am recunoscut : șáluri pe partea asta, șaluri pe partea astălaltă, dincoace un panaș, dincolo pietre prețioase și odoare și ce pereche de jartiere ! Phii, grozave ! Semănau leit cu perdelele noastre galbene din casa de la Old Ford — știți, cele din camera domnișorului Bellymount. Să vedeți cum a fost. Stăteam în pragul casei noastre din Cornhill și mă uitam la dumnealui. Apoi s-a uitat și el la mine și i-am vorbit, dar dumnealui, de unde ! N-a scos o vorbă... Asta-i bună, mi-am zis eu. Să-ți fie de nas ! Și ce țanțoș a trecut pe lîngă mine ! Deh, mi-am zis, fiecare cu hachițele lui. Am închis ușa și am intrat în casă.

ROSE

Vai, Sybil, cum poți să vorbești așa ?
Rowland al meu e blînd precum un miel
Și gingaș, dulce ca o porumbiță...

SYBIL

Gingaș ? Dulce ? Da : ca un poloboc de mere pădurețe date la teasc. Dac-ați ști ce acru s-a uitat la mine ! Ia mai du-te pe aici încolo, mi-am zis. Pe dinafară trandafir, pe dinăuntru borș cu știr ! E numai vina dumneavoastră, stăpînă, că iubiți un om care nu vă iubește. După dumnealui, ar însemna să se în-

josească dacă v-ar răspunde la fel. Eu, una, în locul dumneavoastră i-aș spune de la obraz: „Du-te, Hieronimo[1], du-te sănătos!“ Să încheiem socotelile vechi. Laba de iepure e mai gustoasă decît potroacele de gîscă, chiar de-i grasă!

De-am să suspin vreodat' în loc de-a ațipi,
Să nu mai fiu fecioară cînd mă voi trezi!

ROSE

Mă lasă, așadar, și pleacă-n Franța?

SYBIL

N-aș putea să vă spun, dar l-am văzut pășind țanțoș prin fața soldaților. E adevărat, e un bărbat frumos; dar, după mine, frumos e acela care face lucruri frumoase. Dați-l păcatelor, domnișoară.

ROSE

Du-te la Londra, Sybil, ca să afli
Dacă mai pleacă la francezi sau nu.
Hai, du-te; pentru asta am să-ți dau
Un șorț de chembrică, mănuși din Roma,
Ciorapii roșii și corsajul meu.
Faci asta pentru mine, Sybil? Da?

SYBIL

Mai și întreabă! Cînd mă roagă cine? Mă duc, mai încape vorbă! Un șorț de chembrică, mănuși, o pereche de ciorapi roșii și un corsaj! Stăpînă, pentru dumneavoastră sînt gata să asud în ciorapii aceia roșii; și am să primesc tot ce s-o milostivi Domnul să-mi trimeată! Ce minunăție, zău! Un șorț de chembrică! Saltă și te bucură, fetițo! Domnișoară, numai un picior de-al meu mai e aici — celălalt e la Londra! *(Iese.)*

ROSE

Îți mulțumesc mult, Sybil. Într-acestea,
Eu stau aici, suspin și-mi plîng povestea. *(Iese.)*

---

[1] Hieronimo, personaj faimos din piesa *Tragedia spaniolă* de Thomas Kyd.

Scena 2

O stradă în Londra.
Intră Rowland Lacy în chip de cizmar olandez.

LACY

Iubitele ca să-și revadă, zeii
Și regii ce tertipuri au gîndit!
Nu este, dar, rușine pentru Lacy
Să intre-n „breasla nobilă“ un timp
Și, neștiut de nimeni, să petreacă
Cu Rose, atîtea ceasuri fericite!
De dragul ei n-am mai plecat în Franța;
L-am mîniat pe rege și-am stîrnit,
În pieptul unchiului meu Lincoln, ura.
Puternică ești, dragoste, de faci
Dintr-un boier un om de rînd; din mintea-i,
Aleasă foarte, minte de cizmar!
N-am încotro... Hainul ei părinte
Unirea noastră-o vede cu ochi răi;
Pe Rose a dus-o-n taină de aici,
Ca eu să n-o mai văd; dar sper că soarta
Și deghizarea mă vor ajuta
Să-i sorb, din nou, cu ochii, frumusețea.
Aici, în Tower Street, cu Eyre, cizmarul,
Am să lucrez un timp. Știu meseria;
Am învățat-o, doar, la Wittenberg!
Curaj, deci, și nădejde! Voi învinge!
Căci breasla nobilă va ști cumva
Să-nfrîngă soarta, dacă va fi rea.

Scena 3

Curtea din fața casei lui Eyre.
Intră Eyre, pregătindu-se.

EYRE

Pe unde-or fi băieții și fetele astea, ticăloșii și ticăloasele? Se bălăcesc în grăsimea bunătății mele, se-ndoapă cu firimiturile mesei mele, dar nu fac cură-

ţenie, Doamne fereşte, în vizuina asta! Ieşiţi, pastramelor! Hei, Nan! Madge Mumblecrust! Ieşiţi, pîntecoaselor, şi măturaţi şanţurile astea, ca duhoarea să nu jignească nasurile vecinilor! Hei, Firk! Hodge, m-auzi? Deschideţi obloanele! Firk, ai asurzit? *(Intră Firk.)*

FIRK

Va să zică dumneata, jupîne, strigai ca apucat! Numai bine visam şi mă-ntrebam ce nebun a dat buzna în stradă cu noaptea-n cap. Te-ai cinstit cumvaşilea în zori, de nu eşti răguşit?

EYRE

Bine, Firk, bine. Apucă-te de treabă, trîntore! Dar mai întîi spală-ţi mutra, ca să arăţi mai acătării.

FIRK

S-o spele cine are de gînd s-o mănînce. Jupîne, dacă vrei să fie curată, trimite după o dărăcitoare. *(Intră Hodge.)*

EYRE

Piei din faţa mea, nespălatule! Piei, împieliţatule!

HODGE

Bună dimineaţa, jupîne! Cam devreme ai început să te foieşti... Tiii, ce dimineaţă frumoasă! Bună, Firk! Cînd te gîndeşti că mai puteam dormi un ceas... Se-arată o zi grozavă.

EYRE

Apucă-te mai repede de treabă, Hodge.

FIRK

Jupîne, mi se face rău cînd îl aud pe prietenul meu Roger vorbind despre vreme frumoasă. Să ne rugăm pentru piele bună; pentru vreme frumoasă n-au decît să se roage ţăranii, plugarii şi toţi cei care muncesc la cîmp. Prăvălia noastră e uscată; ce ne pasă nouă dacă plouă sau nu? *(Intră Margery, soţia lui Eyre.)*

EYRE

Noroc bun, doamnă Margery. Ai făcut destui ochi ca să vezi şi să te poţi scula? Ia du-te mata în pas

alergător și cheamă-ți șarlele încoace. Fetele, vreau să spun.

MARGERY

Dac-am făcut destui ochi ca să mă pot scula ? Ziua e lungă, Simon ; și e prea devreme pentru ca o femeie să iasă în stradă... Aș vrea să știu cîte femei s-au sculat la ora asta în Tower Street ! Că doar nu e namiaza mare, Dumnezeule ! Și tu, cum mai zbieri !

EYRE

Gura, Margery, gura ! Unde ți-e sluga, Cicely Bumtrinket ? Are și ea un păcat : dă vînturi cînd doarme. Cheam-o încoace. Tîrfa ! Dacă oamenii o să aibă nevoie de flax, o zvînt și o fac curelușe.

FIRK

O stîlcește în bătaie. Tiii, ce secetă !

(Intră Lacy, deghizat, cîntînd.)

LACY

Trăia în Gelderland cîndva
Un mocofan voios ;
Atît ce bea că nu se mai putea,
Nicicum, scula de jos.
Hai, scoateți cepul la butoi
Și beți, vitejilor, cu noi !

FIRK

P-onoarea mea, jupîne, ăsta e un prieten al nobilei bresle. Îmi pun oasele la bătaie, dacă nu poartă moaște de-ale sfîntului Hugh ![1] Pare să fie un meseriaș de prin alte părți. Năimește-l, jupîne, ca să deprind de la el fel de fel de vorbe de duh și zicale. O să lucrăm mai cu spor...

EYRE

Gura, Firk ! Viața e grea așa cum este. Lasă-l să-și vadă de drum : avem destule calfe. Gura, pîrdalnice, ai înțeles ?

---

[1] Patronul cizmarilor.

MARGERY

Nu, nu! Mai bine ascultă de sfatul lui Firk; ai să vezi tu ce-o să iasă din asta. N-avem oameni de ajuns; de aceea și alergăm după olandezi — ce mai tura-vura!

HODGE

Doamnă, pe cinstea mea, dacă jupînul te ascultă, să știi că nu mai gustă niciodată carne de vacă [1]. Adevărul este că aleargă după oameni cu limba scoasă; așa că o să fie bucuros...

FIRK

Bineînțeles.

HODGE

Omul e chipeș și, pot să jur, e un meșteșugar foarte bun. Jupîne, cu bine. Doamnă, la revedere. Dacă un tînăr ca ăsta nu-și găsește de lucru, nici Hodge nu mai lucrează la voi. *(Dă să plece.)*

EYRE

Mai stai nițel, prietene.

FIRK

Doamnă, dacă vă lasă meșterul, să vă căutați și o altă calfă. Se duce Roger, se duce și Firk. Dacă oasele sfîntului Hugh nu-și arată puterea, îmi înfig dalta în perete și mă duc la plimbare. La revedere, jupîne; cu bine, doamnă.

EYRE

Stai, vrednicul meu Hodge, stai! Firk, nu pleca. *(Către Margery.)* Gura, zeamă-lungă! Pe lordul Ludgate, țin la oamenii mei cum țin la nevastă-mea. Gura, huruitoare! Hodge, dacă omul caută de lucru, să-l năimim și gata. Duceți-vă unul dintre voi la el. Stați că vine el încoace.

LACY

Pună siua, jupîne; așișterea, pună siua, șupîneasă.

FIRK

Zău, dac-aș încerca să vorbesc ca el fără să fiu cu achiu, m-aș îneca. Și tumneata, punul nostru prieten, faci parte din nopila noastră preaslă?

[1] Pasaj obscur în original.

LACY

Ta, ta, ciupotar mi-s.

FIRK

Ciupotar ! Măi să fie ! Ascultă, ciubotarule, ai tot ce-ţi trebuie ? Ai o pilă bună, plută, patru feluri de sule, două bucăţi de ceară, cuţit cizmăresc, mînecuţe, precum şi oasele sfîntului Hugh pentru făţuit ?

LACY

Ta, tesicur... n-ai crişă. Am tot ce-mi trepui să faci pantofi mari şi mici şi te toate feluri.

FIRK

Ha, ha ! Jupîne, năimeşte-l, ce mai. Atîta o să rîd cu ăsta, încît treaba o să meargă de două ori mai iute.

EYRE

Ascultă, prietene, ai pătruns în tainele meseriei de ciubotar ?

LACY

Nu înţelec ce spui : nu se pricepe eu.

FIRK

Ei, poftim ! *(Imitînd gesturile unui cizmar care lucrează.)* Nu se pricepe eu !

LACY

Ta, ta, ta : asta ştii să face.

FIRK

Ta, ta, ta ! Deschide pliscul ca o cioacă şi clămpăne cînd i se dă lapte covăsit. Să vezi cum o să tragă ăsta la măsea ; dar Hodge şi cu mine avem întîietate la băutură, sîntem calfe mai vechi.

EYRE

Cum îţi spune, prietene ?

LACY

Hans, Hans Meultner.

EYRE

Bate palma : eşti binevenit. Hodge, ţine-i de urît. Firk, urează-i bun sosit. Haide, Hans, îndrăzneşte !

Nevastă, dă fuga și spune-le otrepelor să pregătească o gustărică pentru vrednicii mei băieți. Vorbește-i, Hodge!

HODGE

Hans, bine ai venit. Să fii prietenos cu noi: sîntem băieți de treabă, crede-mă. Altminteri, bagă de seamă! Ne luăm la trîntă cu tine, de-ai fi mai voinic decît un uriaș!

FIRK

Da, da, și o să te facem criță, chiar dacă bei ca un Gargantua. Jupînul n-are în slujba lui nici un papă-lapte, ascultă ce-ți spun! Băiete, adă-i un calapod: avem o calfă nouă. *(Intră un băiat.)*

LACY

Am înțeles pine ce frut să spui: trepui să plătesc cîtefa părtace. Ia șilincul ăst, păiete — tă cep la putoi! *(Băiatul iese.)*

EYRE

Repede, gură-cască, șterge-o! Firk, curăță-ți gîtlejul: ai să-l speli cu licoare de Castilia. *(Intră băiatul.)* Dă-te încoace cu bărdaca. Ține, Hans! Ține, Hodge. Firk... Beți, grecotei nebunatici, munciți ca niște troieni adevărați și rugați-vă pentru Simon Eyre, ciubotarul. Să ne trăiești, Hans!

FIRK

Și cînd te gîndești, cucoană, că puțin a lipsit să pierdem un om ca ăsta, care să ne facă să rîdem! Berea a mers grozav...

MARGERY

Simon, e aproape șapte...

EYRE

Așa e. Doamnă Limbă-de-clopot, sînt ceasurile șapte și masa pentru oamenii mei nu e gata! Du-te zbîrnîind, țipar murat! Urmați-mă, eschimoșilor! Hai, Hodge, hai! Hai, Hans! Hai, vrednice Firk! Îi dăm un pic bătaie, apoi mîncăm. *(Iese.)*

FIRK

Ușurel! Ta, ta, ta, Hans! Jupîna a scrîntit-o cînd te-a strigat înaintea mea, dar eu încă n-am înnebunit ca să merg după tine: sînt mai vechi în meserie, orice-ai spune. *(Ies.)*

Scena 4

Un cîmp lîngă Old Ford.
In culise se aud strigăte și chemări. Intră Warner și Hammon, îmbrăcați ca vînători.

HAMMON

Stîrnește, vere, orișice tufiș:
Vînatul nu-i departe. Pe aici
De moarte-a fost înfricoșat, și-acum
Copoii noștri, dînd de urma lui,
Îi caută pierzania. Băiatul
Morarului mi-a spus mai adineaori
Că fiarele s-au azvîrlit în apă,
Sleite de puteri, și cum că el
Le-a-nnebunit cu chiotul.

WARNER

Atunci
Să cercetăm livezile din Ford.

(Se aude zarvă de vînători. Intră un băiat.)

HAMMON

Unde-i vînatul? L-ai văzut? Vorbește!

BĂIATUL

Cum de nu! Cerbii au sărit niște tufișuri, apoi un șanț, apoi gardul primarului, au trecut pe lîngă mine valvîrtej și au dat buzna în grădina dumisale și vînătorii au strigat: „Oprește-i, băiete!“ Oricum, acolo e, să știți.

HAMMON

Îți mulțumesc, flăcăule! Cumnate,
Să mergem. Poate mai petrecem — poate!

Scena 5

O altă parte a cîmpului.
Vînătoare în culise. Intră Rose și Sybil.

ROSE

Ascultă, Sybil ! Ce, ești pădurar ?

SYBIL

Ei, nu, nu chiar așa. Pădurar... se poate ?, nu zău, domnișoară. Cerbii au dat năvală spre hambar, prin grădină și peste garduri ; cred că eram albă ca varul de frică. Huooo ! strigă nenea Pinclose, ridicînd îmblăciul și, după el, Nick, cu strămurarea și, zdup ! cade lat la pămînt, ăilalți peste el și eu peste ei. Ce-am mai rîs ! Pîn-la urmă, le-am făcut felul ; le-am tăiat gîtul, i-am jupuit, le-am retezat coarnele, așa că lordul primar o să se înfrupte din ei cum s-o-ntoarce. *(Sunet de corn în culise.)*

ROSE

Auzi ? Vin vînătorii ! Știi prea bine
Cum sînt. Păzea ! Ascultă-mă pe mine.
(Intră Hammon, Warner, vînători și băiatul.)

HAMMON

Cinstite doamne...

SYBIL

„Doamne" ! Are haz...

WARNER

Trecu vreun cerb pe-aici ?

ROSE

Doar două capre.

HAMMON

Pe unde-au luat-o ? Vrem să le vînăm.

SYBIL

Sînteți încredințat că-s chiar acelea
Pe care le căutați ?

WARNER

Nu mă-ndoiesc.

SYBIL

Vai, cerule !

WARNER

La dracu' ! Am plecat.

HAMMON

Unde-au fugit, băiete ?

BĂIATUL

Într-acolo.

HAMMON

Adică-n partea asta, nu, miss Rose ?
Au fost văzute în grădina voastră.

WARNER

Poți să ne spui ce drum au apucat ?

SYBIL

Luați drumul coarnelor : amușinați !

WARNER

E cam într-o ureche.

SYBIL

Mulțumesc.

ROSE

Vă-nchipuiți că fiarele pădurii
Pot să se-apropie atît de om ?
Vă înșelați. Au luat-o-n altă parte.

WARNER

Pe unde, scumpo ? Vrei să ne arăți ?

SYBIL

Nu, scumpe domn, chiar de ne tai bucăți.

ROSE

De ce mai stați aici și nu vînați ?

SYBIL

Au cai de vînătoare-mpiedicați...

HAMMON

Aici sînt căprioare mai alese.

ROSE

Dar nu pe-acestea-a vrut să le vîneze.

HAMMON

E drept ; sîntem vînaţi de căprioare.

ROSE

N-am mai văzut asemeni vînătoare.
Dar parcul unde e ? *(Dă să plece.)*

HAMMON

Aici. Stai, stai !

ROSE

Fă-mi ţarc şi n-am să plec.

WARNER

Un căprior
Se zbate,-aleargă : noi stăm binişor.

SYBIL

Ce fel de căprioară căutaţi ?

WARNER

O căprioară şi o inimioară.

SYBIL

Dar cum e cu putinţă-aşa ceva ?

ROSE

Sărmană inimă — zi, n-o mai ai ?

HAMMON

Nu, domnişoară, am pierdut-o.

ROSE

Vai !

HAMMON

Ea tare-ar vrea s-o cauţi dumneata.

ROSE

S-o caut printre fiare ? Cum aşa ?

HAMMON

Norocul are coarne ;-așa s-a spus.

ROSE

Să vi-l trimeată-n cale Cel-de-sus !

(Intră lordul primar și servitori.)

LORDUL PRIMAR

A, Hammon ! bine ai venit la Ford !

SYBIL

Ia mîna, domle ! A venit milord.

LORDUL PRIMAR

Aud că nu v-a mers la vînătoare.

HAMMON

E-adevărat, mărite.

LORDUL PRIMAR

Rău îmi pare.
Cine e domnul.

HAMMON

E al meu cumnat.

LORDUL PRIMAR

Mă bucur. Și cum soarta v-a-aruncat
În mîna mea, de-aici n-o să plecați
Decît după ce-n lege v-ospătați.
Așterne masa, Sybil. Sînt bucate
Vînătorești, atîta cît se poate.

HAMMON

Vă mulțumim. Pierdui vînatul, vere,
Dar cred că m-am ales cu o muiere.

(Ies toți în afară de primar.)

LORDUL PRIMAR

Poftiți în casă ; viu și eu îndată.
Îmi place Hammon ăsta : gentilom
De neam ales și cetățean al Londrei !
Așa un ginere mai zic... Să intru ;
Voi face tot ce pot ca s-o-mpreun
Pe fie-mea cu-ăst tînăr de neam bun.

ACTUL III

Scena 1

O cameră în casa lui Eyre.
Intră Lacy (ca Hans), un căpitan de vas comercial, Hodge și Firk.

CĂPITANUL

Ascultă la mine, Hans: corapia aceast' care fine din Candia, e încărcat cu sahăr, civet, mictale, chemprică și fel te fel te felurite feluri. Cumpăr tot acest, Hans, cumpăr tot acest pentru stăpîn tău. Șupan Simon Eyre fa faci o afacere pun. Ei, ce sici, Hans?

FIRK

Ei, ce sici, Hoci? — Ha, ha, ha!

LACY

Tracul meu frate Firk, să-l tuci pe șupîn Eyre la „Lepăta": acolo fom fi noi, căpitan și eu. Ce ai te spus, frate Firk? Tă-ne o mînă de așutor, Hoci. Să mercem, căpitane. *(Lacy și căpitanul ies.)*

FIRK

Să-l duc acolo, a zis? Asta-i bună! Să-l duc pe jupîn acolo ca să cumpere o corabie cu o încărcătură de două-trei sute de mii de lire! O nimica toată, Hodge, nu?

HODGE

Firk, adevărul este că stăpînul vasului nu îndrăznește să se arate. Îi rînduiește treburile căpitanul și ăsta, de dragul lui Hans, vrea să-l pricopsească pe jupîn Eyre, vînzîndu-i mărfurile la un preț de chilipir. Sorocul plății nu e mîine-poimîine; iar pînă atunci, jupînul poate vinde toată încărcătura și nu fără cîștig.

FIRK

Foarte bine, dar, pînă una-alta, poate Hans, tovarășul nostru, să-i împrumute jupînului douăzeci de porpentine pe care să-i dea arvună?

HODGE

Ducați portughezi, vrei să spui. Poftim : ăștia sînt, Firk. Auzi cum zornăie în buzunar ? Parcă ar fi clopotele de la biserica Sfînta Mary Overy ! *(Intră Eyre și Margery.)*

FIRK

Hm, vine cucoana și jupînul. Să vezi cum o să ne bombăne dumneaei pentru că trîndăvim lunea. Treaba lor, la urma urmei : luni e sărbătoarea noastră.

MARGERY

Obraznice,-ți iei nasul la purtare !
Răbdarea ne-o cam pui la încercare !

FIRK

Adică răbdați din pricina mea, doamnă ? Cum așa ?

HODGE

Jupîne, că doar n-ai să-i îngădui doamnei soției tale să ne ia peste picior !

FIRK

Dacă mă ia peste picior, tot peste picior am s-o iau și eu — să mă țină minte !

EYRE

Gura, Firk ! Eu, Hodge ?! Ha ! Pe viața lui Faraon, pe lordul Ludgate, pe barba aceasta, pe fiecare firicel dintr-însa — care, fie vorba între noi, face cît o răscumpărare regească — n-am s-o las să se bage între noi. Gura, șerpoaico ! Du-te pe-aici încolo, damă de verde ! Nu te mai pune în poară cu mine și cu oamenii mei ! Ia aminte, că de ! s-ar putea să te cotonogesc !

MARGERY

Bine, bine, bărbate ; faci cu mine ce vrei. Ce mai tura-vura !

EYRE

Adevărat, ce mai tura-vura ! Gura ! Nu mi-s eu Simon Eyre ? Nu mi-s ăștia vitejii mei, leii mei, toți gentilomi ai nobilei bresle ? Os domnesc nu mi-s, dar mi-s neam de boier de vreme ce sînt fiu de ciubotar ! Spală putina, fiertură sleită ! Piei din fața noastră ! Topește-te cum se topesc zoaiele !

MARGERY

Bine, fie și așa... Să mi se spună fiertură sleită și zoaie din pricina unui pumn de ticăloși!

FIRK

Doamnă, nu trebuie să plîngi și să te vaieți din pricina mea. Jupîne, eu, unul, nu mai stau aici, mi s-a acrit: poftim opisul cu uneltele mele. Rămîi cu bine, jupîne. Hodge, la revedere.

HODGE

Așteaptă o clipă, Firk; n-ai să pleci singur.

MARGERY

Lasă-i să plece, te rog. Mai sînt fete în afară de Mawkin, bărbați în afară de Hodge și proști în afară de Firk.

FIRK

Proști? Cerule, coboară! Să mi se facă mațele flax dacă mai rămîn aici.

HODGE

Eu, dacă rămîn, rog pe bunul Dumnezeu să mă prefacă într-un turc și să mă proțăpească undeva pe cîmpul arcașilor de la Finsbury, ca să tragă băieții în mine. Haide, Firk.

EYRE

Stați, vrednicii mei ticăloși, stați, brațe ale meseriei și stîlpi ai meșteșugului meu. Cum adică, sînteți gata să-l părăsiți pe Simon Eyre pentru niște vorbe de mahalagioaică? Piei, strachină! Mișcă, nerihtuito! Să nu te văd! Și nu mai îmi da tîrcoale degeaba! Nu te-am luat eu cînd vindeai potroace în Eastcheap? Nu te-am oploșit eu în prăvălioara asta și nu te-am așezat la loc de cinste, alături de Simon Eyre, ciubotarul? Și acum în felul ăsta te porți tu cu oamenii mei? Privește, sărătură, la fața lui Hodge: e o față vrednică de un lord!

FIRK

Iar ceastălaltă e o față vrednică de o lady!

EYRE

Valea, caltaboșule! Șterge-o! Băiete! *(Intră băiatul.)* Roagă-l pe cîrciumarul de la „Capul de mistreț" să-mi umple o duzină de căni de bere pentru oamenii mei.

FIRK

O duzină de căni! Tiii! Hodge, să știi că nu mai plec.

EYRE

(aparte, către băiat)

Dacă pezevenghiul umple mai mult de două căni, să știi că le plătește el! *(Băiatul iese.)* O duzină de căni pentru oamenii mei! *(Băiatul intră din nou.)* Poftiți, babilonienilor, spălați-vă ficatul cu nectar. Dar celelalte zece unde sînt? Ajunge, Madge, ajunge. Bravo! Beți și apucați-vă de treabă. Hodge, tu ce treabă faci? Aud?

HODGE

Fac o pereche de pantofi pentru fiica primarului, domnișoara Rose!

FIRK

Iar eu fac o pereche de pantofi pentru Sybil, slujitoarea primarului. Eu cu ea am treabă.

EYRE

Sybil? Dă-o încolo, nu-ți strica degetele iscusite trudind pentru picioarele unei bucătărese! Noi trebuie să încălțăm picioruşele boieroaicelor! Lasă-i lui Hans treaba murdară. Coaseți și tiviți! Tiviți și coaseți!

FIRK

Fii pe pace, jupîne, n-ai să ai de ce te plînge!

HODGE

Jupîne, de unde am pornit și unde am ajuns. Ai uitat de corabia despre care vorbea Hans? Hans bea împreună cu căpitanul la „Lebăda". Poftim niște ducați portughezi, pentru arvună. Dacă ieși cu fața curată din treb'șoara asta, ce mai! Te faci cel puțin lord.

FIRK

Doamnă, dacă jupînul nu se face lord și dumneata lady, mă spînzur. Așa o să fie!

MARGERY

Se prea poate, de vreme ce ai ajuns să stai cu mîna-n sîn și să tragi la măsea.

FIRK

Să trag la măsea, cucoană? Am făcut și noi un tîrg cu iscariotul ăsta de Skanderberg, olandezul care vrea să ne vîndă mătase de Cipru și zaharicale.

(Se întoarce băiatul, cu o haină de alderman și o mantie de catifea. Eyre le îmbracă.)

EYRE

Gura, Firk! Taci, bărzăune! Hodge, să știi c-o fac și pe asta. Uită-te, mi-am luat și inelul cu pecete și am trimis și după haina înflorată și mantia de catifea. Vezi? Ia te uită, Maggy! Firk, ajută-mă să mă-mbrac. Și tu Hodge! Mătase și atlaz, filistinilor, mătase și atlaz!

FIRK

Ha, ha, ha! În mătase și catifea, jupînul o să arate ca un zăvod cu pieptar boieresc!

EYRE

Firk, trăncănești atîta că s-au zburlit firele veșmintelor astea și au să se jerpelească. Îți place cum arăt, Firk? Ce părere ai, Hodge?

HODGE

Ce părere să am? Acum arăți așa cum trebuie să arate Simon Eyre. Crede-mă, jupîne, nu se află mulți oameni în oraș care să nu se ploconească în fața dumitale și să nu-ți spună „luminăția-ta"!

FIRK

Mii de caiele! Stăpînul meu arată ca o haină roasă, întoarsă pe dos. Doamne, Doamne, cum îl schimbă

haina frumoasă pe om! Stăpînă, nu te-ai îndrăgostit încă de dînsul?

EYRE

Ce zici, Maggy, nu sînt arătos? Nu sînt chipeș?

MARGERY

Chipeș? Pe legea mea, scumpule, tare chipeș! De cînd sînt, nu te-am iubit cum te iubesc acum, cocoșelule! Ce mai tura-vura. Puține femei din oraș se pot făli cu bărbați atît de frumoși, darmite cu haine ca astea! Ce mai...

(Intră din nou Lacy, ca Hans, și căpitanul.)

HANS

Pună siua, meștere. Acesta este căpitanul care fiinte mărfurile de pe corapie. Mărfurile sînt pune. Ia-le, meștere, ia-le fără să stai pe cînturi.

EYRE

Mulțumesc, Hans. Căpitane, cu plecăciune. Și pe unde e corabia asta cu mărfuri?

CAPITANUL

E ancorat pe Tamisa. Afeț acol sahăr, cifet, mictale, chempric și tot ce poftești inima, pe lecea mea! Luați, meștere, luați — faceț pun cîștic.

FIRK

Am plecat, stăpîne! O, ce stăpîn am eu! O, ce mărfuri grozave! Prune, migdale, zaharicale, morcovi, gulii — bunătăți, nu glumă! Numai mie să-mi dai voie să cumpăr nucșoară!

EYRE

Gura, Firk! Căpitane, să mergem la corabie. Hans, l-ai adăpat?

CAPITANUL

Ta, ta, am păut mult.

EYRE

Haide, Hans, vino după mine. Căpitane, să știi că am să te sprijin pe lîngă aldermeni.*(Eyre, Lacy și căpitanul ies.)*

FIRK

Ta, ta, am păut mult — așa a zis. Aștia ar trebui botezați butoaie de unt: se îndoapă cu grăsime și beau bere uleioasă. Ei, cucoană, acum n-ai să ne mai dojenești, nu ?

MARGERY

Ferit-a sfîntul, Firk. Nici vorbă, Hodge. Simt cum mă umflu-n pene: nu-mi mai încap în piele, ce mai tura-vura !

FIRK

Nu-ți mai încapi în piele, zici ? Ia vezi, poate că ești borțoasă... La o adică, de ce să nu-și încapă în piele jupînul, că deh ! are mantie și inel de aur ! Dar, lasă că te pricepi domnia-ta să-l joci cum e mai bine, ca să slăbească omul cît mai degrabă.

MARGERY

Ha, ha ! Te rog să nu spui asta ! Îl faci pe luminăția-sa să rîdă, ce mai tura-vura ! Ei, mă duc. Hodge, ia-o înainte ; tu, Firk, urmează-mă.

FIRK

Firk la coadă, bineînțeles ; Hodge, în frunte. Hodge, pieptul afară ! *(Ies.)*

Scena 2

Londra. O cameră în casa lui Lincoln.
Intră earl-ul de Lincoln și Dodger.

LINCOLN

Ei, Dodger, ce se mai întîmplă-n Franța ?

DODGER

Milord, la optsprezece mai, francezii
Și-ai noștri erau gata să se-nfrunte,
Focoși deopotrivă, așteptînd
Grozava-ncăierare. Vreo cinci ceasuri.
S-au încleștat oștirile ; la urmă,
Au izbîndit ai noștri. Au murit
Francezi cam douăsprezece mii ;

Englezi, vreo patru mii și, din aceștia,
Nici un bărbat de seamă,-afară doar
De Hyam, căpitanul, și-Ardington :
Doi gentilomi pe cari i-am cunoscut.

LINCOLN

Dar, spune-mi, rogu-te, în lupta asta,
Nepotul Lacy cum s-a descurcat ?

DODGER

Nepotul vostru ?... Păi, n-a fost acolo...

LINCOLN

Ce face ?

DODGER

Nu, milord.

LINCOLN

Te-nșeli amarnic !
Eu însumi l-am văzut cînd s-a-mbarcat
Și mii de ochi au fost de față cînd
Și-a luat la revedere de la oameni
Iar eu, înlăcrimat, i-am spus „drum bun".
Ia seama, Dodger.

DODGER

Ce v-am spus, milord,
E adevărat și pot să dovedesc.
Știți, Askew, vărul său, l-a-nlocuit
Și m-a trimis încoace ca în taină
Să-l duc în Franța.

LINCOLN

Nemaipomenit !
Cutează să-l înfrunte pe monarh
Și capul să-și primejduiască ? Eu,
Cu dragostea ce-i port, nu-nsemn nimic ?
Hatîrurile ce le-am revărsat
Din plin asupra lui uitate-s toate ?
Nesăbuitul, greu se va căi !
Pe dragostea-mi nu pune nici un preț ?
Atunci să-l înspăimînte ura mea !
Și... alte noutăți ?

DODGER

Atît, milord.

LINCOLN

Mai rele ca acestea nu se poate.
Îl încunună regele cu slavă,
Îl face colonel, și, pîn-la urmă,
Din ce-am nădăjduit s-alege scrum !
Îmi fac degeaba sînge rău. Durerea
Nu vindecă nimic. Pe cinstea mea,
Știu cine poartă vina : e iubirea !
Bătrîna haitoșă s-a gudurat,
L-a lingușit, și Rose, bălana fiică
A lordului primar, l-a scos din minți.
În nebuneasca dragostei văpaie
S-a pîrjolit, și-a mistuit onoarea,
Pierzînd iubirea regelui și, vai !
Poate chiar viața, pentru-a cîștiga
De soață o neisprăvită. Este ?

DODGER

Mă tem că da, milord.

LINCOLN

Așa-i cum spun.
Și, totuși, nu e cu putință ! Dodger,
Înnebunesc.

DODGER

Am înțeles, milord.

LINCOLN

Tu ai cam știi pe unde-l poți afla ;
Deci, află-l ; pentru trudă, niște zloți !
Veghează casa lordului primar ;
Dacă îi dă tîrcoale, n-o să-ți scape.
Mergi iute. Lacy, numele-ți de alt'dat'
Acum e în ocară îngropat.
Să fii cu ochii-n patru. *(Iese.)*

DODGER

Da, milord. *(Iese.)*

Scena 3

Londra. O cameră în casa lordului primar.
Intră lordul primar și Master Scott.

LORDUL PRIMAR

E-o cinste pentru mine, master Scott,
Că bine ai voit să le fii martor
Lui Hammon și lui Rose la cununie.
Dar, să ne-ascundem : vin îndrăgostiții...
(Intră Hammon și Rose.)

ROSE

Nu, zău, atît de mult m-ai îndrăgit ?
Ți-o spun deschis : citesc în ochii ăștia
Vestiri ciudate ale măgulirii.
Și lasă-mi mîna, rogu-te.

HAMMON

Domniță,
Nu-mi înțelege vorbele greșit
Și nu-mi răstălmăci iubirea ; jur
Că-mi ești mai dragă decît inima.

ROSE

Așa ? Îmi vine greu să te ascult :
Bărbații inima-și iubesc mai mult.

HAMMON

Mă jur pe-aceasta mînă...

ROSE

Ia-o,-ți zic !
Și ea și vorbele-ți sînt de nimic.

HAMMON

Mă jur pe viața mea.

ROSE

Ajunge-o sfadă
Ca soața, viața, toate să dispară.
Nu este-adevărat ?

HAMMON

Glumești mereu.
Iubirea e glumeață ; las-o, zău.

LORDUL PRIMAR

Se ceartă ?

SCOTT

'Ndrăgostiții, sir, așa-s :
Se ceartă și se-mpacă într-un ceas.

HAMMON

Iubită Rose, nu te purta așa !
Nu-ți înturna privirea de la mine !
Oricît aș fi de-ndrăgostit, iubirea-mi
Călcată în picioare n-am s-o las.
Deci : mă iubești ? Prea bine ! Nu ? Adio !

LORDUL PRIMAR

Ei, porumbeilor, v-ați înțeles ?

HAMMON

Ne-am înțeles, milord.

LORDUL PRIMAR

Mă bucur. Mîna !
Și tu, Rose, dă-mi-o pe a ta. Nu vreți ?
Cum, Rose ?

ROSE

Am să trăiesc nemăritată.

HAMMON

(aparte)

Nu te pripi, Rose : n-ai să mori tu fată.

LORDUL PRIMAR

Iar mi te-mpotrivești ? Iar ești căpoasă ?

HAMMON

Nu o certa, milord ; are dreptate.
De mii de ori mai fericită viață
Trăiește o fecioară ca o soață.

ROSE

Sir, crede-mă, nu pot ; doar am jurat
Că, dintre toți, tu nu-mi vei fi bărbat.

LORDUL PRIMAR

Ce meșteră la vorbă ! Master Hammon,
Mă așteptasem ca să vorbești într-altfel.

HAMMON

Da ? Ai fi vrut să plîng și să oftez,
Să-ngîn : „stăpînă“, „ah ! prea mîndră fată“,
„Pe robul tău îl iartă“ — să rimez,
Să-l cert pe Cupidon și-a lui săgeată ?
Sau fapte vitejești să săvîrșesc,
Să-ți port mănușa la turnir, să-ți spun
Cîți cavaleri am deșelat ? Iubito,
Zi, ți-ar plăcea ?

ROSE

Păi dar ! de-abia aștept !
Dar rimele... Sînt un păcat, spun drept.

LORDUL PRIMAR

Dacă o vrei, știu să-i astup eu gura.

HAMMON

Iubirea silinică-i mai rea ca ura. *(Aparte.)*
E-o fată în Old Change — ține-o dugheană.
La ea mă duc ; nu caut bogății :
Am bani destui ; însă iubirea ei
Neprețuită-i. Dom' primar, cu bine !
Iubirea nouă nu e pentru mine.

LORDUL PRIMAR

Frumos știi să te porți, păpușo !
Dar ai să-ți blestemi zilele, ți-o jur !
Hei, slugilor ! S-o duceți pe stăpînă,
De-ndată, la Old Ford. Ți-arăt eu ție !
Aș fi jurat că sclifosita asta
O să primească dragostea lui Hammon.
S-a zis. Du-te-năuntru, ticăloaso ! *(Rose iese.)*
Ia spune, Scott, ai fi crezut
Că ciubotarul Eyre a fost în stare
Să cumpere o marfă ca aceea ?

SCOTT

Milord, e bine că-i sîntem tovarăși :
Căci frahturile dumitale-arată
Că numai la o marfă Eyre cîștigă
Trei mii de funți în cap ; nu mai vorbesc
De cît va cîștiga cu celelalte.

LORDUL PRIMAR

O să-și desfacă baierele pungii !
Doar l-am poftit la Guildhall... mă-nțelegi...
(Intră Eyre)

EYRE

Sărmanul Eyre, cizmarul, vi se-nchină.

LORDUL PRIMAR

Îți place, zău, să ți se spună-așa ? *(Intră Dodger.)*
Ei. master Dodger, ce vești ne aduci ?

DODGER

Aș vrea-ntre patru ochi să stăm de vorbă.

LORDUL PRIMAR

Prea bine. Master Eyre și master Scott,
Cu domnul ăsta am puțină treabă.
Poftiți la Guildhall ; mergeți înainte,
Eu vă urmez îndată. Master Eyre,
Sper să te fac șerif pîn-la amiază.

EYRE

Mă rog, puteți să mă faceți și rege al Spaniei, milord.
Haide, master Scott. *(Eyre și Scott ies.)*

LORDUL PRIMAR

Ei, master Dodger, spune : ce vești ai ?

DODGER

Earl Lincoln vă trimite închinare
Și tare-ar vrea să-i spuneți, dacă știți,
Pe unde se mai aciuiază Lacy.

LORDUL PRIMAR

Ei, cum ? nepotul lui nu e în Franța ?

DODGER

Nici gînd, milord ! S-a travestit și-acum
E undeva în Londra.

LORDUL PRIMAR

Fugi de-aici !
Adică, deh ! Mai știi ? Dar n-am habar
Pe unde e, sau dacă mai trăiește.
Așa să-i spui lui Lincoln. Zi, e-n Londra ?
Ascultă, Dodger, ai putea să-l dibui
Și să-l trimiți în Franța într-un fel...

Nu cred să-ți strice doisprezece galbeni.
La Lincoln țin ; pe Rowland îl urăsc.
Așa să-i spui luminătiei-sale.

DODGER

Mă duc, milord. *(Iese.)*

LORDUL PRIMAR

Cu bine, master Dodger.
E-n Londra Lacy ? Pot să jur
Că Rose e-nștiințată și de-aceea
La dragostea lui Hammon nu răspunde.
E bine c-am trimis-o la Old Ford.
Ei, ia să plec la primărie. Știu
Că frații mă așteaptă, și-i tîrziu ! *(Iese.)*

Scena 4

Londra. O cameră în casa lui Eyre.
Intră Firk, Margery, Hans și Hodge.

MARGERY

Mi-ai scos sufletul, Roger ; nu pot merge așa de iute. Ascultă, Firk !

FIRK

Eu !

MARGERY

Firk, te rog frumos, zău, Firk, — auzi ? dă fuga la Guildhall și află dacă bărbatul meu, master Eyre, candidează să primească înalta vocație de șerif. Hai, dragul meu Firk, grăbește-te.

FIRK

Dacă o va primi ? Dacă n-o primește, mă lepăd de el. Mă duc, mă duc. La Guildhall !

MARGERY

Mereu zici că pleci, dar nu te urnești. Hotărăște-te o dată și ia-o din loc !

FIRK

Nepreţuită doamnă, te dau afară din casă vorbele alese. *(Aparte.)* Hodoroge̦şte cucoana ca o roată stricată şi arată ca o butie de bere mucegăită.

MARGERY

Tot n-ai plecat ? Am să mă îmbolnăvesc de ipohondrie din pricina ta.

FIRK

Doamne fereşte, cucoană : m-am topit. *(Iese.)*

MARGERY

Roger, Hans — asta e.

HODGE

Pe legea mea, cucoană... era să spun „stăpînă", dar, ştii, cuvîntul mi s-a lipit de cerul gurii şi nu izbutesc să-l scot cu limba.

MARGERY

Spune-mi cum vrei, Roger. „Stăpînă" nu e urît ; dar ce mai tura-vura ! Cum mai merge treaba, Hans ?

HANS

Fă mulsumesc, toamnă.

MARGERY

Hans, Roger, să vedeţi voi, dacă Cel-de-sus îl învredniceşte pe stăpînul vostru să fie şerif al Londrei — deh ! muritori sîntem cu toţii ! — să vedeţi atunci ce-am păstrat eu în cămară pentru voi... N-o să aveţi de ce vă plînge, ce mai tura-vura ! Hans, fii bun şi leagă-mi şireturile de la pantofi.

HANS

Cum te nu, toamnă.

MARGERY

Roger, ştii ce măsură am la picior... slavă Domnului, nu e prea mare, şi e destul de frumuşel. Te rog să-mi faci şi mie o pereche de pantofi de plută cu călcîie de lemn.

HODGE

Gata, doamnă.

MARGERY

Cunoşti pe cineva care face crinoline şi bonete franţuzeşti ? Trebuie să mă mai lărgesc la fund, ha, ha, ha ! Oare cum am să arăt cu bonetă ? Destul de caraghios, zău aşa...

HODGE

(aparte)

Ca o pisică scoasă din obezi. Foarte frumos, doamnă.

MARGERY

Da, da, carnea omului este precum floarea cîmpului. Ascultă, Roger, ştii unde aş putea să-mi cumpăr nişte păr ?

HODGE

Cum de nu : la orice vînzător de păsări din Gracious Street.

MARGERY

Vorbeşti ca să nu taci, Hodge. Am nevoie de nişte păr pentru peruca mea.

HODGE

Cum îmi rad barba, cum îţi împrumut părul, doamnă... şi e păr d-ăla bun...

MARGERY

Tii, ce cald e ! Trebuie să-mi cumpăr neapărat un evantai sau o mască.

HODGE

(aparte)

Nu ţi-ar strica aşa ceva, ca să-ţi ascunzi mutra de babă hîrcă.

MARGERY

De ! Obrazul subţire cu cheltuială se ţine ! Minunată lucrare a lui Dumnezeu sînt rangurile astea înalte ; altminteri, ce treabă aveam eu cu ele ? Firk nu s-a întors încă ? Hans, nu ţi-s toţi boii acasă, ce mai tura-vura ! Nu fi trist, trece şi asta... şi... spală putina, cum zice luminăţia-sa bărbatul meu.

HANS

Tar eu sînt fesel ; aș tori să fii și tumneata la fel.

HODGE

Doamnă, nu vrei să tragi o pipă de tutun ?

MARGERY

Să-ți fie rușine obrazului, Roger, zău așa ! Porcăriile astea de pipe sînt bune pentru băloși, ca să-și omoare urîtul ! Lua-le-ar naiba ! Doamne iartă-mă, un om cu pipa-n gură arată ca altă-aia ! *(Intră Ralph, șchiopătînd.)*

HODGE

Cine — prietenul Ralph ? Ia te uită, stăpînă : bărbatul lui Jane ! Dumnezeule, șchiop ? Hans, să te porți frumos cu el : e frate de breaslă cu noi, muncitor grozav și soldat neîntrecut.

HANS

Fii pinefenit, frate.

MARGERY

Ptiu, nici nu l-am recunoscut. Ce mai faci, Ralph ? Mă bucur că te văd sănătos.

RALPH

De-aș fi la fel de sănătos ca-n ziua
Cînd am plecat din Londra înspre Franța !

MARGERY

Crede-mă, Ralph, îmi pare tare rău că te văd neputincios. Tii, cum l-a înnegrit la față soarele după atîtea războaie ! Ți-au rănit piciorul stîng ; mare noroc că nu te-au betejit puțin mai sus, că, de ! ai fost în Franța... Ce mai !

RALPH

Mă bucur că vă văd pe toți și, iarăși,
Că Dumnezeu l-a răsplătit astfél
Pe master Eyre cît am lipsit de-aici.

MARGERY

Așa e, Ralph, i-a pus Dumnezeu mîna în cap... ce mai !

HODGE

Ei, Ralph, i-a spune : ce mai e prin Franța ?

RALPH

Nu, Hodge, întîi să-mi spui tu ce-i pe-aici.
Ce face Jane ? Cînd ai văzut-o ? Unde-i ?
Sărmana ! Chiar „sărmană" ! De mîncare
Cum să-i aduc cu-aceste mădulare ?

HODGE

Mădulare ? Ce tot îndrugi, flăcăule ? N-ai mîini ? N-ai să vezi cizmar murind de foame cîtă vreme mai are trei degete la o mînă.

RALPH

Dar despre Jane n-aud încă nimic.

MARGERY

Vai, Ralph, nevasta ta... zău, nu știm ce s-a făcut cu ea. La început a stat cu noi o vreme, dar știi, femeia măritată e femeie măritată : s-a sumețit. Eu, bineînțeles, i-am arătat lungul nasului și toate celelalte ; și s-a topit și nu s-a mai întors. Cînd a plecat, n-a zis nici „rămîneți cu bine", nici „veni-v-ar rău să vă vină", nimic. Știi foarte bine, Ralph, cum își așterne omul, așa doarme. Ce mai tura-vura !... Roger, tot n-a venit Firk ?

HODGE

N-a venit.

MARGERY

Așa că, vezi tu, nu ne-a mai dat nici o veste despre ea, dar am auzit că trăiește la Londra, asta e. Dacă ar fi vrut, ar fi putut să ceară sprijin de la mine, de la bărbatul meu sau de la oamenii noștri, oricare dintre ei ar fi sărit s-o ajute. Hans, vezi dacă n-a venit Firk.

HANS

Ta, ta, toamnă, mă tuc. *(Iese.)*

MARGERY

Și cum îți spuneam, Ralph... Dar de ce plîngi ? Doar știi foarte bine că ieșim goi din pîntecul mamei și goi trebuie să ne întoarcem ; și, de aceea, să-i mulțumim lui Dumnezeu pentru toate.

HODGE

Da, e adevărat, Jane a fost o străină printre noi; dar, Ralph, inima sus — știu eu că ai inimă. Nevastă-ta e la Londra: mi-a spus cineva că a văzut-o acum cîteva zile și că arăta foarte bine, era îmbrăcată frumos... Iar dacă e la Londra, o descoperim noi, n-avea nici o grijă.

MARGERY

L-a doborît jalea, săracul de el... Uite-așa fac și eu cînd pierd cîte-un lucru mai acătării. Ralph, mai bine te-ai duce în casă să îmbuci și să bei ceva. Să știi că am de gînd să mă port cu tine ca și altădată, la fel de frumos.

RALPH

Stăpînă,-ți mulțumesc. Beteag, cum sînt,
Afla-voi ajutor la Domnul sfînt,
În mîinile acestea și-n prieteni.

(Iese. Intră în fuga mare Hans și Firk.)

FIRK

Mai repede, Hans, mai repede! Auzi, Hodge, auzi, doamnă! Hodge, ciulește-ți urechile! Stăpînă, împopoțonează-te! Fă-te frumoasă! Stăpînul meu a fost ales — ce zic! — a fost chemat — ce zic! — a fost condamnat de glasul țării să fie șeriful orașului-pentru un an de zile. Am ajuns s-o trăiesc și p-asta! O mulțime de oameni îmbrăcați în caftane negre au fost rugați să voteze și să-și ridice mîinile și, ce să vezi? Toți și-au îndreptat pumnii spre urechile stăpînului și au strigat: „Da! da! da! da!" Vă închipuiți că am plecat și am venit glonț încoace, ca să trecem astăzi

Aceste vorbe mari la catastif:
Adînc ție mă-nchin, madam șerif!

HANS

Ta, ta, stăpînul meu a tevenit mare om, e șirif.

HODGE

Ce-ți spuneam, stăpîne? De-acum înainte pot zice cu mîndrie: „Bună dimineața, luminăția-ta!"

MARGERY

Bună dimineața, Roger. Vă mulțumesc la toți. Firk, desfă-ți mîna : ține trei *peni* pentru o asemenea veste.

FIRK

Parc-ar fi numai trei jumătăți de *peni*... Da, e o monedă cu trandafir pe ea...

HODGE

Doamnă, ascultă-mă pe mine, nu mai vorbi așa de fistichiu.

FIRK

Păi nu dînsa vorbește așa, ci luminăția-sa. Zău, cucoană, mie să-mi vorbești ca și pînă acum : „Dă-i drumul, Firk !“, „Asta-i, Firk, ce mai !“ „Trage tare, Hodge !“, „Mare mîncău e Hodge ăsta“, „Am să vă gîdil cu vorbe de duh de-o să chițăiți ca șoarecii“. *(Intră Eyre, purtînd un lanț de aur.)*

HANS

Uite că fine stăpînul, tracă frate.

MARGERY

Bine-ai venit acasă, domnule șerif ! Dumnezeu să-ți dea sănătate și bună stare !

EYRE

Ia' privește, Maggy, la lanțul ăsta de aur : este al lui Simon Eyre ! Am să te fac lady, Maggy ! Ți-am adus un capișon franțuzesc. Ia pune-l pe cap — hai, repede ! Acoperă-ți fruntea cu baldachinul ăsta ca să arăți și tu ca lumea ! Vitejii mei pe unde sînt ? Roger, am să-ți încredințez prăvălia și sculele. Firk, tu ai să fii meșterul. Hans, pentru cei douăzeci de ducați ai tăi, vei primi o sută. Să fiți zăpăciți cum a fost Simon Eyre și o să ajungeți și voi șerifi ai Londrei. Îți place cum arăt, Margery ? Os domnesc nu mi-s, dar mi-s neam de boier ! Firk, Hodge și Hans...

FIRK, HODGE și HANS

Vorbește, luminăția-ta !

EYRE

Cinste și mărire nobilei bresle, babilonienilor ! Ei, da' m-am cam luat cu vorba. Am fost poftit la masă

la Old Ford de către lordul primar. Dînsul a luat-o înainte. Eu, după el... Madge, pune-ţi zorzoanele! Troienilor! Vrednicul meu Firk! Hodge, îndemînaticule! Cinstitul meu Hans! Puneţi la cale vreo şotie, gîndiţi-vă la joacă şi la zbenghiuială, prindeţi-vă într-un dans de f'oralii, în cinstea şi spre slava ciubotarilor gentilomi! Ei, ne revedem la Old Ford: aţi înţeles ce gînd am. Hai, Madge. Pramatiilor, zăvoriţi dugheana şi peireceţi. *(Ies.)*

FIRK

Ha! Strașnic! Haidem, Hodge. Să mergem, Hans. Ce chef ne-aşteaptă, maică, şi ce dans! *(Ies.)*

Scena 5

O cameră în Old Ford.

Intră lordul primar, Rose. Eyre, Margery, cu capişonul franţuzesc pe cap, Sybil şi alte servitoare.

LORDUL PRIMAR

Bineveniţi la Old Ford sînteţi toţi
Cum sînt eu însumi.

MARGERY

Mulţumim, milord.

LORDUL PRIMAR

Vai, dac-ar fi amărăciunea noastră
Destoinică de-asemeni mulţumiri!

EYRE

Se poate, dom' primar, se poate să nu fiţi plin de voiebună cu o frumuseţe de casă ca asta, cu pereţii ăştia, cu toate-alelalte?...

LORDUL PRIMAR

Ştii, master Eyre, să-ţi spun deschis — mă bucur
Şi eu, şi-o dat' cu mine fraţii mei,
Că-n obştea noastră s-a văzut intrat
Un zăpăcit şi un zurliu ca tine.

MARGERY

Ei, da, milord, dar de-acu-nainte trebuie să învețe cum să fie mahmur.

EYRE

Gura, Maggy! Dă-o-ncolo de mahmureală! La Guildhall, în roba mea roșie, am să arăt cuminte ca un sfînt și-am să vorbesc grav ca un judecător de pace. Dar acum, aici, mă aflu la Old Ford, în casa preavrednicului lord primar, așa că — ce mai! — vreau să fiu vesel, Maggy, pricepi? Și am să fiu vesel! Mai dă-o naibii de mahmureală și de plictiseală! Auzi, ciuboțica-cucului? Os domnesc nu mi-s, dar mi-s neam de boier. Ce spune lordul primar?

LORDUL PRIMAR

Ha, ha, ha, ha! Aș da un pumn de galbeni
Pe-o inimă voioasă ca a ta!

EYRE

Eu ce pot face, milord? Știi, cu un funt de griji nu plătești un dram de datorii. Să fim voioși cît sîntem tineri; nici n-o să ne dăm seama cum o să se strecoare în noi bătrînețea, zahărul și rachiele.

LORDUL PRIMAR

Așa e! Doamnă Eyre, vreau să te rog
Pe fie-mea s-o sfătuiești de bine.

MARGERY

Nădăjduiesc că domnișoara Rose nu-și va îngădui să ia nimica rău.

LORDUL PRIMAR

Să te audă Cel-de-sus! Sînt gata
Să-i dau acestei capre înc-o mie
De mărci — afar' de ce-am făgăduit;
În schimb îi cer atît: să mă asculte.
Maimuța încă-mi iese din cuvînt.
Deunăzi a venit un gentilom
Destoinic, cu venit frumos, un tînăr
De-a dragul ginere să-l faci. De unde!
Înfumurata mea l-a repezit.
Doar la curteni i-e gîndul, n-ai ce-i face:
Și-un Făt-Frumos, de nu-i curtean, nu-i place.

EYRE

S-ar cuveni să fii mai supusă, frumoasă Rose, că doar te-ai copt pentru bărbat. Nu te mărita cu un tinerel care nu are mai mulți peri în barbă decît ai tu pe obraji ! Curteni ? Prostii ! Ăștia-s niște vînturatici ! Niște flușturatici în straie de mătase ! Numai fața e de ei — căptușeala e proastă. Nu, Șoricelule, mărită-te cu un băcan gentilom ca dom' primar, tatăl tău. Băcănia e o meserie frumoasă : prune cîte vrei... Dacă aș avea un băiat sau o fată care nu s-ar căsători cu cineva din neamul ciubotarilor, i-aș da afară din casă ! Breasla nobilă îi hrănește pe oameni și în Europa și în toată lumea.

(Se aud sunete de tobe și flaut.)

LORDUL PRIMAR

Asta ce-o mai fi ?

EYRE

Milord, o ceată de băieți buni care, în cinstea dumitale, vor să joace un *morris-dance,* dansul floraliilor. Veniți încoace, caldeenilor !

(Intră Hans, Ralph, Firk și alți cizmari, jucînd morris-dance ; *după ce dansează puțin, vorbește primarul.)*

LORDUL PRIMAR

Și ăștia, master Eyre, sînt toți cizmari ?

EYRE

Toți ciubotari unul și unul, sir.

ROSE

(aparte)

Acela seamănă grozav cu Lacy...

HANS

(aparte)

O, de-aș putea vorbi cu draga mea !

LORDUL PRIMAR

Mergi, Sybil, și le adă niște vin.
Bine-ați venit !

TOȚI

Îți mulțumim, milord!

(Rose ia o cupă cu vin și se duce spre Hans.)

ROSE

Să bem, prietene, în sănătatea
Aceluia al cărui chip îl porți!

HANS

Mulțumesc, punã tomnișoară.

MARGERY

Văd că știi să alegi, domnișoară Rose: ai închinat pentru cel mai de ispravă dintre oamenii noștri.

FIRK

Mai sînt pe-aicea și alții care fac treabă la fel de bună.

LORDUL PRIMAR

Mă cheamă-n Londra trebi ce nu adastă.
Voi, dragii mei, petreceți, beți, mîncați,
Iar la întors, opriți-vă cu toții
La Stratford-Bow: o să v-ajungă zloții.
(Le aruncă două monede.)

EYRE

Nebunaticilor, vă mai dă și Sim Eyre unul. Mai vesel, Firk! Înseninează-te, Hans! Trăiască ciubotarii! *(Toți ies, dansînd.)*

LORDUL PRIMAR

Să mergem, master Eyre: vino cu mine. *(Ies.)*

ROSE

Vai, Sybil, ce mă fac?

SYBIL

Ce s-a-ntîmplat?

ROSE

Hans ciubotarul e iubitul meu,
Ce s-a schimbat la strai ca să mă vadă.
Cum aș putea vorbi cu el? Ce zici?

SYBIL

Fii pe pace, stăpînă. Pot să fac rămășag pe cinstea mea de fată că, atunci cînd vom ajunge la Londra, Hans olandezul nu numai că o să te vadă și o să-ți vorbească, ci, în ciuda șiretlicurilor domnului primar, o să te fure și o să te ia de soție. Ai dori așa ceva ?

ROSE

Ajută-mă și n-ai să te căiești.

SYBIL

Atunci să plecăm și noi după ei la Londra. Dacă mai stăm aici ar putea să intre la bănuială.
Iar mîine, dacă ai să faci cum zic,
Vei fi-n „aleasa breaslă" ucenic !

(Ies.)

ACTUL IV

Scena 1

O stradă în Londra.

Jane, lucrînd în prăvălia unei cusătorese. Intră master Hammon, căutînd mereu să-și acopere fața și să se țină deoparte.

HAMMON

Iubita mea aici lucrează : iat-o.
Frumoasă-i, mîndră, însă nu-i a mea.
Ah, dac-ar fi ! De trei ori i-am vorbit ;
De trei ori i-am strîns mîna ; și acum
O simt înfiorată pe a mea
Și cu priviri lihnite mă hrănesc
Din ceea ce m-a flămînzit. Vai, vai :
Eu o iubesc, dar nu-s iubit de nime...
Mă tot gîndesc : ce-anume îmi lipsește
Din ce găsesc femeile la alții ?
Frumoasa Rose era sfioasă ; Jane
E prea trufașă... Nu ! Fiind cinstită,
'Și închipuie că-s un stricat ; nu vrea

În inima mea rece să strecoare
O rază-a ochilor ei plini de soare.
Ce meșteră-i e mîna ! Cît de lin
Dezmiardă pînza ! Iară eu suspin
Și-ascuns, o sorb din ochi. De cîte ori
M-am desfătat astfél, pe ger, pe ploaie,
Privind prin bezna nopții spre un licăr
Ce-i lumina odaia. De-o zăream,
Eram bogat precum un rege ! Mare
E-a dragostei sminteală ; nu-i mirare
Că fața mi-o ascund și... tare-aș vrea
Să fiu recunoscut.

JANE

Doriți ceva ?
Avem calico, chembrică, batist,
Cămăși, dantelărie — ce-ați dori ?

HAMMON
(aparte)

Ce nu prea vrei să vinzi... Fie ce-o fi !
Încerc. Cum vinzi batista asta ?

JANE

Ieftin.

HAMMON

Volanele ?

JANE

Mai ieftin.

HAMMON

Panglicuță ?

JANE

Tot ieftin.

HAMMON

Ieftin toate, dar mînuța
Cam cum o vinzi ?

JANE

Pe ea n-o vînd.

HAMMON

O dai,
Nu este-așa ? Ți-o cumpăr eu.

JANE

Nici gînd.

HAMMON

Mai lasă lucrul, vin' la joacă, hai...

JANE

Cu joaca nu-mi cîștig nimic de trai.

HAMMON

Plătesc eu timpul ce-ai să pierzi cu mine.

JANE

Să cheltuiești atît nu se cuvine...

HAMMON

Postav și inimă le-mpungi cu acul...

JANE

Se poate.

HAMMON

Este-așa.

JANE

Și... care-i leacul ?

HAMMON

Prea ești sfioasă, zău.

JANE

Mai lasă-mi mîna.

HAMMON

Aș vrea s-ascult porunca-ți : ești stăpîna !
Și-aș vrea să mă despart de chipu-ți drag,
Dar nu-s în stare, căci mă răzvrătește
Puterea ce pe regi i-a-ngenuncheat.
Jane, te iubesc !

JANE

Atunci te du cu bine !

HAMMON

Mîna mi-o iau, dar inima rămîne.
Jur : te iubesc !

JANE

Te cred.

HAMMON

Cum, Jane, căldura
Iubirii mele naște-n tine ura ?

JANE

Nu te urăsc.

HAMMON

Atunci... iubești ?

JANE

Ei, da..
Te bucuri, sir ? Iubesc pe-altcineva.

HAMMON

Femeia spune : „Să mă lași în pace !“
Și-n sinea ei : „De ce nu vii încoace ?“
În pieptul meu încerc un simțămînt
Puternic și curat — zău, nu te mint.
Mi-ești dragă precum dragă-mi este viața,
Precum bărbatului i-e dragă soața.
Asemenea iubire și mă-mbie...
Bogată nu ești, dar de bogăție
Puțin mă sinchisesc. Dacă mă vrei,
A ta e-ntreaga mea avere. Ei,
Trăiesc sau mor ? Aștept să spui cuvîntul :
În el îmi este viața sau mormîntul.

JANE

Cred, domnule, că mă iubești ; o pradă
Ușoară cum sînt eu îi măgulește
Pe gentilomi ; că de ! se pot făli
Că, prin șoșele și momele, știu
S-ademenească o femeie ; cred
Că ești deosebit de toți aceștia
Cari din petit își fac o meserie.
Și eu, ca altele,-aș putea să fiu
Sprințară ; cu șăgalnice ocheade
Și zîmbete-nsorite să te-nfrupt,
Dar nu-mi plac farmecele ; aș putea
Să-ți spun într-una că te cred, că veșnic...

HAMMON

Ci crede-mă o dată !

JANE

Păi... te cred !
Cum, însă, domnul meu, nu vreau să suferi,
Nădăjduind că vei gusta cîndva
Un rod ce n-o să cadă niciodată,
Am să-ți vorbesc fără înconjur. Iată :
Bărbatul meu trăiește ; cel puțin
Mă mîngîi cu-acest gînd. Ce crud a fost
Acest război cu el, dar și cu mine !
Cum îmi lipsește bietul Ralph ! Am numai
O inimă și el o stăpînește...
Cum ți-aș putea-o da ? Cît timp trăiește,
Voi fi a lui ; de nu, a nimănui !
Mai bine soață, oricît de sărmană,
Decît pe lîngă-un rege curtezană !

HAMMON

Cinstită Jane, mi-e viața-n joc, dar, zău,
De nu-ți sînt drag, atunci de trupul tău
Eu n-am să mă ating. Bărbatul, zici,
Ți l-au trimis în Franța ? Cum îl cheamă ?

JANE

Ralph Damport.

HAMMON

Damport ? Iată o scrisoare
Pe care mi-a trimis-o un prieten,
Un gentilom, din Franța. Cei căzuți
Pe cîmpul luptei sînt în ea trecuți.

JANE

Ralph nu e printre ei... Doamne ferește !

HAMMON

Știi să citești ?

JANE

Da, știu.

HAMMON

Atunci, citește !
Și el, dacă-mi aduc aminte bine,
E printre ei. Poftim.

JANE

Mort! Vai de mine!
Ralph... mort! Atunci și inima-mi se frînge!

HAMMON

Te liniștește, scumpo.

JANE

Piei!

HAMMON

Nu plînge,
Nu-mbogăți sărmana întristare
Cu-aceste lacrimi, Jane, îl plîng și eu,
Deoarece-l plîngi tu.

JANE

Acest pomelnic
Și semnătura sînt doar ticluiri.

HAMMON

Mulți au primit asemenea scrisori
Și-ai să le vezi și tu. E-adevărat!
Nu plînge; jalea, chiar cînd izvorăște
Din dragoste, n-ajută celui plîns,
Dar pe acei ce-l plîng îi nimicește!

JANE

Fii bun și lasă-mă.

HAMMON

Și tu, ce faci?
Iubește viii, lasă morții-n pace.
Iubirea lui s-a stins; a mea nu-ți place?

JANE

Vorbești de dragoste? Nu-i potrivit...

HAMMON

Ba, dimpotrivă: căci al tău iubit
E mort.

JANE

Chiar dacă-i mort, iubirea mea
Cu el o dată nu se va-ngropa.
Ci, du-te, du-te, pentru Dumnezeu!

HAMMON

M-aș blestema de te-aș lăsa la greu.
Răspunde-mi dragostei și-am să mă duc.
Zi „da“ sau „nu“.

JANE

Nu.

HAMMON

Ei, atunci, adio.
Un singur bun rămas n-ajunge. Hai,
Jane, șterge-ți ochii. Și te rog să-mi dai
Răspunsul înc-o dată : da sau ba ?

JANE

Ți-am spus. Dacă mai stai, plec eu — așa !

HAMMON

Atunci, pe mîna ta ! Voi stărui
Pîn' ce-ai să-l schimbi pe „nu“ ; rămîn aci,
Cît inima-ți haină...

JANE

Contenește !
Cît stai aicea, chinul meu sporește,
Nu pentru că ești Hammon, dar durerea
Rîvnește liniște... Ei, află-mi vrerea,
În scurt : de-o fi să mă mărit cîndva,
De soț am să te-aleg pe dumneata.

HAMMON

O, glas divin ! Jane, plec înavuțit !

JANE

Pe mine, moartea, vai ! m-a sărăcit. *(Ies.)*

Scena 2

Londra. Strada din fața prăvăliei lui Hodge. Hodge la tejghea, Ralph, Firk, Hans și un băiat la lucru.

TOȚI

Tra, la, la, tra, la, la.

HODGE

Ziceți-i înainte, porumbeilor! Și munciți cu rîvnă, că de! ieri am trîndăvit. Munciți cît zece, ca să ajungem și noi primari sau măcar aldermeni.

FIRK

Tra, la, la, tra, la, la.

HODGE

Bravo! Pe cinstea mea! Ce zici, Hans: e vesel băiatul, nu glumă.

HANS

Ta, ta, stăpîne.

FIRK

Nu sînt chiar așa de vesel; azi nu mi-am uns trompeta cu băuturică și e răgușită.

HANS

Tă-i înainte, Firk, tă-i înainte; ești un păiat te treapă! Ascultă, meștere, te roc să-mi croiești o pereche de căpute pentru chetele lui șupîn Jeffrey.

HODGE

Croiește-le tu, Hans.

FIRK

Meștere!

HODGE

Ce e, flăcăule?

FIRK

Tot ai început să croiești dumneata; taie-mi o pereche de petice, altfel n-o să-mi meargă treaba cum trebuie. Tra, la, la!

HODGE

Ia spuneți-mi, domnișorilor, sînt gata pantofii verișoarei mele Priscilla?

FIRK

Ce verișoară, meștere! E una din fleoarțele dumitale... Mai dă-i încolo de pantofi.

RALPH

Eu lucrez la ei: a stăruit să i-i fac eu, nimeni altul.

FIRK

Tu ? Înseamnă că iese o treabă de mîntuială, cum nu prea-i place dumneaei. Ralph, trebuia să mi-o trimiteţi mie ; să vezi cum aş fi tivit-o şi tighelit-o pe Priscilla asta a ta ! Tra, la, la ! Nu faci mare ispravă cu sculele tale...

HODGE

Ce zici, Firk, n-am petrecut de minune la Old Ford ?

FIRK

De minune, meştere ! Ce-am mai dănţuit ! Ni se făcuseră dosurile vîrtelniţe ! Cît despre mîncare... Dacă lumea s-ar hrăni numai cu asemenea bunătăţi, eu, unul, n-aş mînca decît budincă...

RALPH

Cel mai bine i-a mers lui Hans.

FIRK

Asta cam aşa e : domnişoara Rose a băut în cinstea lui.

HODGE

Hai, hai, daţi-i zor. Spune lumea că şapte aldermeni au murit sau sînt pe ducă.

FIRK

Mie unuia puţin îmi pasă : tot n-am să le iau locul.

RALPH

Nici eu ; dar jupîn Eyre o să fie lord primar foarte curînd. *(Intră Sybil.)*

FIRK

Ia uitaţi-vă cine vine : Sybil !

HODGE

Bine-ai venit, Sybil ; ce mai faci, nebunatico ?

FIRK

Bine-ai venit la Londra, frumuşico !

SYBIL

Mulţumesc, Firk. Tii, Hodge, ce prăvălie frumoasă ai ! Şi cum aţi dichisit-o !

RALPH

Sybil, îți mulțumesc pentru petrecerea grozavă de la Old Ford.

SYBIL

Sîntem întotdeauna bucuroși de oaspeți ca tine, Ralph.

FIRK

Tare bine am mai petrecut, Sybil, zău așa. Ei, ce mai faceți — tu, domnișoara Rose și lordul primar? Vezi, am întrebat mai întîi de cucoane.

SYBIL

Bine, mulțumesc. Îîîî — uitasem — unde e Hans olandezul?

FIRK

Ascultă, butoiaș de unt, desfundă-te și ciripește în păsărească ta...

HANS

Ce torești? Ce torește fata?

SYBIL

Te așteaptă domnișoara, stăpîna mea, ca să vezi cum i se potrivește ultima pereche de pantofi pe care i-ai făcut-o.

HANS

Și unte e toamna stăpîna ta?

SYBIL

E la Londra, în casa noastră de la Cornhill.

FIRK

Cum, adică, numai Hans poate s-o servească?

SYBIL

Da, numai el. Să mergem, Hans: stau ca pe ace.

HODGE

Ai grijă de înțepături, Sybil.

SYBIL

Las' pe mine, Hodge; știu eu să mă descurc. Haide, Hans.

HANS

Ta, ta, mercem cu tine. *(Hans și Sybil ies.)*

HODGE

Du-te, Hans, grăbește-te. Ei, cine nu mai are de lucru ?

FIRK

Eu, meștere, aș rumega ceva. A trecut de mult vremea prînzișorului.

HODGE

Zăăău ? Atunci lăsați treaba. Toată lumea la masă ! Băiete, ai grijă de scule. Hai, Ralph ; hai, Firk. *(Ies. Intră un servitor.)*

SERVITORUL

Care va să zică, o firmă cu un calapod... în Tower-Street. Ce mai, aia e. Heei ! E cineva înăuntru. *(Intră Ralph.)*

RALPH

Care ești acolo ? Ce dorești, domnule ?

SERVITORUL

O doamnă are nevoie de o pereche de pantofi pînă mîine dimineață. Poți să i-i faci ?

RALPH

Cum de nu. Ce măsură poartă ?

SERVITORUL

Să-i faci pe măsura pantofului ăstuia ; dar, bagă de seamă, să-i faci negreșit, pentru că doamna se cunună dis-de-dimineață.

RALPH

Cum ? Să-i fac după pantoful ăsta ? După ăsta ? ești încredințat că nu greșești ?

SERVITORUL

Ce mă tot întrebi ? Bineînțeles că după ăsta ! Nu ți-e bine ? Ți-am spus : îmi trebuie o pereche de pantofi, adică doi pantofi făcuți după măsura ăstuia, pînă mîine dimineața în zori ; adică pînă la ceasurile patru. Pricepi ? Poți ?

RALPH

Da, domnule — da, da ! îi fac. După măsura ăstuia, zici ? Parcă l-aș cunoaște, pantofiorul ăsta... Da, sir, da — gata ! Pînă la ceasurile patru ; foarte bine. Și unde să-i aduc ?

SERVITORUL

În Watling Street, la „Mingea de aur". Întreabă de unul master Hammon, *gentleman,* stăpînul meu.

RALPH

Bine, sir ; după pantoful ăsta, zici ?

SERVITORUL

Am zis : master Hammon, la „Mingea de aur". Dumnealui e mirele, și pantofii sînt pentru mireasă.

RALPH

Îi fac întocmai după pantoful ăsta. Foarte bine, master Hammon, la „Pantoful de aur" — am vrut să spun la „Mingea de aur" — gata, ce mai. Nu te supăra, sir : unde se cunună acest master Hammon ?

SERVITORUL

La biserica Saint Faith, lîngă catedrala Sfîntul Paul. Dar ce rost are să mă întrebi ? Te rog să-i dai zor și... la revedere ! *(Iese.)*

RALPH

După pantoful ăsta ! Sînt uimit
De-asemeni întîmplare... E-un pantof
Ce i l-am dat soției mele — of ! —
Cînd m-au trimis în Franța... De atunci
Nu i-am mai dat de urmă ; dar — e ea :
Logodnica lui Hammon, Jane a mea !

(Intră Firk.)

FIRK

Mii de draci, Ralph ! ai pierdut trei rînduri de căni pe care le-a pus la bătaie un concetățean de-al meu la masă.

RALPH

Nu face nimic ; m-am pricopsit eu într-altfel. Mi-a picat în mînă ceva...

FIRK

Aud ? spune : parte bărbătească sau femeiască ?

RALPH

Firk, recunoști pantoful ăsta ?

FIRK

Habar n-am ! Nu-l cunosc, nu mă cunoaște !

RALPH

Eu îl cunosc... Pantoful ăsta, jur,
L-a încălțat alt'dată Jane. Lungimea,
Lățimea,-s ale ei ; așa călca !
Eu l-am croit ! cu-ncălțămintea asta,
Am să-mi descopăr — crede-mă ! — nevasta.

FIRK

Ha, ha, ha ! A fost nou cîndva bietul pantofior, acum s-a învechit ! Da' ce dracu te-a apucat, frate ?

RALPH

A fost un servitor pe-aici ; voia
Să-i fac stăpînei sale pînă-n zori
Niște pantofi. Cucoana se mărită
Cu-n gentilom. Eu cred că-i Jane a mea.

FIRK

Iar eu cred că ești un mare tîmpit. Ha, ha, ha !

RALPH

Nu ai decît să rîzi ! Dar află-acestea :
Mîine-am să strîng o ceată de cizmari,
Tot unul, ce vor însoți mireasa
În drumu-i spre biserică. Iar dacă
Mireasa-i Jane, i-o voi răpi lui Hammon —
Sau dracului, de s-o-ntîmpla pe-acolo.
De n-o fi Jane, cu ce-am să-mi fac păcat ?
Dar este ea, și cît voi mai trăi,
Cu alta, zău, nu mă voi însoți.

FIRK

Păi dar, să te-nsoțești cu o femeie ca să naști niște schilozi ! Să te norocească Cel-de-sus și să lumineze o asemenea unire ! Pentru că, vorba ceea, și nunta și spînzurătoarea sînt în mîna soartei ! *(Iese.)*

Scena 3

Londra. O cameră în casa din Cornhill a lordului primar.
Intră, braț la braț, Hans și Rose.

HANS

Ce fericit sînt — iar te simt alături !
M-am tot temut de-o piază-rea, crezînd
Că n-am s-o mai revăd pe Rose nicicînd !

ROSE

Ah, Lacy-al meu, de vreme ce prilejul
Ne-ajută să fugim, nu-ngădui
Ca dragostea ce-mi porți să-ndepărteze
Rîvnitul ceas ! Dar cum să facem ? Spune,
Și Rose te va urma în lumea largă.

HANS

Ah, cum mă-mbată-al dragostei prea-plin,
Desăvîrșirea-ți cum mă fericește !
Cum însă tu îmi răsplătești nădejdea,
Iubirii dînd dobîndă, te rog iarăși,
Ca un datornic îndrăzneț, la noapte
Să mă aștepți în casa lui Sim Eyre,
Stăpînul meu alt'dat și azi primar,
În urma morții unor aldermeni.
Și-acolo,-n ciuda urii lui sir Hugh
Și a furiei lui Lacy, Jane a mea
Cu Rowland Lacy se va cununa ! *(Intră Sybil.)*

SYBIL

Vai, vai domnișoară, ce-o să vă faceți ? Descurcați-vă cum puteți : tatăl dumneavoastră e colea ! Și vine-ncoace ! Master-Lacy, ascundeți-vă după stăpîna mea ! Pentru Dumnezeu, faceți ceva !

HANS

Rose, vine tatăl tău ! Ce-i de făcut ?
Pe unde să m-ascund ? Cum am să scap ?

ROSE

Halal bărbat ! Te pierzi așa ușor ?
Ești, mai departe, ciubotarul Hans.
Pune-mi pantoful. *(Intră lordul primar.)*

HANS

Nu e rău de loc!

SYBIL

Tatăl dumneavoastră...

HANS

Său, tomnișoară, e un pantof pun: o să fă simțiți foarte pine în el; tacă nu, nu plătiți.

ROSE

Ce-i de făcut? Mă supără pantoful!

HANS

(aparte)

Tăticul tău aici... ăsta e ofuł...

LORDUL PRIMAR

Frumos ai lucrat. Potrivește-i pe măsura fiicei mele și va ști ea să te răsplătească.

HANS

Ta, ta, tomnule. Său, e un pantof pun, tin pielea cea mai fină, uitați-fă și tumneafoastră, sir! *(Intră un servitor.)*

LORDUL PRIMAR

Nu mă-ndoiesc. Ce s-a-ntîmplat, băiete?

SERVITORUL

Stăpîne, earl-ul Lincoln e la poartă.
A coborît și vrea să vă vorbească.

LORDUL PRIMAR

Vrea să-mi vorbească earl-ul Lincoln? Bine.
Ghicesc de ce-a venit. Rose, isprăvește,
Dă-i drumul ciubotarului, hai, iute!
Syb, fă curat aici. Băiete, haidem. *(Iese.)*

HANS

Ha! Unchiul! Ce mai pun la cale oare?
Iubito, dragostea ni-e la strîmtoare.

ROSE

Nu te mîhni. Orice s-ar întîmplá,
Eu nu te las; și-adeveresc acestea:
Sînt gata să te-aștept unde mi-ai spus,

Și nu-ntr-o anumită zi, ci astăzi,
Acum, fără zăbavă. Nu-mi răspunde.
Iubirea m-a-ntărit : ea m-a făcut
Să-nfrunt mînia tatii și acum
Va ști să-naripeze fuga noastră ! *(Ies.)*

Scena 4

O altă cameră în aceeași casă.
Intră lordul primar și earl-ul de Lincoln.

LORDUL PRIMAR

Zău, crede-mă, vorbesc adevărat.
De cînd nepotul ți-a plecat în Franța
Eu nu l-am mai văzut. Am fost surprins
Cînd mi-a spus Dodger c-a rămas în țară,
Porunca regelui nesocotind.

LINCOLN

Sir Roger Oateley, am crezut că tu
L-ai sfătuit să facă-astfél, știind
Că ți-a-ndrăgit copila. Bănuiam
Că s-a ascuns aici, în casa ta ;
Dar, văd, m-am înșelat. Mărturisesc
Că ți-am făcut o nedreptate, sir.

LORDUL PRIMAR

Ascuns în casa mea ? Milord, mă crede,
La Rowland țin prea mult pentru ca cinstea
Să i-o rănesc, cum a făcut acela
Ce l-a-ndemnat să nu se ducă-n Franța.
Ce spun adeveresc și prin aceea
Că mi-am închis copila și-am ferit-o
De ochii și de vorba lui. Nu însă
Fiindcă l-aș urî, ci ca s-arăt
Cît te cinstesc, ca sîngele tău nobil
Să nu ți-l strice neamul meu nevrednic.

LINCOLN

(aparte)

Ce spune ticălosul și ce simte !
Prea bine, sir, te cred și-ți mulțumesc
Pentru iubirea multă ce-mi arăți.

Acum ajută-mi să-mi găsesc nepotul...
Am să-l trimit în Franța negreșit.
O să-i redăm copilei libertatea,
Iar gîndurile mele vor afla
Odihnă, grijile mă vor lăsa. *(Intră Sybil.)*

SYBIL

O, Doamne! Ajutor, ajutor! Stăpîna mea, tînăra mea stăpînă!

LORDUL PRIMAR

Unde-i stăpîna ta? Ce s-a-ntîmplat?

SYBIL

S-a dus, a fugit!

LORDUL PRIMAR

Fugit? Cum? Unde?

SYBIL

Nu știu, zău... a fugit pe ușă cu Hans ciubotarul... i-am văzut cum pleacă, pîș-pîș, pîș-pîș, și... pe-aici ți-e drumul!

LORDUL PRIMAR

Dar încotro? John, unde-s slujitorii?

SYBIL

Eu nu știu, nu vă fie cu bănat.

LORDUL PRIMAR

Să fugă cu-un cizmar? Adevărat?

SYBIL

Pe Dumnezeul meu din cer, milord!

LINCOLN

(aparte)

S-a-ndrăgostit de-un ciubotar? Mă bucur...

LORDUL PRIMAR

Cu-un putinei de brînză olandeză!
Să-și uite neamul? Să-mi plătească grija
Cu-asemeni nerecunoștință? Hammon
O lasă rece, și în schimb iubește
Un coate-goale,-un lotru? A fugit?
Eu n-am s-o caut! Să se prăpădească
De foame, dacă vrea; n-o recunosc!

LINCOLN

Ești crud din cale-afară, sir, cu ea...

(Intră Firk cu pantofii.)

SYBIL

(aparte)

Grozav de bine-mi pare c-a scăpat!

LORDUL PRIMAR

Nu, n-o mai socotesc copilul meu.
Auzi! Să-i farmece privirea cine?
Un mitocan beţiv, un pilangiu,
Un ciubotar! Grozav sînt de-ncîntat!

FIRK

Chiar trebuie să fiţi încîntat: e un pantof grozav, pe legea mea! Să vedeţi cum o să se potrivească pe picior!

LORDUL PRIMAR

Cine-o mai fi și potlogarul ăsta?

FIRK

Nu sînt potlogar, sir. Sînt Firk, ciubotarul, cinstita primă calfă a cinstitutului Roger și am venit încoace să măsor pantoful ăsta pe picioruşul domnișoarei Rose. Nădăjduiesc că luminăţia-voastră e bine, sănătos, aşa cum am fost și eu cînd am făcut încălţările astea. Mai rămîneţi cu bine, al domniei-voastre, Firk.

LORDUL PRIMAR

Rămîi, sir Potlogar.

LINCOLN

Vin', dom' cizmar.

FIRK

Noroc că l-aţi pus pe potlogar înaintea cizmarului, altminteri n-aș fi catadicsit să mă întorc. Sînt mișcat, pentru că m-am mișcat încoace.

LORDUL PRIMAR

L-auzi, milord? Ne face potlogari!

FIRK

Păi nu l-aţi făcut potlogar pe unul din nobila breaslă? Care va să zică nobila breaslă e alcătuită

din potlogari... Mă rog, mă rog, petreceți mai departe! *(Aparte, către Sybil.)* Syb, tînăra ta stăpînă... Să vezi cum am să-i duc eu de nas acum, că doar nu e degeaba primar master Eyre!

LORDUL PRIMAR

Ascultă, cine e stăpînul tău?

FIRK

Mă bucur că luminăția-voastră e așa de vesel. Nu am încă stăpîn: nu mi-am pus căpăstru și nu mi-am vîrît capul sub papuc. *(Arată spre Sybil.)*

LINCOLN

Nu te-a-ntrebat de vrei s-o iei de soață,
Vrea doar să știe-n slujba cui te afli.

FIRK

Acum îi cînt în struna lui Rogero. Roger, tovarășul meu, mi-e acum stăpîn.

LINCOLN

Băiete,-l știi pe unul Hans, cizmar?

FIRK

Hans, ciubotarul? Mda... staţi... bineînțeles, da. Am să vă spun ceva, însă în mare taină... Domnișoara Rose și el în vremea asta... nu, încă nu, însă foarte curînd au să dănțuiască în același așternut... Acest Hans... *(Aparte.)* Vor să mă iscodească? Las' că-i păcălesc eu.

LORDUL PRIMAR

Știi, așa dar, unde-i acum?

FIRK

Cum de nu! Știu chiar foarte bine, zău!

LINCOLN

Atunci poți să ne pui...

FIRK

Nu pot, nu, zău...

LORDUL PRIMAR

Cinstite Firk, hai, spune-mi unde este
Și ai să vezi cum știu să răsplătesc.

FIRK

„Cinstite Firk“ ați spus ? Nu, sir, nu așa. Meseria mea e nobila breaslă. Nu-mi place să privesc, îmi place să pipăi. Puneți-mi în mînă *aurium tenus*, zece galbeni, și *genuum tenus*, zece monede de argint, și atunci Firk e omul domniei-voastre... *(aparte)* gata de alte minciuni.

LORDUL PRIMAR

Poftim un galben, parte din răsplata
Pe care-am să ți-o dau. Ei, spune-mi unde-i.

FIRK

Nici nu mă gîndesc ! Să-mi trădez fratele ? Nu ! Să mă port ca o iudă față de Hans ? Nu ! Să-mi trădez breasla ? Nu ! Ar însemna să mă snopească în bătăi. Dar galbenul îl primesc ; galbenul domniei-voastre va vorbi domniei-voastre.

LINCOLN

N-ai să pățești nimic ; hai, Firk, vorbește.

FIRK

Trimiteți-o de aici pe prefăcuta asta de Syb.

LORDUL PRIMAR

Fetițo, du-te în odaia ta. *(Sybil iese.)*

FIRK

Zidurile au urechi și slujnicele gura mare. Cît despre Hans al nostru, credeți-mă, mîine dimineață o să se cunune cu domnișoara Rose. Pe legea mea ! Dacă n-o să se întîmple așa, să-l prefaceți pe Firk într-un butoi cu unt cu care să tăbăciți pieile.

LORDUL PRIMAR

Ai tu încredințarea asta ?

FIRK

Da, sir. E ca și cum m-ați întreba dacă sînt încredințat că clopotnița Sfîntul Paul e ceva-ceva mai înaltă decît London Stone [1] sau că prin Pissing Con-

[1] **Lespede de piatră marcînd centrul din care radiau vechile drumuri romane.**

duit [1] nu se scurge numai apă. Sînt eu oare încredințat că sînt cinstitul Firk ? Mii de caiele ! Mă credeți atît de ticălos încît să vă înșel ?

LINCOLN

În ce biserică vor face nunta ?

FIRK

Nu prea sînt eu dus la biserică, dar știu unde. E o biserică în care oamenii fac jurăminte... stați puțin, îi zice... Da, îi zice... Nu, nu, pe sfînta liturghie, nu... îi zice... Da, pot să jur... Nu, nici asta... Iîîî... ce mai... îi zice biserica Faith de lîngă catedrala Sfîntul Paul. Acolo au să se lege și au să se înnoade întru căsnicie ca o pereche de ciorapi. Priveliște desfătătoare pentru ochi !

LINCOLN

Pun mîna-n foc că Lacy-i travestit
În straiele cizmarului acela.

FIRK

Nu greșiți de fel.

LINCOLN

Nu este-așa, prietene ?

FIRK

Greșiți, zău. Eu cred că Hans e Hans și nimeni altul ; că doar nu e un duh rătăcitor.

LORDUL PRIMAR

Și mie-mi vine-a crede că-i așa.

LINCOLN

Nepotul meu vorbește olandeza
Și meseria de cizmar a învățat-o.

LORDUL PRIMAR

Milord, te voi ruga să mă-nsoțești.
În fața ta se vor sfii, desigur,
Și pripa-și vor astîmpăra. Eu singur
S-ar prea putea să ies învins. Pot cere
Acest hatîr ?

[1] Conductă de canalizare.

LINCOLN

Sînt gata să te-ajut.

FIRK

Atunci va trebui să vă sculați cu noaptea în cap, fiindcă și-au pus în gînd să înceapă cît mai devreme joaca de-a focul și apa...

LORDUL PRIMAR

Le-o iau eu înainte, nici o grijă!
Milord, rămîi la mine peste noapte
Și-n zori pornim spre Faith, să-mpiedicăm
Această cununie nebunească.
O să oprim strigările și... gata!
Învăpăierea le-o vom stinge-ndată. *(Iese.)*

LINCOLN

Deci la biserica Saint Faith?

FIRK

Da, pe cuvîntul meu!

LINCOLN

Păstrează taina, de ți-e dragă viața! *(Iese.)*

FIRK

Taina? Am s-o păstrez, negreșit, după ce am să-ți sărut nevestica! Ha, ha, ha! Adică nobila breaslă să nu-și ducă la bun sfîrșit urzeala? Am venit dinadins cu pantofii la luminăția-sa sir Roger Oateley, în timp ce Rose, fie-sa, își vede de drum cu Hans al ei. Dar — ssst! Acești doi gogomani se vor înfățișa mîine la biserica Saint Faith să-i ia ca din oală pe domnul mire și pe doamna mireasă, iar în vremea asta dumnealor o să-și vadă frumos de treabă la Savoy... Hazul mare este că sir Roger o s-o descopere acolo pe nevasta bietului Ralph, prietenul meu, gata să se mărite cu un gentilom și atunci... și atunci în loc de fie-sa, o s-o împiedice pe dînsa... Strașnic! Ce-o să mai rîdem! Vorba, Firk! Ce mai am de făcut? A, da... la cîrciuma „Sacul de lînă" din Ivy Lane se strîng acum cîțiva ciubotari ca să se sfătuiască

ei cum să i-o fure de sub nas gentilomului pe nevasta lui Ralph, șchiopul. Asta e.

Vai, vai, fetelor,
Feriți-vă, bietelor,
Vă feriți fustițele
Căci se-ncurcă ițele...

(Iese.)

ACTUL V

Scena 1

O cameră în casa lui Eyre.
Intră Eyre, Margery, Hans și Rose.

EYRE

În sfîrșit, a venit și dimineața asta... A venit, nu-i așa, Hans, zbînțuitule ?

HANS

Da, asta e dimineața care trebuie să ne facă pe amîndoi fericiți sau nenorociți. De aceea, dacă dumneata...

EYRE

Dă-l încolo de „dacă" și mai știu eu ce alte asemenea vorbe ! Pe cinstea mea, Rowland Lacy, nimeni în afară de rege nu va cuteza să-ți facă vreun rău. Nu te teme de nimic : nu mi-s eu Sim Eyre ? Iar Sim Eyre nu este primar al Londrei ? Nu te teme de nimic, Rose. N-au decît să vorbească, mult și bine. Hai, porumbițo, apropie-te de mine, descrețește-ți fruntea !

MARGERY

Milord, ajut-o cum poți.

EYRE

Scumpa mea lady Madgy, îți închipui tu că Simon Eyre poate să-l uite vreodată pe neîntrecutul Hans, calfa olandeză ? Nu, drăguță ! Mi-ar fi silă de mine dacă aș face una ca asta ! Nimeni nu va putea spune că sînt nerecunoscător. Dacă n-ar fi fost băni-

șorii lui Hans, nici tu, lady Madgy, nu ți-ai fi împodobit căpățîna de sarazin cu aceste franțuzești apărătoare pentru urechi și nu ți-ai fi atîrnat de dos fusta asta de crinolină cu zorzoane și prostii, nici Simon Eyre n-ar fi umblat în mantie roșie și nu ar fi purtat lanț de aur! Cum aș putea să-l las pe Hans? O dată cu capul! Os domnesc nu mi-s, dar mi-s suflet de domn!

HANS

Milord, e timpul să plecăm de-aici.

EYRE

Lady Madgy, ia și vreo două-trei slugi mîncăcioase și ticăloase, dintr-alea care umblă cu gherocuri negre și se țin scai de Simon Eyre. Ia-i cu tine, lady Madgy... înainte, pas alergător! Și... ascultă, regină oacheșă a perucilor, du-o pe gingașa Rose și pe veselul Rowland la Savoy. Ai grijă să se cunune după lege, fii martora lor. Iar după ce veți isprăvi, să vă țineți mereu unul de altul, porumbeilor! Vă iau sub aripa mea ocrotitoare: veniți la Simon Eyre și sălășluiți cu dînsul. Hans, ai să mănînci numai plăcintă cu carne și marțipan. Du-te, Rose, greierașule! Pas alergător la Savoy, lady Madgy! Hans, fă repede nunta și... în pat! Sărutați-vă și ștergeți-o! Hai!

MARGERY

Bun rămas, milord.

ROSE

Să ne grăbim!

MARGERY

Arde de nerăbdare...

HANS

Le vom întrece și pe căprioare!

(Ies toți în afară de Eyre.)

EYRE

Topiți-vă! Ați auzit? Pe lordul de Ludgate, e vesel să fii lord primar! E o viață clocotitoare, o viață frumoasă, o viață catifelată, o viață plină de griji! Ține-te tare, Simon Eyre, ține-te tare, în cinstea sfîn-

tului Hugh. Ssst! Regele vine azi să ia masa cu mine: vrea să vadă noile clădiri pe care le-am ridicat. Bucuroşi de oaspeţi, măria-ta! O să-i facem o primire aleasă, o primire subţire, o primire regească. Tot azi vin să ia masa cu mine şi tovarăşii mei, calfele din Londra; şi ei o să aibă parte de o primire frumoasă, de o primire boierească. Pe cînd lucram cu toţii la Conductă [1], le-am făgăduit asirienilor o petrecere, dacă s-o întîmpla vreodată să fiu primar al Londrei. Şi am să mă ţin de cuvînt, pe viaţa lui Faraon, am să mă ţin de cuvînt! Pe barba asta, Sim Eyre n-o să dea îndărăt! Nu mai spun că am poruncit ca de fiecare marţea ciorilor, cum încep să bată clopotele, neasemuiţii mei caldeeni să-şi închidă prăvăliile şi să se ducă la plimbare. Şi cum azi este o asemenea zi, să se plimbe după pofta inimii!

Azi, ucenici, făceţi-vă de cap!
Corvoada, meşterilor s-o lăsaţi;
Voi, pentru Simon Eyre să vă rugaţi! *(Iese.)*

Scena 2

O stradă lîngă biserica Saint Faith.
Intră Hodge, Firk, Ralph şi cinci-şase cizmari, cu ciomege etc

HODGE

Dă-te-ncoace, Ralph. Ţine-te bine, Firk! Ascultaţi, meşterilor — facem parte din neamul neînfricat al ciubotarilor, sîntem moştenitorii adevăraţi ai sfîntului Hugh şi ocrotitorii din totdeauna ai tuturor oamenilor de bine şi nu vom răbda o nedreptate! De-ar fi Hammon ăsta crai de verde şi încă nu l-am lăsa să-şi vîre botul în treburile tale! Ralph, ascultă: eşti încredinţat că asta e nevasta ta?

---

[1] Una dintre îndatoririle ucenicilor era de a aduce apă din conducte pentru nevoile gospodăriei.

RALPH

Ce zici : sînt eu oare încredințat că ăsta e Firk ? Azi dimineața, pe cînd îi potriveam pantofii și mă uitam la ea, s-a uitat și ea la mine, a oftat și m-a întrebat dacă am cunoscut pe un oarecare Ralph. „Da", i-am răspuns. „Atunci", a zis ea cu lacrimi în ochi, „cheltuiește galbenul ăsta în amintirea lui. Semeni întrucîtva cu el." Am luat banul. Călătoria în Franța și piciorul șchiop m-au făcut de nerecunoscut. Știu una și bună : că e soția mea.

FIRK

Ți-a dat ea galbenul ăsta ? O, aur lucitor, slăvit ! Ce mai ! Ea e, iubitoarea ta nevastă ! Pot să jur, nu se află femeie care să-i dea aur unui bărbat afară dacă îl prețuiește mai mult decît pe cei cărora le dă argint... Cît despre Hammon, nici el, nici gîdea n-au să-ți facă vreun rău la Londra ! Nu e lord primar meșterul Eyre ? Spuneți și voi, prieteni !

TOȚI

Da, da ! Și Hammon o să afle asta curînd pe pielea lui.

(Intră Hammon, unul dintre servitorii săi, Jane și alții.)

HODGE

Tăceți, palavragiilor ! Sosesc...

RALPH

Fiți la înălțime, prieteni ! Firk, am să încep eu.

HODGE

Nu, nu, lăsați-mă pe mine. Hammon, încotro ai pornit așa de devreme ?

HAMMON

Ce te privește asta, mitocane ?

FIRK

Nu-l privește numai pe el, sir. Mă privește și pe mine și ne privește pe noi toți. Bună dimineața, Jane : ce mai faci ? Ce frumoasă te-ai făcut ! Domnul fie lăudat...

HAMMON

Tîlharilor, jos mîna ! N-o atingeți !

TOȚI CIZMARII

Tîlharilor ? Jos cu el ! Ciomegele ! Să vină băieții !

HODGE

Stați, stați, porumbeilor ! Zici că să n-o atingem, Hammon ? Asta nu e nimic — o s-o luăm cu noi, nu-ți fie cu bănat. Meșteri-gentilomi, mai lăsați-le încolo de frigări pentru carne de pasăre. Ciubotarii sînt tari ca oțelul, oameni dintr-o bucată, curajoși nevoie mare !

CEI DIN CEATA LUI HAMMON

Și ce-i cu asta ?

HODGE

Vă arătăm noi numaidecît. Jane, îl cunoști tu pe omul ăsta ? E Ralph, mă-nțelegi ? Ralph în carne și oase, cu toate că s-a întors șchiop din război. Nu te mai bleojdi atîta, aleargă la el, i-al de gît și sărută-l !

JANE

Trăiește, dar, bărbatul meu ? O, Doamne,
În brațe să-l cuprind...

HAMMON

Ce-nseamnă asta ?

JANE

Ce-nseamnă cînd mi-ai spus c-a fost ucis ?

HAMMON

Vai, iartă-mă, iubito... n-am știut...

(Către Ralph.)

În Londra se zvonise că ești mort.

FIRK

Vezi doar că-i viu. Hai, ia-l și du-l acasă.
Ei, master Hammon, unde ți-e nevasta ?

UN SERVITOR

La naiba, stăpîne, bateți-vă pentru ea ! Vreți s-o pierdeți în felul ăsta ?

CIZMARII

La pămînt cu lingăul ! Bîtele. La pămînt cu el !

HODGE

Staţi ! Staţi !

HAMMON

Opreşte-te, nebune ! Domnilor,
N-o să ne facă nici un rău. Cum, Jane,
Îţi calci cuvîntul şi mă laşi astfél ?

FIRK

Da, sir ! E silită, sir ! Trebuie, sir ! N-aveţi încotro, sir !

HODGE

Ascultă, Ralph, prietene, fă cum îţi spun eu. Pune femeia la mijloc şi las-o pe ea să-şi aleagă bărbatul.

JANE

Pe cine să aleg, de nu pe-acela
De care cerul însumi m-a legat ?
Eşti soţul meu şi straiele-ţi umile
Te fac mai chipeş decît banii lui.
Voi scoate, dar, veşmintele acestea
Spre-a le-nturna stăpînului şi, iată,
Statornică soţie-ţi sînt pe veci.

HODGE

Să nu-i dai nici o zdreanţă înapoi, Jane ! Legea e de partea noastră. Cine seamănă pe ogorul altuia pierde bucatele. Du-te acasă, Ralph ; şi tu, Jane, urmează-l. Lui Hammon nu-i lăsa nici măcar şnurul de la corset !

FIRK

Aşa să faci, Ralph ; ce e al tău e al tău ! Hammon, nu te mai uita la ea !

SERVITORUL

Mii de draci !

FIRK

Ascultă, haină albastră, potoleşte-te, că de nu, îţi dăm noi o livrea nouă. Să nu facem din sărbătoarea de astăzi ziua judecăţii de apoi pentru tine ! Hammon, ţi-am spus, nu te mai zgîi la ea, că te ating ! Dacă îndrăzneşti să-i mai arunci o privire şi-i faci măcar

un singur ochi dulce, vai de căpăţîna ta! Şi să nu te-atingi de o zdreanţă, ca să nu-ţi curgă peticele de bătaia ce avem să-ţi dăm.

SERVITORUL

Hai, sir, că de bătaie nu e rost.

HAMMON

Prieteni, ascultaţi. Cinstite Ralph,
Iubind pe Jane eu te-am rănit adînc
Şi-s gata, pentru ea, să-ţi dau răsplată.
Ia douăzeci de lire, aur bun.
De nu eşti mulţumit, îţi dau mai mult.

HODGE

Nu-ţi vinde soaţa, Ralph ; n-o face tîrfă.

HAMMON

Zi : vrei s-o laşi, de bună voia ta,
Să-mi fie soaţă ?

TOŢI CIZMARII

Nu se poate, Ralph !

RALPH

Jupîne Hammon, jupîne Hammon, îţi închipui că un ciubotar se poate înjosi într-atîta încît, de dragul banilor, să se facă verigaşul nevestei sale ? Ia-ţi banii şi... rămîne-ţi-ar în gît ! De n-aş fi şchiop, te-aş face să-ţi mănînci cuvintele !

FIRK

Să-şi vîndă un ciubotar trup din trupul lui ? Ce jignire !

HODGE

Jupîne, ia-ţi gologanii şi spală putina !

HAMMON

N-am să m-ating de-un *penny* ; şi în schimbul
Acestui rău ce i-am făcut lui Jane,
Luaţi banii amîndoi. Şi cum o pierd,
Mă jur că pînă-n ziua-n care mor,
Cu alta decît ea n-am să mă-nsor.
Fîrtaţi ai breslei nobile, cu bine !
Huzurul vostru-i jale pentru mine. *(Iese.)*

FIRK

(către servitor)

Atinge banii, linge-blide, dacă te încumeți! Mai bine ia-ți tălpășița. Tu, Jane, ia banii. Hai pe la căsile noastre, prieteni.

HODGE

Stați! Cine vine-ncoace? Jane, pune-ți iar masca!

(Intră earl-ul de Lincoln, lordul primar și servitori.)

LINCOLN

Ăsta-i tîlharul care ne-a mințit.

LORDUL PRIMAR

Ia dă-te-ncoace, domnișorule.

FIRK

Eu, sir? Mie mi-ați spus „domnișorule"? Mie, ăstuia?

LINCOLN

Unde s-a cununat nepotul meu?

FIRK

S-a cununat? Dumnezeu să-i dea bucurie — tiii, ce bine îmi pare! Au parte de o zi frumoasă și zodia nu e rea de loc; Marte se întîlnește cu Venus.

LORDUL PRIMAR

Tîlhare, nu mi-ai spus că fiica mea
La Saint Faith astăzi va să se cunune?
Am așteptat mai bine de trei ceasuri
Și n-am văzut nimic!

FIRK

Îmi pare rău, zău așa: o mireasă îți încîntă întotdeauna ochii...

HODGE

Ia să mai lăsăm astea. Mai bine uitați-vă colo: cred că sînt mirele și mireasa pe care îi căutați. Cu toate că sînteți fețe simandicoase, nu stă în puterea voastră să despărțiți nevestele de bărbații lor; nu este așa?

LORDUL PRIMAR

Rose poartă mască!

LINCOLN

Iar nepotul meu
Se face șchiop, ca să-și ascundă vina !

FIRK

Bineînțeles... Apără-i, Doamne, sînt șchiopi și orbi.

LORDUL PRIMAR

O fac eu să-și recapete vederea.

LINCOLN

Iar eu... îl vindec eu de șchiopătat !

FIRK

(aparte către cizmari)

Tăvăliți-vă pe jos de rîs, fraților ! Pe prietenul meu Ralph l-au luat drept Rowland Lacy și pe Jane drept domnișoara Rose de damasc ! Eu am ticluit toată trebșoara asta...

LORDUL PRIMAR

Ți s-a-nfundat, drăguțo.

LINCOLN

Ticăloase,
Ascunde-ți chipul ; mîrșăvia ta
Cum ai s-o speli ? Mai ai și-acum putere ?
Ce bătălii ai dus ? Văd, cu Rușinea
Te-ai încleștat, și ea te-a biruit !
Degeaba șchiopătezi.

LORDUL PRIMAR

Hai, scoate-ți masca.

LINCOLN

Ia-ți fața.

LORDUL PRIMAR

Ia-ți nepotul. Du-l de-aici.

RALPH

La naiba ! Ce-nseamnă toate astea ? Ați căpiat ? Că doar n-o să-mi luați nevasta cu de-a sila ! ! ! Unde e Hammon ?

LORDUL PRIMAR

Nevasta ta ?

LINCOLN

Care Hammon ?

RALPH

Da, nevasta mea. Așa că, de ! Cel mai semeț dintre voi să cuteze să pună mîna pe ea cel dintîi ; vai de scăfîrlia lui ! — i-o fac zob cu cîrja.

FIRK

Ciomăgește-l, șchiopule ! Încurcă-i, drace !

RALPH

Îi spuneți Rose ? Păi numele ei e Jane ! Ia uitați-vă încoace : o recunoașteți ? *(Scoate masca de pe fața lui Jane.)*

LINCOLN

E fiica ta ?

LORDUL PRIMAR

Și el, nepotul tău ?
Milord, ne-a tras pe sfoară pe-amîndoi
Tîlharul ăsta josnic și viclean !

FIRK

Ei, nu, nu chiar așa ! Tîlhar nu sînt ; nici josnic, cel mult mă trag de jos... Cît despre viclean... nu țin de nobila breaslă ?

LORDUL PRIMAR

Dar unde-i Rose, iubita mea copilă ?

LINCOLN

Și Lacy-al meu pe unde-i ? S-a-nsurat ?

FIRK

Da, în surata Rose și-a aflat un căpătîi.

LINCOLN

Nemernice, nu scapi nepedepsit !

FIRK

Poți pedepsi un nemernic, dar nu și un ciubotar, așa să știi ! *(Intră Dodger.)*

DODGER

Milord, aduc știri proaste. Fiica ta
Și Rowland Lacy, azi în zorii zilei,
Făcut-au cununia la Savoy.

De față-a fost doar doamna primăreasă.
Printre slujbași se spune că primarul
S-a juruit să-i apere-mpotriva
Celor ce nu văd nunta cu ochi buni.

LINCOLN

Cutează Eyre, cizmarul, să-i susțină ?

FIRK

Da, sir, ciubotarii cutează să ia apărarea unei femei într-o ceartă, poate chiar mai bine decît alții.

DODGER

Azi regele ia masa cu primarul
Și-acesta în genunchi îl va ruga
Să ierte marea vină a lui Rowland.

LINCOLN

Am să-l împiedic ! Hai, sir Roger Oateley ;
O să ne facă regele dreptate !
Oricum s-au pomenit ei soți și soață,
Eu tot am să-i despart: mă jur pe viață! *(Ies.)*

FIRK

Cu bine, *monsieur* Dodger ! La revedere, proștilor ! Ha, ha, ha ! Păcat că n-au mai stat ; ce i-aș mai fi luat eu la trei parale ! O, Doamne, cînd mă gîndesc la Rose, mi se desfac baierile inimii — ce mai turavura ! cum zice doamna primăreasă...

HODGE

Ei, am rînduit lucrurile. Ralph, ia-ți nevasta și du-te acasă. Cinstiți ciubotari, să mergem la stăpînul nostru, la primarul nou-făcut, ca să sărbătorim cum se cuvine sărbătoarea de astăzi ! Vin să făgăduiesc după pofta inimii : chelăreasa e Madge, așa că...

TOȚI

Strașnic ! Madge e o fată bună...

FIRK

Vă făgăduiesc și mîncare cîtă vreți : de cămară are grijă rînjita de Susan. Vitejii mei soldați, atacăm magazia ; urmați-vă căpitanul ! Grozav ! Ascultați ! Ascultați ! *(Sună clopotele.)*

TOȚI

Bate clopotul de lăsata secului ! Tra, la, la !

FIRK

Minunat ! O, clopot fără de pereche ! O, gingașe plăcinte ! Deschideți ușile, fîrtaților, și închideți ferestrele ! Stați înăuntru și scoateți afară plăcintele ! Așa mai zic și eu, dragii mei ! În cinstea sfîntului Hugh, să mergem în marș spre noul palat din strada Gracious Corner, ctitoria jupînului nostru, primarele !

RALPH

Ce-o să mai petreacă băieții pe socoteala lordului primar !

HODGE

P-onoarea mea, lordul primar e un om tare cumsecade. Toate calfele și toți ucenicii ar trebui să se roage pentru el și pentru onoarea gentilomilor cizmari ! Ei, hai să ne-nfruptăm și să ne-ngrășăm din dărnicia lui milord...

FIRK

Taci, clopot îmbietor ! Hodge ! Fraților ! Facem un chef cum nu s-a mai pomenit ! Plăcintele cu carne de căprioară se plimbă de colo pînă colo, înfierbîntate, ca niște sergenți ; carnea de vacă și bulionul defilează în butoiașe ; colțunașii și plăcintele împodobesc caravana tărăboanțelor ; găinile și portocalele tresaltă în coșuri, fripturile și ouăle în vedre, iar lopețile vîntură turtele și laptele de pasăre. *(Mai intră cîțiva ucenici.)*

TOȚI

Priviți, priviți !

HODGE

Hei, zvăpăiaților, ce-i zorul ăsta ?

PRIMUL UCENIC

Păi, ne grăbim s-ajungem la noul palat ; parcă n-ai știi dumneata ! Lordul primar i-a poftit la gustărica de dimineață pe toți ucenicii din Londra.

TOȚI

Neîntrecut ciubotar ! Neîntrecut primar ! Și ce tovarăș ! Auziți ? Bat clopotele ! *(Își aruncă șepcile în aer.)*

FIRK

Ascultați, prieteni! Marțea ciorilor e sărbătoarea noastră; cînd sună clopotele, sîntem liberi cum e și lordul primar: ne închidem prăvăliile și petrecem. Să-i spunem praznicul sfîntului Hugh!

TOȚI

Da, da, da! Praznicul sfîntului Hugh.

HODGE

Așa să fie-n veci de veci!

TOȚI

Bravo! Haidem, fraților! Să mergem!

FIRK

Trăiască nobila breaslă! În pas de marș, iubiților! Ce să zic?!

Scena 3

O stradă în Londra.
Intră regele cu alaiul; traversează scena.

REGELE

Primaru-i chiar atît de zvăpăiat?

UN NOBIL

E-un mucalit cum nu se află altul.
Cînd ai să-l vezi, măria-ta, vei spune
Că-i mai degrabă clovn decît primar!
Cu toate-acestea, te încredințez:
E-un gospodar destoinic, înțelept,
Și plin de chibzuință, cum n-a fost,
De mult, primar în capitala țării.

REGELE

De-abia aștept să-l văd pe hîtrul ăsta!
Atît doar, să nu-și piardă voioșia
Atunci cînd o să dăm față cu el.

NOBILUL

Se poate.

REGELE

Ca să nu se-ntîmple-așa,
Să-i dea de știre-un slujitor că vrem
Să fie vesel ca de obicei.
Să mergem.

TOȚI

Înainte! *(Ies.)*

Scena 4

O sală mare.
Intră Eyre, Hodge, Firk, Ralph și alți cizmari, toți cu șervete aruncate pe umăr.

EYRE

Intră, prietene Hodge, intrați, veseli gentilomi ciubotari! Vorba! Unde s-au ascuns antropofagii ăștia de slujitori, ofițerii mei? Să vină-ncoace și să-i slujească pe frații mei! Numai și numai ciubotarii și ucenicii cu tichii de mătase vor sluji la masa măriei-sale!

FIRK

O să fie o grozăvie, milord!

EYRE

Gura, Firk! Hai, repede! Să nu ducă lipsă de nimic prietenii tăi, ucenicii! Să curgă vinul precum berea, și berea precum apa! La dracu' cu zgîrciții, cu toți zgîrie-brînză ăștia care adună averi în piele de oaie! Dați-i drumul, ticăloșilor, înainte! Întîmpinați-i pe oaspeții mei!

HODGE

Milord, ne-am tihăit de cap, nu mai avem loc... La sutele astea de mese n-o să încapă nici a patra parte din musafiri.

EYRE

Atunci să le așterni încă o dată și încă o dată, pînă cînd o să-i ospătăm pe toți ucenicii ăștia zurlii! Clintește-te, Hodge! Fugi, Ralph! Dă-i zor, sprintene Firk! Beți în sănătatea ciubotarilor! Beau cum se cuvine, Hodge? Au de toate, Firk?

FIRK

Dacă au de toate?! Unii care au stat prea mult în picioare, au băut atîta vin, încît nu se mai pot ține pe picioare... Cît despre carne, tare le mai lipsește...

EYRE

Ce face? N-au carne? Unde-i dropia de bucătăreasă? Unde-i butoiașul de osînză? Ticăloasa! cheam-o încoace. Zi, nu au carne! Firk, Hodge, șchiopule, dați fuga, voinicilor, împresurați zalhanaua, prădați tot Eastcheapul, pe tăvi aduceți-mi boi întregi. Iar pe mese, oile și porcii să se smiorcăie pentru că nu mai are cine să-i mănînce! Nu au carne?! Șterge-o, Firk! Înainte marș, Hodge!

HODGE

Milord, l-ai înțeles greșit pe băiatul ăsta al meu. A vrut să spună că nu au băgat carne în burdihan, nu că nu ar fi pe mese! Au băut atît de mult, că nu mai pot mînca nimic!

(Intră Hans, Rose și Margery.)

MARGERY

Unde-i milord?

EYRE

Cum te mai lauzi, lady Madge?

MARGERY

Chiar în clipa asta a venit maiestatea-sa regele și m-a trimis după luminăția-ta. Iar unul dintre cei mai străluminați lorzi mi-a spus să te rog să fii zvăpăiat ca întotdeauna — ce mai tura-vura!

EYRE

A venit măria-sa? Topiți-vă, dragii mei, aveți grijă de frații mei mai mici, de ucenici: nu uitați, sînt oaspeții mei! Stați puțin! Eu, cum e, Hans? Ce mai face Rose, mititica?

HANS

Să nu mă uiți, te rog! Nimic mai lesne
Decît să capeți pentru Rose și Hans
Iertarea regelui, milord, și, astfel,
Pe unchiul să-l îmbuni față de mine.

EYRE

Nu trebuie să-mi spui de două ori, Hans, cinstită calfă. Fii voios! Am să mă tîrăsc în genunchi în fața regelui pînă cînd am să fac bătături, dar am să-ți dobîndesc iertarea.

MARGERY

Milord, aibi grijă cum vorbești cu maiestatea-sa.

EYRE

Du-te pe-aici încolo, turtă de Islington! Piei, fund de purice! Budincă de orz viermănoasă! Ciozvîrtă împănată! Pleacă, pleacă, pleacă, Mefistour! Cum adică, Sim Eyre să învețe cum trebuie să vorbească de la tine, lady Madgy? Șterge-o, căciuliță de ermină! Pe-aici ți-e drumul! Vezi-ți de gulerașele tale, de apărătoarele pentru urechi și toate celelalte cîrpe! Piei din calea mea! Simon Eyre știe să vorbească cu un papă, cu sultanul Soliman, cu Timur-Lenk — să poftească aici! Auzi-o! Să mă pierd eu cu firea sau să calc în strachini în fața regelui meu?! Niciodată! Hai să mergem, lady Madge. Urmează-mă, Hans! La treabă, corsarilor! Iar tu, Firk, învîrte-te peste tot în cinstea veselului Simon Eyre, lordul primar al Londrei!

FIRK

Uraa! Uraa! Trăiască ciubotarii!

Scena 5

Curtea din fața palatului.
Sună trompete. Intră regele, nobili. Eyre, Margery. Lacy, Rose. Lacy și Rose îngenunchează.

REGELE

Deși, nesocotind iubirea noastră
și datoria ta, ai săvîrșit
O faptă mîrșavă, noi te iertăm.
Sculați-vă-amîndoi. Tu, doamnă Lacy,
Să-i mulțumești lui Simon pentru soț!

EYRE

Măria-ta, Sim Eyre și frații mei, gentilomii ciubotari, vom pune chipul vostru alături de cel al sfîntului Hugh pentru această cinste pe care i-ați făcut-o nevrednicului Simon Eyre. Rog pe măria-ta să ierte felul meu necioplit de a mă purta. Sînt doar un meseriaș, dar inima mea nu cunoaște vicleșugul. M-ar durea sufletul dacă prin cutezanță l-aș jigni pe regele meu.

REGELE

Nu, lord primar, te rog să fii șăgalnic,
Întocmai ca-ntre ciubotarii tăi ;
Îmi place să te văd așa cum ești.

EYRE

Care va să zică așa, neprețuitul meu Dioclețian ? Foarte bine ! Os domnesc nu mi-s, dar mi-s neam de boier. Pe lordul de Ludgate, am să fiu vesel ca o coțofană !

REGELE

Ia spune-mi, Simon Eyre, ce vîrstă ai ?

EYRE

Stăpîne, sînt încă un băiețaș, un tinerel ! N-o să găsești un fir de păr alb pe capul sau în barba mea. Și, crede-mă, măria-ta, pentru Sim Eyre fiece fir de păr de pe bărbia asta prețuiește cît toate comorile regelui din Babilon. Față cu a mea, barba lui Timur-Lenk a fost o perie de frecat podelele ! Cu toate acestea, ca să-i fac plăcere regelui meu, sînt gata s-o dau jos și să umplu cu ea cîteva mingi de tenis.

REGELE

Dar pînă una-alta, spune-mi vîrsta.

EYRE

Măria-ta, am cincizeci și șase de ani, totuși pot striga „ura !“ din străfundul bojocilor în cinstea sfîntului Hugh. Uită-te la barba asta, stăpîne : am scuturat cearșafurile cu ea încă acum treizeci și șase de ani și tot mai trag nădejde să capăt doi-trei primărei pîn'ce mor. Mai sînt încă plin de viață, mai sînt încă

Sim Eyre. Grijile și frigul din casă aduc peri albi. Măria-ta, dă-le încolo de griji, aruncă-le în seama nobililor; și ai să arăți întotdeauna tînăr ca Apollo și ai să strigi: „Ura! Domn nu sînt, dar sînt os domnesc!“

REGELE

Ha, ha, ha!
Ai mai văzut așa ceva, lord Cornwall?

CORNWALL

Nu, doamne.

(Intră earl-ul de Lincoln și Lordul primar.)

REGELE

Lincoln, ce s-a întîmplat?

LINCOLN

Măria-ta, să fii cu ochii-n patru:
Sînt trădători aici.

TOȚI

Cum? Unde? Cine?

EYRE

Trădători în casa mea? Dumnezeule! Unde mi-s ofițerii? Mai degrabă am să mor eu, decît să i se întîmple ceva regelui meu!

REGELE

Unde e trădătorul, Lincoln?

LINCOLN

Iată-l.

REGELE

El, Lacy? Cornwall, ține-l cu nădejde.
Ce-anume-a săvîrșit nepotul tău?

LINCOLN

Iubit stăpîn, cinstire arătîndu-mi,
L-ai prețuit pe-acest băiat nevrednic
Cum nu a meritat, și l-ai ales
Al oastei noastre căpitan în Franța,
Iar el...

REGELE

Oprește-te o clipă, Lincoln !
Citesc în ochii tăi ce vrei să spui,
Știu, Lacy a-nfruntat iubirea noastră,
Și-n chipul cel mai mîrșav ne-a trădat.

LINCOLN

Nu-i, dar, un trădător ?

REGELE

A fost, earl Lincoln,
Dar l-am iertat. Căci l-a oprit aici
Nu lipsa de curaj și-nflăcărare,
Ci-a dragostei văpaie-mbietoare.

LINCOLN

Rușinea asta nu pot s-o îndur.

REGELE

Prea bine, v-am iertat pe amîndoi.

LINCOLN

Atunci, măria-ta, nu-ngădui
Să-și ia o soață-al cărei neam umil
I-ar face patul de ocară.

REGELE

Cum,
Nu-s cununați ?

LINCOLN

Nu, doamne.

AMINDOI

Ba sîntem.

REGELE

Atuncea... să-i despart ? Să nu cuteze
O mînă muritoare a desface
Sfințitul nod legat de Dumnezeu !
Unirea lor prin sfînta cununie
Eu n-aș desface-o pentru-o-mpărăție !
Ascultă, Lacy,-ai vrea s-o pierzi pe Rose ?

LACY

Nici pentru bogățiile din Indii !

REGELE

Dar Rose, de Lacy-al ei s-ar lepăda ?

ROSE

De este o-ntrebare, răspund : ba !

REGELE

Lincoln, i-auzi ?

LINCOLN

Da, doamne.

REGELE

Atunci cum
Te-nduri să-i răzleţeşti cînd au un drum ?
Altcineva doreşte să-i despartă ?

LORDUL PRIMAR

Da, eu, măria-ta. Sînt tatăl ei.

REGELE

Sir Roger Oateley, fostul nost' primar ?

NOBILUL

Da, doamne.

REGELE

Vreţi voi legile iubirii
Să le-nfruntaţi ? Am să vă intru-n voie.
Vreţi cununia s-o desfac ? O clipă.
Aşadar, Lacy, v-aţi căsătorit ?

LACY

Da, doamne.

REGELE

Atuncea, sub pedeaspa morţii,
Acestei doamne soaţă să nu-i spui.

LORDUL PRIMAR

Măria-tă, îţi mulţumesc !

ROSE

Stăpîne ! *(Ingenunchează)*

REGELE

Nu, Rose, nu-mi face curte ! Spun deschis :
Cu toate că-s holtei deocamdată,
Cu tine nu mă-nsor, zău, niciodată.

ROSE

Poți oare trupul să-l desparți de suflet
Și trupul să trăiască ?

REGELE

Nu-i de șagă...
Nu *pot* să te iau, Rose, însă pe voi
Eu trebuie să vă despart. Da, mire,
Nu-ți poate fi mireasă floarea asta.
Ești mulțumit, earl Lincoln? Oateley — tu?

AMINDOI

Da, doamne.

REGELE

Mulțumit să fiu și eu...
Știți, conștiința îmi va fi-ncărcată
Pîn' ce n-am să-i unesc încă o dată.
Dă-mi mîna, Lacy ; Rose, dă-mi-o pe-a ta.
Fiți cum ați fost ! Vă sărutați ! Așa !
La noapte,-n pat. Ia să vedem, cam cine
Găsește că, unindu-i, nu fac bine ?

LORDUL PRIMAR

Vrei, dar, să-mi iei copilul cu de-a sila ?

REGELE

Ascultă,Oateley, numele lui Lacy
Nu strălucește oare-n ochii lumii
La fel cu al oricărui cetățean ?

LINCOLN

Da, însă, doamne, mie și mai mult
Nu-mi place o asemenea unire ;
Rose prea de jos se trage.

REGELE

Sir, destul !
Nu știi că dragostea nesocotește
Și sîngele și nașterea și starea ?
Copila-i tînără, de neam, frumoasă
Și virtuoasă ; orice gentilom
Ar fi mîndru de ea. Și-apoi, nepotu-ți
De dragul ei n-a mai știut huzur
Și, cum aud, spre-a-i cîștiga iubirea,

Uitînd a curții slavă și răsfăț,
A devenit cizmar. Cît despre cinstea
Ce și-a pierdut-o-n Franța, iată cum
Gîndesc s-o dreg. Îngenunchează, Lacy!
Ridică-te sir Rowland! Spune, Oateley,
Deschis: mai e ceva ce te apasă,
Cînd Rose a ta e lady și mireasă?

LORDUL PRIMAR

Sînt mulțumit de ce-ai făcut, stăpîne.

LINCOLN

Și eu; căci văd că altfel nu se poate.

REGELE

Deci, bateți mîna: vreau să fiți prieteni.
Unde-i iubire, sfada n-are loc!
Ei, zvăpăiatul meu primar ce zice?

EYRE

Stăpîne, cinstea pe care i-ai făcut-o calfei mele, lui Rowland Lacy, precum și toate hatîrurile pe care mi le-ai făcut azi în acest nevrednic sălaș al meu, o să-i prelungească viața lui Simon Eyre cu cel puțin zece veri de-acum încolo.

REGELE

„Primarul vesel" au să-ți spună toți!
Cum aș putea eu anii să-ți adaug?
Doar adăugînd cinstire, botezînd
Clădirea ce în Cornhill ai zidit-o
The Leadenhall [1], fiindcă tu-ai găsit,
Cînd se săpa, tot plumbul ce-o-nvelește.

EYRE

Stăpîne,-ți mulțumesc.

MARGERY

Și eu, stăpîne.

REGELE

O vorbă, Lincoln.

(Intră Hodge, Firk, Ralph și alți cizmari.)

---

[1] **Palatul** de Plumb.

EYRE

Noroc bun, zurbagiilor! Vorba! Coloșa e regele.

REGELE

Cu noi ostași plătiți vom întări
Armatele aflate peste mare.
Pîn-a mai trece înc-o vară, Franța
Se va căi că ne-a jignit. Ce-s ăștia?

LACY

Toți ciubotari, stăpîne, și tovarăși
De muncă-ai mei cîndva; în sînul lor
Am dus-o într-un rîset, precum regii!

REGELE

Cum, vesel lord primar, toți sînt cizmari?

EYRE

Toți, doamne; toți sînt gentilomi ai nobilei bresle, troieni tot unul și unul, pielari cu inimi ne-nfricate! Toți se ploconesc dinaintea altarului sfîntului Hugh!

TOȚI CIZMARII

Trăiască maiestatea-sa!

REGELE

Și ce poftesc, primare, de la noi?

EYRE

Tăceți, zăpăciților! Nici o vorbă! Am să vorbesc eu pentru voi, pe cinstea mea. Stăpîne, sînt niște cerșetori, toți; toți întind mîna după cîte ceva... Și ei, și eu în numele lor, te rugăm în genunchi ca în cinstea nevrednicului Simon Eyre și spre bună-sporirea acestor zvăpăiați frați ai lui, să binevoiești a încuviința un anume drept Palatului de Plumb, Leadenhall: să avem voie să cumpărăm și să vindem piele acolo de două ori pe săptămînă.

REGELE

Prea bine! Două zile, luni și vineri,
În Leadenhall o să vă țineți tîrgul.
Iar pentru asta vă voi da patentă.
Nădăjduiesc că sînteți mulțumiți?

TOȚI

Vă binecuvînteze Cel-de-sus !

EYRE

Îți mulțumesc smerit, măria-ta, în numele acestor sărmani tovarăși ai mei. Dar pînă a mă scula în picioare, să-ți mai cer un hatîr — asta pentru că ne arăți atîta bunăvoință.

REGELE

Ce-anume, lord primar ?

EYRE

Binevoiește și gustă din sărăcăciosul ospăț care te așteaptă. Mesele sînt întinse...

REGELE

Mă tem că te voi sărăci, Sim Eyre,
Cu-aceste-ospețe mari ; și-așa
Te-am supărat destul ; nu-i drept ?

EYRE

Iubit stăpîne-al meu, am fost luat pe nepusă masă într-o Marțea ciorilor, pe care de mult am făgăduit-o ucenicilor din Londra...

Îngăduie-mi, măria-ta, să-ți spun
Că-n tinerețe-am fost doar sacagiu...
Dar, ce-are a-face ? Straiele acestea,
Orice s-ar spune, mi se potrivesc.
Pe urmă, într-o zi, niște zurlii —
Era-ntr-o Marțea ciorilor, ca azi,

m-au ospătat strașnic și atunci am jurat pe cana mea de bere că dacă s-o-ntîmpla vreodată să fiu primarul Londrei, să-i omenesc pe toți ucenicii. Stăpîne, mi-am ținut făgăduiala astăzi : pentru hahalerele astea am așternut de cinci ori o sută de mese. S-au ghiftuit și au șters-o. Dar

Cinstiți aleasa breaslă iar și iar,
În lege ospătînd ; — și pe primar
Îl faceți fericit !

REGELE

Sim Eyre, sînt primul care te ascult.
Ca astăzi n-am mai petrecut de mult!
Vă mulțumesc la toți, aleși ai breslei,
Și doamnei primărese, pentru trudă.
Milorzi, nu vă sfiiți! S-o facem lată!
Apoi — la luptă! Franța ne-a jignit
Și noi va să-i răspundem înzecit.

B E N J O N S O N

VOLPONE

sau

VULPEA

În romîneşte de
MIHNEA GHEORGHIU

Volpone, *copodoperă timpurie a lui Ben Jonson, se situează pe culmile producției dramatice engleze. A fost jucată prima oară în 1605 la teatrul „Globus" de către compania de actori a lui Shakespeare și a rămas în repertoriul activ al teatrelor londoneze în tot decursul secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea.*

Intriga piesei este originală, deși se bazează pe tema străveche a goanei după moștenire. Intriga secundară, condusă de sir Politick și doamna sa, este în întregime inventată de Ben Jonson. Cu toate că acțiunea se desfășoară la Veneția (Italia era patria firească a ticăloșiei în teatrul Renașterii engleze) și cu toate că sursa directă de inspirație pentru unele amănunte aparent clasice se găsește în lucrările umaniștilor renascentiști, țesătura piesei este inspirată din lecturile clasice ale dramaturgului. Personajul Mosca, precum și personajele cu nume de animale sînt inspirate din Erasm și Horațiu.

Piesa a fost publicată prima oară în 1608, într-o ediție in-quarto.

Pentru traducere s-a folosit textul inclus în volumul Elizabethan Plays, *îngrijit de Hazelton Spencer, Editura D. C. Heath & Comp., Boston, 1933.*

PERSOANELE

VOLPONE, un magnifico
MOSCA, parazitul său
VOLTORE, un avocat
CORBACCIO, un domn bătrîn
CORVINO, un negustor
BONARIO, fiul lui Corbaccio
SIR POLITICK AR-FI, un cavaler
PEREGRINE, un gentilom călător
NANO, un pitic
CASTRONE, un eunuc
ANDROGYNO, un hermafrodit

GREGE (sau Mulțimea)
CELIA, soția lui Corvino
LADY POLITICK AR-FI, soția cavalerului englez

Magistrați, grefieri, portărei, negutători, servitori, două cameriste etc.

Locul acțiunii — Veneția.

Simul et jucunda et idonea dicere vitae [1]
HORAȚIU

VOLPONE sau VULPEA

ARGUMENTUM

Volpone, singur-cuc și om cu stare,
Oftează parc-ar zace de lungoare.
La mulți tot dînd nădejdi de moștenire,
Plocoane-i vin și daruri în neștire ;
O-ntoarce parazitu-i și urzește
Noi coțcării, s-apuce el diata ;
E totul în zadar, că-s prinși și gata !

[1] Să spui și plăcutul și utilul din viață (lat.).

PROLOG

O, muză !-acum, noroc ne dăruiește
Și duh cumva și piesa potrivește
Să aibă versul haz și rațiune,
Pe gustul publicului stagiunii.
Trebuie să recunoaștem, negreșit,
Poetului, cum că s-a străduit
În stihurile lui să-și dea prinosul,
Amestecînd plăcutul, cu folosul ;
Și n-au dreptate cei ce-l ponegresc
Răcnind că scrie prost, și-l pizmuiesc
La fiecare piesă nou ivită,
Zicînd că-un an întreg a fost clocită.
Ca argument le dă a sa lucrare
Pornită-acuma două luni, dar care
Nici în cinci vieți nu le ieșea din mîni
Dușmanilor, și nu-n cinci săptămîni,
Cît a lucrat poetul nostru-n friguri,
Fără cirac, ziler, sau tutor : singur !
Dovada iat-o, vi se dă și vouă :
În piesă nu se văd bătăi cu ouă [1],
Nici lacomi dinți mușcînd avan din frișcă,
Nici alte trucuri ce la rîs te pișcă ;
Nici nu-i dă zor cu basme răsuflate
Să-și peticească piesa pe din spate
Cu episoade înfricoșătoare,
Ca să te-apuce boala de-a-n picioare.

[1] **Aluzie batjocoritoare la scenele burlești foarte des folosite de comici în farsele timpului.**

Nici glumele de-aici nu-s șterpelite
De pe la alte mese, ci croite
De dînsul pe măsura piesei. Iată,
Ne-a dat o comedie rafinată,
Și critica adeverește cum că
E respectată-aici orice poruncă :
De timp, de loc, de personagii ; dară
Venin și fiere n-are-n călimară :
Și-a mai păstrat doar sare cîte-oleacă ;
Cu ea, obrajii, după ce vi-i freacă,
Îmbujorați de-atîta rîs și șagă,
Veți fi frumoși o săptămînă-ntreagă !

ACTUL I

Scena 1

O cameră în casa lui Volpone.
Intră Volpone și Mosca.

VOLPONE

Bună dimineața, zi-nsorită,
Și ție, aur, bună dimineața !
Descuie-altarul, idolul să-mi văd !

(Mosca trage perdeaua și apar grămezi de aur, vase, giuvaericale etc.)

Slăvit să fii, al meu și-al lumii suflet !
Mai bucuros ca glia cea mănoasă,
Cînd vede mult doritul soare-n zori
Prin coarnele berbecului ceresc,
Sînt eu, să-ți văd splendoarea-ntunecîndu-l ;
Ascuns aici, printre comori, sclipești
Ca o văpaie-n noapte,-ori precum ziua
Din haos cînd răsare, izgonind
Spre fund de hăuri bezna. Pui de soare,
Dar mai strălucitor ca tatăl tău,
Smerit și cu evlavie te sărut
Pe tine și-aste sfinte nestemate
Din binecuvîntatul meu tezaur.
Pe drept cuvînt, poeții și-nțelepții
Au botezat cu numele tău veacul
Pe care l-au crezut mai glorios,
Căci tu ești lucrul cel mai bun și totul :
Iubirea de părinți, copii și prieteni
Și toate celelalte bucurii,
Ești orice vis văzut cu ochii firii ;

Dacă privirea ta ar fi atins-o
Pe Venus, i-ar fi zămislit o mie
De Cupidoni, atît ești de frumos !
Tăcute idol, bucuria noastră,
Tu lumii-ntregi dai viers, deși tu singur
Nimic nu poți să faci, ci numai omul
Pe care tu-l slujești e-atotputernic ;
El sufletul ți-l vinde și chiar iadul
Cu tine i se pare că e cerul.
Ești faima și virtutea, cinstea, tot.
Cel ce te are-i nobil, înțelept...

MOSCA

E tot ce vrea, stăpîne. Dacă soarta
Îți hărăzește-averea,-i mult mai bine
Decît dacă-ți dă firea-nțelepciune.

VOLPONE

Adevărat, iubite Mosca. Totuși
Eu mă fălesc mai mult cu dibăcia
Cu care m-am îmbogățit, decît
Mă bucur de tihnita-mi stăpînire.
Negoț nu fac, nu speculez, nu ar,
Nici vite n-am pentru casapi, nici fierul
Nu-l bat, nu macin grîu, nici oameni, nu,
Nu suflu fin cleștar, nici nu trimit
Corăbii pe-ncruntata mării față,
N-am bani prin bănci, dar nici nu-s cămătar

MOSCA

Vai, nu. Nici pe risipitori nu-i scuturi.
Nu ești din cei ce-nghit un ușuratec
Moștenitor, cum face olandezul
Cu boabele de unt și tot nu iese [1].
Nu smulgi din pat părinți cu casă grea,
În temniță să-i vîri, să putrezească,
Doar oasele din ei să mai rămînă.
Prea blînda-ți fire nu-ți dă ghes la de-astea.
Nici văduve și-orfani plîngînd, nu vrei
Cu lacrime să-ți spele pragul casei,

[1] Aluzie la purgativele vîndute de șarlatani.

Nici bocetele lor să-ţi bată-n geamuri,
Cu strigăte de cruntă răzbunare.

VOLPONE

Da, Mosca, astea nu-mi plac.

MOSCA

Şi-ápoi, nu eşti
Nici ca treerătorul ce păzeşte,
În mînă cu harapnicul, movila
De grîu, flămînd fiind, dar nu cutează
Un bob să ia şi el mănînică nalbă
Sau alte buruieni amare; nu eşti
Nici ca neguţătorul ce-şi ticseşte,
Cu dulce viţă de Romagnia, beciul,
Dar bea poşirca acră de Lombardia;
Nu dormi pe oaie-n timp ce viermi şi molii
Se lăfăiesc în mîndrele brocarte
Şi-n paturi moi. Te foloseşti de-avere,
Iar inima te lasă cîteodată
Să-mi dai şi mie, prea plecata slugă,
Bufonului şi-oricăruia slujeşte
Pentru plăcerea casei dumitale.

VOLPONE

(îi dă bani)

Ţine, Mosca.
Tu adevăr grăieşti şi sînt pizmaşi
Acei ce spun că eşti un parazit.
Hai, cheamă-l pe pitic şi măscărici
Şi pune-mi-i să joace. *(Iese Mosca.)*
Ce să fac?
De ce să nu-mi fac cheful cum îmi place,
Şi să mă bucur de avutul meu?
N-am nici nevastă, nici copil, nici rude,
N-am cui să sar într-ajutor, n-am prieteni,
Moştenitorul eu mi-l voi alege.
Ei, asta-i ispiteşte, de aceea
Mereu vin musafirii cu plocoane,
Femei, bărbaţi, bătrîni, de orice vîrstă,
Nădăjduind, cu rîndul, fiecare
Că, după moartea mea, de toţi pîndită,

Vor moșteni-nzecit ce dau acuma ;
Care de care mai hulpavi dau buzna,
Vor să-mi ia tot — și-atunci se dușmănesc,
Se-ntrec în daruri, ca îndrăgostiții,
Iar eu îi rabd, i-asmut, le dau nădejdi
Și mă desfăt cînd vin cu punga plină.
Mă bucur de atenții, le primesc,
Iar lor le-apropii rodia de buze,
Le-o trag-napoi și iar îi zădăresc.
Ce este ?

(Intră Mosca împreună cu Nano, Androgyno și Castrone.)

NANO

Loc pentru noii actori ! E un spectacol rar,
Cum n-ați văzut în teatrul universitar !
Nu fiți, totuși, surprinși sau supărați, vă rog,
De miezul piesei și de versul cam olog.
Mai bine v-ar mira ce nu gîndiți cu gîndul :
Că duhul lui Pitagora și-așteaptă rîndul,
In chip de pehlivan s-apară dumnealui ;
Purces-a din Apollon duhul ăsta-al lui,
Trecînd în Aethalides, fiul lui Mercur,
Ce n-a uitat nicicînd nimica, pot să jur !
De-aicea a plecat și-a transmigrat, pitic,
In Euphorbus, ce a fost ucis după tipic
De-ncornoratul Spartei, sub al Troiei zid.
Hermótimus apoi (așa-i trecut în ghid)
L-a oploșit și nu l-a mai lăsat să plece
Pîn-ce-a deprins la Delos cum să prindă pește.
A stat într-un sofist elen apoi, și de aice
S-a cuibărit în frumusețea unei meretrice,
Aspasia ; de unde, marele lui of
A fost să transmigreze într-un filozof,
Cum spune cinicul : o tîrfă-n felul său,
Căci se-nsoțește fie cu un nătărău,
Fie cu regi, cu cerșetori, lorzi sau casapi,
Afară de măgari, cămile, boi și țapi.
Nu vreau să stărui ; nu-i hulesc înjurătura
(Pe Quater !), aritmetica, învățătura,
Trigonul, muzica și șoldul aurit,

Schimbarea elementelor, nu ! Am venit
Ca să te-ntreb cum de-ai luat o altă formă
Și straie noi în aste zile de reformă ?

ANDROGYNO

M-am reformat și am făcut-o din prostie :
Am socotit doctrina veche, erezie.

NANO

Mîncări oprite ai băgat în burdihan ?

ANDROGYNO

Doar pește, cînd am devenit carthusian [1].

NANO

Tăcerea ta dogmatică te-a părăsit ?

ANDROGYNO

De ea un avocat bezmetic m-a lipsit.

NANO

De dragul lui Pitagora, spune-mi acum
În ce te-ai preschimbat și-anume cum ?

ANDROGYNO

Într-un catîr.

NANO

Și după asta te-au lăsat
Ca să mănînci fasole ? E adevărat ?

ANDROGYNO

Da.

NANO

Dar din catîr ? Ai luat o altă formă iar ?

ANDROGYNO

Am devenit un dobitoc ciudat : măgar,
Sau, după alții, frate-ntru iluminați,
De carne mîncător și mîncător de frați,
Cu bîrfa și minciuna pregătite
La or'ce-mbucătură din clătite.

NANO

Ei, las-acum preacuvioasa adunare
Și zugrăvește-mi următoarea transformare.

[1] Ordin călugăresc foarte auster.

ANDROGYNO

Păi, cel ce sînt acum.

NANO

Făptură ca de zeu ?
Mai mult decît e un nebun : un feteleu ?
Ci spune-mi, rogu-te, ce ți-ai dori să fii
Dintre schimbările-ți la față fistichii ?

ANDROGYNO

Aș vrea să fiu ce sînt — nu, alta nu mi-aș cere.

NANO

Ca să-ndrăgești cînd un bărbat, cînd o muiere?

ANDROGYNO

Plăcere searbădă, de care nu mi-e dor !
Nu, numai rolul de nebun e-atrăgător ;
Nebunu-i singura ființă fericită
Și orice altă-ntruchipare-i urgisită.

NANO

Vorbita-i ca Pitagora, eunuc confrate !
Ne închinăm părerii tale învățate,
Și cum și noi într-un nebun ne regăsim,
Cu mintea și cu arta cată s-o cinstim !

VOLPONE

Frumos, foarte frumos. Ascultă, Mosca :
E-o născocire-a ta ?

MOSCA

De ți-a plăcut,
A mea-i.

VOLPONE

Grozav !

MOSCA

Atunci e-a mea, de bună seamă !

NANO ȘI CASTRONE

(cîntă)

S-ar cădea ca doar nebunii
S-aibă preț în ochii lumii.
Neștiind ce e necazul,
Ei stîrnesc de-a pururi hazul ;

Ne-ntrecuți meșteșugari,
Favoriți ai celor mari,
Jucăria doamnelor,
Limba e comoara lor...
Fața dacă le-o zăriți
E de-ajuns ca să zîmbiți.
Fără frică dînșii pot
Spune adevărul tot.
La ospețele alese
Stau adesea-n capul mesei,
Așezați pe-un scăunel
Și slujiți cu mare zel
De-agerimea tuturor ;
Nu rîvniți la locul lor ?

(Se aud ciocănituri în fundul scenei.)

VOLPONE

Cine-i ? Plecați ! *(Nano și Castrone ies.)*
Ascultă !

MOSCA

; Fugi, nebune !

(Androgyno iese.)

Este signor Voltore, avocatul ;
El bate-așa.

VOLPONE

Adu să-mi pui halatul,
Scufia și blănița ; lămurește-l
Că tocmai stau să-mi primenească patul
Și deocamdată îl poftesc s-aștepte
Pe coridor. *(Mosca iese.)*
Așadar, mușteriii
Au început să vină ! Vulturi, corbi
Și ulii : păsări ce-și adastă prada
Crezînd că m-am și prefăcut în stîrv.
Mai va pînă atunci...

(Intră din nou Mosca aducînd halatul, etc.)

Ei, ce se-aude ?
Ce veste-mi dai ?

MOSCA

O veste de argint.

VOLPONE

E mare ?

MOSCA

Foarte mare și antică,
Gravată cu-al domniei-tale nume
Și cu blazonul casei.

VOLPONE

Și blazonul
N-o fi cumva o vulpe-ntinsă jos,
Bătîndu-și joc de-o cioară proastă, Mosca ?

MOSCA

E bună gluma, sir.

VOLPONE

Hai, dă-mi halatul
Blănit. *(Își pune halatul de bolnav.)*
De ce rîzi, omule, așa ?

MOSCA

Nu mă pot stăpîni, cînd mă gîndesc
Ce-o fi în capul celui care-așteaptă :
O fi crezînd că-i ultimul său dar
Și că te-a cucerit acum cu totul,
Iar dacă astăzi răposezi, ce mîndru
Ar fi el mîine, ca moștenitor.
Ce strașnică dobîndă i-au adus
Plocoanele pierdute, și ce slavă ;
Acoperit de scumpe blănuri, vesel,
Înconjurat de măscărici ce-l laud',
Dînd lumea la o parte, vezi că trece
Catîrul lui, la fel de luminat ;
Clienții l-ar numi : preaînvățate !
Iar el ar ști că nu-i în lumea asta
Nimic cu neputință.

VOLPONE

Ba da, Mosca :
Să fii un om cu cap...

MOSCA

Nu spuneți asta :
Averea-ți dă orice. Ia un măgar,

Înfășură-l în purpură și pune-o
S-acopere trufașele-i urechi,
Iar lumea o să-i zică : domnul doctor.

VOLPONE

Scufia, Mosca, hai. Cheamă-l încoace.

MOSCA

O clipă doar. Pomada pentru ochi.

VOLPONE

Adevărat ; grăbește, nu mai pot
De nerăbdare să-mi apuc ploconul.

MOSCA

Eu îți urez, stăpîne, să apuci
O mie de-astea.

VOLPONE

Mulțumescu-ți, Mosca,
Ești bun și credincios.

MOSCA

Și ani de-a rîndul,
Cînd eu voi fi-n țărînă și-alți o sută
Ce-mi vor urma aici, vor fi la fel...

VOLPONE

Nu, asta-ar fi prea mult, iubite Mosca.

MOSCA

Tot vei trăi, să-i păcălești pe monștri.

VOLPONE

Iubite Mosca. Bine. Pune-mi perna
Și cheamă-l înăuntru pe-avocat. *(Mosca iese.)*
Și-acum săriți, voi boale-nchipuite,
Tu, oftică, și gută,-apoplexie,
Catarule, paralizie, toate,
Și ajutați-mi iar să mă prefac,
Cum am făcut trei ani, storcînd averi
Din vanele nădejdi de moștenire.
L-aud că vine — Uh ! *(tușește)* Uh ! Uh !
Oo...

(Mosca îl introduce pe Voltore, care aduce un obiect de argint.)

MOSCA

Da, domnule, sînteți ca și-nainte,
Din toți, cel mai apropiat, mai drag,
Și cît de bine faceți cultivîndu-i
Această dragoste, ba vizitîndu-l,
Ba trimițîndu-i daruri și răvașe
Ce-l bucură și-i dovedesc iubire.
Stăpîne ! sir ! E-aici signor Voltore...

VOLPONE

(slab)

Aud ?

MOSCA

Stăpîne, signor Voltore-n dimineața asta
Vă vizitează.

VOLPONE

Îi mulțumesc.

MOSCA

Și-aduce
Un vas de-argint, o piesă rară,-anume
Aleasă la San Marco [1], să ți-o dea.

VOLPONE

Bine-a venit. Și roagă-l să mai vină.

MOSCA

Da.

VOLTORE

Ce-a zis ?

MOSCA

Că-ți foarte mulțumește
Și c-ar dori să vii să-l vezi mai des.

VOLPONE

Mosca.

MOSCA

Stăpîne !

VOLPONE

Adă-l mai aproape,
Mi-e dor să-i mai simt mîna. Unde e ?

[1] Lîngă biserica San Marco era cartierul giuvaergiilor.

MOSCA

Obiectul este-aici.

VOLTORE

Cum vă simțiți ?

VOLPONE

Îți mulțumesc, dragă signor Voltore ;
Unde-i cadoul ? Ah, vederea-mi scade.

VOLTORE

(punîndu-i-l în brațe)

Îmi pare rău că te găsesc tot slab.

MOSCA

(aparte)

Că nu te aflu și mai slab, adică.

VOLPONE

Cît ești de darnic.

VOLTORE

O, dac-aș putea,
În loc de-argint să vă dau sănătate !

VOLPONE

Dai, domnule, ce poți ; îți mulțumesc.
Afecțiunea ce-mi arăți acuma
Nu va rămîne nerecompensată.
Te rog să vii mai des...

VOLTORE

Zău ? Cu plăcere !

VOLPONE

Să nu mă lași.

MOSCA

Ați înțeles, signore ?

VOLPONE

Ascultă-mă nițel, căci te privește.

MOSCA

Sînteți un om făcut ; o veste bună.

VOLPONE

Eu n-am s-o mai duc mult...

MOSCA

Îl moșteniți, signore.

VOLTORE

Zău ?

VOLPONE

Uh ! Simt că mă prăpădesc. Uh ! Uh !..
Că plec pe lumea ailaltă, uh, uh !
Sînt bucuros c-am să mă urc la cer.

MOSCA

Vai, bunule stăpîne ! Asta-i soarta...

VOLTORE

Dar, Mosca...

MOSCA

Vîrsta va învinge.

VOLTORE

Stai,
Te rog răspunde-mi, eu-s moștenitorul ?
A iscălit diata ?

MOSCA

Păi, desigur !
Vă rog, stăpîne, să mă miluiți,
În slujbă să mă țineți mai departe.
Nădejdea mea e-n înălțimea-voastră,
Voi sînteți soarele ce-mi dă lumina.

VOLTORE

Lumină și căldură-ți voi da, Mosca.

MOSCA

Domnule, cît de mică mi-este slujba,
Eu v-am slujit cu dragoste : poftiți,
Aici țin cheile de la sipeturi,
Și mă-ngrijesc să vă păstrez avutul,
Cu inventar complet, cu giuvaeruri,
Și scule scumpe, bani. Sînt intendentul
Slăvitei voastre case, credincios.

VOLTORE

Dar eu sînt singurul moștenitor ?

MOSCA

Sînteţi fără părtaş. Azi dimineaţă
S-a confirmat. E ceara caldă încă
Pe testamentul azi pecetluit.

VOLTORE

O, cîtă fericire, scumpe Mosca !
Prin ce-ntîmplare-a soartei m-a ales ?

MOSCA

Fiindcă-o meritaţi. Alt motiv nu ştiu.

VOLTORE

O, modestia ta nu vrea să ştie,
Dar ţi-o vom răsplăti.

MOSCA

De multă vreme,
Lui i-a plăcut purtarea dumneavoastră.
Avea, cum zic, o mare slăbiciune
De oamenii din meseria voastră,
Ce pot susţine pricini osebite
Pledînd, de răguşesc, la fel de bine ;
Şi legea întorcînd-o după plac,
Adînca lor smerenie, se ştie,
Le dă putere-n lume, bogăţie,
Şi tocmai de aceea, el zicea
C-ar socoti o binecuvîntare
Un bun moştenitor din tagma asta,
Subtil, deştept, evlavios, dar tare
La limbuţie, care n-ar umbla
Şi nu s-ar odihni făr-de simbrie
Şi orice vorbuliţă aruncată
I-ar recolta pe dată un ţechin !

(Cineva bate, afară.)

Aud că bate. Cine-i ? Sir, mai bine
Să nu vă vadă careva pe-aici.
Să spuneţi că trecut-aţi într-o doară
Şi că plecaţi degrabă. Las' pe mine
Că născocesc eu pricina venirii !
Şi, nobilul meu domn, cînd în huzur
Veţi înota, prin maldăre de aur,
Cînd mierea vă va trece peste umeri,

Așa încît veți ridica bărbia
Să nu vă-nece valul de avere,
Gîndiți-vă la preaplecata slugă,
Și nu uitați ce mai client v-am dat.

VOLTORE

Mosca !

MOSCA

Cînd vreți, vă dau și inventarul casei,
Și copia testamentului, signore !
Voi să le-aduc chiar eu. Acum, plecați
Și luați un chip cît mai oficial...

(Voltore iese.)

VOLPONE

(sărind în sus)

Mosca, Mosca, ești nemaipomenit !
Vino să te sărut.

MOSCA

Stăpîne, stai,
Afară e Corbaccio.

VOLPONE

Vasul, du-l.
A ieșit uliul și-acum intră corbul.

MOSCA

Stăpîne,-acuma te prefaci că dormi !

(Pune obiectul în ladă.)

Stai colea și fă pui !... Și să vedeți
Un boșorog mai prăpădit decît
Se poate cestălalt de-aici preface,
Dar care speră pe mormînt să-i joace.

(Intră Corbaccio.)

Signor Corbaccio, bine ați venit !

CORBACCIO

Ce-ți face stăpînul ?

MOSCA

De-abia se ține.

CORBACCIO

Ce ? I-e mai bine ?

MOSCA

Aș, nu, de unde, zace ;
Se zvîrcolește toată noaptea, sir.

CORBACCIO

Bun ! Dar ar trebui să vază-un doctor ;
Eu, iaca, i-am adus un praf de somn,
De la al meu...

MOSCA

Să n-auză de droguri...

CORBACCIO

De ce ? Am stat să văd cum îl prepară,
Știu tot ce-i pus în el. Are s-adoarmă ..

VOLPONE

(aparte)

Somnul de veci, dac-ar fi prost să-l ia.

MOSCA

Sir, nu se-ncrede-n doctori.

CORBACCIO

Ce spui ?

MOSCA

Da,
Nu crede ce spun doctorii ; socoate
Că-s plaga cea mai rea de pe pămînt.
Adesea spune că un doctor de-ăsta
N-ar vrea să-i fie-n veci moștenitor.

CORBACCIO

Să nu-i fiu eu, în veci, moștenitor ?

MOSCA

Al dumitale doctor, scumpe domn.

CORBACCIO

A, nu ;
Nici eu n-aș vrea...

MOSCA

Pe doctori îi urăște
Că-s prea apucători, căci mai-nainte
De-a-l omorî pe om, îl jecmănesc.

CORBACCIO

Așa e, drept.

MOSCA

Zic că fac experiențe
Cu bieții pacienți, iar legiuirea
Nu numai că-i absolvă de pedeapsă,
Dar îi și răsplătește. N-are poftă
Ca leșul lui să-mbuibe pe dușmani.

CORBACCIO

E-adevărat că ăștia te omoară
La fel de lesne ca judecătorul.

MOSCA

Ba mai ușor ; pe unu-l ține legea,
Dar doctorul l-ucide și pe jude.

CORBACCIO

Da, și pe mine, ca pe-oricare altul.
Cum stă cu-apoplexia, e mai bine ?
Înaintează, nu ?

MOSCA

Are atacuri.
Și limba i se-mpleticește, ochii
Rămîn holbați, obrajii-s scofîlciți...

CORBACCIO

Cuum, rumeniți ?

MOSCA

Nu, sir, i-s scofîlciți.

CORBACCIO

A, bun !

MOSCA

Nu poate-nchide, bietul, gura,
Și pleoapele-i cad grele.

CORBACCIO

Bine, bine.

MOSCA

O-nțepeneală rece îl cuprinde
Și carnea i se face plumburie.

CORBACCIO

A, bun !

MOSCA

Abia-i mai bate pulsul, slab.

CORBACCIO

Sînt semne bune, dar.

MOSCA

Și de pe frunte...

CORBACCIO

Pricep, e bine.

MOSCA

Reci broboane-i picur
Și ochii-i lăcrimează de catar.

CORBACCIO

Adevărat ? Atunci îmi merge bine.
Dar cum stă cu durerile de cap ?

MOSCA

Cu scotomia [1] ? Gata, s-a sfîrșit.
Acuma a căzut în nesimțire
Și horcăie. Abia de mai răsuflă.

CORBACCIO

Grozav ; atunci îi supraviețuiesc,
Intineresc cu douăzeci de ani.

MOSCA

Tocmai mă pregăteam să vă vestesc.

CORBACCIO

Și-a făcut testamentul ? Ce mi-a dat ?

MOSCA

Nu, sir.

CORBACCIO

Nimica, ha ?

MOSCA

Nu l-a făcut.

---

[1] Amețeala (cuvînt italian).

CORBACCIO

Oh, oh, oh! Atunci ce-a vrut Voltore, avocatul?

MOSCA

I-a mirosit a hoit, stăpînul, sir.
A auzit că-și face testamentul ;
Chiar eu l-am îndemnat degrab' să vină
În interesul dumneavoastră, tocmai.

CORBACCIO

Și s-a și repezit aici, desigur.

MOSCA

Da, a adus plocon acest obiect.

CORBACCIO

Ca să-l lase moștenitor ?

MOSCA

Eu nu știu.

CORBACCIO

Eu știu.

MOSCA

(aparte)

Tu știi, că judeci după tine.

CORBACCIO

Voi preîntîmpina eu totul, Mosca.
Ia uite-aici, o pungă cu țechini ;
E mai de preț ca tinicheaua asta.

MOSCA

(luînd punga)

Și încă cum, signore, încă cum !...
Ei, asta zic și eu că-i doctorie.
E elixirul vieții, apă vie !

CORBACCIO

E aurum palpabile, dacă nu potabile.

MOSCA

Am să i-o dau de leac, să-și vină-n fire

CORBACCIO

Da, da, da, negreșit.

MOSCA

Nu cred că-i bine.

CORBACCIO

De ce ?

MOSCA

Păi dac-o să se-nzdrăvenească...

CORBACCIO

O, nu, nu, nu : nici într-un chip.

MOSCA

Vedeţi,
Nu ştiu ce poat'-să-i facă leacul ăsta.

CORBACCIO

Da, ai dreptate, prea e riscul mare.
Dă-mi punga îndărăt.

MOSCA

Nu, daţi-mi voie ;
De m-ascultaţi, chiar totul v-aparţine.

CORBACCIO

Cum tot ?

MOSCA

Da, tot; e dreptul dumneavoastră,
Această-avere-i toată-a dumneavoastră
Şi nimeni n-are să vă ia un dram ;
Vă aparţine prin lăsata sorţii.

CORBACCIO

Dar cum, bunul meu Mosca ?

MOSCA

Ascultaţi,
Atacul fi-va biruit.

CORBACCIO

Pricep.

MOSCA

De cum îşi vine-n fire, îi dau ghes
Să-şi facă testamentul şi-i arăt
Această pungă plină.

CORBACCIO

Bine, bine.

MOSCA

Mai bine-ar fi de-ați vrea să-mi urmați sfatul.

CORBACCIO

Din toată inima.

MOSCA

Vă sfătuiesc
Acasă să vă-ntoarceți imediat.
Vă faceți testamentul, arătînd
Că unicul moștenitor e dînsul,
Stăpînul meu.

CORBACCIO

Să-mi dezmoștenesc fiul ?

MOSCA

Cu-atît mai bine. Tocmai dibăcia
Aceasta îl va cîștiga deplin.

CORBACCIO

Ce dibăcie ?

MOSCA

Testamentul ăsta
Să mi-l trimiteți mie, sir ; apoi,
Cînd eu i-oi povesti cît îl iubiți
Și cîtă grijă i-ați purtat și cum
Vă tot rugați să scape și ce daruri
Bogate i-ați făcut, am să-i arăt,
Ca ultimă dovadă, testamentul
Prin care v-ați dezmoștenit feciorul
— Un om viteaz și plin de calități —
Spre-a revărsa iubirea voastră-ntreagă
Asupra lui. Și e cu neputință
Atît de prost și nesimțit să fie,
Ca, măcar din recunoștință, totuși...

CORBACCIO

Să nu mă facă el moștenitor...

MOSCA

Bine-nțeles.

CORBACCIO

Să știi că planul ăsta
L-am ticluit și eu, în capul meu.

MOSCA

Cred și eu...

CORBACCIO

Zici că nu crezi ?

MOSCA

Ba cred.

CORBACCIO

E planul meu.

MOSCA

Prea bine. După ce...

CORBACCIO

El m-a recunoscut moștenitor...

MOSCA

Dat fiind că îi veți supraviețui...

CORBACCIO

Vezi bine !

MOSCA

Sînteți un bărbat robust.

CORBACCIO

Adevărat ?

MOSCA

Desigur...

CORBACCIO

Așa zic și eu :
Vezi, asta-i minunat, ești parcă glasul
Prin care duhul meu își spune gîndul.

MOSCA

Și mult mai mult veți dobîndi așa.

CORBACCIO

Chiar pentru fiul meu, mai mult.

MOSCA

Desigur.

CORBACCIO

E taman cum o ticluisem eu.

MOSCA

Amar de mine, Dumnezeu mi-i martor
Cît m-am trudit, că mi-au ieşit peri albi,
Ca să le potrivesc atît de bine.

CORBACCIO

Te cred, iubite Mosca.

MOSCA

Dumneavoastră
Sînteţi acel pe care îl slujesc.

CORBACCIO

Aşa să faci şi te voi răsplăti. *(Dă să plece.)*

MOSCA

(aparte)

Să te ia dracu, corb bătrîn ! S-a dus.

CORBACCIO

Te ştiu cinstit.

MOSCA

Vai, zău, exageraţi !

CORBACCIO

Şi...

MOSCA

Sînteţi la fel de tare de cap,
Ca de urechi...

CORBACCIO

Te rog să crezi că-ţi sînt ca şi un tată.

MOSCA

Şi eu, c-am să-l jur, oi pe frate-meu
De moştenire.

CORBACCIO

Şi de ce n-ar fi
Să-mi fie dată-o nouă tinereţe ?

MOSCA

'Nălţimea-voastră-i un măgar.

CORBACCIO

Ce spui ?

MOSCA

C-ar trebui să vă grăbiți măcar.

CORBACCIO

Da, da, mă duc, desigur, s-a făcut. *(Iese.)*

VOLPONE

(sărind din pat)

O, era cît p-aci să crăp de rîs ;
Stai să-mi recapăt răsuflarea.

MOSCA

Vai,
Rîzînd, mă onorezi prea mult, stăpîne ;
Eu n-am făcut decît să pun momeala
Speranței lor, în undița ce-i prinde.

VOLPONE

Dar, Mosca, eleganța, verva ta...
Hai, ticălosule iubit, ia vino
Să te sărut. Te-ai întrecut pe tine.

MOSCA

Fac ce m-ai învățat să fac, stăpîne,
Urmez porunca ta, le picur vorbe
Ca untdelemnul dulce, în urechi.

VOLPONE

Adevărat, nu e mai rea pedeapsă
Zgîrceniei, decît zgîrcenia însăși.

MOSCA

Cu ajutorul nostru, domnule.

VOLPONE

Atîtea griji și-atîtea suferințe
Și temeri vin spre noi, cu bătrînețea.
Atunci aștepți doar moartea să te scape
Și-orice nădejde parcă ți s-a stins.
Puterile te lasă, amorțește
Auzul, văzul, toate pier pe rînd ;
Nici dinții nu mai sînt, să prindă hrana ;
Dar zici că ești în viață ! Iacă, unul
Din ăștia, care vrea să mai trăiască,

Abia plecă de-aici. Își uită guta,
Apoplexia și se minte singur,
Închipuindu-se că-i tînăr foc.
Își lingușește vîrsta și tot crede
Că tinerețea va s-o recîștige
Prin farmece, ca Aeson, și mai speră
Să tragă clapa soartei, ca și cum
Ea s-ar lăsa-nșelată, tot ca el,
Cînd totu-i fum !... *(Bate cineva.)*
Al treilea la rînd.

MOSCA

In pat, degrabă, a venit Corvino ;
E glasul lui, cinstitul negustor.

VOLPONE

(se așază în pat, ca mai înainte.)
Sînt mort...

MOSCA

O clipă și vă ung pe ochi.
(Îi unge ochii.)
Cine-i acolo ? *(Intră Corvino.)*
A, signor Corvino !
O, nici nu știți ce fericit sînteți.

CORVINO

Cum ? Cum ? De ce ?

MOSCA

Acum i-a sunat ceasul.

CORVINO

Deci a murit ?

MOSCA

Nu încă, dar e bine,
Nimica nu mai știe.

CORVINO

Ce mă fac ?

MOSCA

De ce ?

CORVINO

Păi i-am adus un dar, o perlă.

MOSCA

Atunci, se poate să-și aducă aminte
De dumneavoastră. Tot mereu vă cheamă :
A adormit cu numele-ți pe buze.
E-o perlă veritabilă, cu „orient“ ?

CORVINO

Nicicînd Veneția n-a avut mai bună.

VOLPONE

(slab)

Signor Corvino !

MOSCA

Auzi !

VOLPONE

Signor Corvino !

MOSCA

Vă strigă. Apropiați-vă și-i dați
Ce i-ați adus. I-aici, aici, stăpîne,
Și v-a adus o prea frumoasă perlă.

CORVINO

Ce mai faci, domnule? Hei, Mosca, spune-i
Că are peste douăzeci carate !

MOSCA

Nimic nu mai pricepe, sir, n-aude,
Dar totuși e o mare alinare
Aicea să vă știe, lîngă el...

CORVINO

Spune-i că i-am adus și-un diamant.

MOSCA

Mai bine arătați-i-l, în mînă
I-l puneți, ca să-l simtă, să priceapă ;
Priviți cum îl apucă !

CORVINO

Ah, bietul om, ce-ntristător spectacol !

MOSCA

Nu lăcrimați, moștenitorul plînge,
De obicei, numai de ochii lumii.

CORVINO

Ce-ai spus, sînt eu moștenitorul lui ?

MOSCA

Eu, domnule,-am jurat să nu arăt
Diata, pîn-ce n-a fi răposat ;
Dar au mai fost Corbaccio și Voltore
Și alții mulți pe-aici, nu mai știu cîți,
Murind de nerăbdare să apuce
Și ei un paragraf din testament.
Dar eu am profitat că tot striga :
„Signor Corvino, oh, signor Corvino !“ :
Am luat degrabă pana și cerneala
Și-apoi l-am întrebat pe cine vrea
Moștenitor ? „Corvino“, zice el :
Și cine, ca executor ? „Corvino“.
La celelalte întrebări, tăcu.
Interpretînd din moțăieli ce-ar vrea,
Pe toți ceilalți i-am dat pe ușă-afară,
Să fulgere și tune, toți și toate,
Că i-am lăsat cu buzele umflate.

CORVINO

O, Mosca, dragul meu ! El nu ne vede ?

MOSCA

Nici cît harpistul orb. Nu recunoaște
Pe nimeni, nici prieten și nici slugă ;
Nu știe cine-i pune hrana-n gură,
Sau apă-i dă să bea ; nu-și amintește
De nici o rubedenie din trecut.

CORVINO

Are copii ?

MOSCA

Copii din flori, cu tîrfe,
Făcuți la chef, cu cine știe cine ;
Nu știți povestea, sir ? Că eunucul,
Piticul și bufonul sînt ai lui,
Li-i tată tuturor, afar' de mine,
Dar nimănuia nu i-a dat nimic.

CORVINO

E minunat. Ești sigur că n-aude ?

MOSCA

Sigur, poftiți de-l puneți la-ncercare :
(Strigă la urechile lui Volpone.)
Huo, dar-ar ciuma-n tine, să-ți sporească
Și bubele și chinul, și mai iute
Să te trimită-n iad, stricat bătrîn !
Poftiți mai lîngă el, signor Corvino.
De ți-ai închide ochii puchinoși
Ca de broscoi. Cu mutra-ți fleșcăită
Și tăbăcită, să te văd crăpînd !
Hai, domnule, ajută-mă să-i zic :
Arăți ca rufa stoarsă...

CORVINO

(tare)
Ca pereții
Cu tencuiala mucedă de ploaie.

MOSCA

A, foarte bine, domnule, mai tare ;
Cu tunul dacă-i trage la ureche
Și tot n-aude, ziceți-i mai tare.

CORVINO

Ți-e nasul ca o cloacă curgătoare.

MOSCA

Perfect ! Dar gura ce-i e ?

CORVINO

O latrină.

MOSCA

Închideți-i-o.

CORVINO

Nu pot, zău...

MOSCA

Vă rog,
Lăsați-mă pe mine să-l înăbuș,
Cu-o pernă, ca anume-ngrijitoare.

CORVINO

Ei, fă cum știi, dar eu plec.

MOSCA

Foarte bine,
Prezența dumneavoastră-l ține-n viață.

CORVINO

Te rog să nu recurgi la violență.

MOSCA

Nu, domnule ? De ce atîta scrupul ?

CORVINO

Atuncea fă ce știi.

MOSCA

Fiți liniștit.

CORVINO

N-aș vrea să-ți stau în drum, dar perla mea...

MOSCA

Și diamantul poate ? Nici o grijă,
N-aveți cumva încredere în mine ?
Nu-i totu-al dumneavoastră-n casa asta ?
Nu-s eu aicea sluga credincioasă
Care vă stă pe viață la picioare ?

CORVINO

Bunule Mosca, pentru mine ești
Neprețuit prieten, camarad,
Tovarăș de afaceri : am să-mpart
Cu tine toate cele.

MOSCA

Afar' de una...

CORVINO

Care ?

MOSCA

Frumoasa voastră soțioară.

(Corvino iese.)

Of, în sfîrșit, așa l-am scos din casă.

VOLPONE

Un zeu ești, Mosca, fără de egal.

(Bate cineva.)

Cine-i acolo ? Nu primesc pe nimeni.

Hai, Mosca, pregătește-mi un ospăț
Cu muzică și dans și desfătare ;
Nici turcul nu s-ar bucura de toate,
Cum ține să se bucure Volpone.

(Iese Mosca.)

Să văd : o perlă, un diamant, argint,
Țechini de aur ! Bună fu recolta
În dimineața asta. Tot mai bine
Decît să jefuiești biserici, sau
Să mi te-ngrași mîncînd la lună-o dată.

(Reintră Mosca.)

Cine mai e ?

MOSCA

Frumoasa lady Ar-Fi,
Soția unui cavaler englez,
Sir Politick Ar-Fi (acesta-i titlul).
Are plăcerea să se informeze
Cum ați dormit și dacă e primită.

VOLPONE

Acuma nu ; dar peste vreo trei ceasuri.

MOSCA

Am și spus asta curierului.

VOLPONE

Cînd mă va mai dispune-o masă bună
Și-un vin ales, da, poate, poate-atunci.
Zău, eu admir bravura disperată
A ăstora, englejii, că-ndrăznesc
Să-și lase-așa nevestele, pe uliți.

MOSCA

Stăpîne, cavalerul ăsta, soțul,
Nu-și zice el Politick de pomană,
El știe că, oricît de straniu pare,
O lasă-n boii ei, că-i prea urîtă
Ca să se lege careva de ea.
Dar dac-ar fi ea soața lui Corvino...

VOLPONE

I-așa frumoasă cum se spune, Mosca ?

MOSCA

O, sir, e a Italiei stea, minune-i,
Gingașă ca o primăvară, dulce
Ca fructul pîrguit al toamnei. Are
O carne ca o lebădă pufoasă
Și strălucește ca argintul, neaua
Și crinul laolaltă. Cînd o vezi,
Se-mbujorează ca un trandafir,
Iar buzele-i catifelate, doamne,
Îți dau ispita unor dezmierdări
Ce nu s-ar mai sfîrși. Da, e frumoasă
Și strălucește, de fermecătoare,
Ca aurul din vistieria ta.

VOLPONE

Cum n-am știut de-asemenea comoară ?

MOSCA

Stăpîne, din păcate, am aflat-o
Și eu abia de ieri.

VOLPONE

Trebuie s-o văd.

MOSCA

Cu neputință, domnule,-i păzită
La fel de strașnic ca aurul tău.
Nu iese decît, cel mult, la fereastră,
Ca să respire. Ochii ei sînt dulci
Ca primii struguri copți, dar privegheați
La fel ca ei.

VOLPONE

Trebuie s-o văd

MOSCA

Stăpîne,
E-nconjurată pururi de spioni,
De toți ai casei, toți păzesc cu rîndul,
Și fiecare pe-altul îl pîndește,
Avîndu-și slujba lui, de cîte ori
Intră, sau iese cineva din casă.

VOLPONE

Trebuie s-o văd, măcar de la fereastră.

MOSCA

Se poate, numai deghizat.

VOLPONE

Așa ;
Să chibzuim. Vreau să rămîn același,
Deși-mbrăcat în straie de-mprumut.

(Ies.)

ACTUL II

Scena I

Piața San Marco. Un colț retras, dinaintea casei lui Corvino.
Intră sir Politick Ar-Fi și Peregrine.

SIR POLITICK

Pentru-nțelept, a lui e toată lumea.
Italia, sau Franța, sau Europa
Nu pot să mă oprească, dacă soarta
Mă cheamă-n lumea largă. Totuși, sir,
Nu rîvna de-a vedea și alte țări
Sau de-a-mi schimba religia, nici sila
De țara-n care am crescut și-n care
Am născocit atîtea — nu acestea
Mă fac să plec ; nici nu vreau, ca Ulise,
S-o iau, prostește, razna, spre-a cunoaște
Ce cred și cum trăiesc semenii mei.
Nu, sir, o toană a soției mele
M-a prefăcut în venețian ca să observ,
Să-nvăț năravuri, limbă și-alte cele.
Călătoriți cu pașaport ?

PEREGRINE

Da, sir.

SIR POLITICK

E mult mai sigur. Ați plecat de mult
Din Anglia ?

PEREGRINE

De șapte săptămîni.

SIR POLITICK

Pe Lord Ambassador nu l-ați văzut ?

PEREGRINE

Nu încă, sir.

SIR POLITICK

Ce știri mai vîntură englezii noștri ?
Aseară-am auzit un zvon ciudat
Din gura unuia ce-i dă tîrcoale,
Și tare-aș vrea să știu de nu-i minciună.

PEREGRINE

Ce anume, sir ?

SIR POLITICK

Pe-un vas al regelui, cică, un corb
Și-ar fi clădit deunăzi cuibul.

PEREGRINE

Zău ?
Nu te-o fi tras pe sfoară ? Dumneata
Cum te numești ?

SIR POLITICK

Sir Politick Ar-Fi.

PEREGRINE

Așa ! Acum pricep. Un cavaler !

SIR POLITICK

Ca vai de el !

PEREGRINE

Soția dumitale
Stă la Veneția pentru cancanuri,
Gătcli și curtezani — lady Ar-Fi ?

SIR POLITICK

Da, sir, albina și păianjenul
Se-nfruptă-ades dintr-o aceeași floare.

PEREGRINE

O, sir ! Am auzit de dumneata !
Zvonul cu corbul e adevărat.

SIR POLITICK

Știi sigur ?

PEREGRINE

Sigur. Iar în Turnul Londrei
Leoaica a fătat din nou.

SIR POLITICK

Ei, taci !
Alt pui de leu ?

PEREGRINE

Da, altul.

SIR POLITICK

Ce minuni !
La Berwick, focuri... Nouă stea pe cer...
Și toate-odată ! Semne și vestiri.
Văzut-ai meteorii ?

PEREGRINE

Cum de nu !

SIR POLITICK

E groaznic ! Sir, adevărat să fie
Că trei delfini au fost văzuți umblînd
Pe Podul Londrei ?

PEREGRINE

Șase, și-un nisetru.

SIR POLITICK

Mă îngrozești !

PEREGRINE

Aceasta nu-i nimic !
Să vezi minunăție mai dihai...

SIR POLITICK

Și ce să-nsemne, oare, toate astea ?

PEREGRINE

Da, chiar în ziua cînd m-am înbarcat
Au pescuit în fluviu o balenă
Cît Arsenalul, așteptînd acolo
De cine știe cîte luni la rînd
Ca să înece flota Stode.

SIR POLITICK

Se poate ?
Să știi că au trimis-o arhiducii
Sau Spania. Balena lui Spinola,
Pe cinstea mea de cavaler ți-o spun !
Nu se mai lasă de-astfel de izvoade ?
Ei, altceva ?

PEREGRINE

Nebunul Stone e mort.
Se simte lipsa unui măscărici.

SIR POLITICK

Cum ? A murit bufonul Stone ?

PEREGRINE

Da, sir.
Că doar nu l-ai crezut nemuritor !

(aparte)

De-ar fi mai cunoscut, acest Ar-Fi
Ar fi de ne-ntrecut pe scena noastră !
Pe-acel ce-ar scrie despre cavaler
L-ar crede toți un mare mincinos...

SIR POLITICK

Stone mort !

PEREGRINE

Da, mort. De ce te-ai întristat așa ?
N-ați fost, doar, rude...

SIR POLITICK

Nu, firește.
Săracul ! Un nebun necunoscut.

PEREGRINE

Și, totuși, dumneata l-ai cunoscut...
Așa se pare.

SIR POLITICK

Da, așa e. Sir,
Nu cred c-am întîlnit vreun cetățean
Mai de temut pentr-o întreagă țară.

PEREGRINE

Ei asta-i !

SIR POLITICK

Sigur. Cît a fost în viață,
Primea în fiecare săptămînă,
Din Țările de Jos, ascunse-n verze,
Știri despre toate colțurile lumii.
De-aici le trimetea la ambasade
În portocale, pe eni, în caise,
Lămîi și altele — adesoori
În stridii de Colchester și în scoici.

PEREGRINE

Mă uluiești !

SIR POLITICK

Sir, după cîte știu,
— Ce zic ! Nu l-am văzut cu ochii mei ? —
Într-o bodegă și-a primit tainul
De la un călător (un om de stat)
Într-un hartan de carne de pe-o tavă ;
Și cît ai zice pește, după masă,
I-a dat răspunsul printr-o scobitoare.

PEREGRINE

Ciudat ! Cum a putut să facă asta ?

SIR POLITICK

Să vezi ! Așa fel a tăiat hartanul
Și-așa l-a dres, încît lui Stone nebunul
I-a fost ușor să deslușească cifrul.

PEREGRINE

Știam că nu e-n stare să citească.

SIR POLITICK

Așa dădeau să se-nțeleagă-acei
În slujba cărora era, pricepi ?
De unde ! Omul era cărturar
Și-avea un cap...

PEREGRINE

Mai află, așadar,
Că babuinii toți au fost spioni,
Un neam viclean de lîngă coasta Chinei.

SIR POLITICK

Vorbești de mameluci. Da, da, te cred !
Au fost amestecați în niște crime
Din Franța ; dar, fiind afemeiați,
Muierile i-au divulgat ; și, totuși,
Chiar miercurea trecută am aflat
— Din gura cui ? A unuia din ei ! —
Că s-au întors, au înjghebat relații
Și-așteaptă-acum însărcinări.

PEREGRINE

I-auzi !
Cum le mai știi pe toate, sir !

SIR POLITICK

De unde !
Cunosc doar lucrurile-n general.
Îmi place să observ. Trăiesc retras
De aprigul șuvoi al vieții, totuși
'Mi-nsemn făgașul întîmplărilor,
Spre folosința-mi proprie, știind
Că e-n reflux o țară sau în flux.

PEREGRINE

Ce fericire, sir, să te-ntîlnesc,
Să dau de-un om știința căruia
Îmi poate fi de mare ajutor
Și care, cu bunăvoința lui,
Îmi poate arăta cum să mă port,
Fiindcă sînt cam din topor, cam aspru...

SIR POLITICK

Cum, ai plecat din țară făr-să știi
Cum trebui' să se poarte-un călător ?

PEREGRINE

Ba da, am învățat cîte ceva
Din cartea de gramatică vulgară
Pe care mi-a vîndut-o italianul
Ce m-a-nvățat să-ndrug o vorbă, două.

SIR POLITICK

Ei da, în felul-acesta ne stricăm
Albastrul nostru sînge ! Ne lăsăm

În seama ticăloșilor pedanți
Ce n-au un strop de sînge nobil. Sir,
Îmi pari un gentilom de neam ales ;
Eu nu pot s; une asta despre mine,
Dar soarta mea a fost mereu de-a fi
În preajma unor nobile vlăstare,
Feciori de oameni mari, dintr-o bucată...

(Mosca și Nano apar travestiți, însoțiți de cîțiva oameni cu materiale, ca să înalțe o scenă de panoramă.)

PEREGRINE

Anume cine, sir ?

MOSCA

Acolo, sub fereastră, hai, dați zor.

PEREGRINE

Iertați-mă, vă rog, dar cine-s dînșii ?

SIR POLITICK

Se pare că ridică o estradă.
Da, da. Profesorul de limbi străine
Nu v-a vorbit la lecțiile lui
De șarlatanii italieni ?

PEREGRINE

Ba da, sir.

SIR POLITICK

Ei bine, veți vedea aicea unul.

PEREGRINE

Nu sînt spițeri ? Adică dintr-aceia
Ce vînd parfumuri, droguri și uleiuri ?

SIR POLITICK

Așa vi i-a înfățișat ?

PEREGRINE

Așa.

SIR POLITICK

Un ignorant, săracul. Numai ei
Sînt în Europa învățați ! Doar ei
Sînt cărturari și doctori cu renume,
Bărbați de stat și favoriți curtați
Și sfetnici pentru fețele domnești !
Cunoașterea de limbi o poartă-n deget !

PEREGRINE

Iar eu am auzit că-s niște șmecheri,
Că umblă cu minciunile-n clondire
Tot lingușindu-i pe cei mari. De altfel,
Sînt gata să se jure pe orice,
Vînzînd doar cu doi peni un leac pe care
Cereau mai înainte opt coroane !

SIR POLITICK

Răspunsul la bîrfeală e tăcerea.
O să-ți dai seama singur. Cine urcă ?

MOSCA

Scoto din Mantua, signor.

SIR POLITICK

Da ? El ? Atunci pot să-ți făgăduiesc
Că vei vedea pe omul așteptat.
Mă mir, totuși, cum un om ca el,
Obișnuit s-apară doar în Piazza,
Estrada să-și ridice-n acest colț.
Iată-l că vine !

(Intră Volpone, travestit în doctor șarlatan, urmat de mulțime.)

VOLPONE

(către Nano)

Sus, măscăriciule !

MULȚIMEA

Veniți, veniți ! Priviți, priviți ! Ia uite !

SIR POLITICK

Ia uite cum se-nghesuie să-l vadă ;
O să se umple, hoțul, de parale.

(Volpone se urcă pe estradă.)

Privește-l cum arată. Se pricepe
Să-și facă apariția cu-alai.

PEREGRINE

Merită osteneala, domnule.

VOLPONE

Prea nobili seniori, și cinstiți patroni.
S-ar putea să vi se pară ciudat că eu, al dumnea-voastră, Scoto Mantuano, care de obicei îmi înălțam

estrada în Piazza San Marco, la adăpostul faimosului Portico al Procuraţiei, mă restrîng acum, după o absenţă de opt luni din preavestita Veneţie, într-un cotlon al pieţei...

SIR POLITICK

Păi ce vă spuneam eu ?

PEREGRINE

Sst, sir ! lasă gura.

VOLPONE

Daţi-mi voie să vă explic : Să nu credeţi că am cumva, după cum spune proverbul dumneavoastră lombard, picioare reci, adică m-au lăsat balamalele şi să vă aşteptaţi să-mi vînd produsele mai ieftin ca înainte ! Nici să nu credeţi că m-ar fi ofensat sau umilit relatările calomnioase ale acelui nerușinat detractor, le ra profesiunii noastre (mă refer la Alessandro Buttone), care a declarat în public că aş fi fost condamnat ca *sforzato* la galere, fiindcă l-aş fi otrăvit pe bucătarul cardinalului Bembo. Nu, nu, preaonorabili domni, ca să vă spun drept, nu pot să sufăr adunătura acestor şarlatani cu patentă, care-şi întind pelerina pe caldarîm, ca şi cînd ar avea intenţia să săvîrşească cine ştie ce minune, şi pe urmă îi dau drumul cu poveştile lor răsuflate din Boccaccio, cu lîncedul Tabarin, amăgitorul, povestind apoi despre niște călători şi de nemaiauzita lor captivitate pe galerele turceşti, în timp ce fuseseră în realitate osîndiţi să tragă la galerele creştine, hrăniţi cu pîine şi apă, ca o ispăşire binemeritată pentru găinăriile lor.

SIR POLITICK

Observaţi purtarea şi sarcasmul lui. Ce distincţie !

VOLPONE

Păduchioşii ăştia jegoşi, cu labele murdare, omoară pe puţin douăzeci de oameni pe săptămînă cu mizerabilul lor dram de antimoniu, învelit, ca să ia ochii, în cît mai multe *scartoccios* [1]. Dar aceşti strigoi, slabi

[1] Hîrtii, ambalaje (ital.).

și înfometați, care și-au omorît pe jumătate organele simțurilor, cu răbdări prăjite, își recoltează clientela printre meșteșugarii voștri prăpădiți ce se hrănesc cu lobodă, preafericiți să capete sticluța lor de doctorie, care, deși își face efectul abia pe lumea cealaltă, nu li se pare de nici o importanță...

SIR POLITICK

Admirabil. Ați mai auzit vreodată un limbaj atît de ales, domnule ?

VOLPONE

Ei bine, facă ce vor. Eu, preaonorabili domni, vă rog să aflați că de data aceasta, retrasă de agitația gloatei, estrada noastră va fi scena desfătării și a încîntării, căci nu am de vînzare nimic, sau aproape nimic.

SIR POLITICK

Ce v-am spus eu, domnule, vedeți unde bate ?

VOLPONE

Declar ritos că eu și cei șase slujitori ai mei abia mai putem prididi să preparăm această delicioasă licoare, atît de repede este luată cu asalt de nobilii din acest oraș, de străinii din Terra-firma, de negustori onorabili și chiar de senatori, care de la sosirea mea în localitate au apelat la serviciile mele, răsplătindu-mă princiar. Și au dreptate, căci ce-i folosește unui om bogat să-și aibă pivnițele pline cu vin tămîios din cea mai nobilă viță, dacă medicii lui îi prescriu, sub amenințarea morții, să bea numai apă amestecată cu anison ? O, sănătate, sănătate ! binecuvîntare a celor bogați, bogăție a celor săraci ! Cine ar putea să te plătească prea scump, atunci cînd fără tine nu te poți bucura de viață ? De aceea, nobili domni, nu fiți atît de economi cu banii voștri, altminteri veți scurta cursul firesc al vieții dumneavoastră.

PEREGRINE

Acum vedeți unde bate ?

SIR POLITICK

Da, dar ce, nu-i bine ?

VOLPONE

De aceea, dacă vreo fluxiune de umezeală sau catar, produs de instabilitatea vremii, s-ar lăsa din creștetul dumneavoastră, în braț, umăr sau alt membru, luați un ducat, sau un țechin de aur și-l puneți pe locul vătămat și vedeți dacă exercită vreun efect binefăcător.

Nu, nici unul; numai acest binecuvîntat unguent, acest minunat extras are singur puterea să risipească orice umoare vătămătoare ce provine din tot felul de cauze rezultate sau ale căldurii, sau ale frigului, sau ale umidității, sau ale vîntului.

PEREGRINE

Aș fi dorit să adauge și ale uscăciunii.

SIR POLITICK

Te rog să fii atent.

VOLPONE

Întărește stomacul cel mai bolnav și mai slab; ba chiar și pe acela care dintr-un exces de slăbiciune a și vărsat sînge, dacă după ungere și fricțiune se aplică pe locul bolnav o compresă caldă; vă vindecă de amețeală de-ndată ce picurați o singură picătură în nas și alta după ureche. Este un remediu suveran, recunoscut pentru *mal caduco*, contra crampelor, convulsiunilor, paraliziei, epilepsiei, tremorcordiei, iritației nervilor, melancoliei, obstrucției ficatului, pietrei la rinichi, vindecă *hernia ventosa, iliaca passio*, oprește numaidecît o disenterie, ușurează funcțiunile intestinale, vindecă ipocondria, dacă este luat conform rețetei mele tipărite. *(Arată prescripția și fiola.)* Căci iată doctorul, și iată doctoria; una vă sfătuiește, alta vă vindecă; una vă arată calea, alta produce efectul; și, într-un cuvînt, amîndouă împreună pot fi numite un rezultat al teoriei și practicii științei lui Aesculap. Vă costă numai opt coroane. Și acum, măscăriciule Fritada, cîntă te rog un *extempore* în cinstea sa.

SIR POLITICK

Eh, cum îți place, domnule?

PEREGRINE

E nemaipomenit.

SIR POLITICK

Asta zic și eu alchimist. Ce-i drept e drept.

NANO

(cintă)

Chiar Hypocrat Bătrînul și Galen deopotrivă,
Care treceau drept aștri-ai științei curative,
De-ar fi știut secretul acesta fericit,
N-ar fi-ncercat atîtea și n-ar fi rătăcit,
Tot omorînd hîrtia cu sute de-ntrebări
Și prăpădind degeaba atîtea lumînări ;
Nici drogul „Indiano" n-ar fi atît de bun,
N-ar căpăta bolnavul șofran și nici tutun ;
Și nici o fărîmiță de gaiacol n-ar prinde,
Iar elixirul Lullus Raimundus [1] nu s-ar vinde,
Nici voi nu l-ați cunoaște pe Gonswart goală-pungă,
Și nici pe Paracelsus cu spada lui cea lungă...

PEREGRINE

Degeaba, degeaba ; opt coroane este prea scump !

VOLPONE

Dar, domnii mei, îmi pare rău că n-am timp să vă expun efectele minunate ale acestui ulei al meu, numit *Oglio del Scoto,* precum și nenumăratele mărturii ale acelora pe care i-am vindecat de susmenționatele boli și încă de multe altele, despre brevetele și privilegiile pe care mi le-au acordat toți prinții și bogătașii creștinătății, sau numai despre mărturiile acelora care au intervenit în favoarea mea pe lîngă Signoria de Sanita, sau pe lîngă prea învățatul Colegiu al Medicilor, de care am fost autorizat să-mi vînd miraculoasele produse, nu numai în acest oraș vestit, ci și în toate teritoriile care înfloresc minunat sub cîrmuirea preacredincioaselor și preaputernicelor state ale Italiei de îndată ce le-a fost atrasă atenția asupra calităților superioare, demne de admirat, ale medica-

[1] Alchimist celebru din secolul al XIV-lea socotit pe atunci descoperitorul „elixirului vieții".

mentului meu și asupra însușirilor mele personale de maestru în științele oculte. Dar dacă ar spune cumva aici, vreun flăcău mai dezgheţat: „Ei, mai există inventatori, care au reţete tot atît de bune și încercate ca dumneavoastră“, eu i-aș răspunde: într-adevăr, mulţi au încercat să imite ceea ce constituie talentul meu exclusiv și să prepare uleiul meu; au investit sume mari în cuptoare, alambicuri, baloane de distilat și în focul permanent, precum și în pregătirea ingredientelor (căci, într-adevăr, sînt necesare șase sute de plante medicinale diferite și, pe lîngă acestea, pentru conglutinaţiune, puţină grăsime de om, pe care o procurăm de la anatomiști). Dar cînd acești șmecheri ajung la ultima operaţie, suflă, suflă, puff, puff, și totul se preface în fum; ha, ha, ha! bieţii caraghioși; deplîng încă mai mult nerozia și prostia lor, decît pierderea lor de timp și bani. Căci acestea pot fi puse la loc prin hărnicie, dar sminteala este un cusur înnăscut și năravul din fire n-are lecuire. În ce mă privește, de tînăr m-am străduit întotdeauna să pătrund tainele minunate și să mi le procur, fie prin schimb, fie pe bani gheaţă. N-am cruţat nici bani, nici trudă; graţie științei chimiei, pot să cutez a scoate, din preastimabila pălărie ce vă acoperă creștetul, cele patru elemente și anume: focul, aerul, apa și pămîntul, și să vi-o restitui fără vreo urmă de arsură sau altă stricăciune. Căci în timp ce alţii băteau mingea pe toloacă, eu stăteam aplecat asupra cărţilor mele. Și acum am biruit cărarea pietroasă a studiului și mă încălzesc pe șesul înflorat al cinstei și al reputaţiei.

SIR POLITICK

Pe cinstea mea, domnule, că asta nu minte.

VOLPONE

Dar acum, în ce privește preţul...

PEREGRINE

Ascultă, că acum o-ntoarce...

VOLPONE

Dumneavoastră știți cu toții, onorabili domni, că niciodată n-am vîndut această sticlă, sau fiolă, mai ieftin de opt coroane. De data aceasta însă vreau să mă mulțumesc s-o desfac la numai șase coroane. Prețul meu este de șase coroane și din bunăcuviință nu-mi puteți oferi mai puțin pe ea ; de-l luați ori nu, eu și elixirul meu vă stăm la dispoziție. Eu nu pretind adevărata contravaloare a lucrului, căci ar trebui să vă cer atunci o mie de coroane, cît mi-au plătit cardinalii Montalte, Fernese, marele duce de Toscana, nașul meu și alții. Dar eu disprețuiesc banul. Numai pentru a vă dovedi dumneavoastră, domnii mei, și renumitului dumneavoastră stat, preferința mea, am neglijat soliile urgente ale acestor prinți și propriile mele funcții și am călătorit pînă aici, în singurul scop de a vă oferi rodul strădaniilor mele. Hai, băieți, acordați-vă glasurile după strunele instrumentelor voastre și pregătiți o distracție aleasă pentru cinstita adunare.

PEREGRINE

Ce mai strădanii și punere în scenă, ca să cîștige cîțiva gologani de-aramă !...

NANO

(cîntă)

De vreți să trăiți mult, luați aminte,
Nu faceți tărăboi, ci cumpărați !
Acest ulei te face mai fierbinte,
Cu limba sănătoasă, dinți curați,
Cu bun stomac și-auzul iepuresc,
Cu ochiul ager, iute de picior ;
Pe scurt vă s un, că nu vreau s-o lungesc :
Toți cîți doriți ca să trăiți în pace,
Să vă-ndrăgiți iubita cum îi place,
Să alungați durerile din voi,
Luați elixirul ăsta de la noi !...

VOLPONE

Iată că de data asta sînt dispus ca puținul ce-l conține cufărul meu să vi-l dăruiesc ; celor bogați ca un omagiu, iar celor săraci drept răsplată ce-

rească; adineauri am cerut șase coroane și șase coroane mi-ați mai dat altă dată, mai înainte; acum, nu trebuie să-mi dați șase coroane, și nici cinci, patru, trei, două, sau una, nu, nici jumătate de ducat, nu, nici măcar un *moccinigo*[1]. Prețul este de cinci parale sau de cinci mii de taleri — n-are a face — căci, pe stindardul îndrăznelii mele, vreau doar să primesc un gaj al dragostei voastre, să iau de la voi un suvenir ca semn că nu mă disprețuiți. De aceea, fluturați-vă batistele, cu voie-bună, cu veselie, și aflați că celui dintîi care mă va socoti demn de a-mi dărui batista sa, vreau să-i fac un cadou, care face mai mult decît dacă i-aș da douăzeci de pistoli de argint.

PEREGRINE

Vreți să fiți dumneavoastră cutezătorul cavaler, signor? *(Celia, de la fereastra casei, aruncă batista jos.)* Oh, priviți! fereastra v-a luat-o înainte!

VOLPONE

Preagrațioasă doamnă, sărut darul dumneavoastră și pentru această promptă favoare ce i-ați arătat-o preasupusului dumneavoastră Scoto din Mantua, doresc să vă mai dau, pe lîngă elixirul meu, cheia unui secret de o atît de mare și inestimabilă valoare, încît vă va face să îndrăgiți pentru totdeauna clipa cînd pentru prima oară privirile voastre au căzut asupra unei persoane atît de modeste, chiar dacă nu întru totul atît de disprețuit. Aici, în această hîrtie, este ascunsă o pudră: dacă aș voi, după cum s-ar cuveni, să vorbesc despre valoarea ei, ar trebui ca nouă mii de volume să fie numai o pagină din această cuvîntare, fiecare pagină numai un rînd, fiecare rînd numai un cuvînt, atît de scurt este pelerinajul omului (ce se cheamă viață), pentru a o putea exprima. Să reflectez la prețul care l-ar merita? Ei bine, lumea-ntreagă ar fi o împărăție, această împărăție o provincie, această provincie o bancă, această bancă cît punga unui trecător, față de neprețuitul ei preț.

[1] Cam 10 bani (ital.).

Vreau să vă spun doar atît : este pudra care a făcut-o pe Venus zeiță a frumuseții (era un dar primit de la Apollo), menținîndu-i de-a pururi tinerețea, netezindu-i ridurile, dînd strălucire dinților, netezime pielei și culoare părului ; de la ea a fost transmisă Elenei și s-a pierdut, din nenorocire, la distrugerea Troiei, pînă ce în zilele noastre a fost dezgropată, din fericire, în unele ruine ale Asiei, de către un zelos cercetător al antichității care a trimis cîteva părticele infime din ea (dar mai mult falsificate) la curtea Franței — și cu care doamnele de acolo își vopsesc părul ; restul este acuma proprietatea mea, și a devenit o chintesență ; astfel încît oriunde te atinge e de ajuns pentru a păstra veșnic tinerețea și frăgezimea, ori a o reda celor vîrstnici, întărind dinții ca un zid, chiar dacă s-ar clătina ca niște garduri putrede, și-i albește ca fildeșul, chiar dacă ar fi negri ca... *(Apare Corvino.)*

CORVINO

La dracu ! ce rușine ! jos cu voi !
Dați-vă jos, vă spun ! Ce, n-ați găsit
O altă casă pentru mascaradă ?
Signor Flaminio, dă-te jos de-acolo,
Nevastă-mea nu-i Franciscina voastră ;
Ce ? -n toată Piazza n-ați găsit o altă
Fereastră să vă țină de decor,
Decît a mea ? A mea ?...

(Îi scoate-n brînci pe Volpone, Nano și ceilalți.)

Afurisit să fie, mîine iarăși
O să mă strige tîrgul : Pantalone
Încornoratul ! Ha, v-arăt eu vouă !...

PEREGRINE

Ce-nseamnă toate astea, sir Politick ?

SIR POLITICK

Un atentat, pesemne. Vreau acasă.

PEREGRINE

O fi ceva-mpotriva dumneavoastră.

SIR POLITICK

Mai știi ? Să-mi iau măsuri de prevedere.

PEREGRINE

Și bine-ați face, sir.

SIR POLITICK

Scrisorile
Îmi sînt mereu interceptate.

PEREGRINE

Zău ?
Sir, aveți grijă.

SIR POLITICK

Mai începe vorbă ?

PEREGRINE

Grozav mă mai amuză cavalerul ;
Aș sta cu el pîn-la crăpat de ziuă. *(Ies.)*

Scena 2

O încăpere în casa lui Volpone.
Intră Volpone și Mosca.

VOLPONE

O, sînt rănit de moarte !

MOSCA

Unde ? nu văd...

VOLPONE

O, nu pe dinafară ; acele răni
Le poți răbda ușor ; nu, Cupidon
Din ochii ei m-a săgetat cu flăcări
Ce sîngele mi-au pîrjolit ca focul
Cînd arde-n vîlvătăi mistuitoare.
În mine-i vîlvătaia, nu mai pot :
De nu-mi ajuți, mă prăădesc, o, Mosca !
Fără nădejdea înviorătoare
A dulcii adieri a gurii ei,
Nu sînt decît o mînă de cenușă.

MOSCA

Mai bine să n-o fi văzut, stăpîne !

VOLPONE

Mai bine nu mi-ai fi vorbit de ea !

MOSCA

E drept că-i vina mea, iar dumneata
Acuma tragi ponosul. Datoria
Îmi poruncește să te scap de chin.

VOLPONE

Cum, Mosca, pot să sper ?

MOSCA

Stăpîn iubit,
Tot ce e omenește cu putință
Voi face, să te smulg din desnădejde.

VOLPONE

O, Mosca, ești un înger păzitor.
Ia cheile și scoate aur, scule
De preț ; prefă-mă și pe mine-n bani,
Dar dorul ăsta fă de mi-l alină.

MOSCA

Să ai oleacă de răbdare.

VOLPONE

Am.

MOSCA

Și sigur sînt că-ți împlinesc voința.

VOLPONE

Atunci nu-mi pare rău de mascaradă.

MOSCA

Dacă-l încornorezi, nici nu-i nevoie.

VOLPONE

Adevărat ; de altfel niciodată
Eu nu i-am spus că-l las moștenitor.
Mă tem să nu mă fi trădat culoarea
Sprîncenelor și bărbii.

MOSCA

Nu, stăpîne.

VOLPONE

Mi-am jucat bine rolul.

MOSCA

Atît de bine,
Cît nici pe jumătate n-aș putea ; *(aparte)*
Cu toate că nu-ți jinduiesc finalul.

VOLPONE

Ia zi-i, i-am păcălit, m-au luat drept Scoto ?

MOSCA

Chiar Scoto însuși s-ar fi înșelat.
Dar nu e timp acum de complimente ;
Trebuie să plec, iar dacă izbutim
Va fi și timp să ne firitisim ! *(Ies.)*

Scena 3

O încăpere în casa lui Corvino.
Intră Corvino cu sabia în mînă, smucind-o pe Celia înăuntru.

CORVINO

S-a dus pe apa sîmbetei onoarea-mi,
Cu măscăriciul tîrgului ! Pungașul,
Un scamator, un de-alde trag-măsele !
Pe sub fereastra oamenilor, i-auzi,
Își trimitea palavrele spre tine
Care-ascultai nesățioasă ; dînsul
Răcnea cu mutra lui cea plîngăreață,
În timp ce-o bandă de holtei bătrîni
Și desfrînați mi te sorbeau din ochi.
Iar tu surîzi, roșești, faci mii de grații,
Și-ncurajezi, jucîndu-ți evantaiul,
Ardoarea-nfumuraților neghiobi.
Ce ? Pentru șarlatanul tău urlau,
Și fluierau ? Ori ți-au căzut cu tronc
Inelele-i de-aramă, sau paftaua
Cu piatră proastă, sau vestmîntul lui
Cel țipător, cusut dintr-un lințoliu,
Sau pana veche de la pălărie ?

Sau barba lui zburlită ți-a plăcut ?
Ei bine, dacă-l vrei, îl vei avea.
N-are decît să vie și-o să-ți dea
O doctorie, să te facă mamă.
Sau poate, stai, te pomenești c-ai vrea
Să urci și tu pe scenă, nu-i așa ?
Să li te-arăți din cap pînă-n picioare.
Ia-ți o ghitară dar, Deșertăciune,
Și-ncurcă-te cu-acel cucernic domn.
Eu mă declar încornorat și-am dreptul
Să te alung, păstrîndu-mi zestrea, da,
Ca olandezul ! Căci dacă știai
Că sînt italian, nu cutezai,
Cu nici un preț, să faci ce-ai făcut, tîrfă !
Te-ai fi cutremurat, închipuindu-ți
Că răzbunarea mea îți va ucide
Tot neamul : tatăl, mama, fratele.

CELIA

Stăpîne bun, vă rog, aveți răbdare.

CORVINO

Ce să mă rogi, decît cu-această spadă,
Aprins de ură, pieptul să-ți străpung,
De-atîtea ori să-mi spăl necinstea-n sînge,
Cîte priviri obscene te-au pătat ?

CELIA

Ah, liniștiți-vă ! N-aș fi crezut
Că azi, ieșind la geam ca-ntotdeauna,
V-am mîniat mai rău ca alte dăți.

CORVINO

Nu zău ? Chiar stînd de vorbă cu pungașul
De măscărici, în văzul tuturor ?
Făcînd pe-artista colo, cu năframa
Pe care i-o oferi, ca dumnealui
Să ți-o sărute pătimaș și-apoi
S-o-napoieze cu răvașe dulci,
Scriindu-ți unde-i locul de-ntîlnire,
La mamă, la mătușă-ta, la soră.

CELIA

Iubitul meu stăpîn, de cîte ori
V-am mai minţit ? Am părăsit vreodată
Această casă, decît spre-a mă duce
La liturghie, şi-asta atît de rar ?

CORVINO

Cu-atît mai rar va fi de-acum încolo.
Iar sihăstria ţi-a fost libertate,
Faţă de ce-am să poruncesc acum.
Fereastra asta pezevenghe fi-va
Zidită imediat. La o distanţă
De doi-trei coţi, trag linie cu creta
Şi vai de tine dac-o depăşeşti :
Turbare, chin şi spaima te va lua,
Mai rău decît pe vrăjitorul care,
Ieşind din ţarcul lui, din cercul magic,
Mai înainte de-a-l goni pe diavol,
E azvîrlit de-a dreptu-n iad. Să ştii,
De-acum încolo ai să locuieşti
În casa cea din fund. să te holbezi
La ziduri goale şi să mi te plimbi
Prin curte doar. Eu nu prea sînt sever
De felul meu, dar zvăpăiala ta
E singura ta vină ; e-o pedeapsă,
Fiindcă nasul tău s-a săturat
De dulcile miresme din iatac
Şi-acum tînjeşte la sudoarea gloatei.

(Cineva bate la uşă.)

Auzi că bate. Pleacă-acum de-aici,
Să nu te mai apropii de fereastră,
Că te omor. Iar dacă nu m-asculţi,
Te tai bucăţi eu însumi, desfrînato,
Şi-n tîrg le spun de tine-n gura mare.
Afară !

(Celia iese ; intră un servitor.)

Cine-i ?

SERVITORUL

Signor Mosca, sir !

CORVINO

Să intre ! *(Iese servitorul.)*
Sigur, i-a murit stăpînul.
O veste bună, după-acest necaz.
(Intră Mosca.)
Bun-venit, Mosca, știu ce vești mi-aduci.

MOSCA

Mă tem că nu, signore.

CORVINO

N-a murit ?

MOSCA

Ba mai curînd contrariul.

CORVINO

A scăpat ?

MOSCA

Aproape, sir !

CORVINO

Afurisit să fie !
M-au deochiat ; oh, o nenorocire
Nu vine niciodată singură.
Dar cum s-a petrecut ? Cum, cum ?

MOSCA

Cum ? Prin unguentul doctorului Scoto.
Corbaccio și Voltore l-au adus,
În timp ce eu trebăluiam prin casă.

CORVINO

Oh, șarlatanul, cum l-aș omorî
De nu m-ar ține legea ; ticălosul !
Nu-i cu putință ca uleiul lui
Să aibă vreo putere. Îl cunosc
Pe-acest pungaș de rînd, care venea
Să cînte pe la cîrciumi, cu vreo tîrfă,
Și, după ce sfîrșea cu panorama,
Se bucura să poată da pe gît
Un păhărel murdar, cu vin trezit.

Nu-i cu putință. Drogurile lui
Sînt: măduvă de cîine, coropișniți,
Fiere de oaie, ouă de clapon,
Melci și viermi fierți, și-atîta tot, știu bine.

MOSCA

Eu nu știu, sir, cum s-a-ntîmplat, dar iată
Că-i picurară asta în ureche
Și-n nas și l-au curarisit pe dată.

CORVINO

Fi-i-ar uleiul-al dracului!

MOSCA

Apói,
Ca să-i arate cîtă grijă-i poartă,
Au convocat sobor de doctori mari
La capul lui, cu onorarii grase,
Să-l însănătoșească pe deplin;
Unul a zis să-i pună-o cataplasmă;
Un altul o maimuță jupuită;
Al treilea, un cîine; altul numai
O blană de pisică; pîn-la urmă,
Cu toții-au hotărît, într-un cuvînt,
Că nu-i alt leac de însănătoșire
Decît să fie-adusă o femeie,
Plină de tinerețe și de nuri
Și lîngă el să doarmă-n pat o vreme.
Iar pentru slujba asta nedorită
Alesu-m-au pe mine, din păcate,
S-o caut eu. De-aceea m-am grăbit
Să vin să stăm de vorbă; treaba asta
Vă stă la suflet, cum îmi stă și mie.
Dacă refuz, mă vor pîrî dușmanii
Că nu-mi slujesc stăpînul și degeaba
V-a fost și osteneala și speranța.
Vă spun că toți se-ntrec, care de care,
Să-i facă rost de leac de vindecare.
De-aceea, vă implor, vă hotărîți,
Pîn-ce nu vă ia altul înainte.

CORVINO

Din nou destinul păcătos mă minte.
Eu zic să-i angajăm o curtezană !

MOSCA

La asta m-am gîndit și eu, dar vezi
Că fetele-astea-s tare prefăcute,
Și cum, la vîrsta lui, e omul slab,
Mai știi ? Să nu ne joace ea pe toți !

CORVINO

I-adevărat.

MOSCA

Nu, nu ; trebuie găsită
O tînără curată, fără mofturi.
Pe care s-o conduceți dumneavoastră.
Gîndiți-vă, gîndiți-vă, n-aveți
Vreo rubedenie tînără ? E unul
Din doctori care și-a oferit fiica.

CORVINO

Cuum ?

MOSCA

Signor Lupus, medicul vestit.

CORVINO

Cum, fata lui ?

MOSCA

Da, sir, și e fecioară ;
El și-a putut da seama că stăpînul
E-un prăpădit infirm pe care numai
Doar febra dacă-l încălzește-oleacă,
Și nici printr-o minune nu mai poate
Afla vreun strop de vlagă-n tru ul lui.
Și-apoi, signore, cine-are să știe ?
Unul, sau doi...

CORVINO

Stai, lasă-mă niței.

(Se plimbă ; aparte.)

Dacă norocul ăsta poate da
Peste oricare altul, n-are-a face,

De ce să nu-mi pun frîu la gelozie
Și dragoste, ca doctorul acela ?
Iar despre cinste, fiică, sau nevastă,
Tot una-i la adică...

MOSCA

Văd că prinde !

CORVINO

Trebuie s-o facă, sigur, s-a făcut ;
Dacă și-un doctor, fără interes,
Își dă el fata, pe nimic, ca leac,
Eu, care am motiv de ce să risc,
Să nu i-o iau-nainte ? Blestemații !
M-am hotărît : ei, Mosca, s-a făcut.

MOSCA

Cum, sir ?

CORVINO

La sigur trebuie să mergem.
Nevastă-mea va fi aceea care
Îl va-nsănătoși pe-al tău stăpîn !

MOSCA

Nu cutezam, sir, să vă sfătuiesc,
Dar este calea cea mai fericită,
Hm, pentru dumneavoastră. Chibzuiți
Și-o să vedeți cîștigul cu toptanul.
E-o luare în posesie directă.
La următoarea criză, va muri ;
Nițel să-i tragă capul de pe pernă
Și se sufocă. S-ar mai fi-ntîmplat
De n-ați fi fost atît de scrupulos.

CORVINO

Afurisita mea de bunătate !
Dar vreau să mă grăbesc, și tu la fel,
Să nu ne-apuce altul înainte ;
Hai, du-te, pregătește-l și să-i juri
(Cum este și adevărat de altfel)
Că eu m-am oferit, de cum mi-ai spus.

MOSCA

Mă pun chezaș că-i voi transmite-ntocmai,
Astfel încît să dea pe ușă-afară
Mulțimea de jinduitori de-acasă
Și numai dumneavoastră veți obține
Permisiunea de a fi primit.
Vă rog dar, domnule, s-aveți răbdare
Pînă vă chem. În capul meu se țese
Un plan, în interesul dumneavoastră,
Pe care încă nu vreau să-l aflați.

CORVINO

Ei bine, dar să nu uiți să mă chemi.

MOSCA

Fiți fără grijă. *(Iese.)*

CORVINO

Unde ești, nevastă ?
Celia mea ! Nevastă ! *(Intră iarăși Celia.)*
Ce faci, plîngi ?
Hai, șterge-ți lacrimile. Mi se pare
C-ai luat în serios tot ce ți-am spus.
Pe viața mea, am vrut doar să te-ncerc,
Comoara mea, cum de nu ți-ai dat seama
Tu singură că nu era nimic.
Eu nu-s gelos din fire.

CELIA

Nu !

CORVINO

Vezi bine,
Și n-am fost niciodată ; ce stupidă
Și fără de folos, patima asta.
Zadarnică e orice priveghere
A soțului ; pe cel mai fioros
Dintre spioni îl îmblînzește banul.
Iubito, ai să vezi ce mult mă-ncred
În tine — uite, ca să-ți dovedesc,
Sărută-mă și-mbracă-te degrabă
Cît mai frumos, cu scumpe giuvaieruri,

Pe toate să le pui, ca să-mi apari
Plină de nuri ; astăzi sîntem poftiți
Acasă la bătrînul domn Volpone ;
E-o mare sindrofie, și-ai să vezi
Că-s mai puțin gelos decît mă crezi.
(Ies.)

ACTUL III

Scena 1

O stradă.
Intră Mosca.

MOSCA

Mă tem că-nceo să mă îndrăgostesc
De mine-însumi. Prea sînt înzestrat
Cu-atîtea daruri care-mbobocesc
În mine, cum dă muguri primăvara,
Și doruri îndrăznețe mă-nfierbîntă.
Izbînzile m-au îmbătat de-a binea,
Nu-mi mai încap în piele și, ca șerpii,
Simt c-aș putea s-o lepăd, pentru alta.
Un parazit ca mine-i o comoară
Lăsată de la Dumnezeu ; nu sînt
Făcut din lut vulgar. Mă-ntreb de ce
Nu-i studiată meseria asta,
Pe-o scară-atît de largă practicată ?
O bună parte dintre pămînteni
Sînt paraziți, de rangu-ntîi și doi.
Nu intră-n socoteală măscăricii
De la răspîntii, hămesiți de foame,
Pe lume singuri, fără casă, masă,
Tot născocind la snoave pentru alții,
Să desfăteze limba și stomacul
Stăpînului care-l adăpostește.

Nu despre ei vorbesc, cîți dau din coadă
Smeriți și ploconindu-se mereu,
Ce-și fac cîștig tot aprobînd stăpînul,
Ori alungîndu-i musca de pe față.
Eu mă refer la finul, elegantul
Pungaș ce urcă și coboară iute
Ca o săgeată străbătînd văzduhul,
Ca o cometă, și zbughind-o tocmai
Ca rîndunica, uite-l nu e, uite-l,
E pretutindenea și nicăieri,
El se descurcă-n orișice pricină,
Și nici o toană nu-l poate surprinde,
Își schimbă masca repede ca gîndul.
Așa e parazitul talentat.
Cel fără har divin se ostenește
In van ; rămîne tot un măscărici.
Talentul îmi deschide calea bună ;
Așa-i un veritabil parazit,
Iar ceilalți sînt creați ca să-l slujească.

(Intră Bonario.)

Cine-i ? Bonario, fiul lui Corbaccio ?
E tocmai cel pe care-l căutam.
Nobile domn, ce fericit prilej
Să mă-ntîlniți !...

BONARIO

Nu văd de ce.

MOSCA

Cum, sir ?

BONARIO

Așa, te rog să piei din calea mea,
Cu indivizi ca tine nu discut,
Mi-e scîrbă...

MOSCA

Mă disprețuiești, desigur,
Că sînt sărac.

BONARIO

Ba nu, ferit-a sfîntul ;
Dă-mi voie josnicia s-o urăsc.

MOSCA

Ce josnicie ?

BONARIO

I-auzi, trîndăvia-ţi
Nu e destulă probă ? Linguşirea,
Parazitismul tău, mă rog, ce sînt ?

MOSCA

O, Doamne iartă-mă. Ce calomnii
Se-azvîrl' asupra omului cinstit,
Cînd e sărac ! Sînteţi mai nobil, sir,
Dar dacă nu-s egalul dumneavoastră,
Eu totuşi îmi permit să bag de seamă
Că nu e drept să mă calomniaţi,
Chiar dacă-ar fi adevărat ce spuneţi,
Mai înainte de-a mă dovedi.
Mi-e martor, împotriva dumneavoastră,
San Marco, cît sînteţi de inuman !
(Plînge.)

BONARIO

(aparte)

Ce, plînge ! Semn că omu-i cumsecade ;
Am remuşcări, mă tem c-am fost prea aspru.

MOSCA

E-adevărat că, nevoit de soartă,
Mănînc o pîine-amară, umilit,
E-adevărat că haina-mi jerpelită
Mi-o ţes din trudă şi din plecăciuni ;
Eu nu-s bogat, să zburd de capul meu,
Dar josnice servicii nu-mplinesc.
Eu nu despart prieteni şi familii,
Nici sfaturi rele nu dau, nu momesc
Prin linguşiri şi păcăleli, nu umblu
Sub piele să mă bag jurînd minciuni,
Nu-ntind virtuţii curse, nu mă-ngîmf ;
Nimic din toate astea. Mai degrabă
Trudesc din greu, să dobîndesc respectul
Iubiţilor mei semeni, ăsta-s eu !
De nu-i aşa, aici să mor, pe loc.

BONARIO
(aparte)
Numai curata cinste poate-avea
Asemenea accente.-Am fost nedrept.
Hai, iartă-mă, și spune-mi ce dorești.

MOSCA
E vorba chiar de dumneavoastră, da,
Și s-ar putea să zică cineva
Că-ncalc și datoria și credința
Față de-al meu stăpîn. Dar dat fiind
Că mai presus de tot iubesc dreptatea,
Iar nedreptatea o urăsc cumplit,
Trebui' să vă destăinuiesc, signore,
Că-n clipa asta, tatăl dumneavoastră
Vă va dezmoșteni...

BONARIO
Cum ?

MOSCA
Chiar așa,
Nimic nu vă mai lasă, ca și cum
N-ați fi copilul lui. E drept că eu
Nu trebui' să m-amestec, totuși vreau
Să vă destăinui asta, din dorința
Cea mai curată pentru adevăr,
Căci lupt pentru virtutea, pentru cinstea
Care vă-ncununează firea, sir !
Și am făcut-o dezinteresat.

BONARIO
Povestea asta m-a făcut să-mi pierd
Increderea pe care, adineaori,
Ți-am dăruit-o. E cu neputință
Ca propriul meu părinte să se poarte
Atît de nefiresc față de mine.

MOSCA
Iubirea dumneavoastră de părinți
Vă face cinste, e-o dovadă-n plus
De sfîntă inocență și virtute,
Dar prea-i din cale-afară nedreptatea
Ce vi se face, și vă-ncredințez

Că-n ceasul ăsta chiar se săvîrșește.
Dacă veniți cu mine, ochiul nu,
Dar, domnule, urechea dumneavoastră
Va sta ca martoră nelegiuirii.
Al dumneavoastră tată vă declară
Nelegitim și scos din orice drepturi.

BONARIO

Sînt, sînt înmărmurit !

MOSCA

De nu-i așa,
Cu spada vă înscrieți răzbunarea
Pe fruntea și obrazul meu ; să-mi ziceți
Canalie ! Vai, ce amară nedreptate-i
Pe cale să vă facă. Sufăr, sir,
Inima mea, cu lacrime de sînge
Vă jeluiește...

BONARIO

Haidem, te urmez. *(Ies.)*

Scena 2

O încăpere în casa lui Volpone.

VOLPONE

Pe cît se pare, Mosca zăbovește.
Aduceți-vă instrumentele
Și ajutați-mi să-mi petrec plăcut
Aceste clipe plicticos de lungi.
(Intră Nano, Androgyno și Castrone.)

NANO

Pitic, bufon și eunuc,
Sîntem un trio azi,
Dar întrebarea-i, care e
Din toți cel mai cu haz ?
Atunci cînd un bogat stăpîn
Dorește să se-amuze,
Din trei, doar unu-i cel mai bun,
Cu zîmbetul pe buze.

CASTRONE

Acela-s eu, Castrone !

ANDROGYNO

Nu,
Acela-s eu, nebunul !

NANO

Ce mai pereche de nebuni
Mai sînteţi, ce pereche !
Dar primul tot piticul e ;
Voi, floare la ureche !
Drăguţ şi graţios, cu rost
Vorbind cu eleganţă,
Că-s cel dintîi, vede şi-un prost ;
Priveşte, ce prestanţă !
Maimuţăresc cu haz şi tîlc
Pe cei mai mari ca mine
Şi trupul ăsta de erou
Din mai nimic se ţine.
Juma' de porţie de-a mîncat,
Îşi umple toată burta,
Şi-un cot de ştofă la-mbrăcat,
Nu i se pare scurt.
E drept că tu, bufonule,
Ai mutra ta de rîs,
Dar n-ai ce-i face, că eşti slab
La cutiuţă, sus ! *(Bate cineva.)*

VOLPONE

Cine-i acolo ? Iute-n pat ! Plecaţi !
(Androgyno şi Castrone ies.)
Tu, Nano, dă-mi boneta şi vezi cine-i.
O, Cupidon, prin Mosca adu-mi vestea !

NANO

Este frumoasa lady...

VOLPONE

Lady Pol... ?

NANO

Exact.

VOLPONE

M-am dus pe copcă. Introdu-o,
Că, de n-o las să intre, tot așteaptă.
Ah, repede. *(Se vîră în pat.)*
De-ar trece iute și-asta.
Mi-e teamă că această guralivă
Are să-mi strice pofta de cealaltă.
Oh, Doamne, scapă-mă de sperietoare!

(Reintră Nano cu lady Politick Ar-Fi.)

LADY POLITICK

Îți mulțumesc de amabilitate,
Stimate domn. Anunță-ți, rog, patronul,
Că am sosit. Vă rog, iertați deranjul,
Dar panglicuța asta nu-mi arată
Destul de bine gîtul; vrei să-mi chemi
Pe una dintre cameriste-aici?
Ah, tocmai azi cînd m-am gătit prea bine!
Dar nu-i nimic, se potrivește. Ce-i?

(Intră prima cameristă.)

Ia uită-te, cum mi-au aranjat părul!
Ah, zăpăcitele-astea!

VOLPONE

Vai de mine!
Cînd o aud m-apucă fierbințeala.
O, un miracol, să mă scape!

LADY POLITICK

Haide,
Nu vezi că bucla asta nu e bine
Și cealaltă-i prea sus? Nu v-ați spălat
Încă pe ochi, sau ați chiorît de tot?
Unde-i cealaltă? Cheam-o imediat!

(Iese prima cameristă.)

NANO

Acum, mîntuiește-ne, San Marco!
De vină-s slujitoarele că dînsa
E-așa boccie; o să le și bată.

(Intră cele două cameriste.)

LADY POLITICK

Vă rog priviți-mi coafura, cum e?
E fiecare fir la locul lui?

PRIMA CAMERISTĂ

Doar unul singur s-a cam dezlipit.

LADY POLITICK

Așa? Mă rog, și unde vă sînt ochii?
Zi, cap de cuc, și tu la fel! Săriți
Și îndreptați greșeala! Doamne, Doamne.
Cum nu vă crapă-obrazul de rușine!
De-atîtea ori v-am dăscălit pe rînd,
Cu reguli și principii-n fel și chip,
Despre îndemînarea grațioasă...
V-am și cerut părerea despre rochii.

NANO

(aparte)

Dar despre cinste, mai încet, vezi bine.

LADY POLITICK

Învățătura asta e o zestre
Mai bună ca oricare, dacă vreți
Să luați bărbați cu stare; iară voi
N-o luați în seamă! Ce popor ciudat
Sînt și italienii. Ce-și zic ei?
Această „english lady" n-ar putea
Să se slujească singură? Auzi,
Îmi ofensează țara! Hai, plecați,
Și așteptați în camera de-alături.
Destul am conversat cu mitocanii...
Stimate domn, cu ce vă pot distra?

(Ies Nano și cameristele.)

VOLPONE

Acum prăpădul s-a-ndreptat spre mine.

LADY POLITICK

(se apropie de pat)

Ce face drăgălașul meu Volpone ?

VOLPONE

Stîrnit de-atîta larmă, am visat
Că a intrat în casă o nebună
Cutremurînd și pîrjolind în cale-i
Cu răsuflarea ei de vijelie...

LADY POLITICK

Vai, crede-mă că știu ce e coșmarul ;
Eu însămi am visat că se făcea,
Aevea parcă văd...

VOLPONE

Nenorocire !
I-am dat prilejul să mă tortureze,
Cu gărgăunii ei...

LADY POLITICK

O arătare
De aur, politețea-ntruchipată...

VOLPONE

Oh, rogu-vă, dacă țineți la mine,
Nu mai urmați. M-apucă reci sudori
Cînd îmi vorbiți de vise. Uite, tremur.

LADY POLITICK

Ah, asta de la inimă se trage.
Bea praf de perlă cu sirop de mere,
Tinctură de-aur, boabe de-alămîie,
Coral, myrobolan și rădăcină
De elicamp...

VOLPONE

(aparte)

Și greierul din cap.

LADY POLITICK

Cenușă de mătase și cu ambră.
Aveți un tămîios mai bun în casă ?

VOLPONE

Vreți să gustați nițel și să plecați ?

LADY POLITICK

Nu, nu vă fie teamă, vai, se poate ?
Aveţi pe-aici şofran din cel englez ?
Ar fi de-ajuns o jumătate dram.
Cu şaisprezece moţuri de garoafă,
Cu izmă, mosc, ovăz, un cap de şarpe...

VOLPONE
(aparte)

Mor ! Simt că nu mă mai prefac bolnav,
Ci că-s răpus de-a binelea.

LADY POLITICK

Şi-apoi
Te oblojeşti cu-o cîrpă purpurie...

VOLPONE
(aparte)

Un alt potop de vorbe se anunţă !

LADY POLITICK

Începem cu-o compresă ?

VOLPONE

Nu-i nevoie,
Sînt sănătos, mi-ajunge !

LADY POLITICK

— Am studiat
Pe vremuri medicina, dar acuma
M-am dedicat cu totul muzicii ;
Doar dimineaţa, cîte-un ceas, pictez.
O lady trebuie să se priceapă
La fel de bine-n toate : artă, ştiinţă,
Să scrie şi să facă conversaţie.
Plato preferă muzica-ntre toate ;
Pitagora, probabil favoritul
Domniei-voastre, cugeta o dată :
Podoaba cea mai mîndră a femeii
E armonia-n glas, în chip şi port.

VOLPONE

Dar un poet cam din aceeaşi vreme,
Vă mai spunea : tăcerea e de aur.

LADY POLITICK

Care poet : Petrarca, Tasso, Dante ?
Guarini ? Aricsto ? Aretino ?
Cieco di Hadria ? Îi știu pe toți.

VOLPONE

(aparte)

Nimic nu mă va mai putea salva.

LADY POLITICK

Pe doi, sau trei din ei, îi am la mine.

VOLPONE

Chiar soarele și marea dac-ar sta,
Ei, limba tot i-ar turui-nainte...

LADY POLITICK

Iată-l aici pe *Pastor Fide* [1]. Ce zici ?

VOLPONE

(aparte)

Scăparea-i să-mi pun lacătul la gură.

LADY POLITICK

Englezii,-adică toți poeții noștri
Cei fericiți că știu italienește,
Din autorul ăsta fură-ntîi,
Aproape tot pe-atît ca din Montaigne ;
Acesta-i mai modern, mai grațios,
Spiritual, de-aceea-i pe potriva
Aristocraticului nostru timp.
Petrarca are multă pasiune,
Dar prea se ține numai de sonet ;
Dante-i sever și nu-l prea-nțeleg mulți,
Iar Aretino, strălucind de spirit,
E cam obscen în unele tablouri...
Dar nu sînteți atent.

VOLPONE

M-am zăpăcit.

LADY POLITICK

În cazul ăsta, să vă vindecăm.
Vă recomand filozofia noastră...

---

[1] Dramă pastorală de Guarini, la modă pe vremea aceea.

VOLPONE

Văleu !

LADY POLITICK

Și dacă nu vă lasă fierbințeala,
Trimiteți-o pe căi mai ocolite,
Ca s-o-nșelați, dîndu-i o altă țintă.
La fel e și-n politică, nimica
Nu-i mai greșit ca încăpățînarea
Asupra unui punct. De multe ori
Și personificarea lucrurilor,
Dospită-n suflet, lasă niște zgură
Care pricinuiește-o sugrumare
A operației spirituale,
Așa cum spune Plato, și omoară
Cunoașterea.

VOLPONE

(aparte)

O, spirit al răbdării !

LADY POLITICK

Zău că ar trebui să vin mai des
Să vă distrez ; vă face bine, nu ?

VOLPONE

(aparte)

O, înger păzitor, salvează-mă !

LADY POLITICK

Era un singur om în lumea-ntreagă
Care mă-nțelegea atît de bine ;
La fel stătea și el, în nemișcare ;
Ah, ore-ntregi ședea și asculta,
Și-atît de încîntat era de glasu-mi,
Încît, întocmai ca și dumneavoastră,
Îmi răspundea anapoda ; la fel !
Și-acuma să vă spun, stimate domn,
Măcar ca doctorie pentru somn,
Povestea noastră, timp de șase ani,

VOLPONE

Oh ! oh ! oh ! oh ! oh ! oh !

LADY POLITICK

Eram de-aceeași vîrstă și crescuți...

VOLPONE

Nu-i nimeni să mă scape-n lumea asta ?
(Intră Mosca.)

MOSCA

Stimată doamnă, Dumnezeu cu voi !

LADY POLITICK

Domnul meu.

VOLPONE

Mosca ! bine-ai venit,
Bine-ai venit, spre mîntuirea mea.

MOSCA

De ce, stăpîne ?

VOLPONE

Oh, ca să mă scapi
De chinul iadului, de-această lady
Care vorbește-ntruna. Niciodată,
Nici chiar în timpul ciumei, n-au bătut
Atît de lung și tare clopotele.
La lupta de cocoși [1] e chiar tăcere,
Pe lîngă gura ei ; în casă-i abur
De-atîta vorbărie, ca la baie ;
Un avocat ar fi fost istovit :
Ba chiar și o femeie,-așa cădeau,
Ca grindina, cuvintele din ea.
Trimite-o undeva la dracu ! Iute !

MOSCA

V-a dăruit ceva ?

VOLPONE

Oh, nu-mi mai pasă !
Sînt gata eu să-i dau oricît, să plece.

MOSCA

Stimată lady...

---

[1] În original „Cock pit", cea mai veche și mai rău famată sală de spectacole din Londra.

LADY POLITICK

Am adus ceva,
Stăpînului matale :-o boneţică
Pe care i-am brodat-o eu.

MOSCA

Prea bine.
Era să uit să spun că l-am văzut
Pe domnul cavaler Politick, soţul
Domniei-voastre, nici n-aţi crede unde...

LADY POLITICK

Unde ?

MOSCA

Păi chiar acolo unde, dacă
Vă veţi grăbi, îl veţi afla, desigur,
Alunecînd pe apă-ntr-o gondolă
Cu cea mai rafinată curtezană.

LADY POLITICK

Adevărat ?

MOSCA

Indată urmăriţi-i
Şi veţi vedea cu ochii dumneavoastră.
Lăsaţi că-i dau eu darul.

(Lady Politick iese, grăbită.)

Totdeauna,
Cei mai geloşi sînt tot aceia care
Se ştiu cu musca pe căciulă...

VOLPONE

Mosca,
Iţi mulţumesc întîi că m-ai scăpat,
Şi pentru gluma ta. Acuma s une-mi,
Cum merge treaba cu speranţa mea ?

(Lady Politick intră iarăşi.)

LADY POLITICK

Stimate domn !

VOLPONE

Cum, iarăşi ? Iar m-apucă !

LADY POLITICK

Pe unde-au luat-o,-aceia cu gondola ?

MOSCA

Către Rialto !

LADY POLITICK

V-aș ruga să-mi dați
Piticul, cu-mprumut, să mă-nsoțească.

MOSCA

Vă rog, luați-l. *(Iese lady Politick.)*
Cum ziceam, stăpîne,
Speranța dumitale-mbobocește
Ca floarea cea mai dulce dintre flori,
Făgăduindu-și poamele gustoase
Dacă vei ști s-aștepți să deie-n pîrg.
Rămîi la pat. Corbaccio vine-acuma
S-aducă testamentul. La plecarea-i,
Am să mă-ntorc să povestesc mai multe.

VOLPONE

O, sînge, spirit, tot renaște-n mine,
Am înviat, și, precum jucătorul
Dibaci, cînd a riscat o miză mare,
Rămîn la pîndă. Cine e mai tare ?

Scena 3

O galerie către odaia lui Volpone.
Intră Mosca și Bonario.

MOSCA

Domnule, ascuns aici, *(îi arată un ungher)*
veți auzi,
Tot ce v-am spus. Vă rog s-aveți răbdare,

(bătăi în ușă)

E tatăl dumneavoastră care bate.
Acuma trebuie să vă părăsesc.

BONARIO

Du-te. Cu toate astea, mintea mea
Nu vrea să creadă că-i adevărat.

(Intră în ascunzătoare.)

Scena 4

O altă parte a aceleiași galerii.
Intră Mosca și Corvino, urmat de Celia.

MOSCA

Oh, lua-m-ar dracu ! Pentru ce-ați venit
Atît de repede, ce-nseamnă asta ?
N-am spus că voi trimite să vă chem ?

CORVINO

Da, însă m-am temut că vei uita,
Și ne-o vor lua-o alții înainte...

MOSCA

(aparte)

Să nu i-o ia-nainte. S-a grăbit
Vreun om mai mult, să fie-ncornorat ?
Nici un curtean n-ar face-o atît de iute !
Ei bine,-acum nimic nu-i de făcut.
Vă rog să m-așteptați. Mă-ntorc îndată.

(Iese.)

CORVINO

Unde ești, Celia ? Încă n-ai aflat
De ce sîntem aici ?

CELIA

Nu, nu prea bine,
Doar cît mi-ați spus acasă.

CORVINO

Hai să-ți spun.
Ascultă-aici ! *(Iese.)*

Scena 5

În ungherul (nișa) care dă în galerie.
Intră Mosca și Bonario.

MOSCA

Domnule, tatăl dumneavoastră-a zis
Că vine mai tîrziu, peste vreo oră,
Și pînă-atunci, vă rog, dacă doriți
Să treceți într-o altă încăpere,
La capătul acestei galerii,
Să vă petreceți timpul mai plăcut,
Mai răsfoind vreo carte. Avea-voi grijă
Ca nimenea să nu vă stinghereașcă.

BONARIO

Da, am să trec... *(Iese ; aparte.)*
Nu-mi prea miroase **bine.**

MOSCA

(uitîndu-se după el)

Acolo-i bine. N-aude de fel !
Iar tat-su, fac eu să nu dea de el ! ***(Iese.)***

Scena 6

Odaia lui Volpone.
Volpone în pat. Mosca, lîngă el. Intră Corvino, smucind-o pe Celia.

CORVINO

Nu, nu mai poți da înapoi acuma,
De-aceea, hotărăște-te, decide :
Aceasta mi-i porunca,-așa va fi !
Și n-am vrut să ți-o spun mai dinainte,
Să nu recurgi la vreo înșelăciune,
Ori șiretlicuri, și să n-o-mplinești.

CELIA

Stăpîne,-ngăduiți-mi să vă rog
Să nu mă puneți la-ncercări ciudate ;
Dacă n-aveți încredere în cinstea-mi,

Închideţi-mă pentru totdeauna,
Şi mă-nrudiţi cu bezna e vecie.
Lăsaţi-mă acolo să trăiesc,
Oriunde porunceşte teama voastră,
Dacă încrederea v-a părăsit...

CORVINO

Nu, crede-mă, acestea nu-s ciudate
Scorniri. Iţi spun întocmai ce gîndesc ;
Nu sînt nebun şi nu am nici o poftă
Să fiu încornorat, ai înţeles ?
Du-te, arată-te ascultătoare
Ca o soţie-adevărată.

CELIA

O, Doamne !

CORVINO

Am zis. Fă cum îţi spun.

CELIA

Asta-a fost cursa ?

CORVINO

Ţi-am explicat pe şleau : e o reţetă
Prescrisă de-un sobor de medici ; eu
Am socoteli aici şi interese,
In ce priveşte situaţia mea ;
Iar tu, ca o soţie credincioasă,
Trebuie să vrei să-mi împlineşti porunca.

CELIA

Călcîndu-ţi cinstea ?

CORVINO

Cinstea ? O suflare :
Natura n-o cunoaşte ; e un termen
Scornit să-i sperie pe cei proşti. Auzi !
Aurul meu e mai puţin curat
Dacă-a trecut prin multe mîini, sau haina,
Mi-i mai urîtă, c-au privit-o alţii ?

Așa-i și-aici. Un hodorog bătrîn
Și fără de simțire, care nici
Să-și bage hrana-n gură nu mai poate,
Iar în gingii doar opăreala-o simte,
Un glas pierdut, o umbră. Ce-ar putea
Să-ți facă acest om ?

CELIA

O, ce duh rău
A pus pe dînsul stăpînire, Doamne !

CORVINO

Și pentru ce, mă rog, atîta zarvă
Cu reputația ta ? Doar nu m-oi duce
Să strig pe la răspîntii. Cine știe
Ceva de cele întîmplate : eu,
Un mut ca el, și servitorul lui,
A cărui gură-o țin aici, în pungă.
Doar dacă n-ai vrea tu să te fălești,
Căci altul nu știu cum ar fi s-o afle.

CELIA

Dar bunul Dumnezeu din cer e orb ?

CORVINO

Eh !

CELIA

Stăpîne bun, e-un păcat greu.

CORVINO

Te înțeleg, dar dacă-ar fi așa,
Nu te-aș constrînge eu s-o faci. Da, dacă
Te-aș oferi vrunui francez din ăștia,
Vrunui toscan focos, care-a citit
Pe Aretino și cunoaște taina
Plăcerilor și arta voluptății,
Dacă-aș privi și l-aș aplauda,
Ar fi păcat ; dar astfel e contrariul.
E-o faptă bună, un balsam pios,
E un serviciu prietenesc, onest,
Care-o să-mi fie de folos și mie.

CELIA

O, Doamne sfinte, ce nelegiuire !

VOLPONE

Mosca, tu ești onoarea casei mele,
Mîndria, bucuria, desfătarea.
Du-te și adu-i.

MOSCA
(înaintînd)

Domnule, vă rog,
Poftiți, apropiați-vă.

CORVINO

Hai, vino,
Sper că n-ai să te-mpotrivești, ia uite...

MOSCA

Stăpîne, a venit signor Corvino
Să vadă ce mai faceți.

VOLPONE

Oh !

MOSCA

Și-auzind
De hotărîrea medicilor, dînsul
Veni să vă ofere, cum să zic,
Să vă prostitueze...

CORVINO

Scumpe Mosca,
Îți mulțumesc...

MOSCA

Cum zic, de bunăvoie
Și nesilit de nimeni...

CORVINO

Așa este.

MOSCA

Ca o dovadă de iubire, chiar
Pe propria-i soție, minunată,
Și virtuoasă și cea mai frumoasă
Femeie din Veneția...

CORVINO

Bine-i zice !

MOSCA

Ca să v-aline suferința, sir,
Și să v-aducă vindecarea.

VOLPONE

Vai,
E prea tîrziu acuma, din păcate ;
Te rog să-i mulțumești de bunătate,
Dar spune-i că zadarnică e lupta
Cu însuși cerul ; lespedea cea recé
S-o încălzești la foc... *(Tușește.)* Oh ! Oh !
Sau cum ai înverzi o frunză moartă.
Totuși, primesc urarea lui plăcută
Și poți să-i spui ce-am făcut pentru el ;
Dar starea mea e deznădăjduită.
O, spune-i să se roage pentru mine,
Și să-mi întrebuințeze chibzuit
Averea cînd va moșteni-o.

MOSCA

Sir,
Ați auzit ? Ducéți-i-o pe doamna.

CORVINO

Pe ce-am mai scump, continui să refuzi ?
Vino, te rog, vezi bine, nu te teme,
Celia ; vino,-ți spun. Să nu mă superi,
Că întorc foaia.

CELIA

Nu, să mă omori
Mai bine. Iau otravă, fac orice,
Înghit cărbuni aprinși.

CORVINO

A, blestemat-o !
De păr te tîrnui pînă-acasă, auzi ?
Te voi tîrî pe uliție, stricato,
Și gura-am să ți-o tai pîn'la urechi,
Și nasul, ca la peștii ăia roșii.
Să nu mă-ambiționezi, ci hai o dată !
M-am săturat ! — Voi cumpăra un sclav
Pe care-am să-l omor și-am să te leg

De el, de vie! Te voi spînzura,
Și la fereastră-am să te țin, spunînd
C-ai săvîrșit o crimă monstruoasă,
Și pe-acest piept alb, încăpățînato,
Cu litere de foc, în aquaforte
Am să te-nsemn. Să nu mă scoți din fire,
C-o fac, îți jur c-o fac.

CELIA

Orice, stăpîne,
Rabd ca o mucenică.

CORVINO

Nu fii, zău,
Atît de îndărătnică, nu merit
Din partea ta, gîndește-te și tu,
Că eu te rog fierbinte, hai, iubito,
Ascultă-mă. Ce giuvaericale,
Ce scumpe rochii și găteli ai vrea
Să-mi ceri, și-ți dau orice. Măcar sărută-l.
Sau doar atinge-l, hai, de dragul meu.
Numai o dată. Nu, nu vrei, așa?
Am s-o țin minte asta. Vrei anume
Să mă dezonorezi cu dinadinsul?
Îmi vrei pieirea?

MOSCA

Preastimată doamnă,
Urmați-i sfatul.

CORVINO

Nu, e prea tîrziu,
S-a dus momentul. Asta e urît,
Urît din partea ta, ești o...

MOSCA

Signore...

CORVINO

Ești o gînganie prefăcută, da,
Ești o gînganie, o prostituată,
Un crocodil cu lacrimile gata,
Pîndind doar clipa cînd să le dea drumul.

MOSCA

Vă rog, lăsați-o să se mai gîndească.

CELIA

Dacă-aș putea cu viața să plătesc...

CORVINO

La dracu ! De-ar vorbi măcar cu el,
Și cît de cît de rîs să nu mă facă,
Dar nu ; dorește ruina mea deplină.

MOSCA

Ce-i drept, în mîna ei vă e norocul ;
Desigur că sfiala o reține,
Dar, poate, de-ați lăsa-o singură,
S-ar mai lăsa, v-o spun în locul ei.
Care-i femeia care, chiar de față...
Cu soțul... mă-nțelegeți ; vă rog, să mergem
Și s-o lăsăm aici.

CORVINO

Drăguța mea,
Ai vreme să repari ; atîta-ți spun.
De nu, poți să te socotești pierdută.
Stai, tu rămîi aici !

(Inchide ușa și iese cu Mosca.)

CELIA

O, îngeri buni !
Spuneți-mi unde-a dispărut rușinea
Din suflet de la oameni, ca să poată
Da la o parte-atît de lesne cinstea,
Și-a lor, și-a ta, o, Doamne ! Oare, tocmai
Ce-a fost întotdeauna rostul vieții
Să fie astăzi mai prejos ca totul,
Și toate-acestea numai pentru bani ?

VOLPONE

Da, la Corvino și la alți ca el,

(sărind jos din pat)

La cei ce niciodată n-au știut
Ce-i paradisul dragostei, da, Celia.
Acela care-i gata să te vîndă
Numai pentru speranța de cîștig,

Nesigur și acesta, e în stare
Să-și vîndă tot pe bani și partea lui
De rai, dacă-ar găsi cumpărătorul.
De ce te miri văzînd c-am înviat?
Aplaudă, mai bine,-acest miracol
Pe care-l săvîrșește frumusețea-ți,
Și nu numai o dată, la fereastra ta,
Învestmîntat ca doctor-șarlatan,
Am fost, să te zăresc măcar o dată.
De dragul tău mi-aș preschimba făptura
De mii de ori, precum Proteu albastrul,
Sau zeul cel cornut al apelor.
Binevenită fii!

CELIA

Ah, domnule!

VOLPONE

Nu, nu fugi de mine, nu lăsa
Închipuirea ta să te convingă
C-aș fi bolnav, fiindcă ședeam în pat.
Tu singură-ai să vezi că nu-i așa.
Mă simt atît de viu, de pătimaș,
De cald, e-atît de bine, ca atunci
Cînd în onoarea marelui Valois [1]
Jucam pe Antinous într-o scenă
Din comedia noastră, cucerind
Întreaga admirație-a doamnelor,
Prin vocea mea și pasul meu de dans.

(Îi cîntă.)

Vino, să ne bucurăm
De iubire, cît e vreme;
Timpul nu-i cu noi mereu,
Mîine poate să recheme
Farmecul ce ni l-a dat.
Darul său nu-l irosi,
Căci, pierzînd a sa lumină,
Noapte veșnică va fi;
Hai, iubit-o, vino, vino!

[1] Aluzie la fastuoasele serbări date la Veneția, în 1574, în cinstea lui Henric al III-lea, la întoarcerea din Polonia, în drum spre Franța, unde avea să fie încoronat, după moartea fratelui său Carol al IX-lea.

Gura lumii-i jucărie,
Noi vom amăgi-o-ndată,
Căci, ca dragostea, pe lume,
Nu e nimeni mai șireată.
Nu-i păcat să furi din pomul
Cu un fruct atît de dulce,
Numai lumea să nu știe
Cine-l ia și unde-l duce.

CELIA

Un fulger de-ar veni să-mi nimicească
Această frumusețe femeiască !

VOLPONE

Celia mea, de ce mai șovăiești ?
In locul unui soț ingrat și rău,
Ai un iubit care te prețuiește ;
De-acest noroc, te bucură din plin,
În taină și plăcere. Ia privește :
Vei fi regină peste-acest tezaur,
Nu așteptînd, ca alții, ci stăpînă.
Acest șirag de perle prețioase,
Cum n-a purtat nici însăși Cleopatra,
E-al tău. Privește-acum acest rubin,
Mai sclipitor ca ochii lui San Marco,
Cu-acest briant aș fi răscumpărat-o
Pe Lollia Paulina [1], cea scăldată,
Ca steaua de pe cer, în giuvaieruri
Ce au costat o țară spoliată.
Ia-l, poartă-l, pierde-l, fă ce vrei cu el ;
Căci încă mai rămîne-acest cercel
Ce le răscumpără pe toate. Numai
Un prînz al nostru va costa atîta
Cît face o moșie ; vom mînca :
Limbi de canar, creier de papagal
Și de păun, de struț ; pasărea Phoenix,
De n-ar fi dispărut, ar fi adusă
Să-mpodobească și ea masa noastră...

[1] Una din nevestele lui Caligula, ale cărei bogate bijuterii proveneau din jefuirea provinciilor orientale.

CELIA

Dar, domnul meu, aceste lucruri poate
Că pot mișca o fire mai deprinsă
Cu-asemenea minunății ; dar eu
Nu-mi pot închipui ceva mai scump
Decît onoarea mea, pe care dacă
Mi-aș pierde-o, n-aș rămîne cu nimic.
Nu-s dornică de-asemenea momeli.
De-aveți conștiință...

VOLPONE

Asta e virtutea
Calicilor ; fii înțeleaptă, Celia.
Ai să te îmbăiezi în suc de floare,
Cu spirt de trandafiri și violete,
Cu lapte pur de inorogi și boare
Păstrată-n saci, din suflu de panteră [1],
Amestecat cu vinuri dulci de Creta.
În cupe de-aur și de chihlimbar
Vom bea pîn' s-o-nvîrti acoperișul,
Amețitor ; ne va dansa piticul,
Eunucul va cînta, iar măscăriciul
Va face mii de șotii, pe cînd noi,
Investmîntați în fel și chip, juca-vom
Poeme de Ovidiu. Tu vei fi
Frumoasa Europa, iar eu Zeus,
Apoi eu Marte și tu Eurycine ;
Și-așa mereu, pînă vom termina
Mitologia-ntreagă. După-aceea,
Te voi avea în chipuri mai moderne,
O doamnă nobilă a Franței fi-vei,
O nobilă toscană, sau o mîndră
Și rară frumusețe-a Spaniei ;
Vei fi cadîna unui șah persan,
Ori ibovnica unui grand-signor,
Sau ca o rafinată curtezană,
Ori o negresă iute, sau o rece

[1] Pliniu și alți scriitori menționează virtuțile acestei răsuflări pentru păstrarea prospețimii trupului.

Rusoaică ;-așa, în nesfîrșite chipuri,
Ne vom împărtăși pribeagul suflet
Prin mii de sărutări și de plăceri...

(Cintă.)

Nimenea să nu ne știe
Cîte sărutări ne-om da ;
Să nu vadă zavistia
Fericirea mea și-a ta !

CELIA

O, dacă ai urechi ce vor s-audă
Și ochi să se deschidă, de-ai avea
O inimă să poată fi mișcată,
Ori simțămînt de om, sau ți-a rămas
Doar o fărîmă de credință-n cer,
Indură-te și lasă-mă să plec.
De nu, fii generos și mă ucide !
Știi cît sînt de chinuită pe nedrept
De-un om de care astăzi mi-e rușine ;
Ascultă-mi rugămintea, dacă poți,
Iar dacă-n locul poftelor, mînia
Te va cuprinde împotriva mea
(Așa cum fac adeseori bărbații,
Dorind să pedepsească această crimă
A firii, denumită frumusețe)
Atunci sfîșie-mi pilea de pe față,
Fiindcă-a cutezat să te stîrnească,
Și unge-mă cu alifii de moarte,
Să mă cuprindă lepra cea mai rea,
Să-mi roadă toată carnea de pe mine ;
Așa făcînd, îmi faci un mare bine,
Cruțîndu-mi cinstea. Și, îngenuncheată,
Mă voi ruga pentru domnia-ta,
Slăvindu-ți pretutindenea virtutea.

VOLPONE

Mă crezi de gheață, sau neputincios,
Ca să mă înfățișezi astfel ? Sau crezi că
Am hérnia lui Nestor grecul ? Oare
Am decăzut din nația mea focoasă,
Să mă topesc, pierzînd acest prilej ?

Întîi la fapte și la urmă vorba !
Cedează, sau te iau cu forța.

(O apucă.)

CELIA

O ! Doamne !

VOLPONE

Degeaba...

BONARIO

(dînd buzna)

Stai, tîlhar ce ești, canalie,
Dă-i drumul doamnei, porc libidinos,
Sau te ucid pe loc. Dacă n-aș vrea
Să-ți dea pedeapsa tribunalul, eu,
Ca răzbunare, te-aș sacrifica
Pe-acest altar dezgustător, de față
Cu idolul : cu-acest gunoi din ladă.
Doamnă, să părăsim acest bîrlog
De mîrșăvii, să mergem ; nu vă temeți,
Aveți un paznic bun, iar dumnealui
Își va primi foarte curînd răsplata.

(Bonario și Celia ies.)

VOLPONE

Dărîmă-te, acoperiș, asupră-mi,
Și-ngroapă-mă de viu ! Să-mi fie casa
Mormînt, precum mi-a fost și adăpostul !
Sînt demascat, distrus și părăsit,
Ruinat, ajuns de rîsul tuturor. O !

(Intră Mosca rănit și sîngerînd.)

MOSCA

Unde să fug, rușinea să-mi ascund,
Și capul ăsta prost să mi-l zdrobesc ?

VOLPONE

Hai, vino-ncoace ! Sîngerezi ?

MOSCA

O, da,
De ce nu m-a tăiat, în două, sabia,
Și m-a lăsat să mai trăiesc, să văd

Cum viața, sănătatea și nădejdea
Și-al meu stăpîn, sînt toate compromise
Dintr-o greșeală-a mea !

VOLPONE

Amar de tine !

MOSCA

Din neghiobia mea, stăpîne, vai !

VOLPONE

Tu m-ai distrus pe mine !

MOSCA

Și pe mine.
Cine-ar fi putut bănui că stă s-asculte
La ușă ?

VOLPONE

Ce ne facem ?

MOSCA

Nu știu. Dacă
Să-nlătur răul ăsta s-ar putea,
Smulgîndu-mi inima din piept, aș face-o.
Vreți să mă spînzurați, să-mi tăiați capul ?
Eu, recunoscător v-aș fi, sir. Să murim
Ca bravi romani, dacă-am trăit ca greci !

(Bate cineva.)

VOLPONE

Ascultă ! Cine-o fi ? Aud și pași :
Or fi judecătorii, portăreii,
Vin să ne aresteze. Simt în cap
Cum crește o dogoare și-n urechi
Îmi vîjîie ceva...

MOSCA

În pat, stăpîne.

(Volpone se ascunde în pat.)

Continuați cu vechiul rol. *(aparte)*
Cînd omul
Se simte vinovat, și-așteaptă plata.

(Intră Corbaccio.)

Signor Corbaccio !

CORBACCIO

Ei bine, Mosca, ce facem acum ?

MOSCA

O, domnule, prăpăd, nenorocire.
Al dumneavoastră fiu, nu știu-n ce fel
Aflînd ce-aveți de gînd cu testamentul
Și cu stăpînul meu, a dat năvală
Cu sabia în mînă,-aici, în casa noastră,
Jurînd că de v-o prinde, vă omoară.

CORBACCIO

Pe mine ?

MOSCA

Da, și pe stăpînul meu.

CORBACCIO

Această faptă îl dezmoștenește
De-a binelea, da, iată testamentul.

MOSCA

Prea bine, domnule.

CORBACCIO

E drept și bine.
Acum ai grijă și de mine.
(Din spate intră Voltore.)

MOSCA

Viața-mi
O pun în slujba dumneavoastră, sir.

CORBACCIO

Ce face ? Crezi că va muri curînd ?

MOSCA

Cred c-o mai ține pînă-n mai.

CORBACCIO

Zici că-i mai bine să-l trimiți în rai ?

MOSCA

Nu, sir, zic c-o mai ține pînă-n mai.

CORBACCIO

Nu crezi că e momentul pentru-un hap ?

MOSCA

O, nu, nici într-un chip.

CORBACCIO

(plecînd)

Nici eu nu-ţi cer.

VOLTORE

(înaintînd)

După cît văd, ăsta-i un ticălos.

MOSCA

(văzîndu-l)

Cum ? O, signor Voltore ! *(aparte)*
M-o fi auzit ?

VOLTORE

Parazitule !

MOSCA

Poftim ? O, domnule, veniţi la timp !

VOLTORE

La timp, ca să-ţi descopăr coţcăria.
În slujba cui te afli, hai ? Mai spune-o !

MOSCA

Eu, sir ?

VOLTORE

Tu, sir ! Ce e cu testamentul ?

MOSCA

E-o cursă-n interesul dumneavoastră...

VOLTORE

Tertipuri iarăşi, şi minciuni ? Slăbeşte-mă.

MOSCA

N-aţi auzit ?

VOLTORE

Ba da, am auzit ;
Corbaccio a lăsat, prin testament,
Averea lui, stăpînului matale.

MOSCA

E foarte-adevărat, dar a făcut-o
La sfatul meu, căci eu i-am dat speranța...

VOLTORE

Că va primi, în schimb, la rîndul lui...

MOSCA

Exact — în interesul dumneavoastră.
Mai mult, l-am informat pe fiu-său
De-ntreaga tărășenie ; l-am adus
Și l-am ascuns aici, ca să-l audă
Pe tatăl său cum îl dezmoștenește.
A fost cu socoteală : ascultînd
Cum îl reneagă moșul și ce face,
Și-ar fi ieșit din fire băiețașul
Și buzna dînd să sară la bătaie,
Bătrînului i-ar fi aprins mînia,
Încît s-ar fi trezit la judecată,
Dezmoștenit de-a binelea; iar dumneavoastră
Moștenitor unic de două ori !
Pe cinstea mea, că singurul meu țel
A fost să scot, doar pentru dumneavoastră,
Comori, din două tainiți mucezite.

VOLTORE

Îți cer iertare, Mosca !

MOSCA

Aveți răbdare
Căci după merit, toate-s preschimbate.

VOLTORE

De ce ? Am izbîndit ?

MOSCA

Vai, din păcate,
Va trebui să vă mai străduiți.
Pe cînd îl așteptam pe corb — bătrînul —
A apărut nevasta lui Corvino,
Trimisă de bărbatu-său.

VOLTORE

Cu daruri ?

MOSCA

Nu, doar în vizită. Vă spun eu cum.
Și, stînd prea mult, flăcăul lui Corbaccio,
I s-a urît ; și iese, dă năvală,
Apucă pe nevasta lui Corvino,
Pe mine mă rănește, iar pe dînsa
Să jure o silește că Volpone,
Stăpînul meu, a vrut s-o siluiască.
Cît este de absurd, nu vă mai spun.
Și-așa, cu-acest pretext, s-a dus degrabă,
Pe taică-său să-l deie-n judecată,
Să-l defăimeze pe stăpînul meu,
Iar dumneavoastră să vă ia avutul...

VOLTORE

Unde-i bărbatul ei ? Să mi-l trimiți...

MOSCA

Îndată, sir, mă duc să vi-l aduc.

VOLTORE

Adu-l la Scrutineo.

MOSCA

Înțeles.

VOLTORE

Trebui' să luăm măsuri, fără zăbavă.

MOSCA

Vă rog, nobile domn. Ar fi păcat.
Fusese totul ticluit prea bine,
In interesul dumneavoastră doară,
Dar soarta poate răsturna deodată
Ce-au chibzuit o sută de deștepți.

CORBACCIO

(ascultînd)

Ce-i asta ?

VOLTORE

N-ați vrea să plecăm o dată ?

(Iese Corbaccio, urmat de Voltore.)

MOSCA

Stăpîne, dute-n casă și te roagă
Pentru izbînda noastră.

VOLPONE

(sărind din pat)

Mosca dragă,
Nevoia, popă chiar, te face-ndată.
Să-ți fie slujba binecuvîntată !

(Ies.)

ACTUL IV

Scena 1

Sir Politick Ar-Fi, Peregrine.

SIR POLITICK

Ți-am spus că-i un complot — ei, vezi ce-nseamnă
Să fii cu ochii-n patru ? M-ai rugat
Să-ți dau niște povețe. Iată dar :
Mi-am însemnat un număr de-amănunte
Legate de Veneția ; pe-acestea
Un călător de teapa dumitale
Se cade să le știe negreșit.
De haine și vorbire nu m-ating.
Sînt vechi.

PEREGRINE

Am unele mai bune.

SIR POLITICK

Cred !
Voiam numai să spun că-s cunoscute.

PEREGRINE

Așa ? Zi-i înainte, domnul meu.
Chiar dacă mai glumești, nu te-ntrerup.

SIR POLITICK

În primul rînd, să fii solemn și grav,
Și încuiat. Tatălui dumitale
Nu-i spui, pentru nimic în lume, taina ;
Cînd născocești, fii grijuliu ; alege-ți
Prietenii și vorba ; ocolește
Rostirea adevărului...

PEREGRINE

Aud ?

SIR POLITICK

Aceasta față de străini, fiindcă
Vei sta de vorbă mai ales cu ei ;
Pe toți ceilalți i-aș ține la distanță,
Spre-a fi încredințat că sînt ferit.
Altminteri o să-ți joace renghiuri veșnic.
Spui peste tot că n-ai nici o credință ;
Te-arăți uimit de multele relegii
Și spui că simpla legiuire-a țării
Te-ar mulțumi cu vîrf și îndesat.
Nic Machiavel și monsieur Bodine
Așa ziceau. Vei învăța să ții,
La masă, furculița de argint
Și cupa de metal, căci italianul
Pe-aceste lucruri pune preț ; de-asemeni,
Să știi anume cînd poți să mănînci
Smochinele și pepenii.

PEREGRINE

Și astea-s
De mare-nsemnătate ?

SIR POLITICK

Mai întrebi ?
Atunci cînd venețianul vede-un om
Ce e cu cît de cît mai șui, îl și înhață
Și-l jecmănește-ndată. Crede-mă,
Trăiesc aici de paisprezece luni,
Dar chiar din prima zi a debarcării
De toți am fost luat drept venețian :
Știam cum să mă port...

PEREGRINE

Știai și-altceva ?

SIR POLITICK

Pe Contarene îl citisem ; casa
Am dat ovreilor s-o mobileze...
Dacă-aș găsi un om, un singur om
Pe placul meu, în care să mă-ncred...

PEREGRINE

Atunci ?...

SIR POLITICK

Să vezi ce bogătan l-aș face !
Nu l-ar durea nici capul, zău așa !

PEREGRINE

Ei cum ?

SIR POLITICK

Cu planurile ce le am,
Dar nu le pot destăinui.

PEREGRINE
(aparte)

Nu poate !
Aș face rămășag cu orișicine
Că o să-mi spună.

SIR POLITICK

Unul — și pe-acesta
Îl dau cu ușurință în vileag —
E s-aduc heringi roșii de Veneția,
Trei ani la rînd, din Rotterdam. De-acolo
Primit-am o scrisoare-n acest sens
Din partea unuia din state ; omul
Nu-și scrie numele, dar iată-i semnul.

PEREGRINE

E lumînărar ?

SIR POLITICK

Nu, negustor de brînză.
Mai sînt și alții — și cu ei încerc.
Să-nchei aceeași daraveră.
Sînt gata să m-avînt, și, cu puțină trudă,
Am să cîștig. In nava dumitale
Încap numai trei oameni și-un băiat.
Pe an, ea o să-mi facă trei transporturi.
Se-ntoarce unul ? Fac economii.
Vin două ? Protestez. Aceasta însă
In caz că marele proiect dă greș.

PEREGRINE

Mai ai și altele ?

SIR POLITICK

De n-aș avea o mie de izvoade,
N-aș mai sorbi din aerul de-aici.
De ce să mă ascund, signor ? Îmi place
Să fiu curtenitor. În timpul liber
Mă tot gîndesc la statul veneţian
Și la anume mărfuri de-ale mele
Cărora, eu le zic „cauţiuni".
Trăgînd nădejde la o pensie,
Mi-am spus să le propun Marelui Sfat,
Și celor Patruzeci, și celor Zece.
Mi-am și-ntocmit mijloacele de plată.

PEREGRINE

Cu ajutorul cui ?

SIR POLITICK

E unul care, ne-nsemnat cum este,
Îi poate face să-l asculte. Dînsul
E un comandatore.

PEREGRINE

Cum ? Doar un portărel obișnuit ?

SIR POLITICK

Adesea, de-alde ăștia îi învaţă
Ce trebuie să spună — și mai cîte !
Să-ţi arăt notele acum...

(Se scotocește prin buzunare.)

PEREGRINE

Signor...

SIR POLITICK

Dar jură-mi pe onoarea dumitale
Că nu vei spune...

PEREGRINE

Eu ?

SIR POLITICK

Că nu destăinui
O iotă... N-am hîrtiile la mine.

PEREGRINE

Dar poate v-amintiţi...

SIR POLITICK

În primul rînd,
Cutiile pentru amnare. Află
Că nu-i familie pe-aici să n-aibă
Cutia ei. Fiind ușor de dus,
Închipuie-ți că dumneata, sau eu,
Ne-nfuriem pe stat ; ei bine,-atunci,
Cu-amnarele în buzunar, signor,
Nu poate-n Arsenal să intre unul,
Și-apoi să iasă făr' să-l vadă nimeni ?

PEREGRINE

Afară doar de dumneata...

SIR POLIȚICK

De-aceea,
Vreau statul să-l vestesc c-ar fi cu cale
Ca numai patrioții încercați
Să aibă dreptul de-a le ține-n casă ;
Ce zic ! Chiar dînșii să le ștampileze.
Cît despre-a lor mărime, să nu-ncapă
In buzunar.

PEREGRINE

Grozav !

SIR POLITICK

Un alt proiect
Încearcă să arate cum anume
Se poate dovedi că pe-o corabie,
Sosită de curînd din Siria
Sau altă țară din Levant, se află
Bolnavi de ciumă ; totodată, unde
Așteaptă-aceștia săptămîni întregi
In carantină. Într-un singur ceas
Eu pot salva întreaga-ncărcătură,
Ferind pe negustor de pierderi.

PEREGRINE

Zăăăău ?

SIR POLITICK

Pe cinstea mea !

PEREGRINE

Teribil, ce să spun !

SIR POLITICK

Plătite-n cepe, astea vor costa
Ca la treizeci de livre.

PEREGRINE

Sau, în bani,
O liră douăzeci de șilingi !

SIR POLITICK

Afară de canale. Mai întîi
Aduc corabia-ntre doi pereți
(Să-i construiască statul, nu ?) — pe unul
Îndes într-o prelată cepele
Tăiate-n jumătate ; celălalt
E plin de ambrazuri în cari... pătrund
Mai multe capete de foale. Buun !
Mișc foalele cu ajutorul apei
— De altfel, lucrul cel mai lesnicios —
Iar ceapa care-atrage molima
În chip firesc, în timp ce foalele
Pompează aerul spre marinari,
Arată-ndată dacă-aceștia sînt
Sau nu bolnavi, după culoarea feței.
De nu și-o schimbă, n-au nici un cusur !
Se află, dar, că nu-i nimic.

PEREGRINE

Da, da.

SIR POLITICK

Păcat că nu am însemnările.

PEREGRINE

Și mie-mi pare rău, dar nu-i nimic.
Te-am urmărit.

SIR POLITICK

De-aș fi un trădător,
Ți-aș arăta cum este cu putință
Să vînd această țară turcilor,
În ciuda galioanelor, în ciuda...

PEREGRINE

Te rog, sir Pol.

SIR POLITICK

Dar nu le am la mine.

PEREGRINE

De asta mă temeam. Nu-s astea, sir ?

SIR POLITICK

Acesta e jurnalul meu, în care
Însemn cu grijă, zilnic, tot ce fac.

PEREGRINE

Te rog, sir, să vedem. Ce-ai scris? „*Notandum*[1],
Un șobolan mi-a ros nădragii, însă
Mi-am pus altă pereche. — Am aruncat
Trei boabe de fasole peste prag
Și-apoi m-am dus. *Item,* am cumpărat
Trei scobitori, rupînd una pe loc,
În timp ce discutam c-un negustor,
Un olandez, despre *ragion del stato,*
Pe urmă, am plătit un *moccinigo*
Cui mi-a cîrpit ciorapii de mătase.
Pe drum am tîrguit niște scrumbii
Și-n piața lui San Marco-am urinat."
Da bine le-ai mai ticluit !

SIR POLITICK

Nu-mi scapă
Nimic din tot ce fac : le-nsemn pe toate.

PEREGRINE

E înțelept.

SIR POLITICK

Citește mai departe.

(Intră, ceva mai departe de ei, lady Politick Ar-Fi, Nano și două cameriste.)

LADY POLITICK

Dar unde-i dezmățatul de bărbatul-meu, cavalerul ?
O fi în casă...

---

[1] De notat (lat.).

NANO

Poate, la popreală...

LADY POLITICK

Mă tem că mă cam ia peste picior...
Rămîi, te rog frumos. Căldura asta
Îmi strică tenul rău de tot, mai mult
Decît o merită destrăbălatul.
(N-am să-l împiedic, mă gîndesc să-l prind!)

PRIMA CAMERISTĂ

Stăpînul meu e colo.

LADY POLITICK

Unde-anume ?

A DOUA CAMERISTĂ

E cu un tînăr.

LADY POLITICK

Aia e, să știi !
În haine de bărbat ! Sir, dă-i un ghiont
Lui Ar-Fi ; n-am de gînd să-l fac de rîs,
Deși ar merita.

SIR POLITICK
(văzînd-o)

Nevasta !

PEREGRINE

Unde ?

SIR POLITICK

E ea, o vei cunoaște. Dacă dînsa
N-ar fi a mea, o doamnă mai distinsă
Nici că s-ar mai afla ; ca frumusețe,
Pot s-o compar...

PEREGRINE

Nu pari de loc gelos,
De vreme ce o lauzi...

SIR POLITICK

Nu ; și-n vorbă...

PEREGRINE

E doar soția dumitale !

SIR POLITICK

Doamnă,
Un gentilom care ne face cinste...
Un tînăr, n-ai jura ? Și totuși...

LADY POLITICK

Nu e ?

SIR POLITICK

Ba da, un tînăr ce-a intrat în lume...

LADY POLITICK

Doar azi ? Așa devreme ?

SIR POLITICK

Nu-nțeleg.

LADY POLITICK

Cum nu-nțelegi ? În hainele acestea...
Ei, află, domnul meu, că nu te prinde !
Credeam că prețuiești mai mult, signor,
Mireasma bunului renume-al tău ;
Că cinstea n-o să și-o măcelărească
Un om serios, de greutatea ta !
Dar cavalerilor, văd, nu le pasă
De jurămintele ce le-au făcut
La doamne — mai cu seamă doamnei lor...

SIR POLITICK

Pe pintenii de cavaler ce-i port...

PEREGRINE

(aparte)

Cum îl mai stinghерește-un jurămînt !...

SIR POLITICK

Nu te-nțeleg.

LADY POLITICK

Ei da, diplomația
Nu poți să ți-o dezminți. O vorbă, sir.
Nu vreau să lupt în public împotriva
Femeilor din lumea noastră bună,
Nici paraxină să m-arăt, cum spun
Cei de la curte — prea e mojicesc —
Și-o doamnă trebuie să se ferească.

Și, totuși ! Cum de-a fost în stare Ar-Fi
Să facă dintr-o doamnă o unealtă,
Spre-a o jigni pe alta, o străină ?
Aș zice solecism în sexul nostru,
Chiar dacă nu e-n comportare.

PEREGRINE

Cum ?

SIR POLITICK

Iubită doamnă, lămurește-te !

LADY POLITICK

Ascultă, sir, fiindcă mă provoci
Cu neobrăzarea ta și cu hlizeala
Sirenei pe uscat ce mi-ai adus-o,
Un Sporus, un hermafrodit...

PEREGRINE

Ce-s astea ?
Furtuni istorice și-avînt poetic ?

SIR POLITICK

Se poate ? Dînsul e un gentilom,
Din neamul alor noștri...

LADY POLITICK

Da ? Pesemne
Dintr-al crailor de la Whitefriars [1].
Mor de rușine pentru tine, Pol,
Cînd mă gîndesc c-ai devenit patron
Al unei fleandure, al unei tîrfe,
Al unei scorpii-n straie de bărbat !

SIR POLITICK

Pe legea mea, de ești una ca asta,
Adio desfătări ! Zău ! Te-ai schimbat ?

LADY POLITICK

Aha, încerci să ieși basma curată !
Dar pentru poftele-ți de carnaval
Ce-și află libertatea conștiinței
Aici, fugind de judecata lumii,
Am să-i arăt eu ei !

[1] Cartier rău famat.

PEREGRINE

Frumos, frumos !
Faci asta des ? Să fie-un exercițiu
Ca să-ți ascuți deșteptăciunea ? Doamnă...

LADY POLITICK

Păzea !

PEREGRINE

Ascultă, doamnă, dacă Ar-Fi
Dorea să mă poftească-n casa voastră,
Ar fi putut-o face mai direct.

LADY POLITICK

Cu asta n-ai să scapi din cursa mea.

PEREGRINE

Atunci înseamnă că mă aflu-ntr-însa ?
Mi-a spus sir Ar-Fi ce frumoasă ești !
Așa-i ! Atît că nasul dumitale
E cam întors cu vîrful înspre soare.

LADY POLITICK

Ei bine,-ai depășit orice măsură !

(Intră Mosca.)

MOSCA

Ce este, doamnă ?

LADY POLITICK

Dacă senatorii
Nu-mi fac dreptate, va afla o lume
Că domnii ăștia nu-s aristocrați.

MOSCA

Care-i jignirea, doamnă ?

LADY POLITICK

Dezmățata
De care mi-ai vorbit s-a deghizat
Și-am prins-o.

MOSCA

Cum ? Pe cine ? Nu-nțeleg !
Făptura despre care ți-am vorbit
E-acum în fața senatorilor.

LADY POLITICK

Da ? Unde e ?

MOSCA

O să te duc s-o vezi.
Pe tînărul acesta l-am văzut
Cînd debarca în port azi-dimineață.

LADY POLITICK

E cu putință ? Cum m-am înșelat !
Îmi ard obrajii de rușine, sir !
Vai, iartă-mă, te rog !

PEREGRINE

Altă schimbare ?

LADY POLITICK

Sper, sir, că n-o să fii atît de crud
Încît să-ți amintești, răutăcios,
De nervii unei doamne. De mai stai
Aici, te rog să faci ce vrei din mine...

MOSCA

Nu mergeți, doamnă ?

LADY POLITICK

Tot ce vrei, te rog...
Cu cît o să mă vezi mai des, cu-atît
Mai lesne vei uita de ceartă.

PEREGRINE

Strașnic !
Sir Politick Ar-Fi ? Nu ! Sir Codoșul !
Să mi-o prezinte astfel pe soție !
Ei bine, sir Pol, fiindc-ai abuzat
De noviciatul meu în felu-acesta,
Să văd ce fel o să-ți lucreze tigva
'Mpotriva unei contraconspirații ! *(Ies.)*

Scena 2

Scrutineo, sau Casa Senatului.
Intră Voltore, Corbaccio, Corvino și Mosca.

VOLTORE

Acuma, cînd cunoașteți chestiunea,
Tot ce-aveți de făcut e să rămîneți

Fermi pe poziţiile dumneavoastră,
De-acum pîn' la deplina reuşită.

MOSCA

Minciuna deci e sigur împărţită
Pe roluri, pentru fiecare ?

CORVINO

Da.

MOSCA

Atunci, nu şovăiţi !

CORVINO

Dar avocatul
Cunoaşte adevărul ?

MOSCA

Vai, se poate ?
Am născocit eu o poveste-ntreagă,
Ca să vă scot basma curată, sir.
Curaj, deci !

CORVINO

Nu mi-i teamă de nimica,
Decît ca nu cumva povestea asta
Să-l facă şi pe el părtaş cu mine...

MOSCA

Ocnaş adică ! La spînzurătoare
Cu el, mai bine ; ne vom folosi
De limbuţia lui, cum ne serveşte
Şi cîrîitul corbului bătrîn.

CORVINO

Da, bine, şi pe urmă ce-o să facă ?

MOSCA

Adică ce-o să-i facem noi la urmă ?

CORVINO

Da.

MOSCA

Daţi-mi voie să mai reflectez :
Vindéţi-l ca mumie, sir, că face :
Doar nu degeaba-i c-un picior în groapă.
(Către Voltore.)

Nu-i comic cît de mîndru bivolașul
Își poartă coarnele ?

(Aparte.)

Mai bine rîde

(Către Corbaccio)

Cel ce la urmă rîde.

Dumneavoastră
Veți recolta întreaga roadă, sir ;
Ceilalți habar nu au că eu mă zbat
Doar pentru dumneavoastră.

CORBACCIO

Bine. Taci !

MOSCA

(către Corvino.)

Vă umpleți de avere !

(Către Voltore.)

Preastimate,
Mercur să vă inspire astfel glasul,
Ca tunetul să bubuie-n instanță ;
Iar zeul elocinței să vă deie
Atîta forță-n vorbe, cît avuse
Măciuca lui Heracles, năruind
Pe adversarii noștri, ca furtuna.

VOLTORE

Iată-i că vin. Acuma nici o vorbă !

MOSCA

Mai am un martor, dacă e nevoie.

VOLTORE

Pe cine ?

MOSCA

Veți vedea, la vreme, domnule !

(Intră judecătorii și își iau locurile în jilțuri. Bonario, Celia, grefierul, portăreii, saffi[1]-ul și alți funcționari judecătorești.)

PRIMUL JUDE

Senatul n-a mai pomenit vreodată
O pricină ca asta.

[1] Un fel de procuror.

AL DOILEA JUDE

Cînd le-om spune-o
Încremeni-vor toți, de bună seamă.

AL PATRULEA JUDE

Nicicînd această nobilă femeie
N-a dat prilej de bîrfă.

AL TREILEA JUDE

Nici flăcăul.

AL PATRULEA JUDE

Ciudat s-a mai purtat cu el bătrînul.

AL DOILEA JUDE

Iar soțul, mai ciudat.

PRIMUL JUDE

Nici nu pricep
Ce-o fi cu-această mostruozitate !

AL PATRULEA JUDE

Cît despre impostoru-acela, cred
Că depășește orice-nchipuire !

PRIMUL JUDE

E nemaiauzit !

AL DOILEA JUDE

Nemaivăzut !
Un desfrînat fără pereche-n lume.

AL TREILEA JUDE

Persoanele citate sînt de față ?

GREFIERUL

Toți, doar bătrîn magnifico Volpone
Lipsește.

PRIMUL JUDE

De ce n-a venit și el ?

MOSCA

Vă rog, preaveneraţi judecători ;
De față-i avocatul său ; bătrînul
E mult prea slab, firav din cale-afară.

AL PATRULEA JUDE

Tu cine ești ?

BONARIC

E parazitul lui,
Mijlocitorul, hoțul. Eu rog Curtea
Să fie-adus Volpone, să vedeți
Cu veneraţii voștri ochi, minciuna.

VOLTORE

Vă jur, pe cinstea mea și pe virtutea
Domniei-voastre, că-i e imposibil
Să mai respire, dacă-i scos din casă.

AL DOILEA JUDE

Să fie-adus de față.

AL TREILEA JUDE

Să-l vedem.

AL PATRULEA JUDE

Trimite-ți după el.

VOLTORE

Cum vi-i plăcerea,
Preaveneraţi părinți, ne vom supune.
(Ies cîțiva funcționari judecătorești.)
Dar la vederea lui veți fi mișcați,
'Nainte de-a vă indigna. Iar dacă,
Pînă sosește, Curtea va admite,
Aș vrea să-mi dați cuvîntul ; știu prea bine
Că nu aveți păreri preconcepute,
Și,-n consecință, nu avem motive
Să credem că sinceritatea noastră
Ne poate prejudicia.

AL TREILEA JUDE

Vorbește !

VOLTORE

Preaveneraţi părinți, neobrăzarea
A cutezat, pe față, să vă-nșele
Cu cel mai diavolesc, uluitor,
Exemplu de nerușinare crasă
Și de trădare, care-a fost comisă
Spre a păta renumele Veneției.

Această desfrînată, care pune
În slujba ei ocheade lăcrimoase,
Ca să-și susțină masca de pe față,
E mai de mult știut că întreține
Anume legături cu tinerelul
Acela depravat ; nu bănuită,
Ci dovedită, zic, și prinsă-n fapt,
Un fapt pe care soțu-i iubitor
L-a și iertat, blajinul, prea ușor,
Căci bunătatea-i l-a adus aici ;
Acest nevinovat, nenorocit,
Trage ponosul bunătății sale
Și-al nerecunoștinței dumnealor.
Vă rog, deci, să luați act de răutatea
Acestor creaturi, a căror faptă,
Fiind acuma dată în vileag,
I-a înrăit ducîndu-i pîn-la crimă.
Dar voi mai reveni asupra lor.
Ăst nobil, tatăl, auzind acestea,
Și alte multe ce i-au sfîșiat
Preaiubitoarele-i urechi, decis-a,
Cu moartea-n suflet, însuși să renege
Prea mult iubitu-i fiu, a cărui fapte
Creșteau în fărdelegi cum crește marea,
Și-a hotărît să-l și dezmoștenească.

PRIMUL JUDE

Ciudată-ntorsătură !

AL DOILEA JUDE

Acest tînăr
E cunoscut ca om curat și bun.

VOLTORE

Cu-atît mai de temut e viciul care
Se-ascunde-atît de bine sub virtute.
Dar, cum ziceam, preaonorabili domni,
Luase-această hotărîre tatăl ;
Nu știu prin ce mijloc a și aflat
Feciorul, că se va transcrie astăzi ;
Și paricidul ăsta — fiindcă-altminteri
Nu-l pot numi — ibovnica-și trimise

S-aștepte-n casa domnului Volpone
(Acela ce, desigur ați ghicit-o,
Fusese desemnat moștenitor)
Și pătrunzînd acolo se postă
La pîndă, tot sperînd să-i vie tatăl
Un fiu care urzește unui tată
— Și-încă ce tată ! — planuri ucigașe !
Ah, numai gîndul ăsta mă-nfioară !
Văzînd că planul lui a eșuat,
Părintele lipsind de la-ntîlnire,
Ce credeți că făcu ? A renunțat ?
Aș, nu, de noi ticăloșii se-apucă.
Cînd răutatea se pornește, nimeni
Nu știe unde s-o opri ! Purcede
La altă mîrșăvie-ngrozitoare.
Din pat îl smulge pe bătrînul domn,
Care zăcea acolo de trei ani ;
Tîrîș îl trage pe podea și-l lasă ;
Apoi pe credinciosu-i slujitor
Îl spintecă-n obraz, pe urmă fuge
Cu-această desfrînată. Aș dori
Să luați aminte la concluzia mea :
O singură pornire l-a împins :
Să-mpiedice ca ultima dorință
A tatălui să fie împlinită,
Să siluiască libera-i voință
Prin care-a desemnat un om stimabil,
Să se căpătuiască el cu ibovnica-i,
Batjocorind onoarea celui care
I-a dăruit viața !

PRIMUL JUDE

Ce dovezi ai ?

BONARIO

Preaveneraţi părinţi, smerit vă rog
Nu daţi crezare-acestui mercenar.

AL DOILEA JUDE

Calmați-vă.

BONARIO

Sufletul lui atîrnă
De onorariu.

AL TREILEA JUDE

Domnule, te rog !

BONARIO

Pe cinci parale-n plus ar fi în stare
Să apere și cauza contrară.

PRIMUL JUDE

Îți pierzi măsura !

VOLTORE

Nu, stimați părinți.
Lăsați-l să vorbească. Tot nu poate
Să fie cumpătat cu-acuzatorul,
Cînd era gata să-și ucidă tatăl.

PRIMUL JUDE

Aduceți probe !

CELIA

Vreau să pot uita
Că mai trăiesc.

VOLTORE

Signor Corbaccio !

(Corbaccio înaintează.)

AL PATRULEA JUDE

Cine e dînsul ?

VOLTORE

Tatăl dumnealui.

AL DOILEA JUDE

A depus jurămîntul ?

GREFIERUL

Da.

CORBACCIO

Ce trebuie
Să fac acum ?

GREFIERUL

Depuneți mărturia.

CORBACCIO

Să mai vorbesc cu-acest pungaș ? Mai bine
Mi-aș astupa gîtlejul cu pămînt.
Nu vreau să știu de dînsul ; îl reneg.

PRIMUL JUDE

Pe ce motiv ?

CORBACCIO

E-un monstru al naturii
Pe care eu nu l-am putut concepe.

BONARIO

Ah, iată ce-au făcut din tine !

CORBACCIO

Taci !
Nu vreau s-ascult ce spui, dihanie rea,
Porc, țap și lup, ucigător de tată !
Taci, viperă !

BONARIO

Prefer să rabd, să sufăr
În nevinovăție, decît vorba
Părintelui să i-o întorc în față.

VOLTORE

Signor Corvino !

(Corvino înaintează.)

AL DOILEA JUDE

Ce ciudat îmi pare.

PRIMUL JUDE

Acesta cine-i ?

GREFIERUL

Soțul.

PRIMUL JUDE

A jurat ?

GREFIERUL

Da.

AL TREILEA JUDE

Vorbește !

CORVINO

Tîrfa asta e mai rea
Ca o cățea în dîrdoră...

PRIMUL JUDE

Lăsați...

CORVINO

Nechează ca o iapă în călduri.

GREFIERUL

Rog respectați onoarea Curții, sir !

CORVINO

Doar de hatîrul vostru nu continui,
Dar trebui' să vă spun că am văzut-o
Cu ochii mei, cum îl ținea în brațe
Pe ibovnicul ei, flăcăul ăsta.
Priviți-mă, îmi șade scris pe frunte.

MOSCA

Minunat, sir !

CORVINO

(în șoaptă către Mosca)

Nu-i de rușine asta, nu-i așa ?

MOSCA

O, nu !

CORVINO

Și nu-i nici o rușine că-i doresc
Să fie blestemată-acum și-n veci,
Dacă există undeva vreun iad
Destul de-aprins pentru așa o tîrfă,
Ceea ce un catolic credincios
Ar pune la-ndoială că există.

AL TREILEA JUDE

Durerea l-a înnebunit !

PRIMUL JUDE

Duceți-l !

(Celia leșină.)

AL TREILEA JUDE

Luați seama la femeie.

CORVINO

Comedie !

AL PATRULEA JUDE

Și nu vă-ngrămădiți în jurul ei !

PRIMUL JUDE

Scoateți-o afară !

AL TREILEA JUDE

(către Mosca)

Ce poți declara ?

MOSCA

Îngăduiți, înțelepciunea-voastră,
În locul meu să vă grăiască rana
Pe care mi-a făcut-o cînd săream
Stăpînul meu să-l apăr, căci vroia,
Cînd taică-su-a scăpat, să mi-l ucidă ;
Atunci femeia asta i-a dat semn,
Strigînd : Săriți, vrea să mă violeze !

BONARIO

O, ce nerușinare,-înalți părinți !

AL TREILEA JUDE

Te rog, păstrează liniște ; ți-am dat
Destulă ascultare mai-nainte,
Acum e rîndul celorlalți.

AL DOILEA JUDE

Mă tem,
Că n-a fost nici o înșelătorie.

AL PATRULEA JUDE

Femeia mi se pare cam suspectă.

VOLTORE

E-o creatură josnică, șireată
Și plină de venală desfrînare !

CORVINO

De patimă, de simțuri nesătule !

VOLTORE

Fățărnicia ei să nu vă-nșele
Înțelepciunea, veneraţi părinți.
Chiar astăzi a ademenit un altul,
Un cavaler străin, făcînd cu ochiul,
Și dîndu-i sărutări nerușinate.
E-aici un martor care i-a văzut
Într-o gondolă pe-amîndoi. Poftiți...

MOSCA

E martoră această deinnă lady,
Ce i-a văzut acolo, pe-amîndoi
Și i-ar fi urmărit, dacă onoarea
Iubitului ei soț n-o-mpiedica.

PRIMUL JUDE

Să intre-această doamnă.

AL DOILEA JUDE

Da, să vie.

(Iese Mosca.)

AL PATRULEA JUDE

Acest caz e mai mult decît ciudat.

AL TREILEA JUDE

Eu sînt înmărmurit.

(Mosca intră cu lady Politick.)

MOSCA

Curaj, madame.

LADY POLITICK

E ea, într-adevăr,

(arată spre Celia)

cameleonul.
Jos masca, prefăcută curvă, ochii-ți
Rivalizează cu ai hienei ; cutezi
Să mai privești la fața-mi indignată ?
Imi cer distinse scuze ; mi se pare
C-am zgîndărit nițel onoarea Curții

AL DOILEA JUDE

Nu, doamnă.

LADY POLITICK

Am cam depășit măsura.

AL DOILEA JUDE

Nu, doamnă

AL PATRULEA JUDE

Probele sînt concludente.

LADY POLITICK

N-am vrut să ofensez onoarea voastra
Și-a mea, a sexului frumos.

AL TREILEA JUDE

Vă credem.

LADY POLITICK

Chiar v-asigur că puteți. .

AL DOILEA JUDE

Am și făcut-o.

LADY POLITICK

Rangul și cultura
Nu mi-ar îngădui...

AL DOILEA JUDE

O știam prea bine...

LADY POLITICK

Ca să jignesc intenționat...

AL TREILEA JUDE

Oh, doamnă...

LADY POLITICK

Un astfel de auditoriu, nu...

PRIMUL JUDE

Vă credem...

LADY POLITICK

Chiar vă rog...

PRIMUL JUDE

Da, bine, bine, trecem mai departe.
(Către acuzați.)
Ce martori veți cita-n favoarea voastră ?

BONARIO

Conștiința mea curată.

CELIA

Cerul, care
Nu-l părăsește pe nevinovat.

AL PATRULEA JUDE

Aceștia nu sînt martori.

BONARIO

Da, nu sînt
Pentru justiția unde izbîndește
Numai fațada și obrăznicia.

PRIMUL JUDE

Acuma sînteți și neobrăzați !

(Intră funcționarii judecătorești cu Volpone pe targă.)

VOLTORE

Poftiți, poftiți, sosește mărturia
Care vă va convinge, amuțind
Impertinența lor nerușinată !
Preaînțelepți părinți, priviți aici :
Așa arată, dar, siluitorul
Și impostorul, mare desfrînat.
Închipuiți-vă-acest trup stîrnind
Amorul pătimaș și acești ochi
Rîvnind la ibovnică ; observați
Aceste mîini, sînt ele dar în stare
Să mîngîie un sîn frumos, sau poate
Că totul nu-i decît o amăgire ?!

BONARIO

Ba chiar așa-i.

VOLTORE

La cazne vreți să-l puneți ?

BONARIO

L-aș pune, ca să iasă adevărul.

VOLTORE

Cu ghimpi, cu fierul roșu sfîrtecați-l,
Trăgeți-mi-l pe roată : Am auzit
Că deseori tortura lecuiește
De gută ; poate-l vindecați de asta,
Dar boli i-ar mai rămîne-atît de multe,

(către Celia)

De cîte ori ți-ai înșelat bărbatul

(către Bonario)

Și cîte țiitoare ai avut !
Cinstit auditoriu, dacă fapte
De pomină rămîn nepedepsite,
Dacă un cetățean își poate pierde
Și viața și onoarea, dintr-o pîră
A primului venit, un mincinos,

Atuncea chiar din dumneavoastră, nobili
Părinți, cine-ar mai fi în siguranță ?
Ingăduiți-mi să vă-ntreb acuma
De-a mai rămas ceva adevărat
Din tot complotul lor ; de nu miroase
De la distanță, doar a calomnie.
Eu vă implor să v-aplecați cu grijă
Asupra vieții nobilului domn,
Primejduită de povestea asta.
Cît despre ei, concluzia noastră este :
Ca oameni vicioși, sub stăpînirea
Unor simțiri neînfrînate, credem
Că-s gata la orice, cu îndrăzneala
Ce săvîrșește marile păcate.

PRIMUL JUDE

Ducéți-i la arest și despărțiți-i !

AL DOILEA JUDE

Să-ți ieși din fire ! Cum de pot trăi
Asemenea dihănii ?

PRIMUL JUDE

Transportați-l
Cu grijă-acasă pe bătrînul domn.
(Portăreii ies cu Volpone.)
Mă tem că i-am pricinuit vreun rău.

AL PATRULEA JUDE

Ce creaturi nerușinate !

AL TREILEA JUDE

-N mine
E un cutremur de pămînt !

AL DOILEA JUDE

Din leagăn,
Pe chipul lor s-a arătat rușinea !

AL PATRULEA JUDE

(lui Voltore)
O mare slujbă ați făcut Veneției
Dînd în vileag pe vinovați.

PRIMUL JUDE

Rosti-vom
Chiar înainte de căderea nopții
Cu ce pedeapsă se vor pedepsi !

(Ies judecătorii, Notario și portăreii cu Bonario și Celia.)

VOLTORE

Vă mulțumim, preavenerabililor.

(Către Mosca.)

Cum ți-a plăcut ?

MOSCA

Grozav. Dacă-aș putea,
V-aș polei cu aur gura asta,
Moștenitoru-ntregului oraș
V-aș face, omorînd locuitorii.
Ar trebui statuie să vă-nalțe
In Piazza di San Marc'. Signor Corvino,
Aș vrea să vă plimbați nițel prin tîrg
Să afle lumea cum ați izbîndit.

CORVINO

Desigur.

MOSCA

Mult mai bine-ați procedat
Recunoscîndu-vă ca-ncornorat,
Decît să izbîndească adversarii.

CORVINO

Am cîntărit-o bine treaba asta,
Acuma vinovată iese ea.

MOSCA

Altminteri ați îi fost domnia-voastră.

CORVINO

O fi ; eu nu mă-ncred în avocat.

MOSCA

Mă judecați greșit. Fiți fără grijă.

CORVINO

Mă-ncred în tine, Mosca...

MOSCA

– Trup și suflet !

(Iese Corvino.)

CORBACCIO

Mosca !

MOSCA

Să trecem la afaceri, sir !

CORBACCIO

Dar ce afaceri ?

MOSCA

Ale dumneavoastră !

CORBACCIO

Altele n-ai ?

MOSCA

Se poate ?

CORBACCIO

Ia aminte.

MOSCA

Puteți fi fără grijă, domnule.

CORBACCIO

Grăbește-o ! [1]

MOSCA

Neapărat !

CORBACCIO

Și vezi, aibi grijă
De toate : scule, aur, acareturi,
Tot, paturi, draperii...

MOSCA

Pîn' la belciuge ;
Voi lua doar banii pentru avocat.

CORBACCIO

Pe ăsta-l plătesc eu ; tu ești prea darnic.

MOSCA

Dar eu trebuie să-i remit onorariul !

---

[1] Moartea lui Volpone.

CORBACCIO

Doi ţechini îi ajung.

MOSCA

Nu, măcar şase.

CORBACCIO

Asta-i prea mult !

MOSCA

Dar ţineţi totuşi seama
Cît a vorbit de mult.

CORBACCIO

Ei, ţine trei.

MOSCA

Am să i-i dau.

CORBACCIO

Bun ; ăştia-s pentru tine. *(Iese.)*

MOSCA

(aparte)

Schelet mărinimos ! Ce greu păcat
Protivnic firii va fi săvîrşit
In tinereţe, pentru ca natura
Să se răzbune-astfél, la bătrîneţe !...

(Către Voltore.)

Vedeţi, iubite domn, cît mă trudesc,
Numai în interesul dumneavoastră ?

VOLTORE

Da, da : acum te las. *(Iese.)*

MOSCA

Şi tot bănetul
E doar al tău, plus dracul, pe deasupra :
Bunule avocat !... Stimată doamnă,
Să vă conduc acasă.

LADY POLITICK

Nu ; m-aş duce
Să-l văd şi pe stăpînul dumitale.

MOSCA

Ba asta nu, și să vă spun de ce :
Vreau să-l conving să-și schimbe
testamentul
Și, ca răsplată pentru zelul de-astăzi,
Să nu vă-nscrie acolo mai la coadă,
Ci cea dintîi dintre moștenitori.
Ducîndu-vă acum la el, s-ar zice
Că mergeți la cerșit...

LADY POLITICK

Nu. Vai de mine !
Atunci fac precum zici c-ar fi mai bine !

(Ies.)

ACTUL V

Scena 1

O cameră în casa lui Volpone.
Intră Volpone.

VOLPONE

Oh, iată-mă-ndărăt, scăpat de luptă.
Nicicînd nu m-am simțit atît de prost
Maimuțărindu-mă, ca azi, acolo ;
Acasă, hai, mai merge ; dar în public
N-o mai repet cît oi trăi. Simțeam
Cîrceii cum mă prind și mă temeam
Să nu mă ia damblaua. Dar acuma,
Cu multe sperietori de felul ăsta,
Mă-mbolnăvesc de-a binelea ; aș face
Mai bine să le ocolesc cît pot.
Să mi se-aducă-o cupă de vin vechi
S-alung departe-aceste gînduri negre.

(Bea.)

Hm, hm, acuma parcă mi-a trecut,
Sînt iar stăpîn pe mine. Îmi lipsește
O poznă mai de haz, să-mi viu în fire.

(Bea.)

La inimă te unge. Sănătate
Și apă vie beau ! Hei, Mosca ! Mosca !
(Intră Mosca.)

MOSCA

Ei, domnule ? Se-nsenînează iarăși ?
Sîntem restabiliți și fără pată,
Și calea de urmat ne este clară ;
O luăm de la-nceput !

VOLPONE

Grozav ești, Mosca !

MOSCA

M-am priceput s-o-ntorc, ce spui ?

VOLPONE

Dibaci
Și îndrăzneț ; un om deștept în toate,
La-ncurcături arată el ce poate !

MOSCA

Nimic nu-i mai prostesc decît să-l lași
Pe-un ageamiu să-ți facă-o treabă grea,
Dar, pare-mi-se, nu ești prea-ncîntat,
Pe cît s-ar cuveni, stăpîne.

VOLPONE

O,
Mai mult decît dacă-aș fi posedat-o.
Plăcerea păcălelii-i mult mai mare.

MOSCA

Da, ai dreptate, dar acum, ne-ajungă !
Așa ne-nvață soarta. Pe-acești lauri,
Acum să ne-odihnim ; desăvîrșit-am
O capodoperă. Ar fi greșit
Să mai cătăm a făptui o alta.

VOLPONE

Pe frunte o cunună ți se cade,
Neprețuite Mosca !

MOSCA

Și-ncă cum.
Trăgînd pe sfoară Curtea...

Și schimbînd
Șuvoiul mînios asupra celor
Nevinovați.

MOSCA

Dar mai ales aflînd
Mijlocul de-a uni-ntr-o melodie
Atîtea vrăjmășii !

VOLPONE

Da, mi se pare
O ciudățenie cum de ai reușit !
Cînd între ei discordia domnește,
Se dușmănesc, cum de n-au bănuit
Că-s trași pe sfoară și s-au încrezut
În mine și în tine, și în ei.

MOSCA

E-adevărat că n-au văzut nimic,
Lumina i-a orbit, era prea tare.
Atît de sigur este fiecare
De realizarea țelurilor lui,
Încît nici adevărul nu-l mai crede.

VOLPONE

Ca niște ispitiri ale Satanei.

MOSCA

Așa, stăpîne. Negustorul poate
Să-și laude negoțul lui și marfa ;
Un senior să-și laude moșia ;
Dar ce negustorie învîrtesc
Amicii noștri, nu-s în țara toată
Comori ca să le răsplătească dibăcia !
De pildă avocatul dumitale...

VOLPONE

„Preaînțelepți și veneraţi părinți,
Îngăduiți-mi să vă-ntreb acuma
De-a mai rămas ceva adevărat
Din tot complotul ăsta mizerabil !“...
Abia mă mai țineam să nu pufnesc.

MOSCA

Mi se părea că te treceau sudori, sir.

VOLPONE

Se poate, niţeluş...

MOSCA

Mărturiseşte
Că tot ţi-era puţină teamă.

VOLPONE

Da,
Eram cam uluit, dar nu speriat ;
Nu mă prea simţeam în apele mele.

MOSCA

Ei, cred şi eu ! Săracul, avocatul
S-a ostenit destul cu adevărul ;
După părerea mea, a meritat
Din plin răsplata altei păcăleli.

VOLPONE

E şi părerea mea, cu toate că
N-am auzit decît sfîrşitul.

MOSCA

O,
Dar începutul, sir : să-l fi văzut
Ce frumuşel a-ntors-o din condei,
Să le cîştige-ncrederea, apoi
Făcînd figuri de stil, în gura mare,
Credeam că-i crapă pieptul !
Şi toate astea doar din prietenie,
Cu nici un dram de interes meschin...

VOLPONE

Da, Mosca, nu-l pot răsplăti,
Cum ai vrea tu ; dar fiindcă intervii,
Am să le pun la cale una bună,
Să-i usture pe toţi, la sînge.

MOSCA

Bravo.

VOLPONE

Cheamă piticul şi-eunucul, iute.

MOSCA

Castrone, Nano !

(Intră Castrone și Nano.)

NANO

Prezent.

VOLPONE

Ce-ați zice voi de-o nouă farsă ?

MOSCA

Precum vă este bunul plac, stăpîne.

VOLPONE

Duceți-vă prin tîrg și spuneți lumii
Că v-a murit stăpînul. Întristați,
Le povestiți cu patos. Înțeles ?
Spuneți că mi s-a tras de la scandal.

(Castrone și Nano ies.)

MOSCA

Și care-ți este planul, ce-ai de gînd ?

VOLPONE

Cînd vor afla, să-i vezi cum dau năvală
Vulturul, corbul, cioara, să ciupească
Și ei din stîrv ; veni-va și lupoaica ;
Cu toții, lacomi, plini de nerăbdare !

MOSCA

Și-o să-i lăsăm cu buzele umflate !

VOLPONE

Întocmai. Să te-mbraci în haina mea,
Și să te porți ca un urmaș legitim,
Cu testament în regulă, la mînă :
Deschide scrinul ăsta, să te trec
Pe unul redactat în alb.

MOSCA

Ce glumă !

(Îi dă hîrtia.)

VOLPONE

Or să rămînă toți gură-căscată
Cînd or să se descopere-nșelați...

MOSCA

Da.

VOLPONE

Tu să-i iei de sus ! Grăbește-te,
Imbracă-te-n halatul meu !

MOSCA

(îmbrăcîndu-se)

Stăpîne,
Dar dacă-ntreabă unde ți-e cadavrul ?

VOLPONE

Le spui că am intrat în putrefacție.

MOSCA

Am să le spun că-atît de rău puteai,
Încît te-am dus la groapă imediat.

VOLPONE

Le spui ce vrei. Aici e testamentul.
Ia-ți și boneta. Un registru, tocul
Și călimara, răspîndește-n juru-ți
Hîrtii, ca și cum faci un inventar.
Eu am să stau ascuns după perdea,
Trăgînd cu ochiul, cum fac fețe-fețe ;
Și parcă simt cum am să mor de rîs.

MOSCA

(își pune boneta, se așază la masă etc.)

Cred că-avocatul are să turbeze.

VOLPONE

Da, asta o să-i strice elocința.

MOSCA

Iar onorabilul butoi, clarisim,
Ca un păduche stors are să crape.

VOLPONE

Dar Corvino ?

MOSCA

De mîine dimineață,
Îl vei găsi pe străzi, cutreierînd

În mînă cu-un pumnal și c-o frînghie,
Scrîntit de tot ; iar lady de asemeni,
Care-a depus la tribunal în fals.
De dragul dumitale...

VOLPONE

M-a pupat,
Pe amîndoi obrajii, în instanță,
Deși eram mînjit cu alifie.

MOSCA

Și de sudoare, sir. Dar aurul
E un balsam ce șterge orice urmă
Dezgustătoare, care dintr-un slut
Te face Făt-Frumosul din poveste.
Nici Jupiter n-ar fi găsit o vrajă
Mai bună, ca să-nșele păzitorii
Lui Acrisius. Auru-ți hărăzește
Grație, tinerețe, frumusețe...

VOLPONE

Eu cred că mă iubește.

MOSCA

Ea, stăpîne ?
Vorbiți de lady Politick ? Da, e geloasă.

VOLPONE

Nu, zău ? *(Bate cineva.)*

MOSCA

Auzi că bate cineva.

VOLPONE

Vezi cine-i.

MOSCA

E vultúrul ; are nasul
Cel mai sensibil.

VOLPONE

Eu dispar. Ia-ți locul !
(Se ascunde după perdea.)

MOSCA

L-am luat.

VOLPONE

Acum, Mosca, să-ți dai drumul,
Și să mi-i chinuiești ca niciodată.
(Intră Voltore.)

VOLTORE

Ei, dragă Mosca, cum mai merge treaba ?

MOSCA
(scriind)

Covoare persiane, nouă...

VOLTORE

Bravo,
Imi faci un inventar !...

MOSCA

Și, lenjerie,
Sînt două rînduri pentru pat, iar pînză...

VOLTORE

Arată-mi testamentul, pîn-atunci...
(Intră Corbaccio într-un jeț purtat de servitori.)

CORBACCIO

Lăsați-mă aici, iar voi vă-ntoarceți.
(Slujitorii pleacă.)

VOLTORE

Ce naiba ne mai stinghерește și-ăsta !

MOSCA

Brocart de aur, două...

CORBACCIO

Va să zică,
S-a zis cu el, Mosca ?

MOSCA

Și catifele,
Opt trîmbe diferite...

VOLTORE

Asta-mi place
La el, că-i gospodar.

CORBACCIO

Hei, tu n-auzi ?

(Intră Corvino.)

CORVINO

Aha, i-a sunat ceasul ?

VOLPONE

(se uită peste perdea)

Toți buluc.

CORVINO

Ce cată avocatul și Corbaccio ?

CORBACCIO

Ce fac toți ăștia-aicea ?

(Intră Lady Politick Ar-Fi.)

LADY POLITICK

Mosca, oare
I s-a rupt firul vieții ?

MOSCA

Opt lădițe,
Cu pînză de Olanda...

VOLPONE

O, și scumpa-mi,
Stimată doamnă Politick !

CORVINO

Mosca, diata !
Dă-mi testamentul, ca să-i dau afară !

MOSCA

Cinci cufere, damasc și tafta... Ține-l.

(Intinde neglijent testamentul peste umăr.)

CORBACCIO

E testamentul ?

MOSCA

Plăpumi și saltele...

VOLPONE

Grozav ! Așa ! Acum i-apucă spaima,
De mine n-au habar, se vede bine.
Ia uite cum din ochi îl devorează,
Cît e de lung, s-ajungă doar la nume,
Și la averea care le e dată.

MOSCA

Și zece rînduri de perdele...

VOLPONE

-Așa,
Cu ele să se spînzure, hai Mosca ;
Spulberă-le speranțele mai iute.

VOLTORE

Deci Mosca e moștenitorul !

CORBACCIO

Ceee ?

VOLPONE

Avocatul mi-a amuțit. Ia uite
La negustorul meu ! Ai zice că
Un uragan ciudat, ca din senin,
I-a înecat corăbiile toate !
My lady-i gata-gata să leșine ;
Doar corbul cel bătrîn, cu ochi sticloși,
Se pare că nu-și știe încă soarta.

CORBACCIO

Nimic nu le-a lăsat ; moștenitorul
Sînt, sigur, eu.
(Ia testamentul.)

CORVINO

Dar, Mosca...

MOSCA

Două casete...

CORVINO

E serios ?

MOSCA

Una de-abanos...

CORVINO

Sau tu glumești ?

MOSCA

Și alta de sidef...
Sînt foarte ocupat. Ce vă pot face ?
Mi-a pus Dumnezeu mîna-n cap și pace.
Idem, o solniță de-argint — norocul
Mi-a picat singur ; nu l-am căutat.

LADY POLITICK

Ascultă, sir !

MOSCA

Idem, o cutiuță
De ars arome... Mă scuzați, am treabă.
Făcută din onix....

LADY POLITICK

Cum ?

MOSCA

Mîine, poate,
Sau poimîine, dacă-mi voi face vreme,
Voi sta de vorbă și cu dumneavoastră.

CORVINO

Atuncea, mi s-a dus pe vînt speranța ?

LADY POLITICK

Sir, trebuie să-mi răspunzi mai clar !

MOSCA

Madame !
Poftiți, răspund : vă rog ieșiți afară
Din casa mea. Nu, nu mă fulgerați,
Luați-o cu-ncetul. Vă mai amintiți
Cîte-mi făgăduiați dacă v-aș face
Moștenitoare ? V-ați adus aminte ?
Și multe doamne fine fac la fel
Ca să trăiască bine. Hai, destul !
Plecați acasă, la sir Pol, bărbatul
Vi-l îngrijiți mai bine, ori de nu
Îi spun eu niște snoave cu matale ;
Plecați, întru melancolie, doamnă !

(Lady Politick iese.)

VOLPONE

O, ești un drac împielițat !

CORVINO

O vorbă.

Mosca, o vorbuliță.

MOSCA

Domnule,

Nu vreți să spălați putina de-aici ?
Ar trebui mata să dai exemplul.
De ce mai stai aici ? Cu ce speranțe ?
Dacă nu știți, signore, să v-o spun :
Sînteți un urecheat și cît pe-aci
Era să fiți și-un blînd cornut, signore,
De-ar fi voit destinul. Perla asta,
Veți spune că a fost a dumneavoastră ?
Așa e. Și briliantul ăsta ? Sigur.
Eu nu zic ba ; vă foarte mulțumesc.
Mai sînt și alte lucruri ? Se prea poate.
Dar cugetați, că faptele-astea bune
Vă pot fi de folos, ca să v-ascundă
Rușinea adevărului. Signore,
Fiți liniștit, eu nu vă voi trăda,
Deși o meritați. Plecați acasă,
Tot melancolic. Sau la balamuc !

(Corvino iese.)

VOLPONE

Inimitabil Mosca ! Și ce bine
Îi șade-n rolul de canalie.

VOLTORE

Pe toți îi bruftuiește, pentru mine.

CORBACCIO

Mosca moștenitor !

VOLPONE

Acum pricepe !

CORBACCIO

Sînt jefuit, m-a tras pe sfoară sclavul,
Licheaua, parazitul ! Ticăloase,
Ți-ai bătut joc de mine !

MOSCA

Întocmai, sir.
Acum, vă țineți gura, că de nu
Eu nu vă garantez pentru dantură.
Nu sînteți dumneavoastră zgîrie-brînză
Acela care, de trei ani, miroase
Și dă tîrcoale, tot sperînd la pradă,
Cel care mi-a propus să-i dau otravă
Stăpînului ? Și n-ați jurat chiar astăzi,
In fața Curții, că-l dezmoșteniți
Pe fiul dumneavoastră ? Hai, acasă !
Muriți și putreziți ! De-oți croncăni
O singură silabă, eu spun tot !
Hai ! la o parte ! Cheamă-ți servitorii.

(Corbaccio iese.)

Ieși, că miroși ! Cadavru ambulant !

VOLPONE

Strașnic pungaș !

VOLTORE

Și-acuma, dragă Mosca
Iți spun deschis : fidelitatea ta...

MOSCA

Domnule !

VOLTORE

Este înduioșătoare.

MOSCA

O masă de porfir... Stimate domn,
Mă deranjați prea mult.

VOLTORE

Ei, lasă asta,
Căci au plecat.

MOSCA

Ha, cine ești matale ?
Și cine te-a chemat ? Ferește, Doamne !
Signore,-mi pare rău de dumneavoastră,
Dar, prin norocul meu neașteptat,
Nădejdea voastră binemeritată

S-a spulberat definitiv. Vă jur,
Și vă declar că tot mi-a fost impus,
Că preferam să nu fi fost așa ;
Însă voința răposatului
E pentru mine sfîntă. Consolarea
Îmi este că nu sînteți nevoiași,
Și cît există rîcă între oameni
Și răutate, vor fi tot procese,
Iar un dibaci, cum sînteți dumneavoastră,
Are să se descurce, negreșit.
Eu bucuros aș da toți banii ăștia
De-ar fi să am, în schimb, doar jumătate
Din capul dumneavoastră. Și cumva
De voi avea procese — cum nu sper,
Avînd o situație prea clară —
Știind cît de ușor le cîștigați,
Voi face-apel la glasul dumneavoastră
Și nu mă voi zgîrci la onorar,
Deoarece onoarea dumneavoastră
Nu v-ar lăsa să mă invidiați.
Vă mulțumesc, iubite domn, de-asemeni
Pentru obiectul de argint, al meu.
E-o piesă rară, care prinde bine
În casa unui tînăr gospodar.
Dar vai, aveți apoplexie, sir ?
Vi-i rău, duceți-vă acasă-ndată,
Și luați o curățenie, domnule !

(Iese Voltore.)

VOLPONE
(ieșind de după perdea)

Mai bine să mănînce mătrăgună.
Demon hazliu, vino să te sărut.
O, dacă te-aș preface-n Venus !
Ascultă, Mosca, du-te și te-mbracă
În haina-mi de clarissimo și pleacă
De plimbă-te prin tîrg, să fii văzut.
Scoate-i din fire și mai mult. Complotul
Acesta să-l împingem pîn' la capăt.
Ah, ce n-aș da să văd acest spectacol.

MOSCA

Asta i-ar prăpădi de tot.

VOLPONE

Ei lasă,
Că vindecarea mea îi reînvie.
Aș fi-ncîntat să-mi pot compune-o mască,
Sub care, fără-a fi recunoscut,
Să le vorbesc : ce i-aș mai necăji !

MOSCA

Păi să vă dau o mînă de-ajutor.

VOLPONE

Poți tu ?

MOSCA

Stăpîne, îl cunosc pe unul
Dintre comandatori, un portărel
Care îți seamănă leit. L-îmbăt
Și îți aduc costumul lui. Ce spui ?

VOLPONE

O deghizare nemaipomenită,
Și pe măsura iscusinței tale !
Asupră-le cădea-voi ca holera.

MOSCA

Stăpîne, să mi-i frigi pe jeregai !

VOLPONE

Pînă-or plesni. Plăcerea i-i mai mare
Vulpoiului, cînd e-njurat mai tare ! *(Iese.)*

Scena 2

O sală în casa lui sir Politick.
Intră Peregrine, deghizat, și trei negustători.

PEREGRINE

Sînt bine deghizat ?

PRIMUL NEGUȚĂTOR

Poți fi pe pace.

PEREGRINE

Nu vreau decît să-l înspăimînt puțin.

AL DOILEA NEGUȚĂTOR

Ce bine-ar fi să-l faci s-o ia pe mare.

AL TREILEA NEGUȚĂTOR

Spre Zante sau Alep...

PEREGRINE

Călătoria
Să-i fie zugrăvită-n Cartea Mării
Și basmele trecute ca-adevăruri.
Ei, domnilor, cînd o să intru-n joc
Și-o să vedeți că ne-am încins la vorbă,
Nu stați cu mîna-n sîn!

PRIMUL NEGUȚĂTOR

Nu, las' pe noi!

(Ies negustătorii. Intră o cameristă.)

PEREGRINE

Salut, frumoaso! Sir Pol e-năuntru?

CAMERISTA

Nu știu, sir.

PEREGRINE

Te-aș ruga să-i dai de veste
Că-i așteptat aici de-un negustor
Într-o afacere-nsemnată.

CAMERISTA

Îndată. *(Iese.)*

PEREGRINE

Te rog. În casa asta-s doar femei.

(Intră iarăși camerista.)

CAMERISTA

E prins cu treburi foarte grave, sir,
Treburi de stat, cum zice; altădată
E gata să v-asculte.

PEREGRINE

Eu te rog
Să te mai duci o dată și să-i spui
Că noutățile ce i le-aduc
Nu pot s-aștepte. *(Iese camerista.)*
Cam ce treburi oare
Îl mai reţin acum ? Cum poate face
Salamuri de Bologna la Veneţia,
Cînd îi lipsește una din mirodii ?
(Camerista intră iarăși.)

CAMERISTA

Mi-a spus, sir, că prin vorba „noutăţi"
V-aţi dovedit a nu fi om de stat ;
De-aceea vă poftește s-așteptaţi.

PEREGRINE

Răspunde-i, mîndro, rogu-te, că eu
Nu am citit atîtea proclamaţii
Și nu le-am studiat adînc, ca el.
Dar iată-l, a catadicsit să vină.
(Iese camerista. Intră sir Politick Ar-Fi.)

SIR POLITICK

Vă rog să mă iertaţi. Azi s-a iscat
O ceartă-ntre soţia mea și mine ;
Și tocmai îmi ceream iertare-n scris
Ca s-o împac, cînd aţi venit.

PEREGRINE

Sir Pol,
Îmi pare rău — v-aduc mai grea năpastă ;
Signorul ce l-aţi cunoscut în port,
Cel de curînd sosit, cum vă spuneam...

SIR POLITICK

Era o paţachină fugărită ?

PEREGRINE

Nu, sir ! Vă spiona pe dumneavoastră !
S-a dus și-a-ncunoștinţat senatul
Că i-aţi fi spus cum că aveţi de gînd
Să vindeţi statul veneţian la turci.

SIR POLITICK

Vai, vai !

PEREGRINE

Mandatele de arestare-s gata,
Așa că vor veni să vă înhațe
Și să vă ia hîrtiile din casă...

SIR POLITICK

Nu am nici una — numai însemnări
Din niște piese, sir.

PEREGRINE

Cu-atît mai bine.

SIR POLITICK

Și niște schițe. Ce să fac acum ?

PEREGRINE

Cel mai bun lucru, sir, e să vă-ascundeți
In vreun balot ; eu unul v-aș vîrî
'Ntr-o ladă cu inscripția „fragil"
Și v-aș trimite-n cele țări...

SIR POLITICK

Dar, sir,
Vorbit-am doar ca să mă aflu-n treabă.

(Se aud ciocănituri.)

PEREGRINE

Aha ! Au și sosit !

SIR POLITICK

S-a zis cu mine !

PEREGRINE

Nu ai vreun poloboc pentru stafide,
In care să te-arunci ? Căci altfel, ăștia
Te-or pune-n dubă. N-ai timp de pierdut !

SIR POLITICK

Am o mașină, sir...

AL TREILEA NEGUȚĂTOR

Sir Politick ?

AL DOILEA NEGUȚĂTOR

Unde-i ?

SIR POLITICK

La timp am născocit-o, sir !

PEREGRINE

Anume ce ?

SIR POLITICK

Tortura n-am s-o-ndur !
E doar o carapace de țestoasă
Ce bună-i pentru-un astfel de prilej !
Ajută-mi, sir, te rog — aici am loc
Să-mi pun picioarele. Acoperă-mă.

(Se așază și Peregrine îl acoperă cu țestul.)

Pune-mi scufia mea — și mănușile —
Eu să stau ca broasca, nemișcat,
Pîn-ce-or să plece...

PEREGRINE

Asta ți-e mașina ?

SIR POLITICK

Eu am făcut-o ! Cheamă, sir, te rog,
Pe cameriste, ca să bage-n foc
Hîrtiile...

(Iese Peregrine. Cei trei negustători dau buzna înăuntru.)

PRIMUL NEGUȚĂTOR

Unde-i ascuns ?

AL TREILEA NEGUȚĂTOR

O să-l găsim noi, lasă !

AL DOILEA NEGUȚĂTOR

Acesta e biroul ?

(Intră Peregrine.)

PRIMUL NEGUȚĂTOR

Dumneata
De ce-ai venit aici ?

PEREGRINE

Sînt negustor și am venit la el
Ca să mă uit la broasca asta.

AL TREILEA NEGUȚĂTOR

Cum ?

PRIMUL NEGUȚĂTOR

Ptiu, drace ! Ce dihanie o fi ?

PEREGRINE

E-un pește.

AL DOILEA NEGUȚĂTOR

Ia să te vedem la chip !

PEREGRINE

Puteți să-l bateți, sir, și să-l călcați —
Susține-un car !

PRIMUL NEGUȚĂTOR

Cum, și nu crapă ?

PEREGRINE

Nu.

AL TREILEA NEGUȚĂTOR

Hai să sărim pe el.

AL DOILEA NEGUȚĂTOR

Nu poate merge ?

PEREGRINE

Păi, se tîrăște.

PRIMUL NEGUȚĂTOR

Să-l vedem cum face.

PEREGRINE

Nu, sir, o să-l răniți.

AL DOILEA NEGUȚĂTOR

Pe legea mea,
Să se tîrască — dacă nu, îl spintec !

AL TREILEA NEGUȚĂTOR

Afară ! Ieși !

PEREGRINE

(încet, către sir Politick.)

Tîrăște-te puțin, sir.

PRIMUL NEGUȚĂTOR

Afară !

AL DOILEA NEGUȚĂTOR

Mai mult !

PEREGRINE

Hai, tîrăște-te !

AL DOILEA NEGUȚĂTOR

Vrem să-i vedem picioarele.

(Trag de carapace și-l descopăr.)

AL TREILEA NEGUȚĂTOR

Ce ziceți ?

Haiti ! Are jartiere !

PRIMUL NEGUȚĂTOR

Și mănuși !

AL DOILEA NEGUȚĂTOR

Asta-i grozava dumitale broască ?

PEREGRINE

Ochi pentru ochi, sir Pol ; a doua oară
Voi fi mai pregătit pentru „proiecte"...
Îmi pare rău de moartea notelor.

PRIMUL NEGUȚĂTOR

Priveliște grozavă pentru Fleet-street !

AL DOILEA NEGUȚĂTOR

Sau pentru-o curte judecătorească...

PRIMUL NEGUȚĂTOR

Sau pentru iarmarocul de la Smithfield.

AL TREILEA NEGUȚĂTOR

Cam jalnică priveliște, signori.

PEREGRINE

La revedere, politică broască.

(Ies Peregrine și negustătorii. Intră camerista.)

SIR POLITICK

Soția mea pe unde-o fi ? Ea știe
De toate-acestea ?

CAMERISTA

Nu știu, sir.

SIR POLITICK

Ia vezi.
Ah, Doamne ! Voi fi calul de bătaie
Al tuturor ospeţelor, iar musii
Vor rîde pe-nfundate ; ba, mai rău,
Şi-n cîrciumi o să mă vorbească toţi.

CAMERISTA

Stăpîna mea s-a-ntors acasă tristă
Şi spune că se duce drept la mare
Ca să se vindece.

SIR POLITICK

Şi eu, de-asemeni,
Să scap de-acest oraş pentru vecie ;
Cu casa-n spate, pentru-un pic de pace
Să-mi ascund bietul cap în carapace *(Ies.)*

Scena 3

O cameră în casa lui Volpone.
Intră Mosca în costum de clarissimo, şi Volpone în costumul unui comandatore.

VOLPONE

Îi semăn niţeluş ?

MOSCA

O, sir, leit el ;
Chiar nimeni nu te poate recunoaşte.

VOLPONE

Bine.

MOSCA

Dar cum arăt eu ?

VOLPONE

Tu eşti, zău,
Curat un brav clarissimo ; îţi şade
Grozav de bine, ce păcat că nu eşti
Născut aşa...

MOSCA

(aparte)

Mi-ajunge că-s făcut.

VOLPONE

Eu plec să văd ce-i nou la tribunal. *(Iese.)*

MOSCA

Poftim. Vulpoiul meu, din vizuină
Ieși să zburde ; doar că pînă-acasă
Va năduși sub blana-i de-mprumut,
Afară numai dacă ne-nvoim
Din preț. Androgyno, Castrone, Nano !

(Intră Androgyno, Castrone și Nano.)

TOȚI

Prezent !

MOSCA

Plecați și vă distrați prin tîrg. *(Ies.)*
Așa, am cheile la mine ! Toate-s
La dispoziția mea. De s-o vrea mort,
Sau viu, puțin îmi pasă. Ori mă face
Bogat, căci totul îmi revine mie,
Ori ne-nvoim să facem pe din două.
Distracția îl va costa cam scump. Oricine
În locul meu îl jumulea la fel :
Vulpoiul cade-n propria lui cursă. *(Iese.)*

Scena 4

O stradă. Intră Corbaccio și Corvino.

CORBACCIO

Am auzit că s-a-ntrunit și Curtea.

CORVINO

Noi trebuie să menținem povestea
De la-nceput ; să nu ne rîdă lumea...

CORBACCIO

A mea nu e poveste : fiul meu
Era să mă omoare-acolo.

CORVINO
(aparte)

Bine,
Uitasem, dar a mea-i poveste, sigur.
Dar ce-i cu testamentul dumneavoastră ?

CORBACCIO

Păi de-asta după Mosca mă tot țin
Acum, de cînd i-a răposat stăpînul.
(Apare Volpone.)

VOLPONE

Salut, signor Corvino și Corbaccio
Și vă doresc noroc și bucurie.

CORVINO

La ce vă referiți ?

VOLPONE

La comoara ce v-a picat din cer.

CORBACCIO

De unde ?

VOLPONE

Păi o știe orișicine
De la Volpone — moșul, domnule.

CORBACCIO

Să piei din ochii mei, netrebnicule.

VOLPONE

Nu vă lăsați împins de veselie,
Că vă ieșiți din pepeni, zău așa.

CORBACCIO

Pleacă de-aicea, ticălosule.

VOLPONE

De ce, signore ?

CORBACCIO

Îți bați joc de mine ?

VOLPONE

Văd că dumneavoastră vă bateți joc
De lume. N-aveți două testamente,
Unu-n favoarea celuilalt ?

CORBACCIO

Fugi, cutro !

VOLPONE

Atunci e vorba de domnia-voastră,
Signor Corvino. Și vă țineți bine,
Îmi place că averea nu vă face
Să vă umflați în pene. Orișicine
S-ar gogona, mai tare ca o bute
După culesul viei. Ei, negoțul
Vă va-nflori mai mult, cu-acest noroc.
Și v-a lăsat chiar totul dumneavoastră ?

CORVINO

Să pleci de-aici, pungașule !

VOLPONE

Ce-i drept,
Nevasta dumitale-i tare-abrașă,
Dar ai, în schimb, avere bunișoară,
Să poți uita furtuna. Tot mai bine-i
Așa, decît de cîștiga Corbaccio !

CORVINO

Ce vrei să spui, netrebnicule ?

VOLPONE

Nu vreți
Să recunoașteți ; asta e prudent.
Așa fac jucătorii cînd cîștigă
La miză mare : vor să nu se afle.

(Corbaccio și Corvino ies.)

Acuma vine vulturul cel mare,
Cu ciocu-n sus, adulmecînd văzduhul.

(Intră Voltore.)

VOLTORE

Auzi, să fiu răpus de-un parazit,
Un sclav, un coate-goale. Ce-am să-i fac !

VOLPONE

Sentința e-n favoarea dumneavoastră.
Mă bucur și eu, înălțimea-voastră,
Că bogăția a-ncăput pe mîini
De cărturar, ce știu s-o folosească...

VOLTORE

Ce vrei să spui cu asta ?

VOLPONE

Voi să spun
Că-s amator să cumpăr casa aia,
Căsuța cea din colț, dărăpănată,
La capătul acelui corp de case,
Acum proprietatea dumneavoastră,
Lîngă Piscaria. Mai de mult, pe cînd
Trăia Volpone, fostul ei patron,
Era o casă mare de-ntîlniri,
Plăcută și cu cel mai bun dever
Din tot orașul ; dar a decăzut
O dată cu bătrînul ; trupul lui
S-a năruit, cu casa lui o dată.

VOLTORE

Slăbește-mă, musiu, cu trăncăneala.

VOLPONE

Dacă-nălțimea-voastră-mi va admite
Drept de preemțiune, am terminat.
Pentru domnia-voastră e un fleac,
O bagatelă. Precum bine știți...

VOLTORE

Eu, ce să știu ?

VOLPONE

Cum ce ? Pe legea mea,
Aveți o bogăție nesfîrșită,
O, de v-ar micșora-o Dumnezeu !

VOLTORE

Ce ? Haimana fățarnică, auzi,
Îți bați joc de nenorocirea mea ?

VOLPONE

De cap să-ți fie și să-ți mai sporească !
Și-acuma, după colț, să-i prind pe ceilalți !
(Iese.)

Scena 5

O altă parte a străzii.
Intră Corbaccio și Corvino. Mosca le trece pe dinainte.

CORBACCIO

Ia, ia privește-l, îmbrăcat ca noi !
Sluga nerușinată !

CORVINO

De-aș putea,
L-aș fulgera cu fiece privire !

(Intră Volpone.)

VOLPONE

Vă rog, i-adevărat, cu parazitul ?

CORBACCIO

Vii iarăși să ne chinui, monstrule ?

VOLPONE

Sînt de bună credință, domnilor,
Îmi pare rău că barba dumneavoastră
Cea venerabilă a fost spurcată
De barbișonul lui de parazit.
Cum îl vedeți așa, cu nasu-n vînt,
Se pare că-i făcut să prevestească
Batjocura unui clarissimo !

CORBACCIO

Tîlharul...

VOLPONE

Mi se pare, domnilor,
Că un negustător umblat și ferches,
Purtînd cu cinste numele Corvino
(Din fabula cu cioara și vulpoiul),
Zău, nu s-ar cuveni să bată toba
Că a lăsat să-i pice cașcavalul
În gura vulpii ce l-a păcălit.

CORVINO

Hei, meștere pungaș, ce crezi matale :
Că piața publică și pălăria
Cea roșie și-mbumbată de pe cap,

Bătută parcă-n cuie-ntr-un dovleac,
Cu cei doi bumbi de aur, mi te lasă
Nepedepsit, să-ți baţi tu joc de noi ?
Ia fă-te-ncoace, să-ţi arăt ceva.

VOLPONE

Ba nu, eu știu că sînteţi curajos,
Cum nu se află, dacă ţineţi minte,
De cînd aţi declarat în văzul lumii...

CORVINO

Stai, că-ţi arăt eu ţie...

VOLPONE

Altă dată.

CORVINO

Acum.

VOLPONE

Ar trebui să fiu nebun
Să-mi pun eu mintea cu-un cornut turbat.
(In timp ce fuge, intră Mosca.)

CORBACCIO

Ce, iarăși vine !

VOLPONE

Sări, Mosca, pe ei !

CORBACCIO

Ne strică aerul prezenţa lui.

CORVINO

De-aceea zic s-o ștergem, că-i mai bine !
(Ies Corbaccio și Corvino.)

VOLPONE

O, minunat balaur ; sări pe vultur !
(Intră Voltore.)

VOLTORE

Ei, muscă de cadavre, pentru tine
A venit vara, dar și iarna vine.

MOSCA

Bunule avocat, nu pronunța
Insulte și amenințări ; nu-i locul.
Puneți-vă pe cap încă-o bonetà
Să nu vi se anemieze creierul. *(Iese.)*

VOLTORE

Da, domnule.

VOLPONE

Ați fi dorit să-l bat,
Pe-acest obraznic sclav, să-i tîrnuiesc
Prin praf întîiul lui costum de nobil ?

VOLTORE

(aparte)

Asta-i de-ai lui, vreun prieten, negreșit.

VOLPONE

Pe cinstea mea, stimate, tribunalul
E absolut de partea dumneavoastră.
Cum ar putea un biet catîr, vreodată,
Cînd nici nu l-a citit pe Justinian,
Să călărească el un avocat ?
O lovitură doar să-i dați ; neghiobul
Se prăbușește-n țărnă. O, glumiți !
De bună seamă că-i o simulare,
Ca să vă amăgească el pe toți,
In realitate numai dumneavoastră
Sînteți moștenitorul !

VOLTORE

Ce ciudat
E-acest tîrîie-brîu. Ce te ții scai ?
Hai, șterge-o, nu mă chinui.

VOLPONE

Vai, știu...
Cu neputință-i să vă fi-nșelat ;
Nu-i om pe lume ca să fie-n stare.
Sînteți peste măsură de-nțelept
Și-atîta de dibaci, că se cuvine
Ca bogăția și cu-nțelepciunea
Să meargă mînă-n mînă neapărat.

Scena 6

Scrutineo sau Casa Senatului.
Intră judecătorii, grefierul, Bonario, Celia, Corbaccio, Corvino, comandatori etc.)

PRIMUL JUDE

Sînt părțile prezente ?

GREFIERUL

Da, lipsește
Doar avocatul.

AL DOILEA NEGUȚĂTOR

Iată-l că sosește.

(Intră Voltore și Volpone.)

PRIMUL JUDE

Aduceți-i pe toți, pentru sentință.

VOLTORE
(aparte)

O, veneraţi părinţi, implor iertare,
Mai mult decît dreptate, mă iertaţi.
Sînt uluit...

VOLPONE
(aparte)

Ce-o fi avînd de gînd ?

VOLTORE

O, nu știu cui să cer întîi, ori vouă,
Ori celor doi nevinovați, iertare !

CORVINO
(aparte)

Se dă singur de gol ?

VOLTORE

Celor pe care
I-am înșelat, la fel, din lăcomie.

CORVINO

Omul ăsta-i nebun !

CORBACCIO

Ce se întîmplă ?

CORVINO

E posedat.

VOLTORE

Și, ros de remușcare,
Vin, în genunchi, să vă implor iertare.

PRIMUL ȘI AL DOILEA JUDE

Ridicați-vă.

CELIA

Slavă cerului !

VOLTORE

(aparte)

Acuma-s prins în lațul pus de mine.

CORVINO

(către Corbaccio)

Domnule, neclintiți în ce-am mai spus ;
Numai obrăznicia ne salvează !

PRIMUL JUDE

Vorbiți deschis.

VOLTORE

Nu ura,-înalți părinți,
Ci singură conștiința mă îndeamnă
Să vă spun adevărul gol-goluț.
Doar parazitul, sluga, hoțul ăla
A fost unealta răului întreg.

PRIMUL JUDE

Unde e hoțul ? Aduceți-l.

VOLPONE

Îndată. *(Iese.)*

CORVINO

Omul acesta, veneraţi părinți,
Și-a pierdut mințile. Cum recunoaște,
Nădăjduia că va să-l moștenească
Pe-acel Volpone, care-a răposat...

AL TREILEA JUDE

Cum ?

AL DOILEA JUDE

A murit Volpone ?

CORVINO

A murit.

BONARIO

O dreaptă răzbunare.

PRIMUL JUDE

Dați-mi voie,
Atunci n-a fost un impostor.

VOLTORE

O, nu el,
Preaveneraţi părinţi, ci parazitul.

CORVINO

Invidia vorbește-n el, fiindcă
Acela i-a răpit rîvnita pradă,
Acesta este adevărul. Totuși
Nu-nseamnă că îl dezvinovățesc
Pe celălalt ; și-acela-i vinovat...

VOLTORE

Față de dumneata, ca și de mine.
Dar eu voi proceda cu cumpătare.
Vă rog, preaînvățaţi, să luaţi aminte
La însemnările ce vi le dau,
Și chibzuiți voi înșivă. Eu sper
Că-mi veţi ierta, spunîndu-vă adevărul!

CORVINO

A intrat dracu-n el !

BONARIO

Sau urlă-n tine.

AL PATRULEA JUDE

Mă tem că, dacă-i el moștenitorul,
Nu trebuia adus cu portărelul.

AL DOILEA JUDE

Cine ?

AL PATRULEA JUDE

Numitul parazit.

AL TREILEA JUDE

Desigur,
Acuma-i om cu stare, om de seamă.

AL PATRULEA JUDE
(către grefier)

Mergi, află cum îl cheamă și îi spune
Că-avem onoarea a-l ruga să vină
Să dea unele lămuriri.

(Iese grefierul.)

AL DOILEA JUDE

Ce labirint!

PRIMUL JUDE

Deci vă mențineți prima declarație?

CORVINO

Da, cu averea-mi, viața și onoarea.

BONARIO

Ai și din asta?

CORVINO

Vă stau la dispoziție.

PRIMUL JUDE

Și dumneavoastră?

CORBACCIO

Veneraţi părinți,
Avocatul e un mișel, o scorpie.

AL DOILEA JUDE

La chestiune.

CORBACCIO

Parazitul idem.

PRIMUL JUDE

E o confuzie generală.

VOLTORE

Rog
Pe înălțimea voastră să constate,
Citind aceste...

(Prezintă niște hîrtii.)

CORVINO

Nu le dați crezare,
Sînt scrise de-un fățarnic mincinos,
Inalți părinți, de-un posedat de diavol.

Scena 7

O stradă.
Intră Volpone.

VOLPONE

Să-mi pun eu însumi ștreangul după gît
Și capul să mi-l dau de bună voie.
Ba chiar rîzînd ! Abia dacă-am scăpat
De mari primejdii, luminîndu-mi calea !
Ce diavol m-a împins în jocul ăsta ?
Și Mosca i-a sărit în ajutor.
Da, trebuie să cos artera spartă,
Că altfel sîngerăm mortal. E-hei !

(Intră Nano, Androgyno și Castrone.)

Unde umblați hai-hui ? Cin' v-a dat drumul ?
La acadele, sau după pisoi ?

NANO

Stăpîne, ne-a lăsat meșterul Mosca
Să mai zburdăm, și cheile-s la el.

ANDROGYNO

Da, chiar așa.

VOLPONE

Așa ? Meșterul Mosca ?
Și cheile-s la el ? Am potrivit-o
Foarte frumos. Ba să mai fiu și vesel
La o nenorocire cum e asta !
Ce dobitoc am fost, să nu-mi țiu firea
Cînd am avut norocul. Ce nerod,
Să umblu după gărgăuni și farse.
Duceți-vă și căutați-l, iute.
Sufletul lui e poate mai cinstit
Decît mă tem că este. Porunciți-i
Din partea mea să vină el la Curte.

Mă duc acolo, dacă se mai poate,
Pe avocat să-l fac să-ntoarcă vorba
Prin noi speranțe. Cînd l-am provocat,
Nu bănuiam ce groapă mi-am săpat. *(Ies.)*

Scena 8

Scrutineo sau Casa Senatului.
Judecători, Bonario, Celia, Corbaccio, Corvino, comandatori, safii și ceilalți.

PRIMUL JUDE
(arătînd hîrtiile)

Acestea toate se cam contrazic :
Reiese, din concluzii, că-acest tînăr
A fost nedreptățit și cum că doamna
A fost adusă și lăsată-n casă,
Silită de bărbatul ei.

VOLTORE

Așa e.

CELIA

Cu-aceia ce se roagă, ceru-i bun.

PRIMUL JUDE

Dar că Volpone-a vrut s-o siluiască,
E fals, omul fiind neputincios.

CORVINO

Înalți părinți, e posedat, vă spun ;
E posedat, e obsedat, de toate-i !

AL TREILEA JUDE

Iată, s-a-ntors și mesagerul nostru.
(Intră Volpone.)

VOLPONE

Prealuminați părinți, sosi-va-ndată
Și parazitul.

AL PATRULEA JUDE

Fii mai respectuos,
Puteai să-l numești altfel, haimanao !

AL TREILEA JUDE

Nu l-a-ntîlnit și grefierul ?

VOLPONE

Nu cred.

AL PATRULEA JUDE

Venirea lui va clarifica totul.

AL DOILEA JUDE

Da, totul e așa confuz...

VOLTORE

Vă rog.
Preaveneraţi părinţi...

VOLPONE

(în șoaptă lui Voltore)

Sst, parazitul
Prin mine vă transmite că Volpone,
Stăpînul lui, trăiește și că sînteţi
Moștenitorul său. A fost o farsă.

VOLTORE

Cum ?

VOLPONE

Doar ca să vă pună la-ncercare.

VOLTORE

E sigur că trăiește ?

VOLPONE

Cum trăiesc !

VOLTORE

Vai mie ! — Am fost prea violent.

VOLPONE

Se poate
S-o îndreptaţi. Ziceau c-aveţi pe dracul :
Căderi pe jos și simulaţi ; v-ajut eu.

(Voltore cade.)

Ferește-l, Doamne ! Bietul om ! Săriţi !
Nu răsuflaţi ! Uitaţi-vă la el,
Cum scuipă ace, ochii i-s holbaţi
Ca la un iepure mort, la prăvălie.
La gură face spume. Vezi, signor ?
Acum, în pîntec, îl muncește dracul.

CORVINO

Da, dracul !

VOLPONE

I se urcă în gîtlej.

CORVINO

Da, da, se vede.

VOLPONE

Ieși, hai ieși și lasă-l !
Priviți cum zboară, e ca un broscoi,
Ba ca un liliac. Vedeți ?

CORBACCIO

Da ? Ce ?

CORVINO

Se vede foarte limpede.

VOLPONE

Își revine.

VOLTORE

Unde mă aflu ?

VOLPONE

Curaj, domnule :
Ce-a fost mai rău s-a dus. Ați scăpat
de dracu.

PRIMUL JUDE

Foarte ciudat.

AL DOILEA JUDE

E chiar miraculos.

AL TREILEA JUDE

Dacă era vrăjit, precum se vede,
Atunci acestea n-au nici o valoare.

CORVINO

L-aın mai văzut avînd atacuri, des.

PRIMUL JUDE

Arătați-i hîrtia asta. Spuneți,
O recunoașteți, domnule ?

VOLPONE

(șoptindu-i lui Voltore)

Negați,
Jurați că nu o recunoașteți.

VOLTORE

Da.
O recunosc, de mîna mea e scrisă ;
Dar conținutu-i fals.

BONARIO

Noi șiretlicuri !

AL DOILEA JUDE

Ce-ncurcătură o mai fi și asta ?

PRIMUL JUDE

Și-atunci nu-i vinovat nici cela cărui
Îi ziceți parazitul.

VOLTORE

Inocent
E, ca și bunul său stăpîn, Volpone !

AL PATRULEA JUDE

Acesta-i mort.

VOLTORE

O, nu, cinstiți părinți,
Trăiește.

PRIMUL JUDE

Cum ? Trăiește ?

AL DOILEA JUDE

Iar se-ncurcă !

AL TREILEA JUDE

Spuneați că a murit.

VOLTORE

Eu ? Niciodată.

AL TREILEA JUDE

Ați spus-o.

CORVINO

Da, am auzit și eu.

AL PATRULEA JUDE

Sosește nobilul, făceți-i loc. *(Intră Mosca.)*

AL TREILEA JUDE

Un scaun, repede.

AL PATRULEA JUDE

(aparte)

E-un om distins ;
Dacă Volpone a murit, e-o bună
Partidă pentru fata mea.

AL TREILEA JUDE

Loc, loc.

VOLPONE

(șoptind către Mosca)

Era să intru rău la apă, Mosca ;
Că avocatul ne-a trădat, acuma
E-n ordine. Spune-le că trăiesc.

MOSCA

Descurcăreț e curierul ăsta !
Cinstiți părinți, aș fi răspuns îndată
Chemării voastre, însă n-am putut,
Că-s ocupat cu funeraliile
Bunului meu patron...

VOLPONE

(aparte)

Stai, Mosca !

MOSCA

Pe care țiu să mi-l înmormîntez
Cu tot onorul, ca pe-un gentilom.

VOLPONE

(aparte)

Și repede, ca să mă jefuiești.

AL TREILEA JUDE

Cu totul straniu.

PRIMUL JUDE

Iar se schimbă vîntul !

AL PATRULEA JUDE

E o partidă, dacă fata-l vrea.

MOSCA

(șoptind către Volpone)

Imi dai o jumătate din avere ?

VOLPONE

Nici spînzurat.

MOSCA

Nu striga așa de tare,
Știu că ai voce.

PRIMUL JUDE

Cheamă pe-avocat.
Nu dumneata ai spus că-i viu Volpone ?

VOLPONE

Da, chiar așa-i. Mi-a confirmat-o dînsul.
(Către Mosca, în șoaptă.)
Ai jumătatea.

MOSCA

Cine-i beţivanul,
Nu l-am văzut în viaţa mea : I-auzi,
(către Volpone, în șoaptă)
Acuma-i prea puţin să recunoști.

VOLPONE

Nu !

PRIMUL JUDE
(către Voltore)

Cine v-a spus ?

VOLTORE

Știu de la portărel.

VOLPONE

I-am spus, înalţi părinţi, și o menţin
Cu capul meu, că individul ăsta
Mi-a spus. *(Aparte.)*
Mi-s toate parcă împotrivă.

MOSCA

Preaveneraţi părinţi, obrăznicia
Acestui servitor mă amuţește.
Sper că nu pentru asta m-aţi chemat.

AL DOILEA JUDE

Să fie scos din sală.

VOLPONE

Ascultă, Mosca.

AL DOILEA JUDE

Să fie biciuit.

VOLPONE

Vrei să mă pungășești,
Să mă trădezi ?

AL TREILEA JUDE

Să fie dăscălit cum să se poarte
Cu o persoană nobilă.

AL PATRULEA JUDE

Luați-l !

(Volpone e luat pe sus de ceilalți portărei.)

MOSCA

Smerit vă mulțumesc, cinstiți părinți.

VOLPONE

(către Mosca)

Așa, deci, biciuit și sărăcit.
Dacă spun tot, mai rău n-are să-mi fie.

AL PATRULEA JUDE

(către Mosca)

Stimate domn, sînteți căsătorit ?

VOLPONE

Acuma se mai și-ncuscresc. Curaj !

(Își leapădă deghizarea.)

Vulpoiul își aruncă blana jos.

MOSCA

Stăpîne !

VOLPONE

E prea tîrziu ; vom fi ruinați o dată ;
Adio-nsurătoare și rang mare,
Și nume bun, pe socoteala mea.

MOSCA

De ce, stăpîne ?

VOLPONE

Da, eu sînt Volpone,

(spre Mosca)

Și-acest pungaș e omul meu...

(spre Voltore)

iar el
E propriul lui pungaș.

(Spre Corbaccio.)

Și cel de cólo
E un zgîrcit dement.

(Spre Corvino.)

Iar celălalt
O-ncrucișare de pungaș și vită.
Și, multstimați părinți, cum fiecare
Din noi e dornic, să afle sentința,
Îngăduiți-mi, dar, să fac lumină ;
De-aceea voi fi scurt...

CORVINO

Stați, dați-mi voie...

GREFIERUL

Liniște !

PRIMUL JUDE

Acuma se dezleagă nodul,
Printr-un miracol.

AL DOILEA JUDE

Este cît se poate
De limpede.

AL TREILEA JUDE

Reiese dar, din toate,
Că cei doi tineri nu au nici o vină.

PRIMUL JUDE

Să fie puși îndată-n libertate !

BONARIO

Nici Dumnezeu din cer n-ar fi răbdat
Să mai rămînă-ascunsă crima asta.

AL DOILEA JUDE

Dacă aceasta-i calea spre avere,
Prefer să fiu sărac.

AL TREILEA JUDE

În felul ăsta
Mai mare-i chinul ca dobînda.

PRIMUL JUDE

Averea
La ei, e cum e febra la bolnav :
El zice că o are, dar, de fapt,
Îl are ea pe el în stăpînire.

AL DOILEA JUDE

Scoateți-i haina parazitului.

CORVINO ȘI MOSCA

Prealuminați părinți...

PRIMUL JUDE

Aveți ceva de spus care-ar putea
Opri justiția, sau ar lumina-o ?

CORVINO ȘI MOSCA

Noi, mila doar vă cerem.

CELIA

Și iertare.

PRIMUL JUDE
(spre Celia)

Răniți a voastră nevinovăție,
Intervenind pentru cei vinovați.
Vă ridicați, tuspatru. Parazitul,
Întîi. Rezultă că ai fost unealta
Cea mai mîrșavă, dacă nu chiar capul
Acestei înșelătorii murdare,
Și-acum, în urmă, cu neobrăzare,
Ai abuzat de haina unui nobil
Venețian, deși ești om de rînd.
Pentru acest motiv, sentința este
Să fii întîi bătut cu biciu-n piață,
Apoi închis la galere, pe viață !

VOLPONE

Vă mulțumesc din partea lui.

MOSCA

Să fii
De-a pururi blestemat, vulpoi bătrîn.

PRIMUL JUDE

Să fie-ncredințat saffi-ului.

(Mosca e luat de gărzi și scos.)

Iar tu, Volpone, senior de sînge,
Nu vei putea fi osîndit ca el,
Dar hotărîm să ți se ia averea
Agonisită prin înșelăciune,
Să fie dăruită la aziluri ;
Fiindcă ai simulat apoplexia,
Paralizia, guta și-alte boale,
Ești osîndit să zaci în închisoare,
Legat în lanțuri, pînă ce aevea
Vei fi răpus de bolile-astea toate.
Duceți-l. *(Volpone e scos afară.)*

VOLPONE

Așa pățește vulpea firoscoasă.

PRIMUL JUDE

Pe tine-acum, Voltore, ca să stingem
Scandalul ce-ai stîrnit în Scrutineo,
Jignind pe cei din meseria ta,
Te alungăm de-aici, pe totdeauna.
Corbaccio — aducéți-l mai aproape ! —
Averea ta va trece în posesia
Fiului tău ; iar tu la mînăstirea
San Spirito ești exilat pe viață,
Să mori așa cum n-ai putut trăi.

CORBACCIO

Ha ! Ce spune ?

GREFIERUL

O veți afla, îndată !

PRIMUL JUDE

Iar tu, Corvino, vei fi îmbarcat,
În fața casei tale-ntr-o gondolă,
Apoi vei fi plimbat prin Canal Grande,
Cu-o pălărie de măgar pe cap
În loc de coarne, apoi pus la stîlp
Cu o placardă-n piept.

CORVINO

Să mă plesnească
Toți cu ouă clocite peste ochi,
Cu pește împuțit și poame rele ;
Mai bine-așa, să nu-mi mai văd rușinea !

PRIMUL JUDE

Și ca să ispășești și nedreptatea
Făcută soației tale,-o vei trimite
Acasă, la părinți, restituindu-i
De trei ori zestrea. Asta ni-i sentința !

TOȚI

O, onorați părinți...

PRIMUL JUDE

Sentința este
Definitivă. Da, abia acuma,
Cînd crimele s-au făptuit, trecut-au,
Și sînteți osîndiți, să vă dați seama
De gravitatea lor. Afară, toți !
Cîți au văzut necinstea pedepsită
Să ia aminte și folos să tragă :
Căci răul se îngrașă, ca și porcul,
Dar e tăiat, cînd i-a venit sorocul.

(Ies. Volpone trece în față.)

VOLPONE

La teatru, condimentul, se-nțelege,-s
Aplauzele !... Pedepsit de Lege,
Vulpoiul o nădejde tot mai are :
Că, ascultîndu-l, n-ați pierdut răbdarea,
Și nu v-a cășunat vreo supărare.
Dacă v-am plictisit, să mă certați ;
Dar dacă nu, vă rog să-aplaudați !

(Iese.)

Puține piese din repertoriul renascentist au cunoscut popularitatea Tragediei fecioarei *(„The Maid's Tragedy"), atît pe scenele vremii, cît și pe cele din perioada Restaurației. Succesul piesei se datorează forței sale dramatice incontestabile. Scrisă în cea mai mare parte de Beaumont (mîna lui Fletcher se face simțită în actul IV, scena 1, și în actul V, scenele 1, 2 și 3). piesa este considerată a fi o dramă pronunțat romantică.*

În Tragedia fecioarei, *grija pentru integritatea caracterului uman este sacrificată în schimbul exploatării situațiilor dramatice. Dar piesa deapănă o poveste captivantă și conține scene de mare intensitate, care oferă actorilor posibilitatea de a realiza roluri de succes. Stilul piesei este de o vigoare remarcabilă și atinge adeseori culmi de frumusețe.*

Se pare că piesa a fost scrisă în preajma anului 1611. Nu se cunoaște sursa de inspirație.

Traducerea de față a fost făcută după textul reprodus în volumul Elizabethan Plays, *îngrijit de Hazelton Spencer, Editura D. C. Heath and Comp., Boston, 1933.*

PERSOANELE

REGELE
LYSIPPUS, fratele regelui
AMINTOR, un nobil
MELANTIUS, DIPHILUS } fraţii Evadnei
CALIANAX, un nobil bătrîn şi arţăgos, tatăl Aspatiei
CLEON, STRATO } seniori
DIAGORAS, slujitorul lui Calianax
Nobili, seniori, slujitori etc.

EVADNE, soţia lui Amintor
ASPATIA, făgăduită lui Amintor
ANTIPHILA, OLYMPIAS } doamne de onoare ale Aspatiei
DULA, o doamnă, în serviciul Evadnei
Doamne
Personaje ale feeriei : Noaptea, Cyntia, Neptun, Aeolus, Duhuri ale mării, Vînturi.

Acţiunea se petrece în insula Rhodos.

ACTUL I

Scena 1

O sală în palat.
Intră Cleon, Strato, Lysippus și Diphilus.

CLEON

Fac pregătiri, stăpîne, ceilalți.

LYSIPPUS

Facă,
E timp de-ajuns.

DIPHILUS

Voi sînteți frate-al regelui, stăpîne ;
Noi v-ascultăm.

LYSIPPUS

Tu, Strato, te pricepi nițel la stihuri :
Ce zici de-o mică piesă ? N-ar fi bună ?

STRATO

Atît cît pot fi piesele.

LYSIPPUS

Adică ?

STRATO

O piesă cată a-l slăvi pe rege
Și laudă curtenii ce-o ascultă,
Blagoslovind pe mire și mireasă
Prin glasul vreunui zeu. E legea piesei
Să lingușești.

CLEON

Priviți cine-a venit !

(Intră Melantius.)

LYSIPPUS

Prin mine țara, nobile Melantius,
Te-ntîmpină la-ntors acasă-n Rhodos,
Tu ce cu sînge pacea ne-ai plătit !
Cînd vrea ceva un rege, vor și zeii :
Regescu-mi frate te dorea și... iată !
Vei osteni să-l tot auzi urîndu-ți
Cu drag „bine-ai venit !“ Dar vremea-ți dă
Un „bun venit“ cum nu e altu-n lume.

MELANTIUS

Vă mulțumesc ; tot trupul meu crestat
Vorbește de credința-mi pentru-ai mei,
Cum nu e-n stare graiul meu. Vă port
Aceleași gînduri : omul de e vrednic,
Îl îndrăgesc ; cînd pierde vrednicia,
Plec după ea.

DIPHILUS

Slăvit fii, vrednic frate !
Acel ce nu e vesel că te-ntorci
Cu bine, mi-i dușman pentru de-a pururi.

MELANTIUS

Îți mulțumesc, Diphilus. Dar greșit-ai :
Eu te-am chemat s-arăți ce poți cu arma
La Patras, lîngă mine... N-ai venit ;
Rău te-ai purtat.

DIPHILUS

Mă iartă, frate bun ;
A fost porunca rigăi ; voi, stăpîne,
Fiți martor.

LYSIPPUS

Da, Melantius, e drept ;
N-ar fi putut veni cît nu trecea
Serbarea nunții.

DIPHILUS

Ai aflat, deci, vestea ?

MELANTIUS

Da, da, și dau prilej la cei de-aici,
Ce-mi pizmuiesc isprăvile, să-mi zică
Petrecăreț : n-am alte trebi în Rhodos.

LYSIPPUS

Diseară dăm o piesă ; și-ai să joci
Un dans războinic.

MELANTIUS

Asemeni dulci războaie nu-s de mine ;
Mi-ar trebui un cînt strident, năvalnic,
Să mă-ntărît, și-atunci în arme dănțui...
Amintor s-a-nsurat ?

DIPHILUS

Chiar azi.

MELANTIUS

Să fie-ntr-un ceas bun ! Căci mi-e prieten.
Nu, nu-i mirare că-mi numesc prieten
Un om atît de tînăr. E destoinic
Nespus ; viteaz mai e, și cumpănit ;
E dintre cei ce viața nu și-o cruță,
Cînd un prieten roagă. Prunc fiind,
De cîte ori veneam (n-o spun cu ifos)
Și aduceam în patrie izbînzi,
Mă cerceta din cap pînă-n picioare
Să vadă urma faptei despre care
Avea el știri. Se tot uita la paloș,
Și-i pipăia tăișul, căutînd
Să-l cîntărească-n mîini. Zîmbeam privindu-l.
Făgăduia de mic, iar anii maturi
Îndeplini-vor tot.

(Intră Aspatia și trece pe lîngă ei.)

Mă-nchin, fecioară
Și doamnă ! Nodul sfînt ce azi legat-ai
Să țină pîn' ce mîna bătrîneții
L-o dezlega ! Să-i dărui lui Amintor
Urmași să umple lumea cu viteji
Din spiță-n spiță.

ASPATIA

Soarta mea haină
Nu se cuvine-a fi luată-n rîs.
Căci nici cînd fost-a binevoitoare
Nu m-am fălit. (*Aspatia iese.*)

MELANTIUS

Cum asta ?

LYSIPPUS

Te înșeli :
N-a fost nuntită.

MELANTIUS

S-a-nsurat Amintor,
Așa ziceai.

DIPHILUS

E drept, dar...

MELANTIUS

Am primit
Scrisori, la Patras, chiar de la Amintor
C-o va lua.

DIPHILUS

Așa am și crezut
Noi toți, mult timp ; ci tu, venind încoace,
Am bănuit că ai aflat schimbarea.

MELANTIUS

Și-atunci pe cine a luat ?

LYSIPPUS

O doamnă
Mai strălucită ; ochii ei ucid
Cu-a lor văpăi ; neprihănita-ți soră,
Mîndra Evadne.

MELANTIUS

Fericiți să fie !
Dar e ciudat.

LYSIPPUS

Aceasta-i vrerea rigăi
Intru cinstirea ta ; și el plătește
Serbarea nunții.

MELANTIUS

Regește s-a purtat... Dar sînt mîhnit
Că spusa mea a răscolit amarul
Mîndrei Aspatia. Calíanax,
Tătîne-său, clocește împotrivă-mi
Un vechi necaz ; și n-are rost să creadă
(O, cum să-ntorc ce spus-am !) că-mi răzbun,
Bătîndu-mi joc așa urît de starea
Copilei părăsite. Tot mai este
Binevăzut de rege ?

LYSIPPUS

Da ; dar fata
Tot umblă abătută, lăcrimînd
Cu ochii în pămînt. În codrul bunget
Se mai alină, iar cînd vede flori
Pe un tăpșan, suspină și le spune
La slujnice că locu-i bun să-ngropi
Îndrăgostiți... Apoi le poruncește
S-o presure cu flori ca pe o moartă.
Ea poartă-n piept dureri ce molipsesc
Pe toți din jurul său ; îngaimă cînturi
Cum nu s-au auzit mai neguroase ;
Oftează, cîntă iar... Și cînd alaiul
De jupînițe, pus pe șagă,-nșiră
La snoave hazului, umplînd iatacul
De rîset, ea le spune printre lacrimi
Povestea despre cum s-a stins în taină
O fată părăsită, îmbrăcînd
Obida ei în astfel de cuvinte
Că fug pe rînd copilele, plîngînd.

MELANTIUS

Am sub porunca mea un frate-al ei
Ce-i seamănă la gingășia feței ;
Dar istețimea lui întrece mult
Plăpînda-i vîrstă. (*Intră Amintor.*)

CLEON

Mirele, stăpîne !

MELANTIUS

Mai aprig aș sări, dar nu mai grabnic
Să-ntîmpin pe dușman. Mi-ești drag,
Amintor;
Nu încape-n vorbe tot ce simt în piept;
Privesc în ochii tăi și mă desfăt;
Îți port prietenie, dar iubirea
Mi-a sfîrtecat-o, parcă, vălmășagul
Cuvintelor.

AMINTOR

Melantius, tu ești!
În asta toată dragostea-i... O jertfă
Drept mulțumire zeilor ce teafăr
Ni l-au întors! Izbînda-i stă pe spadă
Așa cum s-a deprins. Acolo facă-și
Cuibar... Armura ta să fie numai
Viteazul braț și sufletul curat!
O, cîte vistierii n-ar da vrăjmașii
Ca să te prindă-n brațe-așa!

MELANTIUS

Sărac sînt
În vorbe; dar chiar mama ta nu poate
Decît să lăcrimeze, cînd te vede
După un lung răstimp — de bucurie...
Nici cîte răni făcui, nici vaierul
Vădanelor n-au stors atîtea lacrimi.
Dar azi e pace,-atunci era război.

AMINTOR

Iertare, zeu al patului de nuntă,
Și nu te mohorî că sînt silit
Ca răspunzînd acestui nobil plînset
Să plîng în ziua nunții mele!

MELANTIUS

Prea schimbător îmi pari; am auzit
Că jeluie de moarte după tine
O fată părăsită. Cum? Nu știu.

AMINTOR

I-am spus c-o iau; dar regele n-a vrut
Și m-a-ndemnat, în schimb, spre sora ta
Cea dăruită cu înalte haruri.

Cu ea vreau tinerețea să-mi petrec
Și-n brațele-i să-mbătrînesc.

MELANTIUS

Dea cerul !

(Intră un vestitor.)

VESTITORUL

Actorii, doamne, stau pe ghimpi !

LYSIPPUS

Să mergem.
Diphilus, Strato, Cleon !

AMINTOR

Toți venim !

(Lysippus, Cleon, Strato, Diphilus și vestitorul ies.)

Te stînjenim
Cu-a noastră sărbătoare.

MELANTIUS

Da' de unde ;
Dar dacă rîzi de soldățeasca mea
Purtare-n timp de pace, haz voi face
Și eu de tine cînd va fi război,
Și vei veni să lupți... Aș vrea s-aduc
Pe draga-mi la serbări. Ghimpos cum sînt,
Și eu am o iubită, și ea are
O inimă — de piatră, negreșit ;
Nu-i chip să-mi cuceresc un loc în ea...
Da tu rămîi, iar eu, pe-aici mi-e drumul. *(Ies.)*

Scena 2

O altă sală a palatului.
Intră Calianax și Diagoras.

CALIANAX

Diagoras, păzește mai cu grijă ușile, ce naiba ! Lași pe oricine să intre și acú parcă văd că mă ia regele la zor... Ei, așa da... Pe Jupiter ! Regele dorește teatru la curte.

DIAGORAS

De ce-njuri așa, stăpîne? Doar știi că asta este dorința sa.

CALIANAX

Pe lumina soarelui! Dacă ar avea minte, s-ar lăsa păgubaș.

DIAGORAS

Și dacă n-are, rămîi dumneata mincinos.

CALIANAX

Poți să-ți scuipi și sufletul zbierînd la toți, că mulțumiri n-ai să-ți auzi de la nimeni. Eu m-am dus; îngrijească-se de asta cine-o vrea.

DIAGORAS

Stăpîne, singur n-am să le pot ține piept să nu dea buzna. Rămîi, rogu-te. Are să-i înspăimînte chipul dumitale.

CALIANAX

Are să-i înspăimînte chipul meu, prostule și nătărăule! Să judece toți cei care vor fi de față dacă tu n-ai o mutră și mai fioroasă decît mine.

DIAGORAS

Vreau să spun că unde te știe lumea pe dumneata și cunoaște dregătoria care-o ții...

CALIANAX

Dregătoria, zici! Tare m-aș mai descotorosi de dînsa. Mă trec nădușelile din pricina ei. Pentru nunta fii-mi aș fi făcut eu ce trebuie; dar acuma aproape că mi-au dat-o gata, săraca. Și, poftim, sînt dator să-l și slugăresc pe cel care-a părăsit-o. Slugărească-l cine-o vrea! (*Calianax iese.*)

DIAGORAS

Tare s-a mai făcut țîfnos de cînd fata lui a fost părăsită! (*Bocănituri în culise.*) I-auzi, cioc-boc, trosc-pleosc! Asta ce-o mai fi, doamne!

MELANTIUS

(din culise)

Deschideți ușile.

DIAGORAS

Cine-i acolo ?

MELANTIUS
(din culise)

Melantius.

DIAGORAS

Trag nădejde că domnia-ta nu ţi-ai adus şi oştenii, căci dacă-i aşa, trebuie să-i iau la goană.

*(Intră **Melantius** împreună cu o doamnă.)*

MELANTIUS

Nu aduc decît pe doamna aceasta, prietene.

DIAGORAS

Doamnele au jilţuri sus, în afară de cele care vin în alaiul regelui... toată floarea Rhodosului va şedea acolo. Şi este loc destul.

MELANTIUS

Îţi mulţumesc, prietene. După ce vă voi vedea aşezată, doamna mea, trebuie să rămîn pe lîngă rege ; dar după piesă, voi fi iarăşi la porunca domniei-voastre.

DIAGORAS
(deschizînd altă uşă)

Hei, voi, îndărăt ! Loc pentru slăvitul Melantius ! (*Melantius şi doamna lui ies pe cealaltă uşă.*) Înapoi, vă rog. Aicea nu-i pentru tinerei ca de-alde voi şi porumbiţele voastre... lăsaţi uşa să se închidă... Aha, vă mănîncă-n creştet ? Ei, las' că vă scarpin eu. (*Închide uşa.*) Aşa, acuma împingeţi cît vreţi, pupa-v-ar streangul. (*Ciocănituri în culise.*) Iar ! Cine-o mai fi ? N-a fost prost Calianax că a şters-o ; păcat că nu-i aici. Ar da iama într-înşii ca un turbat şi cît ai clipi ar şi crăpa cîteva capete mai breze decît al lui. Acum ce-oţi mai fi punînd la cale ?

O VOCE DIN CULISE

Poţi să-mi ajuţi, te rog, să spun ceva maimarelui peste bucătari ?

DIAGORAS

Cînd oi deschide ușa am să-i și fac rost bucătarului de niște căpățîni de vițel de-ale voastre. Tacă-vă gura, pușlamalelor ! (*Ciocănituri în culise.*) Iarăși ? Cine este ?

MELANTIUS
(din culise)

Melantius. (*Intră din nou Calianax.*)

CALIANAX

Să nu-i dai drumul.

DIAGORAS

Vai, stăpîne, trebuie... (*Deschide ușa.*) Făceți-i loc slăvitului... Ați așezat-o pe doamna voastră ? (*Intră iar Melantius.*)

MELANTIUS

Da, mulțumesc.
Calianax slăvite, bun găsit.
Necaz pe mine cred că nu mai ai.

CALIANAX

Ba da ; slujesc aici surorii tale
Ce prea din timp îmi zvîrle fata-n groapă.
Ea ține la Amintor — un fățarnic
La fel cu dumneata.

MELANTIUS

Neomenos
Mă mai nedreptățești ; eu sînt zăbavnic
Cu răzbunarea ; dar să iei aminte.

CALIANAX

O fi și-așa... Dar cine-și puse doamna
Așa de-aproape lîngă rege ?

MELANTIUS

Eu.

CALIANAX

Nu-i chip să stea acolo.

MELANTIUS

Pentru ce ?

CALIANAX

E-un loc pentru mai vrednice femei.

MELANTIUS

Mai vrednice ca dînsa ? Nu-i frumos,
Om vîrstnic și de cin, să te-arăți famen.
Taci ! Vorbele acestea vreau să cred
Că le-a rostit damblaua.

CALIANAX

Bine-mi șade
Să vă așez ibovnicele-n jilțuri.

MELANTIUS

Uit unde sînt, uit anii tăi, nu-mi pasă
De ce-am să pat și, orice-o fi, îți curm
Becisnicile zile.

CALIANAX

Știu, pentru tîrfă gata ești de harță.

MELANTIUS

Afar' de rege, orice muritor
Cînd spune asta minte. Mama ta
La cincisprezece ani era o zdreanță
De rînd pe lîngă ea...

DIAGORAS

Stăpîne bun !

MELANTIUS

Întineriți-l, zei, pe-acest moș cápiu,
Să-l pot ucide nepătîndu-mi cinstea !
Soldatu-i blestemat ca-n timp de pace
Să fie înfruntat de-așa nemernici
Cari, cînd ajunge țara la aman,
Cer ajutor pe brînci... Oceanul tot
De sînge cît în lupte l-am pierdut,
In vine-aș vrea să-ți curgă : să te fac
Să te înfrîni sau să te-arăți destoinic
A sprijini ce-ai spus ! Văd eu că Rhodos
E țara nedreptății fără frîu.

CALIANAX

Indrugă ce poftești... (*Intră Amintor.*)

AMINTOR

Ce grea jignire
Stîrnitu-l-a pe vrednicu-mi prieten
Pe care-l știu la fel de-ncet la lupta
Cu vorbele, pe cît de iute-n paloș ?

MELANTIUS

Acest moșneag, pe care l-aș cinsti
De-ar fi mai stăpînit ; scîrbavnică-i
Țîfnoasa bătrîneţe.

AMINTOR

Ţine-ţi firea.

CALIANAX

De-o teapă e și cestălalt cu tine.

AMINTOR

Azvîrle cu ocări în noi și-n toţi,
Vorbind de parcă nu-i e dragă viaţa
De cînd cu nunta noastră... Vine riga ;
Nici pentru avuţii mai mari n-aș vrea
Să te găsească-n furii... Auzit-a
Că vă certaţi și s-a grăbit încoace.

(Se aud oboaie în culise.)

CALIANAX

In lături ! Loc !

(Intră regele, Evadne, Aspatia, nobili și doamne.)

REGELE

Bine-ai venit, Melantius ; să știi
Că mi-eşti la fel de drag ; dar nu e locul
Să vă sfădiţi... Calianax, daţi mîna.

CALIANAX

N-am să i-o-ntind.

REGELE

Nu-i clipa potrivită
Să vă silesc. La fel îmi sînteţi dragi ;
Calianax, tu vezi, fă-ţi bine slujba...
Bine-ai venit, Melantius, acasă ;
Să-nceapă piesa !

MELANTIUS

Mă bucur, soră, că te văd pe tine
Și pe alesul tău ; parc-ai privit
Cu ochii mei cînd l-ai ales pe el.
Fiți fericiți ! (*Cîntec de fluiere.*)

EVADNE

O, preaiubite frate,
Mă bucură mai mult că ești aici
Decît această zi.

Feeria

Noaptea se înalță printre cețuri.

NOAPTEA

Acuma eu domnesc : căci roșul soare
Și ziua prăvălitu-s-au în mare.
Eu Noaptea sînt, o, Cynthia ; spre mine
Reverși împrumutatele-ți lumine.
Răsai ! Arată-ți dalbul chip acum,
Prin nori, cu albu-ți corn despică drum,
Spre neagră fața mea trimite-o rază
Să deslușesc în jur și să se vază
Cîți ochi se adunară doritori
Să fie martori ăstor sărbători. (*Intră Cynthia.*)
Ce oarbă-s ! Fără tine cum să dibui
Această frumusețe toată [1] ?... Chipu-i
L-asemăn cu ai noștri vestitori
Din răsărit, ce ne gonesc în zori.
Ferește ! Ochii știu a săgeta,
Ai doamnelor, mai dîrz ca raza ta.

CYNTIHIA [2]

Acest mănunchi, măreața mea regină,
Îl scald în cea mai limpede lumină ;
Mîndrețea lor opritu-ne-a aici.
Și lepădăm din mînă frîu și bici
Spre a privi mănunchiul ce ne-ntrece
În strălucire...

---

[1] Gest către doamnele de față.
[2] Personificare a Lunii.

NOAPTEA

Nu-l mai las să plece ;
Oprim caleașca-n loc și stăm și noi
Ca să umbrim lucirea zilei noi.

CYNTHIA

Crăiasă peste umbre, ție-ți place
Să spui mai mult decît se poate face.
Zeiasca lege-i lege... La soroc
Ne drumețim și ziua vine-n loc.
Dar cît domnim, să dăm acelor care
Ni se robesc, un ceas de încîntare
Atît de fără seamăn și de lin
Ca să le pară totdeauna chin
Trufașa zi : rîvnind la zarea rece
Ce-împrăștii din cununi de zodiece.
Aproape toți lui Phoebus i se-nchină
Și eu mi-adun zădarnică lumină,
Căci pînă scapăt nimeni n-o privește,
Ci numai ochiul celui ce tînjește.

NOAPTEA

Atuncea scînteiază cît mai tare
Și dăruie acestei ore rare
Păstori și nimfe ; viersul lor duios
S-arate pe iubitul norocos.
Sau cheamă-l pe Endymion, de-ți place,
De pe-nflorit răzor să vie-ncoace
In Latmus [1] ; cu lumina ta l-îmbracă
Și lunga-i noapte-n zi să și-o prefacă.

CYNTHIA

Visezi, regină ! N-am iubit, mă jur,
Pe-acel flăcău... Din vin și din huzur
Nasc basmele ; cînd barzii prind a scrie,
Fac om din zeu și dintr-un ceas, vecie.
Dar lăuda-voi mai cu strălucire
Pe-ndrăgostiți, și altă amintire

[1] Munte în Caria, unde este localizat mitul.

Am să trezesc, mai nobilă !... Să iasă
Stăpînul mării ! Domn al apei, lasă
Talazurile tale, o, Neptun,
Și vino-mi la poruncă.
(Neptun se înalță din valuri.)

NEPTUN

Mă supun,
O, Cynthia, chemării ; dar mă-nvață :
De ce-am venit ?

CYNTHIA

Priveliștea de față
Nu-ți dă de știre ?

NEPTUN

Pus-ai — văd eu bine —
La cale lucruri vrednice de tine...
Urmează, eu te-ajut.

CYNTHIA

Să-mi scoți atunci
Vîntoasa din bîrlogul cel de stînci
Cu gloata-i de supuși. Doar pe Boreu [1],
Acel ce-a fost hapsîn cu planul meu,
Să-l ții încătușat. Aici să vie
Zefiri și numai boarea care-adie
Pe fîn, cîntînd prin crengi necontenit
Voioasei primăveri „bine-ai venit" ;
Ei fi-vor muzicanți ! Dorim cu tine
S-aduci, perechi, făpturile marine
Impodobite scump cu scule date
De mare și caicele-înecate.
Nu fi zgîrcit, căci eu pe mări voi face
Risipă de lumină...

NEPTUN

Vino-ncoace,
Aeolus ! *(Apare Aeolus, ieșind dintre stînci.)*

AEOLUS

Da, slăvite !

[1] Crivățul.

NEPTUN

A venit.

AEOLUS

Poruncă dă-mi !

NEPTUN

Favoniu [1], însoţit
De lini zefiri, să deie ascultare
Lui Cynthia ; dar pe Boeru mai tare
Inlănţuie-l. Prea-i răzvrătit.

AEOLUS

Da. (*Aeolus iese.*)

NEPTUN

Bine.

AEOLUS

(din culise)

Stăpîne pe noiane şi dulbine,
Ţi-am împlinit porunca... Vai, Neptun !

NEPTUN

Aici !

(Intră din nou Aeolus, urmat de Favonius şi alte vînturi.)

AEOLUS

Luptînd cu ceilalţi ca nebun,
Scăpă, rupînd cătuşele, Boreu.

NEPTUN

Dă-i pace ; am să-l prind pe mare eu ;
Curînd va fi la locul său, n-ai teamă.
Tu mergi în fundul mărilor şi cheamă
Pe vînătul Proteu cu-a lui popoare ,
In cele mai de preţ mărgăritare
Si-n cele mai alese nestemate
Crescute-n stîncile de val spălate,
Să vină... Să le spui că-n astă-seară
Sluji-vom toţi în cinstea Lunii... Zboară
Cu toată pînza-n vînt !

[1] Zefirul.

AEOLUS

Alerg. *(Iese.)*

CYNTHIA

Tu, Noapte,
Fă liniște, să nu se-audă șoapte
Cît cîntă corul ; ariile noastre,
Cutreierînd tăriile albastre,
Ademeni-vor zorii. *(Muzică.)*

Primul cîntec

Cynthia, noi toți pe tine
Te slăvim ;
Tuturor de față, bine
Le dorim !
Noaptea vrem s-o prelungim
Cît iubirea va să țină
Și pe mire s-auzim
„Bun venit", strigînd, „lumină !"
Voi, naiade, puneți pasul
Măsurat,
Cum bat vîslele talazul
Toate-odat'.
Danțul nostru legănat
De zefiri, să dovedească
Zeii că s-au adunat
Nunta noastră s-o cinstească.
(Măsura [1])

Al doilea cîntec

Strunește-ți, Noapte, clipele puțin,
Prea iute zorii vin.
Te-o blestema fecioara de nu stai
Și în vileag roșelile îi dai ;
Aprinde-i dar
Obrazul ei de jar !
Acoper-o cu manta-ți desfăcută
Cînd mirele-o sărută.

[1] Dans maiestuos.

Învălmășește-i lacrimi și leșinuri,
Împotriviri și vaiet și suspinuri,
Dar n-o scăpa,
Chiar tare de-o țipa.

NEPTUN

Regină-n cer și peste mări, privește
Ce dar aduc acestui ceas...

CYNTHIA

Grăiește !

NEPTUN

Chiar Amphitrite [1] s-a înduplecat
Să dănțuie pe valul răsculat
Plutind în jurul meu... Și pun să-mi **cînte**
Tritonii toți, iar eu pășesc în frunte.
(Măsura. Măștile dansează. Neptun conduce dansul.)

Al treilea cîntec

Hymen, tu ia de mînă pe mireasă
Și-n pat cu mirele o lasă ;
Adu-le pe toate-acele
Ce dorm triste singurele
Să se sărute cît fecioare sînt
Căci altfel fi-vor toate în curînd...
Hesperus [2], tu stai de față
Cît s-or ține mirii-n brață.

AEOLUS
(din culise)

Neptun !

NEPTUN

Aeolus !

AEOLUS

Vîntuie pe mare
Boreu turbatul ; pune-ți în lucrare
Tridentul. Altfel, pîn' se face zi
Năvi multe în adînc vor putrezi.
Dă fuga cu norodul tău de zei
De-l potolește.

---

[1] **Soția lui Neptun.**
[2] **Luceafărul de seară.**

CYNTHIA

Mulțumesc la cei
Ce mi-au slujit acuma. Drept răsplată [1]
Că mi-au făcut pe plac, am să le dărui
Îmbelșugate fluxuri fiecărui
Și n-am să las refluxul ca în zori
Să dea-n vileag a voastre-ascunzători.
Vă-ntoarceți dar acum cu multă grabă
Ca nu cumva potoapele de apă
Să cotropească óstrovul.

NEPTUN

Ne-am dus.

(Neptun se scufundă împreună cu zeitățile marine. Flavoniu și celelalte vînturi ies.)

CYNTHIA

O, Noapte, vine Ziua ! Uite sus,
Mijește răsăritul... Asfințesc
Și locul i-l dau fratelui.

NOAPTEA

Privesc
Mîhnită zorii... Ziua e stăpînă
De-acum pe țara Nopții cea bătrînă !
Ci las-o să se-ncingă. Văd eu iar
Cum i se-aprinde osia la car
Lui Phaeton, și cad în mare toate...
Regină, ziua crește, nu se poate
Să mai rămîn. Dar 'nalță capul, iată
Un astru și mai falnic se arată
Cît încă n-am apus ! Să mîni de zor,
Căci văd un astru mai scăpărător [2]
Țîșnind din miazăzi. Tu încotro ?

NOAPTEA

Eu amurgesc în cețuri.

CYNTHIA

Eu în zi.

Finis Masque (Sfîrșitul feeriei.)

---

[1] Vers nerimat care apare numai în unele ediții.
[2] Se referă la prezența regelui în asistență.

REGELE

Lumini !... Purtați [1] mireasa la iatac. —
Noi nu venim ; Amintor, noapte bună ;
Te vom scuti de pompa plicticoasă.
In locul tău aș fi nerăbdător.
De ești om nobil, dăruie-mi un fiu
Să-mi poată apăra de dușmani țara.

AMINTOR

Fiți fericit !

REGELE

Melantius, noapte bună !
(Ies.)

ACTUL II

Scena I

O anticameră a alcovului Evadnei.
Intră Evadne, Aspatia, Dula și alte doamne de onoare.

DULA

Să-ți scoatem straiul, doamnă ? Ai să dai
La noapte bătălia fără strai !

EVADNE

Ești bucuroasă, Dula.

DULA

Și mai și
M-aș bucura, domniță, dac-aș fi
In locu-ți.

EVADNE

Cum ?

DULA

Să aflu de la mire
In așternut atîta prețuire
Ca tine.

[1] Se adresează doamnelor.

EVADNE

Ce spui ?

DULA

Vreți să-mi ajutați ?

EVADNE

Curînd sînt goală.

DULA

Iute fi-vei plină :
Îmbrăcămintea multă stinghereşte.

EVADNE

Eşti beată, Dula ?

DULA

Sîntem înde noi...

EVADNE

Aşa fiind, tu vrei să te despoi
De orişice sfială ?

DULA

Pre legea mea, că bine m-ai ghicit.

EVADNE

Vai, doamnă, mă împungi.

INTIIA DOAMNA

O, n-am vrut, zău !

DULA

Curînd o să te-mpungă mult mai rău
Şi-i bine să te-nveți.

EVADNE

E-ntr-o ureche !

DULA

Păi asta e meteahna mea cea veche
De cînd eram codană.

EVADNE

Las-o-ncolo.

DULA

N-o las cît nu mă lasă ea pe mine !
Cu niscaiva măscări înfipte-n minte
Vei fi în pat cu soțul mai fierbinte.

EVADNE

Atuncea ține-o-n frîu.

DULA

Aș ține-o bine!
S-avem de ce, noi toate strîns ne-am ține.

EVADNE

Mă dau învinsă.

DULA

Dă-te... și-am să fiu
Din Rhodos duhul cel mai arzuliu.

EVADNE

Imi ții la noapte locul?

DULA

Da, și țiu
Piept și la doi.

EVADNE

Ce gînd ai?

DULA

De mă lași
Ii facem să rămînă păgubași.

EVADNE

Cîștigă și Aspatia?

DULA

Nu-mi place
S-o bag în joc, căci n-are har să-l joace.

EVADNE

Ei, hai.

DULA

Afla-vei jocul ușurel
Căci te cam trage inima la el.

EVADNE

Iți mulțumesc... Aș vrea să-i picuri și
Aspatiei un strop de voioșie.
Prea tristă-i... Pe-amîndouă împreună
De v-am topi, am face-o treabă bună.

DULA

Iubește mult. Eu zău c-aș căpia
Să fiu în locul ei. Căci mult îmi place
Să fac ce tot îndrăgostitul face.

ASPATIA

Scălîmb mi-ar șade azi pe chip surîsul:
Mai rău mi-ar sta să rîd în ceasu-acesta
Decît în clipa-n care, la altar
Pontiful îmburnează idolii
Prin jertfe. Noaptea asta ar fi fost
Să fie-a mea, și se cădea voi toate
Să robotiți spre a mă duce-n pat
Ofrandă nentinată lui Amintor,
In locul tău... Mă iartă, aș fi vrut
Ca dînsul și cu regele-mpreună
Să mă fi prețuit cît și pe tine!
Nevrednică se vede că-i părui;
Dar pîn-atunci urechile-mi credule
Mi le-a umplut cu-acele vorbe dulci
Pe care-ndrăgostitul sau vicleanul
Le poate spune. De-o fi fost fățarnic,
Iertați-l, zei! Iar dac-am fost săracă
In haruri bune, voi să mă iertați,
Căci n-am pierdut nimic din cîte-mi dărăți.

EVADNE

Hai, curmă-ți tînguirea.

ASPATIA

Mult aș vrea!
Căci i-aș uita și pricina.

EVADNE

Vezi, i-ai stricat tot cheful bietei Dula.

ASPATIA

Te crezi vînjoasă; dar cînd va să gemi,
De mine amintește-ți; vei simți
Cum te străpung lungi flăcări.

DULA

Asta-i prost;
Orice de m-ar străpunge, nu mă tem,
Afar' de foc.

ASPATIA

Acum ești gata, doamnă.

EVADNE

Cu bine ! Fac eu restul singurică.

DULA

Ba dă-i și lui de furcă.

ASPATIA

(cîntă)

Crengi de tisă amărui
Pe sicriu să-mi puneți...

EVADNE

Acesta e un cîntec trist de-al tău.

ASPATIA

E unul, zău, din cele mai frumoase.

EVADNE

Cum sună, doamnă ?

ASPATIA

Cîntec

Crengi de tisă amărui
Pe sicriu să-mi puneți
Și purtînd răchită[1] *-n mîni*
Tuturor le spuneți
Că iubitului fățarnic
Credincioasă-i sînt ;
Țărna, peste trup, ușoară
Fie-mi pe mormînt !

EVADNE

Dă-o-ncolo, domniță ! Stihurile astea sînt atît de ciudate, că ne pot face să visăm strigoi. Dula, ia cîntă dumneata „Nu-s în stare a-ndrăgi..."

DULA

Cîntec

Nu-s în stare a-ndrăgi
Un flăcău mai mult de-o zi ;
Cînd le dă inima ghes,

[1] Simbolul dragostei respinse.

Ochii altul au ales ;
Venus, ține-mă de poți
Sau de nu, adú-i aicea să-i sărut pe toți.

EVADNE

Așa, acum lăsați-mă.

DULA

Ba nu ; în pat să te vedem.

ASPATIA

Cu bine ! Ale nunții bucurii
Ce-n așternut le jinduie fecioara
A tale fie ! Între voi un spin
Să nu răsară ! Dar de răsări-va,
Tu cheamă-mă, și-am să te-nvăț să plîngi,
Precum și iscusitul meșteșug
De-a ține chinul treaz. Iubește-ți soțul
Cît îl iubesc. Dar de-l iubești cît mine
Poți, vai, să-l superi ! Eu așa făcui...
E cea din urmă oară cînd mă vezi ;
Vă las cu bine, doamnelor. Veniți
Cu toatele, atunci cînd fi-voi moartă,
Să-mi privegheați o noapte la sicriu ;
Aduceți cîte-o lacrimă și-o tristă
Istorioară, să le iau în groapă.
Sicriul înfășați-mi-l în iederi ;
Să-mi scriți pe frunte scrisa ; năsălia
Pe rînd s-o ducă fetele, cîntînd
Statornicia bietelor copile
Și jurămîntul strîmb al celui drag.

EVADNE

Ce milă mi-e de tine...

TOATE

Noapte bună ! (*Evadne iese.*)

INTIIA DOAMNĂ

Poftiți pe mire.

DULA

Unde-o fi stăpînul ? (*Intră Amintor.*)

INTIIA DOAMNĂ

Ia facla.

DULA

Ai s-o afli pe-întuneric.

INTIIA DOAMNA

Abia intră în pat mireasa ; trebui'
S-o ajutați.

ASPATIA

Te du și fie-ți dragostea ferice.
Prin moartea mea uitată să rămînă
Intreaga suferință ce mi-ai dat !
Eu n-am să te mai tulbur... doar sărutul
De despărțire-l cer ; să nu spui nu.
(Il sărută pe Amintor.)
Veni-vei să vezi fetele plîngînd
Cînd m-oi întoarce-n pulbere, măcar
Că nu știi ce e mila... Mă înfășur
În lujeri de răchită și-s mai mîndră
Că m-ai iubit cîndva, deși mă lepezi,
Decît dacă statornic mă-ndrăgea
Un altul... Plec, fii binecuvîntat.
Eu voi porni pe necălcatul drum
De jale și de moarte și de scrum. *(Aspatia iese.)*

DULA

Hai, nu plecăm ?

TOATE

Stăpîne, noapte bună.

AMINTOR

Mult bine tuturora. *(Doamnele ies.)*
Am fost nedrept cu fata asta. Simt
Obida ei cutreierîndu-mi trupul ;
Plîng ; în asemeni ceas, ciudat e plînsul.
El, regele m-a-mpins aici... Dar el
Nu-mi stăpînește vrerea... Pentru ce
Mă tot codesc ? Și parc-aud-o șoaptă :
„Nu merge la culcare". Nu sînt culpeș
Pe cît voiește simțitorul cuget

Să cred că sînt ; am frînt un jurămînt,
Dar craiul m-a silit... Fricoasă carne,
De ce să tremuri astfel ? Temeri vane
Pieriți ! *(Intră iarăși Evadne.)*
A, iat-o... ochii ei aprinși
Pot șterge amintirea mohorîtă
A faptelor acestea... Trupul gingaș
Ferește-l de răcoare, o, Evadne !
Să nu se lase ceața nopții rece.
În pat, iubito ; ne va pedepsi
Hymen, de-i sîntem slujitori zăbavnici.
Venit-ai să mă chemi ?

EVADNE

Nu.

AMINTOR

Haide, haide,
Să fiu al tău și să te dărui mie.
De ce-ntîrzii atîta ?

EVADNE

Nu mi-e bine.

AMINTOR

În pat atunci ! Te-oi ține strînsă-n brațe
Pînă te vindeci.

EVADNE

Bunul meu stăpîn,
Nu pot să dorm.

AMINTOR

Dar vom veghea, Evadne ;
Nici gînd să adormim.

EVADNE

Nu intru-n pat.

AMINTOR

Hai, rogu-te.

EVADNE

Pentru nimic în lume.

AMINTOR

De ce, iubito ?

EVADNE

Am jurat că nu.

AMINTOR

Jurat !

EVADNE

Da !

AMINTOR

Ce fel ! Ai jurat, Evadne ?

EVADNE

Da, m-am jurat, Amintor ; și mai jur
Din nou, de vrei s-auzi.

AMINTOR

Cui ai jurat aceasta ?

EVADNE

Tot n-ar fi de folos de ți l-aș spune.

AMINTOR

Hai, asta e sfială de mireasă.

EVADNE

Sfială de mireasă !

AMINTOR

Cît de bine
Îți șade cînd te-ncrunți !

EVADNE

Îți place mult ?

AMINTOR

Nu-i chip cînd faci asemeni fețișoară
Să nu te plac.

EVADNE

Cum ți-ar plăcea mai mult
Să te privesc ?

AMINTOR

De ce mă-ntrebi ?

EVADNE

Ca să te pot privi cum nu ți-ar place.

AMINTOR

În strai mai blînd, te rog, îmbracă-ți gluma ;
Așa pari supărată, parcă.

EVADNE

Poate
Că sînt într-adevăr.

AMINTOR

De ce ? Și cine
Te-a necăjit ? Hai, spune-mi cine-i omul,
Și jur pe trupul tău neprihănit
Să te răzbun.

EVADNE

Voi spune-adevărat. De mă iubești,
Nimic nu-ți pare mai de preț ca mine :
Onoarea, viața, orișice desfături
Putem agonisi în lumea noastră
Sau pe tărîmul celălalt sînt pulberi,
Pentru acel ce-ntr-adevăr iubește,
Cînd draga lui se-ncruntă poruncind :
„Fă asta !"... Vei ucide vinovatul ?
Amintor, jură, și-am să-ți șterg pe buze
Cu sărutări păcatul.

AMINTOR

Nu jur pînă
Nu știu pricina.

EVADNE

O, să-mi fi jurat !...
Nedrept ai fost cu mine ; te urăsc ;
Se cuvenea să-ți dai și viața.

AMINTOR

Să știu că-i astfel, iute l-aș răpune
Pe omul ce-l urăști.

EVADNE

Ți-am spus : răpune-l.

AMINTOR

Nu ! Orice chip ai vrea să împrumuți
Ca să mă-ncerci, tot nu cred că mă minți ;

Nu pot afla pe fața ta vreo umbră
De prefăcătorie... Haide-n pat...
Iar de-ai jurat vreuneia din fete
Cu care-ai fost prietenă, să-ți aperi
O noapte fecioria, vorba dată
Și altfel poți s-o-nfăptui.

EVADNE

Feciorie !
La anii mei, Amintor ?

AMINTOR

Aiurează...
Și nu-i firesc la ea... Să-ți chem pe fete ?
Căci sau pierdut-ai somnul sănătos,
Sau frigurile-ți bîntuie prin sînge.

EVADNE

Nu, nu, Amintor ; tu mă crezi nebună
Fiindcă nu te mint ?

AMINTOR

E adevărat ?
Nu vrei să dormi cu mine-n astă noapte ?

EVADNE

In astă noapte !
Vorbești de parcă ți-ai închipui
Că am să dorm cîndva...

AMINTOR

Cîndva sînt sigur c-ai să dormi !

EVADNE

Te-nșeli.
Să nu te miri, și-ascultă cu răbdare
Ce voi rosti ; nici un oracol chiar
Nu glăsuie mai drept : nu doar o noapte
Sau două n-am să dorm, ci niciodată.

AMINTOR

Visezi !

EVADNE

Ba nu, ai auzit prea bine ;
In cuib de șerpi intra-voi mai curînd,

Să-i înfierbînt cu sîngele meu tînăr,
Lăsîndu-i să mă-nfeșe-n reci inele,
Decît să dorm cu tine. Astea nu-s
Înșelăciuni, nici nazuri de mireasă.

AMINTOR

E-atîta lut în carnea noastră-încît
Atît să rabdă poate ? Asta este
Plăcerea cununiei ?... Tu, Hymen,
Să tăinuiești această întîmplare,
Căci tineretul nu-ți va mai jertfi.
Rușinea ta și-a mea să n-o mai afle
Viitorimea... Legea ta va fi
De rîsul tuturor de n-o sfințești.
Înduplecă-mi aleasa, căci altminteri
Se duce zvon și n-or mai fumega
Altarele în cinstea-ți... Înfia-vom
Copii străini spre a ne fi urmași ;
Ne-om ogoi cu prima întîlnită
Aprinsul dor, așa cum face fiara,
Și nici c-o să ne pese de femeie,
Nici de odrasla ei... Turbez de-a surda ;
Vezi bine că-i o șagă... Să mă ierți !
Atît de scumpe gînduri îți închin,
Că nu pot crede... Hai, destramă-mi teama.
Mai crîncen doare unghia-îndoielii
Cît gheara morții... Jură, dacă-i drept
Ce-ai cuvîntat.

EVADNE

Arată-mi cum să jur ;
Înghesuie tot cîrdul de blestemuri
Cît pot s-adune diavolii și vracii;
Și voi jura. Am mai jurat cîndva.
Și jur din nou, pe tot ce-i sfînt în lume,
Că n-am să urc nicicînd în patul tău !
Acuma te mai îndoiești ?

AMINTOR

Acuma știu. Și-aș vrea să mă-ndoiesc !
Mai fost-au nopți ca noaptea mea de nuntă ?
Puteri cerești, de-ați rînduit canonul

Acesta pentru om, voi știți și calea
Prin care cinstea baremi să mi-o cruț.
Fiți călăuzii mei, căci ochii-mi orbi
Nu pot pe drum cuminte să mă-ndrumè ;
Sau fac omor, sau în dispreț trăi-voi ;
A treia cale care-i ?... Pentru ce
I-atît de liniștită noaptea asta ?
În tunete, voi ceruri, și în trăsnet
De ce n-o înecați ?

EVADNE

Degeaba spumegi.

AMINTOR

Evadne, ai jurat, dar jurămîntul
E-așa nesăbuit că e mai rău
Să-l ții decît să-l faci. Nesocotește-l ;
N-ajung la cer asemeni legămînturi ;
O lacrimă de verși, îl speli de tot.
Și, dacă ești miloasă, fie-ți milă
De tinerețea mea ! Căci țara noastră
Mîndritu-s-a cu mine, nu mă laud...
Ce fată de pe óstrov, prețuită,
Mi-ar fi respins iubirea ? Doar prin tine
Mai pot rămîne vrednic !... Ce nătîngi
Sîntem cînd punem bunul nostru nume
În fíravele mîini ale femeii
Becisnice !... Dar tu de piatră nú ești ;
Ai trupul fraged ; geniul dragostei
Sălășluie în ochii tăi ; ești blîndă ;
Ridică-mă din hăul deznădejdii
Spre raiurile tale... știu că tu
Ai să te-ndupleci. Poartă-mă cu grijă
Ca nu cumva năprasnica schimbare
Să-mi strice mintea.

EVADNE

Iadul să mă soarbă
De-mi lepăd legămîntul.

AMINTOR

Eu dorm și-s prea blajin ! Hai, vino-n pat !
Altminteri de cosița asta care,

Dac-ai avea și inimă, s-ar cade
Să-ncolăcească brațul unui rege
Ca o bețeală...

EVADNE

Poate-i chiar așa.

AMINTOR

...te voi tîrî silindu-te, în pat,
Să rupi hainul legămînt ; sau viața
Am să ți-o storc din trup prin mii de vrăni !

EVADNE

Nu mă-nspăimînți, fă-mi orișice cutezi ;
Căci răzbunate fi-vor cu prisos
Orice ocări și orice-amenințare.

AMINTOR

Evadne, nu te-ndupleci ?

EVADNE

Nu-ți pune viața-n joc.

AMINTOR

Ai scuturi tari ?

EVADNE

Amintor, vai, crezi tu că nu primesc
Să dorm cu tine fiindcă m-am legat
Să-mi cruț fetia ? În obraji privește-mi
Și vei vedea un iureș cald de sînge
Nevolnic de asemeni legămînt.
Nu ! Port în piept mai aprig jind și rîvnă
Spre dragoste, cît încă n-au purtat
Alte femei... Și doveditu-le-am
Pe amîndouă. Dar ai fost prea tînăr
Și prea neghiob să crezi că nurii mei
În palmă-ți cad ca șoimii la șoimar.
Vreau tot ce-i mai de preț ; și cît mai sus
Jurai s-ajung, să viețui sau să mor.
Ghicești cine-i bărbatul ?

AMINTOR

Nu ; spune-mi cine-i cel care mă pradă,
Să pot să-i dumic trupul în puzderii
Și să le zvîrl în vînt spre miazănoapte.

EVADNE

N-ai să te-ncumeți.

AMINTOR

Nu fi iar nedreaptă:
De-ar colcăi veninul ca-n cucută
Prin carnea lui, cu prețul vieții mele
Aș tăbărî pe el.

EVADNE

E riga.

AMINTOR

Riga!

EVADNE

Acuma ce-ai să faci?

AMINTOR

Nu, nu e riga!

EVADNE

Om prost, de ce crezi tu că te-a-nsurat?

AMINTOR

O! Ai rostit o vorbă care-alungă
Al răzbunării gînd! Cuvîntul „rigă"
E sfînt și-ngrozitor... Ce om becisnic
Cutează împotrivă-i? Numai zeii
L-or judeca. Noi, pîn-atunci răbdînd,
Să așteptăm.

EVADNE

De ce te-aprinzi așa, de ce dai buzna
Spre patul meu? Eu nu mai sînt fecioară.

AMINTOR

Ce diavol ți-a vîrît atunci în cap
Să te măriți cu mine?

EVADNE

Vreau un tată
Pentru copiii mei, și să se cheme
Că-i soțul meu, așa încît păcatu-mi
S-arate mai cinstit.

AMINTOR

Ce ins ciudat sînt!

EVADNE

Un om fără noroc, de care mie
Îmi pare rău.

AMINTOR

Atunci s-o dovedești.
Deși nu mă iubești, măcar de milă
Ucide-mă ; și, peste veacuri, toți
Îndrăgostiții prigoniți de-Amór
Te-or lăuda slăvindu-ți amintirea,
Fiindc-ai fost atît de milostivă,
Despovărînd de chinuri îndelungi
Un biet năpăstuit.

EVADNE

Mi-ar trebui
Alt soț în loc, de-ar fi să fii tu mort ;
Altminteri te-aș ucide, căci mi-e milă !

AMINTOR

Atîtea nendurate lovituri
M-au covîrșit, că nu mai sînt în stare
Să le pricep... Năpasta n-o mai simt ;
Nu-mi pasă nici de-o voi putea ascunde
De gura lumii... Bunul nume nu-i
Decît o vorbă-n vînt ! Iar tu te-arăți
Așa destrăbălată, că mi-e frică
Să nu te dai de gol și să mă faci
De rîsul tuturor.

EVADNE

De ochii lumii te-am luat ; n-ai teamă
Că te voi da-n vileag.

AMINTOR

Să nu spui rigăi
Că știu de el ; căci altfel cinstea mea
La faptă m-ar sili ; povara tainei
Cred c-am s-o-ndur... Și parcă mi-e mai lesne
Să sufăr încercarea asta grea
Mai înainte de-a te fi iubit ;
Căci altfel să fi fost, oricîte stavili
M-ar despărți de rege, le-aș fi spart
Și-aș fi răzbit la inimile voastre.

Nu te mai vreau ; coroana de mi-ar da-o,
Tot nu-ți mai intru-n pat, acum cînd știu
Că el te-a terfelit... Dă-mi mîna ; vezi
Să n-ajungi de dispreț, și pe ascuns
Păcătuie. Atîta vreau... Pe lespezi
Dormi-voi în ietacu-ți astă-noapte
Încît în zorii zilei musafirii
Să creadă că făcui ce fac toți mirii ;
Iar cînd vor fi de față, să-mi surîzi ;
Zburdalnică să pari și bucuroasă
De tot ce săvîrșirăm.

EVADNE

N-avea grijă.

AMINTOR

Hai să-ncercăm ; șăgalnici și rîzînd
Aidoma ca mirele și soața
Aicea să intrăm.

EVADNE

Sînt mulțumită.

AMINTOR

Tămăduie-ți aleanul, inimă !...
Așa umblînd înlănțuiți, vor spune
Că nu sînt soți mai fericiți pe lume. *(Ies.)*

Scena 2

Apartamentul Aspatiei.

Intră Aspatia, Antiphila și Olympias.

ASPATIA

Aș, nu ești tristă ; nu mai stărui
O, zei, ce bine-arăți ! Ca o mireasă
De rumenă ; ești proaspăt cununată !

ANTIPHILA

Da : cu durerea ta.

ASPATIA

Vai, biete fete!
Întîi deprindeți dragostea, uitarea
De sine învățați-o; proslăviți
Fățarnicele limbi și măguleala;
Din anticele basme cu ibovnici
Crez faceți, credeți în statornicia
Bărbaților, și neferice fiți.
Voi n-ați iubit? Olympias, zi tu:
Ai firea mlădioasă, nu ești dîrză.

OLYMPIAS

Nicicînd.

ASPATIA

Nici tu, Antiphila?

ANTIPHILA

Nici eu.

ASPATIA

Fiți dar mai înțelepte decît sînt
Femeile, sau baremi decît mine...
Punéți nădejdea-n tot ce-i viu sub soare
Afară de bărbați. Mai lesne credeți
Că pe neguțătorul sărăcit
Îl plînge-al mării muget și că vîntul
Ar drăgosti vintreaua-ngreunată
Cînd funiile toate îi plesnesc,
Că soarele sărută toamna rodul
Ce pică de răscopt... De vă silește
Ursita rea la dragoste, doi șerpi
Pe cruzii sîni puneți-i drept ibovnici;
Ei nu vă pot ademeni, nu mint,
Ci sărutarea lor aduce tihnă
Îndelungată. Însă, vai, bărbatul,
Ce fiară e!... Să ne posomorîm;
Olympias, privirea ta cernită
E semnul unei nobile mîhniri.
Vezi, Antiphila? Parcă e Oenone[1]
Cînd Paris o aduse pe Elena.

[1] Soția lui Paris, pe care acesta a părăsit-o pentru Elena.

...O lacrimă, și-atunci vei fi întocmai
Reginei din Carthagina [1] cînd, tristă,
De pe un rece stei între talazuri,
Privea plecînd troienele corăbii ;
Cînd au pierit, a lăcrimat ca tine...

(Către Antiphila.)

Ce-ar face fata asta-n locul meu ?
Aici ar sta pînă-ar preface-o-n stană
Un zeu milos !... Ajunge, fata mea !
Arată-mi cusătura din gherghef.

ANTIPHILA

Cu Ariadna, doamnă ?

ASPATIA

Da, aceea...
Tezeu e-acesta ; ce vulpești ochi are...
Chip de bărbat ai vrut să-i dai ?

ANTIPHILA

Da, doamnă,

ASPATIA

Atunci e bine... Nu privi 'napoi,
Ai vîntul bun, Tezeu, și suflet rău... [2]
Nu zice basmul că-i plesnise talpa
Corăbiei, că i s-a frînt catargul
Sau că-i lovi un colț de stîncă vasul ?

ANTIPHILA

Nu-mi amintesc de asemenea-ntîmplare.

ASPATIA

Așa se cuvenea. Știindu-i fapta,
Din zeii mulți nu s-a găsit nici unul
Furtuna s-o asmută ? Dar și zeii
Sînt toți la fel de răi... Vicleanul zîmbet
E bine prins... Asemenea momeală
Mușcai și eu... Nu, n-ai să scapi... [3]

(Către Antiphila.)

---

[1] Didona.

[2], [3] Cuvintele sînt adresate imaginii lui Tezeu de pe broderie.

Să coși aici nisipuri mișcătoare,
Deasupra fă un vad de mare lină
Pe care arca lui o ară ; fă
Apoi și chipul viu al Spaimei.

ANTIPHILA

Atuncea n-ar mai fi cum spune basmul.

ASPATIA

Atuncea basmul — rău croit de barzi —
Va dăinui... Dar unde-i Ariadna ?

ANTIPHILA

Acolo, doamnă.

ASPATIA

Ah, aici greșit-ai.
Mult ai greșit, fetițo.
Culorile destul de stinse nu-s,
Nici mohorîte, ca s-arate jalea
Din sufletu-i. Ia pildă chipul meu
Și fă-o iar aidoma cu mine ;
Căci faptele-s la fel, doar țărmu-i altul [1].
Închipuie-ți că stau pe-al mării prund
Cu brațe-ntinse și cosița-n vîntul
Sălbatic al paraginei... Și tot
Din juru-mi oropsită să m-arate...
Și dacă știi, Antiphila, ce-i chinul,
Așa fă-mi fața, străduie să semăn
Cu státua Durerii ; arbori goi
Să-mi pui în preajmă, stîncile să geamă
Izbite de talaz, iar îndărătu-mi
Fă largi pustietăți... Priviți, voi fete,
Izvodul viu și trist al cusăturii !

OLYMPIAS

Stăpînă dragă !

[1] Insula Naxos, unde Tezeu a părăsit-o pe Ariadna.

ASPATIA

Gata sînt. Ședéți.
Țintiți cu ochii colțul cel de colo.*
Și molcom taceți toate, pînă cînd
Noi suflete aleanul ne va da.

(Intră Calianax.)

CALIANAX

El, riga, poate face-așa, sau áltfel.
Copilul meu e urgisit... Hei, gloabe,
Căscați ? Acuma-i timp să stați de lemn ?
Sus, leneșelor, sus, că vă lovesc !

OLYMPIAS

Nu, nu, stăpîne...

CALIANAX

Curînd o să dormiți. Fugiți la trebi !
De lene multă vi s-a-ncins tărîța ?
Asmut pe voi flăcăii de la curte...

ANTIPHILA

Noi împlinim porunca doar, stăpîne.
Domnița a dorit să facem astfel
De rău că-i părăsită.

CALIANAX

Un mișel,
Coțcar și prefăcut !...Intrați la treabă...
M-oi răfui cu el... Venit-a ceasul
Să fiu viteaz. Ce-i drept, nici tinerel
N-am prea fost dîrz... Dar ce ? Să-și bată joc !
Să fiu de rîsul curții ! Strașnic fi-voi
Și-am să snopesc un cîrd de pui de fiară.
Și un soldat mai este, un pungaș.
Îl ologesc, tîlharul. M-a-înfruntat
De două ori ; ci, slavă zeilor,
De-acum sînt brav... Intrați... Le-arăt eu lor.

(Ies toți.)

ACTUL III

Scena I

Anticamera alcovului Evadnei.
Intră Cleon, Strato și Diphilus.

CLEON

Sora domniei-tale încă nu s-a sculat.

DIPHILUS

O, se cuvine ca dimineața miresele să doarmă mai mult; noaptea a fost zbuciumată.

STRATO

Dar nu și plicticoasă.

DIPHILUS

Pe ce ne prindem că astă-noapte dumnealui nu s-a înfruptat din fetia soră-mi?

STRATO

A, nu; eu pun rămășag că nici un mire din lume nu se înfruptă din așa ceva.

DIPHILUS

Faceți haz pe socoteala surorii mele; binevoiți a-mi îngădui și mie același lucru pe socoteala mamei dumneavoastră.

STRATO

Vă stă la poruncă.

DIPHILUS

Atuncea-i destul de hazoasă din fire; nu mai trebuie s-o gîdil. Bateți la ușă.

STRATO

O să-i tulburăm.

DIPHILUS

Nu-i nimica; au înainte anul întreg... Bună dimineața, surioară! Mai cruță-te astăzi. Acu-acu se înnoptează iarăși. *(Intră Amintor.)*

AMINTOR

Hei, cine-i ? Frate ! Nici nu-s îmbrăcat.
Și sora ta acuma s-a trezit.

DIPHILUS

Arăți de parcă ochii ți-i pierdușI ;
Socot că n-ai dormit.

AMINTOR

Ce-i drept, nu prea.

DIPHILUS

Lucrași cu spor, adică.

AMINTOR

Cereai să fac un făt. Ani doisprezece
Cînd o-mplini, mergînd în fruntea oștii
Va înfrunta dușmanii țării Rhodos.
Vreți să petrecem ?

STRATO

Nu poți, că pici de somn.

AMINTOR

Așa-i. *(Aparte.)* Dar ea
Parc-a băut din Lethe, parcă cerul
S-a împăcat cu ea, atît de-adînc
Și lin dormi...

DIPHILUS

Ce spui ?

AMINTOR

Azi sora ta
Se zbuciumă, mă țintuie cu ochii
Ca gloatele pe gîde. Freamătă,
Mă pupă, se-ntărîtă, mă lovește...
E ca pe altă lume.

DIPHILUS

Deci am pierdut ; eram să pun prinsoare
Că-n astă-noapte nu i-ai smuls fetia.

AMINTOR

(aparte)

Au nu cumva mă ia în rîs ? — Pierdut-ai.
Arareori dau greș.

CLEON

E dreptul tău.

AMINTOR

(aparte)

Lipit-am gura mea de-a' sale buze
Și răsuflarea ei neîmblînzită
Și-atît de aspră mie de cu seară,
Ca boarea lui Prier era de dulce.
Pentru așa urmări și eu port vină.

(Intră Melantius.)

MELANTIUS

Amintor, te salut ; ar fi puțin
Cumnat de te-aș numi. Sîntem prieteni
Și asta-i mult mai mult.

AMINTOR

Iubit Melantius !
Stai să mă uit la tine... Cum se poate ?

MELANTIUS

De ce mă cercetezi așa ?

AMINTOR

Ciudat !

MELANTIUS

Ce iscodește ochiul tău pe-o față
Atît de cunoscută ? Tot ce vezi
Îți aparține.

AMINTOR

Mult mă minunez
Privind acest chip nobil care-mi spune
Ce vrednic ești ; și, uite, din senin,
Noblețea ta și cinstea-mi par ciudate,
Mă mir că nu ești prefăcut, mișelnic
Și trădător, și...

MELANTIUS

Stai ! De-ajuns, Amintor ;
Unui prieten nu-i vorbești așa.
Sărută-mă.

AMINTOR

Să nu pricepi greșit !
Te știu bogat în însușiri pe care
Mărețe le numim noi toți cei slabi.
Dar firea ta s-ar cuveni a fi
Ca vîntul schimbătoare ; și ca marea,
Care cu fața-i lină de fecioară
Înșală pe năier, l-ademenește
Și într-un ceas talazul și-l asmute,
Zvîrlindu-l pînă-n cer și prăpădind
Tot ce plutește... *(Aparte.)* Simt că-s cît pe ce
Să dau glas bólnavului gînd.

MELANTIUS

Dar pentru ce să am asemeni fire ?

AMINTOR

Mireasa mea, și sora ta, a strîns
Virtutea stirpei voastre-întregi... mă mir
Cum nu te simți prădat.

MELANTIUS

E-o laudă — mă crede — prea subțire.

DIPHILUS

Ce fire s-ar cădea să am atunci,
Eu cel prădat de-un maldăr de virtuți ?

STRATO

Amintor, haide, cheam-o pe mireasă
Ca s-o vedem roșind și fîstîcită...
E bun prilej de haz !

AMINTOR

Evadne !

EVADNE

Ce-i, stăpîne ?

AMINTOR

Vin', iubito ;
Vor frații fericire să-ți ureze.

EVADNE

(din culise)

Nu-s încă îmbrăcată.

AMINTOR

Las' că ești...

EVADNE

(din culise)

Mă vor lua în rîs.

AMINTOR

Nu-i chip să scapi...

(Intră Evadne.)

MELANTIUS

Iubită soră, bună dimineața !
Acei ce știu cu cin' te-ai măritat
Nu-ți vor ura mai multă bucurie,
Căci ai destulă ; vezi, să nu te-nfumuri.

DIPHILUS

Vai, soră, te dădușì în fapt ?

EVADNE

M-am dat ? ! Ce, cum m-am dat ?

STRATO

Amintor cică n-ai mai fi fecioară.

EVADNE

Zît !

STRATO

Să mor !

EVADNE

(aparte)

Știam c-or să mă ia în rîs.

DIPHILUS

Ce-i drept e drept.

EVADNE

De-ar fi a doua oară
Să se întîmple, nu mă mai cunun.

AMINTOR

(aparte)

Nici eu, pe Zeus !

DIPHILUS

Soră, Dula jură
Cum că țipai cumplit.

EVADNE

Vai, cum vorbiți !

DIPHILUS

Ia să te văd cum umbli.

EVADNE

Deșucheatul !

MELANTIUS

Amintor...

AMINTOR

Da !

MELANTIUS

Trist îmi pari.

AMINTOR

Ce, eu ? Îți mulțumesc.
Ce-ai zice dac-am face o cîntare
Tu, eu și Diphilus ?

MELANTIUS

Ei, taci !

AMINTOR

Hai, rogu-vă.

MELANTIUS

Nu, asta-i prea anapoda.

AMINTOR

Așa ușor mă simt — de fericire !
Ce faci, iubito ? Pupă-mă...

EVADNE

Nu pot să te iubesc ; mă ponegrești.

AMINTOR

Spun doar ce se cuvine. Domnii mei,
Și voi, și toți la fel s-aveți neveste,
Încît să nu fiu singura minune !
Păreți cam abătuți ; mă pizmuiți ?
Îmi pare că plutesc, așa-s de sprinten.

MELANTIUS

E foarte bine-așa...

AMINTOR

Păi altfel cum,
Cînd ea-i cum este ? Muzicanții tac ?
Să dănțuim...

MELANTIUS

Îmi pari ciudat, Amintor !

AMINTOR

Nici eu nu știu ; dar parc-aș vrea mai mică
Să-mi fie bucuria.

DIPHILUS

Mă-nsor și eu, dacă-i așa cum spui.

EVADNE

(aparte)

Ascultă-mă, Amintor.

AMINTOR

Ce-mi spune draga ? S-o ascult se cade.

EVADNE

(încet, către el)

Te porți mîrșav ; se va băga de seamă.

CLEON

Măria-sa e-aici. *(Intră regele și Lysippus.)*

AMINTOR

Unde-i ?

STRATO

Și fratele luminăției-sale.

REGELE

Zi bună tuturor !...
Șir lung de bucurii să guști, Amintor !
Voi, doamnă, îmi păreți cu totul altă
De cînd nu ne-am văzut ; vi se cuvine
Salutul meu ; de-acum vă are altul.
Cum odihniră̂ți noaptea ?

EVADNE

Rău.

AMINTOR

E drept,
N-a prea dormit.

LYSIPPUS

Curînd îi vei lăsa
Mai multă tihnă... mulțumindu-i chiar.

REGELE

Amintor, pîn-a nu te însura
N-ai cunoscut iubirea ?

AMINTOR

Nu.

REGELE

Ia spune-mi,
Cum ți-a părut ?

AMINTOR

Grozav.

REGELE

Și ce-ați făcut ?

AMINTOR

Ce face îndeobște o pereche ;
Tu, doamne, știi... urîtă-i numai vorba.

REGELE

Aș crede, după cearcăn judecînd
Și după roșul chip, că doamna este
Zglobie-n treburi de-astea...

AMINTOR

De, știu eu ?
N-am încercat cu altele ; dar cred
Aidoma că e precum vă pare.

REGELE

Te bizui, deci, în mine să-ți aleg
Și altă soață ?

AMINTOR

Niciodată, doamne.

REGELE

Cum, asta nu ți-a fost pe plac ?

AMINTOR

Ba mult!
Așa că-ndoi genunchiul, mulțumindu-ți;
Și-ntr-una da-voi cerului prinos
De mulțumiri... Nădejde trag să-nșirui
Ani mulți și desfătați aici, cu ea,
Și că muri-vom în aceeași zi,
Cărunți... drept care-ți port recunoștință.
Dar dacă zeii vajnici vor chema-o
Întîi pe ea — vorbesc fără-ngîmfare —
Eu știu că-n lume altă soață nu-i
Destoinică să-i țină locul.

REGELE
(aparte)

Nu-mi plac acestea... Hai, goliți iatacul;
Rămîi, Amintor, numai tu cu doamna.

(Ies toți în afară de rege, Amintor și Evadne.)

O vorbă am cu voi: să cumpănim
De viitorul vostru trai ferice.

AMINTOR
(aparte)

Doar n-o să-mi spună c-o frămîntă-n pat!
Dar de-mi va spune, cerul să mă-nfrîne,
Căci brațul meu e-n stare-a săvîrși
Nelegiuiri!

REGELE

Amintor, îmi îngădui
Să stau cu ea la sfat, dar făr' să simți
Al geloziei junghi?

AMINTOR

Mă-ncumet, doamne,
S-o încredințez, lipsit de gelozie,
Aceluia cu care ea cutează
Să stea de vorbă.

(Se retrage. Regele și Evadne vorbesc aparte.)

REGELE

Îți place-Amintor?

EVADNE

Mi-a plăcut, stăpîne.

REGELE

Cum asta ?

EVADNE

Ca uneia ce, spre a-ți face voia,
Răbdai să-mi zică soață și iubită.

REGELE

Văd eu că-ntru păcat credința nu-i
Un lucru trainic. Cine-nșală zei
O lume-ntreagă poate iar să-nșele ;
La fel și tu pe mine.

EVADNE

Nu pricep.

REGELE

Șireata-ți neștiință femeiască
Nu-ți micșorează vina : te-ai jurat,
Mai aprig decît cred că șade bine
Unei femei, să nu placi alt bărbat
Afar' de mine.

EVADNE

N-am jurat așa ;
Imi ești nedrept.

REGELE

Mereu te-am auzit.

EVADNE

Juram, e-adevărat, să nu iubesc
Un om de rang mai mic ; căci dacă soarta
Te-ar prăvăli de sus, ți-am spus pe șleau
C-am să te las și-am să mă-ntorc spre omul
Ce-ți va cuprinde tronul... Nu cu ochii,
Ci cu nesațul de măriri iubesc.
Dar de-am iubit pe altul pînă azi,
Să-mi răvășească lepra chipul ! Chip
Ce pentru rege nu voi să-l slutesc.

REGELE

Ah, umbli cu tertipuri și mi-i lesne
Să pedepsesc.

EVADNE

La fel și eu pot lesne
Să nu te mai iubesc ; și trupul tău
Ar fi atunci mai pedepsit ca mine.

REGELE

Dar l-ai primit în patu-ți pe Amintor.

EVADNE

Nici gînd.

REGELE

Neobrăzare ! El mi-a spus.

EVADNE

A spus minciuni.

REGELE

Ba nu.

EVADNE

Mă jur, minţit-a
Ciudat și josnic. Pot să dovedesc.
Nu m-am păzit de dînsul doar o noapte,
Ci spusu-i-am că nu mă voi uni
Nicicînd cu el.

REGELE

Sst... Minți !

EVADNE

Eu nu-s bărbat
Ca să-ți răspund lovind ; și chiar de-aș fi,
Ești regele... Nu mint... Și nu mă-asmute !

REGELE

Au nu știu eu pornirile sirepe
Din pieptul celui tînăr, cînd în sînge-i
Zvîcnesc nădejdi și pofta după lucrul
De lung timp jinduit ? Au nu-i Amintor —
Deși stăpîn pe el — la fel de vajnic
Ca orice om de azi ? Nu te-ar lăsa,
Cînd cu asemeni vorbe îl înfrunți,
Ori moartă ori schiloadă pe vecie ?
N-ar fi răbdat ; căci el e ca și noi
Și ca și orice păgubaș.

EVADNE

Viclene...

REGELE

Ia-l ! Du-te ; sînt vrăjmașul tău de-acum ;
Și teme-te de greaua mea urgie.

EVADNE

Stăpîne, stai !... Ascultă... Hei, Amintor !

AMINTOR

(se apropie)

Ce-i, dragoste ?

EVADNE

Amintor, tu arăți a om cinstit
Și cred că ești așa ; mă mir că poți
Să-ndrugi minciuni atît de ticăloase.

AMINTOR

Cum, soață scumpă...

EVADNE

Soață ? Mă scîrbești !
Mai josnic lucru nu-i decît să semeni
Intre amanți zîzania.

AMINTOR

Amanți ?

EVADNE

Da : regele și eu...

AMINTOR

O, zei !

EVADNE

Ani lungi am viețui iubind în tihnă,
De nu s-ar naște vînzători ca tine.
Am fost a ta ? Hai, jură, și osînda
In iad să-ți iei !

AMINTOR

Nu-i încă ispășită
Fărădelegea ce am săvîrșit-o
Aspátiei... îmi stăruie în cuget...
Acestei furii nu-i mai spun o vorbă,
Dar ție, rege, cu obidă-ți strig :

Ești un tiran ! Și nu doar fiindcă chinui
Un om cinstit, ci fiindcă-ți faci o față
Din a vorbi cu el de chinul său.

EVADNE

Vezi, doamne, cum ți-a spus minciuni mișelul !

AMINTOR

Tu, cruntule, s-ar cuveni să știi
Cum cată-a-și face oamenii dreptate.
Au ce pedeapsă oare i se cade
Acelui care-mi necinstește patul ?
Nu moartea ? Dar și-atît ar fi puțin,
De nu ți-aș risipi prin țară hoitul,
Să vadă toți ce darnic ți-am plătit.

REGELE

Nu trage spada, nu pot să mă sperii
De un supus ; dar vei simți tăișul
Acesteia de-ți ieși din fire...

AMINTOR

Tăișul !
O, zei ! De ești în stare, înțelege
Că nu mă tem de săbii, doar ești om
Și pot să te răpun la fel de lesne
Pe cît de lesne crezi că m-ai ucide.
Dar e ceva zeesc în tine care
Mă ține în loc ; fiindu-mi rege,
'Naintea ta m-arunc, tinzîndu-ți spada :
În carnea mea înfige-o dacă vrei.
Vai, simt în mine un viespar de chinuri
Întărîtat !... Și dacă te-aș ucide
M-aș dezvinovăți în ochii lumii
Cu nebunia ; prea-i cumplit canonul
Atîtor lovituri, ca să-l îndure
O biată minte... Nu ; mai bine-n cazne
Să pier, decît cu brațul meu nemernic
Un lucru sfînt să vatăm !... Nu pricep :
De ce mi-ai hărăzit anume mie
Asemenea osîndă ? Sînt destui
Smintiți pe óstrov, și destul de nobili,
Cu care orișice puteai să faci.

EVADNE

Eu n-am vrut un netot ; căci n-ar fi fost
Spre cinstea mea.

AMINTOR

Din rău în și mai rău !
Tu, ce cutezi să-mproști cu-asemeni vorbe
Pe soțul tău, mărturisește-ți firea
De dezmățată și că vrei să stărui
Intru dezmăț ! Sînt eu sortit să-ndur
Și să mă frîng sub un noian de patimi
Ca să m-aleg cu-acest crîmpei de fală !...
Dar se găseau și minți întregi, puteai
Lua pe altul.

REGELE

Nu, căci te-am știut
Cinstit și brav.

AMINTOR

Întregul meu noroc
In crîncenă osîndă se preface.
Luați-mi, zei, onoarea îndărăt,
Căci prea m-apasă greu ! Monarhul meu,
Fii martor tu...

REGELE

Amintor, poți trăi
Mai slobod ca un rege dacă-nchizi
Un ochi la ce se-ntîmplă, mijlocind
Să ne-ntîlnim în taină eu cu ea...

AMINTOR

Eu verigaș ? Oh, inimă, fii tare !
Mai crunt blestém să-ndur, de n-oi uita
Zeeștile porunci dacă mai spui
Acest cuvînt ; oceane de păcate
Voi vîntura ca să-mi răzbun, măcar
De-ar fi și viu și mort să fierb în cazne.

REGELE

Ei bine, cred că n-ai dormit cu ea ;
Și-acum te las. *(Regele iese.)*

EVADNE

Să flecărești cumva,
Și vei vedea ce pați !

AMINTOR

Să nu m-ațîți ;
Hai, pleacă ; mult mă tem să nu mă-învingă
Pornirea de-a ucide...

EVADNE

Am plecat.
Mi-e dragă viața. *(Evadne iese.)*

AMINTOR

Scîrbă mi-i de viață...
Așa-i cînd calci cuvîntul dat ! Aș vrea
Să-mi ia durerea mințile cu ea. *(Iese.)*

Scena 2

O sală în palat.
Intră Melantius.

MELANTIUS

Sau dibui tot ce-l chinuie pe-Amintor,
Sau prietenia-i vorbă-n vînt. *(Intră Calianax.)*

CALIANAX

Vai-vai,
Se stinge fata mea !

MELANTIUS

Zău, rău îmi pare ;
Păcat că nu mori tu !

CALIANAX

Ești un mișel,
Un ucigaș, o fiară trădătoare !

MELANTIUS

Or să te-audă aiurind, moșnege,
Și îți vei pierde slujba.

CALIANAX

Vitejește
Îmbătrînii, iar tu ești doar o scîrbă !

MELANTIUS

Taci !
Vin oameni, și-ți cinstesc albitul păr
Atît de mult, încît în patru ochi
De tine vreau să-mi rîd.

CALIANAX

Iți stric eu cheful :
Te chem la luptă. Mantia mi-o zvîrl ;
Trag palosul tătîne-meu, viteazul...
Ești gata ? !

MELANTIUS

Pentru ce voiești să mori,
Unchiaș copilărit ? Hai, fugi în plăpumi,
Dădacă ia-ți, mănîncă hrană caldă
Și nu mă sîcîi ; mi-e capul plin
De trebi mai însemnate decît viața
Sau moartea ta...

CALIANAX

Ești brav în lupte unde stai ferit
Intre oștenii tăi ; dar vreau să văd
Cum stai să-nfrunți pe un unchiaș nevolnic
La luptă-n doi ? Mă tem că nu-ți dă mîna ;
Hai, trage pala.

MELANTIUS

N-o trag decît de-ți vei chema sfîrșitul
Lovindu-mă. Tu vlagă n-ai de-ajuns
Măcar o dat' de moarte să mă-mpungi.
Deci nu mă-ntărîta... Nimic pe lume
Nu te-ar scăpa.

CALIANAX

(aparte)

Să-l las în pace, cată ;
E zdravăn și dibaci ; și, drept vorbind,
Oricît mă umflu-n pene și sporovăi,
Nu-s prea viteaz. In tinereți aveam
Tertipul meu să-mi apăr faima bună :
Cu cei fricoși făceam pe arțăgosul,
Dar să mă-ncaier nici c-am cutezat.

MELANTIUS

Nu stau chezaș că te mai las cu viață
De zăbovești.

CALIANAX
(aparte)

Averi aș da să pot
Un pic să mă-ncumét cu el la luptă.
De-ar fi legat, l-aș bate pînă cînd
Iertare mi-ar cerși.

MELANTIUS

Te-nduri să pleci ?

CALIANAX
(aparte)

Nu prea mă-mbie să rămîn ; în locu-i,
Mă duc să-i zvînt pe servii mei acasă.
(Calianax iese.)

MELANTIUS

Acest moșneag mă scoate din sărite !
Dar deznădejdea dragului Amintor
Greu mă-ntristează ; vreau să-i știu izvorul ;
Mă tem că-l mustră-n cuget nedreptatea
Ce i-a făcut Aspatiei... *(Intră Amintor.)*

AMINTOR
(aparte)

Nu-i ochi de om să-mi poată iscodi
Lăuntricul canon. Ascuns de lume
Port chinul greu. De ce-aș fi urgisit ?
Din cît cunosc, toți soții sînt ca mine ;
Cu toți cu cîți vorbesc despre soții,
Toți tăinuie amaruri, ca și mine.
Vreau să pricep ! Căci mă mîhnește mult
Această ciudățenie.

MELANTIUS

Amintor,
De-o vreme-ncoace nu ne-am bucurat
Împărtășind ce păs avem pe suflet,
Cum ne-am deprins — ca doi prieteni buni.

AMINTOR

Aș vrea să-ți spun o șotie, Melantius,
Cu Strato și cu-o doamnă ; una nouă.

MELANTIUS

Ce șotie ?

AMINTOR

Năstrușnică !

MELANTIUS

Tînjeam
Să mai vorbim ; dar nu glumind în silă,
Ci de ceva ce-mi ești dator să-mi spui.

AMINTOR

Anume ce ?

MELANTIUS

Iau seama că din gură
Inversunate vorbele îți cad
Și că te porți în totul ca un om
Ce străduie să pară-n toane bune,
Măcar că-i abătut. N-aveai năravv
Să torni atît dispreț în grai, să porți
Pe chip o voioșie caraghioasă ;
Eu deslușesc un of al tău, ce tu,
Dibaci, ai vrea sub zîmbete să-l năbuși ;
Dar nu e chip. Hai, spune, ce-i ?

AMINTOR

Tu spui de-un of al meu ? Din ce pricină
M-ar face oare soarta să oftez ?
Nu-s drag la toți din óstrov ? Nu mă-ncarcă
De slavă riga ? Oare n-am primit
În pat domniță care poartă-n ochi
Vîlvori de foc, în gingașul obraz
Culori nebiruite, și în sînu-i
Dulci temnițe virtuții ? Nu-mi ești tu
Prieten trainic — cel mai rar noroc ?
Ce of pot eu avea ? Aș ! Vesel sînt ;
Zvîcnește-n mine sîngele mai cald,
Și mai zglobiu ; te-nsoară, zău, și tu ;

Și-ai să te-nfrupți din bucurii nespuse
Prin cástele îmbrățișări, încît
Părea-vei alt om...

MELANTIUS

Poți scorni, Amintor,
Povești să-nșeli cu ele lumea-ntreagă
Și chiar pe tine ; dar prieten nú mi-ești
Dacă te-ascunzi de mine. Nu e-n firea-ți
Să fii așa de lînced. Te-am văzut
Trist, din senin, în toiul veseliei,
Gemînd și-apoi cătînd să pari voios,
Cu rîset înghețat !... Dar, oameni buni,
Ce fac eu ? Un prieten e-un nimic.
Eu i-aș fi spus și tainicele-mi greșuri !
Voi căuta un neștiut pămînt,
Să răsădesc în el prietenia ;
Aici a veștejit... Palavre ! „Minți“,
I-aș spune mai curînd unui prieten
Decît să-l lingușesc... Te-alung din suflet !

AMINTOR

Dar nu-i nimic.

MELANTIUS

Mereu mai rău... Cu bine.
Ți-s cunoștință ; nu-ți mai sînt prieten.

AMINTOR

Melantius, rămîi ; afla-vei tot.

MELANTIUS

Ai luat în joc prietenia !... Insuți
Te faci izvor părerilor de rău
Că un prieten ai pierdut.

AMINTOR

Mă iartă ;
Căci sînt de lovituri fără de seamăn
Așa de covîrșit, încît uit cum
Se cade să mă port. Oh !... Oh !...

MELANTIUS

Nu plînge !
Ce-i ? Pot cîndva cunoaște omul care
Te-a tulburat așa ?

AMINTOR

Ți-aș fi vorbit,
Dar știi...

MELANTIUS

Dar ce ?

AMINTOR

Gîndeam că nu-i cu cale
Să afli... Zău, mai bine nu-ți spun încă.

MELANTIUS

Vezi, eu cu drag voiesc părtaș să fiu
La plînsul tău ; deci spune-mi tot necazul ;
Și cînd voi ști ce fapt te-a răscolit,
Mă voi găti cu vechea mea armură
— Dîrzenia — și prin vrăjmași răzbind,
Îți voi aduce-n cuget alinare
Și-n inimă o pace neumbrită.
Ei, ce e ?

AMINTOR

Iată ce-i... e prea cumplit
Să-i pot da glas — îngăduie-mi să plîng.

MELANTIUS

Osîndă grea asupră-mi, de-o scăpa
Cu viața și cu cinstea-ntreagă omul
Ce l-a zvîrlit în starea lui de-acum !

AMINTOR

Vezi, sora ta...

MELANTIUS

Prea bine...

AMINTOR

Cînd afla-vei,
Vei vrea să nu-ți fi spus...

MELANTIUS

Nu...

AMINTOR

Greu greșit-a ;
Ea rigăi neprihana i-a jertfit,
Trăind cu el întru desfrîu.

MELANTIUS

Cum asta ?
Năpasta te-a smintit, într-adevăr ;
Altminteri nu vorbeai așa. Hai, spune-mi,
Căci bucuros te iert ; ce răni te dor ?

AMINTOR

E-o dezmățată ; „curvă“ să rostesc
Mi-e silă mult, deși e-adevărat.

MELANTIUS

Vorbește totuși, pînă nu mă-nfurii
Și-mi ies întreg din firi. Ce răni te dor ?

AMINTOR

Aceasta e, prietenește-ți jur !

MELANTIUS

Cum sînt în stare blînd să mai rămîn,
Să-ndur, nerăzbunat, cum un prieten
Tot neamul mi-l întină și apasă
Pe sora mea pecetea preacurviei ?
Trup care-mi tremuri, martor tu să-mi fii
Cît mi-e de greu să-l biciui pe acest
Defăimător, ce l-am numit prieten.
Nu vreau să mori mișelnic : trage spada !

(Își scoate sabia.)

Ți-e la-ndemînă ; trage-o ; vreau, sub șfichiuri,
Să-ți plîngi nesăbuința ; trage spada !

AMINTOR

Asupră-ți n-am s-o trag, chiar de-ar spori
Puhoi mînia mea... Dar mi-ai da tihnă,
Aici și-n veci, de mi-ai curma durerea
Cu nobilul tău braț.

MELANTIUS

Ce laș și josnic !
Deprinșii cu minciuna folosesc
Nu lovituri, ci vorbe ca să-mbune
Pe cei jigniți. Ești vinovat, se vede.

AMINTOR

Îmi faci pe plac ; căci spusa ta îmi nalță
Mînia într-atît peste dureri
(Și astfel rabzi mai lesne suferința),
Încît mă fericești.

MELANTIUS

Ascultă, dar,
Ca furia să-ți crească : numai teama
Te-mpiedică s-o tragi. Și totuși eu
Te voi ucide. Dar de nu cutezi
Să lupți, din frică și vinovăție,
Scîrbită îți voi face amintirea
Și numele de rîs.

AMINTOR

Atunci trag spada,
Îndreptățit ca judele ce-o trage
Să-i taie pe cei culpeși. Am știut
Că-ți voi răni auzul ; josnicie
Ai săvîrșit silind pe-al tău prieten
Să-ți spună taina-i grea... și-apoi te-aprinzi
Din pricina-i. Eu fi-voi alinat
De mă ucizi ; iar dacă pieri de mîna-mi,
Curînd te-ajung din urmă.

MELANTIUS

Stai puțin...
Prietenu-i mai mult decît tot neamul
Și lumea toată ; ce nebun am fost !...
Scormonitoare fire omenească,
Vrei să mă chinui ; iscodești s-arunci
Spre mine întrebări ce fură somnul ?
Mai bine-aș fi murit decît s-aud
Această grea batjocură !... Mă iartă !

(Vîră spada în teacă.)

Lovește-aici în pieptul meu cinstit ;

Străpunge-mă, căci mîna mea nicicînd
Nu te-o lovi. Vezi tu cît poți asupră-mi!
Da, cred că sora mea e-o tîrîtură
Leproasă... Poartă-ți, june, spada-n teacă.

AMINTOR

Nu pot, cînd soața mea e-așa cum e;
Mi-e teamă, frate, că mă pierzi curînd.

(Vîră sabia în teacă.)

Un fapt urît voi face împotrivă-mi
Din pricina rușinii.

MELANTIUS

Ba mai bine
S-ar scufunda pămîntul... Nu, Amintor,
Ai să te-alini. Oh, rege dezmățat
Care a dus-o-aici! Ce suflet are
Să mă lovească astfel?

AMINTOR

De mine ce să spun, cînd însuți tu
Te simți lovit...

MELANTIUS

O, mai ușor ți-e ție;
Văd spulberată cinstea casei noastre...
Și din bîrlog de fier stîrni-voi Moartea
Ca s-o asmut spre rege. Cinstea mea
Îmi oțeli-va spada, și dreptatea
Purtînd-o-n vîrful ei îngrozitor,
Îl va orbi pe-acest bărbat fălos,
Căci prea va scăpăra, și ochiul său
N-o va putea privi.

AMINTOR

Pierdut-am bunul nume.

MELANTIUS

Usucă-ți ochii uzi,
Și în obraz privește-mi bărbătește;
Sălbatic va lupta al tău prieten
Să-ți afle leacul... Pieptul ușurează-ți.
Acum te las, și nu voi pregeta
Să te răzbun, spre alinarea ta.

AMINTOR

Nu, asta nu se cade. Vezi în ochi-mi
Ce silă mi-i de-aceasta ; daţi-mi pas,
Voi dragoste şi plîns ! Mi-am pus în joc
Întreagă fericirea. Tu mi-ai smuls,
În numele frăţiei noastre, taina
Ce niciodată şiretlic sau cazne
Nu mi-ar fi smúls-o. Dă-mi-o înapoi !
Căci am s-o caut şi-n bîrlogul Morţii
Şi-o voi găsi. O cale născoceşte
S-o iau-napoi.

MELANTIUS

De ce-o vrei înapoi ?
Îl cat cu răzbunarea pîn' la moarte.

AMINTOR

De aceea ţi-o şi cer ; eu ştiu ce sînge
Fierbinte ai, şi că stîrni-vei vîlvă,
Făcîndu-mă de rîs pe veci... Ia arma.

(Trage spada.)

MELANTIUS

Ascultă-mă, căci sînt mai copt ca tine.

AMINTOR

Nu vreau s-aud ! Ia spada, că de nu...

MELANTIUS

Amintor !

AMINTOR

Ci hai, căci mă silesc — şi cinstea mea
Şi numele ce-l port — să nu mă-nduplec.
Nu pot s-aştept. Hai !

MELANTIUS

(trăgînd spada)

Fie...Dar eu n-am
La fel ca tine oare-acelaşi drept
Să mă amestec ?

AMINTOR

Nu ; căci ucigînd
Pe sora ce obîrşia şi-o-ntină
Ar fi spre cinstea ta, şi vitejeşte

Te-ai răzbuna pe rege ; însă mie,
Care-am primit batjocura supus,
Mi-or spune toți fricos și-ncornorat...
Cumplit cuvînt !...Zorește-te !

MELANTIUS

Hai, vin' cu mine.

AMINTOR

Nu cutez să fac
Păcatul, căci l-aș face. Hai odat' !

MELANTIUS

Atunci nici să mă-nfrunți nu cuteza,
Căci faci păcat... Ești năucit de chinuri...
Dezmeticește-te. Rostește-n gînd
Cuvîntul de „prieten", și vedea-vei
Cît bine poate-aduce. Nu mă bat.

AMINTOR

Nu-i chip altfél.

MELANTIUS

Intîi mor eu, mai bine ;
Voiam, înfuriat, să te răpun,
Dar nu-mi voi pierde cumpătu-ntr-atît,
Cît voi trăi... Mai cugetă puțin,
Căci ești (mă-neacă plînsu-acum că spun)
Aproape scos din minți.

AMINTOR

(punîndu-și sabia în teacă)

Cît sînt de moale !
Cu-asemeni vorbe dulci chiar sora ta
Mă tem că m-ar îndupleca s-o iert
Și-n brațe s-o cuprind. Nebun sînt, da,
Și nu mai știu ce fac. Ai totuși grijă,
Cînd vei porni la fapte, și de mine.

MELANTIUS

Socoate-al meu prieten că uita-voi
De cinstea lui ? Sau că, spălînd obrazul
Familiei, îl voi mînji pe-al său,
Și că mă tem s-ating crăiescul tron ?

AMINTOR

Blestem ne-așteaptă ; mai degrabă rabdă
Cu mine-alături.

MELANTIUS

N-am să fac decît
Ce-mi cere vrednicia.

AMINTOR

Bólnav sînt,
Și fără leac nădăjdui ; totuși, parcă
Îmi trece cînd mă sprijini.

MELANTIUS

Haide, fii
Din nou voios.

AMINTOR

Nicicînd nu voi mai fi.

MELANTIUS

Ba da. Sus fruntea ! Vom păși alături ;
Hai, sprijină-te ; toate fi-vor bune.

AMINTOR

Vai mie ; doar iubirea ta, Melantius,
Atît mi-a mai rămas.

MELANTIUS

Fii vesel, dar.

(Ies. Reintră Melantius.)

MELANTIUS

Acest de treabă tînăr e pornit
Să-și facă seama ; l-am îmbărbătat
Cît am putut și l-am trimis zîmbind
Să-și poarte masca iar. Fii ager, paloș ;
Să nu mai șovăi, inimă. *(Intră Diphilus.)*
Diphilus !
Vii chiar la timp.

DIPHILUS

Ce haz făceau alături !

MELANTIUS

Cine cu cine ?

DIPHILUS

Sora mea cu riga ;
Credeam că vor plesni ; ne-au scos afară
Cu rîsul lor...

MELANTIUS

Cuvine-se să plîngă.

DIPHILUS

Cuvine-se ?

MELANTIUS

Cuvine-se.
Fraţi sîntem ; şi de-aş crede că ascunzi
Cumva un gînd nemernic, ţi l-aş smulge
Din orişice ungher s-ar pitula.

DIPHILUS

O, nu, căci însumi eu m-aş spinteca
Şi l-aş găsi întîiul.

MELANTIUS

Ai vorbit
Ca toţi din stirpea noastră ; strînge-mi mîna
Şi jură să mă sprijini dîrz în planul
Ce ţi-l destăinui.

DIPHILUS

Eşti nedrept cu noi ;
Nu trebuie urmaşii să socoată
Că s-a cerut un legămînt mai trainic
Decît iubirea noastră să ne-mbie
Şi vieţile şi moartea.

MELANTIUS

Ai cuvîntat frumos, precum doream...
O veste grea : sîntem cumplit loviţi.

DIPHILUS

Ne facem noi dreptate, te vestesc.

MELANTIUS

Nu sta ; adună-mi armele acasă ;
Şi cîţi prieteni poţi ademeni,
Făr' să le-arăţi de ce, să-i pregăteşti.
Dă-i zor, Diphilus, n-avem timp, grăbeşte !

(Diphilus iese.)

Dreptatea e cu mine ; sîngele
Îmi spune că așa e ; și-am să-l cred.
Să mă răzbun cu prețul vieții mele
N-ar fi cu rost ; dar nici să scap nu-i chip
De nu am cetățuia, care, vai,
Se află-n mîna dușmanului meu,
Calianax... Dar va s-o am... Ah, iată-l...

(Intră Calianax.)

Cum vine bîțîind !... Stăpîne bun,
Hai, uită de necazul ce mi-l porți.
Rău nu-ți făcui nicicînd, și voi să viețui
Cu toată lumea pașnic.

CALIANAX

De minune ;
De-aș cuteza să lupt, ai tace mîlc.

MELANTIUS

Țîfnos făr-de temei...

CALIANAX

Da, ia-mă-n rîs...

MELANTIUS

Spun drept, pe cinstea mea.

CALIANAX

Ah, cinstea ! Unde-i ?

MELANTIUS

Vezi cum împroști cu ură fără rost
Iubirea și frăția ce-ți arăt ?
Vin hotărît să capăt un favor
Din partea ta.

CALIANAX

Favor din partea mea !
Va fi îndeplinit, nici vorbă, zău.

MELANTIUS

Nu, nu pleca.
Ascultă : ai în mînă cetățuia
Și năzui, pentru dragostea ce tu
S-ar cuveni să mi-o arăți, s-o lași
Pe mîna mea.

CALIANAX

Nădăjdui că ești cápiu
Cînd spui ce-mi spui.

MELANTIUS

Îți dau ca să te-nduplec
Acest temei : vreau să-l răpun pe rege
Care-a lovit în fiica ta și-n tine.

CALIANAX

Piei, vînzător ce ești !

MELANTIUS

Nu, stai ; dacă-l ucid, să scap nu pot
De n-am cetatea.

CALIANAX

Eu să te ajut ?
Trădat ești chiar de gîndu-ți trădător.

MELANTIUS

Hai, nu mă ține-n loc ;
Dă-mi grabnic un răspuns, de nu cumva
Ți-ai și rostit cuvîntul de pe urmă !
Nu lepăda iubirea ce ți-o dărui
Investmîntată-n taine.

CALIANAX

(aparte)

Dacă spun
Că nu vreau, mă omoară : îi citesc
In ochi ; dar dacă spun că vreau, dă fuga
La crai cu pîra... Nu alung, Melantius,
Prietenia ta, dar nu-i de glumă
Ce-mi ceri. Un ceas dă-mi doar, să chibzuiesc.

MELANTIUS

Ți-l dau... *(Aparte.)* Eu știu că riga va afla,
Dar sînt armat. *(Melantius iese.)*

CALIANAX

Acum am parcă iarăși
Ani douăzeci. Acest războinic prost,
Calic la duh, o să-mi răzbune fata,

Imbujorîndu-i chipul iar. Mă rog
De bietele-mi picioare să mă poarte,
Căci pînă dau de rege va să gîfîi.

(Iese.)

ACTUL IV

Scena 1

Apartamentul Evadnei.

Intră Melantius, prezentîndu-se Evadnei și doamnelor de onoare.

MELANTIUS

Cu plecăciune !

EVADNE

Plecăciune, frate.

MELANTIUS

În ochii mei cinstiți tu pari, Evadne...

EVADNE

Taci, taci, vrei să roșesc...

MELANTIUS

Aș vrea, Evadne,
Altminteri n-ating ținta-mi.

EVADNE

N-o atingi
Cu măguleli ; sfioasă sînt... hai, spune,
Cum par ?

MELANTIUS

Nu vreau ca doamnele din preajmă-ți
S-audă cum te laud ; nu se cade.

EVADNE

Plecați și așteptați-mă pe săli. *(Doamnele ies.)*
Te-ascult.

MELANTIUS

Să ferec ușa-ntîi.

EVADNE

De ce ?

MELANTIUS

Nu voi ca poleitele odoare
Ce vin și-ți dănțuiesc înmănușate
In piele de Milan, să mă încurce.

EVADNE

In curioase toane ești.

MELANTIUS

Temei de veselie n-am să-ți dau.

EVADNE

Nu, nu, m-ar amărî dacă mă lauzi.

MELANTIUS

O laudă amară îți aduc.

EVADNE

Trăind la curte, hîtru te-ai deprins
Și-ai învățat vorbirea-n ghicitori.

MELANTIUS

Slăvită fie curtea ; dar pe tine
Nimic nu te-a-nvățat ?

EVADNE

Pe mine !

MELANTIUS

Da ; ești tînără, frumoasă,
O doamnă cu purtări fără cusur
Și-atît de dulce fire-încît e-n stare
S-aprindă-mpărății.

EVADNE

O, frate gíngaș !

MELANTIUS

Te vei căi, femeie nemintoasă,
Că „gíngaș“ mă socoți.

EVADNE

Cum, cum ?

MELANTIUS

E josnic !
Sub urmele de răni ce port cu cinste
S-ar cade să roșesc, la anii mei,
Că ástfel am ajuns să ne vorbim.

EVADNE

Nu te pricep.

MELANTIUS

Nu îndrăznești, smintito !
Păcatul tău se teme să priceapă.

EVADNE

Păcatul meu ! Să știi că de mi-ar sta
Pe frunte scris păcatul, tot nu-mi pasă.

MELANTIUS

Ai prea mic trup, să-ncapă scris pe el
Tot slutul basm, deși dezmățul tău
Ar umple pînă-n gît și pe-o muiere
Cu gemenii în ea.

EVADNE

Neobrăzare !
Mai mult să nu mă tulburi ! Iată-ți drumul...

MELANTIUS

Drum tu îmi ești, și voi călca pe tine
Pînă ce aflu adevărul.

EVADNE

Care ?

MELANTIUS

De mult pierduta-ți cinste. Să fi dat
Mai bine piept cu ciuma, să fi stat
Sub trăsnetul zeesc !... Hai, spune iute,
Fă-ți singură spovada, și veghează
Să nu-mi sporești mai mult mînia.

EVADNE

Cum !
De unde-ai prins de veste ?

MELANTIUS

De la lume ;
De peste tot.

EVADNE

Pîrîșii sînt mișei ;
Și ei și servii lor ; să nu-i crezi : mint.

MELANTIUS

Să nu te joci cu mine, ticăloaso ! *(O apucă.)*
Venii să aflu ce nebun bezmetic
Ți-a încîlcit curatul vieții caier.
Cuminte fii, și dă-mi-l în vileag.

EVADNE

Jos mîna și învață să te porți !
De-ți dai în petic iar, te joci cu viața.

MELANTIUS

Sugrumă-ți sumeția, și să-mi spui
A cui otreapă ești : căci ești, știu bine.
Cu prețul slavei mele, tot îl dibui
Chiar dacă-n sînge ți-l ascunzi ! Grăbește !
Scăpare n-ai ; și nu te amăgi.
Ciumatu-ți nume mai cumplit duhni-va
Decît un hoit în luna lui Cuptor [1]
De nu te izbăvești prin pocăință
(De-or vrea să-ți dea căința zeii buni).

EVADNE

Mergi ! Frate mi-ești ; aceasta ți-e scăparea.

MELANTIUS

Mai bine pui de lup... căci a-ți fi frate
E cea mai de dispreț nemernicie.
Străin de tine sînt, pe cît ești tu
Străină de virtute. Află-ți seamăn
Printre jigănii în călduri și ia-ți
Un țap drept frate. Sînt mai potoliți
Chiar țapii decît tine. Spui sau nu ?

EVADNE

Iți spun : cu hule de mă-mproști, te biciui !
Te du la postul unde dai porunci
Să-ți dăscălești răcanii, să le-ndrugi
Ce aprig om ești tu ; eu rîd de tine.

---

[2] In original „when the Dog reigns", adică zilele de caniculă ale planetei Sirius — „the Dog sfar".

MELANTIUS

Făloasă tîrfă te-ai făcut ! Dar unde-s
Ai tăi războinici ? Și pe ce netot
Te bizui de cutezi atît, cînd eu
Sînt încă viu ? Pe spadă jur că el
De-ar călări, sub vifor, un talaz
Sau de-ar avea vrăjmaș cerescul foc
Ar fi mai apărat... De-ajuns ! Mi-l spui ?

EVADNE

E cápiu... Dormi, și vino-ți în simțiri.

MELANTIUS

Să nu mă scoți din firi ; nu vreau să mori.
Nu-ți vin apărătorii ; nu-ndrăznesc ;
I-aș vrea pe toți aici și înarmați,
Le-aș glăsui ca tunetul ! Mi-l spui ?...
Să n-ai nădejdi că scapi. Cutezătorul
Ce sufletul și-ar vinde să te-ajute,
Mai lesne-ar smulge carne dintre lei
Decît să-ți fie scut. Inoți în moarte.
El cinstea și virtutea ți-a strivit
Și vierme te-a făcut, dintr-o răsură.

EVADNE

Dă-mi timp să cuget...

MELANTIUS

Cugetă ; cel cărui
I-ai fost odraslă, cinstea i-ai ucis
Și i-ai deschis mormînt, stîrnind pe zei ;
Lui drepții zei se cade să-i întoarcă
In secile-i ciolane iarăși viața
Spre a-ți plăti această mișelie.

EVADNE

Ba cred că mult mai bine-ar face zeii
Să-i lase-n pace hoitul ; ar duhni.

MELANTIUS

Tu rîzi acum de bunătatea mea ?
Alung, atunci, fireasca slăbiciune
(trage spada)
Ce face din bărbați, muieri ! Hai, tîrfă,

Rostește adevărul ; altfel, jur
Că-ți dau ibovnic paloșul acesta !
Vorbești sau mori ; și după ce spui tot
Vei merita-o.

EVADNE

Nu vrei să-mi iei viața ?

MELANTIUS

Nu, moartea prea e nobilă pedeapsă
Pentru atît de josnici păcătoși.

EVADNE

O, ajutor !

MELANTIUS

Scîrbavnică făptură, dacă strigi
Nu scapi ! Și după ce te voi răpune,
Cum am jurat, de nu mărturisești,
Te-oi despuia — așa precum de cinste
Te-ai despuiat — ca lumea să-ți citească
Pe trup rușinea-ți și pedeapsa mea.
Te-ndupleci ?

EVADNE

Da.

MELANTIUS

Ridică-te, și spune.

EVADNE

Sînt vrednică de plîns !

MELANTIUS

Într-adevăr... Ci spune adevărul.

EVADNE

Păcătuit-am ; îndurare-ți cer !

MELANTIUS

Pe ce te-ai bizuit ?

EVADNE

Să nu mă-ntrebi ;
Căci însăși amintirea e un chin
Ce mă-ncovoaie.

MELANTIUS

Nu da îndărăt ;
Țin spada goală-n mînă.

EVADNE

Ce să fac ?

MELANTIUS

Vorbește drept, și micșorează-ți vina.

EVADNE

Nu îndrăznesc să glăsui.

MELANTIUS

Vorbești, sau te ucid pe loc.

EVADNE

Și-ai să mă ierți ?

MELANTIUS

Așteaptă ; mai întîi voi ține sfat
Cu cinstea mea ; sînt prea stîrnit ; vorbește.

EVADNE

Nu-i nimenea pe-aici ?

MELANTIUS

O conștiință, doar, înspăimîntată ;
Dar prea e mult și-atîta ; spune, cine-i ?

EVADNE

Să nu te-nfurii — regele...

MELANTIUS

Destul.
Că te-am slujit și eu și tatăl meu,
Frumos răscumperi, rege ; mulțumesc !
Și răni și greul cît l-am îndurat
Cinstit mi le plătești ; recunoștința
Oșteanului e asta !... Și de cînd
Trăiești așa, Evadne ?

EVADNE

Prea de mult.

MELANTIUS

Socoți că-i prea de mult. Te poți căi ?

EVADNE

Să fi rămas măcar un sfert curată !

MELANTIUS

Te-mbie vechiul tău făgaș, Evadne !

EVADNE

În groapă, mai curînd...

MELANTIUS

De ți-ar fi dat izbava asta zeii !
Pe rege nu-l urăști ? Te rog, urăște-l !
L-ai blestema ? Blesteamă-l, poruncesc !
Blesteamă-l mult, ca zeii să te-audă
Și să te-asculte... Dar mă tem, Evadne,
Că vrei să-ți joci tot jocul.

EVADNE

Nu ; căci simt
Prea greu pojarul de păreri de rău
Pe inimă, încît să mai încapă
În ea răzlețe flăcări.

MELANTIUS

Și nu simți
Țîșnind din vîlvătăi mînia dîrză
Și nobilă, ce brațul ți-l îndeamnă
Pe rege să-l ucizi ?

EVADNE

Ferească zeii !

MELANTIUS

Ba nu, toți zeii cer să faci așa,
Căci el i-a pîngărit.

EVADNE

E prea cumplit.

MELANTIUS

În pat la el vitează ești ; n-ai teamă
Ca o răscoaptă tîrfă să te porți
Și faima de codoașă să ți-o faci
Sămînță de sporoavă între paji ;
Iar mai tîrziu, de rege lepădată,

Primi-vei ca vreun nobil nevoiaș
Să-ți dea nutreț și țoale. Pîn-acum
Nu te-ai temut. Ucide-l.

EVADNE

Frate bun!

MELANTIUS

Să-l năbuși cu săruturi ești în stare;
Pricepe și ucide-l. Poți trăi
Știind ce faimă ai, și arătată
Cu degetul de toți, s-ajungi rușine
Pentru urmași; să vezi cum ai zdrobit,
În năruirea ta, un soț și-un frate?
Nu-i cu putință. Jură să m-ajuți
Cînd îți voi cere; sau — pe tot ce-i sfînt
În cer și pe pămînt! — tu n-ai s-apuci
Să mai răsufli nici măcar un ceas...
Ai dreptul să te juri: înalță brațul
Spre cer, și pe acea comoară jură
Ce furul desfrînat ți-a tîlhărit,
Că-l vei stîrpi, cînd îți voi spune.

EVADNE

Jur!
Voi umbre de femei batjocorite
Într-ajutor să-mi stați!

MELANTIUS

Destul! Dar taina asta numai tu
Și eu s-o știm; nici soțul tău, Evdane,
Deși bărbat mintos și nobil este
Și gata să se-avînte îndrăzneț
Ca nimeni alt, luptînd pentru dreptate.
Nu-ți spun de ce... Te las cu bine.

(Melantius iese.)

EVADNE

O, de-aș putea să spun „te las cu bine"
Restriștii mele!
Zei, unde mi-a fost capul? Ce prieteni
Avut-am eu, de m-au lăsat pierzării
Și nu m-au dumirit că rătăcesc?

Nu-i om sub cer mai obidit ca mine ;
O iazmă sînt, vezi-bine... Am făcut
Sminteli și fapte grele care-nspaimă
Orice femeie... Suflet covîrșit,
Nu fi haín cu mine ; nu-mi curma
Cărarea spre căință ! *(Intră Amintor.)*
O, stăpîne !

AMINTOR

Ceas bun !

EVADNE

Sărmane soț ! *(Îngenunchează.)*

AMINTOR

Nu, nu se poate !

EVADNE

Eu viața nu-ți cerșesc, căci nu cutez
Să mai nădăjdui. Prea cumplit greșit-am.
Privește-mă, deși sînt învăscută
În tot păcatul meu.

AMINTOR

Ridică-te.
Aceasta e un și mai crunt canon ;
Nu-ți bate joc ; îndur prea mult și-altminteri.
Deși blajin, deprins cu nedreptatea
Ce-mi este soră măștеră, eu pot
Ca lupul îmblînzit să mă întorc
La fioroasa-mi fire și să bîntui.
Deci, rogu-te, să nu-ți bați joc de mine.

EVADNE

E-atîta lepră-n viața mea, încît
Îmi spurcă și căința. Ți-aș plăti
Preț greu ca să mă ierți : chiar viața mea ;
Mustrarea, doar, din cuget nu-i o jertfă
Să spele ce-am făcut.

AMINTOR

Sînt uluit ;
Nu-i gazda cinstei ticăloasa asta
Al cărei zeu e numai fărdelegea...
Mai rău te-afunzi ; greșeli mai mari aduni

Căznindu-mă astfél. Pot eu să cred
Că-a mai rămas un bob de cinste-n tine
În stare să-ncolţească, o, Evadne,
Cînd stărui într-aşa vădit păcat!
Vai, cît aş vrea să aflu doar un strop
De bizuire-n firea-ţi femeiască,
Spre a putea goni un roi de chinuri
Şi să te cred căită. O, dar nu!
M-ai prăvălit în beznele restriştei
Şi m-ai făcut să nu mai cred în nimeni
Şi în nimic sub cer, încît mă tem
Că voi cădea ca arborii, ducînd
Doar amintirea chinului.

EVADNE

Stăpîne,
Dă-mi suferinţa ta; tu n-ai prihană.
Curat ca cerul eşti; păcatul meu
Să nu răpuie nobila-ţi juneţe.
Cu plîns făţarnic n-am să-ncerc să spăl
(Cum zice-se că facem), sau să scad
Un fapt ce-am săvîrşit, un fapt ce zeii
Şi tu doar ştiţi, că vremea nu e-n stare
Din amintiri să-l smulgă; nu, nu-ncerc.
Rămîn la fel, aceeaşi rea Evadne
În straiu-i de ruşini, aceeaşi iazmă!
Dar faţă de ce sînt, aceste nume
Par laude: sînt cel mai scîrnav monstru,
Mai veninos şi mai hulit de oameni
Din cîţi plodiră-n Nil sau smîrcul Lerna [1].
În iad rămîn, stăpîne, pînă cînd
Mă vei scălda în raza milei tale;
Mi-e sufletul bolnav şi bîntuit
De spaima osîndiţilor, cît încă
Tu nu mă ierţi.

AMINTOR

Ridică-te, Evadne;
Cereştile puteri ce ţi-au sădit
Acest răsad de bine, aibă milă

[1] Mlaştina unde sălăşluia Hidra ucisă de Hercule.

Să-l crească-nalt în tine ! Eu te iert ;
Fii vrednică de el ; și ia, ia seamă
Să nu te joci cu el. Să nu-ți bați joc
De zeii tari, ce nu se vor sfii
Să dea prin tine pildă de osîndă
Urmașilor din veacuri, de glumești
Cu pocăința — jertfa cea mai scumpă.

EVADNE

Ca să-mi cîștig crezare, n-am făcut
Nimica bun ; trăit-am în păcat.
Ah, orice vietăți blagoslovite
Se sting frumos, afar' de crocodili
Și de femeile cu două fețe.
Căci ele sînt urgii pe care omul
Prin rugăciuni le-alungă ; și cînd mor,
Se pierd ca basmul necrezut, și-n colb
Și-n pulberi se prefac, uitate... Dar,
Șiragul scurt de zile ce-mi rămîn —
Căci nu rîvnesc prea multe — fi-vor martori,
Măcar că prea tîrziu, voinței mele
De-a năzui spre bine ; întrucît,
Fiind femeie, n-am puteri să făptui
Chiar binele ;
Mi-oi mîntui un ceas din viață baremi,
Sau voi boci pîn' mă prefac întreagă
În lacrimi, ca Niobe.

AMINTOR

Mă înmoi ;
Mi se topește înghețatul suflet ;
Să ți se ierte tot cît ai greșit !
Sînt împăcat... Ca astăzi de-ai fi fost
Cît încă riga nu te-ademenise,
Ai fi rămas o stea ! Hai, mîna dă-mi.
De-acum te voi cunoaște ; și, atît
Cît cinstea mea îngăduie, voi fi
Al tău Amintor. Îți voi da binețe
Și-i voi ruga pe zei să fii ferice...
Deși de-mbrățișarea mea departe,
Vei drumeți cu mila mea alături.
Urmá să te ucid ; căința ta

Îmi ferecă mînia ; te sărut ;
Sărutul de pe urmă... Pentru ce
Cucernicul pontif ce ne-a unit
Nu ne-a făcut la fel de vrednici ? Du-te,
Ne despreună zeii. Cinstea mea
Mai mult să n-o întini — și mi-e de-ajuns.

EVADNE

Tot ce-i de preț și bun în cer și-n lume
Să-ți încunune sufletul ! Acum,
Te las cu bine ; n-o vei mai vedea
Pe josnica Evadne niciodată,
Cît nu voi izbuti, pe drepte căi,
Să curăț tina din obrajii tăi. *(Ies.)*

Scena 2

O sală în palat.
Sunete de flaut, masă de banchet. Intră regele și Calianax.

REGELE

Mi-e greu să-ți spun că pot să cred ăst fapt,
Cînd știu că-l dușmănești.

CALIANAX

Te-ncredințez
Că el mi-a spus ; și am s-aduc dovezi
Oricum mi-ar ține piept... dar nu cu spada.

REGELE

Și s-a rostit pe șleau și fără-ncónjur
— Știindu-te vrăjmaș — că vrea cetatea
Ca viața să mi-o ia întîi, și-apoi
Să scape ?

CALIANAX

Dacă el tăgăduiește
Îl dau de gol.

REGELE

De necrezut îmi pare.

CALIANAX

De-o vreme-ţi pare ástfel tot ce spun.

REGELE

Ei, nu, Calianax.

CALIANAX

Să tac s-ar cere
Cînd un vlăjgan mişel îţi taie gîtul.

REGELE

Am să-l încerc ; şi dacă e cum spui,
Pe viaţa mea că-l dibui ; dar de nu-i,
Şi-n astfel de minciuni ţi-mbraci necazul,
Ai să îmbătrîneşti la tine-acasă
Şi nu la curte...

CALIANAX

Vai, de-or fi minciuni,
M-a înşelat auzul ; dar mă jur
C-am auzit aceasta. Un bătrîn
Nu preţuie nimic ; mai bucuros
Mă osîndeşti pe mine care-ţi spun,
Şi-l ierţi pe el, ce fapta o urzeşte.
Odinioară te-ncredeai în mine,
Dar vremea s-a schimbat...

REGELE

Mă-ncred şi-acum,
Cînd nu năpăstui oamenii crezînd.
N-ai martor.

CALIANAX

Am : pe mine.

REGELE

Vreau să spun
Că alţii n-auzit-au.

CALIANAX

Alţii ? Cum ?
Mai vrei şi alţii ? Ce, eu nu-s de-ajuns
Să spînzur pe tîlhari ?

REGELE

Dar poţi, la fel,
Să spînzuri şi cinstiţi, de-ţi place.

CALIANAX

Pot !
Și cred c-așa voi face ; sute sînt
De martori care jură, de le spun...

REGELE

Asemeni martori nu vreau.

CALIANAX

Greu îmi vine
Cînd văd că vorba mea putere n-are
Să-nfunde un nemernic zurbagiu.

REGELE

Ajunge... Unde-i Strato ? *(Intră Strato.)*

STRATO

Ordin, sire !

REGELE

Ei, unde-s ceilalți ? Cheamă-l pe Amintor ;
Evadne și Lysippus. Și Melantius !
Și el să vină, roagă-l ; și Diphilus ;
Pe toți de-afară cheamă-i... *(Strato iese.)*
De va vrea
Cu tine să se lupte, nici o lege
Nu-l poate stăvili, afară doar
De vrem să frîngem legea.

CALIANAX

De socoți
Că un moșneag și-un sfetnic se cuvine
Să lupte pentru spusa-i, poruncește...

(Intră Amintor, Evadne, Melantius, Diphilus, Lysippus, Cleon, Strato și Diagoras.)

REGELE

Poftiți !... Ești încă ginere, Amintor,
Și te cinstesc așa ; vei sta în jilț...
Evadne, șezi ...și tu, Amintor, șezi ;
Al tău e-acest ospăț... Ei, cine are
Cu sine niște snoave, să mai rîdem
Intre pocale ? Strato, unde-mi ești ?
Aștepți cu ele ceasul neprielnic,
Cînd nu mai am cu chef ?

STRATO

Atunci, stăpîne,
Le irosesc : e nenorocul meu.

REGELE

Turnați-mi vin... Ești abătut, Melantius.

AMINTOR

S-ar cere, eu din toți să fiu mai vesel,
Dar n-am cu mine nici o snoavă care
Să merite s-o spun acum.

REGELE

Vreau vin...
Melantius, chiar acum gîndeam ce lesne
I-ar fi unui bărbat în care bizui
Să dea cuiva venin într-un pocal.

MELANTIUS

Greu n-ar fi, doamne, pentru un mișel.

CALIANAX

(aparte)

Așa precum ești tu.

REGELE

I-ar fi ușor, e drept... Îmi place mult
S-adun în juru-mi cugete curate
Cum sînteți voi, cu toții. Beau, Amintor,
În sănătatea ta și a Evadnei. *(Bea.)*

MELANTIUS

(aparte, lui Calianax)

Calianax, ai cugetat la ?...

CALIANAX

(aparte, lui Melantius)

Mda...

MELANTIUS

Și cum te-ai hotărît ?

CALIANAX

(aparte)

Să capeți tot...
(Către sine.) Cu vîrf și îndesat.

REGELE

Mai toarnă, Strato, lui Amintor.

AMINTOR

(închină)

Doamne...

(Bea, apoi trece și Evadnei cupa. Adresîndu-se Evadnei.)

Cu tine vinul nedreptăți va face
Roșindu-ți chipul tot ; și e păcat,
Cît n-ai făcut păcate, să roșești.

REGELE

Mă miră mult ciudata deznădejde
A celor ce cutează-n țara mea
Asemeni fapte, astăzi ; căci făptașul
Scăpare n-ar avea.

MELANTIUS

Nu, n-ar scăpa,
De-ar fi să-l știm.

REGELE

L-am ști, l-am ști, Melantius.

MELANTIUS

S-ar cuveni. Și n-ar scăpa decît
Trecîndu-ne pe toți prin spada sa.
Pîn-a fugi din insulă, ne zvîrle
Pe toți în moarte.

REGELE

Nici un om, cred eu,
Nu m-ar putea ucide, și scăpa,
Decît bătrînu-acesta.

CALIANAX

Eu ! Vai mie !
Eu, sire ?

REGELE

Nu, tu nu ; dar ai putea,
Căci tu ai arme tari : doar cetățuia
E-n mîna ta. E-n mîna lui, Melantius,
Și-o apără.

MELANTIUS

De pînze de paing
O apără ; atîta iscusință
Se cere azi ; de cînd e-n seama lui
N-a suferit asedii.

CALIANAX

N-am să uit
Cuvîntu-ți bun ; dar eu păzesc cetatea
Ferită de-alde tine.

MELANTIUS

Ține-ți firea :
Nu-s răutăcios ; și frate să-mi fi fost,
La fel spuneam.

REGELE

Nu ești în toană bună.
Bea, frate, vin *(Se ridică.)* Voi nu vă ridicați.
(Aparte către Calianax.) Nu pot să cred. Am azvîrlit cuvinte
Ce-ar fi făcut cald sînge să zbucnească-n
Obrajii vinovatului ; dar el
Nu știe, n-a clintit.

CALIANAX

(aparte)

Neobrăzarea
E tare, cînd virtutea e plăpîndă.

REGELE

(aparte)

Dar la auzul șoaptei noastre, fața
I s-ar schimba, căci arătăm spre el.
Dar vezi că nu se schimbă.

CALIANAX

(aparte)

Spînzură-se ;
Ce zor am eu ? Dar zău c-a zis așa.

REGELE

(trăgîndu-i pe Melantius și Calianax deoparte)

Melantius, ușor îți poți da seama
Ce-am vrut să spun : căci culpeșii pricep
Cu agerime cînd țintești anume
În ce-au greșit ; dar eu, eu iert voios
Naintea-acestui om ; și cerul ierte !
Nu vreau să te jignesc nici cu ocara
De-a-ți spune ce-i. Și să-ncheiem aici.

CALIANAX

Frumoasă treabă !

MELANTIUS

Nu pricep ce spui ;
Dar se prea poate ca, din neștiință,
Să fi greșit. Ci spune-mi, ce-am făcut ?
O fi, știu eu, o-nchipuire doar ;
Curat fiind, eu nu primesc iertare
Nici de la zei, darmite de la tine.

REGELE

O, dacă mi te-nvîrtoșezi, îmi iau
'Napoi iertarea.

MELANTIUS

Nu-s așa pufos
Încît să mulțumesc cînd mi se iartă
O vină care nu-i a mea.

REGELE

Nu ca să știi că știu, ci doar ca tu
Să vezi că pretutindeni am urechi
Îți spun : ai vrut să mă ucizi ; cetatea
Ai vrut s-o iei, spre a scăpa.

MELANTIUS

Mă iartă ;
Îmi iartă necioplirea : ții în preajmă-ți
O șleahtă de fățarnici guralivi
Ce-mproașcă vrednicia celor vrednici.
Bărbatul ce-a rostit aceste vorbe
Ar fi pierit flămînd, oricine-ar fi,
De nu-l ferea de dușman brațu-acesta.

Și dac-aș ști că dai crezare spusei,
Cu felul meu deschis, mai mult rostire-aș.
Dă-mi voie (căci se cade) să-l ucid
Pe pîrîtor.

CALIANAX
(aparte)

Alei, m-am prăpădit ;
Frumos mi-i răsplătită toată grija
Și slujba.

MELANTIUS

Moșu-acesta care-mi spune
Dușmán, și despre care eu (măcar
Că ura nu mi-o plec atît de jos)
Părere bună n-am, jura-va, cred,
Că mă socoate rău nedreptățit.

CALIANAX

Ce, eu ? Bărbat făr' de rușine ! Oare
Nu mi-ai vorbit de asta însuți tu ?

MELANTIUS

Deci de la el pornește !

CALIANAX

De la mine !
Dar de la cine altul să pornească ?

MELANTIUS

Da, văd, ți-ai pus la treabă răutatea.
Dar nu sînt mînios. Nădăjdui, sire,
Că ești acuma luminat.

REGELE

Lysippus,
Pe-Amintor și Evadne veselește-i.
Nici nu vă mai aud ; îți iau eu locul.

AMINTOR
(aparte)

L-ai și luat, stăpîne : mulțumesc.

REGELE

Melantius, eu cred ce spune el,
Oricît o iei în glumă tu.

MELANTIUS

Mă mir.

GALIANAX

Te miri că se încrede-ntr-un bătrîn
Ce n-a minţit în viaţa lui.

MELANTIUS

Tu taci !
Cuvîntu-n vînt al unui om zăltat,
Scrîntit de bătrîneţe şi amar,
Să spargă golu-acesta între noi ?
Greşit-ai ascultîndu-l ; dar să-l crezi
E mult mai mult decît pot eu răbda.
Iertat să-mi fie — cît vorbesc curat,
Mă pot şi lăuda — ţi-am dăruit
Fără zgîrcire sîngele ; cum oare
Să cuget la o faptă-n care-aş pierde
Şi sînge şi răsplăţi ? Copil fiind,
M-am avîntat să lupt în slujba ţării
Şi timpului i-am smuls cinci ani, crescînd
Bărbat. Şi pentru tine, rege-al meu,
Supuşii tăi prin braţu-mi se hrănesc ;
Cu-această spadă am arat pămîntul
Şi-n urmă ei cules-au rodul păcii.
Tu însuţi ai trăit acasă-n tihnă.
Aşa cumplit crescui, că fără spadă,
Cu numele, izbîndă ţi-am adus ;
Şi inima şi braţu-mi sînt aceleaşi,
Ca şi voinţa mare de-a-ţi sluji.
De-aceea nu mă răsplăti cu-asemeni
Ciudată neîncredere.

REGELE

Melantius,
Am socotit că-i mare nedreptate
Să dau crezare dúşmanului tău.
Nu l-am crezut ; sau dacă l-am crezut,
Acuma nu-l mai cred ; fii împăcat.
(Către ceilalţi.) Ei ? V-a pălit tristeţea ? Vin ! Să bem!

CALIANAX

Cu vorbe goale mi-ai înfrînt dreptatea.
Ce ticălos îmi ești !

MELANTIUS

(aparte)

Să-mi dai cetatea.
Moș prostănac, pe veci te fac de rîs ;
Cuvîntul tău nicicînd va fi crezut.
Gîndește-te mai bine. Dă-mi-o.

CALIANAX

Sire,
Iar cere cetățuia. — Hai, vorbește,
Tăgăduie, de poți. — Descoase-l, sire,
Cît timp e cald ; căci dacă se răcește,
Iar va minți.

REGELE

Nădăjduiesc, Melantius,
Că-i o ticneală.

MELANTIUS

S-a scrîntit de cînd
Fecioara lui pierdut-a fericirea
Ce-a cîștigat-o sora mea ; mă crede
Dușmán, și totuși, milă mi-e de el.

CALIANAX

Ți-e milă ! Dracu să te ia !

MELANTIUS

Vorbește fără șir : la feerie
Diagoras doar știe c-a tunat
Și-a fulgerat asupră-mi ; i-a strigat
Unei domnițe „tîrfă" ; ea — curată —
Nici nu l-a priceput. Dar se cuvine
Să-i înțelegem tulburarea. Iartă-l,
Precum și eu îl iert.

CALIANAX

Ești tu viclean,
Dar nu te sprijin... Dacă ții la viață,
Retează-i capul ; nu s-a pomenit
Un mai spurcat tîlhar.

REGELE

Voi, de vi-i drag,
Duceți-l la culcare. Mila cere
Să nu-i lăsăm pe cei bătrîni s-ajungă
De rîsul lumii. Toți vom fi bătrîni.
Duceți-l.

MELANTIUS

Vezi, Calianax, te crede.
Hai, vino-acasă și-ai să te-odihnești ;
Făcuși o treabă bună. *(Aparte.)* Mi te joc
Așa, o lună-n cap, și tot mi-o dai.

CALIANAX

E limpede-acum, sire ; iar mă-ndeamnă.
Mă joacă-așa o lună-n cap, a spus,
Și tot am să i-o dau. Eu sînt nebun,
Așa-i, nebun ?

OMNES [1]

Ha, ha, ha !

CALIANAX

Innebunesc de-a bine dacă rîdeți.
De ce credéți o namilă de om
(Făr' de virtute-n el — ci-n spadă doar)
Și nu pe mine ? Armele de-i luați,
Rămîne-un dobitoc ; iar eu nebun,
Și cu și fără arme, dacă luați
În rîs ce spun.

OMNES

Ha, ha, ha !

REGELE

Calianax, să trecem peste asta ;
Dar de mai stărui, voi ruga pe altul
Să-ndeplinească slujba ta mai bine.
(Către cei prezenți.)
Fiți veseli, iar. Se face cam tîrziu.
Vrei să te vezi din nou în pat, Amintor.

[1] Toți (lat.).

AMINTOR

Da, sire.

REGELE

Și tu, Evadne. Eu te strîng în brațe,
Melantius, și cred — precum și meriți —
Că azi și-ntotdeauna, mi-ești prieten.
Calianax, iubite, dormi adînc,
Și te vei liniști.

(Ies toți, în afară de Melantius și Calianax.)

CALIANAX

Să dorm adînc !
Acuma dorm adînc, nădăjduiesc ;
Căci nu se poate altfel. Cum cutezi,
Purtîndu-te cum te-ai purtat, să stai
Aici cu mine singur ?

MELANTIUS

Tu nu poți
Să mă sfărîmi cu limba, iară limba
E tot ce ai mai tare dumneata.

CALIANAX

Ți se cuvine o pedeapsă cruntă ;
Căci ura toată-ncep s-o uit, dar gîndul
Se răzvrătește că vrăjmașul meu
Se poartă-atît de jalnic de murdar.

MELANTIUS

Și eu mă-nmoi, de socotești că ești
Nedreptățit ; eu răul nu ți-am vrut.

CALIANAX

Mă mînii iar. Tu, ticălos nemernic,
Tu răul nu mi-ai vrut ! Mă surpi din cinste,
Din slujbe ! Asta nu se cheamă rău,
Așa-i ? Mă rog, tu ce-nțelegi prin rău ?

MELANTIUS

Să dau otravă cui nu mă iubește ;
Soțiilor să le întunec cinstea ;
Prunci să ucid cînd stau în calea mea
Spre moștenire : asta spun că-i rău.

CALIANAX

E joacă tot ce spui ; al meu mai greu e ;
Zdrobește-mă sub vrerea ta : îmi vine,
De-amar și de mînie, să și plîng.

MELANTIUS

Fii înțelept atunci, și nu te teme ;
Tu poți să te răzbuni...

CALIANAX

Pe rege, da ?
Pe tine vreau să mă răzbun.

MELANTIUS

Atunci
Urzește singur.

CALIANAX

Da, mă și pricep !

MELANTIUS

Pe scurt, am să te joc în fața rigăi
Frumos, pîn-ce veninul și surparea
Din cinste te-or așterne în mormînt.
Dă-mi cetățuia, și schilavu-ți trup
In brațe am să-l iau și am să-l port
Peste primejdii. Slujba ți-o păstrezi.

CALIANAX

Dacă te spun acum, tăgăduiești.

MELANTIUS

Încearcă, și-ai să fii încredințat.

CALIANAX

Atunci tu ești în stare de orice.
Melantius, îți dărui cetățuia.

MELANTIUS

Prea bine.
Cu-aceasta ura noastră să se-ngroape,
Și să ne-mpace mîna ce-ți întind.
Dă-mi pieptul tău bătrîn să ți-l cuprind.

CALIANAX

Nu, încă nu mi-ești drag ; și nu rabd încă
Să te privesc. Ar fi o curtenie ;

N-o meriți. Eu am decăzut din cinste,
Va slujbele să-mi pierd și de mai țin
O zi în seamă cetățuia, sigur
Că riga mi-o va lua : aici ajuns-am.
Nu-mi mulțumi ; dar riga va afla
Că adevăr a fost în tot ce-am spus
Și om că sînt, cinstit.

MELANTIUS

Va cumpăra
Cam scump asemeni știre. *(Reintră Diphilus.)*
Ei, Diphilus,
Ce veste ?

DIPHILUS

In această noapte chiar
E timpul : riga a trimis s-o cheme.

MELANTIUS

Ea săvîrși-va fapta. Mergi, Diphilus,
Și de la omu-acesta cumsecade,
Prieten vrednic, vei primi cetatea.
El ți-o va da.

DIPHILUS

Ai izbutit aceasta ?

CALIANAX

Sînteți de-un soi ? Au poți tăgădui
Și tu în fața rigăi ?

DIPHILUS

Cu tărie,
Asemeni lui.

CALIANAX

De bună seamă.

MELANTIUS

Plecați, și ia-l domol.

CALIANAX

Să nu m-atingi !
Mi-e silă de voi toți. De mă urmezi
La mare depărtare,-ți dau cetatea.
Și-n streang cu voi.

MELANTIUS

Purcede.

DIPHILUS

E turbat.

(Calianax și Diphilus ies.)

MELANTIUS

In ciuda astrologilor, aceasta
E noaptea-nfăptuirii. Voi spăla
Cu sîngele-i rușinea casei noastre.

(Reintră Amintor.)

AMINTOR

Melantius, dă-mi sprijin : dacă ești
Precum îmi spui, dă-mi sprijin. Mi-a trecut
Descumpătul, și-o furie mă-ncinge
Plăcută mult. Ajută-mă.

MELANTIUS

(aparte)

Au cine,
Văzîndu-l, n-ar jura să mi-l răzbune ?
Prietene, ce-ți este ?

AMINTOR

Scoate spada :
Și mînă-n mînă vom intra-n alcovul
Acestui josnic rege, afundîndu-l
Cu plumbul droaiei sale de păcate
In iad pe veci.

MELANTIUS

Pripită încercare,
Și plină de primejdii. Răzbunarea
Să ți-o urzească judecata rece,
Nu furia.

AMINTOR

Nu mi-ești prieten altfel.
El a trimis la mine după ea ;
Pe ceruri, da, la mine ! și, îți spun,
Ca pe-o străină o iubesc : sînt haruri,
Melantius, în ea cea păcătoasă,

Și se căiește. Singur voi lovi,
De-ar fi să mor. Cu bine.

MELANTIUS
(aparte)

Îmi răstoarnă
Tot ce-am urzit, cu nebunia lui.
Amintor, stai și cugetă ce faci.
Eu sînt viteaz cît vitejia, însă,
Cu regele, cu regele, Amintor,
Te lupți ! *(Aparte.)* Eu știu că-i credincios coroanei
Și-am să-l abat.

AMINTOR.

Eu nu știu ce-ai rostit,
Dar spada mi-ai vrăjit-o și-a căzut,
Iar eu, lipsit de apărare, stau
Cutremurat.

MELANTIUS

Eu însumi ți-o ridic.

AMINTOR

Ce fiară tîmpă-i omul răvășit !
Ce noi numim onoare ne azvîrle
Jos în păcat, și-onoarea-i doar văzduh !

MELANTIUS

Ce schimbătoare-s gîndurile-ți, vai !

AMINTOR

Ca și norocul meu. Eram mînat
Să făptuiesc o faptă pentru care
Venisem să te cert. Aveam o teamă
Că împotriva regelui urzești ;
Bătrînul mi-o trezise. Dar, ia seama :
În trup de rege nu-i un mădular
Neîncărcat de trăsnet.

MELANTIUS

Împotrivă-i
Nimica n-am.

AMINTOR

Hai, vino ; și-amintește-ți
Că nu e chip de răzbunare.

MELANTIUS

Nu-i.

(Ies.)

ACTUL V

Scena 1

O sală în palat.
Intră Evadne și un șambelan.

EVADNE

Sir, riga s-a culcat ?

ȘAMBELANUL

Da, de un ceas.

EVADNE

Dă-mi cheia, dar ; și nimeni să nu stea
Prin preajmă ; e plăcerea lui aceasta.

ȘAMBELANUL

V-am priceput ; și mie mi-aș rîvni-o ;
Tihnită noapte n-am să vă urez.

EVADNE

Vorbești, vorbești...

ȘAMBELANUL

Atît cutez ; însă măria-sa
Se va trezi, și-atunci eu cred că...

EVADNE

Crezi ce poftești... și-acum, hai, noapte bună.

ȘAMBELANUL

Stăpînă, noapte bună, dar... și lungă ! *(Iese.)*

EVADNE

Cumplită noapte ; și în juru-mi totul
E negru ca și țelul meu. O, cuget
Al unei rătăcite ! Cum mă-ndrumi ?
Spre ce genuni ca iadul fioros
Mă-ndemni ? De azi, să nu mai calce strîmb
Nicicînd vre o femeie plămădită
Din carne și din sînge și din teamă —
I-ar fi nesăbuința mai presus
Decît a celui care-și lasă tihna
Plecînd pe mări, bezmetic, la război.
Vecíi întregi noianul de păcate
Nu-l pot plăti, iar milă să le ierte
Nici zeii n-au de-ajuns. Dar eu le-nfrunt.
Am fost casapul neprihanei mele,
Sfîrși-voi căsăpind.

(Desface draperia scenei interioare și îl descoperă pe rege în pat.)

O, ceruri ! Doarme.
Cum dați, zei buni, acestei fiare somn,
Cînd ea de-atîta timp vă pîngărește ?
Se cade să-l ucid ; și n-am să tremur,
Căci fac o faptă vrednică, o simt.
Dar nu în somn, blajin, să-l port în brațe
Pe celălalt tărîm... Răsplata mea
Să-l prindă treaz, și să-i aștern sub ochi
Alaiul de păcate și osînda.
Voi deștepta pe-al său hain arhanghel
Din sufletu-i cel bólnav, vînturîndu-i
Păcatele, asemeni unei furii,
Și-l voi străpunge-apoi. Cu voia-ți, rege...

(Îi leagă brațele de pat.)

Mă tem : ești zdravăn. Nu e drept ca tu
Și eu să ne luptăm cu-aceleași arme.
Așa. De nu-mi strămută hotărîrea
Zeflemisind-o, sînt de-ajuns de tare.
Slăvite crai ! Stăpîne !... Doarme dus
Ca-n somnul veșnic... Rege !... N-o fi mort ?

REGELE

Cine-i ?

EVADNE

Adînc dormi, sire!

REGELE

Scumpa mea Evadne,
Pe tine te visasem. Vino-n pat.

EVADNE

Tîrziu, dar am venit; ci cum mă-ntîmpini?

REGELE

Ce șotii noi ai mai scornit, Evadne?
Mă legi de tine? Cum?... Ciudat tertip.
Hai, vin, iubita mea, și ia-mă-n brațe.
Eu fi-voi Mars al tău; în pat, alături,
Noi prinși să ne lăsăm; să vadă zeii
Și-amorul să ni-l pizmuie.

EVADNE

Stai, stai;
Prea dogorești, și ți-am adus un leac
Să-ți domolească zvîcnetul din vine.

REGELE

Hai, vino-n așternut; să-l sorb fierbinte;
În pat afla-vei cum mă simt trupește.

EVADNE

Eu știu că ai în trup prisos de sînge;
Se cere deci să lepezi sînge.
(Scoate un pumnal.)

REGELE

Sînge?

EVADNE

Da, sînge! Nu clinti; să te căiești,
De-ți dau căință poftele-ți drăcești.
Cu-acest oțel răscumpăr neprihana
Ce mi-ai furat. Dă-mi, rege, faima bună
Cu care doar prin moartea ta mai pot
Să mă arăt în lume.

REGELE

Cum, Evadne?

EVADNE

Nu sînt Evadne ; nu mai port în piept
Un suflet de femeie... Tigru sînt ;
Sînt tot ce nu cunoaște îndurarea.
Să nu te miști ! De miști, te voi stîrpi
Nepregătit și năpădit de spaime,
Încît vei arăta de două ori
Mai ticălos ; așa te voi trimite
Să-ți cauți cazna negrului tău duh ;
Îți jur pe răzbunarea mea !

REGELE

Nu, nu se poate ! Tu glumești ; prea blîndă
Și prea gingășă ești.

EVADNE

Ba nu, nu sînt ;
Scîrnavă cît și tine sînt, și pot
Să fiu la fel de diavol. Da, cîndva
Am fost curată ca un trandafir
Abia deschis, dar tu, tu hîd buboi,
(Să nu te miști) m-ai otrăvit. Purtam
Cunună de virtuți, dar curtea ta
Și tu (plăti-ți-ar iadul pentru faptă),
Adăugînd ispită la ispită,
M-ați despuiat de cinste ; pentru asta
Te voi ucide, rege.

REGELE

Nu !

EVADNE

Da !

REGELE

Nu !
Să nu vorbești așa... Blajină ești,
Asprimea nu-ți stă bine.

EVADNE

Taci, și-ascultă.
Doar buzele să-ți miști, cerînd iertare
La cei din slăvi, pe-a căror slavă jur,
La cei ce ne-au văzut păcătoșia ;

Și sufletul (să-l pipăi de-aș putea)
Ți l-aș stîrpi ; de nu-l ajunge fierul,
Cu limba îl înjunghii. Mîrșav ești !
Lepădătură peste fire-a firii,
Un nour gros trimis să-mproaște ciumă
Femeilor nevolnice ! Tiran
În stare, da, să-și vîndă și supușii
Și dreptul său la viața de apoi
Ca să-și aline poftele...

REGELE

Ascultă,
Evadne, suflet dulce ! Eu ți-s rege.

EVADNE

Rușine mi-ești ! Să nu te miști ; nu-i nimeni
S-audă dacă strigi. Deșartă e
Nădejdea că mai scapi. Așa, om putred,
Așa încep ! *(Îl înjunghie.)*

REGELE

Oprește-te, Evadne !
Îți poruncesc, oprește !

EVADNE

N-am de gînd
Să mă despart așa frumos de tine ;
Se cade să mai guști măria-ta
Și alte giugiuleli.

REGELE

Ce crunt tîlhar
Te-aţîţă să ucizi ?

EVADNE

Tu, iazmă, tu.

REGELE

Oh !

EVADNE

Cinstitu-m-ai, o, rege, la palat
Și necinstită m-ai făcut ; apoi
M-ai măritat cu un bărbat cinstit
Și iar m-ai necinstit.

REGELE

Evadne, milă !

EVADNE

Mă soarbă iadul ! Na, pentru Amintor !
Mai na și pentru frate-meu ! Și pentru
Femeia cea mai vrednică de milă ! *(Îl ucide.)*

REGELE

Vai, mor !

EVADNE

Păcatul nostru moară ! Eu te iert.

(Iese. Intră doi șambelani.)

INTIIUL ȘAMBELAN

Dumneaei a plecat ; haide să intrăm ; regele ne-așteaptă și are să se supere.

AL DOILEA ȘAMBELAN

Strașnică bucățică ; într-o noapte, cînd iese de la rege, o să ne dăm noi la ea.

INTIIUL ȘAMBELAN

Preabucuros. Ce iute-a isprăvit cu dînsa. Văd că la treaba asta regii nu sînt mai de ispravă decît ceilalți muritori.

AL DOILEA ȘAMBELAN

Ce somn adînc ! Nici nu-i aud răsuflul.

INTIIUL ȘAMBELAN

Sau faclele abia mai dau lumini,
Sau prea arată palid.

AL DOILEA ȘAMBELAN

Chiar că-i palid.
Păzească-l zeii ; să-l privim... Vai, vai,
E țeapăn, căsăpit și mort ; trădare !

INTIIUL ȘAMBELAN

Aleargă, dă de veste !

AL DOILEA ȘAMBELAN

Trădare, trădare ! *(Iese.)*

INTIIUL ȘAMBELAN

În seama noastră faptul fi-va pus,
Căci pe-o femeie cine-ar crede-o-n stare.

(Intră Cleon și Lysippus.)

CLEON

Ce-i ? Unde-i trădătorul ?

INTIIUL ȘAMBELAN

S-a dus, s-a dus ; doar cruda ei ispravă
A mai rămas.

CLEON

Isprava ei ! Femeie ?

LYSIPPUS

Și unde-i trupul ?

INTIIUL ȘAMBELAN

Colo...

LYSIPPUS

Adio, vrednic om ! Am fost legați
Prin dragostea de frate și de rege ;
Și amîndouă cer potop de lacrimi ;
Dar cei puternici fost-au osîndiți
Să n-aibă timp de bocete ; mă iartă !
Ea încotro s-a dus ? *(Intră Strato.)*

STRATO

Să n-o vînați ;
Căci dînsa doar unealtă, vai, a fost.
Vin știri cum că Melantius e-acum
Stăpîn pe cetățuie și că-i cheamă
— Stînd sus pe metereze — pe răzleții
Cîți trec la ceasul cumpenelor nopții,
Strigînd dreptatea astei fapte.

LYSIPPUS

Nobili,
Al vostru rege eu sînt.

STRATO

Recunoaștem.

LYSIPPUS

Mai bine n-aș fi fost ! Veniți, căci lucrul
Se cade scurt curmat. *(Ies.)*

Scena 2

În fața cetățuici.

Intră Melantius, Diphilus și Calianax, pe metereze.

MELANTIUS

Cum proștii cred că-s bine întrarmat
(Fii dîrz, Diphilus !), bun prilej avem
Ca să spălăm obrazul casei noastre
Sau să murim cu cinste.

DIPHILUS

Nu mă tem ;
Fricos nu sînt... Calianax, fii tare !

CALIANAX

De-aș fi avut un dram, păi v-arătam...

MELANTIUS

Ești elocvent, vorbește cu norodul.

CALIANAX

S-ajungi în furci... frumoasă elocință ;
Ești piaza mea cea rea ; lua-te-ar iadul !
S-atîrn în streang de dragul altcuiva.
Sînt eu bătrîn, dar nici mintos, nici vajnic.

(Intră Lysippus, Diagoras, Cleon, Strato și garda.)

LYSIPPUS

Priviți cum stă pe zid cutezător
De parcă are oastea toată-n jur.

STRATO

Ai zice că dreptatea e cu el —
Iertat să fiu, stăpîne, cînd spun asta !
Deși trufaș din fire și pornit
Spre multe mari isprăvi primejdioase
(De care cei bicisnici se-nfioară
Doar cînd aud), eu, negreșit, îl cred

Om nobil, și socot că mai curînd
A fost silit să facă-asemeni faptă
Decît că a dorit-o ; e-nțelept
Pe cît e de viteaz.

LYSIPPUS

Eu cred la fel ;
Ne ierte cei din cer !... Vorbește-i, Cleon.

CLEON

Voi de pe zid !

MELANTIUS

Binevenit ești, Cleon !
Te-am fi dorit alături ; ești om drept.

CALIANAX
(aparte)

Eh, ce lingău nemeric mi-ești, măcar
Că nu-ndrăznesc să spun.

LYSIPPUS

Melantius !

MELANTIUS

Sir ?

LYSIPPUS

Mă doare mult că astfel ne-ntîlnim ;
Frăția noastră nu ne-a vrut nicicînd
Atît de-nstrăinați. Cred c-ai rămas
Același om, că teama — nu onoarea —
Te-a-mpins spre-acest liman. Un bun stăpîn
Pierdut-ai, despre care unii spun
Că prin credință îl puteai păstra,
Dar tu cunoști mai multe.

CALIANAX
(aparte)

Sînt smintit
De cînd mă știu ; vreun inimos, nădăjdui,
Îi va plăti coțcarului acesta.

MELANTIUS

Regesc vlăstar, te prind aceste lacrimi ;
De le-ai jertfi cui vrednic e de ele,

Ți-ar fi prinosul trainic. Pe-al tău frate,
Ca rege l-am slăvit cît timp a fost
Om vrednic ; l-am slujit din răsputeri,
Încît veneau solii de hăt-departe
Să-l cumpere prieten. Pe atunci
Oștean i-am fost. Ci cînd ne-a terfelit
Și vrednicele-mi fapte le-a-nfierat
Cu semnul poftei sale (rușinînd
În veci pe sora mea, făcînd-o tîrfă
Și — ce e mai cumplit — cu desfătare
Îndelungînd păcatul), eu de el
M-am lepădat ca și de cel ce-am fost ;
Și stau aici să-mi fac dreptate însumi
Și să-l răzbun pe-acest moșneag năuc
De cîte-a tras din parte-i.

CALIANAX

Cine, eu ?
Mă vreți în cîrd cu voi ? Nimic n-am tras ;
Mă lepăd de voi toți.

MELANTIUS

Într-un cuvînt ;
Nu rîvna spre mărire mă îndeamnă
Să fac așa ; aș vrea să fiu din nou
Supus și de credință, dar și slobod ;
De nu, eu știu ce pot, și spulbera-voi
Acest oraș. Zoriți-vă și dați
Răspuns cuminte.

STRATO

Doamne, leagă grabnic
Tot ce s-a rupt ; ce-a fost a fost ; n-ai cum
Să te răzbuni ; căci mii de inși pîndesc
Un ceas de tulburare ca acesta ;
Aruncă-i alb răvaș.

LYSIPPUS

Să scrii, Melantius,
Dorința-ți ; eu mi-am pus pecetea mea.
(Îi aruncă o hîrtie lui Melantius.)

MELANTIUS

Onoarea, nu cîștigul, m-a silit
La faptă ; și atîta vreau : iertare.

CALIANAX

Să fiu semnat și eu.

DIPHILUS

Te-ai lepădat
De noi chiar adineaori.

CALIANAX

N-are-a face ;
N-am chef s-atîrn în ștreang pentru o chichiță ;
Să fiu semnat !

MELANTIUS

Vei fi semnat, vei fi...
Veniți la porți ; te recunoaștem rege
Și-ți închinăm cetatea.

LYSIPPUS

Haideți, hai. *(Ies toți.)*

Scena 3

O anticameră în apartamentul lui Amintor.
Intră Aspatia, în haine bărbătești.

ASPATIA

E ceasul meu din urmă. Ierte-mi cerul
Nesăbuința care, din senin,
M-a covîrșit cu chinuri și frămînt
Și femeiasca inimă mi-a frînt.
De mori, mai multă cinste vei avea,
Căci de-ar putea-îndura durerea mea
O alta, necrîcnind, aceea poate
Să viețuie, făcîndu-și rîs de toate.

(Intră un slujitor.)

Te ocrotească zeii.

SLUJITORUL

Și pe tine.
Ce vînt te-aduce oare, și la cine ?

ASPATIA

La dumneata ; fii bun de mă ajută
Să-l văd pe-al tău stăpîn.

SLUJITORUL

Vrei să-l slujești ?

ASPATIA

Voi face tot ce vrea ; dar hai, dă-i zor,
Am treburi însemnate ; vreau cu el
Să stau de vorbă.

SLUJITORUL

Imi pare rău, așa grăbit fiind,
Zăbavă să-ți pricinui ; dar nu-i chip.

ASPATIA

Și totuși bine-ai face să-l vestești.

SLUJITORUL

Cu nimeni n-are poftă să vorbească
Și mai ales de treburi însemnate ;
Așa mi-a dat în grijă.

ASPATIA

E ciudat...
Au nu te-mbie aurul ? Poftim ;
Ajută-mă s-ajung la el.

SLUJITORUL

Să nu te superi ; tot ce pot voi face. *(Iese.)*

ASPATIA

Ce dîrz răspuns mi-a dat acest flăcău !
Bărbatul are-n el un miez viclean
Mai mult decît femeia. Toți bărbații
Așa îmi par ; sînt aspri, nenduraţi,
Și au o subțirenie în toate
Necunoscută celui ce iubește ;
Noi, lesne crezătoarele femei,
Urzim doar gînduri netede și limpezi
Crezînd că-așa se cade. Nu e drept
Femeia și bărbatul să-i unești.

(Intră Amintor și omul său.)

AMINTOR

Și unde-i ?

SLUJITORUL

Colo, doamne.

AMINTOR

Ce dorește ?

ASPATIA

Vă rog să porunciți acestui om
Să plece ; va să dau pe față lucruri
Ce-s vrednice de-auzul vostru.

AMINTOR

Du-te.

(Slujitorul iese.)

ASPATIA
(aparte)

Intruchiparea-aceasta poate-ascunde
Fățărnicia !

AMINTOR

Vrerea voastră, sir ?

ASPATIA

Ghici-vei, cunoscîndu-mă, stăpîne,
Ce trebi m-aduc ; și lesne mă cunoști ;
Căci pînă cînd războiul nu-mi crestase
Pe chip aceste urme, se spunea
Că sînt leit cu sora mea. Pe scurt,
Sînt frate cu Aspatia-oropsita.

AMINTOR

Aspatia-oropsita ! Mult m-aș vrea
În locul ei ! Îngăduie-mi ca mîna
Să ți-o sărut, drept semn că o cinstesc
Pe biată sora ta. Eu cel de-aici
Port vina. Cum aș vrea să mor ! Tu, june,
Să pleci, căci porți în ochii tăi ceva
Care-mi învie-n gînd păcatul meu
În cel mai hîd veșmînt ; și sufăr crîncen
Și fără ghesul tău.

ASPATIA

De-ar fi așa !...
De cînd eram de doisprezece ani
Pe sora mea eu nu am mai văzut-o
Decît acum, cînd m-am întors chemat
La jalnica ei nuntă ! Însă zeii
Știu ei ce fac. În două vorbe : ea
Mi-a spus destul încît să pot pricepe
Ce lașe răni i-ai dat. Războiul doar
E tot ce-am învățat ; și sînt în stare
Să fiu cam necioplit și-n timp de pace ;
Dar nu vreau. Nu-i nevoie să-ți mai spun
Că june sînt și nu doresc să-mi pierd
Onoarea, care greu o capeți iarăși ;
Cinstit voi să mă port : pentru duel
Azi legea-i aspră : de-am lupta cu martori,
Am fi opriți. De-ți place spada ta,
Cu ea să lupți ; de-ți pare-a mea mai bună,
Schimbăm ; căci iată locul, iată ceasul
De răfuit. *(Trage spada.)*

AMINTOR

O, june milostiv,
Să nu socoți că vreau ca nedreptatea
Să dăinuie... De dragul sorei tale,
Să știi că nici gîndi nu pot la faptul
Cel deznădăjduit ce nu-l cutez ;
Dar ca să am trai bun, nu vreau s-o văd.
Și simt un nu știu ce cînd te privesc.
De am ceva ce jindui, ia-mi și mergi ;
Căci mie-mi pari mai fioros ca moartea
Și ochii tăi mă-nvinuie...

ASPATIA

Jura
Chiar ea că fi-vei blînd, și-mi vei grăi
Încît să plîng ; și chiar așa și faci,
Intr-adevăr. Dar mi-a mai spus : „Ia seamă
Să nu te-nșele" ; și să lupt cu tine
Nainte de-a mă-ntoarce.

AMINTOR

Nu primesc.
Muri-voi pentru ea ; dar împotrivă-i
Nu-ncerc nimic.

ASPATIA

Nu-i chip să nu te-ndupleci.
Mă port cuviincios cu cei ce-n luptă
Sînt îndrăzneți ; dar cu un om ca tine
Așa mă port. *(Îl pălmuiește.)*

AMINTOR

Te rog, ia seama, june.
Pe sora ta o prețuiesc mai sus
Ca însăși cinstea mea, încît îți rabd
Și-acesta... Zei ! o palmă pot să-ndur !
Dar nu mai sta, ca nu cumva să-ți chemi
Sfîrșitul timpuriu.

ASPATIA

Flecar ce ești ;
Ai învățat tertipurile vorbei
Și cum să-i miști pe cei cu inimi moi ;
Să rabzi picioare... *(Îl lovește cu piciorul.)*
Astfel... *(Aparte.)* Cum se-nfrînă
Să nu-mi ia viața ?

AMINTOR

Iartă ! Un bărbat
Mai mult nu rabdă, teafăr rămînînd...
De-ar fi să pot, aș mai răbda. Și acum,
(trage spada)
Arată-mi cît de vajnic zici că ești ;
Să știi că-ți sună ceasul.

(Duelează. Aspatia este rănită.)

Asta ce-i ?
Nu știi să lupți ; cînd vrei să mă lovești
Țintești alături ; eu cînd te lovesc,
Salți mîinile și-întîmpini lovitura
Cu pieptul gol !

ASPATIA

Am căpătat destul.
Așa doream. Nu-i loc mai potrivit
Să mor, decît aici.

(Cade. Intră Evadne, cu mîinile însîngerate și cu un cuțit.)

EVADNE

Amintor, încărcată vin cu știri
Spre fericirea ta ; leac bun ți-aduc
Să-ți vindece năpastele pe loc,
Și iarăși să fii slobod. Tot Evadne
E-aceea care calea ți-o aține,
Dar nu spre răul tău.

AMINTOR

Nu poți să mai mă-nșeli ca să te cred ;
Dar porți în ochi atîtea vești și fapte
Incît sînt uluit.

EVADNE

Nu fi uimit, o, nobile bărbat ;
Privește-mă și spune : nu sînt mîndră ?
Nu-i șade lui Evadne mai frumos
Cu-aceste noi podoabe ? Ochii tăi
S-au desfătat măcar pe jumătate
In ceasul cînd pontiful ne-a unit ?
Pe-atunci aveam un suflet prea urît
Ce mă sluțea ; de cînd m-am rătăcit
Și pînă azi, eu slobodă n-am fost.

AMINTOR

În tine deslușesc o veste grea
Pe care gura-ți n-a rostit-o. Sînge
Aduci pe mîini și-n mînă ai cuțit.

EVADNE

In el e fericirea ta și-a mea.
Amintor, rîzi ! căci regele e mort.

AMINTOR

Iubim pe cei ce pot lovi mai crud
Și viața noastră-n palma lor o punem.
Nălțat-ai răul pînă-atît de sus
Și-ai făptuit păcatul cel mai greu ?

Înșirui la păcate ne-ntrerupt
Și viața ta e-o lungă fărdelege.
Chip negru ai ; în suflet ciumă porți.
Amintor, rîzi !... Ai omorît un om
Al cărui nume-avea puteri să-mi stingă
Mînia, și obida să-mi aline.

EVADNE

S-a făptuit ; și — neaflînd alt drum
Mai drept, decît jertifindu-l să-ți cîștig
Iubirea iar — eu nu mă pot căi.

AMINTOR

Pe zei de i-ai trimite să mă-ndemne
Să te iubesc și să te iert, femeie,
Cu zeii m-aș certa... Am doborît
Un tînăr ale cărui răni mă dor,
Pe care piaza rea l-a-mpins în moarte
Prin mîna mea zăbavnică ! Privește-l.
Și ca să-mi crești durerea, mi te-arăți
Spoită crunt cu sîngele regesc
Ce l-ai vărsat năprasnic. Mă întunec,
Și mă-mpresoară, parcă, un pustiu.

ASPATIA

Oh, oh, oh.

AMINTOR

M-ai prigonit de-ajuns ; destul !

EVADNE

Mă iartă,
Și ia-mă-n patul tău. Căci nu mă pot
De tine rupe. *(Îngenunchează.)*

AMINTOR

Înțeleaptă fii,
Și nu ieși mîniei mele-n drum.

EVADNE

Eu ție-ți ies în drum, nu ei.

AMINTOR

Ia seama ;
Asupră-ți se va-ntoarce.

EVADNE

De-i așa,
Eu nu mă tem s-o-ntîmpin. Du-mă-acasă.

AMINTOR

Tu, monstru al cruzimilor, să taci !

EVADNE

Pe zei, te domolește. Ochii tăi
Sînt mai tăioși ca spada ta.

AMINTOR

Fugi, fugi !
De-ngenuncherea ta cumplit mi-e silă ;
Mă chinui cînd tîrîndu-te-n genunchi,
Îmi ceri ce nu-ți pot da. Ridică-te.

EVADNE

Primește-mă.

AMINTOR

Cuvintele-ți mă-nving,
Și-mi iști în toiul caznei și-al mîniei
Un simțămînt tulburător ce-mi spune
Că te-am iubit cîndva. Plec, nu cutez
Să zăbovesc... E fără țărm puterea
Femeii să ne-nduplece. *(O părăsește.)*

EVADNE

(ridicîndu-se)

De-acum, Amintor, iar mă vei iubi.
Mergi ; liniștită sînt ; adio veșnic !
Evadne pentru tine va muri. *(Se înjunghie.)*

AMINTOR

(întorcîndu-se)

Mi-a mai rămas un strop de omenie
Ce-mi poruncește brațul să-ți opresc.

EVADNE

Te-am așteptat, dar prea tîrziu te-ntorci.
Pierdută sînt ; mă soarbe somnul greu. *(Moare.)*

ASPATIA

Oh, oh, oh !

AMINTOR

Simt lutul meu cum tremură, și simt
Cum sîngele-mi zvîcnește-nspăimîntat.
Mi-e sufletul trudit și mă-mpresoară
Lehamitea de mine însumi. Sînt
Puteri ascunse-n leșurile-acestea
Ce carnea mea o cer ; îmi este frig.
Fii dîrz și li te-alătură. Și totuși,
Mă doare despărțirea de ceva ;
Sînt îndeajuns bărbat să-ntîmpin moartea
Și spaima ei ; o, de s-ar fi sfîrșit !
În toată noima morții n-am aflat
Nimic ce n-aș putea semeț să-nfrunt ;
Dar totuși, între fapt și judecată
Stă răul tot ce eu i-am cășunat
Aspatiei. De alt păcat nu-s culpeș.
Deși sînt vrednic de dispreț și ură
Pe drept cuvînt, mai împăcat pleca-voi
Știind că i-am plătit amarul ei
Cu lacrimile mele. N-am să las
Neîmplinit acest prinos cît încă
Mi-a mai rămas putere să plătesc.

ASPATIA

A fost un vis ? E încă-aici Amintor,
Sau tot visez ?

AMINTOR

Ce simți ? Primește-mi dragostea și sprijin.
Îți urcă iarăși sîngele-n obraji ;
Nădăjdui că te vindeci.

ASPATIA

N-ai pomenit de-Aspatia ?

AMINTOR

Ba da.

ASPATIA

Vorbeai de chinul ei, de plînsul ei ?

AMINTOR

Într-adevăr ; și m-am oprit atunci
Cînd ți-am văzut aceste semne bune,
Căci către ea porneam.

ASPATIA

Ai și ajuns ;
Și rănile acestea-s ale ei.
Eu n-am venit cu gîndul răzbunării,
Ci ca să-ți capăt binecuvîntarea.
Aspatia sînt eu.

AMINTOR

Mai poți, o, suflet, lumea s-o privești ?

ASPATIA

Amintor, viețui-voi ; mi-e mai bine ;
Cutreieră prin mine voia bună.

ASPATIA

Pieirea ta vieți multe cere-n schimb ;
Să mergem la un vraci, să te ajute.

ASPATIA

Amintor, stai ; aici îmi aflu tihna ;
Puterile încep să nu m-asculte.
Tu ce simți, suflet blînd ? De-ar fi să pot,
Aș vrea să viețui... M-ai iubi atunci ?

AMINTOR

Vai, prețuie mai mult un fir de păr
De-al tău decît întreaga mea făptură.

ASPATIA

Dă-mi mîna ta ; cu mîinile te caut
Și nu te pot afla ; mi-e tare rău.
Țin mîna ta în mîna mea, Amintor ?

AMINTOR

Da, da, tu cel mai sfînt odor al lumii.

ASPATIA

Te cred mai mult decît mă-ncred în simțuri.
Vai, trebuie să plec... Adio ! *(Moare.)*

AMINTOR

Aspatia !... Se pierde... Dați-i apă
Ca viața să i-o-nlănțuie de trup !
Aspatia, vorbește ! Nici un sprijin ?
Prost sînt ; s-o frec pe tîmple... N-a clintit...

Ce vrăji ascunse-ar face-o să m-audă,
Iar ea să-mi dea răspuns ?! Vorbește-mi, hai...
Încovoindu-l astfel, pot vedea
De-a mai rămas în trup un fir de viață...
S-a stins... Dar nu mă-ndur s-o părăsesc.
Fiind oprită orice înfruntare
A dreptei judecăți, voi socoti
Că zeii miluitu-m-au, de-or vrea
Să-ntoarcă iar în gingașu-i lăcaș
Al fetei suflet sfînt... doar cîțiva ani !
Dar nu-s nădejdi ; și zeii nu m-ascultă.
Aspatia !... S-o încovoi din nou...
Pe veci zburat-a sufletul ; sînt crud
Cu mine însumi, zăbovind desprins
De ea atîta timp... Destul cu vorba...
Te-ajung din urmă, multiubito, iată !

(Se ucide. Reintră slujitorul.)

SLUJITORUL

Este o mare cinste pentru stăpînul meu că vine la dînsul regele cel nou. Trebuie să-i dau de veste că intră chiar acum. O, zei !... Săriți ! Săriți !

(Intră Lysippus, Melantius, Calianax, Cleon, Diphilus și Strato.)

LYSIPPUS

Amintor unde e ?

STRATO

O, iată-l colo !

LYSIPPUS

Ciudate lucruri.

CALIANAX

Ce căutăm pe-aici ?

MELANTIUS

Cu morții sînt așa deprins, încît
De loc nu-mi plînge inima. Pe veci
Să-nmărmuresc aicea ! Plîngeți, ochi !
Acesta e Amintor ; el mi-a fost
Prieten bun... Plîngi, inimă ! Simt, plînge...
Vorbește,-Amintor ! Cheamă-mă la tine.

AMINTOR

Oh !

MELANTIUS

Melantius cheamă pe Amintor. Oh !
A' tale brațe mă-ndrăgesc mai mult
Decît cuvîntul tău. Vorbește !

AMINTOR

Ce ?

MELANTIUS

Mai scump ca tot ce-mi fi-va dat s-aud
Îmi este-acest micuț cuvînt.

DIPHILUS

O, frate,
Aici e moartă sora ta, și tu
Jelești acolo.

MELANTIUS

Asta nu-i nimic
Pe lîngă moartea lui. Căci el mi-a fost
Părinte, frate, soră și fecior —
Tot ce-am avut... Ci spune-mi, cine-i mortul
De lîngă tine ?

AMINTOR

E Aspatia.
Rostitu-mi-am cuvîntul cel din urmă ;
Ingăduie-mi să mor la pieptul tău. *(Moare.)*

CALIANAX

Aspatia ? Ce-i asta ?

MELANTIUS

Pînă azi
Rău nu-mi păru că am un suflet dîrz
Ce nu se frînge-atunci cînd trebuiește.

CALIANAX

Și fata mea este moartă aici ! Sînteți toți niște bocitoare iscusite ; pe cînd eu nu mă pricep să jelesc altfel decît plîngînd și-atîta.

MELANTIUS

Sînt un flecar ; dar gata...
(Încearcă să se omoare.)

DIPHILUS

Frate, nu !

LYSIPPUS

Opriți-l.

DIPHILUS

Ce fapt nebărbătesc ai încercat ?
Stă bine oare asta stirpei noastre ?

CALIANAX

Nu știu ce se întîmplă, dar simt că m-am făcut omul cel mai bun și că vă sînt prieten tuturor. Mi-ați dat voi ceva care să mă ucidă repede ; dar eu mă duc la mine acasă și-am să trăiesc cît voi putea mai mult.

MELANTIUS

Nevolnic cel pe care-l poți opri
Să moară, fiindcă n-are arme-n mîini.
Au nu sînt pumnii mei destul de ageri
Să mă sugrum ? De mi-i legați, mă jur
Că nu voi mai mînca, nici bea vreodat',
Nici voi dormi, nici săvîrși ceva
Prielnic vieții ! Asta jur, Amintor !

LYSIPPUS

Păziți-l ; duceți trupurile acestea.
Să-mi fie pildă bună ce-am văzut
Spre a domni cuminte ; zeii dau
Sfîrșit năprasnic rigăi desfrînate ;
Iar pe unealta sa blestem se-abate.

(Ies.)

JOHN WEBSTER

DIAVOLUL ALB

sau

VITTORIA COROMBONA

În romînește de
DAN DUȚESCU

Diavolul alb *(„The White Devil") este o tragedie romantică de o mare forță, pe care numai Shakespeare a putut-o depăși la vremea sa. Deși atît de depărtată de principiile clasice, ea se apropie de tragedia antică poate mai mult decît orice altă piesă din perioada Renașterii engleze, cu excepția lui* Othello, *prin aceea că acțiunea se desfășoară fără încetare la cel mai înalt grad de tensiune dramatică.*

Piesa a fost publicată prima oară în 1612, într-o ediție in-quarto. *Probabil că nu a fost scrisă înainte de 1609. Acțiunea se bazează pe un fapt autentic, anume viața tragică a Vittoriei Accorambona, ucisă la 22 decembrie 1585. Îndepărtările de adevărul istoric în ceea ce privește unele amănunte au dus la concluzia că Webster nu s-a bazat pe o relatare scrisă, ci pe una orală a faptelor. Virginio Orsini (Giovanni din piesă) a vizitat Anglia în 1601.*

Traducerea de față a fost făcută după textul reprodus în volumul Elizabethan Plays, *îngrijit de Hazelton Spencer, Editura D. C. Heath and Comp., Boston, 1933.*

PERSOANELE

MONTICELSO, cardinal, mai tîrziu papa Paul al IV-lea

FRANCISCO DE MEDICIS, duce al Florenței; în actul al cincilea deghizat în maur, sub numele de Mulinassar

BRACCIANO, cunoscut ca PAULO GIORDANO ORSINI, duce de Bracciano; soțul Isabellei, îndrăgostit de Vittoria

GIOVANNI, fiul său și al Isabellei

LODOVICO, un conte italian decăzut

ANTONELLI, GASPARO } prietenii săi, în slujba ducelui Florenței

CAMILLO, soțul Viitoriei

HORTENSIO, unul dintre ofițerii lui Bracciano

MARCELLO, un însoțitor al ducelui Florenței și fratele Vittoriei

FLAMINEO, secretarul lui Bracciano și fratele Vittoriei

JAQUES, un maur, servitorul lui Giovanni

CARDINALUL DE ARRAGON

DOCTORUL JULIO

CHRISTOPHERO, asistenul său.

Ambasadori, curteni, avocați, ofițeri, medici, un scamator, un armurier și oameni de suită.

ISABELLA, sora lui Francisco de Medicis și soția lui Bracciano

VITTORIA COROMBONA, o doamnă venețiană; mai întîi căsătorită cu Camillo, apoi cu Bracciano

CORNELIA, mama Vittoriei, a lui Flamineo și a lui Marcello

ZANACHE, o maură, servitoarea Vittoriei

Matroana unei case de pocăite.

Acțiunea se petrece la Roma și Padova.

ACTUL I

Scena 1

Roma

Intră contele Lodovico, Antonelli și Gasparo.

LODOVICO

Surghiun !

ANTONELLI

M-a-ndurerat s-aud osînda.

LODOVICO

Ha, ha ! O, Democritus, zeii tăi
Ce lumea cîrmuiesc ! Răsplata curții
Ca și pedeapsa ! Soarta e o tîrfă :
De-ți dă ceva, îți dă cu țîrîita
Și-ți ia cu japca totul înapoi.
Așa-i cînd ai dușmani : trăsni-i-ar cerul !
Ei, lupul nu mai pare că e lup
Decît cînd e flămînd.

GASPARO

Dușmanii tăi
Sînt prinți.

LODOVICO

Mă rog de sănătatea lor.
Doar trăsnetul e adorat de cei
Pe care îi pălește.

ANTONELLI

Haide, haide;
Pe drept ești osîndit : privește-n urmă
La viața ce-ai trăit-o ; comitatul
În trei ani ți-ai păpat.

GASPARO

Te-au înghițit
Ciracii ca pe zeama de mumie [1],
Și-ngrețoșați de-asemeni scîrnav leac
Te varsă-n șanț.

ANTONELLI

Impleticit trecut-ai
Prin toate treptele beției crunte :
Două moșii te costă numai banii
Zvîrliți pe icre negre.

GASPARO

Cei de neam,
Poftiți la deșănțatele-ți orgii,
La care doar că fenixi nu mîncați,
Rîd de năpasta-ți, socotind că ești
Un meteor ce, din pămînt purces,
In aer se va mistui [2].

ANTONELLI

Fac glume,
Zicînd că te-ai născut într-un cutremur,
De mult prăpăd ce-ai mai adus.

LODOVICO

Prea bine ;
E-un puț cu două ciuture : aștept
Să se deșerte una.

GASPARO

Mai rău încă :
Ai făptuit în Roma sîngeroase,
Cumplite-omoruri.

LODOVICO

Pișcături de purec ;
De ce nu-mi luară capu-atunci ?

---

[1] Zeama de mumie era folosită ca medicament.

[2] Exista credința că meteorii sînt „exalații" ale pămîntului atrase de soare.

GASPARO

Ei, doamne,
Dreptatea uneori se mai înfrînge ;
Nu scaldă totdeauna rău-n sînge.
Blînd pedepsit, te-i lepăda de rele ;
E-o bună pildă-n aste vremuri grele.

LODOVICO

O fi ; dar cum scăpară de surghiun
Cei mai cu moț : ca Paulo Giordano
Orsini, ducele de Bracciano,
Ce caută prin codoșlîcuri cinstea
Vittoriei Corombona s-o-ntineze ;
Ea, care c-un sărut mi-ar fi adus
Iertarea ducelui.

ANTONELLI

Fii om întreg.
Un pom rod bun nu dă pe locul lui,
Ci-acolo unde-i răsădit ; parfumul
Cu cît îl freci, cu atîta mai puternic
Se răspîndește ; tot la fel năpasta
Virtutea o dezvăluie : curată
Sau poate pîngărită.

LODOVICO

N-am nevoie
De mîngîierea ta sulemenită.
Am să le tai prin burtă arabescuri
De mă întorc.

GASPARO

Vai, vai !

LODOVICO

Eu am răbdare.
Am mai văzut eu oameni osîndiți
Privind cu drag călăul, dîndu-i bani ;
La fel și eu, le mulțumesc și-aș zice
C-arată milostenie crăiască
De mă gonesc mai iute.

ANTONELLI

Mergi cu bine.
Te vom aduce din surghiun cîndva.
Nu mă-ndoiesc.

LODOVICO

Vă sînt îndatorat.
Pomana lumii-i asta : folosiţi-o.
Cei mari vînd oi tăiate bucăţele,
Dar după ce-au tuns lîna de pe ele. *(Ies.)*

Scena 2

In casa lui Camillo.
Sunet de trîmbiţe. Intră Bracciano, Camillo, Flamineo, Vittoria Corombona şi slujitori cu torţe.

BRACCIANO

Odihnă bună !

VITTORIA

Bun venit, stăpîne.
Lumini mai multe ! Însoţiţi pe duce !
(Camillo şi Vittoria ies.)

BRACCIANO

O, Flamineo !

FLAMINEO

Stăpîne ?

BRACCIANO

E pierdută, Flamineo !

FLAMINEO

Urmaţi-vă dorinţa ; eu sînt iute
Ca fulgerul să vă slujesc. O, doamne,
(în şoaptă) Vittoria, preafericita-mi soră,
Vă va primi îndată. Domnii mei,
Caleaşca poate să purceadă. Duca
Doreşte toate torţele să stingeţi
Şi să vă-ndepărtaţi. *(Însoţitorii ies.)*

BRACCIANO

Sîntem atît de fericiţi ?

FLAMINEO

Cum áltfel ?
Au n-ai băgat de seamă, mult-slăvite,
Cum ochii ei într-una te pîndeau ?
Am și vorbit cu slujnica domniței,
Cu Zanache, maura ; și mîndră-i foarte
O minte-atît de-naltă să slujească.

BRACCIANO

Ne copleșește-atîta fericire,
Gîndind că-i peste merit, peste fire.

FLAMINEO

Peste merit ! Hai să vorbim acum pe șleau : adică domnia-ta n-o meriți ! Oare ce te descumpănește ? Sfiala ei ? Asta-i doar învelișul poftei ce zace în mai toate femeile ; de ce oare or fi roșind femeile cînd spui pe nume acelui lucru pe care nu se tem să-l mînuiasă ? Ehei, mare li-i meșteșugul ! Pricep ele că opreliștile în calea plăcerii fac să crească dorința, pe cîtă vreme sațiul e patimă boantă, ostenită și toropită. Dacă la curte ușile cramei ar sta veșnic deschise vraiște, nu s-ar mai înghesui oameni împătimați la ospețe, și nici n-ar mai face curte înflăcărată după ce au băut cîteva potire.

BRACCIANO

Da, dar bărbatul ei e gelos !

FLAMINEO

Mai ducă-se dracului ! Nici meșterul poleitor, ros de otrava argintului viu [1], nu-i mai neînsuflețit în partea aceea a trupului unde se află lăcașul iubirii ; nici stănoagele înalte pe după care se luptă cavalerii împenați n-au primprejur atîtea pene cît păr i-a năpîrlit lui [2], după chiar spusele doctorului care-l curarisește ; jucătorul irlandez care, după ce și-a pierdut și hainele de pe el de-a rămas gol-pușcă, își pune în joc fuduliile, măcar nu se fudulește degeaba, ca el.

Ascunde-te, stăpîne,-aici-n firidă,
Cît caut eu să-l smulg pe-al meu cumnat
Frumoasei lui tovarășe de pat.

[1] Tratamentul cu mercur al sifilisului are ca efect căderea părului.
[2] O altă aluzie la sifilis.

BRACCIANO

Dar dacă n-o veni ?

FLAMINEO

Să nu te văd, seniore, cu nesocotință înamorat. Am iubit și eu o tînără doamnă, și-am urmărit-o cu stăruințele mele de adolescent, o doamnă din ale cărei farmece s-au înfruptat vreo trei, patru juni și ar fi fost bucuroși pînă-n străfundul inimii să se descotorosească de dînsa. Povestea asta e întocmai ca și colivia care stă vara în grădină : păsările care sînt afară se zbat să intre, iar cele care sînt înăuntru se zbat și se dau de ceasul morții că n-or mai apuca să iasă niciodată. Acum pleacă, pleacă, seniore! *(Bracciano iese.)*

Se-apropie. De-l judeci după strai,
Ai zice că-i vreun luminat pîrgar ;
Dar ia să cauți cît e de isteț :
Sub mantă vei găsi un nătăfleț.

(Reintră Camillo.)

Călătorești spre patul soțioarei,
Stimatul meu cumnat.

CAMILLO

Te-ncredințez
Că nu, stimatul meu cumnat. Mă-ndrept
Spre clime mult mai reci, spre miazănoapte.
Mai-mai că nici nu-mi amintesc de cînd
N-am împărțit cu dînsa așternutul.

FLAMINEO

E de mirare cum pierdușsi socoata.

CAMILLO

Iar de-am dormit alături, pînă-n zori
Creștea despicătura dintre noi.

FLAMINEO

Se cuvenea s-o umpli.

CAMILLO

Da, dar dînsei
Nu-i place să mă aflu eu în ea.

FLAMINEO

Cum vine asta ?

CAMILLO

Ducele mi-i oaspe
Și-i mulțumesc. Bag seamă cum se-apleacă
Precum un popicar însufleţit
Spre partea unde-ar vrea să zvîrle bila.

FLAMINEO

Doar nu-ți închipuiești...

CAMILLO

...Că cei de neam
Fac pe-ageamiii spre a-i momi pe fleți,
De-a dreptul în popic rîvnind s-o-ţie ?

FLAMINEO

Il știi pe Aristot și faci pe prostul ?
Sau coarne vrei, cînd ai Efemeride [1]
Ce-arată ce planetă zîmbitoare
Iți priveghea dintîiul înfășat ?

CAMILLO

Phea ! Ce planete ? Ce Efemeride ?
Poți fi încornorat și-n miez de zi,
Cînd stelele sînt oarbe.

FLAMINEO

Preastimate,
Să-ți deie Domnul tot ce n-ai. Iți culcă
In perna moale-mpodobitul cap.

CAMILLO

Cumnate...

FLAMINEO

Doamne apără ! Mi-ngădui
Să te povățuiesc că n-ar fi rău
Nevasta să ți-o-ncui.

CAMILLO

Nu-i rea povața.

---

[1] Tabele astrologice.

FLAMINEO

N-o scoate la petreceri.

CAMILLO

Minunat.

FLAMINEO

Decît în ham, precum pe cîini purtînd-o,
Să n-o lași nici la sfînta liturghie.

CAMILLO

Ar fi spre cinstea ei.

FLAMINEO

In felu-acesta
Ești sigur că în două săptămîni,
Cu toată nevinovăția ei,
Vei fi încornorat, un lucru care
Stă încă-n cumpeni. Asta mi-e povața,
Și nu cer nici o plată pentru ea.

CAMILLO

Ei, dumneata nu știi cam ce mă doare.

FLAMINEO

Te doare sub tichie. Poart-o și dumneata după moda veche, lăsînd să-ți iasă urechile prin ea, că-i mai ușor. Uite ce e, îngăduiește-mi să te judec aspru. Cum adică, să nu-ți lași soția să meargă pe la petreceri ? Femeile sînt mai de bunăvoie și mai deplin cinstite cînd nu li se îngrădește libertatea. Se pare că ești un fandosit din cei cu toane, care-și drămuiește matematic gelozia ; îți măsori înălțimea coarnelor cu stînjenul, înainte de a răsări. Aceste înțărcuiri, în care intră pășuni și pomături cu poame cu tot, stîrnesc o mai mare răzvrătire a cărnii decît toate alifiile deșteptătoare pe care le-au născocit doctorii de la ultimul jubileu încoace [1].

CAMILLO

Asta nu mă îmbărbătează.

---

[1] Anul 1600. Primul an al jubileului a fost proclamat de papa Bonifaciu al VIII_lea, în 1300. Jubileul are loc din 25 în 25 de ani.

FLAMINEO

Se pare că te roade gelozia ; am să-ți dovedesc cît de greșit ești, printr-o pildă la îndemîna oricui. Am văzut o pereche de ochelari așa de iscusit meșteșugiți, încît dacă pui o pará pe masă, ți se pare că vezi douăzeci ; deci dacă dumneata, purtînd o pereche de asemenea ochelari, îți vezi soția încheindu-și pantoful, ai să-ți închipui că douăzeci de mîini s-au repezit să-i salte în sus poalele, și aceasta îți va stîrni, fără pricină, o furie îngrozitoare.

CAMILLO

Neajunsul, domnul meu, nu vine din partea văzului.

FLAMINEO

Adevărat, dar cei ce suferă de gălbenare cred că toate lucrurile pe care le văd sînt galbene. Gelozia e și mai rea ; cînd o apucă pandaliile, îi înfățișează omului, ca tot atîtea băsici într-un lighean cu apă, douăzeci de chipuri care mai de care mai schimonosite ; de multe ori i se pare că însăși umbra lui îl încornorează. *(Reintră Vittoria Corombona.)* Uite-o că vine. Ce pricină oi fi avînd să fii gelos pe această făptură ? Ce dobitoc neștiutor sau ce pezevenghi lingușitor trebuie socotit acela care ar scrie sonete pentru ochii ei, sau i-ar zugrăvi fruntea ca pe zăpezile Idei ori fildeșul Corintului, sau i-ar asemui părul cu ciocul mierlei, cînd mai degrabă aduce cu penele ei ! Asta e tot ; fii înțelept, și am să vă împac ; și veți merge la culcare împreună. Dar ascultă-mă pe mine, nu trebuie să vină ca din partea dumitale ; ai grijă ; îndepărtează-te ; n-aș vrea să fii văzut. *(Camillo se retrage.)* Iubită soră, *(aparte)* înălțimea-sa te așteaptă în casa de ospețe. Soțul tău e grozav de supărat.

VITTORIA

N-am făcut nimic să-l nemulțumesc ; la cină, chiar eu i-am tăiat friptura.

FLAMINEO

(aparte)

I-ai tăiat ce nu trebuie : se zice că a și ajuns clapon. Acum trebuie să mă prefac supărat pe tine. Se cade oare ca un domn de viță atît de aleasă ca soțul tău *(aparte)*, un rîndaș împuțit, care de douăzeci de ani merge în caleașcă alături de slugile ducelui, printre scuipători și țucale.

CAMILLO

(aparte)

Acum începe s-o zgîndăre !

FLAMINEO

Un cărturar neîntrecut *(aparte)*, cu capul plin de creieri de vițel fierți fără mintă, vine cu genunchii plecați să te roage de adăpost pentru noapte *(aparte)*, vine tîrîș pe fund, fiindcă are mîncărime neogoită în partea locului, precum focul de la casa de sticlă care de șapte ani nu se mai stinge [1]. Nu găsești că e un gentilom atrăgător ? *(Aparte.)* Cînd e îmbrăcat în atlaz alb și-l vezi cu botul lui negru, ai zice că nu-i alta decît o larvă din acelea tîrîtoare. Ești, îți mărturisesc, un giuvaier frumos încrustat *(aparte)*, cu piatră falsă, diamantul cela de colo din sticlă proastă.

CAMILLO

(aparte)

Are s-o facă să priceapă ce bunătăți se află în mine.

FLAMINEO

Haide, domnia-sa te așteaptă ; te vei duce să te culci la domnia-sa în pat...

CAMILLO

(aparte)

Acum ajung la fapt.

FLAMINEO

(aparte)

Cu bucuria și nerăbdarea cu care se duce podgoreanul să guste vinul nou. *(Către Camillo.)* Îi spun acum una tare.

---

[1] Aluzie la o casă din Londra.

CAMILLO

(aparte)

Cumsecade cumnat, ce-i al lui e-al lui.

FLAMINEO

Are să-ţi dăruiască un inel împodobit cu piatra filozofală.

CAMILLO

(aparte)

Chiar aşa, căci doar mă îndeletnicesc cu alchimia.

FLAMINEO

(aparte)

Te vei răsturna într-un pat umplut cu pene de turturică ; vei leşina într-un aşternut parfumat, ca fericitul acela care s-a înecat într-un morman de trandafiri. Atît de deplină îţi va fi fericirea încît, aşa după cum oamenii care pornesc pe mare cred că pămîntul şi copacii şi corăbiile merg într-acolo unde merg şi ei, îţi va părea că cerul şi pămîntul te însoţesc în călătorie. *(Aparte.)* Ai să fii împreună cu ducele ; e lucru statornicit cu cuie de diamant, altfel nici că se poate.

VITTORIA

(aparte)

Cum ne descotorosim de el ?

FLAMINEO

Am să-i pun tăuni în coadă de-o să se ducă învîrtindu-se. *(Către Camillo.)* Aproape am cîştigat-o : văd că începe să se dea pe brazdă ; dar te-aş sfătui ca acum, în noaptea asta, să nu te culci cu dînsa ; neîmplinindu-i placul, adică lăsînd-o cu buza umflată, are să-ţi fie şi mai supusă.

CAMILLO

Ştiu şi eu ? O fi mai bine aşa ?

FLAMINEO

Asta va dovedi cît de stăpînitoare îţi este judecata.

CAMILLO

Așa e, și o minte care nu se lasă mînată de năvala dorinței ; căci *quae negata, grata* [1].

FLAMINEO

Intocmai ; dumneata ești magnetul care o va atrage, deși te ții departe.

CAMILLO

Un temei filozofic.

FLAMINEO

Fii tovarășul ei de călătorie după moda mai-marilor și spune-i că vei împărți patul cu dînsa la capătul călătoriei.

CAMILLO

(înaintînd)

Vittoria, nu mă pot lăsa înduplecat, sau, cum ar spune un bărbat, aţîţat să...

VITTORIA

Să faci ce anume... domnul meu ?

CAMILLO

Să împart patul cu dumneata în noaptea asta. Viermele de mătase postește fiecare a treia zi, și în ziua ce urmează toarce cu mai mult spor. Mîine noapte voi fi alături de dumneata.

VITTORIA

Vei toarce un fir ales, te încredințez.

FLAMINEO

(aparte către Camillo)

Dar ia ascultă, parcă te văd că pe la miezul nopții ai să te strecori în odaia dumneaiei.

CAMILLO

Așa îți închipui ? Uite ce e, cumnate, ca să nu crezi că am să te trag pe sfoară, încuie-mă la mine în odaie. În felul acesta ai să fii sigur de mine.

FLAMINEO

Chiar așa voi face, zău că da ; de data aceasta îți voi fi temnicer. Dar nu cumva ai vreo ușiță tainică ?

---

[1] In traducere liberă : Un lucru greu de dobîndit este cu atît mai plăcut (lat.).

CAMILLO

Ce naiba, doar creștini sîntem! Să-mi spui mîine dacă i-a venit greu că m-am despărțit de ea cu atîta asprime.

FLAMINEO

(aparte)

Negreșit.

CAMILLO

(aparte)

Cum ți-a plăcut gluma cu viermele de mătase? Ha, ha. Noapte bună! Am să mă mai folosesc de viclesșugul ăsta.

FLAMINEO

(aparte)

Folosește-te, folosește-te. *(Camillo iese.)* Așa, *(încuind ușa)* bun; acum ești în siguranță. Ha, ha, ha! Te-ai încurcat în propria-ți urzeală, ca viermele de mătase. Vino, surioară; întunericul îți ascunde fața împurpurată. Femeile sînt ca zăvozii cei răi: din omenie, oamenii îi țin ziua legați, dar la miezul nopții le dau drumul; și-atunci fac bine, sau fac rău. Înălțimea-ta, înălțimea-ta!

(Reintră Bracciano. Zanche aduce un covor, îl așterne pe jos și așază pe el două perne luxoase.)

BRACCIANO

Mă crezi? Aș vrea să steie vremea-n loc,
Să fie-aceste clipe fără samă,
Dar fericirea iute se destramă.

(Intră Cornelia și rămîne ascunsă în fundul scenei.)

Mă lasă, preafrumoaso, să-ți revărs
În sîn, nu vorbe mari, ci jurăminte.
Domnița mea, să nu mă-ndepărtezi;
De mă alungi, pierdut sînt pe vecie.

VITTORIA

Mă-ndeamnă omenia, doamne-al meu,
Doar bine să-ți doresc.

BRACCIANO

O, dulce vraci.

VITTORIA

Femeile prea crude sînt — se știe —
Ca doctorii cu multe-nmormîntări :
Își strică bunul nume.

BRACCIANO

Minunato !
Pe cele crude le numim frumoase ;
Ce nume ție cea îndurătoare ?

ZANCHE

Acum se strîng.

FLAMINEO

Unire prea ferice !

CORNELIA

(aparte)

O, temerile mele cad asupră-mi.
O, inimă ! Codoșu-i fiul meu !
Văd casa noastră cum se surpă-n praf.
Cutremurul, pe unde-a bîntuit,
Mai lasă după el fier, plumb sau piatră,
Dar pofta neînfrînată — doar pustiu !

BRACCIANO

Ce preț să aibă giuvaeru-acesta ?

VITTORIA

Podoabă a norocului firáv.

BRACCIANO

Cît mi-o doresc ; nu, nu, vreau doar să schimb
Cu giuvaeru-ți giuvaerul meu.

FLAMINEO

(aparte)

Grozav ! Să schimbe giuvaerul său
Cu-al ei. Ai zis-o bine, duce.

BRACCIANO

Aș vrea să văd că-l porți.

VITTORIA

Aici, slăvite ?

BRACCIANO

Nu, nu, mai jos, aș vrea să-l porți mai jos.

FLAMINEO

(aparte)

Așa : mai jos să-i poarte giuvaerul.

VITTORIA

Spre a ne trece vremea, aș dori
Să-ți povestesc un vis al meu de-azi-noapte.

BRACCIANO

Cu drag te-ascult.

VITTORIA

Un vis prostesc, deșert.
Părea că mă aflam în miez de noapte
Prin cimitir. Un falnic brad avea
Adînc înfiptă rădăcina-n glie.
Ședeam sub brad culcată, și e-un mormînt
Tot presărat cu cruci, cînd, pe furiș
Veni bărbatul meu cu doamna voastră ;
Un tîrnăcop purta în mînă el,
Iar ea ducea o sapă ruginită ;
Cu vorbe grele mi-au strigat ce caut
Sub bradu-acesta.

BRACCIANO

Da, sub bradu-acela ?

VITTORIA

Sub bradu-acesta.
Ziceau că umblu bradu-acela falnic
Să-l smulg din rădăcini și-n locul său
Să-nfig un scai sfrijit ; jurau, de-aceea,
De vie să mă-ngroape. Soțul meu
Cu tîrnăcopul începu să sape.
Iar scorpia, ducesa, cu lopata
Dădea pămîntu-afară, ca o Furie,
Și oseminte-mprăștia în jur.
O, Doamne, cum mai tremuram, și totuși,
Nu m-am putut ruga, cu toată groaza.

FLAMINEO

(aparte)

Doar își vîrîse dracul coada-n vis.

VITTORIA

Cînd, parcă, s-a stîrnit ca un vîrtej,
Făcînd ca din acel copac puternic
Să se repeadă-atunci un braţ vînjos,
Trăsnindu-i pe-amîndoi şi prăvălindu-i
În groapa ce li-era menită lor.

FLAMINEO

(aparte)

Al naibii drac ! Prin visul ei l-îndeamnă
Pe duce să-i ucidă pe cei doi.

BRACCIANO

Voi tălmăci spre bine visul tău :
Te strînge-n braţe cel ce te fereşte
De frigurile unui soţ gelos
Şi de veninul lingavei ducese ;
Vei sta deasupra legilor şi-a bîrfei ;
Îţi dărui-voi gînduri de iubire
Şi împlinirea lor ; dregătoria
De lîngă tine mă va smulge numai
Atît cît să te pot păstra pe culmi ;
Tu îmi vei fi viaţa şi ducatul,
Soţie, prunci, prieteni laolaltă.

CORNELIA

(apărind în faţă)

Blestem pe-aceste inimi găunoase
Ce prevestesc a noastră prăbuşire !

FLAMINEO

Ce Furie mi te-a stîrnit ? Ia ieşi !

(Zanche iese.)

CORNELIA

Ce faci, stăpîne,-aici, în greul nopţii ?
Măliira pînă astăzi n-a pătat
Vreo floare-a noastră.

FLAMINEO

Uite ce te rog,
Mergi de te culcă. Altfel, o păţeşti.

CORNELIA

O, de-ar fi fost grădina asta mîndră
Dintru-nceput sădită cu-a Tesaliei [1]
Otrăvitoare buruieni, sălaș
Al vrăjitoarelor, decît mormînt
Al cinstei voastre-a amîndúrora !

VITTORIA

Măicuță scumpă, vreau să-ți spun...

CORNELIA

Tu fruntea mi-o-ncovoi înspre pămînt
Mai greu decît povara anilor !
E blestemul copiilor ! În viață
Ne ții într-una ochii-nlăcrimați,
Iar morți, spăimoasei frici sîntem lăsați.

BRACCIANO

Ei haide, hai, n-am chef să te ascult.

VITTORIA

Stăpîne drag...

CORNELIA

Nici nu visai că s-a întors la Roma.
Ducesa unde-i, duce desfrînat ?

FLAMINEO

La Roma, cum ?

VITTORIA

Ducesa !

BRACCIANO

Doar i-am spus...

CORNELIA

Ca un ceasornic prinții sînt : ei fac,
Prin pilda lor, al vremurilor rost
Să meargă bine sau să meargă prost.

FLAMINEO

Ai terminat ?

CORNELIA

Nefericit Camillo !

---

[1] In literatura mitologică, sălaș al vrăjitoarelor.

VITTORIA

Mă jur că dacă cinstea mea, sau dacă
Orice-n afar' de sînge ar putea
Să-i stingă îndelunga stăruință...

CORNELIA

Ingenunchiez cu tine și mă rog
Cum jalnic nu s-a mai rugat vreo mamă :
De pîngărești al căsniciei pat,
Să-ți fie viața scurtă cum e plînsul
La-nmormîntarea oamenilor mari.

BRACCIANO

Alei, femeia asta e nebună.

CORNELIA

Ca Iuda fii : trădează prin sărut !
Cît scurt trăi-va el, urîtă fii,
Și neferice, după ce-o muri.

VITTORIA

O, blestemată sînt ! *(Vittoria iese.)*

FLAMINEO

Nu vă e bine, doamne ? O aduc
Indată.

BRACCIANO

Nu, voi merge la culcare.
Să mi-l trimeți aici pe doctor Julio.
Femeie crudă, limba ta de cobe
A răscolit urgiile furtunii.
Fii pricina prăpădului ce vine. *(Bracciano iese.)*

FLAMINEO

Tu, care te fălești cu cinstea ta,
Socoți că-i ceasul potrivit din noapte
Să mîni un duce-acasă ne-nsoțit ?
Pe unde mi-ai agonisit averi,
Să am ce cheltui — aș vrea să știu —
Ca să-mi dea mîna să mă salt cu barba
Mai sus de pintenul măriei-sale.

CORNELIA

Fiindcă sîntem săraci, să fim stricați ?

FLAMINEO

Ce mijloace, mă rog, ai la-ndemînă
Să n-ajung la galeră — sau la ștreang ?
Părintele mi-a fost un gentilom,
Moșiile și le-a vîndut pe toate
Și, norocos, a apucat să moară
Cît n-a mîncat toți banii. M-ai crescut
La Padova, mărturisesc, și-acolo,
Din lipsă de mijloace (martori fie-mi
Colegii mei din Universitate)
Am fost prea bucuros să-mbrac livreaua
Profesorului, șapte ani la rînd ;
Așa putui să-mi iau patalamaua.
Apoi în slujba ducelui intrai.
Am fost la curte, de-unde m-am întors
Mai subțiat, mai plin de pofte mult,
Dar nici cu-atîta mai bogat ; și-ai vrea,
Cînd stă cărarea-n față-mi larg deschisă
Inspre măriri, să mai păstrez sub frunte
Tot laptele ce supt-am de la tine ?
Nu, chipu-acest-al meu îl întări-voi
Cu vîrtoșia vinului cel zdravăn,
Ferindu-l de rușine și roșeață.

CORNELIA

Mai bine nu te-aș fi născut !

FLAMINEO

Mai bine ;
Pe cea din urmă curtezană-a Romei
Mi-aș fi dorit-o mamă, mai degrabă
Decît pe tine. Firea e miloasă
Cu tîrfele : le dă copii puțini,
Copiilor — puzderie de tați :
Ei știu măcar că nu vor duce lipsă.
Hai, mergi la cardinal și i te plînge ;
Dar dacă zice : bine am făcut !?
Licúrg nu pricepea de ce bărbații
Fac icpelor rost de-armăsari voinici,
Dar rabdă ca soțiile frumoase
Să lîncezească sterpe.

CORNELIA

Oh, urgie !

(Cornelia iese.)

FLAMINEO

Ducesa e aici ! Nu-mi place asta.
Sîntem porniți înspre blestemății
Și trebuie să mergem înainte :
Cum rîurile, năzuind spre-ocean,
Se zvîrcolesc tîrîș sub maluri sparte,
Sau cum, voind s-ajungi în vîrf de munte,
N-o iei pieptiș, ci împrumuți mișcarea
Subtil unduitoare-a șerpilor ;
Dacă pricepi politica de stat,
Vezi cum că drumu-i strîmb și-ntortocheat.

(Iese.)

ACTUL II

Scena 1

O încăpere în palatul lui Francisco.
Intră Francisco de Medicis, cardinalul Monticelso, Isabella, tînărul Giovanni cu micul Jaques, maurul.

FRANCISCO

Pe soțul tău nu l-ai văzut de cînd
Te-ai reîntors ?

ISABELLA

Nu încă, seniore.

FRANCISCO

Ce om nespus de bun. Dac-aș avea
Un cuib de porumbei, precum Camillo,
I-aș pune foc, măcar ca să stîrpesc
Dihórii care-l bîntuie. *(Intră Marcello.)*
Nepoate !

GIOVANNI

Slăvite unchi, mi-a fost făgăduit
Un cal și o armură.

FRANCISCO

Da, iubite.
Marcello, îngrijește-te de-aceasta.

MARCELLO

Stăpîne, ducele-i aici.

FRANCISCO

(către Isabella)

Tu du-te !
Să nu te vadă încă, surioară.

ISABELLA

Te rog, vorbește-i blînd ; asprimea
Cuvîntului ne-ar dezbina mai rău :
Din inimă iert tot ce-am suferit.
Cum oamenii, spre a-ncerca puterea
Din cornul inorogului, iau praful
Și îl presară-n cerc, punînd în mijloc
Păianjenul, la fel aceste brațe
Vor fermeca otrava ce e-n el,
Îl vor sili cumva să se supună,
Și-l vor întoarce iar pe calea bună.

FRANCISCO

Măcar. Dar du-te.

(Isabella, Giovanni și Jaques ies. Intră Bracciano și Flamineo.)

Părăsiți odaia.

(Marcello și Flamineo ies.)

Bine-ați venit ; nu stați ? Monseniore,
Te rog, vorbește-n locul meu ; prea plină
Mi-i inima ; te voi urma îndată.

MONTICELSO

'Nainte de-a începe, aș ruga-o
Pe înălțimea-voastră să-și înfrîne
Aprinderea, căci voi vorbi deschis.

BRACCIANO

Mut ca-n biserică voi sta. Te rog.

MONTICELSO

Se minunează-ai noștri nalți pricteni
Că voi, care-ați venit, să zic așa,
Pe lume cu un sceptru-atît de-alcs
In mîna-vă destoinică, voi care
Ați îndreptat spre cele de folos
Ale învățăturii-nalte daruri,
In floarea vîrstei să lăsați uitării
Temutul tron, doar pentru puful moale
Al unui pat nesățios. Seniore.
Bețivul, după multele pahare,
E-ntîi mahmur, apoi se limpezește ;
La fel, cînd voi vă veți dezmetici
Din vinu-acesta dezmățat, urma-vor
Căințele, ca acul veninos
Din coada viperei. Nefericiți
Sînt principii cînd soarta le răpește
Măcar și-o floare din cununa grea,
Sau chiar și un mărgăritar din sceptru ;
Dar vai, de-și dau în trăsnet bunul nume,
Le piere și menirea de pe lume.

BRACCIANO

Atît, monseniore.

MONTICELSO

Doar atît
Cît să te fac să simți că sînt departe
De a-ncerca să-ți lingușesc mărimea !

BRACCIANO

Tu, care-i vii pe urmă, ce-ai de spus ?
Nu fi ca șoimii tineri, să dai dosul
Cînd prada-ți zboară-n față.

FRANCISCO

Nu te teme.
Iți dau răspuns în graiul șoimăresc :
Sînt vulturi care-n loc să se avînte
In sus spre soare, foamea își ogoaie
Cu păsări care scurmă prin gunoaie.
Vittoria Corombona — o cunoști ?

BRACCIANO

Da.

FRANCISCO

Cînd te-ndrepți spre casă de la tenis
Acolo-ți schimbi cămașa.

BRACCIANO

Se prea poate.

FRANCISCO

Bărbatul ei e strîmtorat, iar dînsa
Se-mbracă în brocart de fir.

BRACCIANO

Și ce-i ?
La prima spovedanie n-ai vrea,
Monseniore, s-o descoși ? Afla-vei
De unde-și face rost.

FRANCISCO

E tîrfa ta.

BRACCIANO

Prinț necio lit, răsuflul ți-i cucută
Și hula fiere neagră ; tîrfă fie-mi,
Nici tunurile tale răgușite,
Nici șvițerii năimiți, nici ale tale
Galerele, nici părtașii tăi jurați
N-o vor surpa.

FRANCISCO

Să nu vorbim de trăsnet.
Ai o soție, sora noastră : Doamne,
Mai bine dalbele ei mîini, legate
Sub giulgiu, pe-amîndouă le-aș fi dat
Mormîntului, decît o mînă ție.

BRACCIANO

Ii dăruiai și Domnului un suflet.

FRANCISCO

Adevărat ; părintele-ți duhovnic,
Cu toată-a lui iertare, niciodată
Nu te-o mîna-ntr-acolo.

BRACCIANO

Scuipă-ţi fierea !

FRANCISCO

Nu trebuie ; dezmăţu-şi poartă biciul
La cingătoare. Ia aminte, furia-mi
Călește trăsnete.

BRACCIANO

Ei, trăsnete ! Nu, zău,
Doar pocnitori.

FRANCISCO

Vom isprăvi prin tunuri.

BRACCIANO

Ai să te-alegi doar cu oţel în răni
Şi praf de puşcă-n nări.

FRANCISCO

Mai bine-aşa
Decît să schimbi parfumul cu-oblojeli [1].

BRACCIANO

Păcat de tine ! Nou brăzdata frunte
Tu sclavilor să ţi-o arăţi şi celor
De tine osîndiţi. Te-nfrunt şi-s gata
Să lupt cu cei mai vajnici dintre-ai tăi.

MONTICELSO

Seniori, nu mai zvîrliţi nici un cuvînt
Afară din hotarul cuviinţei.

FRANCISCO

Prea bucuros.

BRACCIANO

Te crezi triumfător,
De poţi astfél s-aţîţi un leu.

MONTICELSO

Seniore !

BRACCIANO

Sînt blînd, monseniore, blînd ca mielul.

[1] Aluzie la bolile venerice.

FRANCISCO

Trimitem ducăi soli să stăm la sfat
Cum să stîrpim piraţii — nu-i acasă ;
Ne-nfăţişăm chiar noi — e ocupat.
Dar teamă ni-i, cînd Tibru-i procopsi-va
Pe cei ce-i dau tîrcoale cu vreun cîrd
De raţe garnisite, doar atunci,
(La vremea năpîrlelii [1] voi să spun)
Te vom găsi acasă negreşit.

BRACCIANO

Ha !

FRANCISCO

Basm cu cocoşul roşu. Zic şi eu
In contra vîntului ; dar mai pe şleau :
Cînd cerbu-i trist, căci coarnele îşi lasă,
Atunci găsi-vei vremea priincioasă.

MONTICELSO

De-ajuns, seniore ; iată un viteaz
Ce va curma gîlceava dintre voi.

(Reintră Giovanni.)

E fiul vostru, prinţ Giovanni. Iată,
Seniori, nădejdea voastră : lacra-n care
Cu drag păstraţi coroanele-amîndouă.
E vîrsta cînd începe să cunoască ;
De-aceea calea dreaptă, lesnicioasă,
De-a-i îndruma pe cei de sînge-aleş
E pilda mai degrab' decît povaţa.
Şi dacă-i pilda, cine să i-o dea
Mai cu folos decît al său părinte ?
Fii, dar, icoana lui ; şi-i lasă-n dar
Virtuţi mănunchi, chiar dacă sorţii-i sparg
Vetrilele şi sfarmă-al său catarg.

BRACCIANO

Voinicule, dă-mi mîne ; vrei s-ajungi
Ostaş ?

GIOVANNI

Aş vrea o suliţă să-mi dai.

---

[1] Aluzii la sifilis.

FRANCISCO

Așa de tînăr vrei să te deprinzi
Cu sulița, iubite-al meu nepot ?

GIOVANNI

Socoți că-s vreun brotac al lui Homer [1]
Ce-nvîrte trestia așa, seniore ?
Oare-un copil cu însușiri alese
Nu poate fi conducător de oști ?

FRANCISCO

Ba da. Un tînăr prinț cu-alese daruri
Desigur poate.

GIOVANNI

Zău ? Într-adevăr
Aud că nu se cade ca un duce
Să-și pună prea adesea viața-n joc ;
Doar, stînd în șa, să facă larmă multă
Precum un toboșar danez. Frumos !
Iar de luptat, nu trebuie să lupte.
Și calu-i ar putea mîna, socot,
Oștirea. De trăiesc, am să-l înfrunt
Pe dușmanul franțuz în rîndu-ntîi
Al oștilor, eu fruntea.

FRANCISCO

Ce vorbești !

GIOVANNI

Eu n-am să-ndemn ostașii mei „La luptă !“
Ci, „După mine !“

BRACCIANO

Puișor pripit
Ce zboară cu găoacea-n cap.

FRANCISCO

Drăguț ești !

GIOVANNI

Eu, unchiule, în primul an în care
Voi război, am să slobod toți prinșii
Făr' de răscumpăr.

---

[1] Aluzie la *Batrachomyomachia* sau *Bătălia broaștelor cu șoarecii*, epopee eroi-comică atribuită lui Homer.

FRANCISCO

Ha, făr' de răscumpăr ?
Și pe ostașii tăi ce-au prins dușmánii
Cum ai să-i răsplătești ?

GIOVANNI

Așa, slăvite :
Am să-i însor cu văduve bogate
Din anu-acela.

FRANCISCO

Bun, și-n următorul
N-o să-ți mai meargă nimeni la război.

GIOVANNI

Ba am să mîn femeile-n război,
Și toți bărbații — buzna după ele.

MONTICELSO

Isteț e prințul.

FRANCISCO

Vezi, năravul bun
Dintr-un copil îți face-un om întreg ;
Năravul rău din om îți face fiară.
Să fim prieteni, hai.

BRACCIANO

Doresc din suflet.
Ca osul frînt : de-i bine pus la loc,
Se leagă mai vîrtos.

FRANCISCO

Chemați-l pe Camillo. Ți-a ajuns
Pe la ureche zvon că Lodovico
S-ar fi făcut pirat ?

BRACCIANO

Da.

FRANCISCO

Pregătim.
Corăbii să-l aducem prins.

(Reintră Isabella.)

Ducesa.
Vă părăsim și de la voi aștept
Bună-nțelegere.

BRACCIANO

M-ați fermecat.

(Ies Francisco, Monticelso și Giovanni.)

Sînteți, văd, sănătoasă.

ISABELLA

Mai presus,

Vă întîlnesc cu bine.

BRACCIANO

Da ! Mă-ntreb

Ce aprig vifor v-a împins la Roma.

ISABELLA

Credința, doamne-al meu.

BRACCIANO

Credința ? Oare

Sînteți de-un greu păcat împovărată ?

ISABELLA

De multe ; și socot, cu cît mai des
Dăm socoteală de-ale noastre fapte,
Cu-atît ne este somnul mai tihnit.

BRACCIANO

Treceți la voi în cameră.

ISABELLA

Nu, nu,

Stăpîne drag. Nu vreau să vă mîniî.
Nu mi se cade, după două luni,
O sărutare ?

BRACCIANO

Nu mi-e-n obicei.

De-ți poate asta-nfrînge gelozia,
Iți jur c-așa-i.

ISABELLA

Stăpînul meu iubit,

N-aduc dojană. Gelozia mea ?
Nu știu acest cuvînt italienesc.
Te-mbrățișez cu dornicele-mi brațe
Și suflet feciorelnic. *(Îl sărută.)*

BRACCIANO

O, răsuflu-ți !
Te-ndopi cu doctorii și cu bomboane !
E ciumă-n ele !

ISABELLA

Pentru-aceste buze
Pe vremi ades' nesocoteai și *cassia* [1]
Și dulcele firesc al viorelei.
Prea vestejite nu-s. Stăpînul meu,
Fii vesel : îți stă bine-ncruntătura
Sub coif ; asupră-mi însă, în acest
Atît de pașnic ceas, ți-ai împletit
Prea, prea ursuz sprîncenele.

BRACCIANO

O, prefăcătorie !
Stîrnești dihonii împotriva mea ?
Ai învățat sfruntata josnicie
De-a mi te plînge rudelor ?

ISABELLA

Nu, nu,
Stăpîne drag.

BRACCIANO

Ajuns-am hăituit ?
Sau ai urzit să-ți întîlnești aici
În Roma vreun amurez focos
Spre-a umple golul despărțirii noastre ?

ISABELLA

O, rogu-te, zdrobește-mi inima ;
Și de-am murit, aibi iarăși pentru mine
Milostivire, dacă nu iubire.

BRACCIANO

Fiindcă ți-i frate ducele cel gras,
Măritul duce, măre, n-am să zvîrl
Cinci sute de ducați la joc de tenis
Nescriși în catastif ! De dumnealui
Mi-e scîrbă ca de leșii spîni ; tot duhul
Îi stă-n veșminte ; e băiat isteț
Doar cînd îmbracă mantia domnească.

[1] Plantă tropicală, a cărei coajă este asemănătoare cu scorțișoara.

Frăţîn-tău, mare duce (fiindcă are
Galere şi din cînd în cînd mai pradă
Cîte-un caiac turcesc — cotorosi-l-ar
De suflet toate iazmele din iad !)
El cel dintîi ne-a-mpreunat ; îl bléstem
Pe popa care ne-a cîntat la nuntă,
Şi chiar şi pe co, iii mei îi bléstem.

ISABELLA

O, prea, mult prea aproape-ai blestemat !

BRACCIANO

Iţi sărut mîna : cea din urmă slujbă
A dragostei ce-ţi port. De-acu-nainte
Cu tine patul n-am să-l mai împart ;
Pe-acest inel de nuntă, niciodată
Cu tine patul n-am să-l mai împart ;
Şi voi păzi această despărţire
Precum păzeşti porunca unui jude.
Rămîi cu bine, dar : culcuşul nostru
S-a despicat.

ISABELLA

Ferească Însumarea
A tot ce este binecuvîntat !
Şi sfinţii fruntea şi-o vor negura
Văzînd aceasta.

BRACCIANO

Dragostea-ţi nu facă
Din mine un necredincios ; îţi jur
Că hotărîrea mea nu va schimba-o
Căinţa ; turbe-ţi fratele mai rău
Decît cumplitele furtuni, mai rău
Decît o bătălie pe ocean,
Mi-i gîndul neclintit.

ISABELLA

O, giulgiul meu !
Curînd îmi trebui-vei. Doamne drag,
Mai spune-odat' ce n-aş voi s-aud :
Niciodată ?

BRACCIANO

Niciodată !

ISABELLA

O, doamne crud ! Păcatele-ţi găsească
Iertare, cînd pe patul meu stingher
Mă voi ruga, nu să-ţi întorci privirea
Asupra mea, soţie neferice
Şi-a fiului ce creşte în nădejdi,
Ci c-o vei îndrepta cîndva spre cer !

BRACCIANO

De-ajuns : hai du-te, du-te şi te plînge
La duce.

ISABELLA

Nu, stăpînul meu cel drag ;
Curînd dovadă vei avea de felul
Cum voi lega iar pacea între voi.
Voi lua asupră-mi gîndul blestemat
Al despărţirii ; eu temeiuri am —
Tu n-ai nici unul. Te conjur, ascunde,
Spre binele ducatelor, al tău
Şi-al lui, că tu eşti cel ce-a făurit
Această despărţire ; cadă vina
Asupra zisei mele gelozii.
Şi cugetă cu cît amar şi gol
Îmi voi juca nefericitul rol.

(Reintră Francisco, Flamineo, Monticelso şi Marcello.)

BRACCIANO

Fă cum poftești. Cinstitul meu cumnat !

FRANCISCO

Ce-i asta ! Nu se cade, seniore —
Dar ce e, Isabella ! — Nu se cade
Să-i fi făcut asemenea primire.

BRACCIANO

Primire, zici ? Ea m-a primit urît.

FRANCISCO

Sînteţi nesăbuiţi ? Hai, şterge-ţi ochii.
Aşa vă taie capul să-ndreptaţi
Ce-i strîmb, cu ocărîtul şi cu plînsul ?
Hai, împăcaţi-vă, de nu, pe ceruri,
Eu nu mă mai amestec între voi.

ISABELLA

Să nu te-amesteci, nici dacă Vittoria
Pe-acest temei ar deveni cinstită.

FRANCISCO

De cînd ne-am despărțit, a fost mojic
Bărbatul tău ?

ISABELLA

Nu, jur pe viața mea.
Pe ce nu-mi pasă că voi pierde jur.
Prăpădul trumusețiii mele stinse
Se-arată spre triumful unei tîrfe ?

FRANCISCO

Auzi ?
Ia pildă de la altele, cu cîtă
Răbdare sufăr ele bobîrnace,
Cu cît temei urzesc să se răzbune.
Să faci așijderi.

ISABELLA

O, de-aș fi bărbat,
Sau de-aș avea tăria să-mplinesc
Temutele-mi dorințI ! Aș biciui
Cu bici de vipere pe cine știu.

FRANCISCO

Te-ai prefăcut în Furie ?

ISABELLA

Ah ! Ochii dezmățatei să-i dezghioc ;
Să zacă-n chinul morții luni în șir,
S-o văduvesc de buze și de nas,
Să-i smulg din gură dinții putreziți ;
Păstreze-și ca mumia carnea-n zdrențe,
Trofeu mîniei mele drepte ! Iadul,
Pe lîngă chinul meu, e nea topită.
Cu voia voastră, seniore, frate,
V-apropiați, și voi, preacuvioase.
Stăpîne, un sărut, atît mai cer.
Cu tine patul n-am să-l mai împart,
Pe-acest inel de cununie jur.

FRANCISCO

Cu dînsul patul n-ai să-l mai împarți ?

ISABELLA

Cu-atîta strășnicie vom păzi
Această despărțire, ca și cînd
Mii de curteni ai unei curți ticsite
O vor fi auzit, sau mii de mîini
De slujitori ai legii vor fi pus
Pecetea pe această-nstrăinare.

BRACCIANO

Cu mine patul n-ai să-l mai împarți ?

ISABELLA

Trecuta-mi slăbiciune să nu facă
Din tine-un neîncrezător ; cuvîntu-mi
Nu va cunoaște calea de întors
Ce-i spun căință : *manet alta mente*
Repostum. [1]

FRANCISCO

Pe născătoarea mea, ești o femeie
Smintită, apucată și geloasă.

BRACCIANO

Vezi dar că nu din partea mea pornește.

FRANCISCO

Cu-asemeni praf din corn de inorog
Vrei să-l vrăjești ? De coarne să ai parte :
Ți se cuvin. Păzește-ți legămîntul,
Și mergi la tine-n cameră.

ISABELLA

Nu, doamne,
Mă-napoiez la Padova de-ndată ;
O clipă nu mai stau.

MONTICELSO

Preabună doamnă !

BRACCIANO

Lăsați-o într-ale ei ; o zi de drum
Îi va bătători înverșunarea
Și se va-ntoarce val-vîrtej.

---

[1] Va rămîne adînc îngropat (întipărit) în mintea mea (lat.).

FRANCISCO

Ce haz
Cînd va veni să-ți ceară dezlegare,
Preasfinte, de pripitu-i jurămînt.

ISABELLA

(aparte)

Fă-ți slujba, răutate ; tu, te frînge,
Sărmană inimă ; ce sfîșiere
Să nu-ndrăznești să strigi a ta durere.

(Intră Camillo.)

MARCELLO

Camillo s-a înfățișat, stăpîne.

FRANCISCO

Însărcinarea unde este ?

MARCELLO

Iat-o.

FRANCISCO

Să-mi dai inelul cu rețete.

(Francisco, Monticelso, Camillo și Marcello se retrag.)

FLAMINEO

(către Bracciano)

Stăpîne, iei seama cum șușotesc ? Pot plămădi, din capetele lor, o doctorie mai tare decît usturoiul, mai ucigătoare decît stibina ; nici cantaridele, pe care nu le mai vezi aninate de carne cînd își croiesc drum spre inimă, nu știu face această lucrare în mai deplină tăcere și cu mai nevăzut meșteșug.

BRACCIANO

E vorba de omor.

FLAMINEO

Vor să-l trimeată la Neapole ; dar eu am să-l trimit în Candia [1].

(Intră doctorul Julio.)

Uite că se apropie încă o sculă.

[1] Creta. Aluzie la un pasaj din piesa lui Nash, „Nefericitul Călător", în care se spune : „Nu e vrednic să călătorească cel ce nu poate, asemenea cretanilor, trăi cu șerpi și face chiar din otravă hrană prețioasă".

BRACCIANO

O, doctorul !

FLAMINEO

Un biet pezevenghi de vraci, stăpîne ; trebuia să fie biciuit pentru desfrîu, dar s-a lăsat tîrît în judecată chipurile pentru o datorie neplătită, și-a recunoscut vina, și iacă așa a lăsat biciul să se odihnească în cui.

DOCTORUL

Dar m-a păcălit, stăpîne, un pezevenghi mai pezevenghi decît mine, fiindcă m-a pus să plătesc închipuita datorie.

FLAMINEO

Știe să trîntească niște pilule în mațele omului de-i face răsuflători mai dihai decît are ocarina sau mreana ; știe să otrăvească sărutul ; și o dată i-a mers buhul pentru un cap de operă : în Irlanda nu se cresc otrăvuri, iar el a pregătit niște aburi ucigători în pîrțul unui spaniol, încît era să otrăvească toată cetatea Dublinului.

BRACCIANO

Oh, arde-l-ar focul sfîntului Anton [1] !

DOCTORUL

Secretarului domniei-voastre îi place să șuguiască, stăpîne.

FLAMINEO

O, tu, blestemat dușman al firii ! Priviți, i-i ochiul însîngerat ca acul cu care coase chirurgul rănile. Vino să te îmbrățișez, broscoi rîios, și să te iubesc. O, gargară scîrboasă de să-ți verși foalele, inima și ficatul, bucățică cu bucățică !

BRACCIANO

Destul ! Mi-ești de folos, cinstite doctor ;
La Padova să mergi, și-n calea ta,
Incearcă-ți iscusința.

[1] Erizipelul.

DOCTORUL

Bucuros.

BRACCIANO

Cît ce privește pe Camillo ?

FLAMINEO

La noapte va muri, cu-așa dichis
De va părea că singur s-a ucis.
Despre ducesă...

DOCTORUL

Eu îi vin de hac.

BRACCIANO

Mărunte vini scut din vini mari își fac.

FLAMINEO

Ține minte lucrul acesta, păcătosule : cînd lichelele ajung să se înalțe în rang, se aburcă întocmai ca cei osîndiți la spînzurătoare în Țările de Jos : unul pe umerii celuilalt. [1]

(Bracciano, Flamineo și doctorul Julio ies.)

MONTICELSO

Privește, rogu-te,-acest herb, nepoate,
Ți-a fost zvîrlit în casă pe fereastră.

CAMILLO

In casa mea ? Un cerb, monseniore,
Și-a lepădat podoaba, și acum
Biet dobitoc, jelește ce-a pierdut.
„Inopem me copia fecit“ [2], zice.

MONTICELSO

Adică-te, „Prea mult belșug de coarne
Lăsatu-l-a neprocopsit la corn“.

CAMILLO

Adică cum ?

---

[1] Cel condamnat la spînzurătoare se urca pe umerii altui condamnat. Acesta din urmă se trăgea la o parte, lăsîndu-l pe celălalt atîrnat în streang.

[2] Prisosul m-a lăsat sărac (*Ovidiu : Metamorfoze,* III, 466).

MONTICELSO

Îți spun eu : se arată
Că ești încornorat.

CAMILLO

Așa se-arată ?
Monseniore,-asemeni fapt aș vrea
Să stea ascuns mai bine.

FRANCISCO

Ai copii ?

CAMILLO

Stăpîne, n-am.

FRANCISCO

Cu-atît mai fericit.
Ascultă o poveste.

CAMILLO

Da, stăpîne.

FRANCISCO

E o poveste veche. Hăt, de mult,
A strălucirii zeitate, Phoebus,
Sau soarele, cum îi mai s unem noi,
A socotit că-i vremea să se-nsoare.
Se învoiră zeii, iar Mercur
Porni să crăinicească vestea-n lume.
Dar vaier ce mi se stîrni deodată
De printre fauri și bucătărese,
Pîslari și lăptărese și cosași,
Berari, pescari și cîte alte neamuri
De meseriași ce au de pătimit
Din arșița-i cumplită ! Jale mare !
Lui Jupiter i s-au înfățișat
Morți-asudați, cu rugă să oprească
Strigările de nuntă. L-au împins
Pe-o namilă de bucătar în față
Și-acesta-n gîndul tuturor rugă
Pe Jupiter să fie Phoeb scopit ;
Căci dacă, și acum, cu-un singur soare
Pier oamenii de vipia-i cumplită,
La ce aman vor fi de se însoară
Și zămislește-alți sori, și-acei copii
Vor face joc de focuri, ca și tatăl ?

Așa-i ; și mă gîndesc la soața ta :
Progenitura ei, de nu se pune
De-a curmezișul Pronia, va face
Să se căiască tot ce e suflare.

MONTICELSO

Ascultă, fiul meu,
Mai schimbă și tu aerul, ce naiba.
Prin lipsa ta s-o spulbera, mai știi,
Preaplinul cornului. Aleși ați fost,
Marcello și cu tine, dimpreună
Să izbăviți italianul țărm
De-acei pirați.

MARCELLO

Preamăgulit mă simt.

CAMILLO

Dar dacă la întoarcere găsesc
C-au dat mlădițe coarnele, mai mari
Ca astea lepădate ?

MONTICELSO

Nici o teamă :
Voi fi pîndarul tău.

CAMILLO

Va trebui
Să stai de veghe noaptea, căci atunci
Primejdia-i mai grea.

FRANCISCO

Drum bun, Marcello ;
Norocul ce-ți doresc să te-nsoțească
Pe punte !

CAMILLO

Oare-acum, că sînt soldat,
N-ar fi mai bine, pînă-mi las nevasta,
Să vînd tot ce-i al ei, și după aceea
Să-mi iau rămasul bun ?

MONTICELSO

Te văd voios ;
Aștept vești bune dar.

CAMILLO

Voios, preasfinte,
Precum un căpitan de oşti voios :
In noaptea asta vreau să beau vîrtos.

(Camillo şi Marcello ies.)

FRANCISCO

E bine ticluit ; acum vedea-vom
Cum va-nteţi rîvnita lui plecare
Poftirile lui Bracciano.

MONTICELSO

Asta-i ;
Ce zor zevzec aveam altcum să facem
Din dînsul căpitan de mări ? Ba încă,
De toţi ştiutul Lodovic, piratul,
E-n Padova acum.

FRANCISCO

Aşa să fie ?

MONTICELSO

Desigur ; prin scrisori mă roagă foarte
Iertarea de surghiun să i-o zoresc.
Şi cugetă să ceară-o pensioară
Ducesei, sora voastră.

FRANCISCO

Foarte bine ;
Mai mult de şase zile nu lipsească.
Vîrî-s-ar Bracciano-ntr-un scandal
Să-i meargă buhul ; căci nimic nu poate,
Cînd eşti stricat, renumele să-ţi dreagă ;
Rămîi de rîsul lumii-o viaţă-ntreagă.

MONTICELSO

Vor spune unii că-i urît din parte-mi
Pe-o rudă să o joc astfél ; dar zic :
Ca să-mi răzbun, arunc în foc pe frate,
Cînd nu cutează a-şi face el dreptate.

FRANCISCO

Hai să vedem ce drege dezmăţata.

MONTICELSO

O, bléstem al mărimii ! Hotărît,
El n-o s-o lase.

FRANCISCO

Pagubă-n ciuperci.
Vîsc pe-un ulm sec, așa îi văd uniți,
Și piară amîndoi putregăiți. *(Ies.)*

Scena 2

O cameră în casa lui Camillo.
Intră Bracciano, cu un personaj îmbrăcat în costum de scamator.

BRACCIANO

Și-acum, să-ți împlinești făgăduiala ;
E miezul nopții, timpul sorocit
Să-mi întrupezi, prin meșteșugul tău,
Cum va să se prefacă-n fapt omorul
Ce-i este lui Camillo pregătit.

SCAMATORUL

M-ați cîștigat prin dărnicia voastră
Să fac ce nu fac prea adesea. Unii
Prin sofisticării rîvnesc cel nume
De care m-aș lipsi : necromancer ;
Iar unii fac scamatorii cu cărți,
Părînd vrăjiți, cînd ei, de fapt, înșală ;
Iar alții-și nalță un sobor de duhuri
Pe mori de vînt, primejduindu-și gîtul...
Foflenchi ! Iar unii țin o gloabă ciuntă
Ce face șmecherii și zic că-i duh ;
Și-un cîrd de panglicari, solomonari,
Ce nu trăiesc decît din furtișaguri,
Cînd mint că s-a furat cutare lucru :
Ai zice că e dracu' pus pe rele
Cînd sfornăie pe latîneasca lor.
Ședeți, puneți în cap tichia asta :
E fermecată : și acum vedea-veți
Prin meșteșugul meu măiestru cum
Se sfarmă inima ducesii-n scrum.

Pantomimă

(Intră, cu gesturi suspecte, Julio și Christophero; trag o perdea după care se află portretul lui Bracciano, își pun ochelari de sticlă, care le acoperă ochii și nasul, apoi ard parfumuri înaintea portretului și-i ung buzele; după ce termină treaba, sting focul, își scot ochelarii și se îndepărtează rîzînd.

Intră Isabella în cămașă de noapte, ca pentru culcare, e urmată de lumînări purtate de contele Lodovico, Giovanni, Guid-Antonio și alți însoțitori; Isabella îngenunche ca pentru rugăciune, apoi trage la o parte perdeaua de pe portret, i se închină de trei ori și îl sărută de trei ori; leșină, și nu îngăduie celorlalți să se apropie de portret; moare; Giovanni și contele Lodovico își manifestă îndurerarea; Isabella este purtată afară cu solemnitate.)

BRACCIANO

Grozav ! E moartă deci ?

SCAMATORUL

A otrăvit-o
Icoana tămîiată. Își făcuse
Un obicei, nainte de culcare,
Să se închine-ntruchipării voastre
Și să-și hrănească buzele și ochii
Cu-o umbră moartă. Doctor Julio,
Văzînd aceasta, a mînjit portretul
Cu un ulei otrăvitor, ce-ndată
Ducesii i-a înăbușit ființa.

BRACCIANO

Și Lodovico era acolo, parcă.

SCAMATORUL

Așa-i. Prin dibăcia mea aflai
Că patimă nutrea pentru ducesă.
Intoarceți-vă-acum în partea-aceea
Și veți vedea ce soartă-avu Camillo.
Mai tare sune, din vrăjit pămînt,
In struna piesei, un lugubru cînt.

A doua pantomimă

(Intră Flamineo, Marcello, Camillo și alți patru, în uniforme de căpitani; închină, beau și dansează; în sală este adusă o capră de sărit; Marcello și alți doi, îndemnați în șoaptă, ies din sală, în timp ce Flamineo și Camillo își dezbracă hainele și rămîn în cămașă, pregătindu-se să sară; se îmbie unul pe altul să înceapă; cînd Camillo e pe punctul să sară, Flamineo îl trîntește în gît și cu ajutorul celorlalți îi răsucește gîtul; pare că cercetează dacă gîtul e frînt, și-l întinde pe Camillo, prăbușit parcă, sub capră; mimează că strigă după ajutor; intră Marcello care se lamentează; trimite după cardinal și duce, care sosesc de îndată însoțiți de oameni înarmați, se minunează de întîmplare; dau porunci ca trupul să fie dus acasă; arestează pe Flamineo, Marcello și pe ceilalți și pleacă, se pare, s-o aresteze pe Vittoria.)

BRACCIANO

Deșteaptă lucrătură; n-am prins însă
Tot jocul.

SCAMATORUL

O, e limpede ca ziua:
Văzutu-i-ați intrînd și bînd vîrtos
Rămasul bun; de-o joacă, Flamineo,
O capră poruncește să se-aducă;
Printr-un tertip, Marcello cel cinstit
E scos din sală; restul ați văzut
Cu ochii. Ei vă pot istorisi
Isprava-ntreagă.

BRACCIANO

Pare că Marcello
Și Flamineo-au fost popriți.

SCAMATORUL

Da, i-ați văzut sub pază;
Și acum venit-a garda s-o ridice
Pe-a voastră prea frumoasă mult Vittoria.
Ne-aflăm în casa dumneaiei; e bine
Să dispărem pe-o ușă mai dosită.

BRACCIANO

Prietene, mă legi de tine veșnic ;
Chezașe fie-ți mîna-mi ca pecetea
Ce-mi însoțește scrisul ; fără greș
Urma-va plata.

SCAMATORUL

Mulțumesc, seniore,

(Bracciano iese.)

Și flori și buruieni răsar sub soare.
Ce fac cei mari, rău, bine, tot e mare.

ACTUL III

Scena 1

Intră Francisco și Monticelso cu cancelarul și grefierul.

FRANCISCO

Dibaci lucrași făcînd să vie-aici
Pe solii toți ai prinților s-asculte
Procesul Corombonei.

MONTICELSO

N-a fost rău ;
Căci, doamne, știi că nu prea sînt temeiuri
S-o-nvinuim că și-a răpus bărbatul ;
Cînd ei vor recunoaște dovedit
Dezmățul ei, vor înfiera-o toate
Regatele vecine. Dar mă-ntreb :
Va fi aici și Bracciano ?

FLAMINEO

Aș !
I-ar fi neobrăzarea prea de tot.

(Ies. Intră Flamineo și Marcello între străji, și un avocat.)

AVOCATUL

Ei, ce, ești la grea ananghie? Cam așa... Ia să văd acum dacă hazul are să te-ntovărășească și-n temniță. Socot că n-ar fi mai nimeriți judecători pentru soră-ta decît niște pezevenghi bătrîni.

FLAMINEO

Ori niște încornorați, deoarece încornoratul biciuie mai abitir dezmățul. Sînt de folos și pezevenghii, căci nu-s mai buni judecători la călărie decît bătrînii călărași.

AVOCATUL

Măria-sa ducele și cu dumneaiei pare-se că nu s-au prea avut rău...

FLAMINEO

Ești un dobitoc și un gogoman; ba pare-se că s-au avut prea bine... și asta-i rău.

AVOCATUL

De s-ar dovedi că s-au sărutat măcar...

FLAMINEO

Ce-ar fi?

AVOCATUL

Sfinția-sa cardinalul are să-i șoimărească.

FLAMINEO

Trag nădejde că un cardinal nu șoldănește șoldani.

AVOCATUL

Căci — ia aminte ce spun — a semăna sărutări va să zică a culege desfrîu; și sînt încredințat că o femeie care suferă să fie pupată este pe jumătate-nduplecată.

FLAMINEO

Adevărat: jumătatea de sus, după rînduiala asta; dacă o-ndupleci și despre partea de jos, știi ce urmează.

AVOCATUL

Ia ascultă: coboară ambasadorii.

FLAMINEO

(aparte)

Îmbrac fățarnic straiu de voie-bună
Ca să înșel prepusurile.

MARCELLO

Vai,
Sărmană soră ! Aș fi vrut să-ți vîr
În inimă jungheru-n ziua cînd
Văzut-ai pe Bracciano ; zice-se [1]
Perdeaua și unealta lui c-ai fost
Întru năpasta ei.

FLAMINEO

Durai o punte
Spre slava ei și-a mea.

MARCELLO

Ba spre urgia-ți.

FLAMINEO

Eh ! Ești soldat ;
Urmezi pe duce, gloria i-o ghiftui
— Ca magul pe-ale sale slugi drăcești —
Cu darnicul tău sînge... Ce-ai primit ?
Simbrie de oștean : un pumn de bani
Pe care-n palmă-i duci precum duci apa :
Cătînd s-o ții mai strîns, firava plată
Îți fuge printre degete...

MARCELLO

Seniore !

FLAMINEO

Abia te-nvrednicești
Să porți pieptar din piei de ciută.

MARCELLO

Frate !

FLAMINEO

Și chiar cînd ne jertfim în lupte mari
Pentru-ale lor ambiții sau plictis,
Cîștigul care ni-i ? Arar găsești
Vîsc bun de leac pe creangă de stejar
Ca să nu-i stea vecină mătrăguna.

[1] Marcello se adresează lui Flamineo.

La fel pățim și noi vînînd cîștig.
Așa-i răsplata cuvenită nouă :
Primim cu-o mînă și plătim cu două.
Ce lucru jalnic...

MARCELLO

Lasă, las !

FLAMINEO

Cînd anii
Te-or face alb ca păducelu-n floare...

MARCELLO

Iți tai cuvîntul : fii cinstit și vrednic
Și lasă gîndul proco;selii baltă,
Căci te mînjește chiar dacă te saltă.
Părinte de ți-aș fi precum ți-s frate,
Eu n-aș rîvni să-ți las o moștenire
Mai bună.

FLAMINEO

Voi gîndi la ce mi-ai spus.

(Intră ambasadorul Savoiei.)

Sosesc ambasadorii.

(Trec unul cîte unul prin scenă ambasadorii rezidenți. Intră solul Franței.)

AVOCATUL

Ehei, franțuzul meu cel zburdalnic ! Îl cunoști ? Este un strașnic luptător cu lancea.

FLAMINEO

L-am văzut la ultimele întreceri : arăta ca un sfeșnic de cositor în chip de om cu platoșă și cu lancea-n mînă... un pic mai răsărit decît o lumînare din cele de douăsprezece la franc.

AVOCATUL

A, dar e un călăreț desăvîrșit.

FLAMINEO

Se împleticește cînd vrea să-și arate înfumuratele-i măiestrii și doarme călare ca un precupeț de orătănii.

(Intră ambasadorii Angliei și Spaniei.)

AVOCATUL

Iacătă-l și pe spaniolul meu !

FLAMINEO

Își poartă capul pe guler cum am văzut odată pe o slugă purtînd niște pahare pe o tipsie de chiparos: groaznic de țeapăn de spaimă să nu le spargă. Parcă-i o gheară de mierloi...: mai întîi sărat și pe urmă afumat la lumînare. *(Ies.)*

Scena 2

O sală în reședința lui Monticelso.
Intră Francisco, Monticelso, cei șase ambasadori rezidenți, Bracciano, Flamineo, Marcello, Vittoria, Zanche, avocatul și un soldat din gardă.

MONTICELSO

Stăpîne, să mă ierți; aici n-ai scaun.
Preasfîntul ne-a lăsat pricina asta
S-o cercetăm.

BRACCIANO

De bine să vă fie!
(Așterne o mantie bogată sub el.)

FRANCISCO

Un jeț pentru domnia-sa!

BRACCIANO

Să nu-l îmbii: un oaspe nepoftit
Se cade a-și căra cu sine jețul
Ca olandezele la liturghie.

MONTICELSO

Precum doriți... *(Către Vittoria.)*
Stați, doamnă, în picioare. Hai, maestre,
Pledează...

AVOCATUL ACUZATOR

Domine judex, converte oculos in hanc pestem, mulierum corruptissimam. [1]

[1] Domnule judecător, întoarce-ți ochii asupra acestei ciume, (asupra acestei) cea mai stricată dintre femei (lat.).

VITTORIA

El cine-i ?

FRANCISCO

Avocatul ce te-acuză.

VITTORIA

Stăpîne, să vorbească pe-nțeles
Altmintreli nu răspund.

FRANCISCO

Doar știi latina.

VITTORIA

O știu, dar jumătate sau mai mult
Din cei aici de față s-ar putea
Să nu priceapă.

MONTICELSO

Zi-i, maestre.

VITTORIA

Vreau
Să nu m-acuze-n chip nedeslușit,
Vorbind în limbi străine. Adunarea
Să-audă vina ce-mi zvîrliți.

FRANCISCO

Maestre,
Nu-i locul să mai stărui, schimbă graiul.

MONTICELSO

Vai, doamnă, mai de pomină îți faci
In chipu-acesta faima.

AVOCATUL

Bine, ține-te !

VITTORIA

In țintă stau : te las să mă ochești
Și eu ți-oi spune cît de-aproape tragi.

AVOCATUL

Juzi firoscoși, binevoiți a pune
La unison a voastre minți privind
Pe-această stîrnitoare de zavistii
Ce făuri un lanț așa de negru

De mîrşăvii încît, spre a-l stîrpi
Se cade să-i veniţi şi ei de hac
Şi planurilor ei...

VITTORIA

Ce-i asta ?

AVOCATUL

Taci !
Să stoarcem, deci, buboiul de păcate.

VITTORIA

De bună seamă, domnilor, pîrîşul
A înghiţit reţete spiţereşti
Şi-acuma varsă tot ce nu-i prieşte,
Ca şoimul pietricelele de leac...
Vorbeşte păsăreşte...

AVOCATUL

Acuzata
Nu ştie nici retorica, nici tropii,
Nici stilul academic al rostirii
Gramaticale...

FRANCISCO

Te-ai scuti, maestre,
De osteneli, iar-nalta-ţi elocinţă
Ar fi mai preţuită de acei
Ce te-ar pricepe...

AVOCATUL

Domnule !

FRANCISCO

(în bătaie de joc)

Maestre,
In tolba cu minciuni îndeasă-ţi jalba
(Nu-i tolbă,-i taşcă, iartă-mă !) şi ascultă-mi
Părerea despre culta-ţi limbuţie.

AVOCATUL

Vă mulţumesc frumos şi academic ;
Aiurea îi voi da utilizare. *(Iese.)*

MONTICELSO

Vorbi-voi mai de-a dreptul, zugrăvind
Cu mai firești culori de alb și roșu
Decît acelea de pe fața ta
Păcatele făcute.

VITTORIA

Te înșeli !
Și faci să-mi urce în obraji un sînge
Mai nobil decît cel al mamei tale.

MONTICELSO

Te cruț deocamdată pînă cînd
Dovezile striga-vor „desfrînato" !
Priviți, cinstiți seniori, femeia asta,
— Ființă cu o minte fără seamăn —
Ce germeni cresc într-însa !

VITTORIA

Nu-i frumos,
Preasfinte, ca un mare cardinal
Să facă pe clănțăul.

MONTICELSO

Meseria
Ți-a ascuțit vorbirea...
Vedeți ce minunată roadă pare ?
Și totuși ea — ca merele ce cresc
Pe unde-au fost Sodoma și Gomora —
De veți atinge-o, o vedea-veți cum
In zgură se preface.

VITTORIA

Vraciul vostru
S-ar cuveni s-o facă...

MONTICELSO

Pot să jur
Că de-ar mai fi un rai de prăpădit,
Acest satan l-ar vinde.

VITTORIA

Biată milă !
Arareori te-adăpostești sub purpuri.

MONTICELSO

E fapt știut că noapte după noapte
I se-mbulzeau calești la porți, și-n casă
Lumini i-ardeau cum nu ard stele-n cer...
Cînd curțile regești maimuțărea
Prin muzici, zaiafeturi și deșanț,
Era vreo sfîntă tîrfa asta ?

VITTORIA

Tîrfă !

MONTICELSO

Să-ți tălmăcesc cuvîntul „tîrfă" ? Iată,
L-oi zugrăvi aidoma : întîi,
Vătămătoare acadea ; parfum
Inveninat ; perfidă alchimie ;
Furtună din senin ! Să-ți spun ce-i tîrfa ?
Polară iarnă rece și pustie
Cînd crezi că vară n-o mai fi în veci ;
Întruchiparea focului din Tártar ;
Un bir mai rău ca birul olandez
Pe hrană, vin, pe haine, somn și chiar
Pe-a omului pierzanie : pe patimi ;
Tertip avocățesc mărut ce-ți fură
Avutul tot, întemeiat pe lipsa
A unei iote numai... Ce-i o tîrfă ?
Un clopot care scoate-același zvon
La nunți și morți... Iar tîrfele bogate
Sînt visterii umplute-n silnic chip
Și-ntru dezmăț golite. Mai stricate-s
Ca leșul spînzuraților pe care
Fac școală vracii doftori arătînd
Ce-i rău în om... O tîrfă e ca banul
Cel calp și buclucaș : bucluc aduce
Aceluia ce-l capătă, măcar
Că altu-i calpuzanul...

VITTORIA

Nu pricep
Parabola din urmă...

MONTICELSO

Dumneata !...
Culege de la scorpii și din mîluri
Veninul ucigaș...

VITTORIA

Și-apoi ?

MONTICELSO

Îți spun :
Voi strînge-n tine-o-ntreagă spițerie,
Din toate cîte-o probă...

AMBASADORUL FRANȚEI
(aparte)

Rea a fost.

AMBASADORUL ANGLIEI

Așa-i, dar prea e aspru cardinalul.

MONTICELSO

Știi, dar, ce-i „tîrfa". După adulter
Urmează și omorul.

FRANCISCO

Soțul vostru
E mort, sărmanul.

VITTORIA

Ba-i un soț ferice :
Acuma nu mai e dàtornic firii.

FRANCISCO

Pieri sărind de-a capra.

MONTICELSO

Bun tertip,
Zdup, în mormînt !

FRANCISCO

Prin ce minune oare
Să-și frîngă gîtul un bărbat mlădiu
Căzînd de la un cot ?

MONTICELSO

Pe papuri ! [1]

[1] Sălile de gimnastică se pardoseau cu rogojini de papură.

FRANCISCO

Și —
Ce-i mai ciudat —pe loc să-și piardă graiul
Și toată vlaga vieții, ca și cum
În giulgiu zile trei ar fi zăcut!
Luați aminte, deci, împrejurarea.

MONTICELSO

Și-acum priviți pe-acea ce-i fuse soață:
Vădană pare? Nu! Dispreț ne-aruncă
Și cutezanță... Strai de doliu-i ăsta?

VITTORIA

Din timp să fi știut că-i mort, cum spui,
M-aș fi cernit.

MONTICELSO

Oho, șireată-mi ești.

VITTORIA

Și cugetul și mintea-ți faci de rîs
Vorbind așa. Cum, judele numește
Cinstita-mi apărare cutezanță?
Barbarilor tătari am să mă vait
De-această creștinească judecată.
Dacă-i așa...

MONTICELSO

Vedeți, ne ponegrește
Cinstita judecată.

VITTORIA

Prea umil
Mă plec acestor preacinstiți și vrednici
Ambasadori; le-nchin sfiala mea
Și slaba-mi fire femeiască... Insă
Așa-ncîlcite-nvinuiri m-apăs
Că-n apărare cată-a fi bărbată
Precum Perseu. Deci dacă vinovată
Găsiți că sînt, scurtați-mă de cap
Și n-am să vă urăsc... Căci mult mi-e silă
Să-ncerc să-mi mîntui viața milogind
La voi, stăpîne, sau la orișicine.

AMBASADORUL ANGLIEI

E dîrză.

MONTICELSO

Deh, asemeni pietre false
Umbresc pe cele bune.

VITTORIA

Vă-nșelați !
Să știți că-a voastre tidve, laolaltă
Izbind în fruntea mea de diamant,
Ciobi-se-vor ca maiul cel de sticlă.
Năluci îmi pui în cîrcă, nu păcate,
Cu draci vopsiți pe prunci să-i înspăimînți.
Eu nu mă tem. Cuvîntul „ucigașă"
Și vorba „tîrfă" ies din dumneata
Ca dintr-un om ce scuipă-n vînt : urdoarea
Se-ntoarce în obrazu-i.

MONTICELSO

Ingăduie-mi o singură întrebare :
Pe cine-aveai în casă-n noaptea cînd
Muri bărbatu-tău ?

BRACCIANO

Mă văd silit
Să nu mai tac : chiar eu am fost acolo.

MONTICELSO

Ce trebi aveați ?

BRACCIANO

M-am dus ca s-o alin
Și de averea ei să mă-ngrijesc,
Înștiințat fiind că soțul mort
V-a fost datornic.

MONTICELSO

Da.

BRACCIANO

Și-adulmecasem
Că vrei s-o-nșeli.

MONTICELSO

Și cin' te-a pus de strajă ?

BRACCIANO

Mărinimia — da — ce se revarsă
Din orice cuget nobil spre orfani
Și văduve.

MONTICELSO

Ba pofta-ți de desfrîu.

BRACCIANO

O javră lașă latră cel mai tare !
Auzi ? Ne-om socoti mai tîrzior ;
Și spada ce mi-o știi călită strașnic
Am să ți-o-mplînd în mațe ca-ntr-o teacă.
Te porți ades în strai de trepăduș
De rînd.

MONTICELSO

Cum, ce ?

BRACCIANO

De trepăduș năimit.
Răvașul adevăr cărăușește,
Dar gura ta minciuna o-ndrăgește.

SLUJITORUL

Mantaua, seniore.

BRACCIANO

Minți, fu jețu-mi ;
S-o ia în dar stăpîn-tu, ce-și va cere
Boclucurile casnice-ndărăt.
Bracciano nu-i calic să ia un scaun
Din locuința altuia... Să-și facă
Polog de pat din ea sau vreo harșă
Catîrcii sale sfinte... Monticelso,
Nemo me impune lacessit. [1] *(Bracciano iese.)*

MONTICELSO

S-a dus apărătorul tău.

VITTORIA

Deci lupul
Să prade mai în voie poate-acum.

---

[1] Nimeni nu mă jignește nepedepsit (lat.).

FRANCISCO

Există tari prepusuri de omor,
Dar nu-i vădit faptașul. Mie, unul,
Mi-e greu s-o cred atît de neagră-n suflet
Încît să-l fi ucis ; dar de-i așa,
Va fi la fel ca-n recile ținuturi
In care podgoreanu-ngrașă via
Cu sînge cald : culege searbăd rod
O vară, iar în maiul viitor
Se vestejesc butucii toți și mor.
Dar să lăsăm uciderea, să trecem
La vina desfrînării.

VITTORIA

Otravă simt în hapu-ți poleit.

MONTICELSO

In lipsa ducăi, am s-arăt scrisoarea
Prin care se urzea să vă-ntîlniți
La un spițer într-un conac de vară [1]
Pe lîngă Tibru — iat-o, domnii mei.
Acolo, după-o baie dezmățată
Și-un chef ațîțător... Vă rog, citiți —
Roșesc să mai urmez.

VITTORIA

Să presupunem
Că fost-am ispitită ; dar is ita
Nu-i fapta însăși. *Casta est quam nemo*
Rogavit [2]. In acest răvaș e focul
Și dorul lui, dar n-aveți cum citi
Și-al meu răspuns de gheață.

MONTICELSO

Cum de gheață,
Cînd vă-ncingeau căldurile ? Ciudat !

---

[1] Astfel de case din grădinile suburbane erau, în Londra elizabetană, vestite locuri pentru întîlniri amoroase.

[2] Este castă numai aceea pe care nimeni nu a ispitit-o (lat.).

VITTORIA

Mă-nvinui fiindcă duca m-a iubit ?
La fel puteţi huli un rîu curat
Cînd vre un ins năuc sau obidit
Se zvîrle-n el.

MONTICELSO

Curat că s-a zvîrlit !

VITTORIA

Păcatele-adunaţi-mi şi vedea-veţi
Că nurii, voioşia, straiul vesel
Şi pofta de mîncare la ospăţ
Sînt crimele ce-mi pot chema osîndă.
Nu, zău, mai bine-ai da cu puşca-n muşte ;
Ar fi un sport mai nobil.

MONTICELSO

Foarte bine.

VITTORIA

Ci, zi-i mereu ; întîi m-ai oropsit
Şi-acum să mă răpui ai vrea... Am casa,
Bijuterii şi cîţiva bieţi cruceri [1] ;
Fii bun de dragul lor !

MONTICELSO

Dacă satan
Avu vreodată chip blajin, priviţi-l !

VITTORIA

Atît mai ai : că nu mă linguşeşti.

FRANCISCO

Răvaşul cine l-a adus ?

VITTORIA

Nu spun.

MONTICELSO

La doisprezece august ai primit
O mie de ducaţi din partea ducăi.

VITTORIA

Da, i-am primit ca să plătesc dobînzi ;
Şi ca să-ţi scap de temniţă nepotul.

---

[1] In original „crusadeos" — monedă portugheză.

MONTICELSO

Ba mai curînd socot c-au fost dobînzi
Pentru nesaţul lui.

VITTORIA

Doar dumneata
Cutezi s-o spui. De-mi eşti pîrîş, sfîrşeşte
Să-mi fii şi jude ; dă-te jos din jilţ ;
Pîrăşte împotrivă-mi, da, şi lasă-i
Pe ceilalţi să mă judece, preasfinte !
O, de-ar răzbi urechea-ţi de iscoadă
La gîndul meu şi de l-ai da-n vileag,
Vorbind curat, nici nu m-aş sinchisi.

MONTICELSO

Ei, haida de !
Ospăţul tău fălos am să-l închei
C-un măr înecăcios.

VITTORIA

Din pomul vostru ?

MONTICELSO

Veneţiană eşti, purcezi cinstit
Din De Vittelli ; vărul meu a fost
Ursit a-ţi fi bărbat — nemernic ceas ! —
I te vînduse taică-tău.

VITTORIA

Cum asta ?

MONTICELSO

A cheltuit în şase luni acolo
Ducaţi aproape treisprezece mii
Şi n-a luat ca zestre nici un sfanţ [1].
Tîrg prost a fost, fiind uşoară marfa.
Smulg vălul jos [2] ; aceasta ţi-i icoana :
Vedem în ea o preavestită tîrfă ;
Şi tîrfă ai rămas...

VITTORIA

Stăpîne...

---

[1] In original „julio" — mică monedă papală.

[2] Portretele erau acoperite cu o pînză.

MONTICELSO

Taci,
Avea-vei timp să trăncănești .. Bracciano !...
Eu nu fac, vai, altce decît răsfrîng
Ce-ntr-una se vorbește pe Rialto [1],
Se cîntă-n stih și s-ar juca și-n teatre ;
Căci viciul are atîția prieteni gureși
Incît, vrăjit, mulțește-ndemnul bun.
Pe dînșii, Flamineo și Marcello,
Temeiuri să-i acuze curtea nu-s ;
Atît cer doar : cît stau la judecată
Să aibă buni chezași.

FRANCISCO

Chezășuiesc
Pentru Marcello.

FLAMINEO

Pentru mine, duca.

MONTICELSO

Pe dumneata, Vittoria, păcatul,
Unit cu-m' rejurările de-acum,
De rodul îndurării te lipsește.
Cu-atîta stricăciune ți-ai mînjit
Și nurii tăi și viața,-ncît te punem,
Ca piază rea, alături de comete.
Aceasta-i hotărîrea : ispășl-vei
In Casa pocăitelor, codașul...

FLAMINEO

(aparte)

Ce, eu ?

MONTICELSO

Adică maura...

FLAMINEO

(apurte)

Răsuflu...

VITTORIA

Cum, Casa pocăitelor ?

---

[1] Piața Veneției.

MONTICELSO

O casă
A tîrfelor smerite.

VITTORIA

Oare prinţii
Din Roma pentru soaţe şi-au clădit-o,
De mă siliţi să stau şi eu în ea ?

FRANCISCO

Să-nduri se cade.

VITTORIA

Ba să mă răzbun...
Ţi-i dată mîntuirea prin hrisov
Că îndrăzneşti să faci aşa.

MONTICELSO

Afară !
Hai, dúceţi-o.

VITTORIA

Siluitori !

MONTICELSO

Cum ?

VITTORIA

Siluiţi dreptatea
Ca să vă facă placul...

MONTICELSO

E smintită !

VITTORIA

Otravă fie leacul care-l pui
In gura-ţi blestemată ! Să te-neci
Cu-a tale bale !...

MONTICELSO

Furie-e-acum.

VITTORIA

Te prindă judecata de apoi
Aşa cum eşti, şi diavol să rămîi !
Reci lipitori trădarea să-ţi plătească !

De nu-mi poți smulge viața pentru fapte,
Pentru cuvinte ia-mi-o ! Bietul grai,
Doar el mă mai răzbună !... N-am să plîng;
Mi-e silă să mă gudur lăcrimînd
La samavolnici. Luați-mă de-aici
În casa-aceea... cum ai alintat-o ?

MONTICELSO

De pocăite.

VITTORIA

Nu, nu va fi un loc de pocăință ;
În mintea mea mai sfîntă îmi va fi
Decît palatul papei și mai blîndă
Ca sufletu-ți, deși ești cardinal.
Să știi, spre ciuda ta : în beznă are
Smaraldul cea mai albă scăpărare.

(Vittoria iese. Reintră Bracciano.)

BRACCIANO

Acum sîntem prieteni. Da-vom mîna
La groapa unui prieten : locu-i bun
Să ne-mpăcăm, fiind simbolul păcii.

FRANCISCO

Dar despre ce e vorba ?

BRACCIANO

Eu n-oi mai stoarce sînge din obrazul
Din care prea mult voi ați stors... Cu bine.

FRANCISCO

Ciudate vorbe ! Care-i noima lor ?

FLAMINEO

(aparte)

Foarte bine ; aceasta este o precuvîntare pentru cînd se va descoperi moartea ducesei ; las' că merge. Și deoarece nu mă pot preface că gem de durere pentru că mi-am prăpădit iubita, am să mă prefac năuc de necaz din pricina nenorocirii soră-mi. Asta o să mă scutească de întrebări iscoditoare. Limba trădătorului suferă de o dambla ticăloasă. Am să vorbesc cu toți, dar n-am s-aud pe nimeni, și o bucată de vreme voi face frumușel pe nebunul. *(Iese. Intră Giovanni și contele Lodovico.)*

FRANCISCO

Ce-i, nobile nepot ? In negru strai ?

GIOVANNI

Deprins am fost să iau la tine pildă
De vrednicie ; astăzi eu te pildui
Cu straiul meu, căci mama mea iubită
E...

FRANCISCO

Unde-i ? Ce ?

GIOVANNI

Ea... da... ba nu... E... Nu pot, zău, să-ți spun
Căci ai să plîngi.

FRANCISCO

S-a stins ?

GIOVANNI

Să nu mă-nvinui ;
Nu eu ți-am spus.

LODOVICO

O, Doamne bun, e moartă.

FRANCISCO

E moartă !

MONTICELSO

Stă deasupra suferinței !
Binevoiesc seniorii să ne lase ?
(Ambasadorii ies.)

GIOVANNI

Au ce fac morții, unchiule ? Mănîncă,
Petrec, ascultă muzică, vînează
Ca noi cei vii ?

FRANCISCO

Ba dorm, nepoate.

GIOVANNI

Doamne, de-aș muri !
De șase nopți nu dorm... Și cînd se scoală ?

FRANCISCO

Cînd vrea Cel-bun...

GIOVANNI

O, Doamne, las-o veșnic
Să doarmă... Au văzut-o zeci de nopți
Trezindu-se cînd perna-i de sub cap
Era de lacrimi udă și sărată.
Mă tîngui ție, unchiule, și-ți spun,
Acuma cînd e moartă, ce-i făcură :
Au înfășat-o-n plumb și nu mi-au dat
Nici voie s-o sărut.

FRANCISCO

Ai îndrăgit-o.

GIOVANNI

Ades mi-a spus că ea m-a alăptat ;
Deci m-a iubit, căci foarte rar o mamă
De prinți dă însăși ea la prunci să sugă.

FRANCISCO

Atît rămîne de la biata-mi soră !
Luați-mi-l de-aicea !

MONTICELSO

Ce-i, seniore ?

FRANCISCO

Sînt însumi eu mormîntul ei, mă crede !
Și-am să-i păstrez memoria mai mult
Decît o mie de inscripții.

Scena 3

Intră Flamineo prefăcîndu-se zdrobit de durere, Marcello și Lodovico.

FLAMINEO

Răbdăm izbiri ca fierul sau ilăul
Încît ni-i leac durerii însuși răul.

Și-acuma cine să-mi facă mie dreptate ? Să fie oare acesta sfîrșitul slujbei mele ? Mai bine m-aș apuca să plivesc usturoiul ; să colind pămîntul Franței și să-mi fiu mie însumi hangiu ; să mă port în piei de

oaie și în ciubote puțind a hoștină ; să intru-n pomelnicul celor patruzeci de mii de coropcari din Lehia. *(Intră Ambasadorul Savoiei.)* Să fi putrezit mai degrabă într-o bolniță venețiană, zidită pe sfrențe și pe trînji, pînă n-apucam să-l slujesc pe Bracciano !

AMBASADORUL SAVOIEI

Trebuie să te alini.

FLAMINEO

Vorbele voastre de alinare sînt ca mierea : bună la gust în gura teafără a domniei-tale, dar limba mea rănită îi simte toate acele albinelor. O, și-au atins ținta cu multă șiretenie, de parcă nici n-ar fi lucrat din răutate. In de-al de astea degătorul face la fel ca necuratul, după cum și necuratul face cum face episcopul : cînd umblă să făptuiască vreo nelegiuire, se-apropie cu spatele de tine. *(Intră Ambasadorul Franței.)*

AMBASADORUL FRANȚEI

Dovezile sînt vădite.

FLAMINEO

Dovezi ! A fost curată vînzare. O, aur, ce mare zeu ești tu ! Și tu, omule, ce diavol ești, că te lași ispitit de-acest metal proclet ! Ascultați-mi-l pe clănțăul care ațîță la răzvrătire ; licheaua se face iscoadă așa cum viermele se face muscă : din amîndoi poți face nadă. Un cogeamite cardinal ! Mult aș da să m-audă ; nimica sfînt n-ar putea să-l scape de corupția banului și să-l ferească de a se putregăi din pricina aurului, precum merindea din pricina arșiței la ecuator. *(Intră Ambasadorul Angliei.)* In Englitera sînteți fericiți, milord : aicea dreptatea se vinde cîntărindu-se cu aceleași greutăți sub care sînt striviți de moarte bieții oameni. Oh, fioroasă simbrie !

AMBASADORUL ANGLIEI

Vai, vai, Flamineo ! *(Ambasadorii ies.)*

FLAMINEO

Clopotele nu scot sunet bun dacă nu sînt atîrnate cît mai sus ; și trag nădejde că acestui cardinal nu-i va fi hărăzit să se roage bine decît atunci cînd va

ajunge în vîrful eșafodului. Ah, de i-ar întinde pe roată ca să se dea pe față toată cîrdășia! Dar vezi că nobilii sînt scutiți de cazna roții. Și-i bine așa, căci o nimica toată i-ar face pe unii dintre ei mici fărîme[1] pînă s-ajungă-n fața judecății. Vai, cum se mai împletesc între ele religia și politica! Prima vărsare de sînge de la religie s-a tras[2]. *(Iese.)*

LODOVICO
(aparte)

Ăst om i-a fost codoș lui Bracciano;
Și-i de mirat că el, deși știu toți
C-a-mpins-o în păcat pe sora sa,
Cutează a rosti cu-atîta foc
Cuvinte-atît de grele... Ia să-l dibui.

(Reintră Flamineo.)

FLAMINEO

Cum are ăsta nas să intre-n Roma
Cînd încă nu-l iertară? Auzii
Că pensie-i lăsă ducesa moartă
Și că-i venit din Padova-n alaiul
Acelui tînăr prinț... E-un clenci aici.
Curarisesc otrava vracii doftori
Prin alt venin.

MARCELLO
(aparte)

Ciudată întîlnire.

FLAMINEO
(către Lodovico)

Ursuzii zei venin să-ți facă fierea!
Și zbîrciurile pline de buboaie
Pe chip să ți se-ncurce furioase
Ca valurile mării.

LODOVICO

Mulțumesc,
Și îți doresc din suflet zile negre
Un an la rînd.

---

[1] De putregăioși ce sînt.

[2] Cain s-a certat cu Abel în legătură cu jertfele.

FLAMINEO

Ce croncăne cioroiul ?
S-a stins ducesa ta ?

LODOVICO

S-a stins.

FLAMINEO

Oh, soartă !
Năpasta vine veșnic însoțită :
Puhoi-puhoi...

LODOVICO

Ai vrea să fim prieteni ?

FLAMINEO

Preabucuros, să fim hapsîni prieteni.

LODOVICO

Trei zile să ne-ntindem la taifas...

FLAMINEO

...Strîmbîndu-ne ; și să dormim în cizme...

LODOVICO

Pe perini de găteje...

FLAMINEO

Plini de lindeni...

LODOVICO

In strai de taftă : asta-i boiereasca
Melancolie...

FLAMINEO

Da, și ca șoldanii
Posaci, la miez de noapte să prînzim.

(Intră Antonelli și, în urma acestuia, Gasparo rîzînd.)

Ne iscodesc ; ce triști par ceia doi !

LODOVICO

Ciudat arată tontul care rîde !
De parcă n-are alte treburi omul,
Decît să se hlizească.

FLAMINEO

Stai să-ți spun :
Mai bine-ar fi ca-n zori, în loc de-oglinzi,
Să te gătești privindu-te-ntr-un taler
Cu sînge închegat de vrăjitoare.

LODOVICO

Coțcar iubit ! Nicicînd nu ne-om desparte !

FLAMINEO

Nicicînd, decît atuncea cînd curtenii
Pomanagii, nesăturații popi,
Calicii de soldați și toți pîrliții
Ce spînzură cu pumnii în cătușe
De roata soartei rele, învăța-vor
Din viața ta și-a mea să scui e-n față
Pe cei ce duc ne-ndestulată viață.

ANTONELLI

Aduc vești bune. Papa e pe moarte ;
La stăruința ducelui Florenței,
Ai fost iertat de el și pus în drepturi...

LODOVICO

Îți mulțumesc de vești. Sus inima,
Flamineo : am fost iertat !

FLAMINEO

Cum, rîzi ?
Cînd ne-am legat prieteni, parcă altfel
Ne-am înțeles.

LODOVICO

Cum ?

FLAMINEO

Să nu te-arăți mai fericit ca mine ;
Doar știi cum ne-am jurat ; și de te bucuri,
Te poartă, baremi, ca un om de soi
Cînd vede pe vrăjmașul său sub bardă :
Măcar că nu mai poate de plăcere,
Privește prefăcîndu-se-ncruntat.

LODOVICO

Procletă ștoalfă-i sora voastră.

FLAMINEO

Cum ?

LODOVICO

In şagă am spus asta.

FLAMINEO

Şi ai de gînd s-o spui din nou ?

LODOVICO

Auzi ?
Nu vrei să-mi vinzi din sîngele-i o ocă
Precum şi-o mandragoră [1] ?

FLAMINEO

Te-ai jurat
Să duci un trai scîrnáv.

LODOVICO

Păi da.

FLAMINEO

Ca cel
Ce pururi se sfieşte de lumină,
Fiind dator vîndut.

LODOVICO

Ha ! Ha !

FLAMINEO

Şi nu mă minunez că-mi eşti sperjur ;
De mult cunoşti ăst lucru, dar ţi-oi spune...

LODOVICO

Cam ce ?

FLAMINEO

Şi-o să te-nţepe...

LODOVICO

Zii, c-aştept.

FLAMINEO

Pe mutra ta scălîmb îţi şade rîsul.
De nu eşti trist, fii baremi furios... *(Il loveşte.)*
Ei, vezi, acuma rîd şi eu.

MARCELLO

E vina ta ; te dau afară-n brînci...

[1] Buruiană despre care se spunea că înfloreşte sub spînzurători, hrănită din scursorile cadavrelor în descompunere.

LODOVICO

(către Antonelli și Gasparo)

Jos mîna de pe mine!

(Marcello și Flamineo ies.)

Poftim, s-ajung silit ca să mă răfui
C-un pezevenghi...

ANTONELLI

Stăpîne!

LODOVICO

Mai curînd
Să fi lovit un trăsnet.

GASPARO

Ce mai fumuri!

LODOVICO

Ah, cum de nu-l tăiai? Acești mișei
Lehămetiți de viață, ăștia scapă
Din orișice primejdii.
Lovi-l-ar ciuma! Toată faima lui
Și vrednicia stirpei sale-ntregi
Nu prețuia cutremurul din mine.
Un tremurici ca ăsta nu m-a prins
Nicicînd în fața vreunui spadasin...
Să-l dau la naiba; hai să-i trag o dușcă.

(Ies.)

ACTUL IV

Scena 1

O sală în palatul lui Francisco.
Intră Francisco și Monticelso.

MONTICELSO

Descurcă-ți, doamne,-al gîndurilor ghem
Și lasă-le să curgă lin ca pleata
Miresei [1]... Sora ta e otrăvită.

[1] Un vechi obicei al mireselor fecioare.

FRANCISCO

Nu cuget s-o răzbun.

MONTICELSO

De piatră ești ?

FRANCISCO

Vrei să-l înfrunt și să-mi spetesc supușii
Purtînd în cîrcă greul unor lupte
In care n-am putere să învîng ?
Doar știi că jafuri, siluiri și crime
Puite-ntr-al războiului dezmăț
Se-abat și-apasă greu pe groapa cui
Stîrnitu-l-a, și pe urmașii lui.

MONTICELSO

Nu-i asta calea mea. Te rog, ascultă :
Săpînd pe dedesubt dărîmi mai mult
Decît c-un tun. Obida-n tine închide-o
Și ca țestoasa rabdă, cînd cămila
Pe carapace-i calcă... Dormi ca leul,
Și lasă cîrdul prost de șobolani
Să-ți joace lîngă nări nesupărați,
Pîndind, cînd vine clipa, să-i înhați ;
Ca păsărarul, prada cînd țintește,
Și tu să-nchizi un ochi, vînătorește.

FRANCISCO

Curatu-mi cuget pavăză să-mi fie !
Simt trăsnetul deasupră-mi, mă aplec
Ingenunchind, ca un vîlcel ferit
La poala unui pisc înalt ; de-a pururi
Trădarea, ca paingul țesător,
Se dă de gol și moare-n plasa ei...
Dar vreau s-alung aceste gînduri... Cică
Tu, preacinstite, ții un catastif
In care-ai scris — aflați de la iscoade —
Pe toți nelegiuiții mai de vază
Ce prin oraș urzesc.

MONTICELSO

Întocmai, doamne ;
Că-i cartea mea cea neagră, unii zic,
Și poate că pe drept : deși magia
N-o-nveți din ea, cuprinde multe nume
De draci.

FRANCISCO

Te rog îngăduie-mi s-o văd.

MONTICELSO

Ți-o voi aduce-o. *(Monticelso iese.)*

FRANCISCO

N-am să mă încred
In tine, Monticelso ; și-am să-nchid
In cuget, ca-n cetatea-mpresurată,
Tot ce urzesc. Tu nu pricepi ce plănui.
Tu ești un pai — văpaie trecătoare ;
Eu — aur cald, care-ndelung dogoare.

(Intră iarăși Monticelso care îi prezintă lui Francisco o carte.)

MONTICELSO

Stăpîne, iat-o.

FRANCISCO

Intîi să văd iscodnicii, te rog.

MONTICELSO

Ciudat cum se-nmulțesc... și mai să juri
De unii că-s cinstiți... Aici codoșii,
Iar dincoace piraţii, mai la vale
Pungași ce trag pe sfoară junii nobili
Vînzîndu-le nimicuri pe bani grei ;
Aicea sînt politice otrepe
Și verigașii propriilor soațe
Prin care-și vînd și cai și scule proaste,
Ceasornice, bani răi și alte gioarse
Cînd ele nasc întîi.

FRANCISCO

Sînt și de-aceștia ?

MONTICELSO

Urmează pezevenghele ce umblă
În straie bărbătești ; și cămătari,
Cărdași cu conțopiștii pe din două ;
Notari ce scriu pe acte date vechi ;
Și cîțiva sfinți părinți s-ar mai găsi,
Dar am să-i sar, să nu mi-i iau pe suflet...
Pomelnicul coțcarilor e-aici :
De-ai sta să purici temnițele toate
Atîtea cunoștințe tot n-aduni.

FRANCISCO

Tîlharii !
Hai, strînge terfelogul, rogu-te,
Și dă-mi să sorb ciudata-nvățătură.

MONTICELSO

Să-ți fie de folos.

FRANCISCO

Te-ncredințez
Că ești un vrednic mădular al țării
Și bine faci scoțîndu-i în vileag
Pe-acești mișei.

MONTICELSO

Întrucîtva...

FRANCISCO

O, ceruri !
Mai rău ca biru-n lupi din Englitera [1],
Le-o pune piclea-n băț hîrțoaga asta.

MONTICELSO

Silit mă văd a cuteza să plec,
Măria-ta.

FRANCISCO

Îți mulțumesc :
De-or întreba la curte despre mine,
Că m-ai lăsat cu niște hoți, să spui.

(Monticelso iese.)

---

[1] Regele saxon Edgar a pretins de la britoni (velși) un tribut anual de 300 de lupi.

Pricep de-aici cum că un om isteț,
Adică omul popii — nu de mult
Ajuns din condicar în jeț de jude —
Croi acest pomelnic, plănuind
(Ca un răscolnic precupeț de vieți)
Să tragă de pe urma lor foloase...
Și uite-așa se face că o pat
Tot potlogarii nevoiași ce nu-s
În stare-a pune mită-n pumn, iar ceilalți
Sînt șterși din catastiful cu nemernici
Sau preasfințitu-i trece cu vederea ;
Bănet ia sluga ; răii — răi rămîn...
Iar mie astea mi-or sluji drept condici
Din care eu afla-voi pe tîlharii
În stare-a face orice mișelii.
Vreau zece țiitoare — zece-mi dau ;
Ba chiar și tîrfe pentru șapte oști.
Să aibă loc pe-așa puține foi
Atîta mișelie omenească !
Nu sînt mai multe ca un pumn de jălbi.
Ce putred rost dau slovei cîte unii...
Vlădici smintiți cu sîngele-ațîțat
Trag spade,-aprind războaie și întorc
Pe dos tot ce e bun, ca să-și răzbune...
Să cuget iar la sora mea cea moartă,
Portretul să-i privesc ? Ba, nu, mîhnit,
Îmi obloni-voi ochii, plăsmuind
Făptura ei aici... *(Intră fantoma Isabellei.)*
Ei fire-ar... Strașnic
Lucrează-nchipuirea ! Zămislește
Făpturi ce nu-s ! Să jur că-mi șade-n față ;
Și-mi scapără prin minte c-aș putea
S-o zugrăvesc de-aș fi destul de meșter.
Gîndirea — precum agerii boscari —
Ne face a socoate peste fire
Un fapt iscat la fel ca o lingoare ;
E doar obida-mi... Cum, te-ai stins ?... E-n van
Să-ntreb o-nfiripare vană. Oare

Visează omul treaz ?... Goniți stafia ;
Afar' cu ea din creieri ! Ce să fac
Cu lacrimi, năsălii și pogribanii
Cînd eu se cade răzbunări să coc ?
(Fantoma dispare.)

Așa ! S-a risipit precum o basnă ;
Cîrmuitorii au ades vedenii
Mai rău decît nebunii... Hai, la trebi ;
Măcar un pic să-mi însenin aleanul,
Căci altfel nu mai trece-n veci. Iubesc,
Iubesc pe Corombona. Și cu stihuri
Cam șchioape-i dau tîrcoale... Rareori *(Scrie.)*
Am mai făcut ce fac... Așa pat prinții !
Cu-atîtea lingușiri am fost deprins,
Încît acum m-alint de unul singur ;
Dar va sluji... Pecetea...*(Intră un slujitor.)*

Du răvașul
La Casa pocăitelor ; și prinde
Prilej să-l pui în mîna Corombonei
Sau stareței, de-or fi prin preajmă slugi
Plătite de Bracciano. Haide, fugi !
(Slujitorul iese.)

E firáv duhul celui ce prin silă
Le făptuie pe toate. Dac-apuci
Să strecuri capul, trece trupul tot.
Viteazul conte Lodovic mi-e sculă ;
Cu aur mult plătești așa unealtă,
Căci nu momești un șoim cu pumnul gol.
Bracciano, sînt în stare să te-nfrunt ;
Că te-am răpus abia atunci voi zice,
Cu tigva ta cînd voi juca popice.

Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo. [1]
(Iese.)

---

[1] Dacă nu-i pot îndupleca pe zeii cerești, voi îndupleca puterile infernului (lat.).

Scena 2

Casa pocăitelor.
Intră stareța și Flamineo.

STAREȚA

De s-ar afla că duca cercetează
Pe sora voastră-nchisă, s-ar putea
Să trag ponoase mari.

FLAMINEO

Să nu-ți faci temeri.
E-n pragul morții papa ; mintea lor
Dospește-acuma treburi mai de seamă
Ca paza unei doamne.
(Intră slujitorul lui Francisco.)

SLUJITORUL
(aparte)

Îl văd pe Flamineo cisluind
Cu stareța... O vorbă-ngăduiți-mi :
Ruga-te-aș mult să dai din partea mea
Acest răvaș Vittoriei, frumoasa.

STAREȚA

Prea bine. *(Intră Bracciano.)*

SLUJITORUL

Tainic și cu luare-aminte.
Apoi afla-vei cine-s și-ai să-ți iei
Răsplata curteniei.

FLAMINEO

Hei ! Ce-i asta ?

STAREȚA

Un răvășel.

FLAMINEO

Al sor-mi ? Eu i-l duc.
(Stareța iese.)

BRACCIANO

Ce buchini, Flamineo ?

FLAMINEO

Iată.

BRACCIANO

Ha !

Preanefericitei și multrespectatei Vittoria...
Aducătorul cine-i ?

FLAMINEO

Nu știu.

BRACCIANO

Nu ?

Și cine l-a trimis ?

FLAMINEO

Ei, drace ! Parcă
Poți ști cu ce-i umplut un colțunaș
Cît încă nu-i tăiat.

BRACCIANO

Am să-l desfac, măcar de-ar fi-năuntru
Chiar inima femeii. Cum semnează ?
„Florența !“ Prost și străveziu terti) !
Simt șiretlicul... Haide, hai, citește-l !

FLAMINEO

(citește scrisoarea)

De mi te dai, din jalea-ți glorii fac ;
Te plîng : ești vița fără de arac
Din care prinți s-au lăcomit s-apuce
Și-i cît pe ce acum să se usuce.

Ce vin borșit i se cuvine lui...

Voi sparge închisoarea ta ursuză
Și brațul meu îți fi-va călăuză
Înspre Florența, unde dragostea
Te-o prinde — floare — 'n sură pleata mea...

Un șireang e prețul ăstor vorbe tulburi.

Cu crengi de salcă[1] *drumul nu-mi închide ;*

[1] **Simbolul dragostei respinse.**

Au rodul copt l-ai da pe aguride?
L-a moșnegit zăcerea pe mindir...
Mă-ntinerește viersul tineresc:
La fel cu zeii, prinții n-amurgesc...
Lovi-l-ar ciuma, rupe-l; să sfîrșim
Cu hulitorii cerului [1].

BRACCIANO

Pe sfînta cruce! Pulberi am s-o fac
Și-n vînt o zvîrl ca vîntul s-o arunce
În nara lui! Pe unde-i tîrîtura?

FLAMINEO

Ce? Cum i-ai zis?

BRACCIANO

Vai, pot să-nnebunesc;
Să mă feresc de boala ce-o să-mi dea
Și părul să mi-l smulg [2]. Pe unde-i zdreanța?

FLAMINEO

S-a dat la fund, să știi. Și nu-i o zdreanță
De nasul tău...

BRACCIANO

Codoșule, la beci!

FLAMINEO

Ce, domnul meu? Ți-s cîine?

BRACCIANO

Un copoi!
Mă-nfrunți și-mi pui tu stavili?

FLAMINEO

Eu, stavilă? Nestăvilit să curgă
Puroiul din bubos. De cataplasmă
Eu n-am nevoie...

BRACCIANO

Să-ți rup țurloiul?

FLAMINEO

Gîtul vrei să-ți rup?

---

[1] Aluzie la faptul că Francisco a comparat pe prinți cu zeii.
[2] Aluzie la sifilis.

BRACCIANO

Știi cine sînt ?

FLAMINEO

Din fir-a-păr, seniore :
Așa cum sînt păcate mari și mici,
Pot fi și dracii : staroști, ucenici...
Ești mare duce, eu — biet scribul tău.
De acuma o să m-aștept, zi după zi, ori la vreo smochină spaniolă, ori la vreo salată italienească [1].

BRACCIANO

Pezevenghiule, fă-ți slujba de călăuz și isprăvește cu sporovăiala.

FLAMINEO

Bunăvoința voastră față de mine seamănă cu politețea lui Polyphemus față de Ulise : mă cruți, ca să mă înfuleci la urmă ; mi-ai smulge și iarba de pe mormînt, ca să-ți hrănești ciocîrliile ; și tare ți-ar mai plăcea cum cîntă. Haidem, o să te duc la ea. *(Merge de-a-ndăratelea.)*

BRACCIANO

Mă înfrunți ?

FLAMINEO

Vai, stăpîne, nu întorc eu spatele unui vrăjmaș politic, nici dacă ne-ar despărți adînci vîltori de apă. *(Intră Vittoria.)*

BRACCIANO

Cucoană, carte știi ? Poftim, citește.
Nu-i scris cifrat, nici hieroglife nu-s ;
Pricepi : sînt azi mijlocitorul tău.
Vei fi o doamnă vajnică, viteză,
O tîrfă strălucită, zău...

VITTORIA

Ce spuneți ?

[1] Pe această cale se administra de obicei otrava.

BRACCIANO

Hai, hai, să-ți văd iatacul ; la iveală
Comoara scoate-ți de răvașe dulci.
Vreau tot să văd.

VITTORIA

Pe cuget jur, slăvite,
Că n-am nici unul. Ăsta de la cine-i ?

BRACCIANO

Habar n-ai de nimic. Blestém și moarte !
Ești șoim domesticit ? Îți fac eu vînt
Să zbori la dracul...

FLAMINEO

Vezi să nu scapi șoimul !

VITTORIA

„Florența !“ E-o urzeală-aicea, doamne ;
Mă jur că nu mi-a fost nicicînd pe plac,
Nici chiar în somn.

BRACCIANO

Te cred ! Urzeli or fi.
Frumsețea ta ! De mii de ori o bléstem !
Prea des văzui pe diavol în cristal !
M-ai fost mînat (precum păgînii jertfa
Cu cînt și flori la jugul cel de moarte)
Pe veci ca să mă pierzi... Sau zeu sau lup
E pentru om femeia.

VITTORIA

Doamne...

BRACCIANO

Pleacă !
Ne-om vrăjmăși ca doi magneți — și unul
Se va feri de celălalt. Ce ? Plîngi ?
Mai strînge opt fățarnice din tagma-ți
Și umpli cimitirele Irlandei
C-un bocet, mai dihai ca-n irlandeză.

FLAMINEO

Rușine !

BRACCIANO

Mîna, mîna ce-am tocit-o
Cu sărutări nătîngi !... Ducesă dulce,
Ce dragă-mi ești... Precum argintul-viu
Mi-i spulberată mintea ! M-ai vrăjit ;
Căci toți te clevetesc...

VITTORIA

Eh, nu-i nimica ;
De-acum-ncolo altfel voi trăi,
Ca toți să-și schimbe bîrfa-n vorbe bune.
Ai pomenit de numele ducesei.

BRACCIANO

S-o ierte Dumnezeu.

FLAMINEO

(aparte)

Porniți, vîrteje !

VITTORIA

Au ce cîștig mi-ai dat decît rușine ?
Mînjit-ai faima bună-a casei mele
Gonind dintr-însa oameni mari de neam —
Ca damblagiii care cresc vulpoi
Urît mirositori și-s ocoliți
De cei cu nări gingașe ? — Ce-i aici ?
Palatul tău ? N-a zis judecătorul
Că-i casă pentru tîrfe pocăite ?
Cum de-am ajuns aici ? E cinstea cui
C-a-mpins-o pe Vittoria în școala
Acestor dezmățate ? Nu-i a ta ?
Nu tu m-ai sprijinit ? Hai, mergi, fă-ți fală
Cu cîte-ai urgisit ca și pe mine.
Te du ; în veci să nu mai știu de tine.
Am retezat piciorul meu cel ros
De-o bubă rea și-oi drumeți la ceruri
Plîngînd, în cîrji... Iar darurile tale
Pe toate ți le-ntorc ; și mult aș vrea
Să-mi fii moștenitor, ca să-mi plătești
Păcatele, la rînd... O, de-aș intra
Mai repede-n mormînt ! O lacrimă
Nu meriți să mai vărs... Mai bine mor.

(Se aruncă pe un pat.)

BRACCIANO

Din Lethe am băut, Vittoria !
Norocul meu cel scump, Vittoria !
Iubita mea, de ce plîngi ? Ce te doare ?

VITTORIA

Cuţit e plînsul meu acuma, vezi ?

BRACCIANO

Au nu-s ai mei neprețuiții-ți ochi ?

VITTORIA

Să fie prețuiți aș fi voit.

BRACCIANO

Și nu-s a mele buzele acestea ?

VITTORIA

Decît să ți le-ntind, așa le mușc.

FLAMINEO

Induplecă-te lui...

VITTORIA

Fugi, verigașe !

FLAMINEO

Eu, verigaș ? Eu te-am împins la rele ?

VITTORIA

Tîlhar e cel ce-ademene tîlhari.

FLAMINEO

Ne-am dus pe copcă, doamne.

BRACCIANO

Vrei s-asculți ?
O dată gelozindu-te, înseamnă
Că-n veci te voi iubi și niciodată
Nu fi-voi mai gelos.

VITTORIA

Vai, om neghiob
Al cărui rang îi stă mai sus ca mintea !
Cutezi să-mi ceri ceva ce nu mă-ncumet
Să-ndur, așa cum n-am să-ndur a fi
Femeia ta din nou ? Să știi : mai lesne
În fundul mării ai putea s-aprinzi
Un rug de foc.

FLAMINEO

Pe ceruri ! Nu jura !

BRACCIANO

M-asculți ?

VITTORIA

Nu, nu.

FLAMINEO

Ce slut buboi — voința femeiască !
Nu-i leac s-o spargă ?... *(Aparte.)* Domnul meu, femeia
O-nhați precum pe broasca cea cu țest :
Se cere s-o răstorni pe spate. Soră,
Mă jur că sînt de partea-ți... Ai jignit-o ;
Ciudat de iute, doamne, ai crezut
C-ar îndrăgi-o ducele Florenței !
Pînzarul ia el marfă de la altul
Mînjită și boțită ? Rău îți stă
Și ție, soră, îndărătnicia !
Vătuii nu fug mult ; la fel ar fi
Să fie și mînia unei doamne :
O fugă de vătui... un fleac... un ceas
De bocet bun și ghem apoi să stea.

BRACCIANO

Vrei ochii, care-atîta de-ndelung
Privind la chipul tău întîrziară,
Să-i stingi acum ?

FLAMINEO

N-ar face-așa nici baba cămătară
Ce dă la slugi băncuțe cu dobînzi...
Îmbrățișeaz-o, doamne ! Nu-i da drumul
Ca helgea prăzii, cînd îi sufli-n bot. [1]

BRACCIANO

Dă-mi dreapta.

VITTORIA

Fugi !

---

[1] Credință populară.

BRACCIANO

Nici vîntul, nici mînia
În veci nu m-or împinge să mai fac
Așa greșeli.

FLAMINEO

(aparte)

Găsit-ai drumul bun, acuma ține-l.

BRACCIANO

Împacă-te și lasă gura lumii
Să latre-n vînt.

FLAMINEO

Ascultă-i pocăința ;
Cei buni fac boroboațele mai mari
Cînd sînt geloși, așa cum vinul dulce
Dă cel mai crunt oțet. Să știi : oceanul
E mai avan ca rîul cel domol
Dar nu-i atît de dulce și de bun ;
Femeia blîndă e ca gîrla lină
Sub pod — o trec bărbații fără bai.

VITTORIA

O, voi, fățarnici !

FLAMINEO

Supserăm la țîța
Femeilor, de prunci, fățărnicia.

VITTORIA

Ca să-nădiți necazul de necaz.

BRACCIANO

Preascumpo !

VITTORIA

Nu destul m-ai înjosit ?
Da, inima, ca boțul de omăt
Rostogolit, îți crește-acuma cînd
Iubirea ți-a-nghețat.

FLAMINEO

Se va topi
Alături de a ta... de nu, se face
Tot vinul Romei borș.

VITTORIA

Ți-ai răsplăti ogari sau șoimi mai darnic
Decît pe mine. Nu mai spun o vorbă.

FLAMINEO

Stăpîne, coase-i gura cu-un sărut. *(Aparte.)*
S-a tras talazul, barca intră-n port.
E om iubeț. Tot noi cei cu zulufi
Le dezmierdăm mai dulce ! Las' că-i bine !

BRACCIANO

De ce cîrtești atît ?

FLAMINEO

Hogeagul mic
Dă fum din gros ! Asud în locul vostru.
Luați-vă în brațe și tăceți
Ca grecii strînși în calul cel de lemn.
Și-acum, stăpîne, fă din vorbă fapt
Căci nu-i de saț merindea zugrăvită.

BRACCIANO

Ingrată Romă, stai tu...

FLAMINEO

Romă ? Aș !
Barbária să-i zici, că prea-i mîrșăvă.

BRACCIANO

Același plan ce ducele Florenței
(Fățarnic sau cinstit, nu știu) urzit-a
Ca să o scape, l-oi urma și eu.

FLAMINEO

Și nu-i soroc mai bun ca noaptea asta :
Biet papa mort și cardinalii toți
Strînși în conclav s-aleagă noul papă ;
E mare zăpăceală prin oraș ;
Îi punem strai de paj, îi facem rost
De cai de schimb, o zvîrl în droșcă și...
La Padova, ca vîntul !

BRACCIANO

Îl și răpesc pe prințul, pe Giovanni,
Și mă grăbesc la Padova. Voi doi,
Bătrîna voastră mamă și Marcello

Cel june, al Florenței credincios,
Mă veți urma, de poți ca să-l îndupleci.
Pe toți vă salt în cin... Iar tu, iubito,
Ducesă fi-vei.

FLAMINEO

Soră, auzișI !

Stăpîne, stai să-ți spun o poveste. Crocodilul acela care viețuiește în rîul Nil are un viermuș care-i puiește în dinți, pricinuindu-i cumplite suferinți. O păsăruică, nu mai mare ca o pitulice, face crocodilului slujbă de felcer : pătrunde între fălcile lui, ciugulește viermele și pe dată îi aduce alinare. Peștele [1], bucuros c-a scăpat, dar nemulțumitor cui l-a tămăduit — clamp ! — strînge fălcile, ca să-nchidă pe veci pliscul zburătoarei și ea să nu mai poată da sfară-n țară că nu i s-a plătit. Dar vezi că Natura, care urăște asemenea nerecunoștință, a înarmat pasărea cu un ghimpe, cu un bold, chiar pe creștet ; ghimpele crestează pe crocodil în gură, îl silește să deschidă încrîncenata-i temniță și uite că gingașa doctoriță zboară de la crudul ei bolnav.

BRACCIANO

Bați șaua să pricep că nu ți-am dat
Răsplata slujbei tale.

FLAMINEO

Nu, stăpîne.

Tu, surioară, ești crocodilul. Cinstea ta e vătămată și stăpînul meu ți-o tămăduie ; și chiar dacă asemuirea nu se potrivește bob cu bob, totuși, ia seama : adu-ți aminte de binele pe care ți l-a făcut pasărea cu țeapă-n creștet și disprețuiește nerecunoștința. *(Aparte.)*

Oi fi părînd eu unora de rîs
Că-mi împănez vorbirea deșucheată
Cu cîte-un gînd ticsit de-nțelepciune ;
Dar asta-mi schimbă chipul : mulți coțcari
Cresc mari, maimuțărind pe domnii mari. *(Ies.)*

---

[1] Adică crocodilul.

Scena 3

In fața Vaticanului.
Intră Francisco, Lodovico, Gasparo și șase ambasadori.

FRANCISCO

In zelul dumitale bizui, deci ;
Păzești conclavul și, cunoști porunca :
Cu cardinalii nu vorbește nimeni.

LODOVICO

Așa voi face... Loc ! Să treacă solii !

GASPARO

Sînt strașnic de-arătoși ; de ce li-i portul
Așa de ne-la-fel ?

LODOVICO

Sînt cavaleri
Din felurite tagme : -n mantă neagră
E-un cavaler de Rhodos ; după el
Sînt cavaleri ai sfîntului Mihai ;
Ai Lînii Aurite, iar francezul
E cavaler al Duhului-cel-sfînt ;
Cel din Savoia-i din Vestirea-bună ;
Englezu-i din cinstita Jartieră
Cu hram la sfîntul Gheorghe. Aș putea
Descrie toate ordinele lor
Cu legi și cu canoane ; nu am însă
Răgaz de vorbă.

FRANCISCO

Unde-i Lodovico ?

LÓDOVICO

Aici.

FRANCISCO

E-aproape prînzul ; vezi, ai grijă
De cardinali.

LODOVICO

Așa voi face, doamne.

(Intră un slujitor purtînd talere acoperite.)

Ia stai să-ți văd tipsia ; cui i-o duci ?

SLUJITORUL

O duc la cardinalul Monticelso.

LODOVICO

Și asta ?

SLUJITORUL

E pentru cardinalul de Bourbon.

AMBASADORUL FRANȚEI

De ce se uită-n tăvi ? Să vadă care
Bucate-s mai de soi ?

AMBASADORUL ANGLIEI

Nu, sir ; se cată
Să nu cumva să treacă vreun răvaș
De mită sau îndemn întru folosul
Vreunui cardinal. Cînd vin întîi,
Ambasadorii prinților se cade
A-i însoți, înfățișînd pe-acel
Pe care prințul lor mai mult îl place ;
Pe urmă însă, pînă la alegeri,
Ochi nu mai dau cu nimeni.

LODOVICO

Hei, slujitori, la domnii cardinali,
Săltați oblonul și primiți merindea !

UN OFIȚER

(la fereastră)

Luați mîncarea îndărăt : preasfinții
Au treabă, îl aleg pe noul papă.
Se numărară voturile și
Acum înalță rugi.

LODOVICO

Plecați, plecați !

(Slujitorii ies.)

FRANCISCO

Pe-o mie de ducaţi că veţi afla
Îndată cine-i papă... Da ! E-ales !
Priviţi pe seniorul d'Arragon
Ieşind pe meterez.

ARRAGON

(pe meterezele bisericii)

Denuntio vobis gaudium magnum. Reverendissimus cardinalis Lorenzo de Monticelso electus est in sedem apostolicam, et elegit sibi nomen Paulum Quartum. [1]

OMNES

Vivat sanctus pater Paulus Quartus !

(Intră un slujitor.)

SLUJITORUL

Vittoria, stăpîne...

FRANCISCO

Ce-i cu ea ?

SLUJITORUL

A şters-o din cetate...

FRANCISCO

Cum ?

SLUJITORUL

Cu duca
Bracciano...

FRANCISCO

A fugit ? Giovanni unde-i ?

SLUJITORUL

S-a dus cu tatăl său.

FRANCISCO

Matroana pocăitelor să fie
Pe loc închisă. A fugit ! Blestem !

(Slujitorul iese.)

(Aparte.) Ce bine-mi iese jocul ! Chiar aşa
Am pus la cale ! Trimisei răvaşul

[1] Vă anunţ veste îmbucurătoare. Precucernicul cardinal Lorenzo de Monticelso a fost ales în scaunul apostolic, şi şi-a luat numele de Paul al patrulea (lat.).

Ca să-l aţîţ la fapte. Duce prost,
Întîi îţi nărui faima ! Te-am împins
Cu-o tîrfă să te-nsori : şi ce-i mai rău ?
Deci braţul cată să sugrume bîrfa :
Cu spada-n pumn mi-e silă să mă vait.

(Intră Monticelso cu mare pompă.)

MONTICELSO

Concediamus vobis apostolicam benedictionem et remissionem peccatorum. [1]

Ne spune prinţul nostru că Bracciano
Din Casa pocăitelor răpi
Pe Corombona şi-a fugit din tîrg.
Şi-acum, deşi de-abia de-o zi în scaun,
Noi n-am sluji mai bine Celui-sfînt
Decît gonind din turma credincioasă
Pe-aceşti procleţi. Să se vestească deci
Că amîndoi sînt excomunicaţi.
La fel blestém pe toţi ciracii lor
Din Roma. Haideţi !

(Ies Monticelso, suita, ambasadorii etc.)

FRANCISCO

Vino, Lodovico ;
Pe ostie juratu-te-ai să-nfăptui
Omorul plănuit.

LODOVICO

Cu străşnicie !
Dar mult mă mir, stăpîne, că te-amesteci
Tu însuţi, mare prinţ...

FRANCISCO

Să nu-mi schimbi vorba.
Cu mine ţin mai toţi curtenii lui,
Iar alţii-mi sînt chiar sfetnici. Drag prieten,
Primejdia-n de noi o vom împarte,
Dar din izbîndă fă-mi şi mie parte.

(Ies Francisco şi Gasparo. Reintră Monticelso.)

MONTICELSO

De ce-a luptat chiar duca florentin
Să fii iertat ? Ia spune-mi !

[1] Să vă dăm binecuvîntarea apostolică şi iertarea păcatelor (lat.).

LODOVICO

Ca să pricepi, gîndește la milogii
Italieni, ce-atunci cînd cer pomeni,
Îndeamnă pe creștini la fapte bune
Întru folosul lor. Sau, de, mai știi ?
O fi semănător de binefaceri
Ca regii cînd plătesc cît nu se cere,
Mai mult fiindcă le face lor plăcere.

MONTICELSO

Ești om dibaci. Hai, zi, cu care drac
Ești frate ?

LODOVICO

Drac, stăpîne ?

MONTICELSO

Te întreb
Ce slujbă faci la duce că și-a scos
Cu-atîta curtenie pălăria
La despărțirea voastră ?

LODOVICO

A ! Mi-a spus
De-un cal al său berber, cam nărăvaș :
Ar vrea ca să-l deprindă la întreceri,
La salturi și-n manej. Iar eu chiar am
Un călăreț franțuz, grozav.

MONTICELSO

Ia seamă
Să nu te-azvîrle gloaba. Îmi împui
Urechile cu cai bălțați ? Minți, vere ;
Ești ca un nor ursuz care vestește
Un vifor vajnic !

LODOVICO

Viforul e-n cer :
Eu prea sînt jos.

MONTICELSO

Ființă ticăloasă !
Te știu mișel ; ești cîine nărăvit
La sînge și-ai mușca neconteńit.
Vorbeați de-o crimă ? Nu ?

LODOVICO

N-am chef să spun ;
Măcar că nu-mi prea pasă de ți-aș spune.
Dar vreau să-ncep cam astfel : Sfînt părinte,
Nu vin la voi acum ca un pîrîș,
Ci ca grești tul plin de pocăință :
Ce spun e o spovadă și nu-i slobod
S-o spui cuiva cîndva.

MONTICELSO

Mi-o iei 'nainte.

LODOVICO

Iubit-am pe ducesa lui Bracciano ;
Ardeam de jindul ei, mai bine zis,
Măcar că n-a știut... I-au dat otravă ;
Pre legea mea că da... Și m-am jurat
Ca s-o răzbun.

MONTICELSO

Cui, ducelui Florenței ?

LODOVICO

Lui m-am jurat.

MONTICELSO

Ființă neferice !
De stărui, osîndit vei fi pe veci.
Au crezi că poți bălăcări prin sînge
Făr' ca să cazi mînjindu-te ? Gîndești
— Ca tisa mohorîtă — să-ți înfigi
Al rădăcinii caier în morminte
Și să-ți priască totuși ? Bunul sfat
E ca o ploaie scurtă pentru tine,
Pe lut uscat : stropește, nu îmbibă !
Și-acum te las de furii gîtuit :
Căința doar te lecuie de rău,
Gonind pe-acel satan din pieptul tău.

(Monticelso iese.)

LODOVICO

Mă lepăd ; grea osîndă mă așteaptă —
Așa îmi spuse el... și năzuiam
In ce privește moartea lui Camillo
Prin rugăciuni să mă ajute.

(Reintră Francisco și un slujitor.)

FRANCISCO

Cunoşti pe domnu-acela ?

SLUJITORUL

Da, stăpîne.

FRANCISCO

Să-i duci aceşti o mie de ducaţi ;
Să-i spui că-s de la papa... *(Aparte.)* Poate asta
Îi spulbera-va orice îndoieli. *(Iese.)*

SLUJITORUL

Stăpîne...

LODOVICO

Eu ?

SLUJITORUL

Preasfîntul v-a trimis
O mie de ducaţi ; şi-ar vrea, la drum,
Ocrotitorul vostru să vi-l faceţi.

LODOVICO

De-a pururi fie binecuvîntat !

(Slujitorul iese.)

Acuma s-a-mplinit... Mustratu-m-a,
Şi totuşi banii fost-au pregătiţi
Cînd nu ştia că plec... O, meşteşugul,
Smeritul chip al măreţiei ! Stă
Ca o mireasă la ospăţ, sfioasă
La gluma cu măscări, cu greaţă-n pîntec
De ruşinoasă ce-i... Dar gîndul ei
Aleargă fără frîu spre jocul cărnii
Ce va urma la sîmburele nopţii...
La fel şi el, şiretul, îmi măsoară
Adîncul cu un fir cu plumb de aur.
Acum am două arme. Curgă sînge !
Trei Furii sînt în iad, dar cuibăresc
Trei mii de Furii-n pieptul omenesc.

(Iese.)

ACTUL V

Scena 1

O încăpere în palatul lui Bracciano din Padova. Trec prin scenă Bracciano, Flamineo, Marcello, Hortensio, Corombona, Cornelia, Zanche și alții. Apoi Flamineo și Hortensio revin.

FLAMINEO

Zori albi de cînd îmi duc posacul trai
N-au răsărit... Această cununie
Mă fericește.

HORTENSIO

E un bun zălog.
Nu l-ai văzut pe oaspetele maur ?

FLAMINEO

Ba da, vorbit-am în iatac la duce ;
N-am întîlnit un om plăcut ca el,
Nici n-am vorbit cu om mai încercat
In trebi de stat și-n treburi de război.
Veneția se spune c-a slujit-o
La Creta timp de paisprezece ani,
Și fost-a căpetenie în multe
Isprăvi cutezătoare.

HORTENSIO

Cine-or fi
Cei doi din preajma lui ?

FLAMINEO

Doi nobili din Ungaria, capi de oaste în slujba împăratului și care acum opt ani s-au călugărit intrînd în aspra tagmă a Celor-cu-glugă [1], deși nimeni de la curte nu se aștepta. Dar nefiind ei bine statorniciți înspre partea aceasta, au lăsat baltă lavra și s-au întors la curte. Drept care, după aceea, mustrîndu-i cugetul, s-au juruit a sluji împotriva vrăjmașilor lui Hristos, s-au dus la Malta unde s-au făcut cavaleri și întorcîndu-se de-acolo la această mare ceremonie,

[1] Ordinul Capucinilor.

sînt hotărîți să se lepede în veci de cele lumești și să se așeze aici într-o mînăstire a Capucinilor din Padova.

HORTENSIO

Ciudat.

FLAMINEO

Ciudățenia șade în aceea că s-au legat să poarte pururea pe trupul gol zalele în care au luptat.

HORTENSIO

Greu chin ! Creștin și maurul ?

FLAMINEO

Și el.

HORTENSIO

De ce se pune-n slujba ducăi noastre ?

FLAMINEO

A priceput că s-ar putea porni
Vreo luptă între noi și florentin,
Nădăjduind că-și va găsi de treabă.
Pe nimeni nu cunosc să poarte-n ochi
Porunci mai dîrze, nici să deie glas
— Prin grai ales — dispreţului adînc
Pentru curtenii noștri seci și fameni...
Vorbește ca un vîntură castele,
Să juri c-a ospeţit la toți mai-marii
Creștinităţii ; străduie mereu
S-arate că acelor ce-l înfruntă
Izbînda li-i la fel ca licuricii :
Focoși îți par privindu-i de departe
Dar sînt — de-aproape — reci năluci deșarte...
St, duca !

[*Intră Bracciano, Francisco ducele Florenței (deghizat ca Mulinassar), Lodovico (travestit în Carlo), Antonelli, Gasparo (deghizat ca Pedro) ; un ofițer și Farnese purtînd spadele și coifurile.*]

BRACCIANO

Cu cinste te primim ! Aflai pe larg
Ce vrednic ai slujit luptînd cu turcul ;
Viteaz Mulinassar, îți dăruim

O pensie ; și mult ne pare rău
Că jurămîntu-acestor gentilomi
Le stă în calea dărniciei noastre.
Doriți a voastre spade drept trofeu
Să le lăsați capelei mele ; cinstea
Ce-mi faceți, o primesc... Ingăduiți
Să plec să pun la cale și serbarea
Ducesei noastre. Doar atîta vă rog
(E cel din urmă fapt lumesc pe care
Cîndva îl mai vedeți) : rămîneți toți
De față la turnirul de diseară.
Avea-veți jilț de cinste. Se-nvoiră
Ambasadorii mari ai multor prinți,
Pe calea de la Roma către țară,
Să-mpodobească nunta și pe mine
Cu astfel de întreceri.

FRANCISCO

Stărui-voi
Să steie.

BRACCIANO

Voi porniți spre marea sală !

(Ies Bracciano, Flamineo, Hortensio, Farnese și Marcello.)

LODOVICO

Stăpîne-al meu cel nobil, bun venit !

(Aici conjuraţii se îmbrăţișează.)

Pe sfînta-mpărtășanie jurarăm
Să-ți ajutăm.

GASPARO

E totul pregătit.
Năuc de deznădejde de-ar fi fost,
Și nu-și scornea mai fără greș pieirea.

LODOVICO

Nu-ți place planul meu.

FRANCISCO

Am plan mai bun.

LODOVICO

Îi otrăveam mătăniile, cartea
De rugăciuni, oglinda, șaua, coada
Rachetei pentru tenis... Asta da!
Dînd mingea peste plasă, ar fi zis
„Ei, fire-aș eu al naibii", dăruindu-și
Tot sufletul satanei! Doamne, ah,
Un plan subțire-aș fi voit să fie,
Să fi rămas de pomină în veac,
Nu pilde vechi să-mprumutăm...

FRANCISCO

Nu-i drum
Mai drept ca drumul ce-am ales.

LODOVICO

La drum!

FRANCISCO

Prea slabă-mi pare, totuși, răzbunarea,
Căci prea furiș se-apropie de el.
Să-l fi-nșfăcat de coif în bătălie
Tîrîndu-l la Florența!

LODOVICO

Phii! Și-acolo
De usuturoi cunună să fi pus,
Vădind usturăcioasa lui domnie
Și rîncedu-i desfrîu... Flamineo!

(Lodovico, Antonelli și Gasparo ies. Intră iarăși Flamineo, Marcello și Zanche.)

MARCELLO

(aparte către Flamineo)

Să-mi spui, de ce se ține scai de tine
Drăcoaica asta?

FLAMINEO

N-am habar, mă jur,
Căci nu-i descînt să vină. Meșteșugul
Ca să-l stîrnești pe diavol nu-i prea greu
Cum crede lumea, căci pe unul... iată-l!
Mai greu e meșteșugul să-l astîmperi.

MARCELLO
(aparte)

De rîs te face.

FLAMINEO
(aparte)

Rogu-te s-o ierți.
Femeia, vezi, e-aidoma cu scaiul ;
Se-agață unde dragostea o zvîrle.

ZANCHE

E-un om din țara mea, un om plăcut ;
Cînd va avea răgaz, voi sta de vorbă
Cu el în limba noastră.

FLAMINEO

Chiar te rog... *(Zanche iese.)*
Ei, ce zici, brav oștean ? Aș fi dorit
In lupte să te văd. Istorisește
Vreo cîteva isprăvi.

FRANCISCO

Caraghios lucru pentru un bărbat să-și fie singur sieși cronicar ; niciodată nu m-am gargarisit cu lauda, de teamă să nu-mi duhnească gura.

MARCELLO

Ești prea vajnic. Ducele așteaptă alte vorbe de la dumneata.

FRANCISCO

N-am să-l lingușesc niciodată ; am buchirisit prea bine oamenii ca să mai pot face una ca asta. Ce deosebire este între mine și duce ? Nu mai mare decît între două cărămizi făcute din același lut ; doar că una din ele se nimerește a fi zidită în vîrful unui turn, iar cealaltă în fundul unei fîntîni — și asta numai din curată întîmplare. Dacă m-ai pune la fel de sus ca ducele, m-aș dovedi deopotrivă de tare, de vrednic, și-aș ține piept furtunilor la fel.

FLAMINEO

Dacă soldatului ăstuia i s-ar îngădui să cerșească la ușa bisericilor, atunci ar istorisi povești.

MARCELLO

Și eu am fost oștean.

FLAMINEO

Și cum ți-a mers ?

MARCELLO

Cam prost, ce-i drept...

FRANCISCO

Aceasta-i neajunsul păcii : în vreme de pace e bine-văzută numai spoiala. Așa cum ne par corăbiile uriașe pe apa rîului, dar tare mărunțele pe mare, la fel și oamenii de pe la curți : între patru ziduri arată ca niște zmei, dar dacă-i scoți pe cîmpul de bătaie, juri că-s niște barbăcoți amărîți.

FLAMINEO

Ia dă-mi mie un iatac împodobit, bogat căptușit cu perdele și un cardinal din cei mari care să mă salte-n sus de urechi în calitate de favorit al sfinției-sale.

FRANCISCO

Și-atunci ești slobod să făptui naiba știe ce ticăloșii.

FLAMINEO

Și încă fără nici o grijă.

FRANCISCO

Așa e ; uite : la țară, pe timpul culesului, vezi bine cum porumbeii strică o groază de pîine și plugarul nu cutează a trage cu pușcociul în ei ! Pentru ce ? Pentru că-s ai stăpînului de la conac ; însă bietele vrăbii, care sînt ale cerescului stăpîn, văd pe dracu din pricina asta.

FLAMINEO

Am să-ți dau acuma cîteva învățăminte. Spune ducele că vrea să-ți facă o pensie ; asta-i o făgăduială goală ; pune-l să scrie pe hîrtie ; căci am cunoscut bărbați care s-au întors de la lupta cu turcul și care timp de trei-patru luni au primit pensii ca să-și cumpere picioare noi de lemn și să-și primenească oblojelile, însă după-aceea a-nțărcat bălaia. Bunăvoința asta seamănă cu a schingiuitorului cînd îi întinde

băutura întăritoare schingiuitului de pe roată, care-i mai mult mort decît viu... ca să-l dezmeticească și să-l poată canoni și mai avan...

(Iese Francisco. Intră iarăși Hortensio cu un curtean tînăr, Zanche și alți doi.)

Ei, ce se-aude, bravilor? E toată lumea gata de turnir?

CURTEANUL TINĂR

Da, domnii își pun armurile.

HORTENSIO

(aparte către Flamineo)

Dumnealui cine-i?

FLAMINEO

(aparte către Hortensio)

Unul care s-a ajuns de curînd, înjură ca un șoimar și minte la urechea ducelui de dimineața pînă seara ca un mîzgălici de calendare. Și doar îl cunosc de cînd s-a pripășit la curte, că puțea sudoarea pe dînsul mai rău ca pe un rîndășel de la cîmpul de tenis.

HORTENSIO

Privește, iat-o colo pe dulcea ta stăpînă.

FLAMINEO

Mi-ești frate de cruce și ție am să-ți mărturisesc că pe maura asta, pe vrăjitoarea asta o iubesc pentru că n-am încotro... Îmi cunoaște o parte din tertipuri. O iubesc așa cum ții un lup de urechi: dacă nu m-aș teme că-mi sare-n beregată, i-aș da dracului drumul.

HORTENSIO

Aud că stăruie să te-nsori cu ea.

FLAMINEO

Ce-i drept, i-am cam făgăduit; și tot căutînd să scap de ce-am făgăduit, alerg înainte ca dulăul speriat cu tinicheaua de coadă, care măcar că mult ar mai vrea s-o rupă cu dinții, nu îndrăznește să se uite-ndărăt. Ei, balaoacheșa mea scumpă!

ZANCHE

Ah, văd că dragostea ce-mi porți mai curînd se răcește decît să se-nfierbînte.

FLAMINEO

Ehei, eu sînt un iubeț din cei trainici. Sînt multe femei în cetatea asta care se-nfierbîntă prea iute.

HORTENSIO

Ce spui de-acești viteji împarfumați ?

FLAMINEO

Atlazul n-o să-i vindece ; și cred
Cam bolnăviori că sînt... Doar știi : se scoală
Cu purici cei ce dorm cu cîini în poală.

ZANCHE

Un pic de suliman și rochi bălțate
Te fac să nu mă suferi.

FLAMINEO

Cum adică ? Să iubesc o femeie pentru sulimanul și rochiile ei bălțate ? Voi scoate pentru tine încă o parabolă din cutia cu fabule : avea Esop un dulău bleg care-a lăsat ciolanul din bot ca să-i înhațe umbra. Aș vrea ca oamenii de la curte să fie mîncăi mai înțelepți.

ZANCHE

Îți aduci aminte de jurămintele tale ?

FLAMINEO

Jurămintele îndrăgostitului sînt ca rugăciunile corăbierului : se rostesc la vreme de anaghie. După ce trece furtuna și barca nu mai face tumbe, rugăciunea se preface în chefuială. Pentru seniori, jurămîntul și beția sînt ca frații... și se potrivesc precum ciubotarul cu slănina pipărată de Westfalia [1]. Amîndoi te trag ; [2] băutura te trage să faci jurăminte și jurămintele te trag la băutură. Nu-i mai bună cuvîntarea aceasta decît învățătura domnilor cei arși de soare ? *(Intră Cornelia.)*

CORNELIA

Aici ești, gaie ? Fugi la lupanar.

(O lovește pe Zanche.)

---

[1] Probabil că slănina era foarte condimentată și făcea sete.

[2] Ciubotarul își trage încălțămintea din picior.

FLAMINEO

Să-ți tragem și-un genunchi... lovești în curte !

(Cornelia iese.)

De-atîta-i bună, să le dezvelească
Pe slujnice cînd dorm : de frica ei
Nici nu-și mai pun velințe. [1]

MARCELLO

(o lovește pe Zanche cu piciorul)

Ești o tîrfă
Obraznică.

FLAMINEO

De ce-o lovești ? Au crezi
Că e ca nucul ? [2] Nu dă bune roade
Cît nu e ciomăgită cumsecade.

MARCELLO

Se laudă c-o iei.

FLAMINEO

Și ce-i cu asta ?

MARCELLO

Mai bine-aș vrea s-o văd înfiptă-n par
Printre răsaduri tinere : s-alunge
Pe frații ei cioroii.

FLAMINEO

Țînc prostuț,
Tu vezi de-a tale, eu sînt om în fire.

MARCELLO

De-o prind că-ți dă tîrcoale, gîtu-i tai.

FLAMINEO

C-un evantai ?

MARCELLO

Și ție c-un gîrbaci
Îți vindec nebunia.

---

[1] În original : „Nu mai folosesc proptele *(bedstaffs)* lîngă pat", ca să nu alunece, așternutul.

[2] Aluzie la un vechi proverb : Prepelicarul, femeia și nucul, cu cît sînt mai bine ciomăgiți, cu atît sînt mai de ispravă.

FLAMINEO

Ești țicnit ?
Îți dau revent...

HORTENSIO

Cui, mie ?...

FLAMINEO

Las-o naibii !
Mă judeci strîmb tu cel ce s-ar cădea
Să nu-mi faci supărări... Încep să bănui
Că mama s-a greșit cînd te-a făcut.

MARCELLO

Mă jur pe tot ce năzui că de-acum
Văpăile iubirii dintre noi
S-or dezbina ca rugul care-a ars
Pe fiii lui Oedip [1]. Aceste vorbe
Le vei plăti cu sînge.

FLAMINEO

Fă ca gîsca : [2]
Cunoști cum să mă afli. *(Iese.)*

MARCELLO

Foarte bine.
De-mi ești prieten nobil, mergi, du-i spada-mi
Și roagă-l să și-o facă deopotrivă. [3]

CURTEANUL TINAR

Așa voi face. *(Ies toți afară de Zanche.)*

ZANCHE

Pieriți, mărunte grijuri... Iată-l, vine.
(Reintră Francisco, ducele Florenței.)
Nicicînd nu-mi îngrijii culoarea feței
Ca azi, cînd pot să spun făr-a roși
Că te iubesc.

---

[1] Eteocle și Polinice, care s-au ucis unul pe altul luptîndu-se pentru tronul Tebei. Cînd au fost arși pe rug, se urau încă atît de mult, încît flăcările s-au abătut în direcții opuse.

[2] In original : „Fă ca gîștele în procesiune". Flamineo plecă brusc și spune : Fă ce fac gîștele în procesiune (urmează-mă, gîscă ce ești !).

[3] Marcello se adresează curteanului tînăr.

FRANCISCO

Ți-ai semănat dragostea la soroc nepotrivit ; și de sfîntul Mihai este un fel de primăvară, însă plăpîndă ; sînt covîrșit de ani și m-am jurat că nu mă mai însor.

ZANCHE

Vai ! Sărmanele fete se pricopsesc cu mai mulți suspinători decît soți. Dar poate că nu știi ce bogată sînt. Mă gîndesc că și soliile ce se trimit prinților ca să-i salute sînt însoțite de cîte un dar de preț, și dacă prințului nu-i place nici solul, nici cuvîntarea, îndrăgește măcar ploconul. La fel pot veni și eu la tine : să mă iubești pentru zestrea mea, mai curînd decît pentru harurile mele.

FRANCISCO

Mă voi gîndi la ce mi-ai spus.

ZANCHE

Gîndește-te, și-acum te las. Cînd vei avea răgaz mai mult, am să-ți spun ceva să-ți înghețe sîngele.
Să nu mă certi că mă destăinui. Cine
Își tace dorul se ucide-n sine.

FRANCISCO

(aparte)

Această-i știrea cea mai bună, poate ;
Din ăst cuib slut, ciudate puici voi scoate. ***(Ies.)***

Scena 2

Intră Marcello și Cornelia împreună cu un paj.

CORNELIA

Aud un zvon șoptit de toată curtea
Că te vei bate. Cine ți-i vrăjmaș ?
Și cum de v-ați certat ?

MARCELLO

Un zvon în van.

CORNELIA

Mă amăgești ? Să știi că nu faci bine
Că mă-nspăimînți așa ; atît de palid
Ești numai la mînie. Te conjur,
Pe dragostea-mi... ba nu, îl chem pe duce
Să-ți bage mintea-n cap.

MARCELLO

Nu, nu-i ce crezi.
Să nu împrăștii temeri caraghioase.
Această cruce nu a fost a tatii ?

CORNELIA

Ba da.

MARCELLO

Mi-ai spus că-n timp ce-l alăptai
Pe frate-meu, în mîini a prins el crucea
Și-un braț i-a rupt.

CORNELIA

Așa e, dar l-am dres.

(Intră Flamineo.)

Primește-ți arma înapoi.

(Flamineo îl străpunge pe Marcello.)

CORNELIA

O, Doamne !

MARCELLO

Chiar c-am primit-o..

CORNELIA

Ajutor ! E mort !

FLAMINEO

Borăști cu fiere ? La spital mă duc
Și-am să-ți trimit un felcer.

(Iese. Intră Lodovico deghizat în Carlo, Hortensio și Gasparo deghizat în Pedro.)

HORTENSIO

Cum ? Răpus ?

MARCELLO

Aminte adu-ți, mamă, ce spuneam
De crucifixul frînt cîndva ! Adio...

Sînt unele păcate pentru care
Pedepsele cerești pe drept lovesc
Un neam întreg. Așa-i cînd te ridici
Prin mijloace hoțești ! Să știe toți
Că arborii stau trainic pe tulpini
Cînd nu-s mai lungi în crengi ca-n rădăcini. *(Moare.)*

CORNELIA

Oh, chin nestins !

HORTENSIO

Vai, vrednice Marcello !
E mort... Lăsați-l, doamnă... Hai, veniți.

CORNELIA

Nu, nu e mort ; e numai leșinat. Căci moartea lui n-aduce nimănuia vreun folos. Pentru numele lui Dumnezeu, lăsați-mă să-l mai strig !

LODOVICO

Aș vrea să nu fie cum crezi.

CORNELIA

Mă smulgeți de lîngă el, mă smulgeți, mă smulgeți ! Cîți nu s-au prăpădit fiindcă n-au fost îngrijiți. Ridică-i capul, ridică-i-l : sîngerarea dinăuntru are să-l ucidă.

HORTENSIO

Vezi bine că s-a stins.

CORNELIA

Lăsați-mă să mă-ntorc lîngă el, dați-mi-l așa, chiar dacă s-a făcut pămînt ; vreau să-l mai sărut din străfundul inimii ; să ne așezați pe-amîndoi într-un sicriu. Aduceți o oglindă : uitați-vă dacă răsuflarea lui n-o aburește... Smulgeți cîțiva fulgi din perna mea și puneți-i pe buze... Pentru un pic de osteneală vreți să mi-l pierdeți ?

HORTENSIO

Să te rogi pentru el, cu atîta-l mai poți ajuta.

CORNELIA

Vai, încă nu vreau să-i fac rugăciuni. Poate că trăiește... Mă va duce el pe mine la mormînt și se va ruga el pentru sufletul meu, dacă mă lăsați lîngă dînsul...

(Intră Bracciano, îmbrăcat în armură, însă fără chivără, împreună cu Flamineo și Francisco.)

BRACCIANO

Isprava ta ?

FLAMINEO

Ba nenorocul meu.

CORNELIA

Minte, minte ; nu el l-a ucis, l-au ucis cei care n-au vrut să-l lase să capete mai bună îngrijire.

BRACCIANO

Te liniștește, mamă-ndurerată.

CORNELIA

Tu, bufniță cu țipăt spart.

HORTENSIO

Stimată doamnă, stăpîniți-vă.

CORNELIA

Lăsați-mă, lăsați-mă să plec.

(Se repede la Flamineo cu pumnalul ridicat. Ajungînd la el, lasă pumnalul să cadă.)

Te ierte Cel-de-sus ! Au nu te miri
Că pentru tine mă mai rog ? Îți spun :
Mai am atît răsuflet cît să număr
Minute douăzeci ; n-am să le cheltui
In blésteme. Rămîi cu Dumnezeu :
Din tine jumătate zace-acolo ;
Să umpli cu cenușa-i o clepsidră
Să-nveți să-ți treci în pocăință vremea
Ce va să vie.

BRACCIANO

Mamă, spune-mi, spune,
Cum a murit ? Cum au ajuns la ceartă ?

CORNELIA

Mezinul meu prea s-a crezut bărbat,
Prea grele vorbe i-a zvîrlit, a tras
El primul spada : și-astfel, nu știu cum,
Căci îmi pierdusem mintea, mi-a căzut
Cu fruntea-n sîn.

PAJUL

Nu, nu-i adevărat.

CORNELIA

Te rog să taci. Destul că o săgeată
S-a prăpădit prin ierbi ; să n-o jertfim
Pe-aceasta pentru cea în veci pierdută.

BRACCIANO

Duceţi-i trupu-n casele Corneliei ;
Şi, sub poruncă, nu-i spuneţi ducesei
Despre năprasna-aceasta. Flamineo,
Să ştii că nu te iert.

FLAMINEO

Nu ?

BRACCIANO

Dăruiescu-ţi
Doar păsuire vieţii, de o zi,
Şi seară după seară iar să-mi ceri
Iertare, sau te spînzur.

FLAMINEO

Voia ta,

(Lodovico stropeşte cu otravă chivăra lui Bracciano.)

Căci placul tău e lege ; nu m-amestec.

BRACCIANO

M-ai înfruntat la sora ta în casă.
Acum să tremuri. Unde-mi este coiful ?

FRANCISCO

(aparte)

Îşi cheamă moartea. Tinere ales,
Plîng soarta-ţi tristă ! *(Aparte.)* La stănoage-
acum...
Incheie-ţi viaţa,-n negrul lac mergînd
C-o faptă bună : un omor iertînd. *(Ies.)*

Scena 3

In curtea palatului.

Șarje și strigăte. Se luptă la stănoage, mai întîi perechi, apoi trei contra trei. Intră Bracciano, Francisco și Flamineo, cu alții.

BRACCIANO

Un armurier ! Blestem ! Un armurier !

FLAMINEO

Hei, armuriere ! Unde-i armurierul ?

BRACCIANO

Smulgeți-mi coiful.

FLAMINEO

Ești rănit, milord ?

(Intră armurierul.)

BRACCIANO

Jar simt în creieri. Coifu-i otrăvit.

ARMURIERUL

Stăpîne, jur...

BRACCIANO

Duceți-l la tortură !

(Iese armurierul, între străji.)

Aceasta-i mîna cîtorva suspuși
Din preajma mea. *(Intră Vittoria.)*

VITTORIA

Stăpînul meu cel drag !
Ești otrăvit ?

FLAMINEO

Îndepărtați stănoaga !
Halal petrecere ! Chemați pe doctori !

(Intră doi doctori.)

De ciumă s-aveți parte ! Ni-i destulă
Și prea destulă iscusința voastră.
Mă tem că și pe soli i-au otrăvit.

BRACCIANO

Mă pierd. Veninul năvălește-n creier
Și-n inimă. Tu, inimă voinică !
Ai legămînt cu lumea și vi-i greu
Să-l rupeți. *(Intră Giovanni.)*

GIOVANNI

Tatăl meu cel mult iubit !

BRACCIANO

Luați-l pe băiat. Unde-i femeia
Cea bună ? De-aș avea lumi nesfîrșite
Să-ți dărui, prea puține-ar fi.
Va să te las ? Ce spun acele cobe ?
E fără leac veninul ?

DOCTORUL

Este moarte.

BRACCIANO

Caiafe și călăi putregăiți,
Ucideți pe de rost ; dar vraja voastră
De-a mîntui adesea vă trădează,
Ca pe cei mari prietenii la greu.
Eu care-am dăruit atîtor sclavi
Și ucigași viața, n-am putere
Să-mi dărui înc-un an.
(Către Vittoria.)
Nu, nu mă săruta :
Te otrăvesc. Unsoarea e trimeasă
De ducele Florenței.

FRANCISCO

Te liniștește, doamne.

BRACCIANO

O, tu, sfîrșit de moarte bună, geamăn
Al dulcii ațipiri ! Nici o cometă
Cu barba-țepi nu-nspaimă blîndu-ți somn ;
Nu-ți bate-n geam posomorîtă buhnă ;
Lupi răgușiți n-adulmecă-n nări stîrvul,
Ci mila te-nfășoară-n giulgiul ei,
Cît timp pe principi groazele-i petrec.

VITTORIA

Pierdută sînt pe veci.

BRACCIANO

Ce jalnic mori
În urlet de femei.

(Intră Lodovico și Gasparo.)

Aceia cine-s ?

FLAMINEO

Sînt franciscani ; aduc supremul mir.

BRACCIANO

Cu moarte-l cert pe cel ce-mi pomenește
De moarte ; e-un cuvînt cum nu e altul
Pe lume mai cumplit. Duceți-mă la mine.

(Toți, în afară de Francisco și Flamineo, se retrag în camera lui Bracciano.)

FLAMINEO

Ce singurătate în jurul prinților care mor ! Așa cum ei mai înainte au pustiit orașele de oameni, i-au smuls pe prieteni unii altora, și au lăsat marile case neprimitoare ; tot astfel, o, dreptate ! unde le sînt acum lingușitorii ? Lingușitorii nu sînt decît umbrele ce-nsoțesc trupurile prinților ; norul cel mai firav îi face nevăzuți.

FRANCISCO

E geamăt mult pe seama lui.

FLAMINEO

Crede-mă, vreme de cîteva ceasuri va curge din belșug saramură în toate cămările curții ; dar să știi că cei mai mulți plîng la mormîntul soacrelor.

FRANCISCO

Ce vrei să spui ?

FLAMINEO

Vai de mine, se prefac ; așa ca unii dintre acei ce trăiesc roată de o poștă de aici.

FRANCISCO

Ei, lasă, că ți-a mers bine sub domnia lui.

FLAMINEO

Drept e, ca racului în sînul femeii : m-am hrănit cu orătănii ; cît despre bani, tare mi-ar fi plăcut să-l văduvesc de cîțiva, ca toți slujbașii săi, dar n-am avut destulă iscusință pentru asta.

FRANCISCO

Ce părere aveai despre el ? Haide, zău, spune-mi deschis.

FLAMINEO

Era soiul acela de cîrmuitor care numără mai degrabă ghiulelele de tun pe care le-a tras asupra unui oraș, ca să-și socotească astfel paguba, decît supușii vrednici și viteji pe care i-a pierdut în fața zidurilor sale. *(Reintră Lodovico.)*

FRANCISCO

Ce face duca ?

LODOVICO

E bolnáv de moarte.
Îi rătăcește mintea-n chip ciudat.
De bătălii vorbește și de vămi,
De biruri ; iar apoi aprinsu-i creier
Revarsă vorbe fără șir. Se-anină
De-mprăștiate lucruri, vălmășind
Cuvinte-nțelepțești și bazaconii ;
Să-nvețe din sfîrșitul său năprasnic
Cîțiva cu moț preanalt la coiful lor,
Că de-au trăit ferice, jalnic mor.
Ducatul l-a trecut surorii sale,
Să-l cîrmuie pîn' va ajunge prințul
De vîrstă coaptă.

FLAMINEO

Bine-i și așa.

FRANCISCO

Privește-l.

(Intră Bracciano purtat pe un pat, Vittoria, Gasparo și alții.)

Îi citesc pe față moartea.

VITTORIA

Stăpîne bun !

BRACCIANO

Să piei ! M-ai înșelat :
Ai scos din țară bani, slujbe-ai vîndut
Și-ai cumpărat, ai asuprit sărmanii,
Iar eu nici nu visam. Să dai socoată ;
De-acuma singur mă chivernisesc.

FLAMINEO

Stăpîne, liniștește-te.

BRACCIANO

Da, da,
Eu sînt de vină. Cine-a pomenit
Corb tuciuriu să certe negriciunea ?
Sau drac să ocărască o fă tură
Fiindcă-i e copita despicată ?

VITTORIA

Stăpîne-al meu.

BRACCIANO

Vreau potîrnichi la cină.

FLAMINEO

Da, doamne.

BRACCIANO

Ba nu, vreau mreană friptă. Potîrnichea
Hrănită-i cu otravă. O, vulpoiul,
Sforaru-acela, duca din Florența...
Las vînătoarea și mă fac hingher.
Grozav ! Prieten am să-i fiu ; căci, vezi,
Cîinii-ntre ei se-mbie la lătrat.
Tăcți, tăceți ! Căci iată, intră-aici
Un minunat nemernic.

FLAMINEO

Unde ?

BRACCIANO

Uite-l.
Cu scufă vînătă și taşcă-n față.
Ha, ha.
In taşcă-nfipte-s bolduri fără număr
Cu capete de perle. Nu-l cunoști ?

FLAMINEO

Nu, doamne.

BRACCIANO

Cum de nu-l cunoști ? E dracul :
Îl știu după paftaua ceea mare
Ce-o poartă la botfor ca să-și ascundă
Copita despicată. E măiestru
În arguții. Vreau să-l stîrnesc la vorbă.

VITTORIA

Stăpîne-al meu, aici nu e nimic.

BRACCIANO

Nimic ? Grozav ! Nimic !Cînd vreau eu bani,
Haznaua-i goală : n-a rămas nimic ;
Dar nu mai rabd.

VITTORIA

Stai liniștit, stăpîne !

BRACCIANO

Priviți, priviți,
Pe Flamineo, ucigaș de frunte :
Dansează-acolo pe frînghii, în mîini
Purtînd cîte o pungă de bănet
Să-și țină cumpăna, de teamă mare
Că-și frînge gîtul. Și-uite-un avocat
În robă cu tighel de catifea,
Așteaptă jos, căscat, să-i pice banii.
Cum zvîrle din picioare, secătura !
În streang să zvîrle-așa. Ea cine este ?

FLAMINEO

Vittoria, stăpîne.

BRACCIANO

Ha, ha, ha !
Cu pudră-n păr, parc-a păcătuit
În brutărie. Cine-i el ?

FLAMINEO

Un preot.

(Se pare că lui Bracciano i se apropie sfîrșitul : Lodovico și Gasparo, în veșminte de Capucini, îi țin crucifixul și luminarea sfințită.)

BRACCIANO

Fereşte-te, e beat ; spăimoasă slujbă
Cînd preoţii se-mpiedică în ea.
Priviţi ! Guzgani, cozi berci, suri, şase
Se urcă-n sus pe pernă. O capcană !
Voi face o minune. Voi stîrpi
Guzganii de la curte. Flamineo ?

FLAMINEO

(aparte)

Nu-mi place : prea ades mă pomeneşte
Acum pe patul morţii ; e un semn
Că nu voi mai trăi prea mult. Priviţi,
Se stinge.

LODOVICO

Te rugăm să ne îngădui...
Attende, Domine Bracciane. [1]

FLAMINEO

Priviţi, priviţi, şi-a pironit privirea
Pe crucifix.

VITTORIA

Ţineţi-l nemişcat !
Îi potoleşte duhul răvăşit.
Şi ochii săi în lacrimi se topesc.

LODOVICO

Domine Bracciane, solebas in bello tutus esse tuo clypeo ; nunc hunc clypeum hosti tuo opponas infernali.

GASPARO

Olim hasta valuisti in bello ; nunc hanc sacram hastam vibrabis contra hostem animarum.

LODOVICO

Attende, Domine Bracciane ; si nunc quoque probas ea quae acta sunt inter nos, flecte caput in dextrum.

GASPARO

Esto securus, Domine Bracciane ; cogita quantum habeas meritorum ; denique memineris meam animam pro tua oppignoratam si quid esset periculi.

---

[1] Ascultă, senior Bracciano (lat.).

LODOVICO

Si nunc quoque probas ea quae acta sunt inter nos, flecte in laevum. [1]

Se pierde-acum ; staţi, rogu-vă, deoparte :
Îi vom şoşti în taină cugetări
Cum tagma noastră nu îngăduieşte
Să le-auziţi.

(Cînd ceilalţi s-au îndepărtat, Lodovico şi Gasparo se dezvăluie.)

GASPARO

Tu, Bracciano !

LODOVICO

Diavole !
Eşti blestemat !

GASPARO

Eşti blestemat pe veci !

LODOVICO

Domn şi stăpîn îţi e acum procletul
Spînzurătorii hărăzit !

GASPARO

Aşa !
Eşti arvunit de diavol !

LODOVICO

Sclav nemernic !
Treceai drept ocîrmuitor vestit,
Iar iscusinţa ta era otrava...

---

[1] *Lodovico :* Senior Bracciano, obişnuiai să fii ferit în bătălie prin virtutea scutului tău ; acest scut îl vei opune acum duşmanului tău infernal. *Gasparo :* Cîndva prin suliţă erai vajnic în bătălie ; acum vei mînui suliţa împotriva vrăjmaşului sufletelor. *Lodovico :* Ascultă, senior Bracciano ; dacă acum te învoieşti la aceste lucruri ce se săvîrşesc între noi, înclină-ţi capul spre dreapta. *Gasparo :* Fii încrezător, senior Bracciano ; cugetă cîtă vrednicie este în tine ; şi în cele din urmă nu uita că sufletul meu este chezaş sufletului tău, de va să se ivească vreo primejdie. *Lodovico :* Dacă acum, tot astfel, te învoieşti la aceste lucruri ce să săvîrşesc între noi, înclină-ţi capul spre stînga (lat.).

GASPARO

Iar cugetul, uciderea de oameni !

LODOVICO

Pe scări i-ai frînt soției tale gîtul
Și-apoi i-ai dat otravă !

GASPARO

Cu salături
Inveninate ai lucrat...

LODOVICO

Cu șipuri
Măiestru împletite, cu parfumuri
Ce ucideau ca secerile iernii.

GASPARO

Coclează...

LODOVICO

Șoricioaică...

GASPARO

Argint-viu...

LODOVICO

Și alte bunătăți de la spițer
Se fierb acum în capul tău isteț.
Auzi ? Auzi ?

GASPARO

Acesta-i Lodovico.

LODOVICO

Acesta e Gasparo ; și-ai să mori
Ca o lepădătură.

GASPARO

Și-ai să puți
Precum un cîine mort roind de muște.

LODOVICO

Și dat uitării încă ne-ngropat.

BRACCIANO

Vittoria ! Vittoria !

LODOVICO

Procletul !
Își vine-n fire ! S-a sfîrșit cu noi.

GASPARO

Sugrumă-l într-ascuns.

(Reintră Vittoria și însoțitorii.)

Vrei iar să-l strigi
Și caznele să-i întreiești ? Din milă,
Din milă creștinească, nu intra.

(Vittoria și însoțitorii ies.)

Ai trăncăni, seniore ? Uite-o fundă
Din partea ducăi din Florența.

(Lodovico îl sugrumă pe Bracciano.)

GASPARO

Gata ?

LODOVICO

S-a stins feștila. Nici măcar o soră
Ce-a îngrijit ciumații șapte ani
N-ar fi lucrat mai gingaș. Domnii mei,
S-a prăpădit. *(Ceilalți se întorc.)*

OMNES

Să-l odihnească Domnul.

VITTORIA

O, Dumnezeule ! Ce iad e-aici.

(Vittoria iese.)

FRANCISCO

Cît suferă !

FLAMINEO

Așa e ; de-ar avea
Femeile în ochi puhoi de ape
Le-ar revărsa pe toate. Pentru ce
Mai vrem să-i dăm cetății înc-un rîu,
Cînd apa-i chilipir. Iți spun, acestea
Sînt toane-ale durerii. Vorba ceea :
Ce iute-și zvîntă lacrima femeia.
Culesul l-am sfîrșit ; cîștigul : vînt.
Făgăduieli curtene ! Blestem lor !
Bogatu-i cel mai mizer plătitor.

FRANCISCO

E mîna ducăi din Florența.

FLAMINEO

Cred.
Ei, lovitura pumnului e grea,
Dar lovitura minții te ucide.
Oh, subțirimea unui Machiavel !
Nu vine, matahală groasă-n ceafă,
Să te strivească-n brațe, nu ; caiafa
Te gîdilă de moarte, mori rîzînd,
De parc-ai fi-nghițit șofran un funt.

FRANCISCO

Acum poporu-i liber să vorbească
De viciile lui.

FLAMINEO

Sărmanii prinți,
Ajung să fie judecați de sclavi !
Huliți nu numai pentru reaua faptă,
Dar și că nu fac tot ce toți așteaptă :
Mai bine-argat. Aș mai vorbi cu duca,
Pe răstignire jur.

FRANCISCO

Acum, că-i mort ?

FLAMINEO

Nu știu chema un duh ; dar dacă rugi
Sau jurăminte-i pot aduce graiul,
Chiar patruzeci de draci să-l străjuiască,
În manta lui de flăcări, i-aș vorbi,
L-aș scutura de mînă, însăși moarte
De-aș pate. *(Iese Flamineo.)*

FRANCISCO

Minunate Lodovico !
L-ai spăimîntat cînd își dădea suflarea ?

LODOVICO

Da, dar atît de slab încît mai-mai
Să ne spăimînte el.

FRANCISCO

Cum ?

LODOVICO

Vei afla.

(Intră Zanche.)

Sosește iazma să ne-nveselească.
Vom auzi dezvăluirea tainei
Făgăduită cînd te-a îndrăgit.

FRANCISCO

In lumea tristă, trist te-ntîmpinăm.

ZANCHE

Privirea sus ; nu-ți cer tribut aceste
Curtene lacrimi ; mai degrabă plîngă
Părtașii vinovați de tristul fapt.
Azi-noapte rău visînd, știam că vine
Năpasta ; dar, spun drept, în visul meu
Pe tine te-am văzut.

LODOVICO

A dat în vise ?

FRANCISCO

Da, și-i voi ține hangul tot visînd.

ZANCHE

Părea că vii spre patul meu furiș.

FRANCISCO

Mă crezi, dulceață ? Pe lumina-aceasta,
Și eu pe tine te-am visat. Părea
Că-mi stai nainte goală.

ZANCHE

O, rușine !
Și cum spuneam, părea că te-ai culcat
Cu mine-alături.

FRANCISCO

Eu la fel visai.
Și, ca să-ți fie cald, te-am învelit
Cu-această mantie flocoasă.

ZANCHE

Zău,
In vis erai cam îndrăzneț cu mine ;
Dar ca s-ajung la fapt...

LODOVICO

Hei ! Trag nădejde
Că nu vrei să te dai în fapt aici.

FRANCISCO

Dar stai s-auzi tot visul.

ZANCHE

Spune, spune !

FRANCISCO

Cînd te-nveleam cu manta-aceea, parcă,
Ai rîs îngrozitor.

ZANCHE

Am rîs ?

FRANCISCO

Strigînd
Că perii te cam gîdilă.

ZANCHE

Ce vis !

LODOVICO

(aparte)

Cum se hlizește, vezi, precum clăbucul
In care-a fost scăldat un cărbunar.

ZANCHE

E semn de norocire. Vă spuneam
De-o taină. Isabella, sora ducăi,
Muri dintr-o icoană otrăvită,
Iar lui Camillo gîtul i l-a frînt
Procletul Flamineo, vina dînd
Pe capra de sărit.

FRANCISCO

Ciudat !

ZANCHE

Ba nu,
Adevărat.

LODOVICO

(aparte)

S-a spart cuibarul șerpilor.

ZANCHE

Mărturisesc c-am fost și eu părtașă
La neagra faptă.

FRANCISCO

Sfatul lor urmîndu-l ?

ZANCHE

Da, iar acum căința-mi dă imbold
S-o jefuiesc la noapte pe Vittoria.

LODOVICO

(aparte)

Sublimă ispășire ! O visează
Și cămătarii noaptea, după predici.

ZANCHE

Ca să putem fugi, cerut-am voie
Ca pîn' la-nmormîntare să mă duc
La țară la prieteni ; e-o scorneală
Ca să putem fugi. Bani, giuvaieruri,
Iți pun la îndemînă preț de-o sută
De mii de galbeni.

FRANCISCO

Inger de femeie !

LODOVICO

Vom împărți bănetul.

ZANCHE

Zestrea asta
Dă de minciună, cred, acel proverb
Pîrlit de soare : „Iese la spălat
Abisinianca".

FRANCISCO

Chiar așa. La drum !

ZANCHE

Fii pregătit de fugă.

FRANCISCO

Pînă-n zori.

(Maura iese.)

Ce taină ne-a dezvăluit ! Noi unii
Nici nu știam cum au murit cei doi.

(Reintră maura.)

ZANCHE

M-aștepți la miezul nopții în capelă ?

FRANCISCO

Intocmai. *(Zanche iese.)*

LODOVICO

Ni-i fapta-ndreptățită.

FRANCISCO

Phea, dreptate !
Ce-i strică ei dreptatea ? Noi acum
Ca portîrnichea rău-l curățim
Cu laur : căci renumele-ncunună
Isprava, și rușinea o răzbună.

Scena 4

O încăpere în palat.

Intră, pe o ușă, Flamineo și Gasparo ; de cealaltă parte, Giovanni cu suita sa.

GASPARO

Tînărul duce : ai mai văzut cîndva un prințișor mai drăgălaș ?

FLAMINEO

Am cunoscut copii din flori mai chipeși. Asta-i înapoia lui. Acum despre față : orice asemuire ar fi nesuferită. Înțelept a fost păunul de la curte care, de mare dragoste fiind înconjurat, asemuindu-l într-o zi niște gîște ce se aflau pe aproape cu regescul uliu la frumusețe, a spus că uliul e o pasăre mult mai frumoasă decît el, nu în privința penelor, ci a ghearelor sale lungi. Și ghearele prințișorului vor crește cu timpul. Alteță !

GIOVANNI

Te rog, seniore, să mă lași.

FLAMINEO

Alteța-voastră trebuie să fie voioasă ; eu sînt cel care am temei să jelesc. Știți ce-a spus băiețelul care se ținea pe cal în spatele lui taică-său ?

GIOVANNI

Nu, ce-a spus ?

FLAMINEO

„Cînd ai să mori, tu, tată", zice, „am să călăresc eu în șa, nu ?" Ehei, mare lucru să călărească omul singur ! Poate să se înalțe în scări, să privească jur împrejur și să vadă toată întinderea zării. Acum, alteță, sînteți în șa.

GIOVANNI

Învață rugăciuni și te căiește ;
Și cugetă ; păcatu-a zămislit
Dintîiu-i prunc : Durere s-a numit.
(Giovanni iese.)

FLAMINEO

Să-nvăț la rugăciuni ! Mă amenință cu cele sfinte ; am și început să mă destac în bucăți. Dar nu-mi pasă, chiar dacă, asemeni lui Anaxarchus [1], aș fi pisat de moarte într-o piuă ; și totuși această moarte li s-ar cuveni cămătarilor : să-i zobească dimpreună cu aurul lor pentru a-i face diavolului leac de inimă întăritor.

I-am și văzut mijind în ochi privirea
Lui unchiu-său, haină. *In decimo sexto.* [2]
(Intră un curtean.)
Domnia-voastră cine sînteți ?

CURTEANUL

Dorința ducelui cel tînăr este
Să nu vă-nfățișați naintea sa
Și-n nici o sală ce i se închină.

FLAMINEO

Deci lupul, corbul sînt cam prostănaci
In tinerețe. Slujba dumneavoastră,
Signore, este să mă-ndepărtați ?

---

[1] Anaxarchus, filozof grec din școala lui Democrit. L-a însoțit pe Alexandru cel Mare în Asia (334 î.e.n.). După moartea lui Alexandru, a căzut în mîinile lui Nicocreon, regele Ciprului, pe care-l insultase. Acesta a poruncit ca Anaxarchus să fie pisat într-o piuă de piatră.

[2] In mic, în proporție infimă (lat.).

CURTEANUL

Așa voiește ducele.

FLAMINEO

Adevăr îți zic, jupîn curtene, că nu se cade să folosești silnicia în toate slujbele ce ți se-ncredințează. Închipuiește-ți că o femeie de neam ar fi smulsă din patul ei în miez de noapte și mînată la Castelul Angelo, la turnul cela de colo, fără nimic pe ea decît o cămeșuță ; n-ar dovedi oare cruzime de suflet seniorul-însoțitor cerîndu-i veșmîntul, trăgîndu-i-l peste cap și peste urechi și lăsînd-o despuiată ?

CURTEANUL

Foarte frumos ; sînteți vesel. *(Iese.)*

FLAMINEO

Mă zvîrle de la curte ? Un lemn aprins răspîndește mai mult fum în afara unui horn decît înăuntrul său. Înăbuș eu cîțiva. *(Intră ducele Florenței.)*

Dar ce se-ntîmplă ? Ești posomorît.

FRANCISCO

Văzui chiar adineaori lucru jalnic.

FLAMINEO

Mai jalnic vezi acum : un biet curtean
Surpat din rang.

FRANCISCO

Cinstita voastră mamă
In două ore-a-mbătrînit cumplit.
Il înveleau în giulgiu pe Marcello
Și cîntece adînc tînguitoare
Își împleteau cu plînsul lor de jale
Cum mamele bătrîne noaptea-și trec
La privegheatul morților, că eu
N-am mai aflat cu ochii calea-ntoarsă
Atît erau în lacrimi înecați.

FLAMINEO

Vreau să le văd.

FRANCISCO

Mult nemilos ai fi :
Stîrni-vei mai bogat puhoi de lacrimi.

FLAMINEO

Vreau să le văd ; aici după perdea sînt,
Jelind în legea datinei smintite.

(Trage la o parte perdeaua. Cornelia, maura Zanche și alte trei doamne îl înfășoară în giulgiu pe Marcello mort. Se aude un cîntec.)

CORNELIA

E veșted rozmarinul, daţi-mi proaspăt.
Să-i crească în mormînt aceste ierbi
Cînd eu voi fi murit și putrezit.
Dă-mi dafinul ; voi împleti cunună
În jurul frunţii sale, să păzească
Băiatul meu de trăsnet. Giulgiu-acesta
De douăzeci de ani îl ţin, sfinţindu-l
Cu rugăciuni ; nu m-am gîndit vreodată
Să-l poarte el.

ZANCHE

Priviţi acolo cine-i.

CORNELIA

Dă-mi florile.

ZANCHE

(aparte)

Mă tem c-a luat-o razna.

O DOAMNĂ

(aparte)

Vai, de durere mare-a dat în mintea
Copiilor !

CORNELIA

Vă foarte mulţumesc :
Ia rozmarin ; *(către Flamineo)* tu, rutișor ; iar tu,
Pansele ; și vă rog să le-ndrăgiţi.
Mai am și eu.

FRANCISCO

Acesta cine-i, doamnă ?

CORNELIA

Eşti, cred, groparul.

FLAMINEO

Da ?

ZANCHE

E Flamineo.

CORNELIA

Mă faci nebună ? Mîna lui e albă :
Așa ușor speli sîngele ? Să văd :
Cînd țipă bufnița pe horn de piatră,
Cînd greierele țîrîie sub vatră,
Cînd stropi gălbui îți vezi pe mînă stînd,
De-un mort, să știi, vei auzi curînd.

Afurisită fie, ce pete are pe ea ! Parcă s-a jucat cu un broscoi rîios ; apa de aglică e bună pentru ținerea de minte ; cumpărați-mi, rogu-vă, trei uncii.

FLAMINEO

(aparte)

Aș vrea să fiu departe.

CORNELIA

Auzi, domnule ? Bunica avea obiceiul, cînd bătea clopot de moarte, să cînte cîntecul acesta pe strunele lăutei. Ascultă-l.

FLAMINEO

Mă rog, dacă vrei : mă rog.

(Cornelia cîntă, cu gesturi care-i trădează duhul răvășit.)

CORNELIA

Prigori și pitulice să-mi chemați
Ce peste crînguri adumbrite zboară
Și flori și frunze proaspete presară
Pe trupurile celor ne-ngropați.
Chemați-i pe groparii săi,
Furnici, soboli și popîndăi,
Din mușuroaie cald lăcaș să-i crească,
De hoții de morminte să-l ferească,
S-alunge lupul, dușmanul ce sapă
Cu unghiile, și morții ni-i dezgroapă.

Ei n-au vrut să-l îngroape fiindcă a murit la ceartă ;
Dar dumnealor eu le răspund :
„Biserica-n sînu-i primească-l
C-a dat zeciuială la dascăl".

I-am socotit avutul ; atîta-i tot ce are :
Cu-atît se-aleg săracii și cei mai acătare.
Acum că marfa-i dusă, închidem dugheana.
Eu, oameni buni, vă binecuvîntez.

(Cornelia, Zanche și doamnele ies.)

FLAMINEO

In mine simt ceva ciudat, și nu știu
Să-i dau un nume, fără numai dacă
Nu-i zice milă. Te-aș ruga să pleci.

(Francisco iese.)

In noaptea asta-mi voi cunoaște soarta ;
Voi ști ce slujbă are-n gînd să-mi deie
Bogata-mi soră. Am trăit urît
Și dezmățat, ca mulți de pe la curte ;
Și-ades, cînd chipul meu era un zîmbet,
Simțeam în cuget ai căinței ghimpi.
Sub strai bogat ades e chin și sînge ;
Sub gratii pasărea nu cîntă, plînge.

(Intră duhul lui Bracciano în cazacă de piele și pantaloni strîmți, cu cizme și glugă ; în mîini poartă un ghiveci cu flori de crin și un craniu.)

Te-nfrunt ; hai, vină-aproape, mai aproape !
Cum și-a bătut de tine moartea joc !
Arăți mîhnit. In care loc te afli ?
Sus, pe tărîmu-acela înstelat ?
In temnița blestémelor ? Nu ? Taci ?
Ci rogu-te să-mi spui în ce credință
E bine să murim ? Sau ai tu știre
Să-mi dai răspuns cît timp voi mai trăi ?
E întrebarea cea mai de folos.
Taci ? Incă ești ca unele mărimi
Ce umblă-n sus și-n jos ca niște umbre
Fără de rost ? Răspunde !

(Duhul aruncă pămînt asupra lui Flamineo și-i arată craniul.)

Ce-i ? O, blestém ! Pămînt aruncă-asupră-mi !
O hîrcă văd sub rădăcini de flori !
Te rog vorbește ; popii talieni

Ne vîră-n minți că morții stau la sfat
Cu cei rămași, c-adesea vin la ei,
Și șed la masa lor și-n patul lor.

(Duhul iese.)

S-au dus ; s-au dus și hîrca și pămîntul.
Nu-i fierea neagră asta. Facă soarta
Ce-o ști mai rău. Mă duc la surioară,
Să-i spun de grozăvii : prigoana mea
De către prinț ; priveliștea de jale
A lui Marcello mort ; sminteala mamei ;
Vedenia-nfricoșătoare — toate
Le va-ndrepta Vittoria cea miloasă ;
De nu, acest pumnal îi fi-va coasă. *(Iese.)*

Scena 5

Intră Francisco și Lodovico. In urma lor, Hortensio.

LODOVICO

Signore, zău, nu mergeți mai departe ;
Și-așa necuvenit v-ați înglodat
Mult prea-adînc. Eu, unul, am plătit
Tot ce eram dator ; de-o fi să cad,
Nu cad și creditorii mei ; și jur
Să-i răsplătesc, pînă la cel mai mic,
Pe toți din dîrza ceată. Părăsiți
Cetatea, că de nu, trădez omorul,
Signore.

FRANCISCO

Mergi cu bine, Lodovico !
De-o fi să pieri prin vitejească faptă,
Eu amintirii tale voi clădi
O faimă care-n veci va dăinui.

(Francisco și Lodovico ies.)

HORTENSIO

Se pun la cale negre mîrșăvii.
Mă duc acum degrabă-n citadelă
Să strîng un pumn de oameni înarmați.
Dihonii călărind, curtenii-ades
Cu gîturile frînte s-au ales. *(Iese.)*

Scena 6

Apartamentul Vittoriei.
Intră Vittoria, cu o carte în mînă, și Zanche; Flamineo le urmează.

FLAMINEO

Te rogi ? Mai lasă.

VITTORIA

Ce e, ticăloase ?

FLAMINEO

Vreau să-ți vorbesc de trebi lumești. Stai jos,
Stai jos ; stai, muierușcă, să m-asculți ;
Prin uși n-aude nimeni.

VITTORIA

Ha ! Ești beat ?

FLAMINEO

Da, da, cu zeamă de pelin : gusta-vei
Și tu din ea.

VITTORIA

Și ce-ți dorește furia ?

FLAMINEO

Tu ai averea ducelui, și-ți cer
Răsplată pentru că-l slujii delung.

VITTORIA

Ce slujbă ?

FLAMINEO

Hai, ia pană și cerneală
Și scrie-acolo ce-mi vei da.
(Vittoria scrie.)

VITTORIA

Poftim !

FLAMINEO

Cum, ai sfîrșit ? Cam scurt înscris de danie.

VITTORIA

Să ți-l citesc :
„Răsplată-ți dărui geamătul, din toate,
Ce-avu Cain, ucigător de frate".

FLAMINEO

Cu-așa patalama cerșești în voie.

VITTORIA

Ești ticălos.

FLAMINEO

Ajuns-am pîn-aici ?
Aud că spaima vindecă de friguri.
Ai drac în tine ; vreau să-ncerc să-l sperii
Și să-l alung. Nu, stai domol, te rog.
Stăpînul mi-a lăsat două sipéte
Cu giuvaieruri care-mi dau cuvînt
Mărinimia să-ți dispreţuiesc.
Vreau să le vezi. *(Iese.)*

VITTORIA

I-e mintea rătăcită.

ZANCHE

E deznădăjduit ; vorbește-i blînd
Și nu-ți primejdui viața.

(Reapare Flamineo cu două casete cu pistoale.)

FLAMINEO

Iată,
Acestea, la nevoie, preţuiesc
Mai mult decît întreaga ta comoară
Cu giuvaieruri.

VITTORIA

Totuși cred că-s pietre
Sărace-n ape, încrustate rău.

FLAMINEO

Dar dacă-ntorc spre tine partea bună,
Atunci să vezi scîntei !

VITTORIA

Abate vîrful
Acestui lucru înfiorător.
Ce vrei ? Ce-mi ceri să fac ? Tot ce-i al meu
Nu-i oare și al tău ? Am eu copii ?

FLAMINEO

Te rog, femeie, nu mă tulbura
Cu-aceste trebi lumești ; înalță-ți ruga :
Jurat-am celui răposat ca nici tu,
Nici eu să nu trăim mai mult ca el
Cît numeri patru ceasuri.

VITTORIA

El a vrut ?

FLAMINEO

Da, el ; de moarte gelozind chiar gîndul
Ca altuia să-i fii desfăt. De-aceea
M-a pus să jur. Cît despre moartea mea,
De bunăvoie i-am făgăduit-o,
Știind că dacă el, ca mare duce,
La însăși curtea lui n-a fost ferit,
Au ce putem nădăjdui noi ceilalți ?

VITTORIA

Ți-i duhul otrăvit de bila neagră.

FLAMINEO

Tu crezi prostește că politicienii
Ucid efectul răului și lasă
In viață cauza. Ai vrea să gemem
In fiare, sau să fim povară grea
Și rușinoasă streangului în piață ?
Am hotărît : eu nu vreau să trăiesc
Din mila nimănui și nici să mor
Din vrerea nimănui.
Vrei să m-asculți ?

FLAMINEO

Cu viața mea pe alții i-am slujit ;
Prin moartea mea pe mine mă slujesc.
Fii gata, dar.

VITTORIA

Chiar ai de gînd să mori ?

FLAMINEO

Da, cu plăcerea ce-a simțit-o tata
Cînd m-a făcut.

VITTORIA

(aparte către Zanche)

Sînt ușile-ncuiate ?

ZANCHE

(aparte)

Da, doamnă.

VITTORIA

Cum, ai ajuns ateu acum ? Vrei trupul,
Măreț palat al duhului, să-l schimbi
In zalhana a duhului ? Procletul
Satana, ce ne-mbie cu păcate
De trei ori învelite în zahár,
Iar deznădejdea, fiere și stibină,
Și totuși bem pocalul pînă-n fund —
(aparte către Zanche) Tu strigă după ajutor ! — ne face
Să părăsim ce-i pentru om făcut,
Această lume, spre-a cădea-ntr-aceea
A diavolilor, veșnicele bezne !

ZANCHE

Ajutor ! Ajutor !

FLAMINEO

Am să te-ndop cu prune afumate.

VITTORIA

Tu nu uita cîți morți sînt în morminte,
Ce-n ziua de apoi se vor scula
Țipînd ca mătrăgunile.

FLAMINEO

Sfîrșește.
Acestea sînt jelanii firoscoase,
Temeiuri femeiești ; mă miști cu ele
Cum mișcă unii preoți din amvon
Pe credincioși : mai mult cu vorbe goale
Decît cu judecata, bunul-simț,
Sau cu învățătura sănătoasă.

ZANCHE

(aparte către Vittoria)

Prefă-te că primești, dar să te-nvețe
Cum să-ți dai moartea ; el să moară primul.

VITTORIA

(aparte către Zanche)

Da, da. Pricep. — Uciderea de sine
E-o hrană ce-o primești ca pe un hap :
N-o mesteci, o-nghiți iute ; rana vie
Sau slăbiciunea mîinii pot aduce
Un întreit canon.

FLAMINEO

Socot că-i viață
Nenorocită, ticăloasă viața
Ce nu-i în stare a muri.

VITTORIA

Vai, vai,
Dar slăbiciunea omenească ! Totuși,
M-am hotărît. Adio, întristare !
Cît ai trăit, Bracciano, mi-am făcut
Din inimă altar înflăcărat
Ca ție jertfă să-ți aduc. Acum
Chiar inima-mi jertfesc. Adio, Zanche !

ZANCHE

Cum, să rămîn în viață după voi ?!
Cînd Flamineo, sufletul din mine,
Aceeași cale ia ?

FLAMINEO

O, scumpă Zanche !

ZANCHE

Dar eu te rog, cu dragostea mea toată,
De vreme ce nici unul dintre noi
Nu trebui' să ridice-asupră-și mîna,
Ca tu sau eu s-o învățăm să moară.

FLAMINEO

Înalt îndemn ; luați voi aceste arme,
Căci mîna mea de sînge e pătată ;
Cîte-un pistol țintiți spre pieptul meu,
Iar cel de-al doilea una spre cealaltă,
Și vom muri-mpăcați ; însă jurați-mi
Că veți muri și voi.

Pe tot ce-i sfînt !

FLAMINEO

Atunci cu mine s-a sfîrşit ; adio,
Lumină-a zilei ! Şi rămas bun, ţie,
Trup vrednic de dispreţ, ce-ai străduit
Atît amar de vreme să-nfiripi
O viaţă-atît de scurtă, bun rămas !

(Arătînd pistoalele.)

Acestea sînt pahare ce vor suge
Tot sîngele-otrăvit din mine. Gata ?

AMINDOUA

Gata.

FLAMINEO

Incotro mă-ndrept acum ? O, Lucian [1], cu purgatoriul tău caraghios ! Ca să-l găsesc pe Alexandru cel Mare căputînd ciubote, pe Pompei bătînd vîrfuri la şireturi şi pe Iuliu Cezar făcînd păftăluţe de păr ! Pe Hanibal vînzînd vacs şi pe August strigînd pe uliţe : „Hai la usturoi !“ Pe Carol Magnul vînzînd cordele cu duzina şi pe regele Pepin strigînd „Mere, mere !“ pe lîngă o cotigă trasă de un cal !

De mă prefac în foc, văzduh, lut, apă,
Sau un crîmpei din fiece stihie,
Nu ştiu, şi nici nu-mi pasă foarte. Trageţi !
Hai, trageţi !
Din morţi, cea de năprasnă-i cea mai bună ;
Din trupul tău te smulge-atît de grabnic
Că nu mai simţi al chinului harapnic.

(Vittoria şi Zanche trag.)

VITTORIA

Te-ai prăbuşit ?

FLAMINEO

M-am înfrăţit cu lutul.
Urmaţi-mă, aşa cum aţi jurat.

---

[1] Mare scriitor grec din secolul al II-lea. Aici se face aluzie la scrierea sa „Dialogurile morţilor“, în care personajele celebre apăreau în situaţii groteşti.

VITTORIA

In iad ?

(Vittoria și Zanche se reped la el și-l calcă în picioare.)

ZANCHE

Inspre osîndă ne-ndoioasă ?

VITTORIA

O, diavol frînt sub blésteme !

ZANCHE

Ești prins...

VITTORIA

...în propria-ți urzeală. Cu călcîiul
Sting focul ce voia să mă ucidă.

FLAMINEO

Vreți să vă călcați jurămîntul ? Ce înfricoșător jurămînt era Styxul, încît nici zeii nu-ndrăzneau vreodată să jure pe el și să-l încalce ! O, de-am avea și noi un asemenea jurămînt care să fie păstrat cu tot atîta strășnicie în curțile noastre de judecată !

VITTORIA

Gîndește unde mergi.

ZANCHE

Și amintește-ți
Ce de ticăloșii ai făptuit.

VITTORIA

Această moarte-a ta, precum o stea
Arzîndă, cobitoare, mă va face
Să-nalț privirea și să mă cutremur.

FLAMINEO

Alei, sînt prins într-o capcană.

VITTORIA

Adesea vulpea vine-acasă bearcă ;
Se-adevărește spusa.

FLAMINEO

Sînt răpus
De o pereche de potăi !

VITTORIA

Ce jertfă mai plăcută pentru Furii
Decît o fiară-n care-au stăpînit!

FLAMINEO

O, drum spăimos și-ntunecat! Sînt orb;
Nu mă-nsoțește nimenea?

VITTORIA

O, da.
Păcatele-ți aleargă înainte
S-aducă foc din iad spre-a-ți lumina
Calea-ntr-acolo.

FLAMINEO

Simt miros de zgură,
De zgură împuțită! Arde hornul;
Ficatul mi-i pe jar; un făurar
Mi-așază-n mărunțaie țevi de foc.
Voi vreți să mai trăiți și după mine?

ZANCHE

Da, să-ți înfigem un țăruș în hoit;
Vom spune că tu însuți te-ai ucis.

FLAMINEO

O, voi, caiafe! V-am cercat iubirea
Și-am fost mai hoț ca hoțul. Nu-s rănit.
(Flamineo se ridică.)
Pistolul n-avea plumb; a fost o cursă
In care ați căzut; și-acum trăiesc
Spre-a pedepsi trădarea. Am știut
Că veți pîndi, cîndva, cumva, prilejul
Să-mi dați otravă. Oameni buni ce zaceți
Pe patul morții, hăituiți de soațe
Ce urlă și bocesc, să nu le credeți!
Își lua-vor alt bărbat, mai înainte
Ca viermele să roadă-n giulgi, paingul
Să țească pînză-n loc de epitaf.

Ce istețe ați fost cînd ați tras! Ați făcut instrucție la poligonul de artilerie? Să te încrezi în femeie? Niciodată, niciodată! Să-mi fie Bracciano învățătură de minte. Ne zălogim diavolului sufletele pentru un

dram de plăcere, și o femeie întocmește procesul verbal de scoatere în vînzare. Să se mai însoare omul! Pentru că o anume Hypermnestra [1] l-a salvat pe domnul soțul ei, patruzeci și nouă dintre surorile ei au tăiat beregățile soților toate într-o noapte; ce puiernițǎ de lipitori virtuoase! *(Scoțînd o pereche de pistoale.)* Mai am două unelte dintr-acestea.

VITTORIA

Ajutor! Ajutor!

(Intră Lodovico și Gasparo, deghizați în Carlo și Pedro.)

FLAMINEO

Ce larmă-i asta? Ha! Măsluitori!

LODOVICO

E-o pantomimă.

FLAMINEO

Cam așa se pare,
Căci spade-aveți. Popi joacă pe chefliii!

GASPARO

Isabella! Isabella!

LODOVICO

Ne știi, deci?

FLAMINEO

Lodovico și Gasparo!

LODOVICO

Da, da.
Iar maurul cu leafă de la duce
Era măritul duce al Florenței.

VITTORIA

Sîntem pierdute!

FLAMINEO

Nu-mi veți lua dreptatea
Din mîini. Lăsați să-i dărui moartea eu.
Voi trece și prin platoșele voastre.

---

[1] Hypermnestra a fost singura dintre cele cincizeci de fiice ale regelui legendar Danaus, care nu și-a omorît soțul în noaptea nunții.

Ca javra ce se gudură e soarta :
N-o poți goni. Acuma ce rămîne ?
Să-nveţe răii tîlcu-acestei predici :
Poți soarta s-o prevezi, dar nu s-o-mpiedici ;
Iar cel mai înţelept proverb, pe drept :
Mai bine norocos decît deştept.

GASPARO

Legaţi-l de pilastru.

VITTORIA

Cîtă milă !
Văzui cîndva o mierlă ce mai grabnic
La piept de om ar fi zburat, decît
In gheare de erete.

GASPARO

Te-amăgeşti.

VITTORIA

Dacă-i la curte ducele Florenţei,
Să mă ucidă el !

GASPARO

Nesocotito !
Răsplăţi dau prinţii chiar cu mîna lor,
Doar moarte şi pedeapsă doar prin alţii.

LODOVICO

Cîndva, cucoane, m-ai lovit ; şi eu
Te voi lovi în miez.

FLAMINEO

Ca un călău,
Călău mîrşav, nu ca un om ales.
Vezi că nu pot lovi la rîndu-mi.

LODOVICO

Rîzi ?

FLAMINEO

Ai vrea să mor cum m-am născut : scîncind ?

GASPARO

Te-ncredinţează cerurilor.

FLAMINEO

Nu,
Te-ncredințez că voi ajunge-acolo.

LODOVICO

Să te ucid de treizeci de-ori pe zi
Trei ani la rînd, tot nu mi-ar fi destul !
Și sînteți prea puțini spre-a-ndestula
Nesațul urii noastre. Ce tot cugeți ?

FLAMINEO

Nimic ; nimic ; nu mă-ntreba în van.
Invăț de-acum tăcerea îndelungă.
Vorbim în van. Nu-mi amintesc nimic.
Nimic nu-i mai cumplit de dureros
Cît gîndurile.

LODOVICO

Tu, măreață tîrfă !
De ți-aș putea, cînd vei muri, desparte
Suflarea de acest văzduh curat,
Aș soarbe-o și-aș scuipa-o-ntr-o hazna.

VITTORIA

Tu mi-ești călău ! Nu-mi pari destul de hîd ;
Ți-i chi ul prea ales să fii călău.
De ești, fă-ți slujba după cuviință :
Iertare cere-mi în genunchi.

LODOVICO

O, ce minune de cometă-ai fost.
Dar eu am să-ți retez alaiul. Hai,
Ucideți-o pe maură întîi.

VITTORIA

Nu, nu pe ea întîi ; privește-mi pieptul :
Cinstire vreau și-n clipa morții : sluga
Să nu mi-o ia-nainte.

GASPARO

Așa vitează ești ?

VITTORIA

Primi-voi moartea
Precum un prinț înalții-ambasadori :
Fac, spre pumnal, jumate cale.

LODOVICO

Tremuri.
De teamă parcă-n aer te topești.

VITTORIA

Te-nșeli : femeie sînt dintr-o bucată :
Nu mă răpune-nchipuirea. Află
C-o lacrimă nu voi vărsa murind ;
Și de e galben chipul meu, ia seamă :
Din sînge vlăguit e, nu de teamă.

GASPARO

Tu, știmă neagră, mie-mi pici.

ZANCHE

Am sînge
Tot roș ca voi : ai vrea să bei dintr-însul ?
Te vindecă de „ducă-se-n pustii".
Culoarea feței moartea nu mi-o schimbă.
Eu palidă n-oi fi nicicînd, și-s mîndră.

LODOVICO

Lovește,-mpunge, amîndoi deodată.
(Cei doi le înjunghie. Zanche moare.)

VITTORIA

Halal ce bărbătească lovitură !
Cînd mai lovești, ucide un sugar
Și-ai să ajungi vestit.

FLAMINEO

Ce lamă-i asta ?
Toledo, sau o șpangă englezească ?
Ziceam eu că un meșter cuțitar
Mai iute-ar dibui din ce-am murit,
Decît un vraci ; în rană mai adînc
Ar cerceta și-ar scormoni cu fierul
Ce-a spart în mine.

VITTORIA

O, păcatu-mi greu
Din sîngele-mi aprins a izvorît
Și-acum plătesc cu sînge.

FLAMINEO

Soră sfîntă !
Acum te îndrăgesc ; bărbat de naște,
Femeia să-l învețe bărbăție.
Drum bun. Femei cu bărbătești virtuți,
Vestite, multe, au avut năravuri ;
Tăcerea mai ferice le făcea :
Curată-i cea ce știe-ascunde viciul.

VITTORIA

Ca nava-n beznele furtunii, duhu-mi
Mînat e unde ?

FLAMINEO

Ancorează-atunci.
Pe oameni propășirea îi vrăjește,
Senină pare ; marea însă rîde,
Și albă ce-i, cînd sînt pe-aproape stînci.
Adio, chin, robi sorții nu mai sîntem,
O, încetăm chiar de-a muri, murind.
(Către Zanche.)
Te-ai dus ?
(Către Vittoria.)
Și tu aproape ești de fund ?
Se zice că femeile se-ntrec
Cu muzele, căci nouă vieți trăiesc.
Minciună ! Eu nu caut cine-a fost
'Naintea mea, nici cine mă urmează.
Cu mine-ncep, cu mine mă sfîrșesc.
Privind la cer, noi încurcăm ce știm
Și ce nu știm. Prin ceață bîjbîi, vai !

VITTORIA

Ferice-acei ce fug de curți slăvite
Și pe cei mari îi știu din auzite. *(Moare.)*

FLAMINEO

Precum un căpițel de lumînare,
Înviu, și-apoi mă sting de tot.
E bine, orișicît, că mor, e bine.
Mi-a fost viața-ntunecat cavou.
Înghețul m-a cuprins pentru vecie,
Și glasul, fără leac mi l-am pierdut.

Voi, ticăloși măreți, vă las cu bine !
Ce van frămîntul vieții : traiul lin
Odihnă naște, lină ; chinul — chin.
Nu dangăte mieroase vreau la moarte,
Ci tunet spart spre groapă să mă poarte ! *(Moare.)*

AMBASADORUL ANGLIEI
(de afară)

Pe-aicea ! Spargeți ușile ! Pe-aici !

LODOVICO

Oho ! Sîntem trădați ?
Atunci cu toții să murim cinstit,
Și, săvîrșind această faptă mare,
Nesîngerați, ne vom afla scăpare.
(Intră ambasadorii, Giovanni și ofițeri.)

AMBASADORUL ANGLIEI

Pe-alteța-sa feriți-o. Trageți, trageți.

LODOVICO

Oh, sînt rănit. Mă tem să nu cad prins.

GIOVANNI

Voi, cîini turbați, au din a cui poruncă
Ați săvîrșit acest măcel ?

LODOVICO

A ta !

GIOVANNI

A mea ?

LODOVICO

Da, unchiul tău, crîmpei din tine,
Ne-a atîțat. Mă recunoști, desigur.
Sînt Lodovico ; iar slăvitu-ți unchi
A fost la curte-azi-noapte, deghizat.

GIOVANNI

Cum ?!

GASPARO

Maurul pe care tatăl tău
L-a pus în pîine.

GIOVANNI

Şi-a ajuns călău !
Ducéţi-i la-nchisoare şi la cazne.
Făptaşii toţi simţi-vor ce-i dreptatea,
Nădăjduiesc, aşa cum cred în cer.

LODOVICO

Sînt marele făptaş, şi mă fălesc.
Sub streang, sub roată, voi dormi adînc :
Odihnă lină : eu pictat-am, eu,
Acest spectacol, cel mai bun al meu.

GIOVANNI

Luaţi trupurile. Cugetă, seniore,
Ce-ndemn poţi trage din pedeapsa lor.
Cei vinovaţi să ştie : fapta rea
Se sprijină în cîrje de nuia.

PHILIP MASSINGER

RĂFUIALA

În romînește de
LEON LEVIȚCHI

Cea mai cunoscută dintre piesele lui Philip Massinger, comedia Răfuiala *(sau:* Datorii vechi plătite într-un chip nou — *"A New Way to Pay Old Debts") este una dintre creațiile de maturitate ale dramaturgului, scrisă, după toate probabilitățile, în 1633.*

Este interesant de notat că personajul central al piesei, sir Giles Overreach, i-a fost inspirat autorului de sir Giles Mompesson (1584—1651), un acaparator notoriu al vremii.

Traducerea a fost făcută după textul din Six Plays by Contemporaries of Shakespeare edited by C. B. Wheeler — London.

PERSOANELE [1]

LORDUL LOVELL
SIR GILES OVERREACH, un om crud și hrăpăreț
FRANK WELLBORN, un risipitor
TOM ALLWORTH, un tînăr gentilom, fiu vitreg al lady-ei Allworth și paj al lordului Lovell
GREEDY, un judecător de pace mîncăcios
MARRALL, notar; mîna dreaptă a lui sir Giles Overreach

ORDER, majordom
AMBLE, portar
FURNACE, bucătar
WATCHALL, argat
} în slujba lady-ei Allworth

WILLDO, preot
TAPWELL, cîrciumar
Creditori, Servitori etc.

LADY ALLWORTH, o văduvă bogată
MARGARET, fiica lui sir Giles Overreach
FROTH, soția lui Tapwell
O cameristă
O servitoare.

Scena : împrejurimile Nottingham-ului.

---

1 Majoritatea numelor personajelor sînt semnificative: Lovell = "to love all" (a iubi pe toți); "lovely" (drăguț); Overreach = "to overreach" (a depăși; a se întinde prea mult); Wellborn = "well-born" (de neam); Allworth = "all worth" (vrednicie în toate); Greedy = "greedy" (lacom); Marrall = "to mar all" (a strica tot); Order = "to order" (a porunci); Amble = "amble" (mers în buestru); Furnace = "furnace" (cuptor); Watchall = "to watch all" (a păzi toate); Willdo = "will do" (vrea să facă); Tapwell = "to tap well" (a da bine cep la butoi); Froth = "froth" (spumă).

ACTUL I

Scena 1

In fața casei lui Tapwell.
Intră Wellborn, îmbrăcat în haine zdrențuite, Tapwell și Froth.

WELLBORN

Nici băutură ? Nici tutun ?

TAPWELL

Nici pic !
Nici măcar drojdia lăsată-n cană
De vreun argat ce-a chefuit ast'noapte.

FROTH

În vrană, sir, n-a mai rămas un strop
Ca să-l sorbiți de dimineață. Zău,
E-adevărat.

WELLBORN

Adevărat, căței !
Drac sfînt s-a mai văzut ? Eu cine-s, cutră ?

TAPWELL

De v-aș putea încredința oglinda
Ca să vedeți ce mîndru arătați,
Asupră-vă ați lua această vorbă...

WELLBORN

Ce-ai spus, tîlhare ?

TAPWELL

Chiar așa ! Păzea !
Nu vă-mbiați cu-acest ciomag, altminteri
Îndată veți afla că la doi pași

Trăiește — nu vă fie cu bănat ! —
Măria-sa cumplitul poliţai,
Stăpîn peste cetatea zisă zdup ;
Străjerii ei sînt lăncieri scorţoși,
Ce cu osîrdie vor înșfăca
A voastre rupte, păduchioase...

WELLBORN

Javră !

FROTH

Nu vă aprindeţi, sir !

TAPWELL

E bine zis ;
Prin preajmă n-avem apă ca să stingem
Ăst foc ; cît despre alte băuturi
Cum ar fi berea englezească, vinul...
Să nu mai știţi de ele nici în vis !

WELLBORN

Așa-mi vorbești, măgar uituc ? Nu eu
Ţi-am dăruit și casa și avutul ?

TAPWELL

Cu creta nu-i nimica însemnat ;
Iar Timothy Tapwell alt opis n-are.

WELLBORN

Nu de pe urma chefurilor mele
Te-ai îmbrăcat și te-ai hrănit ? Aud ?
Nu pe moșia tatii te-ai născut,
Mîndrindu-te că-i ești feciòr în casă ?

TAPWELL

Ce-am fost, ce nu, însemnătate n-are ;
Ce sînteţi dumneavoastră — vede-oricine.
Și-acum, la despărţire, întrucît
Vorbiţi de tatăl vostru, am să spun,
Fără ocol, ce hramuri aţi purtat.
Mai știi ? O să vă doară... Răposatul,
Stăpînul meu, n-a fost un om de rînd !
Sir John Wellborn, judecător de pace,
Prea vrednic de mai mari dregătorii !
Era, la toate, fruntea în district ;
Ţinea casă deschisă ; pe calici

Îi omenea — ce suflet! Răposînd,
Pe an cam la o mie două sute
De lire-au revenit domniei-voastre,
Alt'dată master Francis, dar acum
Wellborn milogul.

WELLBORN

Taci, tîlhare! taci
Ca să nu-mi ies din fire!

FROTH

N-are haz
Să faceți asta...

TAPWELL

...Cum spuneam, pe-atunci
Aveați moșii, erați un tînăr ferches,
Iar eu vă slugăream — nu ca acum!
Petrecerile — lanț! Aveați șoimi, cîini
Și cai de curse după plac; iubite
De-un soi și altul, dar atît de-aprinse,
Că v-a topit îmbrățișarea lor.
Văzînd acestea unchiul dumneavoastră,
Sir Overreach, pe turta-i și-a tras spuza.
Un timp v-a dat destrăbălării ghes
Și-n schimbul semnăturilor pe poliți
V-a-mprumutat cu bani; iar pîn'la urmă
V-a părăsit.

WELLBORN

Urîtule, vreun popă
A-nscris aceste hule-n catastif
Și tu le-ai învățat pe dinafară.

TAPWELL

N-am isprăvit. Pierzîndu-vă pămîntul
Și negăsind zălog pe nicăieri,
Ați început umbla cu pantahuza;
Scrisorile ce-ați scris nu au cruțat
Nici pe boier și nici pe cerșetorul
Ce-odinioară bice vă vindea!

WELLBORN

Să vezi ce bice am să-ți trag acuși!

TAPWELL

...Iar eu, săracul Tim, cu te miri ce
(Vreo patruzeci de pfunzi) mi-am cumpărat
Un mic bordei ; m-am umilit
Pînă-ntr-acolo-ncît m-am însurat
Cu Froth ; am găzduit...

WELLBORN

Tîlhari și tîrfe.

TAPWELL

E drept ; dar dînșii mi-au adus cîștig,
Plătind atunci cînd ospătau sau beau,
Nu milogindu-se ca dumneavoastră.
Cu-acest avut, m-au socotit destoinic
Să mă numească gunoier ; cu timpul,
Se poate să mă facă-ngrijitor
Al cerșetorilor din enorie
Și-atunci... să faceți cerere, Wellborn,
Ca să primiți, de patru ori pe an,
Cei treisprezece *peni* și, preaplecat,
Să mulțumiți luminăției-mele.

WELLBORN

(îl bate și-l lovește cu picioarele)

Na, cîine ! Na !

TAPWELL

Froth, cere ajutor !

WELLBORN

Cum miști, cum ai murit ! Monarhul vostru,
Străjerul, nu vă scapă. Ticăloase,
Nu-ți căptușeam eu punga ? Tu, în schimb,
Ciubotele-mi lingeai, încredințat
Că haina-ți de duminică-i prea aspră
Ca să le curăți. Eu am fost acela
Care-auzindu-te jurînd cîndva
Că patruzeci de lire ți-ar ajunge
Ca să trăiești ca regii, ți le-am dat —
In bani de aur. Este, boaită ?

TAPWELL

Nu e ;
Căci cîrciumarii, că-s mai mari, mai mici,
Cunosc o lege : spre-a nu-ți pierde firma,
Să-i uiți pe mușteriii cei mai buni
Cînd sărăcesc.

WELLBORN

Își merită răsplata
Acei ce sărăcesc spre-a-mbogăți
Năpîrci ca tine ! Verigaș netrebnic !
Ai devenit uituc și-am să-ți ajut
Să-ți dregi memoria : cu-acest pilug
Am să-ți pisez ciolanele. *(Îl bate iar.)*

TAPWELL

Au ! Au !

FROTH

Cere-i iertare. *(Intră Allworth.)*

WELLBORN

Nu i se va da.

ALLWORTH

Oprește-te ! Ajunge ! Frank, te rog !
Nu tace să te-nfurii pentru ei.

WELLBORN

De „sceptru“ i-ai scăpat de data asta.
(Îi arată bastonul.)
Să plece, dar, tîrîndu-se-n genunchi —
Iar dacă murmură, nu-mi țin cuvîntul.

FROTH

(către Tapwell)

Din vorbă ți s-a tras ; te-ai încrezut
În mintea-ți ageră : ai dat cu gura
Și, iacă, te-a snopit.

TAPWELL

Răbdare, Froth !
De vînătăi ne-o vindeca ea, legea !
(Ies amîndoi de-a bușilea.)

WELLBORN

La maică-ta-ai venit ?

ALLWORTH

Da, Frank, la doamna
Ocrotitoarea mea ! Atît îl plînge
Pe tata, și-n iubirea-i pentru el,
Atît îmi cată-n coarne, că nu știu
Cum s-o cinstesc mai mult. Puține sînt,
De felu-i, mame vitrege.

WELLBORN

Așa e.
Mai rar femeie nobilă ca dînsa
Și-n cinste nepătată ; viața ei
Și faptele-i frumoase-au amuțit
Zavistia și bîrfa. Dar, ia spune-mi :
Nu are peținori ?

ALLWORTH

Pe cei mai buni
Din tot districtul, Frank, afară doar
De-al meu stăpîn. Îi scriu scrisori
Și mîna-i cer, și iar îi scriu — degeaba,
Să-i vadă nu catadicsește. Totuși,
Nici îngîmfată nu-i, nici urîcioasă...
Eu sînt încredințat că te-ar primi
Cu inima deschisă ; pot să-ți spun
Și cine-i dă tîrcoale...

WELLBORN

N-are rost.
Îți sînt dator un sfat. Tom, tatăl tău
Mi-a fost prieten ; iar acum, de drept,
Iubirea ce-i purtam o trec asupră-ți.
Tu ești un tînăr chipeș și destoinic
Și eu mă simt legat să te feresc
De orice rău, cu prețul vieții mele.

ALLWORTH

Îți mulțumesc că-mi porți de grijă ; dar...
Mă paște vreo primejdie ?

WELLBORN

Iubești ?
Nu te-arăta surprins, nu te preface !

ALLWORTH

Cum să iubesc — la vîrsta mea ?

WELLBORN

Socoți
Că norii-n cari plutești te-ascund, dar eu
Te văd, te văd. Știu tot : știu chiar la cine
Îți zboară-ntr-una gîndul ; pot s-arăt
Cu degetul steluța ce-ndrumează
Magnetul nebuniei tale ; și,
Ca să-ntăresc ce spun : îți place
Frumoasa Margaret, da, moștenitoarea
Hapsînului Giles Overreach. Ce face ?
Roșești cînd i-auzi numele ? Roșește
Pentru sminteala ta !

ALLWORTH

Vorbești prea aspru.

WELLBORN

Pentru asemeni răni sînt de folos
Nu alifiile, ci fierul roșu.
Pe șleau : de-abia din scutece-ai ieșit
Și ți s-a și făcut de-nsurătoare ?
Ești gata să-ți vîri capul sub papuc ?
E, parcă, un făcut : un paj frumos
Sau un actor de paisprezece ani
Ori îndrăgește-o fată oarecare,
Ori e-ndrăgit de fleoarțe. Nici curtenii
Nu sînt scutiți. Așa e azi — așa
Va fi mereu.

ALLWORTH

E drept, m-a scos din minți.
Acum, că m-ai ghicit, să știi că sînt
Cinstit în gîndul meu ! Deosebirea
Mai mică-i între-un trandafir, podoaba
Neîntrecută-a florilor și tufa
Cu spini ce l-a născut, ca între ea,
Zeița sufletului meu și omul
Hain ce-i este tată.

WELLBORN

Cred și eu !
Dar cum ai să împarți în tihnă patul
Cu fata celui ce te-a ruinat ?

ALLWORTH

Ca și pe dumneata, de altfel..

WELLBORN

Da,
E-adevărat. Îți spun prietenește :
Nu te hrăni de-a surda cu nădejdi ;
E lucru limpede că nu se poate.
'Ți-nchipui oare (făr-a fi orbit
De-ncrederea în tine), că sir Giles,
Un om ce este-n stare să ucidă
Spre-a-i da lui Meg un titlu sunător,
Va consimți vreodată să-i fii soț ?
Abate-ți, Allworth, gîndul de la ea
Și-ți cată fericirea-n altă parte.

ALLWORTH

Povața-i foarte bună, însă, vezi
Că tot gîndindu-te la ale mele,
Ai cam uitat de propriile-ți trebi.
Ești strîmtorat, Wellborn.

WELLBORN

Și ce-are a-face ?

ALLWORTH

Păi, are... Pricopsit nu sînt, știi bine ;
Dar din puținul meu pot să te-ajut. *(Îi dă bani.)*

WELLBORN

Cum ?

ALLWORTH

Nu te supăra : poftim opt lire
Ca să te-mbraci.

WELLBORN

Bani— de la tine, Tom ?
Un țînc pe care-l miluiesc vremelnic
O mașteră și-un lord ? Pîn-ai primi
Să știi c-am să-mi tai mîna ! Soarta oarbă
M-a urgisit amarnic : umblu-n zdrențe,

Din cîrciumă sînt alungat, nu știu
Nici unde să mănînc, să beau, să dorm,
Afară numai sub această boltă,
Dar banii — mulțumesc — nu-i pot primi.
De prăbușirea-mi este vinovată
Sminteala mea, nu mintea altuia ;
Și-acum, că m-am dezmeticit, cu cale-i
S-o scot la capăt singur ; iar de nu,
Să mor și... pace bună !

ALLWORTH

Măi să fie ! *(Ies.)*

Scena 2

O cameră în casa lady-ei Allworth.
Intră Order, Amble, Furnace și Watchall.

ORDER

Să meargă toate ca pe unt ! De nu,
Pe sceptru-acesta ce vă poruncește,
Pe-ăst lanț de aur și cellalt însemn
Al stăpînirii, gulerul scrobit,
Acel ce-o să muncească fără spor
Nu-și va primi gustarea șapte zile
Și-n pivniți n-o să calce.

AMBLE

Majordoame,
Ești vesel azi.

FURNACE

Iar eu sînt supărat.

AMBLE

De-amiază, Furnace, încă n-a bătut
Ca să se-aștearnă masa ; doar atunci
E bucătaru-n draci, precum se spune.

FURNACE

'Ți-nchipui c-ai spus vorbă înțeleaptă ;
De unde, Amble !

ORDER

Ia mai încetați !

FURNACE

Îmi spui de masă și bucătărie !
Oricînd și-oriunde pot fi supărat ;
Și dacă mă-ntărîți, chiar și atunci
Cînd mă închin.

AMBLE

N-am vrut să te jignesc.

FURNACE

Îmi ești prieten ; și cu toate-acestea
Sînt supărat.

ORDER

Pe cine ?

FURNACE

Știu și eu ?
Ba, uite, știu acum : sînt supărat
Pe doamna și stăpîna mea.

WATCHALL

Auzi-l !

ORDER

Ai vreun temei ?

FURNACE

Am un temei temeinic.
Stăpîna m-a năimit ca să-i gătesc
Bucate-alese — cum am și făcut
Cît nu-ncepuse încă a posti.
De cînd cu moartea bunului lord Allworth,
Eu îmi storc creierii să născocesc
Vreun sos îmbietor sau să ridic
Cetăți de cremă care-ar fi uimit
Pe cei din Țările de Jos : la Breda [1],
În fața unei astfel de zidiri,
Spinola însuși s-ar fi dat bătut.

---

[1] Localitate cucerită de spanioli sub Spinola în 1625, după un asediu de zece luni.

AMBLE

N-ai fi avut din ce s-o faci.

FURNACE

Ei aș !
Cu-o mînă de făină și cinci ouă
Aș fi-ntocmit cetate să înfrunte
Și ziua de apoi.

ORDER

Mă rog, mă rog...
Dar ce-are-a-face asta cu stăpîna
Și jalba ta-mpotriva ei ?

FURNACE

Păi, uite :
Eu fierb, mă coc și mă prăjesc gătind,
Iar dumneaei se-nchide în odaie
Și-abia de pigulește dintr-un terci.
Puțin se sinchisește cît asud !

ORDER

Dar în sufragerie, arta ta
O recunoaște-o lume.

FURNACE

Cine-adică ?
Acei ce spun că o iubesc, dar vin
Pe socoteala ei să se îmbuibe
Ca niște harpii. Unul mai ales
Mi-e drag ca sarea-n ochi — știi, scarandivul
Ajuns, mă rog, judecător !

ORDER

Sir Greedy ?

FURNACE

Păi dar ! Îl îndopăm și-l ghiftuim
Și el — tot slab. Dar omul are-o vorbă :
Judecătorul bun mănîncă mult.
I-e pîntecul nesățios ca groapa
Sau pofta desfrînatei. *(Se aud bătăi în ușă.)*

WATCHALL

Auziți ? *(Iese.)*

ORDER

Stăpînul nostru tînăr de-altădată !

(Intră din nou Watchall cu Allworth.)

AMBLE

Bine-aţi venit !

FURNACE

O strîngere de mînă !
Pateul rece-aşteaptă să-l gustaţi.

ORDER

E taică-său leit.

FURNACE

Sir, porunciţi.

AMBLE

Stăpînul reînvie-n dumneavoastră.

ALLWORTH

Vă mulţumesc la toţi ! De-aşa primire
Mă bucur mult. Milady s-a sculat ?

(Intră lady Allworth, camerista şi servitoarea.)

ORDER

Răspunsul, sir.

LADY ALLWORTH

Eu ies ca să iau aer.

(Camerista şi servitoarea ies.)

FURNACE

Aer, aer !
Ce-aveţi de gînd ? Să vă hrăniţi cu zile ?
Sînt de prisos, văd...

LADY ALLWORTH

Nu te supăra ;
Am să mănînc — curînd ; dar pîn-atunci *(îi dă bani)*
Să-ţi cumperi nişte şorţuri şi-un surtuc.

FURNACE

M-a dus... Simt cum îmi trece supărarea.

LADY ALLWORTH

In dimineaţa asta, cum v-am spus,
Pe musafiri primiţi-i fără mine.
Rugaţi-i să mă ierte : sînt bolnavă.

ORDER

Prea bine, doamnă.

LADY ALLWORTH

Ei, acum plecați.
Nu, Allworth, tu rămîi.

(Order, Amble, Furnace și Watchall ies.)

ALLWORTH

Rămîn oricît
Spre-a vă sluji !

LADY ALLWORTH

Ce iute-ai învățat
Să fii curtenitor !

ALLWORTH

Nu, doamnă, ci adînc îndatorat.

LADY ALLWORTH

Ei, lasă, n-o să ne certăm. Ce face
Preanobilul tău lord ?

ALLWORTH

E cum îl știți :
Întruchiparea vie a onoarei !
I-a poruncit acestui paj nevrednic
Și sol al lui — iertați-mi cutezanța --
Să vă sărute mîinile-amîndouă.

LADY ALLWORTH

Dorința lui e-o cinste pentru mine.
Se mai gîndește și acum să plece
În Țările de Jos ?

ALLWORTH

Într-una, doamnă ;
Dar pîn-atunci va trece să vă vadă.

LADY ALLWORTH

Și tu te-mpaci cu felul lui de-a fi ?
Ești încă-un pergament curat pe care
Se poate-nscrie binele și răul.
Eu n-am să te silesc în nici un chip :
Alege-ți drumul singur.

ALLWORTH

Am să-mbrac
Veșmîntul ce doriți ; dar dac-ar fi
Să hotărăsc eu însumi, aș urma
Cărarea ce-mi arată dumnealui.

LADY ALLWORTH

Cuminte judecată ! Tatăl tău —
Slăvită-i fie veșnic amintirea ! —
Pe patul morții mi te-a-ncredințat,
Luînd martoră iubirea dintre noi.
Ce-ți spun eu se cuvine, dar, s-asculți
Cu-un simțămînt cucernic, ca și cum
Ai auzi, prin mine, glasul lui.
Mi-a fost bărbat și dacă tu nu ești
Feciorul meu prin sînge, ești al meu
Prin dragoste — firește, dacă meriți.

ALLWORTH

În dumneavoastră, doamnă, am aflat
Pe cea mai scumpă mamă ; drept aceea
Și-ncerc, după puteri, să vă slujesc
Și astfel să m-arăt, ca niciodată
Să nu vă pară rău de ce-ați făcut.

LADY ALLWORTH

Așa să fie ! Tatăl tău mi-a spus :
„De-o fi să plece fiul meu în luptă,
Arată-i că războiul e o școală
În care cel ce știe-a se purta
Învață-al cinstei îndreptar ; în schimb,
Acel ce vede-n cîmpul bătăliei
Un loc de ne-nfrînare și dezmăț,
Ostaș să se numească nu e vrednic.
Să lupți viteaz, temeiul cînd e drept ;
Să-ți aperi patria ; cu îndrăzneală
În gura tunului să te arunci ;
S-asculți de comandant ; de răzvrătire
Să te ferești ; să rabzi fără-a crîcni
Al iernii ger și-a verii zăpușeală ;
Înfometat, să nu te prăbușești —
Acestea-s ostășeștile virtuți,
Nu băutura, jocul sau sudalma."

ALLWORTH

Oracol este fiece cuvînt
Și mă încred în el ca-ntr-un oracol.

LADY ALLWORTH

Să-nchei : de proastele tovărășii
Să te ferești, căci oamenii, ades,
Se-asemuiesc cu cei cu cari se-adună.
Wellborn, în primul rînd, să nu-ți stea-n cale ;
Nu pentru că-i sărac — nu, sărăcia
Îți poate stîrni mila mai curînd —
Ci pentru că e plin de stricăciune
Și-i rob destrăbălării. Tatăl tău,
Ce-i drept, l-a prețuit, dar pe atunci
Era destoinic de iubirea lui ;
Dac-ar fi fost așa cum este astăzi,
I-ar fi-ntors spatele ; e ceea ce
Se cade să faci tu.

ALLWORTH

Da, doamnă.

LADY ALLWORTH

Vino ;
Să-ți dau, ca unui fiu iubit ce ești,
Un ban de cheltuială. N-am să preget
Nicicînd să te ajut.

ALLWORTH

V-ascult, milady. *(Ies.)*

Scena 3

O sală în aceeași casă.

Intră Overreach, Greedy, Order, Amble, Furnace, Watchall și Marrall.

GREEDY

Nici azi nu vine ?

OVERREACH

Iar s-a zăvorît ?
Ar cam fi timpul, cred, să înțeleagă
Că oricît s-ar închide, pe bărbat
N-o să-l învie.

ORDER

Sir, noi, slujitorii
Nu facem decît voia să-i plinim ;
Să judecăm n-avem căderea. Totuși,
Sînteți binevenit. Acum cinci zile
Am căpătat din Hull un vin grozav —
Vin de Canare — ați putea să-l beți
În cinstea doamnei noastre.

GREEDY

E soi bun ?

ORDER

Pe cinste, sir.

AMBLE

(aparte, către Furnace)

Îi lasă gura apă !

FURNACE

(aparte, către Amble)

Eu am să fac să-i curgă balele.
(Tare) Trăi-v-ar Cel-de-sus !

GREEDY

Cinstite Furnace,
Dă-mi mîna. Mai ! Că tare drag îmi ești !
Ce bunătăți ascunzi, ia spune...

FURNACE

Păi...
O pulpă de vițel cu mirodenii...

GREEDY

Bun, bun...

FURNACE

Fazan umplut...

GREEDY

Ei, nu mai spune !
Așterne-te, dar, masă — nu mai sta !

FURNACE

Și cîte altele. Unde mai pui
Că-ast' noapte ne-a sosit din codrii Sherwood
Un cerb — mai mare dragul.

GREEDY

Cum ? Un cerb ?

FURNACE

Da, sir, întocmai ; cîteva hartane
Le-am pregătit, pentru dejun, în cocă.

GREEDY

Auzi, sir Giles ! O pulpă de viţel !
Fazan umplut şi cerb prăjit în cocă !
La naiba treburile ! Domnii mei,
Să ne-nchinăm şi să şedem la masă.

FURNACE

(aparte)

Nu-şi mai încape-n piele slăbănogul !

OVERREACH

Doar ştii că nu putem.

MARRALL

Vă cer iertare :
Comisia v-aşteaptă şi pricina
O pierdeţi dacă nu vă-nfăţişaţi.

GREEDY

Pricină — nepricină,-ţi dovedesc
Că pentru-un astfel de ospăţ putem
Să amînăm comisia. Prin legea
Henrici decimo quarto...

OVERREACH

Greedy,
Ai căpiat ? Vrei să mă faci să pierd
Trei mii de lire pentru-un prînz ? Ruşine !
Pentru cîştig, să mai uităm de burţi !

GREEDY

Mă-nchin ; deşi îmi vine, zău, să plîng.
Ascultă, master Furnace, să-mi trimiţi
Măcar un dumicat din minunatul,
Nemuritorul tău pateu ; la rîndu-mi,
N-am să te uit : am să-ţi trimit trei *pens*
Prin băieţaş.

FURNACE
(aparte)
Grozavă dărnicie!

OVERREACH
Din partea mea, închină-te stăpînei. *(Intră Wellborn.)*
Cine-o mai fi și ăsta?

WELLBORN
Mă cunoști.

OVERREACH
Te-am cunoscut cîndva, e drept; acum
Nu vreau să te cunosc; nu ne-nrudim.
Ia-ți tălpășița, coate-goale! Dacă
Mai îndrăznești să spui că ți-aș fi neam,
Te bag la beci și pun să te snopească.

GREEDY
Fac eu rost de mandatul de-arestare.
Pateul, Furnace!
(Overreach, Greedy și Marrall ies.)

WATCHALL
Luați-o, sir, din loc.
Cum de-ați avut curajul să intrați?

ORDER
Ce cutezanță! Ce nerușinare!

AMBLE
De ce n-ați așteptat, cu-ăilalți calici,
Panerul cu fărîmituri? Aici
Găsitu-v-ați să poposiți?

FURNACE
Mai bine
V-ați duce, sir, la grajd; am să trimit
Pe un rîndaș să vă țesale.

WELLBORN
Bravo! *(Intră Allworth.)*
Tom Allworth! Tom!

ALLWORTH

De azi, sîntem străini.
Pentru nimic în lume n-aș fi vrut
Să calci pe-aici. *(Iese.)*

WELLBORN

Din ce în ce mai bine !
Și el mă ocolește !

(Intră camerista și slujitoarea.)

CAMERISTA

Pfui ! Miroase !
Cine-o fi oare ?

SLUJITOAREA

Cred c-a nimerit
De-a dreptul din latrină. Hai să mergem...
Simt c-ameţesc.

CAMERISTA

Eu am și ameţit !

(Camerista și slujitoarea ies.)

WATCHALL

Cunoașteţi drumul ?

AMBLE

Să vi-l arătăm
Cu umerii și capul dumneavoastră ?

WELLBORN

Nu mă clintesc ! Pricepeţi ? Stau pe loc !
Să-l văd și eu pe ticălosul care
Va îndrăzni să mă silească ! Slugi
Create doar spre-a vă-ndoi spinarea,
Spre-a duce tăvi și preschimba tacîmul ;
În sufletele voastre nu e vie
Decît speranţa de-a mînca și bea
Și-a vă-ngrășa în clipe de restriște !
Ei, cine vrea să iasă-n faţă ? Cine
Mi-arată drumul ?

ORDER

Doamna !

(Intră lady Allworth, camerista și slujitoarea.)

SLUJITOAREA

Iată monstrul.

CAMERISTA

Duceți-vă la nas mănușa, doamnă.

SLUJITOAREA

Să vă aduc niște parfumuri tari,
Altfel vă-năbușiți.

WELLBORN

Stimată doamnă,
Aș vrea să vă vorbesc.

LADY ALLWORTH

Cui ? Mie ?

WELLBORN

Da.
Deși rîndașii m-au întîmpinat
Cum nu se cuvenea s-o facă, sper
Să mă primiți cu cinstea ce o merit
Ca bun prieten al lui lord Allworth ;
Și-atunci, îi voi ierta.

LADY ALLWORTH

Sînt uluită
De-așa neobrăzare ! Crezi că eu,
Care-am jurat, de cînd mi-e mort bărbatul,
Să nu dau ochi cu cei mai vrednici oameni,
Mă pot pînă-ntr-atîta umili
Încît să te ascult ? Fiu al pierzării !
Îmi ocolește casa și învață
Ce mare e genunea dintre noi ;
Altfél, cu toate că nu-mi stă în fire,
Voi da poruncă aspră și atunci
N-ai să-mi mai ieși în cale.

WELLBORN

Doamna mea,
De ce mă prigonești ? Ai chip de înger ;
Tocmește-ți, dar, și suflet îngeresc,
Măcar atît cît trebui' să m-asculți.
Un sînge tot atît de nobil curge
În brațul meu ca-n mîna dumitale.

Podoabele, gătelile ce porți,
Silința slugilor sau lingușirea
Nu sînt virtuți ; dar nici aceste zdrențe,
Ai sărăciei martori, vicii nu-s.
De nume bun te bucuri, meritat ;
Dar, să fiu sincer, prin nimic mai mult
Ca prin evlavioasa amintire
Ce-o porți lui Allworth.

ORDER
(aparte, către Furnace)
Cum a tresărit !

FURNACE
De-abia își ține lacrimile cînd
I-aude numele.

LADY ALLWORTH
Ai isprăvit ?

WELLBORN
O dată i s-a întîmplat și lui
Să fie vitregit de soartă : lipsuri,
Procese, datorii îl chinuiau...
Nu vreau să mă fălesc, dar nu puțină
A fost ajutorarea ce i-am dat :
Cu banii l-am scăpat de datorii.
Cu spada peste tot l-am însoțit
Și i-am spălat rușinea ; cînd o lume
Îl socotea pierdut, cînd chiar el însuși
Credea că nu mai iese la liman,
Eu i-am întins o mînă de-ajutor
Și l-am scăpat.

FURNACE
(aparte)
Iar noi, noi, ticăloșii,
Am dat uitării toate !

WELLBORN
Ce e drept,
Domnia-ta i-ai dăruit moșia
Și pentru asta nu te-a osîndit
Nici unul din prieteni, deși dînsul
Era sărac lipit. Frumos, deștept,

Întruchipare vie a noblețiii,
Ar fi putut să-i stea-mpotrivă cine ?

LADY ALLWORTH

Aceasta e adevărat.

WELLBORN

Atunci,
În numele prieteniei noastre,
Nu mă urî.

LADY ALLWORTH

Ce s-a-ntîmplat aici
Treci cu vederea. Am să-ndrept greșeala.
Dă-i domnului optzeci de lire, Order.

WELLBORN

O, nu, pentru nimic în lume, doamnă.
Un *penny* n-am să-ți cer cu împrumut,
Darmite să-l primesc în dar ! La alții
Voi căuta să iau pe datorie,
Sau voi rămîne-așa cum sînt : sărac.
Te rog să-mi faci doar un hatîr de care
Pe alții nu-i lipsești.
(Îi șoptește la ureche.)

LADY ALLWORTH

Atîta tot ?

WELLBORN

Atît ; ba nu : dă slugilor poruncă
Să fie mai cuviincioase.

LADY ALLWORTH

Bine.

WELLBORN

Îți mulțumesc. *(Aparte.)* Nici eu nu-s lămurit
Cam ce-o să iasă de aici. Milady,
Am spus ce-aveam de spus. Dacă dorești
Te poți retrage.
(Lady Allworth iese. Către servitori.)
Ca să-mi meargă-n plin,
Să dăm uitării toate — dați-mi mîna
Și cearta s-o-necăm în pivniți.

ORDER

Gata !

FURNACE

Tot vesel și ghiduș sir Frank Wellborn !
(Ies.)

ACTUL II

Scena 1

O cameră în casa lui Overreach.
Intră Overreach și Marrall.

OVERREACH

L-am potcovit ! Comisia, săraca...

MARRALL

Chichițele, luminăția-voastră...
Că, de ! Vă-ntrece, parcă, cineva
Cînd e să stoarceți vlaga dintr-un om ?
Ce-i drept, și hulpavul judecător
S-a ostenit destul ca să aducă
Certificatul din condei, călcîndu-și
Pe conștiință și nenorocind
Pe bietul fermier.

OVERREACH

Păi, pentru asta
Și l-am făcut ce este azi ; acela
Ce-i mituiește pîntecul e-n drept
Să-i stăpînească sufletul.

MARRALL

Mă-ntreb
De ce, avînd puterea-n mîini, ați dat-o
Acestui linge-blide.

OVERREACH

Ești un prost.
Îmi trebuia bătaia lui de cap ?
Și-apoi, neavînd o slujbă, sînt ferit.

De-aș fi judecător, aș mai greși,
Aș mai călca în gura lăcomiei,
Iar turnătorii — asta și așteaptă !
Nu, nu ; destul că-l priveghez pe Greedy.
Cît timp îmi face jocul, foarte bine.
Încolo, să-l ia dracul, că nu-mi pasă.
Prietenia-i vorbă goală.

MARRALL

Sir,
Sînteți înțelepciunea-ntruchipată.

OVERREACH

Înțelepciunea vieții, dragul meu !
Cealaltă-nțelepciune, care zice
Că trebuie să fim cinstiți și drepți
Și să-i iubim pe cei din jurul nostru,
Nu face-un ban !

MARRALL

Iertați de întrebare :
Conacul megieș, al lui sir Frugal,
Chitit-ați în ce fel să i-l suflați ?
În mijlocul moșiei dumneavoastră,
Pămîntul lui e ca un spin în ochi...
Dar e știut că omul nici nu vinde,
Nici nu-mprumută, nici nu face schimb...

OVERREACH

Marrall, eu am și pus ceva la cale.
Vor vinde, pîn-la urmă, toți ! Iar eu
Le voi fi singurul cumpărător !

MARRALL

Grozav !

OVERREACH

Alături de conacul lui
Îmi cumpăr un bordei și-i pun pe oameni
Să-i rupă gardul, holdele de grîu
Palancă să le facă, iar de noapte
S-aprindă șurele sau cotonoage
Să-i lase vitele. Fărădelegea
Va cere judecată ; judecata
Va cere cheltuială — pentru mine

Nimica toată ; moarte pentru el.
Îl las să se frămînte doi-trei ani,
Răstimp în care nu va cîștiga,
Oricît s-ar zbate și s-ar zvîrcoli !

MARRALL

Grozav, sir Giles ! Îmi vine să vă pup !

OVERREACH

Apoi — și-aici o să m-ajute Greedy —
Îl dau în judecată și-l silesc
Să-nceapă-a se tocmi ; și dacă
Mi-l vinde cam la jumătate preț,
Eu iau pămîntul și el banii.

MARRALL

Strașnic !
De-atîta meșteșug n-a fost nevoie
Pentru a-l prinde-n mreajă pe Wellborn ;
El a vîndut, de-ndată, tot...

OVERREACH

Așa e.
Wellborn... Wellborn... Prea vieţuiește mult
Și prea, de la o vreme, ticălosul
Se văicărește că l-am înșelat.
Nu-l pot răpune frigul, foamea ?

MARRALL

Sir,
Ce-aș mai putea scorni ? Am folosit
Tot felul de tertipuri ; ieri, de pildă,
L-am pus pe cîrciumar să-l scoată-n brînci.
Le-am spus prietenilor dumneavoastră
Și arendașilor, bine-nțeles,
Că-acela care-l vede mort de foame
Și-i zvîrle un posmag s-a lins pe bot
De marea-vă-ndurare. Nu vă mint !

OVERREACH

Tot e ceva ; dar nu te-opri aici
Și, vezi, lucrează repede.

MARRALL

Stăpîne,
Precum îmi porunciți.

OVERREACH

Găsește-l, dar,
Și-nvață-l că hoția e mai bună
Decît cerșetoria. Mă-nțelegi :
De-l prindem, fie chiar într-un coteț,
De streang nu-l scapă nimeni și nimic !
Marrall, fă-l să se dea de ceasul morții
Și-arată-mi de ce ești în stare !

MARRALL

Sir,
Nu voi precupeți nimic.

OVERREACH

Marrall,
Mai e o treabă de făcut. Lord Lovell,
Mărinimosul îndrăgit de toți,
Se pare că s-a-napoiat la țară.
Mă bate gîndul să-l cunosc temeinic,
Apoi în ospeție să-l poftesc.

MARRALL

Pricep : de fiica dumneavoastră-i vorba.

OVERREACH

Doresc s-o scap de-un titlu prea umil
Și s-o-nzestrez cu-o altă semnătură :
Contesa Margaret, da, Marrall, contesa
Din neamul Overreach ! Averea-mi toată
Sînt, pentru asta, gata s-o jertfesc !
Voi pune s-o slujească doamne-alese,
Soții de cavaleri ce-au scăpătat,
Lipsite de o zdreanță și-o fiertură.
Mă trag de jos — ce mîndru voi fi, dar,
Să am urmași din vița unor oameni
Pe cari i-am ruinat și i-am făcut
În fața mea-n genunchi să se tîrască !

MARRALL

Nici că se poate altfel, sir.

OVERREACH

De-aceea,
Pînă și tatăl slujnicei de rînd
Ce i-o-nnoda șiretul la pantof
Va trebui să fie-un om de spiță veche.
De! Moft de bogătaș! Dintotdeauna
Între boierii-adevărați și noi
A fost dihonie și ură. *(Intră Wellborn.)*

MARRALL

Sir,
Priviți cine-a intrat!

OVERREACH

Piei, arătare!

WELLBORN

Sir, sînt nepotul soației dumitale.
Nu s-a născut cu tata dintr-un pîntec?

OVERREACH

Piei, piei! Suflarea-ți este otrăvită!
Mi-e silă, cînd te văd, ca de-un lepros.
Marrall, o vorbă. *(Aparte:)* Vezi de-l dăscălește.

MARRALL

Lăsați pe mine, sir.

WELLBORN

Pe legea mea,
A căpiat!

MARRALL

Tu căpiai de mult
De ți-ar fi fost de tine însuți milă.

WELLBORN

Și cum nu s-a-ntîmplat să fie-așa,
Te-ai înțeles cu preacinstitu-mi unchi
Să mă smintiți...

MARRALL

Îmi pare foarte rău
Că n-ai curajul să ne-asculți povața.
Mă jur...

WELLBORN

Pe ce ?

MARRALL

Pe legea-n care cred !

WELLBORN

Adică legea diavolului ! Spune.

MARRALL

De nu s-ar mai găsi în tot ținutul
Un cap de funie și doar un pom
Ar mai avea smicele, din acestea
Mi-aș face laț și, zău, m-aș spînzura
In loc să-ndur atît ! Ascultă-mi sfatul
Și spînzură-te ; fă-o chiar acum !
Ce naiba, ține, cît de cît, la cinste...

WELLBORN

Îți mulțumesc.

MARRALL

Ce, vrei să mori în șanț ?
Aștepți păduchii să te nimicească ?
Dar dacă, totuși, ești prea slab de înger
Și-ți vine greu să te omori, de ce
Nu lași ocîrmuirea să te-ajute ?
Nu mai sînt pungi de șterpelit ? Palate
Care-și așteaptă lotrii ? Precupețe
Ușor de gîtuit ?

WELLBORN

Mărturisesc
Că am de unde-alege ; atît doar
Că din curtenitoarele-ți povețe
Nu voi urma nici una — hotărît !

MARRALL

Mai tragi nădejde să mănînci, să bei ?
Să fii proprietarul unui *penny* ?
Poate nu-ți place streangul ; ei, atunci,
Ineacă-te ! Mijloace sînt destule
Ca să-ți salvezi onoarea.

WELLBORN

Nu se prinde,
Iubitul meu ispititor, și-n darn
Te-a învățat oratoria dracul.
Prilej de deznădejde n-am ; ce zic,
Sînt chiar încrezător că-n scurtă vreme
Am să trăiesc mai bine ca oricînd !

MARRALL

Ha-ha ! Ha-ha ! Cu-aceste năluciri
N-ai să mă-ndupleci să te-ajut cu bani !

WELLBORN

Dar eu voi fi mai darnic : te poftesc
Să mergem să prînzim.

MARRALL

Cu dumneata ?

WELLBORN

Ești musafirul meu.

MARRALL

Plătește cine ?
Sub ce ulucă ? Conmeseni vor fi
Milogii ? Cei scăpați din balamuc ?

WELLBORN

Ești îndoit — și, totuși, vei cina
In casa unei doamne de neam mare,
Cu mine și cu dumneaei.

MARRALL

O doamnă !
Ce doamnă ? Doamna lacului [1] ? Sau, poate,
Crăiasa zînelor ? Se vede treaba
Că prînzul e vrăjit.

WELLBORN

Cu lady Allworth.

MARRALL

Acum am început să trag nădejde
Că te-ai țîcnit de-a binelea.

---

[1] Vrăjitoarea din romanul cavaleresc *Morte d'Arthur* de Thomas Malory.

WELLBORN

Să vezi
Cu cîtă cinste am să fiu primit.

MARRALL

Harapnicul n-o să lipsească ! Zău,
Te-ncumeți să-i calci pragul ?

WELLBORN

Ai să vezi.
Să mergem ; nu-i departe.

MARRALL

Te urmez ;
Dar numai ca să văd cum, ca pe-un cîine,
Au să te dea pe ușă-afară.

WELLBORN

Haidem. *(Ies.)*

Scena 2

O cameră în casa lady-ei Allworth.
Intră Allworth, camerista, slujitoarea, Order, Amble, Furnace și Watchall.

CAMERISTA

N-ați mai putea rămîne înc-un ceas ?

SLUJITOAREA

Măcar o jumătate...

ALLWORTH

Mă grăbesc.
Pe mine nu mai sînt stăpîn și-oricît
Mi-ar fi plăcut să zăbovesc cu voi,
Nu mai pot sta ; m-aș face vinovat
De nepăsare față de lord Lovell.

CAMERISTA

Atunci, vă rog, băgați în buzunar
Aceste prăjituri — sînt cu gutui ;
Le-am copt cu mîna mea...

SLUJITOAREA

Și marmelada
Vă face bine la stomac.

CAMERISTA

Nu-mi dați
Un semn de bun-rămas ?

SLUJITOAREA

Mi-o ia-nainte...
Și mie ? Vreau și eu !

(Allworth le sărută pe rînd.)

FURNACE

Se dau în vînt
După-un obraz cu puf ! Și master Allworth
Ce-o să-și mai lingă buzele mîncînd !

ALLWORTH

Supusul dumneavoastră servitor.

CAMERISTA

Noi, prea plecate roabe.

SLUJITOAREA

Pîn-la moarte !

ORDER

Slujiți stăpînei voastre : vă poftesc
Să fiți cuviincioase !

CAMERISTA

— Am înțeles !

(Camerista și slujitoarea ies.)

FURNACE

Mîncați, sir, zeama vă va întrema ;
E-un elixir, nu alta ! O tot fierb,
De dragul dumneavoastră, de ieri seară...
Am pus într-însa tot ce-i mai de preț
In cinci fazani și-n opt duzini de vrăbii,
Picioare de vițel și măduvioară,
Mărgean și chihlimbar : de-ați fi
Cu vreo doi ani mai vîrstnic, sir, iar eu
Soție de-aș avea sau țiitoare,
N-aș îndrăzni să vi le-ncredințez

Dac-aţi sorbi din ea ; şi-o noapte-ntreagă
Pe buiestraş nu v-ar mai prinde somnul,
Dac-aţi mînca-o toată !

ALLWORTH

Dragii mei,
Mă copleşiţi cu-atîta curtenie !
Îmi pare rău că trebuie să plec,
Dar mă mîngîie gîndul că-n curînd
Ne vom vedea din nou ; ştiţi, lordul Lovell
Soseşte-n ospeţie la stăpîna,
Iar eu îl însoţesc.

(Se aud bătăi în uşă. Watchall iese.)

WATCHALL

(din culise)

Nu te opreşti ?

WELLBORN

(din culise)

Nici gînd ! Mai bat la uşă înc-o dată !

ORDER

E el ! Vă-mprăştiaţi !

AMBLE

Fiţi la-nălţime !

FURNACE

Îmi ştiu eu rolul, fii pe pace !

(Ies toţi în afară de Allworth. Intră din nou Watchall, introducînd ceremonios pe Wellborn şi Marrall.)

WATCHALL

Sînt un măgar că v-am făcut să staţi
Atît de mult la uşă... Bun venit !
De cînd vă aşteptăm !

WELLBORN

Te rog să-ntîmpini
Cu-asemeni vorbe şi pe-amicul meu.

WATCHALL

Desigur, sir, de dragul dumneavoastră !

MARRALL
(aparte)
De dragul lui !

WELLBORN
Ha ! Asta nu-i nimic !

MARRALL
N-aș fi crezut așa ceva chiar dacă
Aș fi citit într-un abecedar !

ALLWORTH
Mă vei ierta, nu mă-ndoiesc, aflînd
De ce, pînă mai ieri, am fost mojic.
Acum sînt nevoit să plec, dar află :
Sînt sluga dumitale.

MARRALL
(aparte)
Sluga ! Drace !

WELLBORN
Te iert. Cu bine, Tom !

ALLWORTH
Fii fericit !
(Iese. Intră din nou Amble.)

AMBLE
Sînteți primit cu brațele deschise ;
Un musafir mai drag pentru milady
N-am anunțat nicicînd.

MARRALL
(aparte)
Ori am vedenii,
Ori ăștia au înnebunit. Auzi,
Să-i facă unui dihor temeneli !
Nu este cu putință !

WELLBORN
Tot nu crezi,
Păgînule ? Gîndește-te, atunci,
La „bice" și „harapnice"...
(Furnace intră din nou.)

FURNACE

Mă bucur
Că ați venit. Nu pot așterne masa
Decît aflînd ce vreți să ospătați.

MARRALL

(aparte)

E culmea, zău !

WELLBORN

Tu ce m-ai sfătui ?

FURNACE

Păi, ce să spun ? Ieruncă sau curcan,
Gînsac sau pitpalac... Apoi, stăpîna
Mi-a poruncit să cercetez ce sos
Vă este mai pe gust și-aflînd răspunsul,
Să vi-l gătesc întocmai cum poftiți.

MARRALL

(aparte)

Satana a intrat în bucătar !
„Ce sos îi este mai pe gust !“ La naiba :
De-un an de zile, du-ă cîte știu,
Mănîncă doar pesmeți și coji de brînză.

WELLBORN

Așa îmi place cel mai mult.

FURNACE

Se face ! *(Iese.)*

WELLBORN

Ei, cum mai stăm : mîncăm pe sub uluci ?
La cot cu cerșetorii ?

MARRALL

Ce pot spune ?
Mi-e c-am să-nnebunesc.
(Order intră din nou.)

ORDER

(către Wellborn)

De ce mai stați ?
Nu mergeți în sufragerie ?

WELLBORN

E bine și aici ; vom aștepta
Pîn-ce coboară doamna.

MARRALL
(aparte)

Cum a zis ?
„E bine și aici ?“ Pînă mai ieri
Te mulțumeai cu paiele din șură !

(Camerista și slujitoarea intră din nou.)

CAMERISTA

Milady vă așteaptă...

SLUJITOAREA

V-a visat...

CAMERISTA

Cînd s-a trezit, porunca ei dintîi
A fost s-o-nștiințăm cînd veți veni.

SLUJITOAREA

Așa am și făcut.

MARRALL
(aparte)

Incep să cred —
Minune-i ce n-ar fi putut-o face
Nici îngerii, nici sfinții.

CAMERISTA

Sir, milady !

(Intră lady Allworth.)

LADY ALLWORTH

Bine-ai venit ! Te-aștept de-atîta vreme !
(Îl sărută.)
Acest sărut e-al bunei cuviințe ;
Dar un prieten cum ești dumneata
Îl merită pe-al doilea. *(Îl sărută.)*

MARRALL
(aparte)

Ptiu, drace !

WELLBORN

Plecat al dumitale. Dar, milady,
Pe domnu-acesta nu-l învrednicești
Cu un cuvînt de bun venit ?

MARRALL
(aparte)

Ei, cum...
La stăruința lui să facă asta ?

WELLBORN

Mi-ai face un hatîr deosebit...

LADY ALLWORTH

Cu dragă inimă.

(Înaintează spre Marrall dorind să-l sărute, dar acesta se dă înapoi.)

WELLBORN

Cum, fugi de-o lady ?
Și ce mai lady !

MARRALL

Eu, sărac de mine,
Piciorul nu sînt vrednic să-i sărut !

(Vrea să-i sărute piciorul.)

LADY ALLWORTH

Nu, nu, ridică-te ; prea te-njosești ;
Și cum doresc să te înalț, te rog
Să fii azi musafirul meu la masă.

MARRALL

La masa dumneavoastră ! Nici la cuhne
Nu-s vrednic să mănînc, cu slujitorii...

LADY ALLWORTH

Zău, ești din cale-afară de modest !

(Intră din nou Furnace.)

FURNACE

Doriți să stați de vorbă pînă cînd
Se vor răci bucatele ? Știu, știu :
De arta mea puțin vă sinchisiți !

LADY ALLWORTH

Wellborn, dă-mi brațul. *(Către Marrall.)*
Nu ne însoțești ?

MARRALL

E cea mai mare cinste pentru mine.

(Wellborn, lady Allworth, Amble, Marrall, camerista și slujitoarea ies.)

ORDER

Ei, bravo ! Am ieșit basma curată !
Dar naiba să mă ia dacă pricep
De ce stăpîna noastră și Wellborn
Au pus comédia la cale ?

FURNACE

Ah,
Cum i-aș mai frige inima acelui
Ce l-a-nșelat pe bietul om, silindu-l
Să joace-n felul ăsta ! Jur pe foc —
Căci bucătarii jură ca persanii —
Că dintre toți tiranii hrăpăreți
De care-am auzit și am știință,
Nu-i unul pe potriva lui sir Giles.

WATCHALL

În față de i-ai spune toate astea,
Ce plată ai primi ?

FURNACE

Păi, cam atît
Cît face gîtul ăsta : m-ar ucide.
Un cămătar ce, vrînd să strîngă bani,
Se leapădă de hrană și se-mbracă
În haine cumpărate cu opt *peni*
De la călău : nu-i lucru de mirare.
Dar masa lui e veșnic încărcată ;
Ține-un tacîm de slugi cari, la porunca-i,
În stare sînt de or'ce mîrșăvii ;
Se-mbracă scump și cheltuiește mult ;
Și totuși, spre mirarea tuturor,
Pămîntul și averea-i cresc într-una.

ORDER

Îi scoate din moșia lor pe oameni
Și țesătura legilor o rupe
De parc-ar fi urzeli de funigei.
Cutează să-l înfrunte cineva ?
Grozav sălaș aflatu-și-au puterea
Și duhul îndrăznelii ! *(Amble intră din nou.)*

AMBLE

Mor de rîs !

ORDER

Domol ! Domol !

FURNACE

Sau spune-ne și nouă,
Să rîdem împreună.

AMBLE

Ha, ha, ha !
Ce oaspe are doamna ! Pe Marrall,
Acest chițibușar fără pereche,
Acest șiret și pișicher...

FURNACE

Ei, și ?

AMBLE

Nemernicul ! Se crede în Ram Alley [1],
La birtul unde conțopiștii-mpart
Și starostele-alege ; să-l vedeți
Cum vîră-ntr-însul ca-ntr-un sac !

FURNACE

Atît ?

AMBLE

Din bunăcuviință sau, mă rog,
De dragul lui Wellborn, stăpîna noastră
A închinat în cinstea lui, iar el —
Să fiu al naibii dacă mint — se scoală,
Ridică-o ceașcă cu bulion și-o bea
În sănătatea dumneaei !

[1] Stradă din Londra.

FURNACE

Te miră ?
Așa sînt toți jălbarii.

AMBLE

Mai tîrziu,
Cînd am adus pocalele cu vin,
S-a ridicat și după doi-trei pași
Mi-a mulțumit făcînd o plecăciune.

ORDER

(uitîndu-se atent)

Au isprăvit.

AMBLE

Să știți c-am s-o pățesc.

(Intră din nou lady Allworth, Wellborn și Marrall.)

FURNACE

Stăpîna-i foc.

LADY ALLWORTH

(către Amble)

Așa servești ? Ia vezi !
Și nu te mai hlizi atîta ! Află.
Că-acel pe care-l socotesc destoinic
Să stea la masa mea, chiar de-i un hoț,
Nu ți-e pereche.

ORDER

(aparte)

Ce-i al ei, e-al ei !

FURNACE

Prea te-ncinseseși ; te-a mai răcorit...

LADY ALLWORTH

(către Wellborn)

Stăpîn ești pe voința dumitale ;
Nu-mi pot îngădui să te întreb
Ce gînduri ai. Pe scurt, această casă
E ca și-a dumitale : orișicînd
Vei fi binevenit.

WELLBORN

(către Marrall)

Auzi, Marrall ?

MARRALL

Cu pietate, sir, dacă-mi dați voie.

WELLBORN

Prea mult te-ai ostenit, iubită doamnă !
Sînt plin de rîvna de-a-ți sluji, chiar dacă
N-am să rostesc cuvinte mari. Marrall,
Să mergem.

MARRALL

Gata-s, înălțimea-ta.

(Wellborn și Marrall ies.)

LADY ALLWORTH

Ești necăjit — ei, lasă, Amble ; știi
Că nu-s stăpînă rea : mi-a și trecut.
Order și Furnace, voi veniți cu mine :
V-așteptată sarcini noi.

ORDER

Venim !

FURNACE

Porunca ! *(Ies.)*

Scena 3

Cîmp deschis, nu departe de casa lady-ei Allworth. Intră Wellborn și Marrall, cu capul descoperit.

WELLBORN

Cred că-s pe-o cale bună...

MARRALL

Bună, sir ?
Grozav de bună !

WELLBORN

Dar din cînd în cînd
Pe fiecare-l paște nenorocul...

MARRALL

Sînteți deasupra lui ! De pe acum
Vă bucurați de-un titlu de noblețe ;
Iar în curînd nădăjduiesc să fiți
Mai nobil încă...

WELLBORN

Îți bați joc. Te rog...
Voi fi ce am să fiu. Te simți mai bine
În capul gol ?

MARRALL

Luminăția-ta,
Sper că Marrall n-o să trăiască ziua
În care, chiar dac-ar ploua cu nuci,
Va fi atît de bădăran încît
Să-și pună pălăria-n fața voastră.

WELLBORN

(aparte)

Netrebnicul ! La gîndul unui os
Pe care ar putea cîndva să-l roadă,
S-a și schimbat la față.

MARRALL

Știu prea bine
Că sînteți înțelept și că n-aveți
Nevoie de povețe ; însă țin
Atît de mult să vă slujesc, încît
Cu umilință vă voi da un sfat
(Puteți să-l pritociți, de bună seamă.)
Cutez să cred că nu vă supărați...

WELLBORN

Nu. Zi-i.

MARRALL

Să-mi fie cu iertare, sir,
Dar, judecînd ca omul prost, îmi spun
Că n-ar fi rău să vă-mbrăcați mai bine ;
Căci straiele acestea nu prea cred
S-o-ncînte pe înalta doamnă, care,
Iertați-mi îndrăzneala, vă iubește...
Mi s-a părut azi dimineață — mie,
Ce sînt un porc pe lîngă dumneaei —
Că, pîn-a vă înmiresma averea-i,
Nu miroseați a ambră...

WELLBORN

Dar acum ?

MARRALL

Plăcut miroase pînă și bastonul !

(Sărută capătul bastonului.)

Dar, dacă vreți — așa, pentru schimbare —
În numele iubirii ce v-o port,
Primiți aceste douăzeci de lire —
Poftim — și cumpărați-vă cu ele
Costum de călărie.

WELLBORN

Calul unde-i ?

MARRALL

Juganul meu v-așteaptă ! Dar, ce zic ?!
Decît să osteniți umblînd pe jos,
Mai bine m-ați încăleca pe mine.
Cînd o să fiți stăpîn pe-averea doamnei —
Și că veți fi nu-ncape îndoială —
De-ați vrea să-mi arendați pămîntul *Knave's* *,
V-ați răsplăti vasalul...

WELLBORN

Mulțumesc ;
Dar ce să fac cu douăzeci de lire ?

MARRALL

Atîta am, luminăția-ta.

WELLBORN

Crezi tu c-o șoaptă la urechea doamnei
N-ar fi deajuns ca să-mi fac haine noi ?

MARRALL

Hei ! Nu știu eu !

WELLBORN

Să-ți spun ceva în taină.
Cu toate că-i e sufletul ales,
N-aș vrea să-i dau prilejul, după nuntă
(Femeile au toane, nu ?) să-mi spună
Că ea, cu banii ei, mi-a cumpărat

---

* În traducere : „al ticălosului", „al nemerniculuí".

Costum de ginere, eu avînd doar
Un cal și hainele de călărie !
De toate mă voi îngriji eu însumi.
Cu bine ; cît despre moșia *Knave's,*
Cînd o să fie-a mea, va fi a ta. *(Iese.)*

MARRALL

Vă mulțumesc ! Ah, cum m-am înșelat,
Crezînd în așa-zisa-i sărăcie !
D-apoi sir Giles ? S-a înșelat și el —
Maestrul meu în ce privește arta
De-a-i ruina pe oameni, căci aceasta
Ne este meseria... Ei, Wellborn,
Amice, te vom trage iar pe sfoară,
Cînd ursitoarele vor hotărî
Să fii stăpînul doamnei și-al moșiei.
Dar cum ? Să cugetăm...

(Se plimbă, gînditor. Intră Overreach, vorbind cu un servitor din culise.)

OVERREACH

Păzește-mi calul,
Vreau să mă plimb puțin ; umblatul
Îmi agerește pofta de mîncare
Și mă ajută să slăbesc. Marrall ?!
Ce face ? Cheamă duhuri ? Pe Wellborn,
Să știi, l-a hotărît să-și facă seama
Și-l mustră conștiința. Bravo lui !
Marrall !

MARRALL

Da, sir.

OVERREACH

Ei, cum stăm cu Wellborn ?

MARRALL

Grozav !

OVERREACH

S-a spînzurat ? S-a înecat ?

MARRALL

De unde, sir ! E viu, și viu fiind,
O să vă cadă înc-odată-n gheară,
Mai strălucită pradă ca oricînd.

OVERREACH

Te-ai ţăcănit la minte ? Dacă nu,
Destăinuie-mi minunea, dar fii scurt.

MARRALL

O doamnă, sir, s-a-ndrăgostit de el.

OVERREACH

De el ? Ce doamnă ?

MARRALL

Bogătaşa Allworth.

OVERREACH

Cum îndrăzneşti, nemernicule ?

MARRALL

Zău !
E drept, spun adevărul rar — cel mult
O dată într-un an ; dar nu vă mint :
Şi eu am ospătat cu doamna azi ;
Boierul să trăiască !

OVERREACH

Cum ? Boierul ?

MARRALL

Cum mă vedeţi şi cum vă văd, sir Giles,
Am fost cu el la masa dumneaei.
L-a sărutat în faţa mea, apoi
La multă stăruinţa lui, mai-mai
Să-ncerce şi cu mine — dar eu, pas !
Doar tinereii fără minte-s gata
Să facă te miri ce, ca mai tîrziu
Să-şi blesteme isprava.

OVERREACH

Indrăzneşti
Să-ndrugi palavre-n faţa mea ? Tîlhare !
Aţi ospătat cu doamna ? V-a pupat ?
Neobrăzatule, nici eu — pricepi ? —
Nici eu, pe care-atîtea doamne-alese
Ca oaspe m-au avut în casa lor,
N-am izbutit s-o văd măcar o dată,
De cînd a văduvit, în timp ce voi,
El — un tîlhar, tu — un clănţău pîrlit,

Aţi fost primiţi de ea ! Dacă n-ai fi
Un cîine ce nu ştie să roşească,
Minciuna asta ţi-ar împurpura
Obrajii albi, neprihăniţi...

MARRALL

Adică
Să nu-mi cred ochilor şi gurii, sir ?
Şi-acum simt bunătăţile din burtă...

OVERREACH

Să vezi cum ai să simţi un pumn în ceafă !
Adună-ţi minţile, lepădătură !
Nu te lăsa prostit de-un cerşetor
Ce-a uneltit cu slugi şi slujitoare —
Că doar nu ştii şi altfel de femei !
Te dau afară, dacă mai vorbeşti !

MARRALL

Atunci daţi crezămînt măcar acestor :
Încredinţat că nunta e aproape,
I-am oferit degrabă lui Wellborn — *(aparte)*
Aş da un şiling să pot spune-acum
„Luminăţiei-sale" — calul meu
Şi douăzeci de lire.

OVERREACH

Mii de draci !
Aşa-ai făcut ? *(Îl bate.)* Aşa ai căutat
Să-l scoţi din ale lui ? Sau, poate
Încerci să mi te pui ponciş ?

MARRALL

Sir Giles,
Aveţi de gînd să mă ucideţi ?

OVERREACH

Nu :
Vreau duhul strîmbătăţii să ţi-l scot.

MARRALL

L-aţi scos.

OVERREACH

Deci sînt în rînduială toate.
Mai uită-acum ospățu-nchipuit
Și află că lord Lovell vine mîine,
La prînz, în casa mea. Să te-ngrijești
Nimic să nu lipsească, — auzi? Pe Margaret
Femeile s-o-mbrace-n strai bogat
Și, la nevoie, s-o sulemenească.
De-l prinde Meg în mreji pe lord, și ele
Își vor primi răsplata. Pentru pumni,
Poftim un ban.

MARRALL

(aparte)

Mai am de îndurat;
Dar va veni o vreme...

OVERREACH

Bombăni?

MARRALL

Nu...

(Ies.)

ACTUL III

Scena 1

Nu departe de casa lui Overreach. Intră lordul Lovell, Allworth și servitori.

LOVELL

Duceți în vale caii. Între timp,
Aș vrea să stăm puțin de vorbă, Allworth.

(Servitorii ies.)

ALLWORTH

Milord, îmi sînteți drag și vă cinstesc
Atît de mult că, pentru dumneavoastră,
Sînt gata de orice: să nu mai dorm
Ca să v-aștept porunca-n orice clipă;

Să-nfrunt primejdii groaznice sau morții
Să-i ies în cale, recunoscător ;
Și, totuși, n-am să-mi pot plăti nicicînd
Mărinimia ce mi-ați arătat.

LOVELL

Cît timp nu e decît făgăduință,
N-o prețui prea mult. Mi-ai spus, cred, taina
Cea mai ascunsă-a sufletului tău ;
Trădarea însă-n veci nu va deschide
Lăcrița-n care am s-o zăvorăsc.
Cu toate că roșești din sfiiciune,
Mărturisesc deschis că pîn-acum
Eu nu ți-am dat răsplată pe măsura
Iubirii ce mi-o porți și marei rîvne
Cu care mă slujești.

ALLWORTH

Ba da, prea multă !

LOVELL

Prea multă ți-e recunoștința. Drept e,
Hapsîn nu sînt și nu-ți vorbesc răstit
Ca unii din cei mari cari socotesc
Că-și pierd cinstirea ce li se cuvine,
De nu se poartă cu slujbașii lor
Mai rău decît cu robii, nefăcînd
Deosebiri de neam. Eu nu sînt astfel ;
Disting între-un rîndaș și-un gentilom
Silit de sărăcie să-mi slujească.

ALLWORTH

Vă mulțumesc ! Mi-ați fost întotdeauna
Părinte mai curînd decît stăpîn
Iertați asemuirea...

LOVELL

Mă încîntă —
Și am să-ți dovedesc că este-așa,
Prin felul meu de-a mă purta cu Margaret,
Frumoasa ta iubită ; ai să vezi
Că știu simțirile să-mi stăpînesc.

ALLWORTH

Puțin sînt lorzii cari se pot făli
Cu-o biruință ca aceasta. Ah!

LOVELL

De ce oftezi? Te îndoiești de mine?
Pe bunul nume cîștigat în lupte
Și-n tot ce-am făptuit, te-ncredințez
Că n-am să-mi calc cuvîntul și pe Allworth
N-am să-l trădez.

ALLWORTH

Doar sînteți lordul Lovell!
Cuvîntul dumneavoastră e mai greu
Decît sforăitorul jurămînt
Rostit de vre-un curtean cînd vrea să-nșele.
Dar sînteți om; a vă numi altfél
Ar însemna să fiu lingușitor.
Silit sînt, dar, cu toate că mă-ncred
În cinstea și virtutea dumneavoastră,
Să mă-ndoiesc — mai mult, chiar; să mă tem.

LOVELL

Atît de tînăr și gelos!

ALLWORTH

Milord,
De-ar fi un singur dușman să-nfruntați,
Izbînda nu v-aș pune-o la-ndoială;
Dar nici Hercule n-ar putea da piept
Cu cei doi neprieteni ce v-așteaptă:
Averea ei și marea-i frumusețe
Și, nu mai spun, puterea lui sir Giles.

LOVELL

De vreme ce ești ros de bănuieli,
Înfățișează-le mai deslușit,
Ca să le pot pricepe.

ALLWORTH

Mă supun,
Deși vă dau în chipu-acesta arma
Cu care mă puteți nenoroci.
Milord, de-ar fi numai frumoasă Margaret!

Făptura ei de înger, ochii ei,
Zvîrlind de flăcări jerbe ce ucid,
Pot sfărîma un singur meterez
Și-acela e privirea dumneavoastră ;
Cînd însă glasul i-l veți asculta
Și cîntecu-i vrăjit vă va robi
Cum l-ar robi de moarte pe Ulise
(Deși-a-nfruntat sirenele cîndva),
N-au să se-aleagă sorții prea ușor
In lupta dintre patimă și cuget.
Mai adăugați apoi că suflul ei
Se-aseamănă cu boarea de-asfințit
Ce, mîngîind pustiile arabe,
Rășini și mirodenii zămislește :
Că buzele îi sînt nectar ce-mbată
Și lupta o-ntețesc ; că felul ei
De-a se purta și de-a vorbi l-ar face
Pe Ippolit s-o lase pe Diana
Și să se-nchine-acestei noi Venere.

LOVELL

Allworth, iubirea te-a făcut poet !

ALLWORTH

Să presupunem, totuși, că învingeți —
Deși mă-ntreb ce om ar fi în stare !
Apare-acum Mammon — Giles Overreach —
Cu lăzile-i de aur necinstit
Și-atît pămînt că șoimul într-o zi
N-ar prididi cu zboru-i să-l cuprindă.
Puterile acestea-ntunecate
Îl fac nespus de chipeș pe-un harap ;
Ci pentru ea, desăvîrșită-n toate,
Zorzoane-s de prisos. Căutați spre ele
Și luați-vă-ndărăt cuvîntul dat.
Să vă slujesc, milord, și, cîteodată,
Să vă privesc cu ochi neprihăniți :
Acestea-s fericirea mea.

LOVELL

Să jur ?

ALLWORTH

Nu, nu, milord ; nu vă nedreptăţiţi
Pînă-ntr-atîta judecata-ncît,
Făcînd hatîrul unui paj netrebnic,
Al unui slujitor, să renunţaţi
La fericirea ce-o visează mulţi.

LOVELL

Amînă-ţi, Tom, osînda pînă cînd
Mă voi fi încercat. Mai e departe
Pînă la casa lui sir Giles ?

ALLWORTH

Cel mult
O jumătate ceas de mers călare.
Curînd sînteţi acolo.

LOVELL

...Iar tu scapi
De chinul geloziei.

ALLWORTH

Bine-ar fi ! *(Ies.)*

Scena 2

O cameră în casa lui Overreach.
Intră Overreach, Greedy şi Marrall.

OVERREACH

Nu vă zgîrciţi ! Vreau mesele să geamă
De fel de fel de bunătăţi !

GREEDY

Să geamă !
Ştiut e : de plăcinte rîde gura,
Iar de vărzare şi mai tare !

OVERREACH

Greedy,
Zicala-i pe măsura burţii tale.
Să folosiţi tacîmurile scumpe,
De aur, sau a căror lucrătură

Mai scumpă-i ca metalul ; cu mătăsuri
Împodobiți odăile ; turnați
Parfumul cel mai miresmat în apă,
Ca lordul, într-un astfel de lighean,
Să vrea să-și spele mîinile mereu.

MARRALL

Asta-i risipă...

OVERREACH

Gura, mațe-fripte !
Să mă gîndesc la cheltuieli, acum
Cînd îmi joc visul vieții pe o carte ?
Cheam-o pe fiica mea. *(Marrall iese.)* Ascultă, Greedy,
De vreme ce-ți cam place să mănînci —
Și numai bunătăți...

GREEDY

Ce-i drept, e drept :
Îmi place-aproape tot atît de mult
Ca să și mulțumesc pentru mîncare !

OVERREACH

Această sarcină ți-o-ncredințez
Cu toată strășnicia : nu cumva
Din ce e mai gustos să nu se-ajungă !

GREEDY

Lăsați pe mine, sir ! Să știți că sînt,
În felul meu, monarh sau președinte
A tot ce-i fiert, prăjit sau copt ; de-aceea
Mănînc atît de des și mulțumesc
Cînd pîntecul mi-e tobă. De drept doar
E cinul meu, sir Giles ! *(Iese.)*

OVERREACH

Dar dacă toanta
O să se rușineze din senin ?
Nu strică oare tot ? A moștenit-o
Pe mă-sa, nu pe mine ; eu n-am fost
Niciciînd prea rușinos. S-o dăscălesc !
(Intră Margaret.)
Hai, intră ; slujitoarele s-aștepte.

MARGARET

Te-ascult.

OVERREACH

Frumos gătită, Meg. Te prind
Și perlele și-aceste diamante ;
Dar rochia nu-mi place : trebuia
Brodată peste tot cu flori de aur ;
Noroc de nestemate. Și pantofii ?
Privirea de bărbat adeseori
Coboară dinspre față spre picioare,
Dar cînd acestea-s bine dăltuite —
Și ale tale sînt ! — ademenesc
Și fără de podoabe. Cum te-mpaci
Cu noua-ți slujnică, lady Downfallen [1] ?

MARGARET

Nu-mi este slujnică, ci-nsoțitoare.

OVERREACH

Te-ascultă-ntotdeauna ? E spășită ?
Din ifose și-a mai pierdut ?

MARGARET

Săraca...
Mi-e milă...

OVERREACH

Milă ? Calc-o în picioare !
Cînd am cules-o de pe jos, purta
O veche rochie de etamină ;
N-avea cu ce să-și cumpere-un pesmet.
Deci, să-ți slujească ! Iar dac-am s-aud
Că bombăne sau nu e prea supusă,
Am s-o trimit la scumpu-i soț, să urle
Alături de acesta-n închisoarea
În care l-am vîrît.

MARGARET

Faci precum știi ;
Dar eu roșesc cînd dau porunci cuiva
Care-a avut pe vremuri servitoare
Întru nimic ca mine mai prejos
Prin naștere.

---

[1] În traducere : „Decăzuta".

OVERREACH

Prin naștere ? Ei, cum ?
Nu ești tu fata mea, moștenitoarea
Averilor ce-am adunat ? Cum, proasto,
Nu pentru a te face mare doamnă
Alesu-mi-am un drum pe care-alerg
Făr-a-mi păsa de-a oamenilor hulă ?
Acest netrebnic fel de a gîndi
Mai leapădă-l și te învrednicește
De măreția ce ți-o pregătesc !
De nu, jur pe nădejdile ce am
De-a te vedea pe culmi, că voi lăsa
Unui străin averea, iar pe tine
Te izgonesc ! Vezi, nu mă-nfuria.

MARGARET

Nu, sir ; din vorba-ți n-am de gînd să ies

(Greedy intră din nou.)

OVERREACH

Mă întrerupi.

GREEDY

E foarte important !
Sir, bucătarul e-un catîr ; nu vrea
Din experiența mea nimic să-nvețe.
I-am poruncit să frigă-o căprioară
Cu umplutură de Norfolk — el, aș !
Cînd noi, noi oameni cu glagole-n cap,
Prea bine știm că fără umplutură
Vînatul de-acest fel nu face-un ban !

OVERREACH

Băga-l-ai tot în pîntec, ca să crapi !
Gătește-l cum îți place, și pe mine
Scutește-mă !

GREEDY

Și umplutura ?

OVERREACH

Fă-o
Cum vrei ; cît despre bucătar, să-i spui
Că am de gînd să-l fierb într-un cazan.

GREEDY

De n-ar fi umplutură de Norfolk,
Mi-aș pierde apetitul. Mulțumesc! *(Iese.)*

OVERREACH

Ascultă! Auzit-ai tu ce oaspe
Avem la masă azi?

MARGARET

Am auzit.

OVERREACH

E-un gentilom de mare vază, Meg,
Un lord și căpetenie de oști
Și, ce-i mai rar, un om și jumătate.
Să fii și lord și vajnic luptător
Nu-i dat oricui, ci numai celor care
Sînt floarea unei țări.
(Greedy intră din nou.)

GREEDY

Nu vrea s-asculte —
Îmi dau demisia.

OVERREACH

Ai căpiat?

GREEDY

Aș căpia, să știți, dacă n-aș fi
Judecător, cu toate că al meu rang
Pe răzvrătitul bucătar nu-l mișcă.
E o duzină de fazani...

OVERREACH

Fugi, dar,
Și-adună-te cu ei, ca împreună
Să fiți duzina dracului.

GREEDY

Ah, dacă
I-ar pregăti cum vreau — dar, ți-ai găsit!
A născocit alt sos și nu-i servește
Cu unt și pîinișoare. Tatăl meu
A fost, de felu-i, croitor; pe mine,
Cu toate că sînt astăzi om al legii,

Mă cheamă Greedy Woodcock ; neamul meu
Nu rabdă-o astfel de ocară ; cer
Să fiu desărcinat.

OVERREACH
(strigă)
Hei, bucătar !
Tîlharule, fă tot ce-ți poruncește !
Ai auzit ? Acum te rog să pleci
Și nasul să ți-l vîri în oale.

GREEDY
Bine.
Să văd cam ce-aș putea mînca la prînz. *(Iese.)*

OVERREACH
Și cum voiam să-ți spun, cînd m-a-ntrerupt
Neisprăvitul ăsta, mi-aș dori
Un ginere ca lordul colonel.

MARGARET
Deosebirea dintre el și mine
Prea mare-i ca să pot nădăjdui...

OVERREACH
Iar eu nu mă-ndoiesc că se va face.
De ce să-ți fii dușman ? Averea mea
O să-i reteze titlurile toate,
Făcîndu-vă de-o seamă. Să te-nvăț
Cum trebuie să-l iei ca să-l cîștigi.
Lord Lovell e curtean și e ostaș ;
De glumă nu prea știe și, de-aceea,
Cînd o să-ți dea tîrcoale, nu fă mofturi !
Din pricina sfielii fandosite
Nu s-au legat atîtea căsnicii !
Zici „nu“ o dată, la-nceput,
Apoi oftezi o viață-ntreagă.

MARGARET
Sir,
Nu crezi că trebui' să mă port așa.
Cum cată să se poarte o fecioară ?

OVERREACH

Ia mai slăbește-mă cu fecioria !
De n-ai s-o pierzi pe ea, mă pierzi pe mine.
Meg, vei rămîne singură cu el.
Nu tresări ! De ești cu-adevărat
Vlăstarul meu și nu copil din flori,
N-o să te sperii de-un bărbat, chiar dacă
Te-ar încolți ca Zeus pe Semele.
La un sărut de-al lui, tu să răspunzi cu două.

MARGARET

Așa fac doar femeile stricate...
Nu de la ele o să-nvăț !

OVERREACH

Ba da !
Invață de la toți, de toate — tot
Ce poate să te facă mare ; dascăl
E dracul însuși.

MARGARET

(aparte)

Sfatul e drăcesc.

OVERREACH

Sau dacă se-nfierbîntă și rîvnește
Mai mult decît atît, nu aștepta
Să se răcească : ieși-i înainte !
Te-așază pe divan și-ademenește-l.

MARGARET

In casa dumitale, sir ? O, Doamne,
Ce-ai deveni atunci ? Și ce-aș fi eu ?

OVERREACH

Mai lasă fandoselile încolo !
Cuvintele sînt vorbe goale, Meg.

MARGARET

Cu toate că ești gata să te lepezi
De cinste și credință-n cer și iad,
Îngăduie-mi să spun : nici pămîntește
N-ai să mă faci soția lui astfél ;
Cel mult ibovnică. De va vedea
Că mă despart cu-atîta ușurință

De cinstea mea de fată, o să-ți spună
Că-s pradă lesnicioasă pentru toți.
Nu mă-ndoiesc că, împlinindu-și pofta,
Mă va lăsa.

OVERREACH

Cum ? Să te lase ? Păi,
De flori de cuc port spadă ? Brațul ăsta
S-a veștejit ? Se află oare-un om
Din cei ce mă cunosc — și sînt destui ! —
Care-ar putea să spună că am dat
O palmă de pămînt făr-a-nroși
De sînge pe-orișice potrivnic ? Cum ?
Să te-amăgească și să plece-apoi ?
Nu va-ndrăzni ! Să-mi dai doar o dovadă
Că s-a atins de tine și-ai să vezi
Cum o să stăm de vorbă ! În zadar
Toți căpitanii lui, primind poruncă,
Vor face zid în juru-i ; în zadar
Va sta semeț în fruntea lor și lord
Și ditai colonel ; și în zadar
Va fi de partea lui judecătorul :
Am să-l silesc să deie socoteală
Bob numărat și, luîndu-te de soață,
Să-ți vindece jignita cinste. — Am zis !

(Marrall intră din nou.)

MARRALL

Sir Giles, înaltul oaspe a sosit.

OVERREACH

Du-te-n odaia ta și... vezi să faci
Tot ce ți-am spus ; altminteri vai de tine !

(Margaret iese.)

Sînt gata muzicanții ?

MARRALL

Gata, sir !

OVERREACH

Să-nceapă-atunci ! Primirea ce-i vor face
Să fie-mpărătească ! (*Marrall iese.*) Mojicia
Deoparte am s-o las pentru un timp ;

Şi-n schimb, deşi nu-mi stă în obicei,
Voi fi curtenitor.

(Muzică. Intră lordul Lovell, Greedy, Allworth şi Marrall.)

LOVELL

Pentru deranj
Vă rog să mă iertaţi.

OVERREACH

Deranj ? Se poate ? !
E-o cinste, sir, de care nu sînt vrednic.

ALLWORTH
(aparte)

Ciudată umilinţă !

OVERREACH
(îl prezintă pe Greedy)

Domnul Greedy,
Judecător de pace.

LOVELL

Încîntat.

GREEDY
(aparte)

Cu-un lord e-o cinste să dai mîna ; totuşi,
E mai plăcut s-o-ntinzi după plăcinte.

OVERREACH

Făceţi-i loc luminăţiei-sale !

LOVELL

Dar prea frumoasa dumneavoastră fiică
Nu vine să-ncunune ospeţia ?

OVERREACH

Milord, întîi — cu voia dumneavoastră —
Gustaţi o cupă cu vin vechi grecesc ;
Ea va veni îndată.

LOVELL

Mă supun.

(Ies toţi în afară de Overreach.)

OVERREACH

(frecîndu-și mîinile)

Cum a venit, cum a-ntrebat de ea !
Meg ! Meg ! Meg Overreach ! (*Meg intră din nou.*)
Cu ochii-n lacrimi !
Hai, ștergeți-i, de nu vrei să ți-i scot.
Tocmai acuma ți-ai găsit să smiorcăi ?
Grăbește-te să-ntîmpini măreția
Ce vine singură spre tine-n zbor.
Gîndește-te ce mîndru o să fiu
Cînd am să spun : „Meg, preacinstită fiică"
Sau cînd, eu dezgolindu-mi capul, tu
Ai să te superi : „Pune-ți pălăria !"
Sau : „Da' se poate, tată ?" Ei, destul.
Ascultă, nu cumva să uiți... Sosește.

(Intră din nou lordul Lovell, Greedy, Allworth și Marrall.)

E oacheșă, milord.

(Lordul Lovell o sărută pe Margaret.)

LOVELL

E-ncîntătoare !

ALLWORTH

(aparte)

A și-ndrăgit-o — sînt pierdut.

OVERREACH

(aparte)

A sărutat-o pătimaș. Plecați.

(Ies toți în afară de Overreach, Lovell și Margaret.)

E rușinoasă ; dar nădăjduiesc
S-o faceți îndrăzneață.

LOVELL

E o cinste
Să ai o astfel de elevă, dar...

OVERREACH

Eu sînt trecut de vîrsta-nvățăturii
Așa că-am să vă las. (*Aparte, lui Margaret.*)
Vezi, nu uita. (*Iese.*)

LOVELL

Sir Giles ar vrea să-ți schimbi cît mai curînd
Neroditorul nume de fecioară
'N acela de soție.

MARGARET

Graba lui
Pe vremea mea nu poate fi stăpînă.

LOVELL

Nici pe supunerea ce-i datorezi ?

MARGARET

Sub apăsare poate să se frîngă.

LOVELL

Mai bine te-ai pleca ; nu te gîndești
La anii dumitale ?

MARGARET

Prea puțini
Pe lîngă-ai voștri, iar o roadă, mîndră,
Cînd e culeasă prea curînd, se strică.

LOVELL

Sînt prea bătrîn ?

MARGARET

Prea tînără sînt eu.

LOVELL

Te-aș înălța...

MARGARET

Spre-un pisc al suferinței
Pe care nu m-aș ști întemeia,
Putînd cădea în fiecare clipă.
Sînteți de viță nobilă ; eu — nu,
Cu toate că-s bogată ; și dimia
Cu purpura nu face casă bună.
Milord, v-aș spune multe, dar mă tem
Că zidurile-acestea au urechi.

LOVELL

Atunci încrede-te-n urechea mea.

(Intră din nou Overreach, din spate, în vîrful picioarelor ; trage cu urechea.)

OVERREACH

Așa... alături... Își șoptesc... Grozav !
Se vede că s-au înțeles...

(Prin fund, intră din nou Greedy.)

GREEDY

Sir Giles !

OVERREACH

Vîrî-ți-ar diavolul un dop în gît !

GREEDY

Cînd burta bate gongul de amiază,
Nu pot să tac : friptura s-a uscat,
Plăcintele s-au ars...

OVERREACH

Ce-am să te ard !

GREEDY

Nu-mi pasă ! Pentru-un astfel de temei,
Sînt gata să îndur mucenicia !

OVERREACH

Așa ? (*Îl bate.*) Gropar al zalhanalei !

GREEDY

Cum ?

Loviți un om al legii ? E o crimă !
Edwardi quinto... De n-am fi prieteni,
Zău, v-aș închide ; n-ați ieși din temniți
Nici chiar pe chezășie.

OVERREACH

Gura, sir !
Mi-e că te-nchid eu într-un loc în care
Azi n-ai să mai mănînci ! Îl stinghereștI
Pe lord cînd stă de vorbă ?

GREEDY

Stă de vorbă
Cînd trebuie să stăm la masă ?

LOVELL

Ha !
Am auzit ceva.

OVERREACH

Taci, scîrbă ! Vrei
Să strici un tîrg aproape încheiat ?
(Îl îmbrîncește pe Greedy afară.)

LOVELL

Eu, domnișoară, te-nțeleg. Îmi place
Alegerea făcută și-am să-ncerc,
Ca un cîrmaci prevăzător, să-ndrum
Șovăitoarea-ți barcă spre liman.

MARGARET

Veți izbăvi, într-astfel, două vieți
Iar noi vă vom fi robi.

LOVELL

Răsplata stă
În fapta însăși, cînd aceasta-i bună.
Prefă-te, pîn-atunci, că mă iubești,
Ca, astfel, pe sir Giles, să-l păcălim.

MARGARET

Sînt gata.

LOVELL

Să-ncheiem acum. Sir Giles !
Pe unde-o fi sir Giles ?
(Overreach iese în față. Intră din nou Allworth, Marrall și Greedy.)

OVERREACH

Aici, milord.
Cum vi se pare ?

LOVELL

Blîndă și deșteaptă.
Îmi place și mai mult acum.

OVERREACH
(aparte)

Și mie.

LOVELL

Dar dacă luăm cetatea dintr-o dat',
Înseamnă că-i prea slab apărătorul ;
S-o-mpresurăm cu cîteva scrisori...
Prin pajul meu le pot trimite ?

OVERREACH

Sigur !
Dă-mi mîna, master Allworth ; casa mea
Oricînd îți e deschisă.

ALLWORTH
(aparte)

Pîn-acum
A fost închisă.

OVERREACH

Bravo ! Bravo, Meg !
Luminăția-ta — pot să-ți zic astfel ! —
Multpreacinstită fiică, să-ți prezint
Un tînăr gentilom pe care vreau
Să-l omenești întotdeauna.

MARGARET

Sir,
Voi face-ntocmai.

(Se aude zgomotul unei trăsuri care a oprit.)

OVERREACH

O trăsură !

GREEDY

Haiti !
Iar se lungește drumul pîn-la masă...
Sărmană burta mea !

(Intră lady Allworth și Wellborn.)

LADY ALLWORTH
(către Wellborn)

Dacă voi fi
Bine primită-aici, și dumneata
Vei fi la fel ; de nu, o să ne-ntoarcem.
Acum că știu ce țintă urmărești,
M-am pregătit temeinic să te sprijin.

LOVELL

Cum ? Lady Allworth ?

OVERREACH

Astfel însoțită !

(Lovell o sărută pe lady Allworth, lady Allworth o sărută pe Margaret.)

MARRALL

Mai sînt „tîmpit“ ? Mă stăpînește
„Al strîmbătății duh“ ?

OVERREACH

Taci, papă-lapte !
Minune mare, zău ! Sînt năucit.
Imi faceți o atît de mare cinste,
Că n-am să pot nicicînd să mă plătesc.

LADY ALLWORTH

Milord, vă așteptam cu bucurie,
Sperînd că-ntîi veți poposi la noi ;
Dar mă temeam că veți uita sau, poate,
Veți zăbovi prea mult la mister Giles :
Nespusa frumusețe-a domnișoarei
E un temei seriós. Și cum n-am vrut
Să las în seama altuia plăcerea
De-a vă ura, din parte-mi, bun venit,
M-am smuls din sihăstria mea și, iată,
Eu însămi am sosit spre-a vă pofti !

LOVELL

Sînteți atît de bună-ncît nu am
Cuvinte ca să mulțumesc.

LADY ALLWORTH

Sir Giles !

(Il sărută.)

Ce faci, Marrall ? Nu ți-a tihnit mîncarea
De nu mai vrei să ospătezi cu mine ?

GREEDY

Eu voi veni, milady, cînd doriți !

LADY ALLWORTH

Oricînd, oricînd, sir Greedy ; sper să-ți placă.
Acum, milord, aș vrea să ți-l prezint
Pe gentilomul care mă-nsoțește.

(I-l prezintă.)

Deși la-nfățișare-i cam sărman,
E-un om de toată lauda, cinstit
Și prin nimic mai rău decît sînt alții.

Nu te mira că stărui : dac-un moft
Îl face să se-mbrace-n felu-acesta,
Sau dacă unii îl socot stricat,
Curînd îi va ajunge pe aceia
Ce-au îndrăznit să-l judece. Sir Giles,
De sînt binevenită eu, te rog
Să-i spui același lucru lui.

OVERREACH

Nepoate !
Pe legea mea, nu ne-am văzut de mult ;
Nu e păcat ?

(Lovell discută, într-o parte, cu Wellborn.)

MARRALL

(aparte, către Overreach)

Ce ți-a venit, sir Giles ?
Ăsta-i „Wellborn, milogul, fiara, monstrul
Ce-ar trebui să-și vîre capu-n ștreang
Sau să se-necе“ ? Om nu poate fi
Și, mai puțin, nepotul dumneavoastră.

OVERREACH

Am să-ți plătesc !

MARRALL

(aparte)

Îl iau peste picior,
Chiar dacă-o să mă zvînte în bătaie.

WELLBORN

Milord, să nu vă supărați că tac ;
Alt' dat' din fir a păr o să vă spun
Prin cîte am trecut.

LOVELL

Am să te-ascult
Și-s gata să te-ajut.

OVERREACH

V-așteaptă masa.

LOVELL

Milady, după dumneavoastră.

LADY ALLWORTH

Nu ;
Sînt gazdă. Hai, iubite domn Wellborn.
(Ies toți în afară de Greedy.)

GREEDY

„Iubite domn Wellborn" ! Așa i-a zis !
Ah, dacă m-ar lăsa în pace burta,
Aș rumega acestea o zi-ntreagă.
Vreo douăzeci de ordine de-arest
Am iscălit ca să mi-l plimb pe domnul
Prin toate temnițele din district ;
Și-acum, poftim : „Iubite" și „nepoate" !
Tîmpit ce sînt ! Eu stau și trăncănesc
Și masa a-nceput *(intră Marrall)* — așa-i,
Marrall ?

MARRALL

Firește. Doar o vorbă, sir.

GREEDY

Acum ?
Cu neputință.

MARRALL

Trebuie ; stăpînul
Te roagă — ca prieten bun ce-i ești —
Să vii și să cinezi cu el diseară ;
Sînt prea mulți musafiri acum ; mai mulți
Decît a așteptat, și-n primul rînd,
Nepotul dumnealui...

GREEDY

Cum ? Să postesc
După atîta trudă ?

MARRALL

E pedeapsa
Ce-ți dă deoarece te-ai și-nfruptat...

GREEDY

De unde ! Am gustat și eu ceva...
Auzi, un dregător să lase locul
Acestui trențăros !

MARRALL

Domol ! Domol !
Dacă te-aude înălțimea-sa...

GREEDY

Să-mi scape bunătate de fazani,
Plăcinta, umplutura !

MARRALL

Ține-ți firea.
De n-ar fi-njositor, te-aș sfătui
Să ospătezi cu slugile : acolo
Ai să găsești fazani și umplutură
Și tot ce vrei.

GREEDY

Simt că re-nviu ! Mă duc.
Am să mă-ndop în lege.

MARRALL

Pe aici. *(Ies.)*

Scena 3

O altă cameră în casa lui Overreach.
Intră Overreach, care tocmai s-a sculat de la masă.

OVERREACH

S-a prins — femeia ! A uitat de lord :
E leșinată-acum după Wellborn !
A lepădat veșmîntul văduviei
Și chipul ei e numai primăvară.
Îl soarbe cu privirea, îi trimite
Bezele-nflăcărate-atunci cînd bea
Și cupa o ridică-n sănătatea-i,
Așteaptă ca pe jar să fie singuri,
Iar cînd i-aude numele rostit,
Suspină-adînc. Dar pentru ce mă vaiet ?
Ce-mi pasă ? Dacă ea va fi a lui,
Ce este-al ei va fi al meu — nu-mi scapă !
(Intră Marrall.)

MARRALL

Mesenii sînt neliniștiți : se-ntreabă
De ce-ați plecat.

OVERREACH

Am să le cer iertare.
Marrall, te rog găsește un prilej
Ca să-mi aduci nepotu-ncoace ; vreau
Să stăm de vorbă între patru ochi.

MARRALL

Pe cine ? Pe „tîlharul care doamnei
Îi făcea rău să-l vadă ?"

OVERREACH

Ești ghiduș...

(intră lady Allworth și Wellborn.)

MARRALL

Sir, a venit. Nu poate fără el.

LADY ALLWORTH

Aș vrea, după-acest prînz bogat, să mergem
În minunatul dumitale parc...

OVERREACH

E și-un umbrar acolo ; ați putea
Să v-odihniți puțin.

LADY ALLWORTH

Haidem, Wellborn.

(Lady Allworth și Wellborn ies.)

OVERREACH

Se-afundă tot mai rău ! Nu, n-a mințit
Poetul cînd a spus că Pasifaë [1]
S-a-ndrăgostit de-un taur ; doamna noastră
Vădește-o patimă mai monstruoasă.

(Intră lordul Lovell, Margaret și ceilalți.)

Milord, iertați-mă...

---

[1] Mama Minotaurului.

LOVELL

Se poate, sir ?
Sau tată — cum te voi numi curînd,
Cu voia scumpei dumitale fiice.

OVERREACH

Binenţeles ! Un tată fericit...

(Wellborn şi lady Allworth intră din nou.)

MARGARET

Milady s-a întors.

LADY ALLWORTH

Sir Giles, fii bun
Şi porunceşte caii să-i înhame.
Pentru primirea-aleasă-ţi mulţumesc.

OVERREACH

Preabună sînteţi s-o numiţi astfél.

LADY ALLWORTH

Mă iartă dacă-ţi fac o nedreptate
Răpindu-ţi preadistinsul musafir.

LOVELL

Milady, mă supun. Sir Giles, cu bine.

LADY ALLWORTH

(către Margaret)

La revedere, scumpo. Hai, Wellborn.
Ţin foarte mult să nu rămîi aici.

OVERREACH

Nu mă lipsiţi, milady, dintr-o dată
De toate bucuriile — vă rog...
Măcar pe nepoţel să mi-l lăsaţi,
Să sfătuim şi noi puţin ; pe urmă
O să v-ajungă, cu trăsura mea.

LADY ALLWORTH

Să nu stai mult !

LOVELL

O sărutare, Margaret.

(O sărută.)

Prin pajul meu, în fiecare zi,
De știre am să-ți dau.

ALLWORTH

E-o-nsărcinare
Ce-mi face multă cinste.

(Ies lordul Lovell, lady Allworth, Allworth și Marrall.)

OVERREACH

Margaret, du-te!

(Margaret iese.)

Nepoate, după vrajba dintre noi,
Te miri că vreau să fim prieteni — nu?

WELLBORN

Mă mir, e-adevărat.

OVERREACH

Am să-ți explic;
Mai mult — am să-mi dau cărțile pe față.
Vezi tu, noi, ăștia, oamenii de lume,
Atunci cînd vre-un prieten sau vre-un neam
Se prăbușește, nu prea-l ajutăm
Ci, dimpotrivă,-l dăm și mai afund.
Tot astfel m-am purtat și eu cu tine.
Cum însă văd că-ncepi să te ridici,
Sînt gata să te-ajut; bogata doamnă —
Mă bucur, crede-mă — te-a îndrăgit.
E limpede, nepoate.

WELLBORN

Da' de unde!
La mijloc e doar milă, sir.

OVERREACH

Pe scurt,
Nu vreau să te mai văd umblînd în zdrențe
Sau s-o aud spunînd că-a luat de soț
Un coate-goale și-un datornic...

WELLBORN
(aparte)

Păi,
Cum văd, își vîră singur capu-n laț,
Scutindu-mă de trudă.

OVERREACH

Nu departe
E-o ladă cu veșminte zălogite ;
Le voi răscumpăra. Iar ca să curm
Ce vorbe ți-au ieșit pentru neplata
Unor mărunte datorii, să-ți dau
Un teanc de pfunzi — o mie — îți ajunge
Ca să le poți plăti și-n fața ei
Să vii cu fruntea sus.

WELLBORN

Vă-ndeamnă, sir,
Iubirea ce-mi purtați, nu este-așa ?

OVERREACH

Păi dar !

WELLBORN

Mă simt și mai îndatorat.

OVERREACH

Ia lasă astea ! Oamenii te-așteaptă.
Pîn-a cina, am să-ți mai dau de știre.
Tîlharilor, trăsura pentru domnul !
Trec mîine să te văd.

WELLBORN

Ce unchi am eu !
Ești cel mai cumsecade om ! Cum mint
Acei ce te numesc hapsîn !

OVERREACH

Nepoate,
Prin fapte am s-arăt cît te iubesc ;
De vorba lumii prea puțin îmi pasă.
(Ies.)

ACTUL IV

Scena 1

O cameră în casa lady-ei Allworth.
Intră lordul Lovell și Allworth.

LOVELL

Așa... Dă-mi mantia. Acum ești liber;
De propriile-ți treburi te-ngrijește.
Nădăjduiesc să te descurci.

ALLWORTH

Milord,
Urarea dumneavoastră-nseamnă spor!
Odată și odată am să știu
Cum să dau grai recunoștinței mele;
În clipa asta vorbele-mi lipsesc.
Dar dacă lacrimile bucuriei,
Prinos mărinimiei ce-arătați,
Cuvintele-ar putea să-nlocuiască,
Atunci...

LOVELL

Acestea sînt dulcegării
Și mulțumiri ce nu au nici o noimă.

OVERREACH
(din culise)

Milord e-acasă? Pot să-l văd?

LOVELL

E el!
Ia repede scrisoarea. Să poftească!
(Intră Overreach, Greedy și Marrall.)

OVERREACH

Cu plecăciune...

LOVELL

Mister Overreach,
Văd că te scoli devreme...

OVERREACH

Spre-a sluji
Pe înălțimea-voastră...

LOVELL

Master Greedy,
Și dumneata cu noaptea-n cap ?

GREEDY

Milord,
Cum intră alba-n sat, cum nu mai dorm :
Zăludul ăst de pîntec nu mă lasă.
Îngăduiți să pun o întrebare
Prietenului meu distins sir Giles ?

LOVELL

Te rog.

GREEDY

Între conacul dumitale,
Sir Giles, și-al doamnei, cît să fie ?

OVERREACH

Păi,
Vreo patru mile.

GREEDY

Patru ? Nu se poate !
Gîndește-te mai bine, zău, sir Giles !
Chiar dacă spui că-s cinci, greșești amarnic :
Puteam să flămînzesc în acest hal,
Făcînd doar patru mile de-an călare ?

MARRALL

Ori de-an călare, ori pe jos, sir Greedy,
Iertați-mă, sînteți mereu flămînd.

OVERREACH

Ai început să trăncănești, jupîne ?
În fața dumisale ? N-ai obraz ?
Mai bine du-te la nepotul meu,
Plătește-i datoriile și-ajută-l
Să-mbrace hainele de catifea.

MARRALL

(aparte)

Am să-ți plătesc eu, cîine ticălos !

LOVELL

Frumoasei voastre fiice, dragei mele,
I-am scris azi dimineață un răvaș.

OVERREACH

Cu toate că și-așa e-a dumneavoastră,
Mai rău o să se-aprindă. Master Allworth,
Cu-acest inel al meu o să răzbești
Pînă-n iatacul ei. Cînd crezi cu cale,
Vorbește-i de milord cu-nsufleţire,
Apoi aruncă-te în șa, zorind
Spre Nottingham ; și tot cu-acest inel
Le smulge dezlegarea pentru nuntă.
Aș vrea mai iute să-ncheiem, milord,
Ca să pot spune, în sfîrșit : „cinstita“ —
Nu — „preacinstita-mi fiică“.

GREEDY

Tînăr domn,
Îmbucă mai întîi : ascultă-mi sfatul ;
Nu-i sănătos să călărești flămînd.
Sînt gata să-ţi arăt cum se mănîncă.

OVERREACH

Eu cred că are harpii în stomac.
Ţi-e foame iar ? N-ai înghiţit în zori
O halcă de viţel și-un banc de stridii ?

GREEDY

Ia o gustare și nimic mai mult,
Un fel de predoslóvie. Să mergem,
Că doar n-ai să mănînci de unul singur,
Ca gîdele din Flushing !

LOVELL

Să te-ntorci
Cît poţi de repede.

ALLWORTH

Mă voi grăbi.

GREEDY

Și eu, și eu — să-mi căptușesc burduful.
(Greedy și Allworth ies.)

OVERREACH

Uf, sîntem singuri, în sfîrșit. Milord,
Nu am de gînd să-i dau din avuţii
O parte doar — ar fi meschin — ci tot,

Tot ce-i al meu : pămînt, arenzi, bani, lucruri
În stăpînirea voastră vor intra ;
Iar dacă-am să trăiesc, cumva, prea mult,
Să nu vă pară rău, căci an de an
Voi face să sporească avuția
Ce, pîn-la urmă, vă va reveni.

LOVELL

Mai rar un tată-atît de bun.

OVERREACH

Da, da,
O să vă-ncredințați că sînt. Vă place
Conacul lady-ei Allworth ? E bogat
În ape și păduri, pămîntu-i gras...
Ce ziceți : nu vă-mbie să petreceți,
Din cînd în cînd, o vară cu prieteni ?

LOVELL

Conacu-i bun și aerul curat ;
Stăpîna-i vrednică de-așa avere.

OVERREACH

Milord, vremelnică stăpînă — poate !
Spuneți-mi că vă place moșioara
Și o s-o stăpîniți curînd.

LOVELL

Cu neputință !

OVERREACH

Nu judecați pripit ; încă nu știți
De ce-s în stare eu ! Nu-i vorba numai
De lady Allworth și moșia ei
Pe care am s-o iau de la Wellborn,
(A lui va fi, căci prea a fermecat-o),
Ci de-orișice moșie din ținut
Ce ar putea cu ochiul să vă facă.
Un semn și o să fie-a dumneavoastră !

LOVELL

Sir Giles, eu n-aș putea să stăpînesc
Ceva agonisit prin strîmbătate
Și samavolnicie ; țin prea mult
La nume și la cinste spre-a-i da lumii
Prilejul de-a le osîndi.

OVERREACH

Milord,
Nu veți risca nimic ; le veți păstra,
Ca și mai înainte, neștirbite.
Cît despre cele ce voi face eu,
Nu pot să vă umbrească nicidecum.
Eu, unul, nu mă sinchisesc de vorbe —
Sînt un biet sunet gol, nimic mai mult ;
Dar cît privește cinstea dumneavoastră,
Renumele și-nalta prețuire,
Nu bănuiți ce grijuliu voi fi :
Vă-ncredințez că n-o să le mînjească,
Nicicînd, vreo pată. Tot ce mi-am dorit
E să-i pot spune fetei „preacinstită“ —
Și asta e-n puterea dumneavoastră ;
De-asemeni, să trăiesc pîn-a-l juca,
Pe-acești genunchi, pe micul vostru lord.
Acesta este visul meu — *nil ultra* [1].
O vorbă despre-avere și venit
Și altele pe care vi le cere
Obîrșia aleasă și căderea.
Îngăduiți-mi să le iau asupră-mi :
De-ar fi să pustiesc întreaga țară
Spre-a vă hrăni risipa, n-o să știți
Nicicînd ce-nseamnă lipsa, boala grea
A omului cheltuitor.

LOVELL

Sir Giles,
Nu te-nspăimîntă, cît de cît, blestemul
Atîtor oameni ce-ai nenorocit
Prin faptele-ți mîrșave ?

OVERREACH

Ba, milord,
Cum se-nspăimîntă stînca de granit
Atunci cînd înspumatul val o-nfruntă,
Sau luna, cînd ordii de lupi flămînzi
Încep să urle spre înalturi. Eu
Sînt plămădit din stîncă, și din drum

[1] Nimic mai mult (lat.).

Nu mă abat ca luna ; la nevoie,
Cu propria-mi spadă știu să fac
Dreptatea ce-o numesc blestem vrăjmașii.
Cît despre jalbe și ocări... Milord,
Să-mi spună zgripțor, hrăpăreț, vampir
Ce-i fură pe vecini sau îngrădește
Pămîntul obștei într-al său folos —
Nu au decît ! Urechea de mi-o-mpung
A văduvelor plînsete sau pragul
Mi-l udă lacrimile de orfani,
'Mi închipui ce-o să-nsemne pentru mine
Să-i spun lui Margaret „preacinstită fiică" !
E-un farmec ce mă face să nu simt
Nici milă, nici mustrări de conștiință.

LOVELL

Atîta împietrire mă uimește.

OVERREACH

De dragul dumneavoastră și al ei
Sînt precum marmora, milord ! Mai mult
Aflați : mă zugrăvesc în două vorbe :
Plăcerea mea de-a-ngrămădi averi,
Pe căi întortocheate, e mai mare
Decît plăcerea ce-o veți încerca
Atunci cînd o s-o cheltuiți. Milord,
Mă cam grăbesc. În scurt — ne-am înțeles ?

LOVELL

Acum nu-ncape nici o îndoială.

OVERREACH

De celelalte nu vă îngrijiți.
Nici ura celor de aici, nici teama
Că vreo năpastă m-o păli cîndva
Din hotărîrea mea n-au să m-abată :
Vreau să vă văd mai sus cu-o treaptă — earl !
Firește, dacă banii au putere...
Nu mă-ntrebați de lege și credință ;
Eu merg pe drumul meu ; domnia-voastră
Alegeți-vă crezul ce doriți —
Puțin mă sinchisesc. La revedere. (*Iese.*)

LOVELL

S-a dus. Mă-ntreb cum poate-acest pămînt
Răbda asemeni monstru ! Viața mea
A fost o viață de ostaș și-n lupte
Am stat adesea dîrz și neclintit
Cînd mă-ncolțeau dușmani ; dar fiara asta
M-a-nfiorat din creștet pînă-n tălpi.
E ca un munte — ca s-adeveresc
Păgînele asemuiri ce face —
Adevărat Olimp, netulburat
Cînd mîniosul Boreas [1] i-așază
Troiene peste cele două culmi.

(Intră lady Allworth, camerista și Amble.)

LADY ALLWORTH

Vă stingheresc cumva, milord ?

LOVELL

Nu, doamnă :
Mă bucur că veniți de-abia acum.
Pîn-adineaori, groaznicul sir Giles
Și-a zugrăvit adevăratul chip
Slujind așa utrenie de diavol
Încît aș socoti că-i un păcat
Să o repet.

LADY ALLWORTH

N-am căutat nicicînd
Să aflu tainele cuiva ; dar, iată,
Că-n timp ce mă plimbam pe coridor
Lîngă odaia voastră, fără voie
Am auzit ce v-a propus — vorbea
Atît de tare și aprins...

LOVELL

Fiți bună
Și spuneți slujitorilor să plece ;
Vreau să v-ascult povața înțeleaptă.

[1] Vîntul de miază-noapte.

LADY ALLWORTH

Povață de femeie ; dar, milord,
Din inimă pornită. (*Către servitori.*) Așteptați
În camera de-alături — vă strig eu.
Să nu cumva să trageți cu urechea,
Silindu-ne să șușotim.

AMBLE

Milady,
Ne-ați învățat să fim cuviincioși.

CAMERISTA

Să ne cunoaștem locul.

LADY ALLWORTH

Bine — mergeți.

(Amble și camerista ies.)

Milord, îngăduiți să vă vorbesc
Ca unui bun prieten...

LOVELL

M-ați jigni,
De nu m-ați socoti astfél.

LADY ALLWORTH

Atunci,
Să spun ce cred. Un om de rînd, adesea,
Își face din murdară-navuțire
Cel mai de seamă țel al vieții lui.
Ci dumneavoastră, om de viță-aleasă,
Se cade pentru cinste să luptați,
Gîndindu-vă la neam, nu la avere,
Căci banul, chiar de-i cîștigat cinstit,
E-o slugă bună, dar un rău stăpîn.

LOVELL

E-adevărat ; dar ce-ncheiere trageți ?

LADY ALLWORTH

Că relele, în cumpăna balanței,
Atîrnă ca dreptatea mult mai greu ;
Că avuția strînsă pe nedrept
Pătează cinstea, chiar dacă aceasta

Purcede din curaj și adevăr ;
Că brazdele-azvîrlite într-o apă
Ca să-ntărească țărmul șubrezit
O întinează. Recunosc că Margaret,
Moștenitoarea lui sir Giles, e-o fată
De toată lauda și că-n district
Mireasă nu e alta s-o întreacă ;
Dar zestrea ei nu va putea în veac
S-astupe gura celor ce-l cunosc
Pe tatăl ei, sir Giles. Și iarăși, toți
Vor spune că moșia ce-a răpit-o
De la Wellborn și Allworth (știm noi cum)
V-au îndemnat să vă-nsurați cu ea,
Nu sufletu-i ales și frumusețea.
Ce-am spus nu-i greu să împliniți...

LOVELL

Firește ;
Și-am judecat de mult acestea. Știu
Că fericirea omului atîrnă
De soața ce-și alege ; că e bine
Să aibă-aceeași vîrstă amîndoi,
Aceeași obîrșie și avere.
Atunci cînd nu-i de neam sau e săracă,
Nu are căutare frumusețea ;
Iar cînd deosebirile de ani
Sau naștere sînt mari, înavuțirea
Preschimbă căsnicia-n jug. Eu, unul...

LADY ALLWORTH

V-ascult.

LOVELL

De-ar fi sir Giles și mai bogat
Și fata-i mai frumoasă decît este,
Chiar dacă-aș fi îndreptățit s-o fac,
Eu nu m-aș umili s-o iau de soață
Spre-a naște fii cu sînge-amestecat —
Albastru și de precupeț. Milady,
Să știți că mai degrabă aș muri.

LADY ALLWORTH
(aparte)

Mă bucur mult. — Atunci de ce, milord,
Lăsați să se-nțeleagă că ați vrea
Să-i cereți mîna ? Prefăcătoria
Vă poate-abate de pe drumul drept
Pe care-ați mers mereu.

LOVELL

Să vă răspund
Printr-o-ntrebare. Cum se face, doamnă,
Că după ce-ați trăit în sihăstrie
De cînd v-a răposat bărbatul, brusc
V-ați reîntors la viața de-altădată ?
Vă-nchipuiți că lumea nu vorbește ?
Că nu vă judecă destul de aspru
Bunăvoința față de Wellborn ?

LADY ALLWORTH

Milord, n-am nici o vină ; pot să jur
Că gîndul mi-e curat.

LOVELL

Și-al meu, milady,
In ce-o privește pe miss Margaret. Dar
Ce-ar fi să întrerupem ? Dumneavoastră
Ați arătat că-mi duceți grijă ; eu
Că vă cinstesc neasemuit de mult.
Sinceritatea noastră de prieteni
Mă va-ndemna și-alt' dată să vorbesc,
De pildă după-masă.

LADY ALLWORTH

Dacă vreți... *(Ies.)*

Scena 2

In fața casei lui Tapwell.
Intră Tapwell și Froth.

TAPWELL

Ne-am dus pe copcă, Froth ! Tu ești de vină,
Cu sfatul tău !

FROTH

Al meu ? Păi nu Marrall
Ne-a spus să-l dăm afară, la porunca
Lui sir Giles Overreach ?

TAPWELL

E-adevărat ;
Acum, e însă, „nepoţelul“ său,
Şi cum l-a îndopat pe master Greedy,
Acesta-i la cheremul lui. Vai nouă !

FROTH

O să se-ndure, poate...

TAPWELL

Îndurarea-i
Nu cred c-o meritäm. Deşi ştia
Ce fel trebăluim în casa noastră,
Luînd mărfuri de furat şi mijlocind,
Cît timp era „nemernicul Wellborn“
Tot ce-ar fi spus n-avea însemnătate,
Căci nimeni nu-l credea ; dar astăzi,
Cînd i se spune iarăşi „preacinstitul“,
Cutează să nu-l creadă cineva ?
In duba verigaşilor, nevastă,
Te văd : eşti împroşcată cu noroi
Şi ouă împuţite ; mîna mea —
Dacă-am să scap de streang — o văd
Cu fierul roşu însemnată [1].

FROTH

Ah,
De-ar fi numai atît ! Am apuca
Pe Dumnezeu de un picior ! Onoare
Sau nume n-o să pierdem, căci n-avem ;
Dar banii ce ni-i el dator sau alţii
Socoţi că-i mai vedem ?

[1] Potrivit practicilor vremii, cu litera R (*rogue* — ticălos, netrebnic, mizerabil).

TAPWELL

Cu darabana
I-a adunat pe creditori și-aceștia
Roiesc în jurul lui și se-mbulzesc
Precum la soldă lefegiii. Omul
A născocit un chip atît de nou
De plată-a datoriilor lui vechi,
Încît, ce mai încoace-ncolo, Froth,
O să se scrie-n cronici !

FROTH

Să se scrie !
Mai strașnic ca la bîlci ! Domnia-lui
Va trece pe la noi în drum spre doamna ?
(Un strigăt din culise.)
Preavrednicul Wellborn !

TAPWELL

Da, dă... l-auzi ?

FROTH

Vezi cererea s-o ai la îndemînă.

(Intră Wellborn, îmbrăcat în haine scumpe. E urmat de Marrall, Greedy, Order, Furnace și creditori. Tapwell, îngenunchind, îi înfățișează nota de plată.)

WELLBORN

Tapwell ! Și tu cu jalba în proțap ?
Ce-nseamnă pentru-acești netrebnici plata
Unor mărunte datorii ! Cît face
Un strai bogat ! Mai știi, voi fi și prinț !

MARRALL

Se poate — cînd vă veți căsători...
Ce-am să mă bucur !

WELLBORN

Te ridic în grad...

MARRALL

Dacă m-ați face portărel... E ținta
Spre care trag.

WELLBORN

Să știi c-ai s-o atingi !

MARRALL

Inlăturați-i, sir, pe-acești milogi,
Și dacă mă scăpați de Overreach —
De mult mi s-a urît să-l slugăresc —
Am să vă spun un lucru pentru care
Îmi veți fi veșnic recunoscător.

WELLBORN

Nu-ți fie teamă de sir Giles.

GREEDY

Tapwell !
Mi-aduc aminte că soția ta
De-un Paște mi-a adus vreo doi curcani...

TAPWELL

Și-o să v-aducă-n fiecare an,
Dar stăruiți pe lîngă sir Wellborn...

GREEDY

În astfel de condiții cred că pot
Să fac or'ce dintr-însul. *(Către Wellborn.)* Ia priviți
Această prea destoinică pereche.
Ce oameni cumsecade ! Ne-ntrecuți
La scosul dopurilor ! Fața lor
E cinstea-ntruchipată !

WELLBORN

Nu sînt surd ;
E gata să-ți dea mită. Să nu-i crezi !
Din toată pleava ce s-a-mbogățit
Pe socoteala mea, acest tîlhar
E cel mai ticălos, și-această tîrfă
Cea mai murdară. Deci, nu-i apăra,
Ci fă-mi dreptate mie. Doar o vorbă.

(Îi șoptește la ureche.)

Curcanii dă-i încolo și ia-i dreptul
De-a ține cîrciumă. La primul bîlci
Îți cumpăr o pereche de jurncani
Ce fac cît toate păsările lui.

GREEDY

Da, mi-am schimba părerea. Ticăloase,
Ia dă-te mai încoa'. Aţi pomenit
Un staroste-al tîlharilor ca el ?
Ce mutră ! Un judecător deştept
L-ar spînzura văzîndu-l, chiar de-ar fi
Nevinovat ca pruncul.

TAPWELL şi FROTH

Preacinstite...

GREEDY

Nestrămutată-i hotărîrea mea,
Chiar dacă m-ar ruga un maharadja !
Ai nume rău. Mucegăita-ţi bere
Mulţi cetăţeni englezi a betejit,
Şi pentru burta lor, în birtul tău
Nu te-ai gîndit nicicînd să ţii nici slană,
Nici brînză, nici — în grai cărturăresc —
Alt emetic, ci numai băutură.
E-o vină pentru care-ţi interzic
Să mai ţii cîrciumă sau să dai cep
Butoaielor din pivniţă. Eu însumi,
'Nainte de-a mînca, voi porunci
Străjerului să-ţi scoată firma.

FROTH

Sir,
Făceţi-vă pomană !

GREEDY

De mă-nduplec,
Cei doi juncani să mă împungă !

TAPWELL

Iată
Cum se plăteşte nerecunoştinţa.
(Greedy, Tapwell şi Froth ies.)

WELLBORN

Tu cine eşti ?

PRIMUL CREDITOR

Un podgorean mofluz,
Ce n-a sporit doar din pricina voastră.
V-am dat mereu pe datorie, sir,
Muscat cu ouă [1], băuturi, gustări,
Cînd locuiaţi la Bankside...

WELLBORN

Ai dreptate.

PRIMUL CREDITOR

Eu nu v-am strîns cu uşa ; n-am cerut
Să fiţi închis...

WELLBORN

Eşti un băiat cinstit
Şi te voi pune, iarăşi, pe picioare.
Plătiţi-i tot ! Tu, care eşti ?

AL DOILEA CREDITOR

Cîndva
Fusesem croitor ; acum sînt doar cîrpaci.
Cînd v-am cusut o haină, mi-am băgat
In ea toţi banii ; şi cum n-aţi plătit-o,
M-am pomenit din meşter ucenic.

WELLBORN

Plătiţi-i. Lasă-te de cîrpăcit.

AL DOILEA CREDITOR

Nu cer dobîndă.

WELLBORN

Croitori ca tine
Nici n-au de ea nevoie. Dac-o dată
Vi se plăteşte-n douăzeci de ani,
Inseamnă că nu pierdeţi des.

(Către cel de al treilea creditor.)

Pe tine
Te ştiu : m-ai doftorit şi vindecat.
Nu-mi spui nimic. Ce-a fost, a fost ; eu însumi
Mă voi plăti de datorie.

---

[1] Muscatul şi ouăle erau luate ca întăritor.

ORDER

Zău,
E darnic ca un prinț !

FURNACE

Ca un monarh !
Să vezi ce bun stăpîn o să ne fie !
Știa milady ce-a ales !

WELLBORN

Plătiți
Și celorlalți datornici ; și-ntrucît
Scăpăm de datorii într-un chip nou,
Să fiu mărinimos. Destoinic Furnace —
Pentru gustoasele-ți mîncări. (*Către Order.*) Aceasta
Pentru cinstirea ce mi-ai arătat.
Ia-i, sînt bani buni și... mie-mi prisosesc.

ORDER

Sînteți prea darnic.

FURNACE

Parcă-l știm altfél ?

WELLBORN

Ei, nu plecați ?

AL TREILEA CREDITOR

Vă aibă-n paza-i cerul !

MARRALL

La revedere. Ne-ntîlnim la patru.

(Order, Furnace și creditorii ies.)

WELLBORN

Sînt gata să te-ascult, Marrall ; ce taină
Voiai să-mi spui ?

MARRALL

Nu-i locul, nu-i nici timpul
Să povestesc cu de-amănuntul tot.
Voi fi, deci, scurt : sir Giles o să vă ceară
Chitanță pentru mia lui de lire.
Să nu i-o dați ! Cînd o să-i vină dracii
(Nu mă-ndoiesc de asta), nu-l slăbiți ;

Răspundeți-i că el vă datorează
De zece ori pe-atît, căci a vîndut
Pămîntul dumneavoastră. Recunosc,
Spre marea mea rușine, că și eu
Am partea mea de vină.

WELLBORN

Am uitat.

MARRALL

Voi merita aceasta, zău. Să-i cereți
Să vă arate actele prin care
I-ați dat în stăpînire tot pămîntul.
Le va avea asupră-i, dimpreună, cred,
Cu alte documente și cu banii
Lui Lovell sorociți. Am să vă-nvăț
Ce trebuie să faceți de îndată
Ce-am să vă văd din nou. De nu cîștig
În acest joc, spre bucuria voastră
Și-a unchiului mîhnire, spînzurați-l
Pe Jack Marrall !

WELLBORN

Mă-ncred în dumneata. (*Ies.*)

Scena 3

O cameră în casa lui Overreach.
Intră Allworth și Margaret.

ALLWORTH

Ce-ar trebui să preaslăvesc mai mult :
Statornicia ta, sau bunătatea
De care-a dat dovadă lordul ? Meg,
Mai sînt în viață încă ! Mîna-mi slabă
De ancora speranței se agață,
Cu toate că furtuna deznădejdii
S-a și pornit, nebună...

MARGARET

Lui lord Lovell
Să-i mulțumești ; ce-i bunătate-ntr-însul

In mine-i datorie, căci plătesc
Făgăduielile de pîn-acum
Ce i-am făcut, luînd martor jurămîntul.

ALLWORTH

E drept, iubita mea, dar mă gîndesc
Că sînt femei frumoase-atîtea-n lume,
Cari, omului și Domnului jurînd,
Trădează cu știință ca să cadă
În brațele măririi ; și că tu,
Precum o stea ce urcă spre înalturi
Și-nfruntă bezna, lumea minunînd,
Pe tatăl tău nu pregeți să-l înfrunți
Și slavei nu-i dai ghes să te momească.
Mă copleșești cu bunătatea ta
Și, fericit cum sînt, îmi pare rău
De nedreptatea ce ți-o faci.

MARGARET

O, nu !
Ce-nseamnă slava fără mulțumire ?
Sau banii strînși cu grijă și păstrați
Cu frica-n sîn, cînd inima tînjește,
Pierzînd ceva ce-a prețuit mai mult
Decît a Indiei comori ? Ce-nseamnă
O frunte de părinte mulțumit,
Cînd m-a făcut voinței sale roabă ?
Cînd, spre-a-și hrăni cumplita lăcomie
Cu ascultarea mea și-al slavei gînd,
Nu-i lasă sufletului meu căderea
De-a face o alegere ?

ALLWORTH

Dar, Meg,
Te pasc primejdii dacă nu-l asculți...

MARGARET

Puțin îmi pasă, dacă mă iubești !
Mă poate și ucide la mînie...
O lacrimă de tine picurată
În semn de jale pentru soarta mea
Mă va-nvia ca să-ți șoptesc că mor
A ta și nu a altuia ; și-atunci

Voi odihni în pace. Dacă, iarăși,
Va fi atît de crud încît să-și spună
Că moartea nu-l răzbună îndeajuns
Și spulberare-mi va sorti înceată
Prin flămînzire și surghiun, voi ști
Să-nfrunt orice, alăturea de tine —
Deși n-aș vrea să-mi fii la chin părtaș.
Imi ești atît de drag, încît sînt gata
In orice clipă să-l înfrunt!

ALLWORTH

Prea Sfîntul
Cu-asemeni isp:itiri să nu încerce
Iubirea ce mi-o porți! Cum ar putea
Să fie-atît de aspru cînd tu ești
Intruchiparea dragostei și-a milei?
Cum însă ne pîndesc primejdii mari,
Să ne ferim pe cît ni-e cu putință.

MARGARET

Lord Lovell e de partea noastră, Tom.
Sîntem actori nepricepuți și tu și eu;
Dar rolul ce ne cere să-l jucăm
(Intră Overreach din spate.)
Ne poate-aduce fericirea. Iată,
Iubitul meu...

ALLWORTH
(Văzîndu-l pe Overreach)

Scrisoarea — ia-o-n mînă
Și fă pe supărata...

MARGARET

Lui milord
Sînt gata să-i dau cinstea cuvenită
Și să-l aud vorbindu-mi într-un chip
Ce nu l-ar coborî în ochii mei.
Dar ca să-mi scrie-atît de hotărît —
Mai mult, poruncitor — să hotărască
Al nunții loc și, fără voia mea,
Să cheme preotul spre-a ne uni
Pîn-la sfîrșitul vieții — prea-i de tot!
Greșite-s socotelile ce-și face.

ALLWORTH

Eu, totuși, sper că...

MARGARET

Speră — n-ai decît !
Iar eu îmi văd de drum ; am un părinte
Și pîn-ce nu-și dă el consimțămîntul,
Toți lorzii pot să-mi cadă în genunchi —
Eu voi rămîne mută.

OVERREACH

(ieșind în față)

Prețuiesc
Această ascultare, însă, Meg,
Indeplinește tot ce-ți scrie lordul.
Iubite master Allworth, văd că-i ești
Un slujitor cinstit — o nestemată !
Cum, Meg ? Te-ncrunți ? Așa primești pe-un sol
Din partea lui milord ? Ce-i asta ? Dă-mi-o.

MARGARET

Un petec de hîrtie îngîmfat.

OVERREACH

(citește)

„Frumoasă domnișoară, dacă vrei
Să nu se surpe-al dragostei temei,
Nu amîna visata fericire !
Răvașul ce ți-l scriu îți dă de știre
Să te-ntîlnești în taină cu-un bărbat
Care, iubindu-te nemăsurat,
Îți dăruiește tot — cu legămînt
Ce-l va pecetlui lăcașul sfînt.“
Și asta zici că-i îngîmfare ? Proasto !
La naiba, ce-i fi vrut să-ți scrie ? El
Îți cere mîna mai întîi, apoi
Plăcere-ți pregătește legiuită,
Și tu te mai bosumfli ? Ce-ți dorești ?

MARGARET

Să fie nunta nuntă, sir, să mă mărit
Cum îi stă bine fiicei dumitale —
Nu alergînd în noapte spre-un bîrlog
Dosit de ochii lumii — nuntă-i asta,
Fără prieteni și ospăț ?

ALLWORTH

Vă rog
Să mă iertați, luminăția-voastră
(De mîine-au să vă spună toți așa),
Milord dorește să se-nsoare-n taină ;
I-s rudele slăvite prea departe
Iar patima-ntr-atîta îl subjugă;
Că n-ar fi-n stare să le-aștepte. Totuși,
Vrea să-și serbeze nunta la palat
Cu fastul cuvenit, ospețe, piese,
Turnire, jocuri, măști, cînd va veni
La Londra și luminăția-voastră...

OVERREACH

Bine-nțeles — așa e obiceiul !
Dar, de ! milord va asculta de-un moft,
O să amîne nunta și-o să piardă
O noapte-n care-ar fi putut — mai știi ? —
Să zămislească doi băieți — doi lorzi !
Ia vezi ! Dacă mă-nfurii, cu-acest paloș
(arată spre paloș)
Te țintuiesc de el !

MARGARET

Doar dumneata
Dac-ai veni la slujba cununiei
Și înc-aș fi, zău, mulțumită... Știi,
Ca tată, cum o cere rînduiala,
S-ar cuveni să vii ca să mă dai...

OVERREACH

O dată ce te ia milord, la naiba !
Îmi pasă parcă cine-o să te dea ?
Vrea să se-nsoare-n taină ? Foarte bine,
N-am să mă pun în poară. Master Allworth,
Nu știu cum stă cu banii — punga asta
Nădăjduiesc la noapte să-i ajungă ;
Iar mîine am să-i dau oricît o vrea:
Ia și inelul meu și i-l arată
Părintelui Willdo — trăiește-n Got' em,
Conacul meu. Cît despre dezlegare,
Îi poate cununa și fără ea.

MARGARET

Ce chezășie este un inel ?
Să nu cumva să creadă că l-am luat
Pe-ascuns, deci fără știrea dumitale,
Și-apoi, să nu mai vrea să ne cunune !
'Ți închipui, ce rușine pentru noi !
Nu, tată, fii de față dumneata !

OVERREACH

O mai ții mult așa ? Ți-am spus : nu vreau
Să fac altfel decît i-e voia. Totuși,
Și tu ai, într-un fel, dreptate. Hei !
Hîrtie și cerneală !

ALLWORTH

Poftim, sir.

OVERREACH

Mulțumesc. Să-i scriu ceva. (*Scrie.*)

ALLWORTH

Pe nume să nu-l treceți : știți, milord
Ar vrea să se petreacă toate-n taină.
„Cunun-o cu-acest domn" e de ajuns.

OVERREACH

Povața-i bună. Gata. Ei, plecați.

(*Margaret îngenunchează.*)

Vrei binecuvîntarea mea ? O ai.
Taci. Pleacă. Dragă master Allworth,
Te-așteaptă-o noapte grea.

ALLWORTH

Nădăjduiesc...

OVERREACH

Puteți pleca. Cu bine !

(*Allworth și Margaret ies.*)

Ei, acum
Sînt bune toate și la locul lor.
Parcă-i și-aud pe cavaleri și doamne :
„Sir Overreach, milady cum se simte ?
Cum a dormit ?" sau : „Înălțimea-ei
Rugată-i să primească-acest cățel,
Maimuța, papagalul" (între doamne
Așa se-obișnuiește) ! „N-ați dori

Ca fiul nostru să vă fie paj ?“
Mi s-a-mplinit dorința ! Ei, acum
E rîndul lui Wellborn și-al moșioarei.
Cum s-o-nsura cu văduva,-l înhăț.
De-abia mă stăpînesc de bucurie.
Sînt fericit, nespus de fericit !
(Iese.)

ACTUL V

Scena 1

O cameră în casa lady-ei Allworth.
Intră lordul Lovell, lady Allworth și Amble.

LADY ALLWORTH

Aflat-ai, dar, milord, ce m-a făcut
Să-mi iau o-nfățișare mai senină
Și-n glumă îndrăgindu-l pe Wellborn,
Să-i fiu de ajutor. Te-ncredințez
Că nu mă voi căi nicicînd, deși
Spun unii că sînt vrednică de milă.
Cîndva, Wellborn și-a pus în joc averea
Pentru-a-l scăpa pe soțul meu ; și-acum
E-ndreptățit să-mi ceară ajutorul.
De nu i l-aș fi dat, aș fi greșit
Față de bietul Allworth, răposatul.

LOVELL

Milady, stăruința dumitale
A și fost răsplătită, căci Wellborn
Ce datorii avea și le-a plătit,
Iar viața îi surîde înc-o dată.
Dar tot ce-am născocit ca să-l ajut
Pe Tom, nădejdea noastră, deocamdată
N-a-nrîurit al soartei sale mers.
Izbînda e de partea lui, firește ;
Căci tinerii îndrăgostiți întrec
Făgada vîrstei lor prin agerime ;
Iar în dorinți sînt una amîndoi.

LADY ALLWORTH

Cum sîntem noi, milord. Și, totuși,
Mi-e teamă-ntrucîtva. Ce-ai pus la cale
E bine cumpănit ; dar ca să-nșeli
Și leul și vulpoiul din sir Giles
E greu ; e greu și pentru-un cap șiret,
Darmite pentru doi nepricepuți.

LOVELL

Nu-ți fie teamă ; buturuga mică
Răstoarnă carul mare ; și, ades,
Cereasca înzestrare, judecata,
Chiar dacă se-aciuiază-n hulitori,
Îi lasă pîn-la urmă : și de-aceea,
Bărbați de stat vicleni și firoscoși
Sînt cîteodată păcăliți de prunci.

LADY ALLWORTH

Nădăjduiesc să-l păcălim și noi !

LOVELL

Dar eu, milady, pot nădăjdui
Că vei răspunde stăruinței mele ?
Dorești să-mi fii tovarășă de viață ?

LADY ALLWORTH

Nici să-ți răspund nu-s vrednică, milord.
Dacă-mi făceai această cinste-n anii
Neprihănitei tinereți și încă
Mi-aș fi privit nevrednicia-n față,
Luînd martor adevărul, nu-ngîmfarea,
Și mi-aș fi spus că fericirea-aceasta
N-o merit nicidecum.

LOVELL

Ești prea modestă,
Nesocotind ceva ce mi-e mai scump
Ca rangul și avutul. Dac-aș fi
Un nobil spaniol, aș pregeta
Să iau de soață-o văduvă ; cum însă
Eu sînt englez, nu cred că mă-njosesc —
E chiar o mare cinste pentru mine.
Ai dovedit, milady, cît de mult
Știi prețui un soț ce te iubește ;

Cutez să cred, de-aceea, că și eu,
Întocmai ca și Allworth, pot afla
Răspuns iubirii mele pe potrivă.
Sîntem de-aceeași vîrstă, coborîm
Din neam la fel de-ales — ce ne desparte ?
Apropie-ți, dar, gura de a mea
Și fă-mă fericit : o sărutare
Să fie legămîntul dintre noi !

LADY ALLWORTH

De nu ți-aș da-o, m-aș nedreptăți ! *(Îl sărută.)*
Milord, îți dăruiesc întreaga-mi viață !

LOVELL

Iar dacă eu n-am să-ți răspund la fel,
Să mor ca un nemernic !

LADY ALLWORTH

Nu jura !
Te cred și-așa, milord.

(Intră Wellborn, bine îmbrăcat.)

Bine-ai venit.
Acum îmi place : semeni a Wellborn !

WELLBORN

Voi căuta să nu mă schimb, milady !
Cum să v-arăt recunoștința mea ?
Sînt sluga dumneavoastră pîn-la moarte !

LOVELL

Te prinde minunat recunoștința
Și straiul vorbelor în care-o-mbraci
Îi șade bine ei.

LADY ALLWORTH

Sînt fericită
Că ajutorul meu n-a fost zadarnic.
Cînd l-ai văzut pe unchiul, pe sir Giles ?

WELLBORN

Marrall mi-a mai vorbit de dumnealui.
Nu știe ce să creadă despre Meg.
Aseară, sir, v-a așteptat la el ;
Cum însă dumneavoastră n-ați venit,
Iar dînsa nu s-a-ntors, înțelepciunea
Și-o pune la cumplită încercare.

LOVELL

(către lady Allworth)

Am izbutit, te pomenești...

LADY ALLWORTH

Dea Domnul!

OVERREACH

(din culise)

Ceee? Scoate-o din pământ, din iarbă verde!
Auzi, morman de nerozii? De nu,
Am să-ți scot ochii din găvane.

WELLBORN

Sir,
Binevoiți și-mi faceți un hatîr.
Ascundeți-vă într-un loc din care
Veți auzi, dar nu veți fi văzut.
S-ar prea putea să faceți haz.

LOVELL

Sînt gata.

(Lovell și Wellborn se ascund. Intră Overreach, cu privirea rătăcită, impingîndu-l pe Marrall să intre. Marrall ține in mîini o cutie.)

OVERREACH

Am să te fac să chiți, secătură!

MARRALL

De ce mă bruftuiți așa?

OVERREACH

De ce?
Sînt cătrănit, tîlhare, și cum tu
Ești bun doar ca să fii bătut, te bat
Și astfel mă mai răcoresc. Hîrtia
E-n regulă? Dacă e rupt cumva
Sigiliul lacrei ce-o păstrez sub cheie
De trei ani și mai bine, te zdrobesc

MARRALL

(aparte)

Ne-om răfui noi; deocamdată-ndur.

OVERREACH

Pe fiica mea nu ați văzut-o, doamnă ?
Sau pe milord, bărbatul dumneaei ?
Se află-aici ? Duceți-mă la dînșii,
Să le urez trai lung și fericit.
Vreau să vă văd, cum, stînd în stînga ei,
O să vă frîngeți din genunchi, supusă,
Cînd vă va face semn.

LADY ALLWORTH

Cînd voi afla
Că-asemenea cinstiri i se cuvin,
Voi ști cum să mă port ; dar pîn-atunci
Nu știu, sir Giles, pe unde-ți este fata
Și nici nu vreau să știu.

OVERREACH

Va fi de-ajuns
La brațul lordului să o vedeți
Ca să vorbiți altfél. Nepoate !

WELLBORN

Sir...

OVERREACH

Atîta tot ?

WELLBORN

Mai mult nu-ți datorez.

OVERREACH

Te-ai înțolit și-ai devenit obraznic ?

WELLBORN

Obraznic — față de domnia-ta ?
Dar, sir, mă rog frumos, prin ce anume
Mă-ntreci, afară doar prin ani ?

OVERREACH
(aparte)

Averea
L-a tulburat la minte. S-a-nsurat,
Nu-ncape îndoială.

LADY ALLWORTH

Minunat !

OVERREACH

Cu toate că nu-mi stă în obicei,
Mă stăpînesc, Wellborn ; cunosc temeiul
Acestei semeții : se tot vorbește
De-o cununie tainică, auzi ?
De-o cununie-n care cineva
A fost prostit. N-am să numesc pe nimeni.

WELLBORN

Și ce urmează de aici ?

OVERREACH

Să-ți spun,
Fiindcă stărui. Te-am împrumutat
Cu niște pfunzi — o mie-n cap — știind
Ce fel ai să te-nsori ; și-acum îți cer
Să-mi dai chitanță neîntîrziat
Sau poliță pe noile-ți pămînturi.
De nu, te bag la beci, gătit cum ești
Cu haine zălogite. Mă cunoști ;
De-aceea, nu glumi.

WELLBORN

Se poate oare
Să fii atît de crud cu un nepot,
Acum, cînd prinde iar să se-ntremeze ?
E dragostea de care-ai fost mînat,
Nu altă țintă...

OVERREACH

Țintui-ți-ai limba !
Sir, pune ipotecă pe pămînt,
Silește-o pe soție să semneze
Și eu am să-ți mai dau trei-patru mii
Ca să-ți faci mendrele prin cîrciumi.

WELLBORN

Da ;
Și după-aceea să cerșesc. Nu ăsta
Îți este gîndul ?

OVERREACH

Sir, gîndesc ce vreau
Imi dai înscris ?

WELLBORN

Înscris ? Nu-ți dau nimic !
Nici poliță, chitanță, nici măcar
Încredințare prin viu grai. Degeaba
Te uiți așa urît : nu mă-nspăimînți.

OVERREACH

Să te-nspăimînte sabia atunci !

(Scot săbiile amîndoi.)

LADY ALLWORTH

Săriți ! Omor ! Omor !

(Intră servitori care îi despart.)

WELLBORN

Să îndrăznească !
Cine-o să-l apere ? ! Nemernicia ?
Cruzimile ? Mîrșavele-i isprăvi ?
Dreptatea nu-i de partea lui, ci-a mea,
Și ea-l va pedepsi cum se cuvine.

OVERREACH

Ți-aș arăta eu de-am fi singuri, sir !

LADY ALLWORTH

Se poate ; dar, vă rog, nu-n casa mea.

OVERREACH

Chiar și-n biserică — tot îl ucid !

MARRALL

(aparte, către Wellborn)

Spuneți-i să v-arate documentul.

WELLBORN

Te superi fără noimă. Dacă vrei
Să ne-nfruntăm cu spadele, sînt gata
Oriunde și oricînd ; dar datoria
De care-ai pomenit, nu ți-o plătesc.
Mai află, sir, că, dacă mai sînt legi —
Și sînt, deși n-ai pic de conștiință —
Îți cer să-mi dai pămîntul înapoi ;
Altminteri, prețul lui — care-i mai mare
De zece ori decît ce-ți datorez —
Mi-l vei plăti silit.

OVERREACH

Mă scoți dator ?
Nerușinatule ! N-am cumpărat,
Cu bani peșin, pămîntul bun, mănos,
Pe care l-ai primit ca moștenire ?
Pămîntul stăpînit din tată-n fiu
De moșii și strămoșii tăi, pămîntul
Pe care, ca un crai descreierat,
Te-ai îndurat să-l vinzi ? În lacra asta
Nu este oare zăvorît înscrisul
Ce m-a făcut stăpînul lui ?

MARRALL

(aparte, către Wellborn)

Așaaa !

WELLBORN

Nu recunosc nimic : pămîntul meu
Nu știu să-l fi vîndut. Pe vreo doi ani,
E drept, l-am dat în grija dumitale ;
Atît ! Iar dacă mi-l înapoiezi,
Ne vei scuti pe amîndoi de judecată
Și cheltuială grea — urmări firești,
Cînd mă gîndesc cît ești de necinstit.

LADY ALLWORTH

Nu-ți dă povață proastă, după mine.

OVERREACH

Frumos ! Frumos ! Urziți cu soțul vostru
Și sprijiniți-l în ticăloșii !
Cînd și moșia asta o să treacă
În stăpînirea mea, veți ciripi
Într-altfel, doamnă, și veți cere milă !

LADY ALLWORTH

Nicicînd n-o să se-ntîmple-așa ceva.

WELLBORN

Mai bine mor...

OVERREACH

Ca să-ți închidem pliscul
Și să te facem de minciună, sir,
Să-ți arătăm înscrisul ; îndrăznește

Să negi iscălitura și pecetea
Și vei fi pus la stîlpul infamiei !
(Deschide cutia și scoate actul.)
Poftim ! Privește ! Asta ce e, sir ?

LADY ALLWORTH

Un pergament — nimic mai mult.

WELLBORN

Ce-i drept,
Tăiat frumos și după rînduială,
Dar fără ceară și cuvinte. Cum ?
Nu spui nimic ? Nu-njuri ? Unchi înțelept,
Aceasta e dovada prețioasă
A dreptului ce ai ?

OVERREACH

Sînt uluit !
Minune mare, zău ? Ce drac viclean
A șters scrisoarea ? Ceara s-a topit !
Hîrtiile sînt, toate, neatinse,
Afară de aceasta ! Ticăloase,
Te ții cu vrăjitoare ? Mai sînt legi
Ce-au să vă dea de hac — și lor, și ție !
In streang de cînepă-am să te agăț !
Da, da, sînt legi de-acestea, sir ! Degeaba
Iți cați scăpare în farmazonii !
Pungașule !

WELLBORN

Nu eu, ci tu ai s-o pățești ;
Și milă vei cerși-n zadar.

OVERREACH

Marrall !

MARRALL

Ascult, sir.

OVERREACH

(aparte către Marrall)
Martorii sînt morți, dar tu,
Tu, slugă credincioasă, poți jura
Pentru mărinimosul tău stăpîn !

Ești gata — nu-i așa ? — să juri pe-orice
Ca să-l strivim pe-acest tîlhar ; și-apoi,
Fiind notar, nu faci cît zece martori ?
Tu-ai întocmit hîrtia, dragul meu,
Și el a iscălit-o-n fața ta :
Dovada-i zdrobitoare ! Jură, deci !

MARRALL

Să jur ? Se poate ? Conștiința mea
Nu e uscată ca a dumitale !
Știință n-am de nici un document.

OVERREACH

Adică mă trădezi ?

MARRALL
(către Wellborn)

Țineți-l strîns,
Iar eu, spre nu puțina lui mîhnire,
Voi da frîu liber gurii.

OVERREACH

Sluga mea
S-a răzvrătit ?

MARRALL

...Și vrea să-ți smulgă masca !
„Tîmpitul", „prostul", „nătăfletul bun
Să dai în el ca în fasole", „mingea",
„Ciozvîrta fleșcăită", poate azi
Să dea pe față tot ce-ai uneltit,
Să-ți surpe muntele înfumurării
Și, apărat de toate-aceste gabioane,
Să-ndrepte tunul greu înspre cetatea
În care te socoți adăpostit
Și-n spulber s-o prefacă.

LADY ALLWORTH

Ha ! Turbează !

WELLBORN

Zi-i, zi-i !

OVERREACH

De mi-ai cădea acum în mînă,
Te-aș sfîșia !

MARRALL

Te cred ! Căci știi să sfîșii !
Dar n-am să mă apropii decît doar
Cînd îți voi smulge ghearele, și unînd,
În fața judelui, ce mîrșăvii
Ai pus la cale ca să nimicești
Oștiri de oameni, care, de-ar fi-n viață
Și-ar fi chemați sub arme, ar fi-n stare
Să ia Dunkerque !

WELLBORN

Lumină se va face !

LADY ALLWORTH

Cu-atît mai bine.

OVERREACH

Cîine, voi trăi
Cu gînd să te muncesc ; te voi aduce
Să-ți blestemi zilele și să-ți cerșești,
Zadarnic, moartea. Spadele acestea,
Deși-mi vor face trupul numai răni,
În stare nu vor fi să te ferească.

LOVELL

(aparte)

Aceasta-i voia cerului ! Un cîine
Se-asmute împotriva celuilalt.

OVERREACH

Degeaba-s furios — mă fac de rîs.
Odată și odată veți simți
De ce-s în stare.

WELLBORN

De potlogării !
Curaju-adevărat, de a te face
Om cumsecade și de-a te căi,
Îți e străin.

OVERREACH

Cuvintele acestea
Nici nu le știu, nici n-am să le învăț.
Smerenia, virtute de milog,

N-o să-și găsească-aici sălaș.
(Arată spre inimă.)
Willdo!
(Intră Greedy și preotul Willdo.)
După furtună — în sfîrșit! — limanul...
Bine-ai venit! Privirea-ți mă-ntremează...
Ei, s-a făcut? I-ai cununat? Zi „da"
Și-ai să mă îmblînzești.

WILLDO

Am cununat-o.

OVERREACH

Vă risipiți, dar, gînduri triste! Ține
Și galbenii aceștia... Îndoiala,
Necazul, teama, toate s-au topit
În titlul preacinstitei mele fiice!

GREEDY

Ce chefuri o să se închege-acum!
O lună, cel puțin, de-aici 'nainte.
N-am nici o grijă; nu mai chiorăiți,
Deșarte măruntaie! Vă veți umple
Precum cimpoaiele; dar nu cu vînt,
Ci cu mîncări alese.

OVERREACH
(către Willdo)

Vin încoace?
Așa! Așa! Voi ce-mi urziți pieirea,
Gîndiți-vă acum și tremurați!
(Se aude muzică.)
Se-aude muzica! Sosesc! Sosesc!
În lături! Faceți loc pentru milord!

WELLBORN

Această bruscă-nflăcărare, sir,
Se poate stinge...

OVERREACH

Loc pentru milord!
(Intră Allworth și Margaret.)

MARGARET

În primul rînd, mă iartă, sir, apoi
Blagosloveste-mă-ncuviințînd
Alegerea pe care am făcut-o.
(Îngenunchează.)

Strunește-te și judecă la rece ;
Căci după cum nu poți să mai înturni
O zi ce-a scăpătat, nu poți desface
Nici nodul ce l-am strîns. Într-un cuvînt.
Acesta e bărbatul meu.

OVERREACH

Aud ?

ALLWORTH

Vă-ncredințez că este-așa, sir Giles.
Ne-am cununat după tipic. Cu toate
Că nu sînt lord, ci pajul unui lord,
Iubita mea soție, fiica voastră,
Nu e-ntristată cîtuși de puțin.
E drept că ginerelui n-ați putea
Să-i spuneți „preacinstit" ; în schimb
Aveți o prea supusă fiică.

OVERREACH
(către Willdo)

Drace,
Sînt cununați ?

WILLDO

Un tată iubitor
Le-ar spune : „Cerul vă blagoslovească !"

OVERREACH

Blestem și-afurisenie ! Vorbește,
Altminteri te ucid !

WILLDO

Sînt cununați.

OVERREACH

Mai bine-o cununai cu Necuratul !
Simt că mă pierd...

WILLDO

De ce te-ai supărat ?
Nu dumneata mi-ai scris aici — poftim —
„Cunun-o cu-acest domn" ?

OVERREACH

Nu, nu se poate!
Nu cred... nu pot, nu vreau să cred că eu,
Care-am ştiut s-ascund întotdeauna
Privirilor de vultur or' ce pas
Ce l-am făcut pe calea-mbogăţirii,
Am fost prostit, de cine?... De copii!
Prostit, smintit, adus la deznădejde!

WELLBORN

Unchi înţelept, e-ntocmai precum zici.

OVERREACH

Doar babele neputincioase-njură
Cînd vor să se răzbune; nu mai spun
Nici un cuvînt, şi viaţa ce ţi-am dat-o,
Nemernico, ţi-o iau astfél.

(Incearcă s-o omoare pe Margaret.)

LOVELL

(ieşind în faţă)

Păzea!
Deşi-ţi lipseşte dragostea de tată,
Nu te gîndeşti că-o faptă ca aceasta
Iţi va răpi tihnitul trai pe veci?
Gîndeşte-te: nu eşti decît un om,
Şi tot ce pui la cale poate fi
Zădărnicit sau răsturnat.

OVERREACH

Sir, scuip
Pe tine şi pe sfatul ce mi-l dai.
De-asemeni, te poftesc ca pe-un soldat —
Dacă-ndrăzneşti să-ţi dovedeşti curajul
Ne-nconjurat de oaste — să plecăm
Şi să schimbăm trei vorbe în-de noi.

LOVELL

Sînt gata.

LADY ALLWORTH

Stai! Nu vezi că e nebun?

WELLBORN

Să nu vă potriviţi lui, că-i luaţi urma!

OVERREACH

Ți-e frică ? Ia-l, atunci, într-ajutor.
Vă-nfrunt pe amîndoi, deși-i o luptă
Ce-ar socoti-o strîmbă și Hercule.
Mă zbat ca leul prins într-un năvod
Și cum pe lașii mei urmăritori
Nu-i pot atinge cu mînia, am să plec.
Sînt singur și becisnic ; dar am slugi
Și am prieteni gata să m-ajute.
Am să prefac în scrum această casă
Și-un gît n-o să rămîie netăiat !
Mă jur pe chinul ce-l încerc ! De nu,
Mi-l înzecească iadul ! *(Iese.)*

MARRALL

Are haz !

GREEDY

De unde ! S-a dus pofta de mîncare...
Nu-mi place sosul ăsta.

ALLWORTH

Meg, nu plînge,
Deși, 'nțeleg, ți-e milă. Ce e scris
Rămîne scris.

LADY ALLWORTH

Amenință degeaba.

MARRALL

Luminăția-ta, n-a fost grozav
Tertipul cu hîrtia ? Dacă vreți,
Pot șterge alte douăzeci de scrisuri
Ca să vă-mbogățiți ;, notar și slugă
Ca mine n-ați avut nicicînd.

WELLBORN

Te cred ;
Dar spune mai întîi cum ai făcut
De-ai șters cuvintele ?

MARRALL

E-o taină, sir,
Ce nu se dă-n vileag. Cum să vă spun ?
Se toarnă niște săruri pe cerneală...

La șiretlic m-a-mpins și altceva :
Prea m-a ținut în ghionturi și sudălmi,
Prea m-a hrănit cu vorbe goale. Sir,
Vă amintiți că-această lighioană
V-a sfătuit, prin mine, să muriți
Ori înecat, ori spînzurat. Sînt gata,
De-mi porunciți, să-i dau același sfat.

WELLBORN

Ești un tîlhar ! Acela ce trădează
Pe primul său stăpîn, îl va trăda
Și pe al doilea. Să nu te-aștepți
La vreo răsplată ; ca de-un bazilisc
Mă voi feri de tine ; mulțumește-mi
Că nu-ți zdrelesc urechile. Dar, află :
Cu pungășiile ai isprăvit.

GREEDY

Doriți să-l pun în fiare ?

WELLBORN

La ce bun ?
Să-i fie închisoare conștiința !
Hai, cară-te.

ORDER

Nu fără-un ghiont în spate.

AMBLE

Și de la mine unul !

FURNACE

Ce păcat
Că n-am satîru-aici ca să-i crap țeasta !

MARRALL

Acesta e limanul unde-ajung
Slujbașii cari trădează.
(Iese. Intră din nou Overreach.)

LADY ALLWORTH

Vine iar !

LOVELL

Ți-e frică ? Sînt aici.

WELLBORN

Cumplit arată!

WILLDO

Cu cîtă medicină-am învăţat —
Şi-aceasta, mulţumită dumneavoastră —
N-am să greşesc spunînd că e nebun.
Să nu-l scăpaţi din ochi!

OVERREACH

Cum, lumea-ntreagă
Nu e cuprinsă-n mine? Păi, atunci
Ce rost mai au prietenii sau robii?
De-ar îndrăzni un stol de lăncieri
Să-mi iasă-n drum cînd sînt înfuriat,
M-aş teme, oare, să-i înfrunt? Niciunde!
M-aş năpusti asupra lor cu spada!
(Îşi flutură sabia, fără s-o fi scos din teacă.)
Cum, nu mai am putere? De-acest braţ
S-a agăţat o văduvă cernită
Ce-l trage-n jos; iar spada n-o pot scoate,
Căci lacrimile bieţilor orfani
De teacă au lipit-o. Cine-s ăştia?
Călăi, binenţeles, care-au venit
Să-mi lege mîinile şi să mă ducă
Spre locul caznelor... Sînt chipuri noi;
Sînt Furii ce cu vine de oţel
Vor biciui pecinginea din suflet.
Să mă supun, căzînd mişelnic? Nu!
Mînat spre iad, voi înfrunta destinul
Şi mie-mi voi rămîne credincios.
De-aţi fi ordii de duhuri blestemate,
Eu încă voi sări asupra voastră.
(Se aruncă în faţă şi se prăbuşeşte.)

WELLBORN

Acum nu-i poate ajuta nimic.
Smulgeţi-i armele, apoi legaţi-l.

GREEDY

Duceţi-l, din porunca mea, la Bedlam [1].

[1] Casa de nebuni din Londra.

LOVELL

La gură spumegă !

WELLBORN

Muşcă ţărîna !

WILLDO

Duceţi-l într-un loc întunecos
Şi daţi-i cuvenita îngrijire.

MARGARET

Ah, tată, tată !

(Overreach e scos afară.)

ALLWORTH

Ţine-ţi firea, Meg !

LOVELL

Aminte, dar, să ia cei răi ! E-o pildă
Ce-arată cum nemernicii, cîndva,
Plătesc cumplit : pierzîndu-şi judecata.

(Către Margaret.)

Înăbuşe-ţi simţirea, doamnă Allworth ;
Voi stărui să-l îngrijiţi chiar voi.
Wellborn, despre pămîntul dumitale
Atît îţi spun : voi fi, cu voia legii
Sau împotriva ei, judecător
Al pricinii ce ai acum cu Allworth,
De drept moştenitorul lui sir Giles.
Vom hotărî numaidecît.

ALLWORTH

Milord,
E lege hotărîrea dumneavoastră.

WELLBORN

Eu n-am să spun altfél. Dar nu-i deajuns
Să-mi recîştig pămîntul şi să scap
De orice datorii ; mai e ceva.
Aveam un nume bun odinioară
Pe care, prin dezmăţuri, l-am pierduţ ;
Şi-atîta timp cît n-am să mi-l răscumpăr,
Om nu voi fi. E vreme de război.
Milord, dac-aş răspunde de un steag,
Slujind, sub ascultarea dumneavoastră,

Coroanei și moșiei, aș putea
Să-mi recîștig, prin vitejie, cinstea.

LOVELL

Dorința îți va fi îndeplinită,
Căci vrednică-i de laudă.

WELLBORN

(ieșind în față, către spectatori)

Atunci
Sînt bune toate și la locul lor.
Nimic nu mai lipsește. Ba da — mult:
Cuvîntul spectatorilor. Se știe:
Nici cel ce-a scris această comedie,
Nici noi, fără aplauzele lor,
Nu sîntem dezlegați; deci, dacă vor
S-arate-o prețuire cît de cît
A piesei ce ne-a frămîntat atît,
Vom recunoaște-n ei pe-nvățătorii
Ce-ndrumă și autorii și actorii!

(Ies.)

CUPRINS

THOMAS DEKKER —
Praznicul ciubotarului,
în romînește de Leon Leviţchi 5

BEN JONSON —
Volpone,
în romînește de Mihnea Gheorghiu 103

FRANCIS BEAUMONT și JOHN FLETCHER —
Tragedia fecioarei,
în romînește de Dan Duţescu 275

JOHN WEBSTER —
Diavolul alb,
în romînește de Dan Duţescu 399

PHILIP MASSINGER —
Răfuiala,
în romînește de Leon Leviţchi 547

Redactor responsabil: D. MAZILU
Tehnoredactor: A. IONESCU şi S. MALCAŞ

Dat la cules 14.08.1964. Bun de tipar 24.11.1964. Apărut 1964. Tiraj 12.180. Broşate 8090. Legate 1/1 peg. 4.090. Hîrtie scris tip II A de 63 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 22,85. Coli tipar 41,5. A. nr. 11.750. C. Z. pentru bibliotecile mari 82. C. Z. pentru bibliotecile mici 82—2=R.

Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", str. Grigore Alexandrescu nr. 93—95, Bucureşti — R.P.R., comanda nr. 1807.

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2026